

113 1674
 126
 1900

Larxck

285153

J

thin black
 thin margin
 gel. 5. 5/4

PROBLEMATATA SWIĘTE

A B O

Pytania około wyrozumienie
SWIĘTEY EWANGELII Y.

Od Kościoła powszechnego

TAK NA NIEDZIELE

Íako y ná Święta

ROZŁOZONEY.

Z których może się bráć máterya do Rozm.
we Dni Świętey.

z Przydatkiem osobnym

O ROZNYCH RZECZACH,

Collegii Ná Dni powszednie.

Camelocad Societ. IESU Przez *ex domo Perillia D. M. Sadle*
Stanogor. Cam. Camenep
X. WOYCIECHA TYLKOWSKIEGO,

Societatis IESU.

W POZNANIV.

Drukárni Collegium Societatis

Roku Páńskiego 1688.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

*Cum Librum P. Alberti Tylkowski Societ. nostrae appro-
baverint, quibus id commissum fuit. Nos potestate
nobis facta ab A. R. P. N. Thyrso Gonzales Prepo-
sito Generali, concedimus ut imprimatur. Varis-
viae 1687, Jan: 6,*

GREGORIUS SCHILL Societ: IESV.

Præpositus Provincialis per Litvaniam.

285453

FACULTAS ORDINARII.

*Liber problematum Sacrorum in Evangelia conscriptus
ab A. R. P. Alberto Tylkowski Societ: IESV. ut
imprimatur concedo.*

NICOLAUS STEPHANUS PAC.

Episcopus Vilnensis.

K 1951 nr. 1493

Dzieje Pana Chrystusa na lata rozłożone

IESVS Chrystus narodził się z czystej Panny Maryi Roku od Stworzenia Świata 4022. dnia 25. Grudnia, w Olympiadzie, na którym ten czas lata liczono u Greków 194. Panowania Heroda Askaniasy Roku 29.

Obrzezany dnia 8. po swym urodzeniu 1. Stycznia.

6. Stycznia od trzech Krolow uczczony, mając już dni 13. od narodzenia.

2. Lutego do Ieruzalem, zanieśiony do kościoła.

4. Lutego, do Egiptu na lat siedm wchodził. Tęgoż Roku dziatki Herod pobili.

Wracal się z Egiptu na dziesięć Rok mając.

16. Kwietnia w Kościele między Doktorami naleziony lat mając 12.

Roku Tyberyusza Cesarza 15. Pańskiego 31. Starostwa Pilańskiego 10. stało się słowo Pańskie nad ławem, y opowiedział Chrystus pokuty, od którego też Pan Chrystus. 6. Stycznia ochrzczony mając lat 30. dni 13. y tegoż dnia poszedł na pustynię gdzie post przez dni 40. odprawował, dnia 16. Lutego od Czarnia kuszony postkowaniem postu.

Potym Jan obaczynszy Pana zawołał Oto Baránek Boży, z którym wezmowie Jan Piotr y ledrze przystąpił do Chrystusa, y przy nim zostali iakoś po południu. Następnie gdy szedł Pan do Galilei Filipa znalazł y zawołał go, a Filip Natanaela. tym czas m. Chrystus lat 31. dokończył.

6. Stycznia był na godach Galilejskich, y wodę w Wino obrócił.

Potym Chrystus Pan szedł nad Jordan gdzie Jan S. Chrzczał, stała się różnica między Janowem a Chrystusowem wezwaniami Jan dy wyświadcza że Chrystus prawdziwym Messiasem, a nakrotce

potym

Wzięcia poimany, od Herodá Antipatra Tetrarchy
Yktego. Pan zaś z swymi Uczniami którzy iezuse nie byli
Apostołami, poszedł do Nazaretu, tam się trochę zabawiwszy siedł
do Kafarnaum gdzie kazania zaczął dnia 25. Stycznia, którego
też dnia potym Paweł S. się awrócił.

Nazajutrz poszedł nad jezioro Genezaret które się Gálilejskim
morzem zowie, iest długie na staj 154. szerokie na 30. bo iest
długie na mil naszych ledwie nie pięć, a szerokie na milę nie całą.
tu poczał zbierać Apostoły, to iest Piotra, Iędrzeiá, Iakubá y Ja-
na, y poszedłszy do Synagogi, nauczał y chore leczył.

1. Kwietnia na Wielką noc do Ieruzalem przyszedł, y z kościoła
wyrzucił kupiacci. Wten czas mówił o sobie Káptanom. Rozsyp-
cie ten Kościół a po trzech dniach wybuduję go. wnoy zas
przychodzi Nikodem, z którym o chrzcie y śmierci swojej mówi.

25 Kwietnia opuściwszy ziemię Zydowską przechodzi przez Sama-
ryiá y Gálileá tedy chodząc przyszedł pod Miasto Sichem do studni
Iakobowej, które miasto blisko ma siebie grob Iakubow, nazajutrz
Samáritánom nawrócił.

27. Kwietnia, y dnia drugiego potym, zabawił się w Sichem.

29. Kwietniá Poszedł do Gálilei do Nazaretu, do którego z Sichem
miał naszych 20.

1. Maiá wyszedł do Synagogi gdzie mudano Czytać. Wismo S. y
Czytał rozdział izaiaszow 61 y wyłożył o sobie, tamże chcieli go
zrzucić z góry. ale na innych miejscach Gálilei wáżecznie przy-
jęty był.

Znowu przyszedł do Kany Gálilejskiej, gdzie go prosił Krol
ab; siedł do Kafarnaum. y Syná jego uzdrowił co było 3. dnia Maiá

5. Maiá poszedł na górę Tabor, y tam nauczał o Błogosławieniu
śwątch, co Zakoczył podobieństwem onybudowanym domie na piasku

Nazajutrz poszedł do Kafarnaum, y trędowatego uleczył, y smie-
krę Piotrowa y czartá ziednego wyrzucił, y chore inne uleczył.

7. Maiá rano zostawał na modlitwie, Czarty wyganiał którzy gło-
sili iż był Synem Bożym, ale on mówił im zakazował a zaś ni-
cała na osobnej modlitwie ztrawił, nazajutrz Piotr mu dać zn.

iż wielu nań czekała, gdzie go też chcieli zatrzymać, ale on odszedł
y po Synagogach całej Galilei uczyl, tam mu dziesięć trędowatych
zastało w drogę.

Potym ludowi stojącemu na brzegu morza Genezaret z łodki
Piotrowy kazał, co iakos przypadło na dzień Maiá 19. tam ryb
wielkość, wyciągnęli á z tamtąd się puścić na Gránice Gergeseni, jest to
Miasto w kráinie, które zowia, Traconitis gdzie panował Syn
Herodow Filip, tam pułkowi czartow w nieprze dopuścić wsta-
pic którzy się potopili.

20. Maiá, oczyścił trędowatego, lecz paralizem zarazonego,
powoływa Mateusza á gdy idzie aby wskrzesił Core zmarła, zabie-
gła mu niewiasta krewa plynaca, oktorey rozumieła że była Martá
siostrá Lázárza, á to się stało w Betánii, gdy Pan szedł do Ieruzal-
em, y nazajutrz córkę Láira wskrzesił, paralizem zarazonego od
lat 38. który leżał na sadzawka nazwana Probatica, uleczył, co
było dnia 22. Maiá, tam miał mowę dłu ga która pisze Ian S. w ro-
dziale 5. tam uczniowie idąc, za nim, kłósy na polu skubali.

29. Maiá w Synagodze znalazł Człowieka młodego rękę suchą,
á Żydzi pilnie czuwali na to iż był Szabat, jeżeli onego uleczy.

1. Czerwca poszedł z uczniami do morza Genezaret, á za nim
lud niezliczony puścił się z Ieruzalem, z ziemie Żydowskiej, Ga-
lilei, Idumei y kráin za Iordanem leżących, y bliskich miejsc
Sydonu y Tyru miast, tam wiele cudow uczyniwszy sam na modlitwę
odszedł na górę.

Nazajutrz zwołałszy uczniów, dwunástu wybrał Apostołow.

3. Czerwca stanawszy na miejscu równym przy wielkiej ludu gro-
madzie gdzie każdy cisnął się aby się go mógł dotknąć, on u-
czniom dał czworo błogosławieństwa, á czworo Biada Faryzeuszom,
y prawo swoje opowiedział.

4. Czerwca wszedłszy do Kafarnaum leczy stugę setnika y miarę
iego zaleca y opowiada Żydom od Boda odrzucenie Cc. Pogan-
powołanie.

7. Czerwca przy bramie miasta Naim Synawdony, Wskrzesza,
to też do łana w więzieniu będącego doniosło się, ztąd postawie fili

od Iana do Pana Wstignie 22. w domu Symona trędownatego, przy-
iał grzesnicę.

29. Sierpnia, iako się domyślaia, ścięty Ian S.

W ten czas Pan chodził od miasta do miasta opowiadając swa naukę
z Uczniami w ten przywiedziony opętany niemy y głuchy, którego
uzdrowił dnia pierwszego Grudnia, w którym też także wiele miał
roznow Pan z Żydami.

3. Grudnia lud uczy z łódki wiele przypowieści przywodząc,
Uczniom ie wykładając co trwato do dnia 25. którego Pan skonczył
lat 32. Tymi dniami Pan zasnawszy na łodce prze puścić nawat-
ność, y opętanego od czartom pułku myzwala.

31 Dnia Grudnia przywodzi do Pana dzień na ktore on ręce
kładać, y pyta go bogaty, iako może otrzymać Królestwo Boże,
także uczniowie o sobie pytają.

Znowu łódka powrócił do Galiłei y do Nazaretu y tam nauczał
4. dnia Stycznia. tegoż miesiąca dnia 21. parami uczniem na prze-
powiadanie wysła.

1 Lutego Herodowi powiadaia o sprawach Chrystusa Pana przy-
chodzi też wiadomość o śmierci Iana S. y o iey przyczynie.

8. Lutego znowu Uczniowie nychodzą na przepowiadanie.

Wyszedł Pan pustynia za morze Tyberiackie albo Galiłeyskie,
gdzie rzeka Iordan z Ieziora wypada blisko miasta Ephrem. a za-
szedł ku Betsaidzie ktora kraina zwata się Gerazenen gdzie było
Kafarnaum y Betsaida y zamek Magdulum, a te miejsca tykają się
gory Tabor. tam Pan zaśszedł usłyszawszy o Ianowej śmierci, y lubo-
wielka noc nadchodziła, nie chciał iść do Ieruzalem, bo iusł Ká-
plani Żydowscy na śmierć tego czuwali, a to się działo dnia 1.
Kwietnia. tam lud nakarmił, który gdy go chciał Królem uczynić,
znowu na górę wyszedł sam ieden, a gdy wieczor nadszedł uczni-
wie w łódz wsiadłszy popłynęli do Kafarnaum iakoby zamilę, y w ten
czas uyrzeli Pana po wodzie idacego, z którym żalachali do Ka-
farnaum.

Nazajutrz zbiegli się ludzie do Pana ktore był nakarmił, y inni
żniemi, y gdy się pytali iakoby tam zaśszedł; zokazyi Chlebow im
danych

danych, począł o chlebie żywota uczyć w Synagodze w Káfarnáum, y chorych wiele uleczył.

15. Kwietniá Nástępnia ná Apostoły przed Pánem Fáryzeuszowie, iż ręku nie umywszy iedli. Potym sędł ku gránicom Tyrú Sydonu gdzie Syrofensy córkę uzdrowił, o mało dni pobynszy, znówu posędł do morza Gálilejskiego co było około dnia 9 Máia tam pod gorą ku morzu Tyberiáckiemu będąc, wiele chorych y opętanych uzdrowił á potrzech dniách siedmá chlebow y Rybkámy, Cztery tysiące ludzi nákarmił, który do niego wtych trzech dniách zbiegł się był ná pustynia, co było około 21. Máia, y wten czas upomniał aby się kwásu Fáryzáuskiego strzegli.

Ztad posędł do Beisaidy, ktorá od Ieruzalem iest ná mil dwie, tam ślepego oświecił.

25. Máia posędł w Kráinę Cezárei Filippowey w Fenicyi Syryjskiej, gdzie się rzeki dwie, Ior y Dan zchodzą, y czynia rzekę Iordan, gdzie po modlitwie pyta Vczniow, zá kogo máia go ludzie wtey drodze ktorey mil było nášych iákoby 12. to iest krokw 46000. Pan się bawnił opowiedáiac y do podobienstwa że dni 20. ztrawił, to iest aż do dnia 15. Czerwca zabawnił się.

Ná záiturz Mękę swoię opowiadał iásnie y Krzyż, y upominał aby go náśladowali, y że między niemi byli ktorzy śmierci zkośtować nie mieli aż obaczynszy w krolestwie swoim Syná Bożego, co się potym zpełniło gdy się ná gorze Tábor przemieninшы chwale pokazal swoię Piotrowi, Iákubowi, Janowi.

Nazáiturz miesiącniká uzdrawia, ktorego Vczniowie niemoгли uleczyć, y obietcie tym ktorzy wiarę będą mieli że y gory przewośa.

Ztamtad potáiemnie do stolice Gálilejskiej do Káfarnáum idzie y náucza, y znówu Mękę swá przepowiada. tam przewoz płaci zá siebie y Piotrá.

A gdy idzie ostatniego Czerwca, pytaia się Vczniowie ktoby między niemi był więiszy, á Pán im dziecie ná przykład stáwia, aby tákiemi się stáwali. Tu Iana S. strofuie iż gdy widział że inny który nie sędł zá Chrystusem, czartá wyrzucił, iemu się to niepodobáło

dobato. á zátym náukę dáte o wzgórszniu y przypowieść przyta-
cza o zgubionej Owcy y dráchnie.

Agdy z Vczniámy szedł do Ieruzalem uáuczyl Piotrá iáko miał
z cudzemi grzechámy postępować; przypowiesć o słudze
ktory swemu towarzysownikowi niecbiał przepuścić, á to było dnia 7.
sierpnia.

15. Wrześniá stánał w Ieruzalem, y iáwnie uczył, y wysyćcy
náuce iego się dziwowali, y tych ktorzy go nstómie podchwycić
chcieli chwytá. Nocie ná gorze Oliwny rano, wraca się do kościoła,
y wybarwia na cudzołóstwie náleżona. Opowiada Zydóm iż w grze-
chách pomra.

22. Września, Pyta się ktoby go śmiał z grzechu, strofować,
gdzie go po długiej rozmowie cbca Zydzi kámienuwać, ale utá-
misy się wyszedł z kościoła, á teyże godziny ślepego od urodzenia
uleczył, ktory długo potym z Zydzy dysputuac z Bożnice wykłety.

1. Pázdzierniká opowiada iż Wsýscy złodzieie ktorzy nie-
przezeń wchodzą do onczárnie.

25. Listopáda w przysionku Salomonowym, pod czas Swiętá Eu-
centorum z Zydámy rozmawia.

1. Grudniá znouu ná gránice poszedł Zydowskiey ziemi, zá-
Jordan, Kędy przedtym sam Chrysius, Názáiruz uczył, y cho-
rych leczył. A ludzie onego kráiu mówili, ze Ian cudow nie czy-
nił, ále iż to wysyiko co o Pánu powiedział prawdá bytá.

Skończynszy lat życia swego Pan 33. Roku od stworzenia
Swiátá 5233. dniá Grudnia 24. posłanowił isc do Ieruzalem, y tam
umrzeć, á nád swoy zwyczaj przed soba ucznie posyła aby mu ná-
gotowali miejsce.

29. Grudniá strofuie Iákuba y Iana iż się mścić chcieli nád
Sámarytany ktorzy ich nie Przyjęli.

1. Stycznia idąc do iednego miasteczka w Samaryi dzieściaci trę-
dowátých uleczył.

4. Stycznia siedmdziesiąt dwu uczulow parami przed soba
przesyła gdzie miał sam przyść.

25. Stycznia wracaia się oni ciesząc się że im czárci byli pod-
dáni, o co ie strofuie.

1 Lutego

1. Lutego przykład porąbionego powiada który siedł z Ieruzalem do Ieruzalu y ná zboyce napadł.

7. Lutego dāta mu znāt o chorobie Łazarzowej.

8. Dniā Lutego wskrzesza Łazarza. Potym idzie Pan ná pusłynia, tam naucza iaki się máta uczniowie modlit, wyrzucania niemego czārā, y tym opowiadā, ktorzy tego sprāny Relzebubowi przypisowali, tam niewiāstā zāwołā, Błogosławiony żywot który Cię nośił. Vezy zenikt pochodzi nie p. n. nien kryć prakorzec, uczy o prostym iku, ā to się działo āz do 13. Lutego.

14. Lutego obiadował u niednego Faryzeusza, gdzie mōgł atuga māt y do Faryzeusów y do uczniōw.

15. Lutego idzie do Ieruzalem ā uczniom doskonałego żywotā rādę dāć, y upomina āby czuťmy byli, przypowieści powiada o sārāfāru, y slugāch poczyna powiādać o sobie y jnym przyściu, gānu, tych ktorzy zginiāz w rēzā, upomina abyśny z Aanversarzem zgdę māt, nymawia Gālileczykow ktorych pobit Pilat y tych czterdziści ktorych zabił wiczā w Siloe. Przywodzi przypowieści odrzemie figowym.

19. Lutego idac do Synāgogi w niednym miāsteczku leczy niewiāstę oā Lut 18. zkuczona. przypowieści powiada o żiarnie gorczyzonym, y kwācie. zātym przez Ieruzalem przechcazi n pēdzie po miāstach y miāstāch; drogi żywotā uczac, grozi przyściem ośych narozom, tegoz dniā Panu powiada o przpādowaniu Herodnym, ná co odpowiedziawśy, nārzeka ná Ieruzalem zabiāca Proroki.

26. Lutego Wśedł do Kziāzgiā Faryzayskiego āby tam iadł, leczy zārāz nōgo paralizem, y rozne ma z rozne my rozmowy.

Drugi go dniā idac do Ieruzalem naucza iż kt chce byz tego, ma krzyz nośić, przypowieści powiāda obuduiacym wiezā, y Krolu nāwoynę się wyprawuiacym O Synu mārnotrawnym, o sārāfāru zdradivym, Rozmawia z Faryzeusami o Rczwozic, o Rczwāncāch, powiada historia o Łazarzu żebraku, y że muszā byz w zgorśzenia. Wiele powiada o przyściu Krolestnā Bēżego. Przytācza historie, Faryzeusza y Publikānā w kościele się modlācego

1. Marca

1. Mara Zaleca Uczniow pokorę, do siebie dziecieciu przyść kazaniſy, y pokázuc iáko trudno wniść bogáczom do niebiá.

10. Marca. Przypowieść przekłada o gospodarzu do winnice wáymutacym.

11. Rozkazá: Zydzi ſługom áby poimáli Páná zwomu Pán. Mękę swá przepowiadá, y ná prozbę Mátki Synow Zebedeuſowych odpowiadá, przybliža ſię do Ierychá gdzie ślepego oświeca, yu Zacheuſa obiáduie. Przypowieść powiada o onym który ſwę táleſty między ſługi rozdał. Wyſeđſy z Miáſtá, ślepego ná imię Bartimeuſa vzdráwia, przychođzi do Bethaniy dnia 19. Márcá, y táu wieczera odpráwuie, á Mártá ſłuży, Łázarz ożymiony zoſtáe przy ſtole, á Magdálená Oleikiem nogi namaſcza, o co ſię gniewáia uczniowie. A gty ſię dowiedziano táu o Pánu wielu z Ieruzalem przyſtło áby Łázarzá obáczyli, o co ſię bárzeiy rozgniewáły Kziázetá Káptáńſkie y Fáryzeuſowie.

20. Márcá gdy przyſeđł do Betſáge dwu Uczniow do Ieruzalem wyſtáł áby mu przywiedli Oślicę zoſtem. y ták zwiétkim tryumfem do miáſtá wiáchał. ſzeđł do koſciółá y zniego drugi raz wygnał hándlutace. Fáryzeuſowie ná zgube ſię tego náſadzáia. Pogánie prágna go widzieć. Wiele naucza.

21. Márcá Wracáiac ſię do Ieruzalem przekláł Figowe drzewo, potym do koſciółá idzie, y zniego iuz trzeci raz kupczace wygániá biczmi, wieczor z Miáſtá wychodzi á řánuſienko ſię doniego wraca: á zá nim potym uczniowie ktorzy obaczywſy drzewo figowe przeklinione, dziwuiá ſię iż ták prętko uſchło, ktorým Pán powiada, iezeli bęđziecie mieli wiárę, w ſercách, nie będziecie wátpic.

Wchodzi do Ieruzalem, y náucza w Koſciółe, pytáia go, iákaby to moca czynił ná co im ſpráwę dáwſy, przytacza przypowieść o Oycu który miał dwu Synow. druga, o tym który ſwyi winnice áreńdował oraczom, y przyrownywa Niebieſkie kroleſtwo do Krolá Synowi gody ſpráwuácego,

Kuſáe go Fáryzeuſowie pytáli ſię iezeli ſię godzi dáwáć pođatki Ceſárzowi.

Sadu.

Saducei zadali pytanie o Niemieście którą mieli siedm meżow.
Vczu Vcznie y lud, aby się tamtych wpisnie wcznych strzegli
strafie tych ktorzy prorokom groby budowali a sami zabijali.
Chwali uboga Włkę dająca im pieniądze. Włkodzi zkościo-
li, czemu gły się Vczniowie dzimula, wiego y miała zgubę
przepowiada.

Poszedłszy na górę Oliwną Vczniom wiele znakow swego przyścis-
danie, upomina aby się modlili, Przymodzi oślagach czekających
że się Pan powróci, y dźwieściu Pannach, a cały dzień Włko-
ściele na nauce ztrawimy, noc ołprawie na modlitwie na gorze.

Ramiusienko przychodzi do Betanii y tam w domu Simona na
obiad zostaje, gdzie go trzeci raz Magdalena namaszcza, na co
Vczniom nie miło było, a osobliwie Iudyszowi który spodziewał się
go. Srebnikow.

Iudasz chcący Pana przedać do Ieruzalem idzie y wyluje rękę
zgromadzoną przeciw Panu, y tam im Pawa przedate obiecując go
wydać.

24. Marcą idzie z Vczniamy do Ieruzalem, y kaze sobie goto-
wać barankę ktorego też w wieczor pożywa, y posłanymy N-
święcimy Sakrament z miętą wychodzi za strumień Cedron w mie-
ście Getsemani idzie do Ogrodu w którym go Iudasz wydać, y pro-
wadza Pana zwiózawszy go do Annasza, gdzie go pyta o naukę y o
Vczniach, tam wychodzi Piotr, y Pana się wyrzeka, tam Iana
policzkowa. Znowu Piotr grzejać się, Paną się zapiera. Poślata
Pana do Kajsza który w tymże domu był minym patrou gdzie ra-
dą zebrana siedzieli, tam między żołnierzamy, Piotr na prawo-
rzu bętać odprysnęł się Paną. kur żipiał, a Piotr się upamię-
tałszy za grzech swój płakać począł. Szukała Książca kapła-
skie potwarzy, ktoreby na Paną włożyli, poprzyjęga Pana Kajszy,
tedy wszyscy winnymgo śmierci sadza, Orzy zająłszy, targata,
wragata się.

Nazajutrz rano, gły iuz potrzykroć się na Paną naradzali aby
by go zagubel. prowadza na Rutusz aby go tam osadzili Pogania Pilat.
Iudasz się obaczył, ale zrośpaczył, y obiczył się w żaki się

drzenie za brama która zwano Dawidowa w boku Sionskiej góry, y tam że jest rola za pieniądze jego kupiona na grzebień pielgrzymow, którzy Heleną S. nawiozła potym do Rzymu y wysypała na Mieysce bliskie kościoła S. Piotra, które zowie Campum Sanctum. Na którym gdy pielgrzyma pogrzebia pogodził 24. nic nie zostawie tylo same kości, którego skutku nie czyni jeżeli nie pielgrzymą pochowaia. Ale wracając się do rzeczy zaczętey.

Nie wchodzi Żydzi na Ratusz aby przez to rozdali się sobie nieposobnemi do pożywania Páschy. Piłat niewinność Pánka wyswiadcza, ale Żydzi koniecznie na żywot następuia. Posyła Pána do Heroda Piłat którego mu Herod odsyła, przywoływa Piłat Żydowski rady aby go wyzwolił, zwłaszcza usłyszawszy sen swoiey zony, ale Żydzi namowieni od Starszych proszą aby raczej Barabasa niż Pána wyzwolił.

Każde Piłat Pána biczować, Koronować, ludowi pokazuie, ale ani tym go nie zmiekczył, gdyż wszyscy wołali Vkrzyżuy, jeżeli go uwolnisz nie jesteś przystacielem Cesarzkim. Piłat ręce umywa. a lud woła. Krew jego na nas. Było to w Piątek blisko południa, tedy Piłat ludowi wygadzaiać na Pána dekret wydać. Krzyż na Pána kłada y między dwiema łotry prowadzi, a Symon z Cyreny przymuszaia aby Krzyż nieść zdiawszy z Pána. Wten czas mówi Pan do Nieniasz. y idźcie na górę Kálwaryia y na Krzyż jest przybity w Roku swoim 33. Mieściacu trzecim. w Roku od stworzenia Świata 5233. w mieściacu trzecim, dnia 25. Mārca, w Piątek Roku panowania Tyberiusza Cesarza 18.

Wieszai na Krzyżu tytuł. Szatamy się dzieła żołnierze, bluźnia przytomni y łotrowie, a Pan się modli, łotr się na wraca. Matkę Pan Iqnowi poleca, co się działo między południem a godziną trzecią. Słońce się cmi cudownie. Wola Pán Eloī, Eloī. Gc. y kona, Zastona Kościelna się rozemwała, trzęsienie ziemi nastąpiło, groby się otworzyły. Setnik uwierząc poczynia iż Pan jest Synem Bozym, wiele Żydow poczynia pokutować. Prośba Żydzi aby się godziło zkrzyżować zdiac Ciąta ale wprzód żołnierz włochnia przebiia Bok Pánki: Iozef o ciąta Pánkie prosi, y grzebie w swym ogrodzie.

W Jobo-

W sobotę Żydzi grob Páński pieczętują y straż przysłaniają. Máryie tym czasem gotują máści do pomaszczenia, á ná Switaniu W Niedzielę 27 Marcá Pan powstał, Aniołowie się pokazują, ziemia się trzęsie, strozowie z boiżni uciekają, á Niemiasły z máściámi przychodzą, już gáy słońce wstáło. Mágdalena płacze rozumiejąc iż kto wykrádl Ciało, y drugie towarzyszyki zostawivszy do Ieruzalem idzie chcąc Piotrowi y Ianonu opowiedzieć co widziáta, y czego się domyślała, tym czasem drugie obáczyły w grobie Anioła siedzącego który im powiada że Pan powstał. Biegną Piotr y Ian do grobu, á nienalazszy tylo chusty w które Pan był wviniony, do drugich Apostołów do miásta zia się wrócića nowina, Wracá się Mágdalena y płacze u grobu, gdzie icy się Pan pokazuje, przychodzi y drugie znia y w grob wchozą, y dnu Aniołowi widzą iednego w głowách drugiego w nogách tam gdzie leżało Ciało. Wracają się tedy wśytkie do miásta po tym obáczeniu grobu, Pan się im pokazuje ále się tykać nie dopuszcza, á kaze áby Piotrowi y uczniom Drugim co widziáły opowiedziały ále to uczniowie zá bajkę przyjmują. Straz też po mieście głósi co się stáło. Przenajmnia ich Żydzi zeby powiedzieli, iż gdy oni zasnęli, Ciało Uczniowie wykrádl. Tym czasem Pan się pokazuje Piotrowi, który się wraca do Uczniów; bo do tych czas dla grzechu swego nie śmiął im się pokazać krom Iana. Ida też dnu z Uczniów do Emaús który potym nazwano Nikopolem, tym się Pan zjawnia którzy potym innym Uczniom co widzieli powiedzieli, ále im Tomáš nie uwierzał.

Zebráło się dzieśięć Apostołów z kicremi niebyło Tomáša, tym się Pan pokazał ále wprzód Máccc niżeli komu.

Po dniách trzech gdy też był Tomáš z drugiemy znowa im się Pan pokazał. Pošlo potym uczniów z piecset do Galilei do góry Tabor; ná drodze namniey sześć dni ziráwivszy, bo to miejsce od Ieruzalem jest w milách ledwie nie 27. náśtych; tam się im Pan pokazał.

Znowu po dwóch dniách Uczniom ryby łowiacy w morzu Gálileyskim dał się widzieć, y Piotrá Przetozonym pślánowił.

Wrocili się potym wpyśli do Betanii we dni czterdzieści po jego Zmarłychwstaniu, a gdy obiaowali, Pan im się pokazał, y przedmiarstwo ich strofował y powiedział im ze siebie iść na cały świat na przepowiadanie Ewangelii, a kazał im się do Ieruzalem wprzod powrócić, a z tamtąd się nieruśać azby obiecane go Ducha S. wzięli, a ztym wstąpił do Niebá.

Dniá pieczęstatego po Zmarłychwstaniu Duch S. na Wcześnie zstąpił.

Krotkie opisanie Ziemi Swiętej.

Rozłożywszy wedle sił naszych na cząsky Páńskie dzieła, dla zrozumienia lepszego Ewangelii, krotkie też opisanie Ziemi Swiętej przełożym ktore do tego końca służyć będą, a zakładamy iákoby za centrum y środek Ieruzalem według ktorego to opisowanie miarkować będziemy.

Około Ieruzalem trochę zpułnocy ku Zachodowi, jest gora Gion na ktorey miał Oboz Pompeusz gdy miastá dobywał. Miedzy ta gora idąc ku południowi a miedzy gora Groge jest pole nazwane Ager Fullonis. Groge iákoby trzy gory czyni, miedzy dwiema ku zachodowi się mającemi rola jest Hiceldam. Na wschod stonca gora oliwna podle ktorey ku południowi bieży strumien Cedron poczynszy miedzy potuzniam a wschodem. Trochę z Zachodu stoncá ku pułnocy gora Kálnwaryia pod świątym miastem to około miasta. W mieście blisko murów gora Sion na ktorey Zamek Dawidow. Na wschod stoncá ku murów kościół Sálomonow a blisko niego na Zachod w rogu ku południowi Ratusz, a blisko Ratuszá ku pułnocy Pálác Pitatow, od niego opodal ku pułnocy udając się trochę ku Zachodowi Pálác Herodow. W świątym zamku Syonskim przy murách na pułnocy Dom Káifaszow, wpuł drogi od Káfisza do Ratusza dom Anášow, za murámy na Wschod stonca. Wioská Betphage. Grob Páński pod Kálnwaryia na zachod zklá-

mając.

niając nieco ku północy. Brama która Pan w Knieźnie niedzielę
wjechał zaraz była przy Kościele, Górę Kalwarię, polym murá-
mi mieyskiem zamknięto. Około Ieruzalem tedy na k to są góry.
na czterech mile na wschod górą oliwną nad inną wyższą. Na pół-
nocie górą nazwaną ostentionis obrazu że na niej Salomon po-
stawił Kościół białanowi Molchowi. ku zachodowi Górą Gien.
Ku północy jest górą Chamos na której Białanowi Chamos Salomon
wysłał Księcia, między północą y wschodem górą Sio na której
często Parsza Arkę chowano, ku południowi Miasto Galacn w po-
k leniu Beniamina. Na południe w lewo jest rzeka Efrata, w mil pułtory od Ieruzalem, w tym jest Bethleem, w któ-
rym się Dawid zrodził y Pogrzebiony. Nie daleko miała za bramą jest
studnia z której Dawid pragnął woiować wody z Filistynami, przy tym
mieście na wschod w gorze jest słaynia w której się nasz Pan uro-
dził, gdzie káplia bardzo bogatemi przybrana Marmurami która
gdy chciał odzierac Sołtan Babiloński, smok się pokazał straszliwy
ktorego odegnął, przy tej Káplii znaki są mieyskani S. Hieronima
od tad medwie mili była wieża gdzie się Anioł pokazywał i aslu-
chem pod czas Narodzenia Pańskiego czaymować Chwałę Bogu na
wysokości. Od Bethleem w mili między zachodem y południem, Mi-
asto jest Tekua Oyczyzná Proroka Amosa, y sławney oney niemiałły
nazwaney Tecuitis, też od Ieruzalem na pułtory czterech mile. od
Bethleem na pułtory mile ku południowi jest na gorze wysokiey
miasto Ramá z którego do Arabii jest zpyrzenie, od Rama w mili
jest Mambre na którym się mieyscu bawił Abraham, y widzenie
rozne miał, od Mambre ku Hebron pięć czterech mile nieśako
ku Zachodowi jest Canatarte, tam Dawid siedm lat pánował, á
gdy to zburzono drugie miasto tegoż imienia podle postanione,
gdzie jest dwoiąka iáskinia która kupił Abraham, w której sún,
Sara. Isak, Rebeka, Iáko, Lia, pogrzebieni, tamże leża-
iáko uczy S. Hieronim Adam y Ewa, od Ieruzalem to jest miey-
sce w milách czterech y czterech. Względem tego mieysca na p. pu-
dnie Gázá, na północy Bersabe nie daleko na p. górze, Ieruzalem
Górami zwia mieyscami ludzkiej ziemi, wzałuz ma miasto.

zatem

zá temi gorámi leży *Ægypt* od *Ieruzalem* w mil 20. Zaczyna się *Jordan* który wpada w *Martwe morze* które pełno siarki tam były pięć miast bogatych które *Bog* dla ich brzydkich cięlesności zapalił ogniem *Zieba*, y znac nákosť popioł y opalenie, smrod nieznosny. Blisko tego morza góra *Engaddus* ku południowi, nad tym morzem ku *Arabom* iniaścierzko *Sechar*. Od *Ieruzalem* na wschod gory skáliste y pustynie około gor *Adumim*, ztey puszcz y na pułnocy się udawšy wpułtoru mil od *Jordanu* jest miasto *Ierych* od *Ieruzalem* na mil siedm, w tym mieškał *Zacheuś*. To *Vespassianus* *Rzymianin* do szcetu zburrzył, ále ie potym przebudowano ku pułnocy nad *Jordanem* nie daleko siebie sa miastá *Enon* y *Salim*, od *Ieruzalem* mil 15. przy tych *Ian S. Chrzcił*.

Od *Ieruzalem* na wschod stoncá wciwierci mile jest *Betfáge* wiešká *Ierolimskich Káptánov* gdzie trzody chováli między gora *Olinna* y stramicniem *Cedron* przed gora zas od *Ierusalem* wpułmile *Betánia* *Máry* y *Magdaleny* miasteczko, gdzie *Lázarz* wskrzešony pod gora raz *Olinna* troškę barzciey ku południowi, była wiešká *Getsemáni*, wktorey ogrodzie *Pán* się modlił y poymany, táme jest miejsce pod skála, gdzie trzech *Vizniow* z *Pánem* będących spáło.

Od *Ieruzalem* prosto idąc ku *Helle* spontonu we wzech milách jest *Bethel* pod gora *Efraim*, a na gorze *Rámma* *Saulowe* miasto, te gory *Efraim* od wschodu ida na zachod, y dziela *Zydowská* žięmię od *Samáry*, ztey gory wypada strumien *Charith* przy którym bę łac *Eliáš* pożywienie brał przez kraká, ten strumien potym wpáda w *Jordan*.

Idąc z *Ieruzalem* na pułnocy we trzy čwierci mile jest *Sichen* kráina, wktorey jest miasto *Samária* pod Gora *Garyzim*, między gorámy *Dan* y *Bethel*, náktorych *Ieroboám* wystáwił Cielce złote aby się im kłaniano: *Samaria* potym zwano *Cesárea Philippi*, a teraz *Neapolis*. Ztego wyszedšy na południe ku *Ieruzalem* jest studnia *Iakobowa* na roli *Iozefowej*, gdzie *Pán Samárytanek* nawrócił, tam nie daleko jest grob wktory włożył *Iozef* kości *Oycá* swego *Iakobá*, y onšem tamze leža kości 12 *Pátryarchow* z *Symechem* pro-

ſte na pułnocy w mil ſiedm Betulia wktorey Iudythá Mięſkała,
w drugiey ſtronie na gorze Somet miasto Sebaſtra ktore tez przed
tym zwano Sámaria, y odniey tamte, kraie, á Herod Antipater
Sebaſtra iákoby Auguſta chciał ſię przyſtuzyc Ceſarzowi, od Ieru-
zalem iakos w mil dżieſięć leży, od Iordanu w pułczwartu za Sá-
mária na pułnocy ieſt gorá Gelboe g dzie Saul y Ionatás pobici,
z tey gory na pułnocy wypada zrzodło Ciſon tego ieden ſtrumien
przy gorze Karmelu w morze wpada g dzie fałſſynych Prorokow
Eliſſ pobit przy Ptoiemardzie: á drugi ſtrumien idzie do morza
Genezáret przy miſteczku Magdalu o G. lboe od Ieruzalem ieſt w
milách 20. od Ieruzalem ku pułnocy w mil 20. pułtrzeci ieſt iezi-
oro Genezáret, ktore morzem Gálileyſkiem albo Tiberiáckim zowia
długie na mil pułtrigiey, ſerckie mieyſcami na milę a mieyſcami na
dwie, to iezioro czyni Iordan rozlewaiacy ſię, nad nim leży idac
z Ieruzalem ku pułnocy Tiberias, ktora wybudował Herod na
część Tyberiuſowi Ceſarzowi, na tym mieyſcu g dzie była wioſka
Chewaret, ieſt od Ieruzalem w milách 24. po tym Magdulum, od
ktorego ſię zowie Magdalená, od Magdalu w pułtoru milách Be-
ſaida ktora po tym Filip ſyn Herodow nazwał Iuliádem, z tey był
rodem Iędrzey, Filip, Náránael, Od Ieruzalem leży w milách 26.
od Beſaidy w pułtoru milách na pułnocy Nęphthalis, Oyczyzna To-
biáſowa, á g dzie Iordan w iezioro wpada, ieſt Káſarnaum calcy
Gannu ſłotná, w tey Pan począt przepowiadac, uleczył Świekrę
Piotroma, ſługę Setnikowego uzdrowił, ále ſámo miasto zánęſe
Wnemniernoſci zſianowało iáko y Korzáim, w tym mieſcie ieſt kry-
nica ktora pole na milę y więcey polewá, ieſt od Ieruzalem to
miasto w milách dwadzięſtu pułoſmu ſto od poczatku Iordanu w mi-
lách pułtora ſto.

Przy tym że ſie dzie miedzy wſchodem á południem ieſt miasto
Gaza od ktorego zowie ſię kraina Geraſenow, g dzie Pan czar-
tem w wieprze iſe dopuſcił, ieſt to mieyſce od Ieruzalem mil 25.

G dzie po tym Iordan wypada z ieziora około Eſrem albo Eſráim,
g dzie ſie tez Pan nieco zábawił, ieſt miasto Betabara położone
miedzy pułynia wikia á gorami Taſga y Nebo y Iordanem przy
krynicy

krynicy Arnon g lżie 122 Chrzcił, kiedy do niego z Ieruzalem posłali
Kąplani, iest od Ieruzalem mil 10. a udanşy się do ieżiorá GeneZaret,
na zachod nayduieş gorę Tábor okrag ła, Zielona, ná wierzchu rowno,
na polu Ezárelon, od Ieruzalem w milách 25., iest wysoka tá gorá
ná trzy cwierte mile, leży między Názaretem y Náim, a roz-
chodzi się pokráinie pokolenia Isacháru przez swe págórki.

Od Taboru gory idąc ná południe iest gorká niewieiká Hermon,
oktorey w Psálmie 88. u tey Zpułnocney strony leży miasto Naím,
pod którym bieży rzeká Cyzon; iest to miasto od Ieruzalem ná-
mil 25. Od gory Tabor, Vdawnşy się na zachod w mil trzy leży
Názáreth, zktorego do Ieruzalem mil 27.

Z Názárethu na pułnocy się puścimşy obaczyc wpułtory mite
Sefron miasteczko zktorego był rodem Ioachim S. Ociec Nisniet-
şey Panny, ztad do Ieruzalem mil dwadzieściá pułdziemięty,
a od Sefronu wedmu milách iest Kána Galileyska gdzie Pan wodę
w wino przemienił, a to od Ieruzalem odległo ná mil 29. Gdzie
się zbiega Ior z Dánem y czynia Iordan leży Cesárea Filippowa
mil 11 do Ieruzalem mało nie 38. Zwali też to miasto Neroniam
pochlebcy Neronowi Z Cezarey na Zachod idąc przy Libanie mia-
sto iest Sydon granicá ziemie Świętey a leży nád morzem, tę,
Fenikowie narod wystáwili, leży od Ieruzalem w milách czter-
dzieśtu puł trzeci. A ieżeli to miasto opuścimşy wdaş się ná po-
łudnie, przydzieś do miasta, Sárepty albo Sarfat wşedşy nie
zpelná dwie mile, do tego miasta Eliáš był posłany, aby go w dowá
żywił. od Sarepty także ledwo nie dwie mile odprawimşy
przydzieś do Tyru miastá. ktore przed tym ná wyspie stało,
ale między nim a ziemiá wprzód Nibuchodonczor a potym A-
lexander wielki zasypamşy, z ziemia złaczył, dalekie iest od
Ieruzalem mil 38. y cwierte. Od Tyru 10. y pułmili iest Krynica, a
ktory Cant 4. choynie wypádá biorac wodę, podziemia z gory
Libánu, y cztery czyni rzeczki, ktore polá Tyryjskie przecho-
dza. Ztad wiedá eko gorá w morze wychoazi, ktora się zowie
biata Od Ieruzalem w milách 38. przy ktorey ná pułnocy poło-
zona Ektypa na południe Szadalia miasteczko Potym iest Zamek
Lamperta,

należy do pokolenia Iudy z podziału, ale w ich się ręku nie zostało. Tegomasta bramy Samson wyniosł, y w nim potym Książęta Filistynskie y lud wielki y siebie, dom zniemi walić zabił. Przy tej rzece ná pułnocy leży Bers Bersabea, koncząca z tej strony ziemię Iudzką, znięcy, do Ieruzalem mil 19. y puł.

Wszystką ziemią Świętą na 11. pokolenia jest podzielona, lo Manasses y Ephraim z á iedno idą. Ztych Ruben y połowá Manasseśsa miała swą kráinę z á Iordánem. Aser, Nephthallim, Zabulon Isachas, Dan, Ephraim, Benjamin, Iuda, y Druga połowa Manasseśsa z drugą stronę Iordánu. Simonowe ná gorzystych miejscách ziemię, Iudzkę aż do błot Syabonu, Lewi z á s miasto samo Ieruzalem do niego przydáno mile y okolice.

WSTEP

M
y dn
stäm
Ewán
czerp
histor
nasz
stało
porza
Tłum
duia
co n
czyta
pytán
czas
iac s
stárán
nejo
wiel
lu
K

WSTĘP DO WYKŁADU

S. EWANGELIET.

Miałsto Przemowy y iákiego innego wstępu do wykładu;
sprawy y dzieie Páná nášzega Iezusa Chrystusá ná lata
y dni, ileśmy mogli rozłożywszy przynosiemy, we wízy-
stkim wedle tey wiadomości postępuiac, ktoráśmy, z samey
Ewángeliei Oycow Świętych, y Pisárzow Kościelnych wy-
czerpnac mogli, co nie pomału pomoże do wyrozumienia
historyey samey S. Ewangeliey, gdyz bárzo zwykł się ztąd
nasz rozum wzmacać, kiedy wie co poczym, y ziókiey się
stało okázzy, á zátym łacniey rzecz przenika gdy się sznura
porządku trzyma: Wykład tákże sam z Oycow Świętych y
Tłumaczow Písmá S. osobliwych, ná Oycow SS. náuce bu-
duiacych wybraliśmy, y náprzód wedle historyey y litery to
co nam Kościoł S- ná Niedziele y Święta z Ewangeliei
czyta, wyłożyliśmy. Potym zás z okázzy tychze Ewángeliey
pytánia y niektóre náuki przydaliśmy nie ták dáleko ná ten
czas wtáiemne náuki Chrystusowych wyrozumienia wpulczá-
iac się, ále samey się práwie tylo trzymáiac litery, wczym
stáranie miéśmy áby iáko nákreccy á iásnie wśzytko stá-
nęło, áby tym łacniey Kázdy mógł przeczytác sobie, nie-
wielka będąc Księga obłożony. Położyliśmy tez ná wie-
lu mieysćách nie tylo otym pytánia, co ná ten czas
Kościoł nám czyta, ále y o tym co się z onego dnia
Ewángelia łaczy O Świętych zás niektórych przy-
toczyliśmy niektóre rzeczy osobliwsze, lubo
do nich bárżiey niżeli do Ewangeliei
należą.

PIERWSZA CZĘŚĆ
PYTANIE OKOŁO NIEDZIELNYCH
EWANGELIY
NIEDZIELA PIERWSZA
ADWENTOWA.

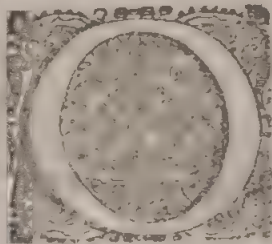
Ewangelia czytania Łukasza 8. w Rozdziale 21. od wersetu
25. do 34.

W roku onego, mowil Pan IEZVS
do uczniow swoich: Będą znaki
na słońcu, y księżycu, y gwiazdach:
a na ziemi: wciśnienie narodow
dla zamieszkania słońca morskiego
y nawałności: tak iż ludzie schnąć
będą od strachu y oczekiwania tych rzeczy, które be-
dą przychodzić na wszystek świat. Ałowiec mocy nie-
bieskie wzruszone będą. Atedy wyrzuci Syna człowie-
czego przychodzącego w obłoku, z mocą y z manifest-
tem wielkim. Ato gdy się dziać pocznie, pogładay-
cież

cieś á podnoście głowy wasze: boć sie przybliża odku-
pienie wasze. I poďteżcie im podobieństwo: Poy-
rzycie ná figę y ná mygalkie drzewá: gdy inż z siebie
liśtki wypuszczá, wiecie żeć inż blisko jest láto. Tak-
że y wy, gdy wżycie iż sie to będzie działo,
wiedzcieś żeć blisko jest krolestwo Boze. Zaprawde
mowie wam, żeć nie przeminie tento wick, áz sie
wsztko zysci. Niebo y ziemiá przemina: ale jowa
moie nie przemina.

1. Kiedyż ludzie, y iáko, obacz Chrystusa ná sąd
przychodzącego?

Openiada Wmárgenis. W ten čas kto
by znáti ktore tórn opat... /
Bismarck etc. wprzódy... /
Iakoż Chrystus od wszystkich obaczon bydz
może: bo iedni znieta sie... /
ludzie oko nie dojrzy / iako... /
ze wielu... / ktore... /
wnętr: nieli... Chrystus... /
połaze to go... / boć lud który... /
gatká... / á ná... /
pię... / obł... /
waz... /
ści... /
pewnie... /
pewnem... /
połaze / á... /
tenże... /

zgromadzeniu powszechnym. O bączę go zaś przychodzącego
go z wysoka / y powoli się spuszczać / iako przy Wnie-
sieniu powoli siedł w niebo jeśli mógł być widzia-
ny / a potem ostatek drogi w momencie odprawił / bo le-
żało się iść do Nieba dla wielkiej odległości / wieleby
dni strawił. Przyjdzie zaś na obłoku siedząc / bo Sędziowa-
różna rzecz jest zasiadać / a ten obłok z wysoka ku dołowi
zmotłiwie powioda / gdyż swa moc obłok nie idzie na do-
tych co grubego w obłoku złożonego. Wraża zaś ten
obłok inje obłoki na kółko aby tak wielki Młotek Pana
się stał. Obstapia Anieli ciążą na się wzięwszy widome / Pro-
te się tu zowią Mocami niebieskiego / y uczynia Asysten-
cyja Panu swemu. Zowią te obłoki niebieskie że będą wy-
soko nad ziemią / dla czego się też pisał w Ewangelii
zowie niebieskim. Widział zaś będzie od wszystkiego ludu /
bo naprzód wybrani na powietrze się wzbliwają / około Pana
iako praśkowie się nosić będą / y potępionym na ziemi
miejsca ustapia że się w miejscu. Pomtore zmocnione
oczy będą / ludzi aby iako przez najlepszą perspektywę na
Pana mogli patrzeć z daleka. Powietrze też pomiarkowane
będzie aby promieni przez które rzeczy widziem nie tłumito
Naostatek same promienie takie z Chrystusą idące / dla
dalekości mocy nie ucieka / y tym sposobem iako się dzieje
przez perspektywę / ożemieśmy wyżej mówili bez żadnego
cudu około ich oczu potępionych oczy wzmocnione będą.

2. *Jeżeli zaraz po znakach na Słońcu y Ksie-
życu śąd nastąpi?*

Bda się iż zaraz / bo sam Pan mówi / iż Soro figowe
brzemo liścia niemypuści / lato następnie / tak też śąd po
tych znakach / ale iedenak iż wrey Ewangelii Pan nie tylo
znałi śadu przychodzącego dale / ale też zagaby Jeruzolims-
kiej / która też znałi poprzedziły / z tym S. Hieronim ro-
zumie

zumię iż to są znaki sadu / a drudzy Owece S. B. tu mo-
wá o zgubie Jerozolimy. Ponieważ tamże Pan przydaje.
Nie przeminie ten Rodzay aż się to wszystko stanie. Przed
sadem zaś Naszym w Bł. Rodzay przeminie: a zguba Jer-
ozoli nstępnie wiele z nich / co na ten czas żyli do czasu /
I lubo nie wszyscy znaki widziáne przed zgubą onego mia-
sta / to jednak temu mniemaniu nie nie służy / bo nie rzekł
Pan ogółem aż się to wszystko stanie o stanie o Ieruzalem. ale aż
się to wszystko stanie / Gł. 13. / przed zgubą Jerozolimy /
Gł. 13. przed Sadem / bo mówi oraz o obrotu. Ale iżli
nie chce iść za zdaniem S. Hieronima / który przez Ro-
dzay ma rozumieć Kościół / który do konu świata nie
zgaśnie -

3. *Iako ziemią y niebo przeminie a słowa Pán-
skie trwać będą?*

I niebo y ziemią trwać w swej istocie będą po sadzie
Pán. Za czym to tu Pan mówi / iż gdzieś jedno ze
dworg. mało przeminie / albo słowa Pán / albo ziemią
y niebo / tedy podobnieść aby ziemia z niebem zginęła /
niechby się Pán e słowo odmieniło /

4. *Iako to bydz. może iż z rąki sad poprzędzę,
ponieważ sad niespodzianie na Ks. złodziei
przyjdzie?*

Nie sad Ks. w osobności Gł. 13. przychodzą Pán
niespodzianie iako się niepodobna złodziei / w tym
sadzie p. m. mówi / że tak złodziey przyjdzie. Aleć w mál-
ny sad niespodziany będzie / bo albo ludzie na znaki potrad-
zają / drac nie będą iako niedbali tedy Noe budował Arkę
przed potopem / albo lubo obac na znaki będą / tego też
ona

dniał czasu po onych znakiach będzie, Kiedy ludzie namnley
się spodziewać nie będą.

5. Ktore znaki są poprzedzające?

Te tylko znaki mamy z Ewangeliey / iż słońce się zaćmi
także y Księżyc / y znaki takie na nich będą / gwiazdy
niebą będą spadały / Mocy się Niebieskie wzruszą / między
ludźmi wielkie zamieszanie powstanie / Morze się wzburzy /
bójczą po całym świecie na lud całą pądnie / iż schnąć
będą. inne zaś znaki na ná innych się miejscach pisać S.
nájduia Ktore potym położymy.

6. Czemu Luc. 7. dzień Sądu zowie się nocą?

Bo dnia onego słońce się zaćmi / y Księżyc nie dá światła /
dotego iż dnia onego takó wnoce nie czas do roboty
o tym Ioan. 94. Niekoniec iż takó wnoce daniem ciałom
naszym odpoczynek / tak dnia onego Błogosławieni ode-
bravają swe ciała porządnymi do odpoczynku wiecznego.

7. Co po sądzie ostatecznym ponieważ zaraz
każdego przy śmierci sądzi?

Bo nie tylko powiada aby każdy wedle spraw swoich są-
dany / ale też potrzeba aby każdy usnał iż Bóg ni-
mu Rozwoy nie czyni / w którym potężnieli potwórzają /
pórzając na złe dobro / a dobre złych potwórzają / y nies-
wiedząc dla czego to Bóg czyni / wten czas wstąpił po-
kaz tego słusznego przysądu. Tam też Bóg dobrych o któ-
rych teraz mówimy przed wstąpiem w świat / a
złych sądzi. Wten czas wstąpi y ci którzy nieznają
teraz Chrystusa / temu część węgach wstąpiących oddadzą:
Wten

Wten czas przed całym światem swola głose zli vznala /
Wten czas obaczymy kto prawdziwie dobry albo zły ożym
teraz miewiemy.

8. Iako mocy niebieskie wzruszone beda?

Jeżeli przez mocy niebieskie nie Anioły / ale siły w gwiaz-
dach / planetach / y niebách bedace / rozumiec mamy, tes-
dy mocy to jest własności w nich badace nabierzysz się na
ziemi woleja / iako gdy drwa gorejace wzroszą bierzysz się
leca / zaśym na ziemi wielkie musi być pomieszanie cie-
pła z zimnem / suchości z wilgotnością / humorow w ciałach
y innych rzeczy rażowych. Pomiesza się też y przez to mo-
cy niebieskie iż tak dsiwnie słońce y Księżyc się zaci-
m. Beda. in Luc. 21.

9. Czemu Jan S. w swej Ewangeliy nie piše o przepowiedzeniu zguby Ierozolimskiej?

Bo swola pišał Ewangelia już po żywym proroctwie
o zgubie miasta onego / zaśym zdato by się iż nie Pro-
ctwo Chrystusowe pišał ale to co widział / y tak by nie-
zdał się cudu powiadać / a zaśym nieby to nie służyło do te-
go przedsięwzięcia / Prore on założył w swej Ewangeliy /
to jest okazywać przeciwko Cheryntowi Heretykowi / iż Chrystus
jest prawdziwym Bogiem. Za tym też dosyć na tym
Janowi S. było / że to Prorocstwo wypisali drudzy Ewan-
gelistowie Prore pišali przed zburzeniem Jezozolimy. Z-
dasi zaś rozumieci iż one ich miasto y Kościół nigdy nie miał
zaginiac / przez co też było znacznie tey zguby przepo-
wiedzenie.

10. Iakie znaki poprzedziły zgubę Ierozolimy?

*Starość Pomek na wyobrażenie mierzã nãd młósm
 cãty i wisiaã. Przysym pod czas nãlencey / gdy
 lud był w mieście bãrzo gromadny światło sie rnece / pos
 kãto w kościele y trwało przez pułgodiny. W Koście-
 le tamże gdy zabuano wołu nã ofiarę / porodził bããka.
 Dzwã Kościelne na wschod słońcã miedziãne tãk ciãstie / ie
 niemi ledwie lãdzi dwadziãscia rãfwe nãogło / moca niemiã
 doma sã otworzone. Nã powietrzu widãne brty woskã
 sã sã sã wciãtãce. Pod czas Swiatel sã sã byt glos
 Anielski w Kościele wychodmy stat. Prosty ieden glos
 wiel na imie Jezus / Syn Anana biegãc wołãł przez lat
 siedm. Glos od wschodu. glos od zachodu. glos od czte-
 rech wiãtrow. glos nã Ieruzalem y Kościół, glos nã Pãny
 młode y młode Pãnie, glos nã wszystkie lud, biãdã Ierozo-
 limie. U; nãostatel gdy Titus Hetman Rzymski obległ miã-
 sto sam tez kãmieniem zabity poległ.*

11. Iezeli wtymże ciele powstaniem?

*Wtym wlasnie samym / boby niebyło powstanie gdyby
 nie to co wpadło powstalo. Damasc. Lib. 4. de Resurr.
 Ciało zaś wpadło przez śmierć / tedy ma ciało powstać.
 Stãnie sie wãrdzo prostim czasie wzglãdem Aniolow kto-
 rzy prosiã ciãtã do gromady poznosiã / a w zglede Boga
 w iednym momencie ktery ma moc nieskonczona / ktery dupe
 z ciãtlem zlaży.*

12. W jakim wieku powstana ludzie?

*Powstana w doskonãtem / w iãkim y Jadam stworzony
 bez defektow / bo iãko Bã stworzył bez defektow sãowie-
 sã / tãk nãprãwi bez defektow. Defekt iest / kiedy albo
 sãowiec nie dosiãł swej doskonãłości / iãko iest w dzieciãch:
 albo od niego odstãpil / iãko sã dzieciã w starych / dla tego
 Powstã-*

powsta w takim iłłoby młodu / Ktory jest bez tych dafco
itow. S. Th. in 4. d. 44. 91.

13. *Wiać wysokiey staturze powsta?*

W tak wysokiey do latieyby żyłac przyiść mogli / gdyby
im nic nie przeszkodziło. A co bywa w Oibryzmiech / odey-
mie P. Bog / także doda czego niedostanie Kątom S. Th.
Cont, cap. 81. Powstanie każdy w swojej płci / y
nagość usłydu niucym / bo inż pożadliwość cielesna
wstanie / Ktorą wstyd rodzi. S. Th. l. c. A P. Bog to nápra-
wi co ná porządek wżynił / tam zaś wżynił głowień w ro-
żney płci / tedy go też w rozney náprawie.

14. *Iaka jest ciało Błogosławionych niecierpietliwość?*

Nic nie beda mogli cierpieć / coby se prowało / bo iako
ná ten czas dusza cale bedzie poddana Bogu / ze iey nic od
Boga oderwać niebedzie mogło: tak ciało poruszyć duszy
ze ich nic od siebie oderwać niebedzie mogło / a w śelkie cier-
pienie psulace do tego iżie / ák y dusze od ciebie oddzielito.
1. Cor. 15. Do tego / nic nie może cierpieć ryto od mo-
cneyšego / náó ciála zaś Błogosławionych mochneyšego
nic nie będzie. A iż doskonałość widzieć / słysiec etc. tes-
dy zawsze w dżić co y słysiec beda bez przeszkody S. Th. l. c.

15. *Iaka subtelność będzie ciało błogosławionych?*

Niezwycieczenia ciála ta subtelność będzie pochodziła /
iako pochodzi w mostu gdy sie pali / ále przez to że im dus-
za chce pánować będzie y do swey doskonałości przeciągąć.

16. *Iako ciála BB. będą rączne?*

Bo ciała Dusiom beda ciale poddane / ze niwżym nie tyl-
ko woli ich sprzeciwiać się niebada / ale też aby do tego przy-
chodzić mogło / weźma na to od duszy doskonałość y tak
bárzo praefto gdzie beda chcieli / ná tśalt ducha iakiego zay-
do bez pracy.

17. *Światłość ciała BB. z kąd będzie pochodziła?*

Od chwały ktora ma dusza / á iż tá chwala niebieśta
nierowna będzie w duszach / to też y wciałach iśność nie ie-
dnaka.

18. *Ciała potępionych iakie beda?*

Z zepsowaniem / ktore nie jest od natury / żadne ciało nie
powstanie / także jest choroba / członka odcięcie etc. z nie-
dostatkiem albo zwada / ktora jest od natury iako ciężkość /
cierpielliwość etc. powstano ciała potępionych. Bo Bog zte-
mi wadamy stworzył / z temi też wśrzesi S. Th. l. c. Beda
tedy spetne ciała ale niesniertelne / boby inaczy mała
wieżna kárane bydz niemogły.

19. *Czemu P. Bog aż ná koniec świata sąd
ostátni odkłada?*

Uprzed / iż trzeba aby gdy publicznie komu płaca albo
tego kárza / aby ná to wśyscy pátrzáli / á to bydz nie mo-
że aż kiedy się wśyscy po zmártwychwstaniu zgromadza.
Powtore / iż są niektóre dobre wżynki albo też y grzechy
ktorych śnacki aż do końca świata trwać beda / zatym trze-
bá ich konca poczełać.

Co roz-
m-

Corozumiec o prorocztwie Eliafa z strony czasu sądu
B O Ż E G O.

Pokazując Żydzi Prorocztwo Eliafa / iż gdy się skonczy
Lat tysiąc / Boscy od świata stworzenia / ma być koniec
świata . Ale to Prorocztwo nie jest Eliafa Proroka / ale
od iudego Żyda zmyślone. Suar 3.p. q. 59. A. 6 f. 4. Jest prze-
ciw Ewangelii / w ktorej napisano / iż o dniu onym
nikt nie wie. Do tego zle rachuje lata / dając podwa tysiące
przed prawem / za prawa / za Messiafa / bo przed prawem
było 2483. za prawa 1570.

20. Czego będzie nauczał Antychryst?

Ná tym się zaśodzi / aby pokazać iż on á nie Chrystus pra-
wodziwym jest Messiafem / y Zbawcą świata / zá tym będzie
wżył że Chrystus nie jest Bogiem / iż nauka jego y Sakra-
mentá nie nie waza / cudá nie były prawdziwe etc. Jstey
przyżyny wojne podnieście przeciw Chrzesciánom / Sa-
kramentá y Misa będzie chciał zgubic takto jest Dan. 7. 11.
12. Ceremonie Mojzefowe wstrzeżi aby go ścisley przyje-
li Żydzi za Messiafa / y ná to ptimo S będzie nacłagał.
Potym będzie wżył iż on sam jest Bog á ntemáß innego.
2. Theff 2. Dan. 11. A przecis sam potátemnie dyabłu /
ktora nazowie Moazim / y bálwan jego ná mleyacu obron-
nym zachowa / klániac się będzie. Dan. 11. záczym y o Mo-
zefá dbać nie będzie / lubo go zrazu dła Żydow zmyśle-
nie będzie przyjmował y nieiála pobożność zmyślał. Dá
mu śart wielka mądrość y wymows ná zwodzenie ludzi / do
swoich bładow będzie wiodł jednych dárámy / drugich gro-
bámy / innych cudámi 2. Tess. 2. Ktore cudá tylko ná po-
zor y zmyślone będą. Te cudá nie tylko on sam / ale y wznio-
nie

wle tego zynić będą / Który też tego obraz postawi / &
Gart przezeh morcie będzie Apoc. 19. y na innych mieyscach.

21. Co zacz będzie Antychryst?

Podlego będzie wrodzenia / ale fortelamy swemy wzyni
się wielkiem Monarcha y Rzymiskim Cezářem. Cyrill.
Rodem będzie Żydowin y z tego łoża / Pożatek tego Państwa
w Babilonie / zramtat wyszedszy tych Krolow swoich / &
porym siedmiu / & na koniec wšytak świat zach. 5. Da mu
Gart staby do tych czas zaratone. Dan. 11. Gdy inż tak
wiele będzie miał Państw iako mieli Rzymianie / zaloży
tron swoy w Jeruzalem w śanym Kościele / Który napras
wi / y tam go zdie będą iako Boga 2. Thess. 2.

22. Iako będzie wierne prześladował Antychryst?

Nie tylko wojnami y mekami sie gubieć będzie / ale osobli
wie będzie ie przymuszał do odstapienia wiary S do odsta
pienia wšystkiego naboženstwa Chrzesciianstwiego Dan. 7. 11.
12. Do zaprzecia się prawdziwego Boga / y żeby na tego
mieysce przwieli Antychrysta / y żeby się albo temu śamemu /
albo tego bawarion kłaniali. Apoc. 13. Nacst też / aby
na wyznaczenie tego że go mna z Boga naczle albo race pr
wony znał mieli Apoc. 13. Jeto tego znaku y pietna muce
niebędzie / niebędzie mogli nie przedawać albo kupować. Do
tego będzie wiodł dźrąm / cudami / y mekami iakich nies
beto od pożatku światá / y wielu od Boga prawdziwego odpas
enie / ale przecis Kościół prawdziwy nie śaginie Dan. 7.
Apoc. 13. y wiele zacnych Mczenislow będzie / y potáie
mie naboženstwo Chyřusowe trwać będzie.

23. Gdzie

23. Cóż... Enoch y Eliáš?

To pewno iś w cie'e życia / ale ci wóły niebieskie nie zżer
wają / bo iżby pomrzeć miały / ale są wtajemniczeni w tajemice
Bożey iż zżerć się nie mogą / iednakże pokażemy żadnego niey os
trzebuia Aug. lib. de pecc. merit. c. 3. Gdyby zaś miastą /
o tym pewności niemał / tylko to do podobieństwa iż ius
bo nie wniebie / tedy namie się iakim barzo szczęśliwym.
Ci przed koncem świata przysła za ciała Antychrysta / y
bada wielkie cuda czynić y wiary przepowiadac przez dni
1260. aż na koniec świata bada od Antychrysta / y ciała ich
w Je uzalem przez trzysta dni na wicy leżec bada Apoc.
11. piątym zmartwychwstana.

24. Jeżeli S. Jan Ewangelista przydzie z Enochem
y Eliášem.

Enoch y Eliáš / przysła gdy się ius moc zamezmie An
tychrysta / y tak sami przez się iako przez wócie bada wi
te w ludzich naprawować po całym świecie / niż im tego
światu srodzic niebdsie mogli / bo ogień znieba zżyspułacy
bronie ich będzie. I gdy zmartwychwstana będzie wielkie
ziemie trzęsienie / y dziesiąta część Jerozolimy się obali /
y siedm tysięcy ludzi zginie / ztego się inni przelefkcy o
dąda chwałę Bogu Apoc. 11. Jan S. niebdsie ztemi /
bo ius prawdziwie zmarł / y kocioł światu tego świata
iako z Th. y fussem w niebie pro'niacego / y kocioł tego długo
w Efezie chorwano iako piśe Chryzostom. hom. 26 ad Hebr.
Zeby zaś miał sam w grob wnieść y żywo pogrzebion / niema
pewności. I dla tego Apoc. 11. tylko dwa wspomina /
którzy przyda za Antychrysta.

25. Jeżeli

25. Iezeli wprzod ná całym świecie będzie ogłoszona
Ewangelia nizeli sód przyjdzie?

Tak będzie / bo to jest napisano Matt. 24. tak iż Chrystus : wprzod ná całym świecie będzie poznany / y Ewangelia w każdej części świata będą postawione / lubo nie wszyscy ludzie wiara przyjmą Chrystusowa. Menawroca się żydzi wszyscy bo ci Antychrysta przyjmą / y do niego się iako do Mesyáša w Jerozaleem zgromadzą / a potom je náwroci Eliáš lubo nie wszyscy ale tylko wybrane. Niepotrzebá też aby oraz we wszystkich częściach świata była wiara / ale dosyć że w każdy / kiedykolwiek była lubo potym zagnęła / y w ten sposób rozumieć się ma Ioan 10. Będzie ieden Pasterz y iedna owczarnia, albo też iż wszyscy owce / to jest wszyscy wybrani będą w jednej owczarni. Zatem to przepowiedanie Wlary ieszcze się pozostawia od Apostołow / a konczy się przed Antychrystą przysciem Suar. 3. p. q. 59. a. 6. d. 56. sect. 1.

26. Co się stanie z Rzymskim Państwem przed
dniem Sądny?

Państwo Rzymskie przede dnem sądny ná czas iakoś cale / zginie. Zguba się tá stanie przez podzielenie tego Państwa ná dziesięć Królów / Ktorech potom Antychryst zwołwie / y w ten czas ostatnie Państwa Rzymskiego imie zgaśnie. Będzie też miasto Rzym wntwecz obrocone lubo przed tym lubo od samego Antychrysta Apoc. 17.

27. Co się będzie po śmierci Antychrysta działo!
osobliwie na niebie?

Gdy

Gdy w onym całego świata panowaniu lat pulezwarcę
Antychryst przeżyje / káže go Chrystus zabić / y pozrze go ogień
z niektórymi jego przednieypymi / zostanie czasu dni 45 do
konca świata / á wten czas dziwne sie rzeży beda działy
ná niebie y ná ziemi. Matth. 24 Jezeli przecis zaraz po o-
nych dniach 45. dzien ošlátni nastąpi / czyli nie zaráz tego
niewiemy. Anselmus in 2 Theff. 2. A w tych dniach wšy-
scy pomrą. Znáci te beda / słońce oraz y miesiąc iakimsi-
nie zwrócywym sposobem się zaciemia / a podobno takim
iaki námienia Lactant. lib. 7 c. 16. iż się bieg tych planet
pomiešá / żeści się zbiegac / z sobą beda niżeli do tych
czas / y tak niezwyčajne zaciemienia poczyna z wielkim lu-
dzi strachem. Gwiazdy beda padác nie same / boby się ná
ziemi nie zmiešćily gdy są wietšie niżeli ziemiá / ale rozne
ogień z powietrza náštali gwiazd zpadna mocy niebie-
skie się wzruša. Przez mocy niebieskie wietšy Hebrá-
škim gwiazdy się znacza / te się wzruša / bo inázejy bieg
swoy odpráwować počyna / inázejy się z sobą łączyc / á z-
tym niezwykłe skutki ná ziemi spráwować y tym Chrystus
przepisane zámiešanie morzú / gdy mówi Luc. 21. Będzie
ná ziemi wejšnienie Narodow dla zámieszania hukow mor-
skich y bałwanow, álbowiem się wzruša mocy niebieskie.

28. Ktore znáki beda przed šedem ná rzeczách
innych?

Beda grzmoty z pioruny niezwyčajne y błyskawice
Apoc 16. beda wiatry srogle / ciemnošci / náwalnošci ná
wodách strášliwe / w zrušenie ziemie / potona wyšp' go-
ry ziemia pozrze Apoc. 16. miásta się pochałá. Ludzie
šrom niektórych do Boga náwroconych / t. E. áli beda / iż się
se šmirci E. nechá y Eliáša radowác beda Apoc. 11. dru-
dzy šrachow przelešy sie o šwym zbawieniu nie pomyšlá /
E á što

á často beda nágle umieráć áz też y wszyscy pomrą / toż za
traba Anielska nastąpi zmártwychstanie.

29. Iezeli ogien vprzedzi Chrystusa przychodzą-
cego? Krzyż iáki będzie?

Vprzedzi / bo to ná wielu mleyściach písmo S. przepo-
wiada / á ten záraz ztych zástráží / iáko Dobrych vciešy
á tu Chrystusowi sie nápowietrze podniosą po zmártwych
wstániu. Krzyż ná tenże koniec stánie ná powietrzu / á ták
iáśny že go wszyśc y widzieć beda / dla tego też ták wielki
že sie od wschodu rościagnie do záchodu / y nád slonce iá-
śniejšy będzie / y zpowietrza będzie vrobiony. S. Th. An-
selm. Poniesą go Aniołowie przed Chrystusem ná sád przy-
chodzącym / y będzie trwał przez cały čas sadu.

30. Iáko Chrystus ná sád przyidzie?

Przyidzie w obłokách / ktore ták beda zporządzone áz wielu
ce uwesela do dobrych / á ztych zástráží / tych obłokow niebędzie
potrzebowáć áby sie ná nich wspierać / ále żeby mu wiéšć ozdobi-
ły včynily. Pokáże przytym moc swois česćia przez traby
Anielskie / česćia przez ziemi wzrušenie / y tym podobne.
Obstápi Chrystusa Aniołowie w ličbie niezličoney / w čias-
lách bárzo iáśnych y písných á żeby mogły byt widziáne.
Zásiadzie Chrystus ná tronie / zásiada y Swisci przy Chry-
stusie / y beda mieli moc weyrzema wsumnienie ľudzkie /
ále nie wszyscy / lez tylko ci čo vhoštvo dobrowolne sobie
obráli / y przy nim Chrystusa doškonále násládomali / bo
tym to obćecáno. Gdy zásiadzie Syn čłowieczy ná tronie
Máiestatu swego, zásiadziecie y wy &c. Aniołowie wten sád
wchodzie nie beda bo sie tylko miedzy ľudmi będzie odprá-
wował.

31. Kogo ną tym sądzie będą sędzić?

Kto niewierzy iuz iest osadzony. Ioan. 3. zacząym tylko nam dekret wydzada y ogłosza / bo taki ma iawna przyczy-
na potępienia że iey roztrząsać nie potrzeba / bo y funda-
mentu do zbawienia nie ma / iednakże iz przytym rozne się
inne grzechy narodziu / tedy y te roztrząsina / aby każdy wie-
dział / że co kto idzie na potępienie. Stana y dzieci małe
y sadu / aby Chrystusa poznati y temu część dali. Stana
y Świci aby ich zasługi cały świat obaczył / y grzechy / aby
się w ich odpłacie Boska wstawiła Sprawiedliwość / wto-
rey Świci iz się bázno Kochaia / tedy ich to wweleli / że ich
sprawy będą wświstkim obławione. Bada ná Sądzie y An-
yolowie dobrzy / ale y złi / iáko iest z Pet. 2. y dobrym za-
pláte ogłosza za ich zasługi ktore učinili / tedy czas mieli
zasługowania / z tym zaś przed wświstkim światem opowie-
dza ich potępienie. Chrystus ná sąd przydzie od wschodu /
á po sądzie pordzie ná zachod. Damasc. 1 4 de fide c. 13. po-
tym ziemiá się otworzy y pozrze potępionych / á Błogosła-
wieni do niebá iákoby polecą. Świat się zącym odnowi /
y wiecey nie się nie będzie rodziło / Słońca y Księżycowi.
świata przobędzie. Zwioly się też odnowia / niebá wle-
cey obracać się niebada. Odnowienie zwiolom stánie się
przez ogień / ktory nic nie zostawi co by zepsowaniu pod-
legać mogło. Zgina drzewa / Krusce / Trziszce / cc. S Th. Bonáu.
Ale nowa na to miejsce ozdoba wezmie ziemia / á wświstkie
zniey plugaństwa / sinrody / truczawy / ktorych ogień nie stras-
wi do piśka zplyna z ognia częściami grubszymi.

32. Iezeli się po śmierci znác między sobą będziemy?

Iezeliby Abraham Lázarza nie poznat iákoby o nim do
Boga

Boga. *za* mówił Lucz. 15. *l*áŕŕeby Źnáł Boga *za*? *l*áŕŕeby
prosił Boga *z* Abrahamá / *z*eby poſtát do bráci tego: á
leżeli ci / ktorzy ſie przedtym nieznaiac poznali / daleko wis-
cey ſie poznáia / ktorzy ſie znali.

33. *I*áko ſwiát piękny będzie po dniu Sądny m ponie-
waz nic ná ziemi nie będzie?

Nie tylko ziemia nie będzie rodzić / ále y woda zewſiad
będzie oblana / piękna iedną będzie / iáko y teraz Kŕiſtýc
ieſt piękny / lubo ſie ná nim nic nie rodzi. Bo wren *z*as
rzecz ieſt piękna / gdy má to wſyſtko co do niey nalezy / á nie
niema zbytecznego / bo wſelki zbytek oſpeca / iáko gdy
by człowiek miał nos drugi / ráŕŕez ná ten *z*as niepotrze-
bny zwierz ná ziemi / drzewa / etz. bo te ſa tylko dla po-
trzeby ludzkiej. A iſ ná ten *z*as tego nie będzie człowiek
potrzebował / tedy by to wſyſtko niepotrzebno / bo to ieſt
dla potrzeby ludzkiej ſtworzono. Zátym też y Słonce y
gwiazdy chodzić nie będą / bo te chodzą dla tego aby ſie
rzeczy pomienione rodziły / á zátym niepotrzebny y zbyte-
czny byłby niebieſki bieg około ziemi. Nie będzie też niſze-
go nie doſtawáło / bo wſyſtko będzie *z*ego ná ten *z*as po-
trzebá będzie.

24. *I*áko niebo zwinione będzie nákſtał Kſiegi,
oczym Apocal. Iſái 34?

Kſiegi y dawnych ludzi / y teraz y w ſchodnich ludzi ſa
ná iedney Kárcie Ktara ná wáſet zwiata przeżytrawſzy. Ták
iáko by zwinione będą niebá gdy iuſ wiſcey obrotom nie-
będą odprawowáły. Zwinia tedy niebo iáko Kſiege / bo iá-
ko ná zámienione niſt nie *z*yrá / ráŕŕ poſadzi niſt wiſcey
do nieba nie przydzie. Dion. Carth.

35. *Iáko bedzie miał imię Antychryst?*

Tego Bog nieobiáwił tylko Jan S. in Apoc. nápiśát że imię tego wyrázi liczbę 666 po Grzechu nápiśane/ bo w Grekow każda litera znácy liczbę/ ále takich imion co li-
 czbę pomieniona u sobie záwieraa może się naleść wiele/
 bo te liczbę wyraża imię Maometis także Teitan/ także
 Lamretis / także Láceinos / także Antemos etc.

36. *Żkąd toż Bog kárze mek & wiekuiśń grzech
 śmiertelny?*

Bo gdy tego kárze nie ták pátarza/ przez dlugi čas ten
 grzech wżynił/ iáko ná wielkość grzechu y tego żan go-
 dzien. Ták kto w momencie zábiie człowieka / á kárza go
 wżnaniem albo więzieniem do śmierci ktore trwaał czas
 sem kilkádzieśiat: albo też y śmierci ktora by trwaał ná
 wieki gdyby człowiek był śmiertelny. Grzech zaś przeciw-
 ko Bogu nie skonżonemu/ jest káry wiekuiśney godzien dla
 swey wielkości! 2 Jako mówi S. Augu. 12. Ciuit. Godzien
 jest káry wiekuiśney / bo ile z niego chciałby grzeszyć ná wie-
 ki. 4. Poty kárza poty że kto niepoprawi / á iż potępiony
 ná wieki się niepoprawi / tedy kárza go ná wieki. 5. Bło-
 gostawionym płaca ná wieki/ tedyc słuśna aby też przekleś-
 tych karano ná wieki. 6. Grzeszący grzeszy przeciw nie-
 skonżonemu dobru/ tedy godzien karania nieskonżonego /
 á iż takiego oraz ponosić nie może / tedy to dlugoscia nie-
 skonżona nágródza bo im godniejszy jest osoba ktora kto
 obraża / tym ná większa kara zasługuie. Bog zaś jest nie-
 skonżony godności. Ktorego człowiek obraża/ zátym zasłu-
 guie na káre nieskonżoną. 7. A u temu niema się zdáć że
 rzeź nie sprawiedliwa / iż człowiek dla momentowey rozko-
 sy wieczne źle ponosi ponieważ dla momentowey rozko-
 sy wiecznem dobrym wzgardził y wieczne źle sobie obrał /
 wieczne dobro odrzuciwszy.

NIEDZIELA WTORA ADWENTOWA

Ewangelia z Mattheusza S. Rozdz. II. od wiersza 2. 43 do II.

W On czas: Ustydawszy Jan w więzieniu dzieła Chrystusowe, postawiwszy dwu z uczniow swoich, rzekł mu: Ty też jest on który miał przysć, czyli inszego czekamy? Odpowiadając Iezus, rzekł im: Szedłszy oznajmicie Janowi, coście słyszeli y widzieli. Slepi widzą, chromi chodzą, tředowáci biorą oczyszczenie, głuszy słyszą, umarli y martwychwstają, wobodzą Ewangelia przyjmują. A błogosławiony jest, który się zemnie nie zgorczy. Agdy oni odesli, począł IEZUS mówić do ludzi o Janie: Cożście wysłi ná puszcza widzieć? trzćine chwycić się od wiatru? Ale coście wysłi widzieć? człowieka w miekkie szaty obleczonego? Oto którzy miekkie szaty noszą, w domách królewskich są. Ale coście wysłi widzieć? Proroká? Zaiste powiadam wam, y więcej niz Proroká. Boć ten jest, o którym napisáno: Oto ja posyłam Anioła mego przed obliczem twoim, który zgotuje drogę twą przed tobą.

1. Czemu Jan Chrzciciel do Chrystusa posłał
pytać kto jest?

NJe wątpił Jan S. o Chrystusie iż to był prawdziwy
Messias / ale gdy Chrystus w mieście Naim wstąpił
Wdowie Syna / i asła o tym sława aż do Jana S. iuż wa-
wiszianin będącego / ktorey sławy Wżniowie Janowi/
zayrzeli Chrystusowi / aby tedy nauczyli się iż Chrystus
prawdziwy Messias / Jan posłał ie do Chrystusa żeby wi-
cey cudow widząc / iacniej wterzeli / iakoz też Chrystus
na oświadczenie rey prawdy wiele cudow wżynił .

2. Czemu to za dowod, iż jest Messiasem, dać
Chrystus Wczniom Janowym, że Wbodzi
przymiia Ewangelia?

Bo to za znak przyscia Messiasowego kładł Isaiasz w
Rozdz. 61. to im tedy na pamiac przywodzi Proroctwo.
Ale iako to ojobliwy znak Messiasa / poniewaz też yna-
nych Prorokow Kazania / y Janowe / wbodzy przyimowali
ktore były nieiaka Ewangelia / to jest / dobra zbawienna
nowina? Ten znał sam ieden nie wyświadczał Messiasa/
ale przy drugich ktore ta wspomina Ewangelia / y takie
były przez Isaiasa opowiedziane / a nikomu nie służyło telo
Chrystusowi / dla tego też zaraz wspomina wsgorzenie kros-
re sobie wżynili żołązy wstąpionego w Naim Niedzienia-
fla / strofując ich / y prowadził do wiary prawdziwego
Messiasa .

3. Czemu Chrystus chwali ztąd Iana że nie jest
trzęciną sie chwiciącą?

Bo tedy

Bo kiedy Jan posłał Wężniow do Chrystusa pytać
sie ieżeli on jest Mesiass / mogli sie lud domyslać / że Jan
ktory do tych czas wżyl iż to jest Mesiass / sam warpie
pożyna / y zachwiał sie tak trzciną iaką / temu tedy zables
ga Chrystus / okazyuac / naprzod przez cudá że jest Mesiass
hem. Toć musi bydz prawdziwe iego o Janie świadectwo.

4. Czemu Faryzeusowie y Kápláni Żydowscy w Chrystusa niewierzyli?

Sam P. Chrystus ná to odpowiada / iż to pochodziło z ich
pychy y wysokego o sobie rozumienia / dla ktorego hardych
swych kárkow pod iázmą pokory Chrystusowej náchylic nie
chcieli. Bez pokory bowiem nié wierzyć nie może / bo aby
wierzył trzeba aby zdanie swoje pod zdanie Kościoła pod
dawał y słowa Bożego. Ná przykład. Zdamisze iż pod os
sobamy chleba nie jest prawdziwie ciáło Panstie : ale iż slo
wo Boże mówi. To jest ciáło moje. Chocimie poddavam
zdanie moje pod słowo Boże. Zdaloby mu sie iż te same
słowa moglyby sie rozumiec ináczey / ale iż te słowa tak
rozumiał záwsze Kościół Boży ktory jest mędrsy / bárszey
od Boga oświecony niżeli ja / mylic sie nie mogacy / te
dyc y iá wrym ie sensie przyjmie. I kády Heretyk lubo
nie záwsze słowy / tedy rzecz sama tak mówi. Bładza Wy
cowie SS. co ich bylo / bładza Concilia / Papięze / Bis
kupi / Doktorowie : bładza Męczennicy ktorzy wrym sensie
to pismo brali y záten sens krew wylali / bładzi świat
wřystek / tylo ja sam mam rozum y wiem iáko pismo rozumieć.
Co jest barzo wielka pycha :

5. Czemu Pan Ianowi pytájącemu sie ieżeli on jest nie odpowiada?

Słowy

Słowy nieodpowiada ale sama rzecz / bo tego bierzcie
sam pragnął aniżeli słow. Bo wten czas Jan swe postać
wznie do Chrystusa / kiedy mu powiedziano o cudach Chry-
stusowych / żączył należało aby sami uznali cudów oba-
żyli / których gdyby nie wyrzeli / choćby im Chrystus po-
wiedział / iż jest Messyaszem mało by mu wiary dawali.

6. Czemu Chrystus cudów licząc, naprzód ten
kładać, ślepi widzieć?

Bo Izaiasz Prorok w Rozdz. 35. gdzie liż przyślego
Messyasa cudów / naprzód ten cud kładzie który wyraża
wiarę / nas jako ślepych oświecająca / a ta jest początkiem
wewnętrznych dobrych spraw / które cudów inne znaczą. Chry-
stus się tedy skierował do Proroctwa Żydom wiadomego /
aby tym łatwiej od nich być poznany.

7. Ktorzy Wbodzi Ewangelię przyjmują?

Ci Wbodzi byli Apostołowie / którzy nie tylko sami przy-
jęli naukę Chrystusową / aby będąc prosiącymi / drugim
ja opowiadali / co był cud jeden. Do tego osobliwa to
była w Chrystusie / iż Wbogi przepowiadał / bo Proro-
cy nawet y Jan S. do Królów albo zacnych ludzi / przy-
najmniej po części / swe przepowiadanie obracali / a sam
Chrystus tylko właśnie do pospółstwa / jako Izaiasz przepo-
wiedział o nim / przez te potym świat nawrócił / co jest
nadsąd cudów świętych.

8. Iako tu chwali Pan Iana, gdy mówi Po coście
wyszli na Pustkę?

Słowa te mała ten sens. Kiedyby Jan niebył wielkim
człowiekiem/ tak wielkie gromady ludu/ nie śłyby ná puszcza
do niego domy swe opuszczając. Nie jest Jan iako trzeciá
iáká chwieiaca się zá kazdym wiatrem/ aby raz wyznáwšy
Messyáša/ miał się teraz mienić gdy się o nim przez Vžnie
pyta. Od dštecništwa ná pustyni żywot ostrý státes
žnie prowadzi/ dla tego niešáteš ná niego nie pada Chry-
stos: Beda.

9. *Ktore bylo Proročtvo Izáášowe do tey Ewan-
gelij služące?*

Izááš tak mowi w Rozdz. 35. dálac znáti po kterých
mili poznác Messyáša/ y žás přvácía iego. Ná ten čas
oczy ślepych otworzone będą, y všy głuchych otwárte zo-
stána. Ná ten wyskoczy iako ielen chromy y otworzy się
niemych iezyk, iákž w Rozdz. 61. w osobie Messyáša
wedle textu Hebrájštiego mowi. Pan mię posláł abym v-
bogim Ewangeliá przepowiadał.

10. *Czemu Chrystus nie przed Vžniámi Iano-
wemi, ále przed ludem chwalił Iana?*

Jowšem poželáť až Vžniowie Janowi odešli/ tož doi-
plero Jana przed ludem pochwáliť / á to vžynil dla tego /
že došýc wysošie rozumienie měli oni Vžniowie o Janie /
dla tego im go chwalić nie bylo potreba: zdrugiey strany
lud mogł niešáteš Janowi przypisowác / mogłby też ro-
zumiec iakoby Pan Janowi pochebiáť / gdyby go przyie-
go Vžniách chwaliť. Žeby przez to galť aby go Jan
wžáiemnie chwaliť / dla tego až po odesciu Vžntow / dáš
te chwals Janowi.

11. *Czemu*

II. *Czemu Chrystus mowi przed Uczniami Iano-*
wemi. Błogosławiony kto sie nie zgorzby?

Cześcia iż nieiało závrzeli że Chrystus wstresził Nios
dzieniaszka w Nam: Cześcia iż wzmowie Janowi przy-
wypli do surowego życia Janowego / záczyli patrząc na
Dzień Chrystusowe / w których sie taká surowość nie wys-
dawała / mogli sie wzgorzyć / y zatym Chrystusa nie przy-
mować za Messyasa.

12. Czemu Chrystusa Ian nazwał b^{ar}ánkiem a
nie gołębicą?

Ponieważ dla tego Jan nazywał Chrystusa Barankiem /
iż miał być ofiarą za grzechy / tedy też zda się iż mógł na-
zwać gołobicą / bo y gołobica ofiarowana . Ale rzecz ma-
jąc się inaczej / bo Chrystus miał być codzienną ofiarą : a
żadnego bydlecta / ani gołobice nie ofiarowano co dzień
rano y w wieczór tylko baranka / y to rożnie przechodził
czego / a iż barana / iako się pokazuje z Księgi Num. 24.
zaczynam słyszeć Jan S. Chrystusa zowie Barankiem a nie
Baranem .

13. Czemu Jan S. mówi o Chrystusie iż się stał
pierwey niż on? Ioan 1. 16.

To się niemoże rozumieć o Boſtwie Chreſtuſowym / bo
niema poſzatkę Boſtwo / ſárym ſię też y ſtać nie może. A
ni też ſiúży naturze ludzkiej / bo ſię Jan S. wprzód pro-
ſiżił niżej Chryſtus. S. Máreſ y Łukáš táł to wyſtáda-
ia / bo miéſto tego / ſtał ſię przedemná kłáda Mocniejszy

ieſt nádemnie. yżáým toż to ieſt ſtal ſie przedemna co
ieſt / godnieyſzy / zacnieyſzy / mocnieyſzy / pierwſzy / ieſt
niżej iá.

14. Czemu, iáko mowi Chryſtus, ode dni Ianowych
cierpi gwałt Kroleſtwo Niebieſkie?

Bo żá Pázanem Ianowym gorecey niżej przedym po-
czáli pracować ludźie na niebio / bo Ian iáko by przez gwałt
grzeſhnych wotał do pokuty / á nie tylo żydy ále y Pogány /
bo iáśnie mowił o zapłacie niebieſkiej / á Prorocy tylo
w podobieńſtwách y przypowieſciách.

15. Czemu Chryſtus mowi (co idzie za tą Ewan-
geliją) ſpiewaliſmy wam á nie ſkákáliſcie Ꞥc?

Cyrillus, Theophilact. y inni powiadają / iż u Żydom ná
ten čas była gra zwyčajna / że Dzieci ná dwie częſci ſie
rozdzieliwſzy / iedną ſtrona z nich plákała / á drugá grála / á
Prorzy ná nie pátrzáli / nie dla tego albo ſkákali álebo plákali /
bo to oboie zá gre dźi:cinna / iáko w ſamey rzeży było / počy-
táli. Te rzeż Chryſtus Pan do kábie y Jana ſtoſnie y Ży-
dom przywłaſzając w ten ſpoſob. Jam był oſtrego życia / y
iáko by záwſze pláczący / Chryſtus poſpolitego y iáko by iáko
záwſze meſelacego: á Żydzi ná to zwlaſzając Sáryzeuſowie
pátrzáli / iáko ná gre dziecinna / áni Chreſtuſa áni Jana nie
náſlédować / y w upominániách nie ſuchátac.

NIEDZIELA TRZECIA ADWENTOWA

*Ewangelia położona v Iana S. w rozdz. 1. od wiersza 19.
do 28.*

W On czas Posłali Żydowie z Ieruzalem Kápłany y Lewity do Iana, aby go zopytali: Ktoś ty iest? Twyrzał, a nie záprzał: a wyznał, Zem ia nie iest Chrystus. Tspytáli go: Coż tedy? Iesteś ty Eliáš? Trzekł: Nie iestem. Iesteś ty Prorok? T odpowiedział: Nie. Rzekli mu tedy: Ktożeś iest, żebyśmy dali odpowiedz tym, ktorzy nas posłali? Co powiadaś o sobie? Rzekł: Iam głos wołającego na puśczy: Prostycie droge Pánską, iáko powiedział Izáiaś Prorok. A ci co byli posłani, byli z Pharyzeusów. Tpytáli go, a mówili mu: Czemuz tedy chrzciś, ieśliżeś ty nie iest Chrystus, ani Eliáš, ani Prorok? Odpowiedział im Ian, mówiąc: Ia chrzczę wodą: ale w pośrodku was stánuł, ktorego wy nie znacie. Tenći iest, który z a mra prziidzie, który przedemną był: ktorzom ia niegodzien, żebym rozwiązał rzemk w trzewika jego. To sie działo w Bethaniey zá Iordánem, kedy Ian chrzccił.

1. Czemu Żydzi posłali do Iana pytając go kto jest?

Bo widzieli iż sławie były znāti / od Prorokow im dāne /
wypełnione o przyściu Messyasa albo Chrystusa / to
test Królestwo ich było w rękę cudzych. Arcykapłanstwo
nie zostało się przy pokoleniu Lewi. Tęgodnie / lata zamierzone
od Dánielá do przyścia Messyasowego wstę / posłali
tedy Kapłanow ktorzy ieście byli ze kromi Aaronowey / y
Lewytow / ktorzy z tegoż pokolenia Lewi / ále nie ztey że
kromie chcąc się dowiedzieć iezeli nie Jan był Messyasem :
przyiac go iednak za Messyasa niemogli / bo wiedzieli że
niebył z Pokolenia Judy / z ktorego miał być Messas we-
dle obietnic Prorockich / á Jan był z pokolenia Lewi / á
wielkie cudá okolo národzenia iego widzieli / y żywot dšimnie
światobliwy / zacząłym wątpliwí badac chcieli się prawdy
dowiedzieć luboc podobno nie szerym sercem.

2. Czemu pytáli Żydzi Iana iezeli on Elias?

Wiedzieli dobrze Żydzi iż Jan był Synem Zachariaszow-
wym / iednak też widzieli że czas nadobót przyścia Mes-
syasowego / á czytali u Proroka Malachiasza w Rozdz. 4.
iż przed Messyasem miał się zjawić Elias / co Prorok
nie o tym przyściu Pańskim mówi / ále o przyściu ná sad /
czego Żydzi nie uważali. Widząc tedy Jana wodziszę y
ośrości iycia podobnego Eliasowi / wolałszy iż między
niemi zawiązała się była nauka Pytagory Filozofa Dogmatis-
go / który nauczał / iż po śmierci iednego rąk dŭša w ciało
drugie wchodzi / y rąk znówu tenże lubo w innym cie-
le życie / powatpwać poczeli / iezeli Jan nie Elias / albo
iezeli w Janie nie życie dŭša Eliasowa / yżad przyšlo
że go pytáli iezeli on nie jest Eliasem. Miało przy kto-
rym zostawał y chrzcil Jan / było Betania nad Jordanem /

inne

Inne od oney Betanieny ktora była blisko Jeruzalem o ktorej mamy w Passvei. Tamto miejsce na którym Jan chrzczył było/ przez Ktore z Jozuem Żydzi przeszli Jordan idąc do ziemie obłacanej/ co było chrztu naszego obrazem było też to miejsce blisko pustyni/ na ktorej Jan zostawał/ schodził się tam lud gęsty dla przeprawy przez Jordan/ y z tym sposobem do ludu zgromadzenia ku chrztowi.

3. Czemu żydzi Iana pytali dla czego by chrzczył?

Wiegli to byli w piśmie co Jáná pytali/ á byli Sárzyzeuszowie/ iako mówi Ewangelia/ dla tego iako z piśmá wzięli okázia do przeszłego pytania/ tak y do tego/ bo wiezieli z piśmá Ezech. 36. y Zách. 13. że Messyas miał chrzczyć/ z tym usłyszawszy od Jana iż się nie znał bródz Messyasem/ chcieli go słowy w ten sposób zwiazać/ ponieważ ty nie jesteś Messyasem/ iakoż chrzcisz co jest własna Messyasowi. Na to Jan im odpowiada/ że tylko w wodzie chrzci przysposabiac lud przez pokutę Messyasowi.

4. Czemu Iana na przeszłe pytanie odpowiada, Ia chrzczę w wodzie?

Sens odpowiedzi jest ten. Pytałeś mnie Żemubym ja chrzczył/ ponieważ to wedle Proroków tylko Messyasowi należy/ ale macie wiedzieć iż to nie o takim chrzcie tego przepowiedziano/ iakiego ja używam/ chrzest tamten będzie grzechy gładził/ á ten tylko ciała omywa y do pokuty sposobí/ ja przezeń grzechów nie odpuszczam/ ale tylko pokutę opowiadam: Chrysof. To podobno do Jana/ stał się we dni 56 po ochrzczeniu Chrystusowym dnia 1. Marca. Tyrinus in Chronico.

5. Czemu

5. Czemu Chrystus przyjął Chrzest Ianow gdyż
niebył Grzesznikiem?

Przyjął z wielkiej potory / a przytym aby sie nie zdał
Chrztem iego gardzić / który był z Bogá / y aby wode do chrztu
swego poświęcił / o czym przyszley niedziele wieceny powiemy.

6. Czemu Ian S. mowi że Chrystus ma wieiadło
w reku?

Przez to chciał wyrazić że Chrystusowi należy władza
Sędziowska Bogu własna / y przez to dać znać że Chry-
stus jest Bogiem / który w sercach siperá y plewa od ziarna
dzieli. To jest dobre ode złych. Ale czemuż Bog do czasu
dobre między złemy zostawie? Naprzód aby złych od złe-
go słowem y przykładem odwodził. Potwore aby innym
dobrym z sobą będącym pomagali. Potrzebie aby od złych
cierpliwie wszystko ponosząc / w cnotách rośli. Aug.

7. Czemu Ian powiada że nie jest Prorokiem,
ponieważ prorokował?

Bo nie tak prorokował jako inni Prorocy / którzy tylko
sżytkiem o Messyaszu przepowiadali / a Jan go y palcem
pokazywał. Aug.

8. Czemu o Ianie S. wieceny w piśmie niż
o Náswietsey Pannie.

Bo iako wpatrzył. Franc Ruiz Opat. Białogłowski
spraw pismo nie zwykło opisywać / tylko w ten czas / Kiedy co
takiego czyniły / że bez tego wspomnienia sprawy znacznie
mężcie

mezkie vsi omíráne bydz nlemoga. A wíscy téz v ludu
Sydowského netam zalezalo/ aby Jan byl wystawiony bo
ná nim po čes. i slawa Chrystusowa polegala. On bowiem
o Chrystusie swiadczył przed ludem/ y swiadectwo iego
wíctey wagi bylo/ čego sie w Nas: Pannie nie náydowá-
ło lub ona byla wíctá Swiata níželi Jan. Wšytkie zas tey
chwaté wrym dostáteczné zámárto gdy Matth. 1. nápisano
že byla Mátko Chrystusowa.

9. Iáko rozumieč co Matth. 11. nápisáno.
Wšyčy Prorocy tylko do Jana prorokowali, gdyz
Act. 11. potym byl Agab Prorok?

Prorokowác. nie tylo znáčy/ řečy přyště opowídatč/
ále téz o nich zawíle y do wyrozumienia tródné řečy mowíc/
iáko sie to počázue 1. Cor. 13. Wšyčy tedy Prorocy trus-
dnym y nie iásnym sposóbem áž do Jana o Chrystusie mowí-
li/ a sam Jan tač iásne že go ypalcem počázat.

Oslatek z tey Ewangelyi w Niedzielę přyšla sie wyłózy.

NIEDZIELA CZWAR- TA ADWENTOWA

Ewangelia v Lukáša S. w Rozdz. 3. od wíerš. 1. do 6.

ROku pietnástego pánowánia Tiberýuša Cesárzá,
gdy Pontski Pilát stárosta byl Indskim, á Herod
Tetrárcha Gálilejskim, á Filip brát iego Tetrárcha I-
tureyskim y Tráchonitskiey kráiny, á Lizániasz Abi-

G

lenskiem

leń, kim tetrarcha, z á Arcykáplánow Annaśá y Ká-
izáfá: sstało sie słowo Pánskie do Iana Zacháriášo-
wego Syna, ná puszczy. Y przyszedł do wszytkiey kráiny
leżącey nád Iordánem, opowiadáiąc chrzest pokuty
ná odpuszczenie grzechow: iáko nápisano w księgách
mow Izáiaśá: Proroká: Głos wołájącego ná puszczy.
Gotujcie droge Pánska czyncie proste ścieśki iego Káz-
da doliná będzie nápełnioná: á káždá gorá y págorek
ponizon będzie. Tmiejscá krzywe sie wyprostuią, á
drogi ostre sstańą sie równemi. Togłáda wselkie ciá-
ło zbáwienie Boże.

1. Czemu Ian S. z pustynie Kazać poczał?

TA pustynia zwála sie Quarantana iáko piśe Adrichom,
num. 97. w ten Chrestus posłał niż Páśe pogal y ob-
ten pustynie zaczął swe Kázania. Sączym też przystáło/ aby
y Ian ztąd ie pożywał/ y dla tego sie zowie głosem wołá-
jącego ná puszczy/ to jest Chrystusá ktory postem ná oney
pustyni/ sposobił sie nieiáko do wołania zbáwiennego.

2. Czemu Ian S. używał śáty z sierci wielbłądowej?

Bo iáko ná sie był w tnych cielesnych wygodách ostry/ tak
chciał być y w śácie ktora iáko włosienica nosił.
W tym lednáł tá tájemnica/ iż gdy nasi pierwsí Rodzice
zgrzeszyli w ráu/ Bóg ie przybrał w śora bédśca aby przez
to ná swe wniżenie pomnieli/ iż Co przedtym w godności
s Anioły sie nieiáko równáli/ potym bestyiom stawś sie
podoś

po dechremi w scierę kęsył sa przwodźtani / tey podobieści
Jan S. lubo w żywocie Marki swey poświęcony obraz
na sie włożył / dla tego też iż oni przez ledzenie wytkozili
on przez cały żywot pościł.

3. Jakiey starożytności Jan S. pożywał.

Evangelia Arabska / Syryjska / Egipska piśe iż to by-
ły Koniki Egiptu łacinnicy zowia / cicadas, takich gromas
dy wiecie sie wtamtey pustyńi nądnia / iako piśe S. Hieron.
contra Iovin. lib. 2. y używali ich wtamtých Bracia
iśch ludzie ubodzy. Plin. lib. 11. cap 29 Jan zaś S. we
wsytkim pełnie dobrowolnego ubożstwa przestrzegał.

4. Iako Jan Świety Chrzcził?

Woda lud polecał / żeby żda przy tem iście słowā mo-
wił / o tem nie nie wiem y / bo lubo chcił winie Chrystus
sā / do podobieństwa / tego słowā nie wyrażał / bo to słysząc
nie wacpiliby o nim że iśt Mesjasz / y nie przedliby go o
to / iako pytali / tak wót Scotus Suarez. y inni y tyla to
ceremonia przez ktora sie ludzie rękoforsali / y grzesznika-
mi wyznawali / ale względem tego chrztu odpuszczenia
nie dostępowali / S. Basil hom. 13. Chyba że kto miał (Prus-
che doskonała / do ktorey z tego chrztu miał nieśka pomoc
to mu grzechy Bog odpuszczał dla śruchy.

5. Czemu Chrystus chciał bydz od Iana ochrzczołym?

Te przyczyny dāia Oracowie Świece. 1. Aby woda
swoim dotknięciem do przysł. go swego chrztu przysposo-
bił / 2. Aby nam dał przykład pokory / stawiać sie między
grzeszni

grzesznikami poturalscemi / co nazywał sprawiedliwością /
mowiac iż tak wpełnie trzeba sprawiedliwość. O
chrzonym jest dnia 6. Strychnia / dla tego na trzy Krole
pamiętkę chrztu tego Kościoła odprawiał / kiedy Roku 31.
lat swoich dzień 13. odprawował / a będąc ochrzczonym / potym
Jana sam ochrzcił iako piśe S. Damasc. lib. 4. de Fide cap.
10. Kęs nan kładąc y głonkiem go czyniac swego nowe-
go Kościoła / dla ktorey też przyczyny taka swa Właś-
ciwość Chrystus ochrzcił / iakoś po Godach w Kanie Galile-
jskiej. y Piotra S. dla tey y innych przyczyn posłols-
tych / a zaś Piotr S. o chrzcił innych Apostołow iako pi-
śe Eutym in Ioan. cap. 3. Ktore rzeczy lubo różne y nie tes-
nego czasu czynione / wszyscy oraz położyli / iż potym os-
chrzcie mowiac nie trzeba ich będzie powtarzać.

6. Czemu sie przy Chrzcie Chrystusowym niebo
otworzyło y Duch S. zstąpił?

Nie żeby sie właśnie otworzyło niebo / ale światłość sie
wielka na powietrzu pokazała iż sie zdało ze sie niebo otwo-
rzyło / co było znakiem iasny ktora sie na świat wylewała.
Wosobie zaś gołebice Duch S. sie pokazał / iż iako gołe-
bica Noemu dała znać o koncu potopu / tak y po tym
chrście okazywała koniec gniewu Bożego / waby wszyscy
wiedzieli iż Chrystus prawdziwy Messyas / wozach wpyrs-
kich nán zstąpiła.

7. Czy widzieli wszyscy niebo otworzone?

Gdyby sam Chrystus to nieba otworzenie widział / by-
łoby niepotrzebne: bo on tego niepotrzebował / widzieli
też wszyscy / bo ten cud sie stał aby z niego wszyscy Crys-
stus

stusą poznali iż był Synem Bożym/ gdyż y dla nich stał się
głos z niebá.

8. Gdzie się podziela Golebica która zstąpiła
na Chrystusa—?

Gdyby na sronie była odleciała/ mogliby byli ludzie
rozumieć iż się to stało przez siusę iakaż golebica wsiadła
na głowie Chrystusowej/ iako do Mahometá przylatywała
gobiąc ziarna grochu z uszu tego. Żatym podobniestá
iż zniknęła/ albo żkad przyšla była do niebá odleciała.

9. Czemu na Chrystusa Duch S. nie w osobie ognia,
albo ięzykow iako na Apostoły, ale w osobie golebice
zstąpił?

Na Apostoły zstąpił w osobie ognia iż byli ludźmi zimni
nemy y zagrzańa potrzebuiacemy: w osobie ięzykow iż by-
li prostakami/ niemyłowanymi / á świat mieli nawracać.
A tego oborgá nie się w Chrystusie nie narodowało/ ale tyl-
ko wielka łaskawość y cihość / która się przez golebice do-
brze wyraża. Tá Golebica iako piśe S. Hieron. in Matth.
wsiadła na głowie Chrystusowej / y od rękostich widziana
była. A to znaczyło wedle Teofilakta, iż przez chrzcie Duch
S. na ludzkie zstępnie przez którego się stało Synámy Bo-
żemy.

10. Czemu Żydowskiim Państwem zawiadował
Pilát?

Bo Sen Heroda okrutnego działał mordercy który był
Panem dwoygá pokolenta/ to jest Judy/ y Beniamina /
z nich od Augusta Cesarzá wyprzedzony dla Okrucierstwa /
żatym ono Państwo tego Cesarz sam przez swe Tłumiki
sprawos

sprawał/ które się też sprawowanie dostalo na ten czas
pił. rowi. Herod zaś sam dnia piątego po zabiciu dziatę
umarł / iako piše Żydowin Iosephus lib. 18. antiq. cap. 1.

11. Czemu Heroda zowie Tetrarcha?

Gdy Herod dziatek niewinnych zabeyca zginął/ zostało po
nim trzech Synów/ Archelans / Herod Antipa / y Filip
bo czwartego Alexandra / samże Tyran Herod kiedy y
dziatki/ zabił. Cesarz zatym na cztery części Państwo Herod
dome rozdzielił/ Judzka część dał/ Archelausowi / Galilejska
Herodowi/ Antipie Filippowi Jturea y Trachonitida
da / a czwartą młodziemu Lisaniusowi Ioseph. lib. 14. an-
tiq. cap. 4.

12. Iako mogli bydz oraz dway Arcykąplani Annaś y Kaifas?

Jeden tylko był najwyższy Kapłan / a ten był Kaifas /
ale Książat Kapłanów było więcej / między temi prze-
dmiyszy był Annaś / iako Szwagier Kaifasowy / y dla tego
mianuje go Ewangelista.

13. Czemu Ian S. zowie Faryzeuszow pokoleniem iászczurczym?

Faryzeusowie y Żydow poróżowali się bydz nád inne pi-
niewemi strozami prawa Bożego / y Kościół onego les-
piewemi Synami / iednak (co o iászczurkach piše) żywot
swoy Miał / to jest Kościół swemi niezgodami targali /
y iako prawdziwi Heretycy / naukę psowali / pismo nico-
wali / y w wielu innych rzeczach niezgodni byli.

14. Co to

14. Co to jest co Jan S. w tymże rozdziale mówi.
Już siekiera do Korzenia przłożona?

To znaczy że już Bog miał wola wyrabac tak niepożyteczne
drzewo Synagoga / a przez to przypomina / aby sie lud miał
do Messyasa i pomocy w starożytnych ceremoniach i obia-
rach nie dufać.

15. Czemu Jan S. mówi, że nie jest godzinę ro-
zwiazać trzewików Chrystusowych?

Mówił to oznaczając wielką godność Chrystusową. Cho-
dził zaś Chrystus w trzewikach / na co Menochius vita Chri-
sti lib. cap. 2. przywodzi słowo S. Augustyna tak mówią-
cego. O trzewikach mię cieszy Pan mój, bo gdyby sam nie
nosił trzewików, nie mówiłby Jan o nim, nie jestem go-
dzinę rozwiązać trzewików jego. Wtedy iadł w Saryzenią
według zwyczajów tamtej Krainy z nog swoich obuwie
złożył.

16. Czemu Chrystus po chrzcie poszedł na pustynię?

Eutymius i Beda báię tego te przygryne. Aby nas na-
uczył iż lubo chrzest grzechy wszystkie znoś / iednak dla os-
łomności naszej trzeba się goraco modlić i okazui strzedz /
abyśmy znów w grzechy nie wpáli. Po chrzcie zostaię
známy naszą osłomność / krewkość / nalogi złe zostaię / i
pokusy nie umierać.

17. Czemu, lubo oraz dwá niebyli Arcykaptáni
dwa kładzie Lukáš S.

Kładzie Káifáš i Annáš / nie iżby oraz byli Arcykaptáni
mi /

ius / bo sam jeden Kalfas był na ten czas na ten godno-
ści / ale Abnás przed nim Arcybiskupstwo trzymał przed lat
siedm / y dla tego y napotym zwał się Arcybiskupem / do
tego nieporządku ius był on Kościół Żydowski przybedł.
Iosephus loc. &c.

18. Czemu Zakon stary ustał a nowy nigdy nie
ustanie?

Tak się ta rzecz ma / iako gdy Malarz na tablicy na
której ma malować kretek przyszłego obrazu linie powies-
dzić / które potym farby kładąc zamazuje y gubi / a ob-
raz trwały zostawia. Tym sposobem zakon stary ustał bo się
w nowy doskonałszy obrocil / nowy zaś ius się nie ma w co
przemienić / bo nadeń bydz doskonałszy niemoże. Bo Ktoś
wy nas z samym Bogiem prosto takzy. S. Th. I. 2. 4. 106.
ault. A lubo wiara na koncu świata / iako jest u Łukasza
S. w rozdz. 18. o ścieżce / jednak nie ustanie / nawet y
bramy piekielne Kościoła Chrystusowego nie przemoga.

19. Czemu przy chrzcie Chrystusowym Niebo
otworzone, a nie przy Mece.

Przy mece prawdziwie niebo otworzone / lubo tego ius
dzieciom nie pokazano. bo ten czas odłożył sobie Chrystus
nie na swoje wystąpienie ale na hantę. przy chrzcie zaś
niebo Wiernym iestże zawarte było / ale pokazane iako o-
twarte / aby sam Jan S. był upewniony / a potym innych
upewniał / iż Chrystus iest / który swego czasu Chrzestni-
anom zawarte otworzy niebo. Salmeron.

20. Czemu Chrystus o sobie przyjmował świade-
ctwo Ianowe, ponieważ powiedział, iż świadectwa ludz-
kiego nie przyjmie? Chrystus

Chrystus nie przyymował świadectwa ludzkiego/ w ten
sposob iakoby nad nie Boskiego wietszego niemial/ y bez
niego obyć sie niemogło/ gdyż nie tylko słowy Janowe
mi ale wielkimi cudy swe Bosstwo wyświadczał/ y pismo
onim iasnie świadczyło. Salmeron.

21. Czemu Jan S. káže gotować drogi, a nie Domy?

Bo na tym świecie domu niemamy stareżnego/ ale tylko
leśteżiny Pielgrzymami. Do tego/ Wiara Chrystusowa nie
miala sie zamieszkać w Żydow/ ale tylko przez nie prześledży
stanąć u Poganow a żatym w Żydow tylko mieć droga miala/
do ktorey gotowania Jan S. upomina.

22. Iako sie wszelka gora ponizyla, co S. Jan przepo-
wiedział?

Tak sie to stalo. bo na przyyście Państwo wszelka pycha
y wynioslosć wstala/ a padoly sa napelnione/ to jest/ lu-
dzie wbożyzny w Duchu y obciążeni łaską Bożą sa napelnies-
ni/ iako sie to osobliwie w Apostołach pokazywalo ktore sa
bie Chrystus obrał/ Panami tego świata wzgardziwszy.

23. Iako sie isciz. wszelkie ciało obaczy zbawienie
B O Z E?

Zbawienie wszelkie ciało/ to jest wszelki głowiec
wodzi: bo iako wiara Żydowska między samymi Żydy zostala
wala/ tak wiara Chrystusowa na cały sie świat wylala.
O tym tu wiersze mowi Jan S. ktora z dobrymi czynkami
zbawila/ a nie o chwale wieczney.

24. Czemu dany ten znak Janowi iż ten jest Chry-
stus naktorym golebice obacz? ?

Chrystusa do tych czas nie znał Jan S. z tmarzy ale
telo z powieści / w ten czas zaś wyrzał go dopiero kiedy
Chrystus do tego chrztu przyszedł / jednak dany był znał
gołębice aby przegen bąrsiew Jan był upewniony. Aug.
tr. i Chrylost hom. 16. Upatruie tu Eucymius i z Ewáng-
gelistá przydátie ze zaraz Chrystus z wody wyszedł. Bo Jan
S. goy tego chrzcił tak go długo w wodzie trzymał aż spo-
wiedź wszystkich grzechow odprawił / á ponieważ Chrystus
żadnego grzechu nie miał / tedy zaraz wyszedł z wody.

25. Czemu Jan S. nie dáte otuchy zbawienia czar-
tom y potępionym?

Nie może mieć grzesznik nadzieie zbawienia który nie
połutnie / iako nie może spodziewać się iż dojdzie do Rzy-
mu kto Rzymskiemu drogi niezačyna / y zawsze w domu sie-
dzi. Połutá zaś dwie części w sobie zawiera / powrocenie
się do Boga / y za grzechy wyplacenie. bo głowieć gdy śmier-
telnie grzeszy Boga odstępuje / bo sobie więcej ná przykład /
wazy rostkoss swoje niżeli Boga / trzeba tedy aby znouu
Boga sobie nadewszystko wazył / y tym sposobem do niego
się nawrócił / co się dzieie przez skruchy / trzeba znouu aby
za te złość y zniewagę Boga dosyć uczynił / zá co nigdy
swemi silami nie może dosyć uczynić / ale musi wtym dosyć
uczynienia Chrystusowego użyć / á sam przy nim iako mo-
że nagradzać / y dla tego ná spowiedzi náznaczaia połute /
lubo nam wyplate Chrystusowa dala y ona się wyplaca-
my. Czarci zaś połutować niemoga / bo do Boga się ná-
wrócić niemoga / gdyż to ma wola ich wedle nauki Do-
kro-
rá Anielskiego S. Tomasa / iż do czego raz się przylepi-
ed tego się więcej nie oderwie. Przylgneli zaś do wie-
skiego powazenia siebie samych niżeli Boga / záczy-
n siebie
samych więcej záwsze waza niżeli Boga / á zatem nigdy się
nawrócić niemoga do Boga / áni mieć skruchy: zá grzech

ten swoy smiertelny wyplacic sie niemoga / Chybaż z zas-
 ług męli Chrystusowey / Ktorych zasług nigdy im Chrystus
 nie udzieli / Ktory też Sakrament spowiedzi nie dla nich ale
 dla ludzi żywych postanowit. Dusze też potępionych po-
 kutować niemoga / bo do nawrocenia do Boga łaski i po-
 mocy osobliwej Bostkiej potrzeba / Ktora iż one wzgardzili
 za żywota / niebada też mieć po śmierci / trzeba dosyć vs-
 gentenia Chrystusowego Ktorego im także Chrystus nie udzieli /
 bo go za żywota żyć niechcieli po śmierci mieć nie-
 beda. Sakrament też pokuty jest dla żywych nie dla umar-
 łych. Stąd też mówi Ewangelia / iż kto zgrzeszy przeciw
 Duchowi S. temu ani tym / ani na drugiem Świecie nie
 odpuszczą bo to jest grzech ten kiedy grzeszył z tego świat-
 ta bez pokuty zchodzi / grzeszy bowiem ten przeciw Du-
 chowi S. Ktorego dar jest łaska do nawrocenia się do Bo-
 ga / a grzeszył to odrzuca / y dobrowolnie w grzechach ginie.

BOZENARODZENIE MSZA PIERWSZA

Ewangelia y Łukasza S. wrozdziale 2. od wiersza 1. do 15.

W On czas : Wysłęł dekret od Cesárzá Augu-
 stá, aby popisano wsystek świat. Ten popis
 pierwszy, był od starosty Syryjskiego Cyryná. Tęśli
 wszyscy, aby sie popisali, każdy do miastá swego.
 Szęł też y Iozeph od Gálileiey z miastá Názáretu,
 do Iudskiey ziemi, do miastá Dawidowego, ktore zo-
 wią Bethleem : przeto iż był z domu y pokolenia Da-
 wido-

widowego: aby był popisany z Máryą poślubioną sobie
małżonką (która była) brzemienną. T stało się:
gdy tam byli, wypełniły się dni aby porodziła. T po-
rodziła syna swego pierworodnego, a uwinęła go wpie-
luski, y położyła go we żłobie: iż mieyscá dla nich nie
było w gospodzie. Abyli pasterze w teyże kráinie czu-
iący, y strzegący nocne stráže nád trzodą swoją.
A oto Anyoł Páński stánuł wedle nich: a iáśność Bo-
żá zewszéd ie oświeciła: y ulekli się boiáznią wielką.
T rzekł im Anyoł: Nieboycie się. Bo oto opowiadam
wam wesele wielkie, które będzie wśytkiemu ludowi:
iż się wam dziś narodził Zbáwiciel, który jest Chry-
stus Pán, w mieście Dawidowym. A ten wam (dacie)
znak: Znajdziecie niemowiętłko uwinione w p...
y położone we żłobie. Anátych miał R (onym) A-
nyołem przybyło wiele zástepow niebieskich, chwala-
cych Boga y mówiących: Chwała ná wysokośći Boga,
a ná ziemi pokoy ludziom dobrej woley.

I. Czemu Cesarz Rzymski kázal świat spisować z

Cesarz Rzymski był ná ten czas prawie całego świata
Panem / za tym aby użynył porządek w swym Pań-
stwie / y podatki sły porządnie kázal głowy zapisować / a
osobliwie aby pogłowne wybierać możono / iáko piše Iose-
phus lib. 18. antiq. cap. 12. to pogłowne dawali po dwu Tus-
liupách Rzymskich / to jest / iáko by po dwudziestu pultrze-

cia groſſy Polſkich. trwał ten popis lat pięć / a ſzwartego
ſia to dſiało co tu Ewangelia opiſute .

2. Czemu ſie tu Stároſta Rzymſki zowie Cyrynem,
ponieważ był Quirinem ?

Bo ſie piſał Greckiem ięzykiem / Grecy zaś niema-
jąc litery Q klada za nie K. Proci Łacinnicy obracali w
C / y coby mieli ſzytac Kyrinus / Gytalia Cyrinus.

3. Czemu na ten popis Iożef S. ſedł do Bethle-
em ponieważ w Názárecie mieſkał ?

Bo nie tam ſie popisować kázano gódſie kto mieſkał
ale ſkład dom tego wyſpęd / dom zaś Iożefow był Dom
Dawidow z Bethleem. I tak ſie też ziſciło Proroctwo że
ſie Chryſtus miał Narodzić w Bethleem / to miáſto od Je-
ruzaleu było w półtory mile Wtemieckie leżało. Zwań-
o ſie Bethleem a to ieſt domem chleba / iż dſ.ownie wródzayne
grunty miało y w nich wſzyſte onſi ziemie przechodziło.

4. Czemu ten popis zowie ſie pierwszym, ponie-
waż też inż przedtym Żydow popisowano ?

Popiſano iuż przed tym Żydom Egiptu ie Pompeiuf
zwoiował y Rzymianow podbił za Burmiſtrzoſtwa Ci-
ceronowego y Antoniuſowego / y potym ráz wſtąpił byt pod-
bny popis / ale za Quirina albo Cyryna rzadu pierwsy to
był / który też potym ieſſe deſi czynił. z Názáretu do
Bethleem było drogi mil Wioſkich 114. iáſkich czterech
nia iedne Wtemiecka albo dobra Polſka / zaś ſym mil Pol-
ſkich było 24.

5. Czy

5. Czy wpisano też w Regeſtr Chryſtuſa Páná?

Wpisaño / y to w ten ſpoſob iáko dawny piſe S. Tins
ſlinus Filozof y Mežennik apol. 2. Iezus Syn Máryi náro-
dził ſię w Bethleem. W ówym ſprawie Boża wiſzciec że go
niepiſano Synem Jozefowym / gdyż innych dzieci Wyco-
piſywano.

6. Czemu ſie Chryſtus w Stayni Narodził?

Anty ciázkóſci áni boleſci żadney / áni zwyčáyney brzyd-
koſci / nie vznátá Panna Maryſwiſtka / ták przy ſwym brzemienu
iáko y przy rodzeniu. Dla mnogoſci záſ ludu ktory ſie zia-
chał ná popis mieyſcá do ſtanowiſká naleſć w ſamym Bet-
hleem niemogła / y ták áni kúká przemieſtkać muſiała wſka-
le zá Míaſtem / y wniey ná kſtále innych Miatek tymże ſpo-
ſobem ale bez námnieyſzego catoſci Panienſtwey y bez roſka-
ſtwey brzydkoſci porodziła. Wtedy iáſtini był zlob w ktory
Syná ſwego zloziła / ten zlob teraz chowaia w Rzymie
w Koſciele S. Mariæ Maioris názwanym. Abulenſis in
cap. 2. Matth. queſt. 46. Rozumie iz w Goſcyencu w prawo-
dzie Panna ſtanela / ktory był wielki y przeſtrony / iedná
ludzi ná ten čas bárzo peten / dla tego mieyſcá oſobliwego
ſukalia do porodzenia / záſlá do ſtayni / y tam porodziła.
Staynia ta byta w iáſtini / ále zlob cale drzewiany Tyrinus.

7. Ktorego czasu Pánna Syná porodziła?

Soarez 3. p. q. 35. d. 15 rozumie iz ſie Chryſtus w Mle-
dziele narodził. Drugzy rozumieia że w Piatek iz miſiaca
Grudniá dnia 25. napisał Eudodius / y pámiaſtke národze-
nia tego dnia Koſciot odprawnie / ale ktory to był dzień
ná ten čas / czy Prima Sabbati to ieſt naſza Niedziela / czy
inny / to trudnieyſza. Rupertus toż trzyma co wzywz

ponieniony Szarez lib. 3. de diuin. off. c. 36. y toż zdanie
leżi tegoż Synodu Konstantynopolitańskiego. Ze skoro
się narodził zaraz Pánu część oddali Aniołowie / wzy S.
Chrysoſtom / y na to przewodzi słowa Páwła S. Hebr. 1.
16. Pozat się tedy w Piatek / narodził się w Niedziela
iako łop. Ruco. plátał iako y drugie dzieci / wrodziwszy
się Bern. serm. 4. de Natiu.

8. Iako się Chrystus narodził?

Objawiono to S. Brygicie lib. 7. cap 21. w ten spo-
sob. Gdy Panna z Jozefem przyšla do Bethleem á do
porodzenia w gościncu nie narydowała miejsca do iedney
tam wstale b. dacey w ktorey było stawiano z Jozefem
wefia / y przywiązawszy do zlobu wołu y osła ktore z soba
prowadzili. Jozef iże noc była / wyszedł po ogień / y zaś-
palwszy świecę do muru przylepił / y znoum dla iákis po-
trzeby odśledł. Tym czasem Panná złożywszy obuwie znog
swoich / y płasz biały / ktorym się okrywała zdiawszy / także
zgłowy zamiecie złożywszy / á włosy rozpuściwszy / dobytła /
ktore ná to była z soba włosła / sukiennych y płociennych
pieluszek. Ná wschod się zátym sforca obraciwszy pośles-
twała ręce y oczy ku nubu podniosła iákoby w iáktem zaś-
chwoycentu zosiłowała nápełnioná śledkościámi dobroci Bo-
żey prosząc Bogá o porodzenie. zátym zaraz w momencie
ymgnienia ośa wżula iákoby żni y pelerńa sercá wstęży-
ła / z ktorego światłość wietśa niż słonečna wznikła / á
oczy spuściwszy Syná przed soba ná ziemi obaczyła á w tym
zabrzmiála Muzetá Anioła. Panna obaczywszy Syná
rece zł. dając temu się pokłoniła y rzekła Szczęśliwe twe
przyrście Boże moy / Páne moy / y Synu moy / á Dzieci
nagle ná goley twardey ziemi leżało / y plakało / y drżąc
od zimná nie co się obracało. Wziela te zátym do siebie
Panna y do pierśi przycisnęła / zagrzała / powiła / y do
zlobu

główni włożyła. Nadśledzi łątym y Jozef / y dziecię obaś
śymy padł na kolana. Na miejscu tym na którym się
Chrystus urodził / Krynicą zaraz śystey wody wynikną. o śym Beda apud Lancell. in Annal. Marianis fol. 182. Ale
to nie ma prawdy aby na tenże czas w Rzymie Kościół
pokoiu upadł iako też to pokazuje Băroniusz / bo go aż wlat
77. po Narodzeniu Pańskim zbudował Vespasianus. S. Bo-
nau. opusc. de 5. festiu. piſze iż tej nocy ktorey się narodził
Chrystus poginał wſzyjcy pilnujący plugaſtwa Sodoma
tego.

9. Czemu ſie Chryſtus wprzod ziawił Páſterzom
niżeli innym?

Odpowiada S. Ambr. ſerm. 13. Aby pokazał iż się w
poſorze tocha. S. Cyprian zaś dâie te przyçyny. Jż Pá-
ſterze wſpoſobie zyciá SS. Patriarchow naśladowali kto-
rzy też Páſterzmi byli: y ták Pátriarchom obiecânego na-
pierweſi Patriarchow naśladowcy oglądali. Nad to / Chry-
ſtus iż prawdziwie ieſt Páſterzem naſzym chciał w Páſtes-
rach vřząd Páſterſki vřřanowác / y Páſterzom naſzym miał
ſwe tájemnice obiawiác a nie innym / á lud ſie o nie miał
Páſterzow pytać. O Páſterzách tych piſze Brocard. y Adri-
chom. iż nátemże miejscu ziawienie o Chryſtusie mieli / na
ktorym Jakób Gen. 35. 21. wybudował wieżę / miejsce to zá-
cwiérć mili od Bethleem. Chryſoſt. hom de Annun. ro-
zumie iż ten Anioł co ſie Páſterzom pokazał był Gabriel
toż ieſt zdânie S. Cypriana Serm. de Natiu. y Origenieſz
hom. 3. Przy Gabrielu zaś innich Aniołow rzeka ſie po-
każá Boga wyſtáwiciac. Páſterzow trzech było ktory
biawienie o Chryſtusie Pánu mieli Cornel a Lapide.

10. Czemu ſie Chryſtus z Panny národził?

Bo

Bo iako przedwiecznie rodzi się Wyek niemającego
żony / tak też przysłało aby się na ziemi urodził z Matki
nieznającej męsk. Powtórę iż chciał być wtórym Adam
mem któryby był Wyem szczęśliwym narodem ludzkiego
chciał y w urodzeniu się Adama naśladować: Adam nie miał
Wyca ale tylko ziemię Marka y to niezmazana prześlacwem
tak Chrystus chciał mieć Marka Panna ktoreyby żyłosc
nie była zmazana. Adam za pomocą Ewy / ktora teżże na
ten czas była Panna / narodem ludzki zgubił: przysłało też
aby naprawa tegoż narodu od Panny miała początek / aby
nie lepsza była ktora zgubiła / niż ta ktora naprawa zrodziła.
A to samo tym bardziej przysłało że też y winney obo-
ligności Adama naśladował. Bo Adam w Dzień stworze-
nia to jest dnia przed Sábatem który sobie Bog na przesłanie
od stworzenia rzeczy na świecie / obrał Chrystus też w pia-
tek 25. Marca wzywocie się począł / ktorego też potym
dnia y umarł. Stworzenie świata zaczął w Niedziels / tak
się też narodził w Niedziels o pułnocy Aug lib. 4. Trin. cap.
5. Chrysoſt. y inni.

11. Czemu między Żydy Pasterzom się zjawiał,
a między Poganym trzem Królom?

Bo z Żydów sami tylko prostacy w en wierząc mieli /
iako jest napisano u Jana 8. w rozdziale 7. a z Poganymi
wielcy Panowie na samych początkach / iako jest Mai. 60.
y rzecz sama w trzech Królach pokazuje.

12. Czemu w Stajni przy Chrystusie był osiek
a nie kon?

Bo wkrótce tamych ubodzy ludzie na osiach nie
na koniach jeżdżą: a Nias: Panna była uboga a brzemien-
no y tak na osie przychodziła. Baczym Osiek znaczy ubóstwo /
a kon

á kon bogátrych . Všiel prytym znáť iest prostoty y pocho-
ry / á kon hardości : przez co sie znać dáie / że Chrystus
rádcey przyjmie prostakow / pokornych / ániżeli bogaczow
hardych . Wotu zaś S. Jozef przyprowadził áby go prze-
dawšy pobor záplácił y swe potrzeby zostátká opátrzył Sal-
meron.

13. *Czemu Chrystus Luc. 2. miał panować w do-
mu Iakubowym á nie Abrahamowym?*

Bo sie Chrystus osobliwie národził áby Żydy zbáwiť /
á nie tak osobliwie áby Pogány z Jákuba zaś sámí sié Ży-
domie záčeli / to iest dwánáście pokolenta : á z Abrahámá
tak Żydzi przez Isaáka / iáko Pogánstwo przez Izmaéla.

14. *Czemu Pan obrať czterech Ewángelistow, áby
żywot iego pisali?*

Dla tego iż štery rzeczy sie w Chrystusie nájdúia o-
sobliwe / kiedy káżda z tych osobliwie ieden opisus-
ie y wywodzi Ewangelista . Nájdúie sie Boštvo / á to
Jan S. wziął sobie do opisania . Nájdúie sie natura ludzka
y tey Genealogia wywodzi S. Matheusza . Nájdúie sie
godność Káplánska / te Lukáš S. opisúie / y zaraz ná po-
čátku pokázal iż Chrystus iest zdomu Káplánskego . Ná-
jdúie sie godność Krolowska / á ošolo tey zábáwiť sie Máreš
S. y tak nietrzebá / ábo mániey ábo wiecey Ewángelistow
ktorzyby żywot Chrystusow pisali .

15. *Czemu Chrystus nie predzey sie Národził?*

Nalezáło to do iego godności / ponieważ iest Synem
Bożym áby popprzedzili Prorocy ktorzyby o przyšciu iego
przepo-

przepowiedzieli aby wprzód Moryseß wydał prawo przez
ktoreby lud do prawa Chrystusowego przypodobiony był/
y dla tego Apostoł Gal. 4. zakon Moryseßow przyrowny-
wa do dżściecia ktore jest pod mocy Pedagoga / á nowy
do męża już soba rządzącego / iż iáko mąż niebądźle mężem
wprzód niebądźy dżścieciem / tak Nowy zakon niemiał ná-
stąpić azby siá y poprzedził. Przysłało aby wielkiey persón-
ny wprzód P. Bog pod figurami przyściele y sprawy odrys-
sował / y mierało pod znákami okazał / ázeby ludzie mieli
pozyem tak zácna Osoba poznawác y wázycia sobie. Co wstys-
ko porzadek dobry zachowuac wykonać się przedzy niemo-
gło.

16. Czemuż Bog Syná swego zesłał gdyż wiedział że
go świat miał przyjąć niewdzięcznie?

Widział Bog niewdzięczność ludzka / ale też widział
wielu / ktorzy przyścia Chrystusowego prágneili z całego sę-
ca / iáko Świeci Pátryarchowie y prorocy / lubo tego nie
dożyli. Widział y ztych lubo niewielu / ktorzy tego doży-
kali iż go iáko Boga przyjąć mieli / ále nie tak Bogá tego
nie wzruszyło / iáko sama dobroć tego / z ktorey nas bez zasług
nászych umiłował tego tylo upátruiac aby dobrze czynił.
Iáko górbý Ociec ktory dowiedział się z objáwienia Bożego
że mu Syn tego dobrodziejstwa zle nágródzi / á on by prze-
cie dobrze czynić nie przystawał luboby záraz chciał / aby
Syn był wdzięcznym. Dla tego wtey sprawie niezmierna
dobroć y miłość nam Bog pokazał ktory też ma ten obyčaj
że nie karze ani dobrodziejstw wymuile / dla tego że ich kto
ma zle użyć ále ze ich zle użył. Niewdzięczności zás świat
przeciwko przyściu Chrystusowemu nie pokazał / pośi Chrys-
tus nie przyszedł / ale aż po przyściu Chrystusowym.

17. Czy przyszedby był ná świat Chrystus kiedyby
Adam nie zgrzeszył?

Wobliwle y przednieyszym sposobem Chrystus na świat
przyšedł aby za grzech Adamow dośyc uczynił / á potym
aby za inne grzechy / y to sis iesze około tego roznia Theos
logowie. Bo S. Tomasz Doktor Unielski wzyv żeby był
nie przyšedł kiedyby Adam nie zgrzeszył. Jednakże nie tak
tego / że zdanie Szkoła Doktora Subtelnego który wzyv /
że przyšedłby Chrystus lubo inálšym sposobem y bez Mę-
ci y cierpienia / ma swoje dowody. Pierwsze iednak zdanie
ma po sobie S. Augustina Orat ad B. V. Leo. serm de
Natiu. y innych bázro wielu zacnych Wycow Świsłych /
ále też y Szkotowe ma swoje wielka powaga.

18. Iáko to przystoi, uniżyć Syná Bożego, aby czło-
wiek był podmyrśsony?

Nie jest to uniżenie wedle zdrowego rozumu / byż w
bogim / co niewinnie ucierpiec y z ochoty. Ubogi był
Adam w Raju tak iż niemiał y sukni / á przecis zanieyszy
był niż teraz który głowieł. Sami niektorzy Ślęz sowie
Pogánscy dostatek rzucali á przez to nie tylo nie stawali się
podleyšemi / ále ści y stawy nábywali. Mieli y ci wielka
część którzy dla Wyżyżny albo cnoty co ucierpieli / táko
w Rzymian Scenolá / Regulus / y inni. Zaczymáni Syno-
wi Bożemu jest obelga że był ubogim / że ucierpiál / po-
niemaz to z dobrej swey woli dla zbawienia nášego przyiał.
Wedle Bożka też przez to iż sis stał głowiełkiem namniey
nie został podleyšym / y owšem wtym pokazała sis y wy-
wyżyla wielka dobroć iego. Natura też ludzka w Chry-
ście Pánie jest bázro przez to w Cielenie wywyżšona / lu-
bo w oczách głupich ludzi uniżona / dla dobra nášego /
wżym wšyřłim zadney sis nienáydnie nieprzystoyności /
poniemaz to się stało dobrowolnie y z miłości / y dla zbawie-
nia tych którzy inázej rácowáni byż niemogli.

19. Czemu

19. Czemu Bog narodził się na okup rączy ludzi
niż Aniołów?

Bo naprzód Anioł z własney złości zgrzeszył / a głos
wieł od Szarła zwiedziony y namowiony. Powtore / z Szar-
tow Łazdy zgrzeszył w osobie własney / a ludzie wszyscy
przez grzech pierworodny w osobie samego Adama / z którym
Bog uczynił Kontrakt / jeżeliby przestąpił tego przykładu
nie tedy nie tyloby sam ale wszyscy którzy się z niego zro-
dzą mieli / winimby przestąpili: Potrzebie iż słabszy jest głos
wieł y prądzy do wpadku niż Anioł / dla tego też gdy wpadł
godniejszy policowania.

20. Czy mógł kto na to zasłużyć aby się Bog wcielił?

Któż nigdy żadnym sposobem nie mógł tego wystąpić
n Boga / bo naprzód wszystkie nasze przysługi sąłami nas-
siami bez łaski Bożej uczynione nie nadprzyrodzenie wystu-
szyć nie mogą / iako by kto nawiascey dawał pieniędzy na to-
ciec swej ślatury nie podnieście się. Jeżeliby zaś były za-
sługi z pomocą łaski Bożej / to już z zasług Chrystusowych /
z którym przed niemy / Chrystus jużby być musiał / bo wszyst-
kie łaski pogateł maia z zasług Chrystusowych. Zasłużył
zawsze to Dycowie oni Święci Abraham / Dawid / y inni aby
już po Bożym postanowieniu z tego szczerego miłosierdzia
żeby się Chrystus narodził / aby się w ich ziemi y rodzinie
wrodził / y do tego pomoc mieli z łask w przejrzeniu Bożym
zasłużonych tego czasu od Chrystusa / także tych łask pomo-
ca Łask: Panna wysłużyła sobie / aby Matką Chrystusa
wona była. Co tym porządkiem w przejrzeniu Bożym być
mogło 1. Widział Bog iż Chrystus różnemi sposobami
mógł na ten świat przyść / to jest / albo być bez Matki
iako Adam / albo zrey albo też inney Matki się wrodzić.

2. Pośła

2. Postanowił Bog aby się Chrystus narodził / z tej Matki
której w tym domu / pragnąc iedną tego aby lubo on tak po-
stanowił to przychodziło do skutku przez ich zasługi. 3. O-
baczyl Bog zasługi Chrystusowe / y dla nich dał Matce y
innym Przodkom tego łaski / áżeby za ich pomocą zasłużyli
sobie iżby się Chrystus z ich krwi w ich domu narodził. 4.
Obaczyl iż Matka Syni Przodko wie Chrystu, dwoi / zo ne-
mu łask pomocami na to zasłużyli. 5. W skutku samym
Syna swego na świat posła aby się z tej Matki / w tej
Sámilicy / tego czasu urodził.

21. Czemu niemożem mówić iż się Ociec, albo Duch
S. wcielił, ponieważ toż jest wistocie Ociec, Duch S.
co y Syn?

Bo lubo táz jest istota y natura we wszystkich trzech Pers-
sonach / iedną Personę od siebie są różne / á ztym lubo
Oycu to wszystko należy wedle natury co y Synowi / co
y Duchowi S. iedną nie wszystko to Osobie Oycowskiej ná-
leży y Duchu S. co Osobie Synowskiej : á Syn Boży
wedle osoby á nie ták wedle natury się wcielił / zaczął ię-
go wcielenie áni do Oycy áni do Duchu S. nie należy
tym sposobem / aby się mogło mówić / że Ociec albo Duch
S. się wcielił.

22. Iáko to w okupie naszym Bog miłosierdzie poka-
zał, ponieważ Chrystus za nas wedle spráwiedliwo-
ści wyplacił?

Bo to sámo wielkie y niezastuzone było miłosier-
dzie Boże / iż nam dał taką osobę / która mogła y wypta-
ć nam dług / równając go wedle spráwiedliwości / swoia
zapłatą.

NA WTOREY MSZY w Dzień Bożego Narodzenia.

Ewangelia v S. Łukasza wrozdziale 2. od wierszu 15. do
wierszu 21.

W On czas : Pasterze (oni) mówili jeden do
drugiego : Podźmy aż do Bethleemá, á oglá-
dajmy to słowo, które się stało, które nam Pan o-
znaymił. Y przysli kwapiąc się : y znaleźli Mária
y Iosephá, y niemowlátka leżące we żłobie. A wy-
szawszy, dowiedzieli się o słowie, które im było powie-
dziano o dzieciątku onym. A wszyscy którzy to sły-
szeli, dziwowali się, temu, co do nich pasterze mó-
wili. Lecz Mária te wszystkie rzeczy zachowywała,
uwážając je w sercu swoim. Y wrócili się pasterze wy-
stawiając y chwając Bogá, ze wszystkiego co slysali y
widzieli, iáko im powiedziáno było.

1. Ná którym miejscu Anyoł Pasterzom oznáymil
Chrystusowe národzenie ?

I Ażob Patriarcha powracájac z Mesopotanieny gdzie mu
Rachel żoná umarła Gen. 35. Między Jeruzalem á Bet-
thleem stanął ná czteré mili Polstier od Bethleem/ ná tym
miejscu potem zbudowano wieża nazwana Uder albo trzo-
dy/ iż się do niej Pasterze ná noc zbierali o ktorey Michaa 4.
tám tedy będącym Pasterzom Chrystus się zjawił.

2. Czemu śpiewali Aniołowie, Chwała na wysokości Bogu, ponieważ była y na niskości?

Dla tego iż w sprawie wcielania Syna swego Bog nas bardziej mądrość / y dobroć swoją pokazał na wysokości: Chwały się też Bogu tamże przychylić poznało / kiedy nas zebra ludzka w Chrystusie / a potem y w Marce tego miała stanąć na wysokości nad Aniołami y tam Boga wystawiać.

3. Jeżeli się Bóstwo w Chrystusie złączyło nie tylko z ciałem, ale y z krwią?

Człowiek prawdziwy bez krwi bydy niemoże / bo umarł by nie był człowiekiem albowin trupem / krwi też niema / za tym iż się Bog Syn z prawdziwą naturą człowieka złączył która jest we krwi ciała y duszy / tedy się y z krwią złączył / y przez krew nas iako przez rzeź Bóstwa odkaślił. Kiedy się łączył psował krew / niemoże się mówić aby się Bog psował / iako mówić możemy iż gdy natura ludzka umierała / Bog umarł / lubo żadna miara Bog umieścić niemoże. Bo to było o Bogu Chrystusie mówić się może co o całej naturze ludzkiej złączoney z Bóstwem w Chrystusie / a zaś krew nie jest całą naturą / ludzką. I dla tego jeżeli jest gdzieś między Reliquiami częścią krwi Pańskiej albo cięto / tedy przy tych częściach niema Bóstwa złączonego / bo to części nie są żywe / ani ludzka natura ani już więcej części ludzkiej natury. A zatem idzie że Bóstwo w Chrystusie / ani z potem jego / ani z łzami / ani ze śliną nie było złączone / także też żadna przypadłość która zowieć po łacinie Accidens nie była złączona z Bóstwem / tak iako to co było natura ludzka.

4. Na co

4. *Ná co Chrystus miał Dusze ludzką?*

Bo naprzód: tedyby Dusze nie miał/ niebyłby głowiekiem prawdziwym / gdyż głowiec jest rzecz dusze y cięło w sobie zawierająca. Powtórze niebyłby żyjącym / bo naprzód Duszeby nie miał ożywiający / á Osobitości Bożkiej z siebie samey nie należy dawać żywot / ale to było sprawować áby natura z nią stała żywy sie / stawała się osoba / albo czyniła takto mówia po łacinie. Suppositum, personam. A iesli by nie był żyjącym tedyby się ani z miejsca ruszyć / ani mówić niemógł. Na koniec teżby było co w grob włożono co y za żywota / bo w grobie była y osobitość Boża y cięło to a toby też było za żywota gdyby nie miał Dusze.

5. *Iáko to rzecz podobna aby Panna porodziła?*

Władzie się to wrzeczach żyjących że toś jest Wycem y Matką / á widzimy w ziołach / y drzewo w którym toż Wycem y Matką swego owocu: zaczął nie jest rzecz niepodobna aby / Matką była Wycem oraz.

6. *Czemu Nas. Panna przyrodzeniu nie miała bólu, gdyż innych czasów bole cierpiała, y śmierć same?*

Bóle y utrapienia są grzechu skutkami / áż te y w tych się narodził który grzechu własnego nie miał / iáko się w matych dzieciach po chrzcie pokazuje. Bo może co się włożyło ná tego choć nie zgrzeszył co się też ná ukaranie za grzech w innych wkłada / tak w Starym Zákonie ofiary tych nieprzyimowano / którzy potomstwa nie mieli / choć oni przez to nie grzeszyli / tak y w Chrześciańskim Kościele w Irregularitates w padało złe vrodzeni / choć nie grzeszą przez to

K

y owšem

y owšem Sedšowle Etorzy ná gárdlo stázna choć wtym
zasługe y Boga mála / gdy to z miłości spráwiedliwosci ży-
nia. Zácym lubo cierpieć nie powinna była Nás. Panna
bolow ile sa fara grzechu / bo zádneho niemála grzechu:
cierpiála ie žaśte y Smieré ile náturze ludzkiej ná ten pás-
dól pláczu wygnáney sa przyzwoite / iedná: że nie wšyście /
bo bez bolu porodziła gdyž tá boleść nie wšyście ogární:
náydúia sie / bowiem ták dobrze posłánowionej
natury že rodza bez bolu / zácym to przeklectwo Jewy /
wboleści rodzić będziez nie ták rownie sie ná wšytkie wy-
lewa iáko grzech pierworodny / bo tego fara / smieré /
ktora niemože bydz mniévša albo wiáksza / iáko može bydz
przy rodzeniu boleść / zácym može u niektórych bydz báz-
go mála boleść / ále y námnieršey Panna Nás. ponosić
niemála / lubo inne bole ponosiła / šego tá jest przyrzy-
ná. Z iednych bolow nieprzyštoynosc zádna sie wlewać ná
Chrystusa nie može / y te oná ponosiła. z drugich by sie
wlewała / á od tych wolna była iáko gdyby miála boleść
przy porodzeniu bo to jest przeklectwem Bozym / y tákby
Syn Boży byl Synem Mátki od Boga przeklity / šego
štrzež Boże mowic z takže gdyby sie rodzac Chrystus / Pá-
nienstwa Mátki nárušyt / zdáloby sie i. Eoby w mocy swej
Chrystus nie miał wiáśności ciał błogostawionych / to jest
iáloby niemogł przeniknac / á to iegli mogł wćynic / miał
by wćynic / poniewaž iáko przy swym počátku nie siedł
droga počęcia sie Synow Adamowych / tedy y wšpůsobie
sie rodzenia przysł. do aby porządku osobliwego zázwi-
ktorego mogł áżyć / iákož y zázwił przenikájac żywot / Pániens-
stwo y cálosć nie téniona Pániensstwa záchowájac.

7. Czemu Bog nie dał ták iáśnych znákw Żydom
zeby Chrystusa zniewoleni nim przyjac musieli?

Docho-

Pochodziło to z różnych przyczyn. Naprzód z żydów
bo lubo dośc iasne znali y cudá przy Narodzeniu widzicia-
li / iáko gwiazda trzech Krolow / Glosy Anielskie na po-
wietrzu / iednak ich niewazáli / rozumiec ze tak miał
przysć iáko o wtorym przyściu tego Prorocy mówili: y
owšem lubo widzieli ze čas Messyasa przyšedl / ináczey
co wykládali / iáko y teraz wykládają / ázwłaszcz ze już wa-
ten čas wielo było co pismo spocili. Potym pilności nie
przyložili / bo gdyby byli pilniejszemi / widzacy iz rygo-
dnie Dánielowie wyszli / ze sie już Krolestwo w ręce oba-
ce dostało / widzacy też ze tego času w Bethleem miała
sie narodzić Messyas / došliby byli prawdy. Powrore iz
niechciał ich nawrócić do poznania Chrystusa / boby sie ten
porzadek / który okolo niego ustanowił / zachować niemógł
postanowił aby ušedł miešć Herodowego / á nie ušedłby
gdyby Chrystus, wšyškim był wiadomy. Potym gdyby
go byli poznali nie wtrzyimaliby / 1. Cor. á zářymby nas
przez Krzyż nie odkupił. Wiaraby też o tego przyściu v ży-
dow miejsca niemiała: gdyby nazbyt iáwne widzieli ze
to Chrystus. Dat iednak takie znaki / iz ktoby był okolo
tego gultym mogłby sie być domiedzieć ze to Messyas: bo
nigdy nie opuścá tego który śmi co z áiebie jest / y tak /
świátłacych prawdy / pewno by był ošwiecił.

8. Czemu Chrystus nie przyjął chorego ciała aby cho-
rzał, iáko przyjął pokarmu y napoju potrzebujace, ze
prágnął, y láknął?

Dwořálne sie między ludźmi národu bledy y utrapie-
nia / iedne łcore z náturej samej ludzkiej sobie od Boga zo-
stáwionej ida / á takich złowiel žádn nigdy nie ušedł / iá-
kie są / głod / prácowanie / v tym podobie: to Chrystus
oraz znátura ludzka przyjął / bo sie tej náturej przypłaca.

Drugie są które nie znatury są / ale z natury poprowadney /
to jest ciała zle pomiarkowanego / iako wrzody / kankery / y
tym podobne / y dla tegoż nie na wszystkie ludzkie przypadają /
a tych Chrystus do siebie nieprzypuścił / y ztym nigdy nie
chorzał / bo miał wola wziąć na się ludzką naturę / ale nie
miał woli wziąć poprowadną / przyczyna tego bydy może /
bo te pochodzą ze zbytku / nieostrożności / nieumieistności
Rodziców albo Synów / którzy są przyczyna zeprowadzenia ciała /
a takby / co się mowić niegodzi albo na Matkę Niewiastę
albo Chrystusa zplywała iaká winá.

NA TRZECI MSZY w Dzień Bozego Narodzenia

Ewangelia y Jana E. w Rozdziale I. od wiersza I. do
wiersza 15.

Napoczątku było Słowo : a Słowo było u Bogá :
a Bogiem było (ono) Słowo . Toć było na po-
czątku u Bogá . Wszystko się przez nie sstało : a bez
niego nic się nie sstało , co się sstało . W nim był ży-
wot : a żywot był światłością ludzi : a światłość w cie-
mnościach świeci : a ciemności icy nie ogárneły . Był
człowiek posłany od Bogá , któremu imię było IAN.
Ten przyszedł na świadectwo : aby świadczył o swia-
tłości , aby przezeń wszyscy wierzyli . Nie byłci on
światłością : ale iżby świadczył o światłości . Byłci
światłość prawdziwa , która oświeca wszelkiego człowie-

Łá ná ten świat przychodzącego. Ná świećcie był: á
świat iest uczynion przezzeń: á świat go niepoznał.
Przyśedł do swey własności: á swoiś go nie przyeli.
Lecz ktorzykolwiek przyeli go, tym dał moc aby się
słali Synami Bożymi: tym ktorzy wierzą w imię
iego. Ktorzy nie zekrwie, ani z wolej meżá: ále
z Bogá się narodzili. A Słowo (ono) ciátem się sła-
ło, y mieskało między námi (y widzieliśmy chwałę
iego, chwałę iáko jednorodnego od Oycá) pełne łáski
y prawdy.

2. Iáko to Syn Boży y záwsze z Oycá zrodzony
iest, y záwsze się rodzi?

BW Bogu co raz iest záwsze iest/ wszystko bowiem iest/
wiecznie y odmiany nie zná/ dla tego iezeli raz Bog O-
ciec rodzi/ záwsze rodzi Syná/ bo tylko gdzie czas iest sa za-
ści tego/ przeszła/ przytomna/ przyszła/ w wieczności zaś
wszystko przytomne iest y oraz iest/ a tego coby przeszło ala
bo przyszło/ niemaś. A iż Rodzenie w Bogu doskonałe
iest/ oraz Syná całé rodzi y rodzenie zostáie/ y zátem Syn
y oraz zrodzony iest y rodzi się záwsze. Rodzenie zaś to ie-
dzie w Oycu przez poznanie y ogárnienie samego siebie y
przez one dáie Ociec cáła istota Synowi swemu/ bo gdy-
by nie dáwał istoty/ niebyłby Syn Synem/ dzielić tey
też niemoże bo zgoła iest nie rozdzielna/ zátem wszystkie oraz
Ociec dáie/ á zátem lubo nie tenże/ iednak toz iest Ociec
co y Syn/ y Syn co Ociec/ y táś y iedná obu natura.
A iż w wieczności času niemaś ani odmiany/ zaraz Syn
iest zupełna y doskonała Osoba/ nigdy nie iest dziacieciem/
nigdy

nigdy Młodym / nigdy Starym ale zawsze iakoby mezem /
nigdy wrośliu nieznanocym y pomnożeni / y żadney odmiano-
ny .

2. Czemu Syn Boży zwie sie Słowem ?

Bog duchem będąc / iako niema języka tak y słow / Bro-
dzi sie przez język stając / ale tylko ma rozumne słowo / to jest
poznanie / potecie / rozumienie zostające / podobnym słowem
ymy na myśli sobie mowieny / y takim y tym Słowem
jest Bog Syn . A iako słowo to nasze rozumowe rodzi sie
z rozumu naszego / tak Bog Syn z rozumu Wycowstępnego :
iako słowo nasze w rozumie zostaje w którym jest zrodzone /
tak Syn Boży w W. u zostaje / który wszystko jest Swym
rozumem : iako słowo nasze jest wyobrażeniem rzeczy przez
nie mowionej / tak y Syn Boży jest obrazem / Wycow-
stępnym y wszystkim stworzenia : iako słowo nasze wewnętrzne
przez głos sie innym objawia / tak Syn Boży naturę lu-
dzką na sie przetransfusił oznajmił sie ludziom / ale w Słowies-
ku Słowo przepadłości / przechodzi / bywa / przemienia / a u
Boga iż nie maś przepadłości jest sama istota Bo-
ża : u Słowia Słowo nasze y ginie / u Boga nigdy nie-
ma wbycia nowości y nie ginie . Rozum nasz bez słowa swo-
go być może / Ociec niebieski niemoże być bez swego slo-
wa . Słowem naszym nie sprawić ani stworzyć nie możemy /
Bog wszystko przez swe Słowo uczynił y stworzył . W nim
jest słow wiele / u Boga słowo jedne . Na koniec nie zawsze
nasze słowo jest obrazem rozumu z którego sie rodzi / Bo-
że zaś / Wca zawsze istotnie wyraża / ani jest od niego in-
ney natury iako nasze różny jest od rozumu naszego . y tak
lubo w wielu rzeczach słowo nasze ma podobieństwo do Sło-
wa Bożego / w wielu go też nie do chodzi .

3. Czemu napisano. Na początku było Słowo, a nie Syn ?

S. Chry-

Święty Chryzostom rozumie że to Jan Święty użycił dla Żydów / aby ich od Ewangeli i nie odrąził kládąc imię Syna do którego oni nie tak przymyśleli byli / iako do imienia Słowa którego jest nie raz wzmianka w starym Testamencie / gdy piśe Bog rzekł . Słowem Bożym niebo stwierdzone &c. S. Bicyli rozumie iż to się stało dla Poganskość aby czcąc o Rodzeniu Syna Bożego / Rodzenia tego nie brali cielesnym sposobem / a Poganie też iuż mieli nieiała wiadomość o słowie : gdyż Bogu rozum przyznawali / a zaczęli rozumienie / albo słowo wewnętrzne iako piśe Lactant lib. 4. cap 8 Cyrill. contra Iulian lib. 1. ale Filozofowie Stoicy nazwani mieli ie za wtora ośóbę / Platonicy zaś y natura y osoba dzieliłi / z którego nawiątki powstała herezja Arynusowa / która naturę inney Syna / albo słowo Boskie czyni / anżeli Oycę / y zaczęli mniemskiego od Oycę. Dla tych tedy y tych podobnych przyczyn napisał Jan S. Na początku było słowo . a nie napisał był Syn .

4. Czemu przez Słowo, to jest przez Syna wszystko, mówi, czyniono, ponieważ y przez Oycę czyniono?

Jeden rozum / wola / moc / w Oycu Synu / y Duchu S. y wszystko cokolwiek Bog o kolo świata czyni wywołuje trzy Osoby nierozdzielnie żyjące / ale jednak Ociec iako istota tak moc ma od siebie. Syn od Oycę / a Duch S. od obudwu jednak też same . Dla tego tedy Jan S. mówi iż Ociec przez Syna wszystko czyni / aby przez to wyraził iż Ociec z naturą dając moc Synowi y ta mocą która dając / wszystko stwarza .

5. Czemu

5. Czemu Jan S. napisałszy. Wszetko sie przez en
stało. przydać, a bez niego nie sie nie stało. gdyż to
jest toż á toż?

To dwole nie idzie za jedno. Albowiem w piśmie S.
to słowo wszystko nie zawsze tak ogólnie idzie / aby zgola
wszystko odkrywało / ale tylko znaczy to co pospolicie bywa
choć się trąfi y inaczey. tak mowi pismo. Wszyscyśmy zgrze-
szyli w Adamie. wszelki człowiek kłamca. A przecie to nie
zawiera Chrystusa ani Mārki iego żeby tedy pierwszych
słów Jana S. niechciał rozumieć / iako potym rozumieli
heretycy Manicheizytowie że niektórych rzeczy Bog nie
stworzył / przydać Jan S. temu zabiegając. bez niego nie
się nie stało.

6. Czemu wszystko co sie stało w Bogu jest żywotem?

Każda rzecz jeżeli się na świat pokazuje jest pierwey
w Bogu iako we remplarzu na który Rzemieśnik pogląda-
jąc co robi. Jest w Bogu iako skutek w swojej sprawnia-
cey przyczynie á iż Bog jest żyjącym / á wszystkie rzeczy ile
są tymi sposobami w Bogu są nie wistocie swojej ale Bo-
żej y są Bogiem / to jest ich exemplarz ich przyczyna jest
Bog który jest żyjący / lubo one nie wszystkie w sobie są
mych żywe / są żywotem. Dla tego też Jan S. nie napisał/
są żyjący ale są żywotem. A tym sposobem wszystko co
się stało / jest w Bogu żywotem. Tak to wykłada / S. Au-
gustin tract 1. in Ioan. & lib. 5. in Genes. cap. 14.

7. Czemu Syn Boży zowie się ludzkim światłem?

Bo iako światło wszystko pokazuje y oświeca / y bez
niego sárb rzeczy nie widząc / ceny słusney im dać nie może
my, y

my / y wdrodze łecno ydy światła nlemaß pobladytne / tãž
Syn Boży nãße duße przyozdobit / dat im ceni / drogę po-
kazat.

8. Czemu Syn Boży zowie sie światłem w ciemno-
ściach świecącym?

Bo grzesnicy są ciemnościami Ephes 5. miedzy to
przyszedł Syn Boży / one oświecać / a ci wedle Augustia
nã S. byli ktorzy wien wierzac niechcac / tego nieprzyjali.

9. Iako Bog oświeca Kãzdego człowieka nã ten
świat przychodzącego?

Oświeca dając nam światło nã rozumie / dając umies-
tynosc y nauki przyrodzone / dając nãdtechnienia przez An-
gely do serca / dając też oświecenie ile go potrzeba Tu skut-
niu y nãbzeu łasny jego / y żywota wiecznego / lubo nie
wszystcy zãtem światłem idã / bo wszystkich chce zbawic ile
z niego 1. Tim. 2. tak Chryst.

10. Czemu o Człowieku mowi Ian S. że nã ten
świat przychodzi, gdyz y bydlęta nã świat
przychodzą?

Bydlęta duży / zarym y cãle bydlę jest mãteriãlnie /
bo duży tego z materiei pãchodzi / w materiei t. j. przez
miesztwa że bez niej bydlę niemoze / zarym nie nã świat
przychodzi ale sie nã światcie stale. Diab. zaś nie jest
mãteriãlny / nie z materiei sie czyni / y zãdnym sposobem
nie jest nã światcie niżej ia Bog stworzy / dla tego też iako
by żad ino nã świat przychodzi / to jest zarym w pãchmo-

Eney Bożey / á iž duše nie tworzy Bog przed ciałem ludzkim /
á iž tuž dobrze w żywocie Mátierzynskiem vformowanym /
pospola / olá tego Jan Swiety niemowi / že duša ná
świát przychozí ale že głowiek. Caietanus.

12. Jáko dať Bog moc stáť sie Synámi Božemi,
tym ktorzy Chrystusa przyieli, poniewaz iuž, mo-
wi, byli zrodzeni z Bogá, á zátym byli Synámi tego?

To slovo moc, ná tym mieyscu znáží wladza y go-
dność / jáko vžy. S. Cyrill. ex Rom. 13. Sens tedy tego
mievsca test ten. Ktorzy przyieli slovo Boze dana im ták
wielka godność aby byli Synámi Božemi / Ktore synostwo
nie test takowe jáko bywa ze krowie y ciála / ale test Božie /
ze głowiek przez nie dostanie práwa ná żywot wieczny.

13. Czemu Jan Swiety nie rzekł, Slovo sie stáło
czlowiekiem, ále ciałem?

Bo Chrystus lubo ná sie przyiáť náture ludzka / nie
przyiáť jednáť osoby ludzkiey / boby iuž w Chrystusie by-
ly dwie osoby / ludzka y Božka / á teraz tylo test osoba
Božka á ludzka náture. Slovo zaś to czlowiek znáží oso-
be y náture ludzka. Wiedziáť ten Jan S. že miály po nim
bydž herezyie / albo przynámniey Bog nim wtym piero-
wał / Ktore miály vžyc iž Chrystus niemiał práwdziwego
ale tylo žmyślone Cíáto / ola tego osobliwie mowi o ciele /
jednáť o żywym Ktore nie test bez dušy / á do tego písmo
przez to slovo cíáto rozumie czlowieká. jáko Isai. 40. gdsie
mowi. Wšelkie cíáto obaczy zbáwienie Bože y ták wyškás
da to Athanas. epist. ad Epiph.

14. Jáko

14. *Iáko sie Bog stał ciálem poniewáz sie nie
odmienił w ciáło?*

Jáko gdy sie stawa biskupem nieprzestáie byđz Głowieś
Piem / áprzecis prawduwie stáie sie Biskupem / ták praw
dziwie Syn Boży stał sie Głowieśkiem lubo nieprzestáł byđz
Bogiem / ták S Athanas. bo od wieku będąc zjednoczony /
to iest / iednoź wedle osoby z náurą Bożá stał sie zjedno
zony / to iest złączony / z ludzká náurą wedle tejże náur
ry S. Th. 3. p. qu. 16. á 2. ad 6. a to sie stáło tegoż momentu
kiedy Nastawieśca Pánná náwcielenie Bożkie w swym żywo
cie zezwoliła / bo ná ten czas bez meźa pojecha y tegoż mo
mentu ciáło Chrystusowe było dostáteczne / y dusa miało /
y z nim sie Bog wedle osoby Synowskiej złączył. Dusa zaś
używała zaraz dostátecznie rozumu / Bogá tak dostónale
widziała iáko teraz myślicie. y w ten czas Chrystus począł
mieszkać w nas / to iest / między nami.

15. *Iáko S. Ian Widział Chwałę Syná Bożego,
poniewáz iá Chrystus krył y táł?*

Widział ná gorze Tabor gózie Chrystus chwałę swo
ną tylo Jánowi / ále y Piotrowi / y Jędrzejowi pokazał.

16. *Czemu w Ewangelij Iana S. położono, Było
Słowo, gdyż ná tym mieyscu miáło słowa mogło sie
co innego położyc?*

Pisał po Grecu Ewángelija Jan S. y słowo Gre
ckie položyl logos coznący / słowo / mowa / przyczyna /
miara / liźba / Księga / opisánie czego / orácyia / wyroś
L 2

czemu

Czemu w ślacińszem przełożeniu Ktore Kościół sprawnie
położono słowo: Bo iabo v inne Ktore znaży Logos S.
nowi Bożemu słuz / iednąś nálepiey Słowo. bo tym ślacie
by da takmniez Trocy S. p. wstep czytamy / y dla tego
chwał w tym tłumáza łacienskiego Augustin S. lib. quast.
81. quast. 63. Słowem iest Sen Boży nieskonczonym. Ktore
Boga Oycá y u. p. ślacie rzecz y Ktore sa były / bada / y bydy
moga w. r. aza bo to słowá wstrzeczne wyráza co znáza Au-
gust lib. 15. de Trinit. cap. 10. Słowem iest iedynym Kto-
re było zawsze y iest / y bedzie.

17. Czemu Ian S. mowi. Ná początku. gdyż
wieczność niema początku?

Początku niema iako y Bońca wieczność. ále tego spo-
sobu mowienia vzywamy dla wyrozumienia ślategośolwiek
wieczności / a iż Ian S. pisał dla ludzi tedy w tym vzył lu-
dzkiego sposobu mowy. Pisał Ian S. Kwángelia przeciw
Cheryntowi y Ebionitom heretykom / Ktorzy błędnie
uczeli że Chrystus wedle náтуры Bośkiej niebył zgoła / po-
stał z Mátki nie národził. Dlatego napisał / że był ná począt-
ku / był przed wśelklem stworzeniem. Salmeron. Powto-
re. iako Psálm 109. mowi o niebieskim Oycu. Z toba
początek dziełności twoiey. to iest W tobie początek. tym
też spodobem. Ná początku było Słowo. może się rozumieć /
w początku było / to iest / w Oycu Który iest początkiem
wśelkiego / dla tego też iakoby dla wyládu słow pierwszych
przydaje Ian S. A słowo było u Boga. przez to też y ro-
wność Oycá z Synem pokazuje. ták S. Cyrill.

18. Czemu Ian S. nie mowi. Ze słowem się stá-
ło. ále, Przez Słowo?

Odpo-

Odpowiada S. Chrysoſtom iż dla tego aby tem wy-
różił / że Syn pochodzi od Ojca / y jest z Ojca a nie z
to z Ojcem. Ponieważ aby Jan S. namiętnie iż to Słowo
jest obrazem wszyſkiego ſtworzenia y wizerunkiem na który
Bog patrząc wſſe ſwoiſtwa ſwoiſtwa. Cyrillus.

19. Czemu Jan S. mówi. W nim żywot był?

Bo Syn Boży jest życia wſſetkiego przyczyna y wi-
zerunkiem a oſobliwie w nim jest żywot nadprzyrodzony iako
ſł. y chwali iako Pſalm . 5. mówi Vciebie jest Krynica
żywota. Auguſt Chryſoſt. Bo ſładow ſłutek niſeli jest ſam
w ſobie zawiera ſie w ſwoim przyczynie / to jest / w ſew dzielo
noſci / iako promienie ſłoneczne zawierają ſie w ſłonce / w
naſiemu ſwym ziſtko. Podobnym tedy ſpoſobem jest wſſe
ſł. w Bogu Ojcu bo on jest przyczyna wſſetkiego / jest też
wſſetko w Duchu S. bo ſie wſſetko tu niemu obraca iako
tu ſłoncu y przyczynie dla ktorey jest ſtworzono / to jest
dla Dobroci ktora ſie oſobliwie Duchowi S. przypisuje /
iako Moe Ojcu / mądrość Synowi: jest wſſetko w Synu
iako w przykłaſcie y wizerunku wedle ktorego miało być
wzrymono / lubo wſſetko o Kolo ſtworzenia cała S. Tros-
ca ſprawnie. Ga zaś w ſwiecie żywotem y teraży / ktore
żywota niemają / bo on u wſſetkiego żywym przykłaſdem albo
wizerunkiem / ktory Grecy y Łacinnicy zowią Idea.

20. Iako żywot był światłem ludzkim?

Bo Chreſtus ktory pomienionym ſpoſobem jest naſzym ży-
wotem oſwiecił nas przez naſe y ſwe przykłaſdy Ci Alex. y
to jest co w oſobie Boga Ojca mówi Prorok Iſaiasz w roz-
dziale 49. do Sana. Dałem Cię na światło národom, abyś
był zbawieniem moim aż do końca Ziemie. Mówi tu o
żywo

żywocie wśwety Trynity będącym. to jest o Synu Bożym/
 ten bowiem żywot jest Światłem ludzkim: światłem/
 bo nie jest takim żywotem takim. Kwiecia y drzewa żyją/
 a ich żywot jest z temi bo same niewiedzą jeśli żyją. Ale
 Syn Boży jest żywotem rozumnym światłem w sobie mają-
 cym y zawierającym / a nie tylko bytność y życie / i tak drzewa
 mają zawierającym / y nie tylko ten żywot mającym który
 mają bydzieć / ale też taki jaki ma człowiek y Aniołowie.
 Zowie się też i tak Syn Boży światłem / bo światło wśwy-
 stko pokazuje / a Syn Boży jest Słowem Wychowstym przez
 które Ociec sobie wświstko pokazuje. Jest światłem Bo się
 każdemu i tak światło słoneczne widać / nikim niegładząc /
 nikogo nie mrując. Jest światłem ludzkim bo go było
 człowiek rozumny a nie bydlę więc osobliwie może / a iuż
 bo też y Anioł więc może / tu Jan S. nie wspomina Anioła /
 bo Ewangelia dla ludzi nie dla Aniołów piše. Tego światła
 ciemności nie ogarnęły / to jest / ludzie będący w grze-
 chowych ciemnościach nie poznali. To światło Jádama os-
 wieciło tworząc go w iście pierworodney / oznajmując mu
 tajemnice wiary. To światło Proroki oświecało / rzeczy in-
 przyszłe pokazywać. Salmeron. Stąd też w pismach swoich
 Jan S. wiele y i tak Boża często do światła / a grzech do
 ciemności stosuje.

21. Czemu mówi. Oświeca każdego człowieka,
 gdyż nie każdy oświecony?

Chrestus i tak z niego każdego i tak słońce oświeca / ale
 nie każdy światło wiary y i tak przyimnie / i tak gdy kto
 przed słońcem okno zamknie / y tak w człowieku rotna / że kto-
 ry nie jest oświecony. Bog bowiem nikogo nie niewoli iżby
 tego brał dary Chrysoſt hom 6. in Ioann.

22. Czemu Jan S. mówi, Słowo było, gdyż jest
 y będzie? Te

Te słowa było, będzie, było w stworzeniu miejsca ma-
ła które swoje bytność / mierza czasem / a w wieczności Bo-
żey niemają nie ani przeszłego ani przyszłego. Dla tego zaś
wyma Jan S. tego słowa było które znaczy czas przeszły
ale nie tym samym gubi teraźniejszy / gdyż co było może y
teraz być / co zaś będzie nie jest teraz / także słowo jest
wyraża że teraz jest / ale nie wyraża iż y przedtem było a
sło też Janowi S. o to / aby Syna Bożego przedwieczność
nam wystawił / zaczął yżł tego słowa / było.

23. Czemu Jan S. położył A słowo było u Bogá?

Bo Heretycy którzy nie o Bożowie Chrystusowym nie
trzymali / Katołikom zwykli byli żądać. Jezeli Syn jest
Słowo Boże / tedyć Syn Boży był od wieku / jezeli był
gdzieś był: Wia to Jan S. odpowiada / iż był u Boga.
Salmeron Ażad się też odpowiada / na owo pytanie.
Jezeli Bog był niżeli świat stworzył / gdzież mieszkał: Oda
powiadam / iż tam gdzie y teraz / to jest w samym sobie.
bo było tá rzecz jest na miejscu Ktora miejsce ogarnąć może /
Bog zaś jest nie ogarniony / ażatym bez miejsca / y sam so-
bie było jest nie takim miejscem. Podobnym sposobem / tá-
ko wza Filozofowie / świat cały nie jest na miejscu / bo go
nie nieogarnia. Dla tego zaś Jan S. mówi o synu Słowo
było u Bogá a nie mówi / było w Bogu aby Kto nie rozum-
miał iż słowo Boże polega y wiejsia się na Bogu táto nasze
słowo na naszym rozumie albo na Duszy naszej / Ktorey jest
przypadłością od niey różni się istota.

24. Iakóż jest Bog na świecie ponieważ go świat
ogarnąć niemoże?

Rzeczy materialne są na świecie ale tak iż mają swe
określenie / Aniot też jest / a lubo nemá swego określenia
pewnego / jednak má także / iż gdy tu jest / gdzie indziej
go nie.

go niemają. Bog zaś / ani jest określony / ani tym tyto jest /
ale y tu y wszędzie y świat napelniałac. Jest wszędzie
przez swa istota w swych osobach / jest wszędzie przez wladza /
jest przez obecność. Jako Krol natym tyto pewnym mieys-
cu jest przez swa istota: dom obecności napelnia: a Pán-
stwo swoje wladza / tak Bog wszystek świat wszystkim
temi trzema / bytności napelnia sposobami.

25. Jakoz Syn Bozy przyszedł na świat, poniewaz
był przedtym na świecie?

Nigdyś Bog niemoze teraz bydz gdzieś przedtym
niebył, bo zawsze wszady był y jest / z atym odmienic mieys-
ca nie moze Był tedy na świecie Syn Bozy / ale y na
światem tem sposobem że sie na świecie w ludzkiej naturze
zjawił / ktorym tyto jedynym sposobem Bog moze przycho-
dzić / y na nowym bydz mieyscu nie dzielać sie tednát od
innych osob Bożich / z ktoremy też ma istota / lubo wlas-
na osoba.

26. Czemu Jan S. nie zaczął Ewangeliey od
Ojca, ale od Syna?

Bo pisał przeciw Heretykom ktorzy nie na Ojcomstwie /
ale na Synowstwie Bożym następowali. Chrystost in Ioan-
hom 3. y miał za cel swego pisma wywieść Bożym Chrys-
tuowe / co też czyni w całej Ewangeliey pisząc terazzy
ktore dowodzą że Chrystus był Bogiem.

27. Czemu Jan S. mowi wszystko sie stało przez
słowo, to jest, Syna?

Tak jest wszechmocność w Synie co y w Ojcu / a Syn
ta z istota y Natura bierze od Ojca / y tym sposobem
Ociec przez Syna wszystko stworzył / Ociec tedy stworzył
przez

przez Syna wšetko w Duchu S. iako w końcu wšytkiego
Salmeron tom 2. tr. 14. Na wyrozumienie iatekolwiektogo
rozložmy ná siedm znakov tajemnice Trojce S. ktore w
samey rzeczy sa wšetkie oraz. w Pierwszym znaku tylo po-
myslmy o Bogu wlasnościach iego wewtorem pomyslmy iż
jest Bog Ociec nieod kogo ani stworzony / ani zrodzony /
ale sam w sobie / y od siebie. w Trzecim. Ociec poznawa
siebie y wšetkie stworzenia ktore sa tylo podobne / ktore iez
go dośkonalości wzesnitkami y nasladowcami bydz moga
iako kolwiek. w Czwartym rodzi się slowo przedwieczne ile
jest żywym obrazem wšelkiego stworzenia. w Piątym.
Ociec z Synem zmiłostí zpolney ich na Duchá S w for-
mę postanawia Bog stworzenia wżynie każde swego czasu.
w Siódmym widzi wšetkie stworzenia każde swego czasu
wczynione iuz w sobie samych bedace.

28. Iako świat nie poznal Boga poniewaz S. Pa-
wel Rom. 1. iz poznali Boga, ale nie uczuli Boga?

S. Pawel mowi o medrcach Poganstich ze poznali Bo-
ga: S. Jan o Żydach ze Chrystusa Messyasa nie poznali
li / ktore rzeczy sa rozne.

29. Czemu Bog Syn stal sie człowiekiem ánie
Ociec, albo Duch S.

Bo náprzód gdyby sie Ociec albo Duch S. stal czło-
wiekiem niezostalibymy tat Synami Bozemy iako teraz:
bo gdy nam dal Syna swego / wżynil go Brátem naszym /
á zartem nas sobie wzial za Syny / y w tym pokazal iako w
nas sie záchochal / y že barzcie ánie li my nim. Ponie-
waz barzciey sie Rodzice wżyli kólcce w óstatkach / ánie

M

ze li

zelli w nich dła. Antem háršley Synowi Bożemu
przyślato bydz Synem Matki anizeli inney osobie / bo by
inż dwa Synow było. Do tego / przez Słowo jest stworz /
to jest przez Syna stworzony / należało też aby przez Syna
na poprawianiu był naprawiony. Grzech też pierworodny
nieczystym osobliwym sposobem tykał Syna / to jest / bit
na mądrość Boga ktora jest Syn / gdyż Ciart Raszac
Adama. Gen. 3. rzekł. Bedżciecie iako Bogowie wiedzacy
dobre y złe.

30. Czemu Syn Boży ráczył się stać człowiekiem
miz Aniołem?

Bo náprzód / gdyby się stał Aniołem niemógłby tym
sposobem iako teraz człowieka odkupic / to jest przez śmierć /
bo Anioł umierać niemoże. Powtore / nie tak by wszytką ná-
świecie wspanował natura / bo człowiek a nie Anioł wszytką
w sobie zawiera: albowiem spoiknie z kamieniami y rzeczą-
mi nie żyjącemi w bytności / bo tak jest iako y one / spoiknie
względem życia materialnego nieżywającemi z drzewem y
z ziołmi: z rzecząmi żyjącemi iako to z bydłami / z rzecząmi
rozumnymi / to jest / z Aniołami. Ku temu nie wszytką ná-
turą Anielską wpadła / bo większą część Aniołów Bogu
część oddała / y część przeobraziła się Luciferowej / zátym čás-
ć się przysłała naprawić natura / a naprawiona / iako się
rzekło / niemogłaby bydz kiedyby się Bog stał Aniołem.
Przyślato też ku temu ludzka natura w ludzkiej naprawo-
wać.

31. Iako się Słowo stało Ciałem?

Uciobmientając się w Ciało / ale w ledney osobie Bo-
skiej Ciału ludzkie y dusze stworzona łącząc. Ten misł stał
między nami / y chwala swa Boga cudą czyniac pokazał tro-
ra nale-

ra należy jednorodzonemu Bożemu / osobliwie na gorze Tabor / gdzie też był Jan S. który to pisał.

32. *Jako Chrystus pełen jest chwały?*

Żaraz od pojęcia się samego wedle natury ludzkiej widział iawnie Boga y w Bogu wszystko to / cokolwiek kiedy było na świecie / albo będzie / nawet y rzeczy które być mogą / na którym widzeniu zawisła chwala niebieska / który on tym sposobem był pełen.

33. *Iezeli w Chrystusie jest dwoiaka wola?*

Jako rozum jest dwojaki / tak y wola jest w Chrystusie dwolaka / to jest / Bozka / y zrad pochodzito że go żył na świecie czasem jako człowiek mówi / czasem wedle Bóstwa.

34. *Jako Dawid w Ps. 109. mówi że Bog z żywota zrodził Syna, ponieważ Bog nie ma członków ludzkich?*

Ta jest własność mowy Hebrajskiej y toż tylo znaczy / że Bog Syn jest własnym Synem Wyca swego z istoty niegoistota / tak tymże sposobem o Abjalonie Synu swym mówi tenże Dawid 2 Reg: 16. iż Abjalon wyjedź z żywota tego.

35. *Jako to mogło być aby się nieskończone Bóstwo z ludzką Naturą zkonczona złączyło?*

Rzecz nierowne trudno łączyć / bo które się rzeczy
łączyć da się iż trzeba aby się z sobą równały / zład niezła-
czy całej liniey która jest długa na mule z linia na łotwie
także by w tą samą i tamtą też wśtętkiemie się częściami
dotykała / a do tego Bóstwo jest niepodobne ludzka natura
ta podobna / rzecz zaś podobna do niepodobnej niema
żadnej proporcyei. Leć ięliby co ten dyskurs wazył / to
by z tego w to sło że dusza nasza z ciałem łączyć się niemo-
że. Bo na przykład gdy dziecie małe jest / łotwie nie przecho-
dzi / a dusza gdy już słowem wroście na trzy łotwie w dłu-
żey / raz jest y nie iey nieprzysto / z ciałem albo nie wśtętkę
duszą w dziecinstwie z ciałem była złączona / albo nie wśtętkę
sło ciało na starość z duszą. Powtore rzecz materialna do
duchy niema proporcyei: a dusza nasza jest duch / ciało
jest materialne / z ciałem łączyć się z sobą niemoga a
przecie doznawamy tego że w nas dusza z ciałem złączona /
bo inaczej nie żylibyśmy. Bo porównanie y proporcya ty-
ko idzie między rzeczami które są jednegoż rodzaju / to
jest obie duchowne / albo obie materialne. Dla tego inna
rzecz o liniey względem liniey / a o Bóstwiey personie względem
natury ludzkiej / albo o duszy naszej / względem ciała /
z ciałem duch rzeczy materialna gdy się łączy z niema części
by by namniej się łączył / wśtętkę się łączył y może przys-
tosować się do mnijszego albo wijszego ciała a z ciałem y
Bog niezmierny może się wśtętkę łączyć z ciałem znie-
szonym tak iako nasza dusza / iż gdziekolwiek jest która czę-
ść ciała jest cała na przykład / w palcu w oku ledną nie
gdziekolwiek jest Dusza tam jest każdy człon / bo w oku
niemaj palca. Proporcya zaś niemaj między duchem y ciałem
/ także y między rzeczą podobną a niepodobną w
względem pomiaru / albo czego innego / nie względem zła-
żenia się: bo dusza jest rzecz która dale do podobności a ciało
jest rzecz która bierze od duszy do podobności / y w tym jest
proporcya: także y Bóstwo osoba dale naturze ludzkiej te do-
podobno

Stonálosć iź ta czyni osoba / persona / bez ktoreyby niebyła
ani osoba ani persona ale tylko natura / y w tedy mierze miała
z sobą proporcya i takoby w ten sposób łączą się iako dus
za z ciałem. y ztym godzi. Kto wiek jest Bosstwo / jest z ciał
tem złączone lub nie wchodzi jest ciało albo natura. Ludzka
godzi jest Bosstwo / bo Bosstwo jest nierozdzielne w sobie y
części niema / ztym jeśli na jednym miejscu jest zła
żone z ciałem albo natura / wchodzi jest złączone lubo
ciało iako tylko na jednym miejscu jest / na jednym jest zła
żone z Bosstwem wchodzi będącym.

36. O Którym Janie mówi Ewangela. Był czło.
wiek od Bogá posłany?

O S. Janie Chrzścielelu / tego bowiem przed Synem
swoim posłał aby mu / droge do serc ludzkich gotował /
y aby świadczył że Chrystus prawdziwym M. Królem / a
sam Jan nie był światłem / to jest nie był Mesiąszem.

37. Iako rzecz kładą przytomna? że mówi Jan,
światło w ciemności świeci?

Gdyby człowiek miałby życie lat sto wszystkie życia
swego godziny miał oraz y spotem przed sobą wszystkie
też sprawy które ma czynić / co ma przez lat sto zrobić /
widzieć oraz widział / słyszał / miał przed sobą / y takby
teraz widział / słyszał co ma być po lat esmi dziesiąt coś
podobnego jest w Bogu / którego wieczność cała y wszy
stka jest oraz / a ztym co kiedy było albo ma być jest teraz
y oraz wtedy / y na wszystko oraz patrzy / bo tego wie
czność niema części ale jest zawsze oraz wszystka / y ztym
cokolwiek było albo ma być kiedy / temu jest przytomno / y
dl

bla tego Jan S. mowi Światło świeci, nie mowi świecić
będzie/ albo świeciło/ ale świeci/ widzi/ oświeca lubo
według czasu pewnego to nas światło dochodzi/ ale
Bog świeci zawsze na pewny nasz czas. Jest zaś każda rzecz
Bogu obecna nie wtym czasie naszym/ bo czas nie zawsze
jest/ ale w tego wieczności. So wszystkie rzeczy nasze spo-
tem przed Bogiem lubo nam nie społem zc. ani sobie/ bo
względem siebie y nam są wroźnych czasach/ ale w zgles-
dem wieczności Bożej v Bogu są oraz y wszystkie przyto-
mne. Może się ta rzecz objaśnić takim podobieństwem.
Namaluyemy cyrkul/ podzielmy go na części sześć/ część
wtora względem siebie/ nie jest pospółu ziata/ ale w zgles-
dem centrum jest pospółu y omšem choc od siebie oddalo-
ne społem y kiedyby centrum patrzało wszystkieby oraz wi-
dziło. Na ten kształt wieczność v Bogu w wieczności/ tak-
to także centrum/ a my v czasie y sprawy nasze jako części
cyrkulu w którym część jedna po drugi idzie/ y jedna od
drugiego daleko/ ale od Boga wszystkie w równości stoia.

38. Iákoż my sprawiedliwie zá grzech Adámore
cierpiemy, poniewaz ieden zá drugiego grzech niemo-
że bydz kárany?

Nie wchodzi teraz w to iáko grzech Adámore jest ná-
szym grzechem/ ale dawšy to że nie jest/ iáko jest naszym/
ná pytanie odpowídam. Gdyby Krol chłopá słachcicem
wczynił a po nim się zdráda pokázáta/ sprawiedliwieby wziął
mu słachectwo/ y Synowie ktorzyby potym wrodzili się/
byliby sprawiedliwie chłopámi/ ale lubo Oycá może
Krol karac ná gárle Synów niewinnych niemože. Toz
się stało z Adámem nazwał go był sprawiedliwoscia pier-
worodna y niesmiertelnością/ y práweni do niebá/ ktorey
niemiał

nie miał że smęć natury obraził Boga / odarł go Bog z tych
darów / my którzy się porwaliśmy z niego zrodziliśmy
się bez nich jako beziaćciwego ślaczego. Jednak nas Bog
za to samo teści grzech nasz własny nieprzysłapi piekłem ka-
rać nie będzie ale nam ślaczego nie wróci. Bo lubo Po-
tomkowie niemoga być karani za grzech Przodka swego/
może im jednak Przodek utracić co miał y kiedyby był nie
zgrzeszył / dostoby ich było ale widzimy iż często Przod-
kowie traca Potomkom wiolki y dostatki lubo karę za
ich grzechy nie ponieśli.

39. Czemu Bog nie wszystkich oświeca na tym świe-
cie : chochy mogli ?

Może P. Bog każdego oświecić y zbawić y na takie zba-
wienia drogi naprowadzić byle chciał / y chce zbawić wszy-
stkich ale nie wszystkich skutecznie Czemuż to ? To pewna iż
danie każdemu tak wiele kosztuje że gdyby się ich chciał chwycić
byłby zbawion y zatem z niego to / nie z Boga że nie jest
zbawion : ale też y to niemięć pewna / że ma tak wiele
różnych sposobów które kiedyby dał tym co się innych nie
isl / tychby się pewnie isli. Ale tego niepowinien być /
bo y tak dość miłość wyświadcza / kiedy także sposoby każ-
demu dacie których by mogli się każdy chwycić gdyby chciał
a chwyciwszy się koniecznieby był zbawion : ale o tym wi-
sta się miłość pokazuje którym te sposoby dacie o których już
przed tym wiedział że się ich chwycić mieli. Ale czemuż y
drugim takich pomocy nie daje? Pewnie nie bez słusnych
przyczyn nie żyją ale my o nich niewiemy na ziemi. Nam
niech to będzie na ten czas abyśmy pilno około naszego zba-
wienia chodzili a nie ladaśko pobudeli do dobrego opuścili
y każdy się chwytali.

40. Czemu

40. Czemu Chrystus iest Swiety nieskonczenie
Swiatobliwoscia Bozka a nie iest Nieśmiertelny, Wszech-
mocny?

Bo swiatobliwosc miec nieskonczona Bozka iest niec
godnosc dla ktorey kazda sprawa ceny sie stale nieskonczo-
ney / a to w Chrystusie musi bydz dla zlazenia sie Bozkiej
persony z ludzka natura. Niezmiernosc zas / Wszechmo-
cnosc / iako y Rozumienie y Chcenie Bozkie nie iest udzie-
lone Naturze ludzkiej w Chrystusie / bo by chcial chceniem /
rozumiat Bozkim Rozumieniem / co bydz niemoze / bo do
pomienionej wzwyż godnosc / albo swiatobliwosci doby-
ze sie Osobitosc albo iz tak rzeka Osoba Bozka przylażył do
ludzkiej Natury y z nią Personę wyznitła / za czym iuz sprawy
pochodza od Osoby nieskonczenie godney Natura zas Bozka
nie zlażyła sie w Chrystusie z Natura Ludzka y z ludzkiej
nie uczyniła Bozka a chcenie Bozkie trzeba aby od woli Bo-
skiej / rozumienie Bozkie od rozumu Bozkiego pocho-
dziło ktorey woli y rozumu niema w sobie natura w Chry-
stusie ludzka lubo ma z soba dla zlazenia z personą Bozka
ktora iest w samey rzeczy wola y rozumem Bozkim / za czym
tez Chrystus / to iest natura ludzka w Personie Bozkiej
badac / niemoze chciec chceniem Bozkim / albo rozumiec
rozumieniem Bozkim. Bo przez cudze chcenie nikt chciec /
ani przez rozumienie rozumiec nie moze / a od stworzenia
pochodzić niemoze chcenie albo rozumienie Bozkie. Podo-
bna rzecz iest o Wszechmocności. Bo bydz wszechmocnym
iust niec moc na czynienie kazdey rzeczy / a czynienie y spras-
zowanie y moc Bozka niemoze pochodzić od stworzenia
ale tylko stworzona / podobna zas niemoze bydz stworzona
Bozkiej / za czym gdyby moc byla w Chrystusie na czynie-
nie wszystkiego / bylaby Bozka. Jednym słowem / za Os-
obitoscia Bozka idzie Swiatobliwosc nie idzie Wszechmo-
cnosc / dla tego pierwsza iest w Chrystusie / a nie druga / a
osobitosc

osobliwość znatury ludzka złagoda. Niezmierność też Bo-
zka luboby była za osobliwość Bożką / naturze ludzkiej swo-
rzony / udzieloną bródz niemożę / boby ta niezmierna wzy-
nia / a rzec niezmierna niemożę bródz stworzenia / co wmo-
żey Filozofii wywodzi. Alec nie jest skutek osobliwości czy-
nie niezmiernym / ako też nieśmiertelnym / dla tego też
Chrystus nie był nieśmiertelnym / osobliwości wzaq było
jest Synie osoba / persona / taka zaś albo inaksa / mądra /
przeko rc. nie tey ale innych przyczyn jest skutek.

41. Na co dał Bog Chrystusowi łaska stworzona
ktora sprawiedliwie czyni Syny Bożemi przysposobie-
nemi, ponieważ on jest Synem Bożym przyrodzonym?

Bo łaska pomianionej nie było ten jest skutek ktory się
w pytaniu położyt / y tego łaska w Chrystusie nie sprawus-
te / ale jest drugi / że piękność y ozdoba na duszy sprawuje /
y dla tey przyczyny łaska pomianiona Chrystusowi dana.

42. Co nam Chrystus u Bogá wysłużył?

Chrystus wedle natury Bożkiej nie niemożł wysłużyć /
bo tymże jest Bogiem co y Ociec / a mił sam u siebie nie
nie wysłużyć. Według Natury zaś ludzkiej wysłużył
wzrost / ktorzy zbawienia dosiępnia / wybranie y do chw-
ły przeznaczenie / wysłużył pomoc do dostąpienia tego
zbawienia / wysłużył łaskę poświadczenia / Syni / y dzie-
łom żywota wiecznego Syni / wysłużył pomocy do
zwyciężenia pokus. rc. I pożał wystronac od pierwsze-
go momentu Twierdzenia swego / bo to jest tego Chry-
stusie rozum u y woli używał / że w nim to wszystko oso-
biwile się amierci tego przypade. Czego na swym miejscu.

A

43 Iako

43. *Imo mamy trzymać orzeczeń Bożkich
których nie poymniemy?*

Jest to głupstwo wielkie / gdy czego nie rozumieś /
o tym powiadaćemu y naucejącemu mądrymu / o
którym wieś że się nie myli y ciebie oszukac nie chce / nie
wierzyć. Sa bowiem około natur stworzonych takie tru-
dności którym nie każdy rozum wydoła / ale tak wysoki
takiego potrzebuie Filozofia. Sa iestże drugie takie / kto-
rych rozum Filozofski nie dogoni / ale sam tylko Anielski
wydoła. Sa też y takie rzeczy których ani Anielski ogarnie
ale tylko sam Bóg. A ponieważ rozum Bógi ma być
wyższy nad ludzki y nad Anielski / żąćym nam też niepodos-
bna rzeczy niektóre iasnie poymować ktore Bógiemu roz-
zumowi sa iasne / a wiemy też że Bóg wpoiecm ich niemoż-
że się mylić / ani nam o nich powiadać kłamać bo iest
mądrością y prawdą istotną. Żąćym iesteli głowieć pro-
sty uwierza Filozofowi / a Filozof uwierzyłby Aniołowi /
tedy y nam wierząc potrzeba gdy co Bóg powie / a
złascza gdyż Filozof omylić się może y prawdy niepo-
wiedzieć: tedy barzciey mamy wierzyć Bogu gdy nam
co przez pismo S. albo przez Kościół powie / choćmy
tego nierozumiemy. Ażad pochodzi że cięzko grzesz: He-
retycy / ktorzy niechca wierzyć tylko co rozumieją / bo w tym
rzecz sama albo omyłs / albo kłamstwo Bogu żądać:

44. *Przez co możemy za samym rozumem idąc
dowieść Niewiernym że Chrystus iest Bogiem?*

Człowiek śżery tego dołazać niemoże żego Chrystus
dołazał / bo będąc Synem wedle ludzkiego rozumienia
Ciesielskim / sprawił to / że go mała za Boga. Do Krzy-
ża był

zǎ był iáko Łotr przybity / y mǎrty / á Ludzie ná Swiecie
naprzednieyszy Klanczala mu sie / y wterza ze jest niesmier-
telny. Na Slowo tego co Klanczensi wterzala iz wstńce
ktorá w ośách ich zda sie chlebem / jest Ciało tego żywe /
y wterzala ze Człowiek na Chrście woda polany grzechow
dostępnie odpuszczenia Matka tego zaraz po Bogu Klada
y we cci mála / kóści Dczniow tego tál sobie waza iz zǎ
szęście mála gdy sie komu ich gǎsika dostanie. Talo
zǎs tego słowom dála / iz wola śmierć ániżt o prawdzie
ich watpie / a co wistǎ że Chrystus zǎ to nie nátym
świecie nie obiecal krom przesládowania y utrapienia :
á cokolwiek pociesznego obiecal / tego nife wiedzieć nie
może. Cud to jest ktorego człowiek ntemniacy Bożtwá
rzynniczy niemogi. A to tesze wistǎ iz wtym miał
sobie przeciwnych Silozofow / Pánow swlata / y ludzie
wymowne / á to sprawil nie przez ludzie wojenne álbo
wzzone / ále przez prostaki. I to end / iz zǎ szczęście sobie po-
czyta im kto jest lepszy / głod / bież / wygnanie / z dobr
złupienie / y śmierć nayożratnieysza dla niego ponosić.
Sprawily to że tego nástępcy Krolowie / y Asiazetá y Pá-
nowie nogi cáłala / że nánczensi ludzkie Asiegi ná tego wy-
chwálenie pisa / náńke tego chwala / y dla nter zdania swes
go odstępnia. Takie cuda żywi iz tezele ie wierzyś / nter
podobna ábs náńki nie przyjmowai : tezele rzeczy iz on cna-
dow nie żywi / tedy wnetrzný cud przypisaiś / iz bez cudu
rzeczy wzwyż pomientonych dotázal.

45. Iáko nie jest dǎwniejszy Bog Ociec niż Syn
poniewáz Syn od niego pochodzi ?

I promien od słońca pochodzi / przecis Słońce nie jest
dǎwniejsze niż promien : y pálec od ręki pochodzi przecis re-
ka nie dǎwniejsza / bo áni promien z dobrej woli / Słońce

ca / ani palec z dobrej woli ręki pochodzi / ale przyrodzonym sposobem / tak lubo jedno od drugiego pochodzi / lecz dnakże gdy jedno jest / zaraz y drugie być musi / a takim sposobem Syn od Boga Ojca pochodzi / za czym nigdy Ociec nie był bez Syna.

46. Czemu Ian S. napisał, iż Słowo było ?

Gdy mówi że było / toż znaczy że jest / że będzie / bo w wieczności każde słowo z tych za jednoż idzie bo lubo się o Bogu niemoże mówić / że był / albo będzie / gdyż jest nie odmienny y zawsze jest / ledniał iż my ktorzy się wedle czasow odmieniamy / tak zwykliśmy mówić / tedy te wnas słowa znać / był bo zawsze jest / będzie / bo zawsze jest . Aug. tr. 99.

47. Czemu Ian S. nie napisał raczey, Był Syn ,
aniżeli , Było Słowo ?

Napisał aby od swojej Euaniellet nie odstraszył Żydow / u ktorych wiadome było Słowo w starym testamencie / a nie wiadomie było nazwisko / Syn . 2. Aby Poganie nie mieli okazywać do pomyslenia iakoby żona Bog miał . A o Stoswie mieli nieiała wiadomość . 3. Aby zaraz na początku wieczność Chrystusowa y moc pokazać . Perer. Przydać też zaraz Ian S. iż było u Boga przez co pokazuje / że inia jest osoba od Ojca / a z nim zgodna.

48. Iako przez Słowo stało się wszystko ?

Nie / iako przez instrument iakt / albo przez slugę : ale iako przez pogatek y przyczynę wszystkiego / y toż znaczy to słowo / przez / iako gdyby rzekł / od ktorego stało się wszystko /
albo

Albo / Ktory wſzystko wſyniſi lebnąc tego ſłowa / przez / wſy /
Jan S. iſz Syn wſzechmocnoſć bierze od Ojca.

49. Co za tym idzie, iż bez ſłowa nic ſie nie ſtało?

Jeżeli ſie nic nieſtało bez Słowa / tedyć y Duchowne
ſtworzenia / a te musiałiby bydyć wſynione z niego do zez
go trzeba mocy nieſtęgnięney / tedyc ma taka moc ſłowo /
ażaym ieſt Bogiem. Jeżeli ſie wſzystko ſtało przez ſłowo /
tedyć ſłowo ma wſobie wſeſtlich rzeczy doſkonałość / bo
przyczyna ſwoich ſtukow ma wſobie doſkonałości. Jeżeli
przez ſłowo ſtało ſie wſzystko / tedyć tego mądroſć y Dobroć
należy nam wyſtawić. Przedeć Jan / iſz w ſłowie wſzystko
żywotem ieſt / to ieſt / ożywił ſia. Ożywić zaś w piſmie
S. znaczy nie tylko żywym być / ale y przechowywać aby
nie zginęło y wniczyć ſie nie obrocilo / tak to ſia poła
guie 1. Tim. 6. Pl. 118. Tedyc ſłowo nie tylko ſtworzyło
wſzystko ale y zachowało. Cyrill.

50. Czemu Słowo zowie ſie ſwiatłością ludzką?

Nie żeby ſwiatłem tym było ſtworzonym / ale iſz ma
do niego podobieństwo. 1. Wiele pięknoſć wſeſtlim rzeczom
2. Żadnem ſie nie może rzeczaym choć le oſwieca 3. Przez
ſwiatło niebieſkie wſzystko ſie na ziemi rodzi zachowywa /
doyrzewa 4. Swiatło wweſeła 5. Wſeſtkie rzeczy poła
guie iaktymi ſa 6. w Momencie ſwiat cały otwiera. 7.
Żadney rzeczy nie omia. Te ſtuky ſwoim ſpoſobem ſłowa
wſyni w ludzich.

51. Iako ciemności ſwiatła nieprzyimuią?

To ſie rozumie o grzeſznikach / a oſobliwie o Żydach Ktoſ

by Chrystusa nieprzyšli / bo oni oży / przedtym światlem
żararli / niechcieli wlierzać . Aug.

52. Iáko Bog ludzie oświeca?

1. Dáiac światło przyrodzone ná rozumie 2. Przez
sumnienie 3. Przez stworzenia ktore głowiek wozáiac
poznawa Boga 4. Przez náuki 5. Przez Anioły 6. Przez
wiáta 7. Przez dáry Duchá S. 8. Przez písmo S. 9.
Przez nádechniania. 10. Przez cuda. 11. Przez obławienia
y proroctwa. 12. przez ludzie 13. oświeca w chwale swóley.

53. Czemu Ian S. nie nápisat słowo stało sie Człowiekiem?

Abý kto nierozumiał że ná sie y persona ludzka przyał/
gdys tylko náture ludzka do Persony Bożey przyłaczył / y
tá jest Persona jedná nie dwie. Stało sie ciálem / nie sie
nicodmieniaiac / ále to tylko z sobą jednocząc tego nie miało.

54. Co w nás spráwnie táská Boża?

1. Gládzi głzechy. 2. dáte moc do Gynfenta dobrze/
y grzechow sie strzeżenia 3. posadliwość podtá pod ro-
zum y práwo Boże. 4. Dáte moc przeciw Gárcowi 5.
Zwycetstwo dáte nad światem / że głowiek gárcowi światem
6 Spráwy głowieke Gyni godnem / zwołá wlecznego.
7. Czyni że sie / głowiek stánie Synem Bożym y dziedzicem
dobr tego. 8. Spráwnie iż głowiek ocpotnie rzeczy prze-
ciwne y sámá śmierć ponosi.

NA

Na dzień S. Szczepana

Ewangelia y Matkaja: S. we 23. Rozdziale od wiersza
24 do Konca.

ONego czasu: Mowiał Pan Iezus ludziom Zydowski, y przełożonym kłópląnskim: Oto ja posyłam do was Proroki, y Medyce, y Dektory: áż nich iedne zabiłcie y ukrzyżowaliście, á drugie obciżacie w łoznicach waszych, y będziecie ie przestawiać od miasta do miasta, áby przysła na was uszy. Która jest sprawiedliwa, która rozlana jest na ziemi, odekłada Ablá sprawiedliwego, áż do krwi Zachariasza Syna Barachiaszowego, któregoście zabili między kosciołem y ołtarzem. Záprawde powiadam wam, żeć przyjdzie to wszystko na ten naród. Ieruzalem, Ieruzalem, które zabijaśz Proroki, y kámienuiesz te, którzy do ciebie są posłani. Ilekroć chciałem zgromadzić syny twoje, iáko kókoś kurczeta swoje pod skrzydła zgromadza, á niechciałós? Otoż wam zostanie dom wasz pułty. Abo-wiem powiadam wam: Nie wyrzycie me odtąd, áż rzecze: Błogostawiony który idzie w imie Panskie.

1. Czemu Chrystus do Zydow posyłał Apostoły, wiedząc że mieli bydz zabitemi?

GDyby kto do tych ludzi o krorych wie że posłancá są

posyłał tego / zdałby im się dawać do grzechu okazyja / co
się nie godzi. Lecz Chrystus nie tego szukał aby zabiciemi
byli / bo oni sobie dobrowolnie śmierć obrali / nie chcąc na-
uży odstępować Chrystusowej / ale posyłał aby przez nie żył
do zbawienia przyniósł / że zbawienie zaś dusznie godzi się
wdać w niebezpieczeństwo zdrowia cielesnego. wieścił zaś
Chrystus iż żydzi mieli Apostołom zabijać / ale tego nie
chcieli / y owszem zakładali. Zabili z Apostołem Jakubá
ktorego z mierzchu Kościół mazał. z Wzrostem Pániskich
wyrzucowali Symona Chánareckiego Biskupa Jerozo-
limskiego / Pawła S. pobliżatwoch iżewali zc.

2. Iáko ná Żydy miała przysć śmierć Ablowa ponieważ
Kaim zabójcą nie był żydem?

Nie był Kaim żydem zrodzenia ale był względem
złości / wktorey go żydzi nęskładowali / lubo wiedzieli iáko
grzech tego był obrzydły Boga / iáko to wyklada Author
Imperf. Operis. Bóg nie żarzą pospolicie ná tym świecie
kárze Królestwa y Ułásc / owszem y káżdego człowieka /
ale czeka aż miárki grzechow dosiępná / á następcy są nieia-
kój tédno że swemy Przodkami / y tak Przodków swoich
grzechow dosiępná / a takim sposobem do grzechow żydo-
wskich grzech Kaimow przystępował / że ten ciężcy grzechy
ktory widzi iż dla tego iuz drugiego okarano / á przecie to
żeni / tak też y żydzi brácta swa / Proroki zabili lubo
wiedzieli iáko Bóg brátoborswo Kaimowe pokárał. acy y
w ten iáko potomków nie bariet kárze Bóg nieli ich wła-
sne grzechy / wyelo to maia z dosiępná miárki grzechow
Przodków ja dich / że ich teraz kárze / kiedy wiedząc o grze-
chach Przodków oni też grzesząc miárki dobrali / y tem
sposobem synowie káre są grzechy Oycowstie odnośca.
Abulen.

3. Czemu

3. *Czemu Chrystus żądaie Faryzeuszom, groby
Prorokow naprawuiczym, ktorch Oycowie ich pozabi-
iali, że z Oycami trzymają?*

Swiatebliwa rzecz jest groby Oycom SS. budować
ale dobra intencya / Faryzeuszowie zaś ze złości groby
Prorockie naprawowali / aby tym stomotniej Chrystusa
zabili / chcąc się pokazać pobożnymi / y że mieli w uctwo-
ści prawdziwych Prorokow / aby z tad widziano że gdy
Chrystusa zabili / nie ze złości / ale z ciemności o prawdę
go zabili iako Proroka zmyślonego / a tak swois złość y
obludę pokryli / y to w nich gani Chrystus / nie grobow
Prorockich naprawowanie. Toletus.

4. *Czemu Chrystus Abła osobliwie spráwie-
dlwym żowie?*

Bo nád inne Swiate dawaie był Chrystusowi / ktory jest
sami spráwiedliwoscia / podobnieżym / był bowiem pa-
niństwa nie naruszonego / był Kapłanem. był Męczennis-
tą / od brata na śmierć wydany y zabity / co się w innych
Swiatych śacerdawnych nie náydomało.

5. *Czemu Chrystus tym groby buduiczym mówi,
że sie tym sami przekony wáta iz są Synami Zaboycow?*

Bo ci Faryzeuszowie co te groby budowali mówić zwy-
kli / iż kiedyby naszych ciałow oni Prorocy żyli / stanowią-
libys. y ich / nie zál nalibysmy / w ścim byli ślamcami / bo oni
sami mieli Proroka nád prorokami Chrystusa / y Dźmieiego
pozabiać / y o tey woli ich / y tym grzechu mówiac pr wóła
O le Chry-

[illegible]

6. Czemu Chrystus Faryzeuszom zowie Wężami,
i pokoleniem iaszczerzym?

Bo oni się chwaliли że nie zabrali Proroctw takżo ich
Przodkowie/ a przeto i sam im myslili o żywocie Chrystu
sowemu/ zającem im o ten czas mowi. I wyście waszą syno
wie zabili/ a iaszkurczeta synowie iaszkurci/ o których
pomisłodzi że maicie je za zabiciu/ zającem rowni iaszkurce
w złości Przodkom waszym/ a takżo iaszkurczeta maicie gro
choć same nie lepię/ tak w wykoszacie Wyce wasze/ ganiac
te lubości im w iadzie rowni.

7. Czemu Chrystus nie wymawiał Faryzeuszom
ze yiego mieli wolę zabić?

Bo tych Etoe Sarczenkowie zabić mieli / iżżnia
Chryśtus Medreanu y Sprawiedliwcau / dla tego gorby
nie miedzy nie liczył / chwałiby sam siebie / iż go nie smył
zynie.

8. Czemu Chrystus mowi, posylam Proroki, gdyż
Apostoły posylal?

Bo mieli Apołowie i Duchá Proroctiegi: i byli też
Pror. Apołow Proroc w nowym teſtámentie/ o ktorých
1. Cor. 14. á te żyłi poſtánuáli. 9. Czi-

9. Cze-

9. Czemu Chrystus zowie Apostolow Medrcami?

Bo lubo ná ten čas byli prostaci / iednak po wśięciu
Ducha S. stali to pot.stwo do Żydom odpráwenci / byli
iżetni mądrości mębiestwi / Ktora wśiętka ludzka przecho-
dzi. Wlana też w nie była od Boga mądrość ludzka, tak iż
z Filozofami Pogańskimi mogli się dobrze zcierać.

10. Jákó Allowá krew przysła ná Zidy?

Krew ná Żydy przysła Ablowa / Kiedy já wśięci
nie iey z Boskiej káry zburzyli im Jeruzalem Rzymia-
nie. Ale iakoz za krew Ablowa pokarání ponemaz oni
iż nie przelali? Chrystus tu nie mówi iż Jeruzalem zbur-
zone v zniszczone będzie / v dom ich opuściony / dla g.żech
ich samych Já rzecusom na ten čas zniacich / ale dla g.żech
ich ciał go narodu Żydomskiego / od poża. tu smiatá i. si-
g.żech nich obrzeczanie v práro przelali piáne / v niszli się zwá-
Żydami porzeli / a zatem iż oni iż z Bratá Raimorrego / tes-
dy Raimorabowá Ablow do ich Przodków należał. Jż za
grzechy Przodków ich Pará nie bódz i. ich / z tad to pocho-
dziło / że g.żechom ich Przodków był lud wśiętý i. zjé-
ciem / bo ze lud był powinien gámc / Pará / z bra. n. / ágo
nie gámc / álebo iężce za to Pará nie przysła / gd. b. i. Ży-
dó / Ktorzy za grá. Chrystusowego wli. sami ná te kare dobrze
nie zapuścili / v táf. Pará ná nie przysła / Ktora Przodko-
m ich pon. s. c. nie i. / ale Bóg i. o. / v ter. g.żech ob. /
i. Bóg nad Potentami / Kied. by w. / ná ro. /
wie nie zapuścili / á od. / był z. / bo w. /
sprawiedliwósci mieli być Pará. Abalen.

11. *Czemu krew Ablowá miała przysć na Żydy,
ponieważ oni nie śli z Żabozcy Kaimá?*

Lubo nie pochodzili z samego Kaimá przez syny lego/
śli iedną przez Córki/ bo Synowie Boży/ to iest synowie
Setgá/ z którego Żydzi pošli/ weszli do Corek ludzkich/ to
iest/ do Kaimowych/ o czym iest in Genesi iako to wyklada
August: S. lib: 16. de Civit. y z nimi naród zptodzili/ z ktore
go potym Żydzi powstali/ a Kaimá też w grzechu naśladow
wali/ na dobre y niewinne powstając.

12. *Jako Chrystus chciał zgromadzić Ieruzalem?*

Chciał zgromadzić aby w iedney prawdziwey wierze
wszyscy byli/ a iako mowi Jan 8. w Rozdziale 11. chciał
to sprawić przez śmierć swoję.

13. *Jako Chrystus mowi: Jam chciał zgromadzić,
a tyś niechciało, ponieważ nikt sie woli Bożey sprze-
ciwić nie może?*

Dwoiaka iest wola Boża/ iedną przez Słowa co rostkazu
je/ zaleca/ namawia/ pragnie czego/ pokazuje iżby rad te
mu/ gdyby to człowiek uczynił/ a tey sie woli człowiek sprze
ciwić może. Drugą wola iest Słowa chce pomieścić y skute
cznie/ a tey sie nikt nie sprzeciwi. Pierwszey woli używa
Bog około zbawienia naszego/ do którego nikogo nie chce
niewolic: bo dosć/ że ma człowiek wola taką którą sie chwy
cić nie może/ tylko za dobro/ lubo bywa około dobra oszuki
wana/ mając na czas złe za dobre. Ale też Bog nauczył co
dobrego prawdziwie/ a co sie dobrym człowiekowi pokazu
je, będąc złym prawdziwie. Ktorey nauki gdyby sie chciał
gł

Głowie trzymać/ nigdy by się nie pomylił. Cóż cię cię
ścisła się z nim samym rodzi/ gdy nam sam re/ w powiada
na przykład. Czego sobie nie życzysz, tego drugiemu nie czyn; bo
to złe/ w reszcie y sumienie nam przydał/ aby nas ostate tego
upominało. Cieszą te nauki mamy przez Pisma S. y Ro
ścisł. Kiedy by zaś Bóg tego niewolił do zbawienia/ to by
musiał nawrócić y do dobrego Genienia/ bo by niesprawiedli
wosc brła/ gdy by zaś je/ niebom płacił/ gdy by niewolił do
dobrego/ tym tam by dobrze pisał; bo co się dnie pome
wolnie nie jest dobre y zasługi godne. Iżko nie jest rzecz dos
brła nie latąc/ a tego nikt nie chwali ani gani/ bo ciomies
fowi nie jest wolno latąc/ zaś m. gdy by zaś takie sprawy pła
cił niebom/ za nieby płacił/ y niemiałaby w takim y to cie
mieszcą sprawiedliwość/ Pan Bóg zaś we ws. s. im. postąpi
te wedle iasności y sprawiedliwości/ bo tego przyrodzenie/ mi
łosierdzie y sprawiedliwość.

14 Na co Chrystus Żydom przepowiedział zgubę Ieruzolimy?

Zeby wiedzieli iasnie gdy gineli/ a niektórzy z tych
ktorem to Chrystus przepowiedział patrzali potym na zgubę
Jeruzolimy/ iż za grzechy to ponosili/ a uznawszy winę swo
ją do Boga się nawrócili/ y za grzechy swoje/ a osobliwie
za Chrystusa zabicie pokutowali. Zburzone zaś było Jeru
zalem/ że kamień na kamieniu nie został. nie tak zaś Titusa
y Vespazjana Hetmanow Rzymskich/ ktorzy ieszcze przecie
stali murow zostawili/ iżko zaś Heliusa/ Adriana Cesarza/ za
ktorych z gruntu ono miało wywrócone. o czym pisze Eusebi
us, Roscisła Titus dla zaciocności jego niechciał burzyć/ ale
go żołnierze Rzymscy spalili/ y potym do końca spustoszyli/
bo był Forteca dobra iżko pisze Tacitus, że by się Żydzi nie
mieli do tego zbierać/ ieżeliby znowu podnieśli bunt/ co
samo

samo było z Boskiej rady/ bo gdy Bog chciał ostatecznie
po całym świecie rozproszyć/ y całą Kościół który stał 1102
na koniec strasliwie obalony y wniwież jest obrocony.

15. Czemu Bog on Kościół chciał mieć spustoszony?

Nie sobie Pan Bog dobrze czyni / Kiedy Kościół Pa-
że sobie budować/ albo ofiary dawać/ ale nam. bo co Bog
gdy daniem/ do nieba zasylamy/ abyśmy to tam z dobrym nas-
leżli interessem. Łaska wielka czyni/ gdy kto za Starestwo
albo wielką łaską miłośność/ groż od Boga bierze: niebo nam
y szczęście wieczne za te trochę ktora Boga daniem/ Bog prze-
daje. Użatam gdy Bog nie chce brać od nas/ który nie po-
trzebne niczego/ albo jeżeli widać/ naraż nam odrzu-
ca/ albo w oczach naszych psuje/ znając to jest gniewu jego/ a
niebezpieczeństwa naszego. z tad idzie że Kościół burzyć dopu-
sta/ aby nam przez to gniew swój porażał/ y nas ukarał.
Widliwie zaś ten Kościół Salomonow chciał do świętu wy-
wrocic aby przyjdzie łacniej Starego załonu odświeżyć/ a do cło-
wego przysłać/ żeby nie było coby ich przy sławnym zadržyma-
ło/ odebrał im Kościół/ miejsce ofiar/ ceremonij/ Kapiłan-
stwa ktore na innym miejscu być nie mogą/ aby obaży-
wszy i sta bez Króla/ Oltarz/ ofiary Kościoła/ łacno oba-
czyliż ten sławy ustat restaurant.

16. Jakto Zacharyasz mógł być świątynią między Ko-
ściołem a Oltarzem, ponieważ Oltarz zwykł bywać
w Kościele?

Oltarz na którym palono Ofiary/ nie był w świątyni
tem Kościoła Salomonowego/ ale przed nią na wolnym po-
ietzu/ a ludo uchylił budynek około niego był Kościół
tem/

Ÿym nie dŸiwo iŸ Greckim ſie zwaŸ imieniem. był ten SzeŸpan pánienſtwa niepoſalánego/ o Ÿym Auguſt. był pelen Duchá S. to ieſt/ dárow tego/ przy Ÿydách twarŸiego roztaińwala ſie iáko Stońce. Auguſt. y dla tego mu Ÿydzi dopuŸćáli kázywáć/ áby ſie twarŸy tego nápartzali. Chriſoſt.

19 Czemu Ÿydzi S. SzeŸpaná z-Miáſtá
wyrzucili?

Bo wedle práwa Num 24. bluźniercom iáko niegodnych/ áby żyli w mieſcie y w mieráli zá Miáſto wywtożono/ y iáko niegodnych/ áby ſie ich reťá lnd ta dotrťálá/ kámiénimi iáko iáka gádzina zábiano. Wkámiénováný SzeŸpan S. ná pádole Jozaſatowym/ przy ſtrumieniu Cedron/ między goŸra Olwóná á Jeruzolim/ dla tego Pelgrym brame/ ktora z Miáſtá otwiera goŸra do táńtego mieſćá/ zowa brama S. SzeŸpaná. Przewoź y to/ Ÿe góv kámiénem vderzony S. SzeŸpan/ wŸať padoł w opoci (bo to ieſt mieſćce opociſte) y tył głowá v plocy wyrazil. Jeť też táń nie dá'eťo kámién/ ná kárym ſie MaŸwieta Páńa zá SzeŸpaná v miera á tego modliłá Cornelia Lapide. ŸŸŸŸy S. SzeŸpan w kárá mieſtecy po ſmúci Chriſtuſowey. BároniŸ roztaińwá iŸ zábity 26. Decembr. á náŸatcz S. Jáńb BiŸkup Jeruzolimſkim vŸŸŸŸeny. Trzeciágo záŸ dniá Auguſta/ potym nierychlo ciáło S. SzeŸpana náleżiono.

20 Czemu kámienniacý, v nog Páwla Ÿráty
złóżyli?

Bo wiďŸieli Ÿe Páwel był wŸetkim nieprzviáćielem SzeŸpanowym/ dla tego iŸ SzeŸpan tego powinnowáťy/ nie tył to w Chryſtuſa wwierzył/ ále y drugie wiďł do tego/ aby też wiáťa przýieli: zá Ÿym barzo ná tego žýcie náſlepował.
Aug.

Aug. przy nim tedy iáko instigatorze swe plássego złożyli/ á
by tym lepiej mogli rzucić kámiemi. Miał ná ten czas Pá-
weł lat 34.

21 Czemu Szczepan umierając powiáda Żydom,
że widzi Chrystusa?

Aby im tym sposobem perswadował żeby wierzeli/
iż Chrystus zmartwychwstał/ czemu nie wierzáli/ y ná te
słowá Szczepanowe zázwaszneli y okrzyk wżynili/ iáko ná iá-
kie stráśliwe bluźnierstwo/ sami przytym okrutnie Chrystus
sa bluźniac. August.

22 Czemu gdy Chrystus umierał wprzód sie mo-
dlił zá przesiádowniki, á potym Oycu dusze swą od-
dawał, á Szczepan przeciwnym sposobem?

Chrystus zá miłość przeciw ludziom/ álbo z miłości u-
mierał/ y te naprzód wyświádzył modlac sie zá nieprzias-
cioty. Szczepan zaś umierał zá wiáry/ y te naprzód wyzna-
wa/ gdy mówi. Panie Iezu przymi ducha mego. To zábićie
Szczepaná/ iáko rozumie Salmeron/ stało sie po (Ponżonym
Roku Páńskim 35. dnia pierwszego/ áż o tym jest drugich
ine rozumienie/ iákośmy wyżej námiénili.

23 Czemu sie twarz Szczepaná dysputującego roz-
iásniwała iáko Anielska?

Kiedy Moyses stáry testáment Żydom przynosił/ twarz
tego sie rozświeciła. tak też Bog wżynił z twarzą Szczepa-
ná kiedy nowy testáment opowiadał. Wyświádżátá też tá
światłość/ iż był jednym w ciełe Aniotem/ Czystosc Aniels-
ka zachowując/ lubo miał o Białychgłowách záwiádowa-
nie.

nie umrze. Lecz nie rzekł Pan Iezus, nie umrze,
ale, tak chce żeby on został, aż przyide: co tobie do
tego? Tenci jest on uczeń, który świadczył o tym, y
napisał to: a wiemy iż prawdziwe jest świadectwo iego.

1 Czemu Chrystus mowi iż są tu 2 przytomnych
którzy śmierci nie skosztują?

Bóg nie wolał Chrystus iż zgola nie skosztują/ ale nie
złoty: a z chwały Syna Bożego obacza. Obażył zaś
Piotr/ Jan/ Jędrzej/ kiedy im się Pan na gorze Tabor przy
przemienieniu w chwale pokazał. Remigius.

2 Czemu Jan S. o sobie mowi, iż był uczniem kto-
rego Iezus miłował, a nie raczej który Iezusa miłował?

Pewna jest że Jan S. bardzo Pana miłował/ ale miło-
ść swoję nie wspomina; bo dary wspaniałe które nam Bóg
dał z miłości Bożej przeciwko nam pochodzą/ dla tego też
Jan S. tę miłość Bożą ku sobie wspomina/ kiedy wzmian-
ka czyni iakiey łaski Bożey sobie okazaney zażył.

3. Kogo bliżej Chrystus miłował, czy Piotra
czy Iana?

Na to Bernard S. odpowiada/ Janą goręcej/ ale
Piotra bardziej Chrystus miłował/ to jest/ Janowi oso-
bliwy affekt wyświadczał/ ale Piotra sobie wielce wazył.

4 Czemu Pan mowi o Ianie chce aby tak został?

Wiedzą żeś Wyco SS wzy/ iż Jan prawdziwie
umarł Kola Pańskiego 68. y przy Miescie Efezie test pe

grzebiony/ á ná tego Biskupstwo S. Onesim vzeñ S. Pá-
wla nastąpił. Greg. Turonen. to przydaie/ iż Jan będąc stá-
rym/ samże w grob wstąpił/ y kazał się nałryć ziemiá: ále
gdy porzyn grob otworzono/ nie nieznaleziono tyło mán-
ne/ Ktora y do dzisieyszego dnia z onego plynie grobu/ y ná
wiele pożyteczna iest lekarstw. Nicephorus też pisze że ciała
po śmierci nie naleziono/ y ták się domyslała/ iż ciała tego
iako Eliáš y Enochá do Káiu przeniesione iest/ o czym Pe-
trus Damian. áz drudzy temu zdaniu przeçgá. Jednák ieżes-
liż to zdanie przymiamy/ tedyć został tak, to iest bez śmierci/
to iest mówiac osobliwie/ bez obrocenia się w proch do cze-
go poniekad słuszy odpowiedź Pánsta/ bo gdy Piotr S. wšly-
śiał iż miał umrzeć przez śmierć krzyżową/ zpytał się/ áz Jan
nem co się stanie/ ná co mu odpowiedziano/ że ták zostanie.

5 Czemu Janá S. zowią meczennikiem, ponieważ
nie umarł meczem?

Odpowiada S. Hieronim/ bo ták wiele Jan wciérpiał/
co było dosyć do meczemstwa/ to iest/ umarłby był śmiercią
zabitą/ gdyby go Bog cudownie w żywocie nie zatrzymał/
iako gdy mu zámano truciźną/ gdy go woleiu smáżono.

6 Co to iest, co Pan mówi o Janie, chce áby ták zo-
stał aż przyide?

Mówi tu Pan o przysćciu swoim do Jerozolimy / do
ktorey w czterdzięci lat po swej śmierci przez pomste przy-
szedł/ kiedy ja przez Rzyniány zburszył/ Ktorego času tyło
sam Jan doczeł z Apostołow/ á drudzy pomarli już byli/
y on zgube onego Miášta przez Chrystusa przepowiedziána
przypominał/ y Chrześciany vpominał/ áżeby się z Miášta
ná mieysca bezpiecznieysze wynieśli. Eusebius.

7 Czemu Jan S. Ewangelia pisał, ponieważ już
przed nim napisałi byli trzej Ewangelistowie?

Epiphani. haer. 51. Chrysof. in Psal. 44. y inni powia-
dają, że dla tego, że wiele toni Ewangelistowie opuścili /
a zwłaszcza te rzeczy, które na domod Chryzostomowego Bosimá
służą / a na ten czas porzucił Chryzostom Cherynta y E-
biona / która Bosimá Chryzostomowi odejmował / y dla tego
on też pisał począł od wniebowstania Bosimá. Ciekli zaś począł
pisać / pości y modlitwy całemu Kościołowi nakazał / iako pi-
śe Epiphani haer. 51. y przez ten czas gora rąktorey pisał na
wyspie Páthmos / potem na wygnanie był zastany od Domi-
tiana Cesarza / lubo była gora / nie wzięła wiatru / ani gora-
ca ani zimna żadnego. Salmeron Tomo 2. tract. 1. Wszedł
na te gory / a jednego z siedmiu Wyklonów imieniem Prochor-
us z sobą wziął. tam rano gdy ku niebu podniósł / był zachwy-
cony / a w ten czas powstawał / grzmoty / błyskawice / y li nie
wiele strachu / aż też y głos wrzasku słyszany był mówiące:
Na początku było Słowo, &c. a Prochorus który dla strachu prze-
wie był oddzielił od siebie / ocuciwszy się począł co słyszał pisać.
Słowa to y głos był Janowy / ale tak straszliwe iako grom tłu-
ki / y w ten sposób całą Ewangelię Jan dyktował / a Pro-
chorus pisał. Lipomanus lib 1. a potem wrocivszy się z wy-
gnania Ewangelia przez Gaiusa Gospodarza swego wydał
wysyłać. Kiedy zaś to się działo / miał Jan lat swego życia
90. Athan. in synopsi.

8 Czemu Jan w Ewangelię swojej części kładzie
Amen, niżeli inni Ewangelistowie?

Amen, to jest / co prawdziwie. Jan zaś dwosłowo mógł
władcy o tym co pisał / bo y ozywa się wiele widział /
y około tego miał zniechę obciążenie. Powtórze Amen zna-
czy / prawda. a Jan S. nad inne tego słowa części używa
prawdą, dla tego też Amen części kładzie. Na

Ná dzień SS. Młodziankow.

Eványelia v Mattheusá S. w Rozdziale 2. od wierszá
13. až do 19.

Czása onego: Anyol Páński ukazał sie we śnie
Jozefowi, mówiąc: Wstań á weźmi dzieciątko
y matkę iego, á ućiecz do Egiptu, á bądź tam aż ci po-
wiem. Abowiem będzie szukał Herod dzieciątká, áby
ie záturčil. A on wstawszy, wziął dzieciątko y matkę
iego w-nocy: y šedł do Egiptu. Y byl tam až do śmier-
ci Herodowey- áby sie špełniło co powiedziano iest od
Pána, przez Proroká mowiącego: Z Egiptu weźma-
łem Syná moiego. Tedy Herod widząc že byl omylony
od Medrcow, rozgniewał sie bárzo, y postawszy pobit
wszystkie dzieci, które byly w-Bethleem, y po wszystkich
granicách iego, ode dwu lat y nizey, według czásu kto-
rego sie byl dostátecznie wymiedzial od Medrcow. Te-
dy sie špełniło to co iest rzeczone przez Ieremiašá Pro-
roká mowiącego: Głos byl šlyšan w-Rámie, płáč
y nárzekánie wielkie: Ráchel płáčząca synow swoich,
y niechciáta sie dáć pocieszyć, iż ich nie máš.

I Czemu Herod dziatki ode dwu lat zábíal, gdyż
Chryštus ktorego szukał, ledwie ná ten czás miał trzy
Miesiące?

Bo že

Bo Herod nie zaraz po odiechcie Trzech Krolow kazal
Dzieci zabiac/ iako pise S. August. serm. de Epiph. S Th.
Anselm y inſi/ bo wprzod chcial ſie o nim pewney rzeczy
dowiedziec/ iezeli prawdziwie byl Meſſyaſem/ y ſamego
iednego zabic/ kwie tat wielu nie przebrniac. nad to/ os
brazil byl wprzod o coi Cef rza Rzymſkiego z ktorego
kaski mial Penſmo/ iako pise Iosephus lib. 17. antiquit. cap.
17 chcial wprzod przeidrac/ anizeli znowu na gniew lego
przez nowe tyranſtwa zaſtuzic. A podobno iako Abulensis
piſe/ kazal wprzod wſyſkie dzieci z ieroſolimy zabic/ a po
tym z Matkami/ obiecuiac dary kazdey i tora ſie ſtawi na pe
wne miejsce. aby tam te dzieci wprzod pobit. Liczby
zabitach trudno dochodzic; bo co niektórzy rozumia i tych
ſto Herodzieci y ſtery trzacie/ y na to naradzila mleyſze
S. Janá ex Apoc to namienie do tego nie ſluz/ bo tam
Jan S. nie o tych pobitych mowi/ ale o tych/ ktorzy ſie ſpro
ſiosciom Antichryſta ſprzecinia/ y za to od niego beda po
biti. Abſſint w ſwoich Ksiągach mialo to podanie ze po
bitych dzieci bylo czternaſcie tyſiecy. Sálmeron/ Gene
brardus y inni rozumia o 24 tyſiacach.

2 *Czemu Herod gdy ſie trzy Krolowie nie wro
cili, nie zaraz ſie wyprawił przeciw niemowletom?*

Bo mogli rozumiec/ iz trzy Krolowie nie nalezly tego
ſukali/ zawiodeſt ſie darmo/ wſtodzili ſie do niego pomro
cie. Alz gdy uſlyſzy iz Anna Proroſini iawnie wyzrala e hry
ſtusa z Symeonem/ dopiero ſie gniewem tak zapalil/ ze y
zone ſwa Mariamne/ y Oreck wlaſnego Herkáná narwyz
ſego Kaplana/ y Matka Alexandre zabil/ y na dzieci nie
winne mieſz ſwoy obrocil. Bo ſpodiewamy ſie naprzod/
iz innym ſpoſobem doſedſy Meſſiaſa/ mogli go zgubic; do
pieroz zdeſperowanyſz do beſiyalſzego ſie rzucil okrucieſtwa
Gloſſa. Kazde dziecko wprzod zpiſane w wlaſney wſi albo

Mieście zabito. Drudzy rozumieia iż dzieci zabite iako Bą
ranłowie niewinni około Wielkiej nocy/ a drudzy mniema-
ia/ że dnia tego którego ich pamiątka Kościół obchodzi.
Tegoż czasu wielu zabił Saryzeńsów/ którzy go znąc za
Brola niechcieli/ y przednieyszych Żydow do wiszenia wrzu-
cił/ ktore porym umieraiac/ kazał swej siostrze Salomie
pozablić/ ktora iednak one żywe wypuściła. Iosephus, Eu-
sebius. Pragnął ten Herod sam być miący za Messiasz/ wi-
dzac że pisma pokazywały czas przyscia Messiaszowego/ a
nierozumieiac aby kto náden miał być godnieyszym tego ho-
noru/ y dla tego wspomniały Kościół Żydom wybudował.
Aleć sam od robakow w brotce rozrożony zginął/ Sámilia
wprzód swoje y Successory wybiwszy/ y tak krolestwo kto-
re tak chciwie chciał zatrzymać/ mizernie zgubił. Do podo-
blenstwa iż po Narodzeniu Pániskim w piętnastcie miesiący
pozablił dzieci. tak piše August. Eusebius y inni.

3. Czemu Herod między Działkami Iana S.
nie zabił?

Bo iako piše Nicephorus lib. 2. cap. 14. Iuż ná ten czas
Jan S. miał lat pułtrzeciá/ a Márta też iego S. Elzbieta
z nim wsta między gory. Drudzy mówia/ iż tylko ná ten czas
miał miesiący dwádziestá y jeden.

4. Czemu Herod nie tylko w Bethleem, ale y ná
koło Dzieci zabił?

Wiedział Herod że się Chrystus w Bethleem narodził/
ale iż przez Bethleem/ mogło się tak samo iako / iako też
y cały powiat rozumieć/ chcąc tedy być o śmierci Chrystu-
sowej wbespieżonym/ w całym onym powiecie kazał dzieci
wybić.

5. *Czemu Kościół te Działki ma za Me-
czenniki?*

Bo zabite dla Chrystusa/ ani temu przeszkadza iż śmierć
podieli/ niemając woli umrzeć za Chrystusa; bo też woli był
to w tych potrzeba/ którzy już rozumu używają/ bo męczeń-
stwo i. st. chrztem nietakim/ iako tedy w małych dzieciach nie
potrzebujemy aby chciały być ochrcone/ tak też y w męczeń-
stwie/ nie trzeba ich na śmierć zezwolenia/ bo iako Chrześ-
tak męczeństwo i. st. Bożo otrzymywa/ nie z zasług tego kto-
ry się chrzci albo umiera/ ale z zasług Chrystusowych.

6. *Czemu ci Młodziankowie, zowią się Synami
Racheli?*

Bo Rachel pogrzebiona jest blisko Bethleem/ głos zaś
placzu był słyszany w Ramie Mieście/ w mil pątkory od Jeru-
ruzalem/ na pułnocy leżącym/ a we trzech milach ciemie-
rskich od Bethleem/ przez co się wyraża wielkość ryku y plá-
czu Matczyńskiego/ który tak daleko mógł być słyszany.

7. *Czemu się Chrystus zowie Nazareńskim, a
nie Nazareńczykiem?*

Nazareński po Łacinie Nazarenus, Nazareńczyk Naza-
reus. Bo Nazareowie/ byli ludzie Bogu oddani na służbę/ iako
to tacy Zakonnicy/ z pewnymi ceremoniami/ o których Num.
6. y to za osobliwą rzecz mieli/ że winą nie pili/ a z tych
liczby nie był Chrystus / ale od Miasta Nazaretu / zwał się
Nazareńskim/ w którym był wychowany.

8. *Czemu raczej do Egiptu Chrystus wchodzi,
niż dokąd ind?*

Ze tam łacniejse mogli mieć pomieścienie Rodzicy P.
Chry-

Chrystusowi/ niżeli gdzieś indziej: bo tam Żydów bardzo wiele/ osobliwie około Miasta Jerozolimy/ gdzie też mieli Kościół podobny Jerozolimskiemu. o którym Tyrinus in Chronico, że żył z nimi język swego wywodził/ y t. Ko mie dzy swymi mieszkał. Gdyż P. Chrystus z swej Wyżyny wyszedł/ Herod też ten krwawy/ około Wielkiej nocy marnie zginął/ robactwem rozczony. A iż nie tylko sam Herod/ ale y Synowie tego pragneli Krwie Chrystusowej/ co namieniał Ananias/ gdy potym Jozefowi kazać się wrocić do Żydowskiej ziemi/ mówiąc: Umarli którzy dusze Dziecięcia szukali. tedy wprzód ci Synowie od własnego Wycia są pobici/ to jest Aristobulus/ Alexander/ Antipater Iosephus lib. 17. antiq. cap. 8. Choroba straszliwa była/ która zdechł Tyran Herod/ bo nieznośnie śmierdzał/ y wszami tak dalece wtrąpiony/ że sam się chciał zabić: o którym Euseb. lib. 1. hist. cap. 8. Długo był Chrystus w Egipcie/ pewności nie mamy/ iż Anioł osłonego Miesiąca po wyćciu z ziemi Żydowskiej/ kazał się wrocić Jozefowi/ y ze dnia siódmego Stycznia powrócił. Wedle którego zdania Chrystus był w Egipcie od Miesiąca Juliusza/ do Stycznia Roku drugiego/ to jest lat pultora/ bo czekał aż Archelaus po Herodzie na Państwo nastąpił/ po które do Rzymu iachac wprzód musiał/ y tak się czas powrocenia Chrystusowi przewodził. Tyrinus. Iodnakże są którzy inaczej o tym czasie rozumieją/ o którym w liście 12.

9 Czemu S. Jozef snowi wierzył, ponieważ się
snom wierzyć nie godzi?

Nie wszyscy snom wierzyć się nie godzi. Bo są sa takie które od Boga/ tak mają w pamięć S. Jakub Patriarcha/ Krol Nabuchodonozor/ Pharaon/ y inni/ y tym się wierzyć godzi/ znaki i prorocy poznac że są od Boga/ też są które imy położyli w Kościele naszym nazwanej Tribunal Sacrum,
tedy

Kiedyś o wrodzeniach i obłąkaniach mówili. takie są po-
 budz. to do miłości i bojaźni Bóżej / do pożytku ludzkiego
 dusznego / albo też dożeszego. Drugie są od żartu / które
 do złego wiodą / do pomsty / podewżania / złości / y takie trze-
 ba odrzucać. Trzecie to a z ciętą namiętności / że albo namięt po-
 karmem i trunkiem napełnione / albo cęte. Zjadł głodnemu
 się słu że mu się teść chce / pragnacem / że pić. Pocho-
 dza też od humoru który panuje / tak gdy cholera przodknie / słu
 się o ognia / o birmach : gdy krew / o rzeczach cielesnych /
 gdy ślagma / o wodach / błotach / jeśli nie czysta / o rzeczach
 śmierdzących : gdy melancholia / o frasunkach / ciemnościach.
 Y na takie może być mieć oko / iaki w nim humor gors bierze.
 Niedoczek mogą się pytać o nich w chorobach / albo wzy ży-
 pocrates. Pocho-
 dza też słu od rzeczy pomierzchownych /
 przypadkowych / to jest / że się o tym słu / czym się kto za dnia
 bawił / tak muzykowi słu się o muzyce / tak słyszącowi o
 łowach / i. Albo że kiedy co mu się przytrafi : na przykład
 zplenie mu na język ślodka ślagma / słu mu się że to cukier :
 gadała nad nim / słu mu się o grzmotach / rzaskach i. Zają-
 si go pchła / słu mu się iż go pies zaskąsi / i. Wszecy o przy-
 czynach znawdziej w moiej filozofii. Ale że słu wrożki so-
 bie żyte (kiedy nie są Bóstwie / bo te w ten czas sam Bog zwróci
 wykładac przez się / albo przez głębie swego /) tymi wrożkami
 się takó czym pewnym rzadzić / siroć domysłania się na ko-
 go / i. to się niegodzi. S. Józef zaś miał sen od Boga / za-
 czym dobrze czynił / że go słuchał.

10. Czemu Bog dopuścić tak wiele niewinnych
 Działek zabić?

W ten czas P. Bog cierpieć dopuścić niewinnemu / kie-
 dy to jest z wielkim dobrem tego / kiedy przez to albo sobie
 na niebo zasługnie / albo grzechy wyplaca / albo się przez to
 w życiu poprawie / ale y choć te są przyczyyny nie zanęto

czyni/ bo chce po niektórych/ aby pomienionych postępkom
 infymy sposobami dochodzili/ ktore im też podają. Zapras
 wde wielka Bog tym Żydowskiem dzieciom łaskę pokazał/ bo
 przez to/ małżeństwą/ a potym niebą dostapili/ a gdyby by
 li żyli y dorosli/ w grzechu by z nich nie jeden zginał. Żaczem
 tu nic nie jest przeciw łaskowości Bożej. Nie jest też prze
 ciw sprawiedliwości/ bo náprzód wszyscy mogli śmiercią za
 grzech pierworodny pokarac: potym cudem czynić ná zachor
 wanie czynego zdrowia nie powinien/ a cudby był/ gdy
 by ie Herodowemu mieżowi wydarł. Nie jest też przeciw
 Opátzności/ z ktorey broni niewinności/ a złość karze; bo
 do Opátzności Bożej tylko należy/ aby nie niedopuszczá
 ła dźiać się/ chybá dla koncá od siebie náznáżonego/ nie że
 by zgłóła nie złego niedopuszczáła/ boby tym sposobem po
 rzadek wśręstek ná świecie/ wolność ludzka y zasługa pso
 wac się musiała. Dopuszczá Bog grzechu/ ale iáko S. Au
 gustyn vży/ żeby z niego co dobrego včynił/ iáko tu z
 grzechu Herodowego/ wyćisnął tych Działek zbawienie.
 Chce aby zázem dobrzy cierpieli/ ale iáko się rzekło / ná ich
 dobro.

11. Czemu się Chrystus zowie Synem pierworo
 dnym, gdyż był Jedynák?

Bo Pismo Swiete zwykło nazywać y Jedynákom pier
 worodnymi.

12. Jáko to rozumieć, iż Chrystus do Egiptu dla
 tego vśedł, aby się Pismo wypełniło?

Nie pierwszy Prorok o rzeczy przysły/ twáiający się ná
 sey woli prorokuje/ aż mu Bog obiawi/ nie wprzód obia
 wi/ aż obáczy że się stáła/ a lubo to od wielu widzi / a rzecz
 się swego času stáie/ iednakże nie widziałby iej/ gdyby się
 nie stáła! tak iż widzenie Boże idzie zá rzeczą/ a nie rzecz zá
 widze

widzeniem / leżliż tedy widziána że iuż się stála / a po tym
proroctwo nastąpiło / iakoż tedy mowi Ewangelia / że na
to Chrystus szedł do Egiptu / aby proroctwo wypełnił /
gdyż on wprzeżczeniu Bożym wprzód szedł do Egiptu / a
potym prorokowano : Prawda y to / że Chrystus mógł
iść do Egiptu / choćby o tym nie było proroctwa / y proro
ctwo żadna miara nie niewoli / lubo się mylić nie może / z
tey miary iako się rzekło : Na to odpowiedź taka. Jako
wprzód musi być rzecz niżeli ta kto obaczy / y widzenie rzecz
ży choć nie chybnę / nie jest przyczyna aby rzecz była : iako
gdy widziś kogo idącego / lubo się nie myślisz w tym / jednak
widzenie może nie jest przyczyna niego chodzenia : tak też wi
dzenie Boże / a ztym y proroctwo / o drodze Chrystusowej
do Egiptu nie jest przyczyna drogi / (toż ma się rozumieć o
widzeniu Boskim spraw naszym / albo grzechom.) Nie dla
tego tedy Jozef szedł do Egiptu / aby przez to proroctwo
się sprawdziło / bo nie mogło być tylko prawdziwe / gdyż za
droga jego poszło : ale tylko aby proroctwo ludziom swoim
prawde okazało. bo iako u Boga nie ma proroctwo miejsc /
gdyż on każda rzecz w sobie samey widzi / tak ma y nas miej
sce / którzy rzeczy naszym rozumem mierzymy / y do naszego
rozumienia w wielu rzeczach Pismo S. swe słowa stosuje / iako
to to oświadczenie gdy Bog mowi o proroctwie. Według na
szego rozumu proroctwo rzecz przyszła wprzód / y iakoby
czeka samey rzeczy aby się sprawdziło / y wedle tego
sposobu na wielu miejscach Pisma S. są te słowa położone.
To się stało aby się proroctwo zpełniło, to się stało aby się Prorocy na
leżli być prawdziwymi. Drogi do Egiptu miał Jozef S.
mil Niemieckich 73. iako rabinus Lorinus, Borsferius, że
tam trzy lata zmiękał / pisze Nicephorus lib. hist. cap. 2. że
pięć lat tam trwał / pisze Lucidus, że sześć / Adrichomius.
pospolicie rozumieją iż pięć albo sześć. Soar. disp 57, sect. 2.
Tomo 2. in 3. partem. Miedzy innymi przyczynami że do
Egiptu szedł Chrystus / każda też ta. że Przodkowie Chry
stusowi

stusowi/ Patryárchowi synowie mieściłi w Egypcie przez lat
200. y z tamtąd do ziemie obiecanej zawołani/ co było fi-
gura/ że miał Chrystus od Oycy swego być zawołanym/ aż
by do ziemie obiecanej/ to jest do Żydowskiej powrócić.

Niedziela po Bożym Narodze- niu.

Evangelia v Łukasá S. w Rozdź. 2. od wersetá 33. do 41.

W On czas Iozef y Mátká Iezusowá dziwowali
sie temu co o nim mowiono. Y błogosławił im
Symon, y rzekł do Máryey Mátki iego: oto ten poło-
żon jest ná upad, y ná powstanie wielu ich w Izraelu,
y ná znak przeciwno któremu mowić będą. I dusze two-
ją własną przeniknie miecz.] aby myśli z wielą serc były
obiawione. Była też Anná Prorokini, Córka Fánuelo-
wá, z-pokolenia Affer: tá była bárzo podeślá w leciech,
á siedm lat żyła z-mezem swym, od pániństwa swe-
go. Atá była wdowá aż do lat osmdziesiąt y czterech:
która nie odchadzała z Kościoła, postámi y modlitwa-
mi służąc Bogu wednie y w nocy. Tá też onczyż godzi-
ny nádszedły, chwaliła Pána: y opowiadała o nim wszy-
stkim, którzy oczekiwáli odkupienia Izraelskiego. A
gdy wykonáli wszystko według Zakonu Páńskiego, wroci-
li sie do Galilei, do Názaretu miásta swego. Adzic

cie

cie roſto y wmacniało ſie, nápełnione mądroſci: á tá-
ślá Boża była w nim.

1. Jáko Chryſtus wielom ieſt ná vpadek wyſtá-
wiony?

Samże Chryſtus podobnym ſie mienił Kámielowi /
Matth. 21. Który kiedy Koſciół Salomonow budowano / ná
żadne ſie mieryſce nie zgodził / tak iż go náſkoniec odrzucono /
gdy jedná Koſciół on ponżono / bázno był zgodny ná wes-
glá wżynienie / y dru ścian związanie / y głowa ſie przez to
ſtał weglow. Abul. in Matth. 21. quat. 196. ten kámiel ná
tego pádnie / zkrúſzy go: á kto o ten kámiel ſie wderze / roz-
zbiue ſie. Chreſćcian wiara budue ſie ná tym kámieniu / ále
gdy Chreſćcianin zle żyie / rozbija ſie on. O tle wiemy ieſt
pod Kámieniem. á ich tákich ieſt wiele / wielom też Chryſtus
ieſt ná vpadek. Dany tedy Chryſtus ná vpadek / nie żeby
czyiego prágnął wpaść / ále iż Ktorzy go ſłucháć nie chcieli /
z tej okazyey wpaść mieli / y wpaść uſię beda.

2. Jáko ſie względem Chryſtusa wielu myſli
odkryły?

Bo Sárzeuſhowie y inni wdawáli ſie zá ſwiete / á iáko
ná myſli byli złoſliwym / poſtazáło ſie / gdy ták złoſliwie ná
żywot Chreſtuſow náſtepowáli / y w ten ſpoſob myſli ſie ich
złoſliwe odkryły. Auguſt.

3. Jáko Náſwietſa Pánná była prawdziwá żo-
ną Iozefowá?

Bo małżeńſtwo ná tym náleży / że ſie wzajem ſobie ob-
dáda za Mążonki / lubo potym z ſpołney namowy czyſtoſć
zácho-

zachowała/ dla tego też Jozef brzemienna obaczywszy/ iako
Małżonkiewy chciał odbieżeć: a że ta Łukasz S. Luc. 2. 5. 30
wie Oblubienica/ to stał idzie iż Panna została. Chryst:

4. Jako Anna Prorokini zawsze mieszkała w- Kościele?

Kościół który zbudował Salomon/ był na kształt ies-
nego bardzo wielkiego y zacnego Kłasztora/ w którym był
Kościół własnie albo Świątyni Pańska/ w budynkach zaś
świątyni/ iako wroździelonych Kłasztorach mieszkały Panny y
Wdowy y inni/ między Wdowami/ mieszkała pomieniona
Anna/ y z tych budynków nie wychodziła.

Ná Nowy Rok.

Wianyella y Łukasz Świetego w Rozdziale 2. od wierśki
21. aż do 22.

A gdy się spełniło ośm dni izby obrzezano Dzie-
ciatko: nazwano jest Imię jego I E S U S: Kto-
re było miánowane od Anyoła, pierwey niżli się w-ży-
wocie poczęło?

1. Czemu aż dnia osmego obrzezowano Dzieci?

Bo trzeba było pojechać ażeby dściecie po urodzeniu się nie-
co nabyło/ aby tym ścienie bol wytrzymało. obrzezy-
wano zaś albo w Synagodze/ albo w domu/ reka Kapłan-
sta albo czyja inna: Chrystus zaś w teyże śśmim obrzeza-
ny/ w ktorey się urodził/ a iako pisze Epiph: haer. 20. w Nie-
dziele był obrzezany/ z śśmim zaś wedle Levit: 21. przez czas
pewny iż tam porodziła/ Mária S. wynieść nie miała. Nie-
mienia

mieńcia Ephrem. orat: de transfig. iż to obrzezanie sam Józef S. odprawił/ y dał dzieciściu imię/ toż trzyma S. Bernard serm de Circumcis. że cięsta Ciała chowała przy sobie Niewiasta Panna: oddała ja Janowi S. Tolet. in Luc.

2. Na co obrzezano?

Pierwszą przyczyną była/ aby się tym znakiem lub Bóg ży od Poganstwa roznił/ y z nim się nie mieścił/ ponieważ się nim Paganie brzydili. Wtórą zaś tym sposobem grzech się pierworodny zniósł/ pości nam innego lekarstwa przez Chrysta Bóg nie podał. Potrzebie/ aby przez tę ceremonię wiara wzbudzano o przyszłym Mesiachu.

3. Czemu obrzezanie ustało?

Bo między innymi przyczynami na to postanowione było/ ażeby przez nie wyznawano nadzieję o przyszłym Chrystu swoim/ y że też się nie przyśledł był Salmeron. a iż już Chrystus przyśledł tedy ta nadzieja niepotrzebna.

4. Czemu Chrystus chciał być obrzezany?

Aby się oświadczył/ iż prawdziwe a niezmienne miał ciało/ w czym napotykamy Heretycy Manichejczykowie błędzili. Powtórę/ aby się być pokazał prawdziwym Abrahą potomkiem/ ponieważ pierwszy Abraham obrzezanie przyjął. a dla tej przyczyny Murzynowie lubo Chrześcijanie obrzezują się. pokazał też przez to Chrystus iż Stározaconnych ceremonij nie odrzucał/ pości nowe nie są postanowione.

5. Gdzie się ta część podzięła, która Chrystusowi oderznięta?

Gdy Chrystus smartwo chwał/ nie wstał tej części

z soba do niebá / ale ta ná ziemi zostáwól. Wziela ja na
przód y u siebie chowała Naswistka Matka / a vniertáac /
Janowi S. oddála / iáko S Brygidie obiwiono. Jan zás
S. zostáwól Biskupom swoim náspcom / az potym przez
čas niemáły nie wiedziano o niej / az ná koniec przynieśli ja
Aniołowie Károlowi Wielkiemu / ktory ja zložyl w Mieście
Aquigranie / ta potym dostála sie do Rzymu / y przy Ko
ściele Janá S ná Lateranie názwanym / ná miejscu ktore zo
wia Sancta Sanctorum, chována byla. az gdy Rzym splon
drowano Roku 1527. żołnierz miedzy innymi łupami porwał
ja byl z bogára flátulka / y zátopal we dwudziestu mitách
Włoskich / to iest w piáciu ábo szesciu Polskich od Rzymu /
ná miejscu názwanym Calcata, a sam podobno tym czásem
zginal / nikomu o niej nie powiedziawszy. Należóna po
tym trefunkiem ona (Przynešla / ktora gdy Páni miarcsá o
nego otworzyła / y w niej moreżet znalazła / a chciała sie
dowiedziec co w nim bylo / palce iey zdrewniały. Wziela on
moreżet Corešla iey niewinniatko / lat siedm máiaca / y
rozwiązáła. nalázla rzecz zesta wielkości cioci Włoskiej / álbo
grochu mienego czerwoney farby. domwsiwšy sis iz to byla
reliquia znázna / Páni ona oddála ja do Kościoła / gdzie
storo ná Oltarzu postáwiona byla / oblok on Oltarz okrył /
y ognie po Kościele przebiegac sis poczel / ná křtalt gwiazd
nieiatich. O czym wzlawšy wiadomosc Papiez Pawel IV
postal dwa Kanonikow z Lateranu / aby sie o wšyřkim dos
konale dowiedzeli / y wšyřko dobrze przeyrzeli. Jeden z
nich chcec sis dowiedziec / izeli časła ona twarda / pážno
řciem ja rozermal. co gdy wzynil / zaráz sis Slonce zácimilo
pioruny bic poczety / y inne stráchy powstaly. Cancellotus
Annal. Marian. an 15.

6. Czemu Męczyznie ná znieřenie grzechu pier-
woro-

porodnego krwawe obrzezanie postanowiono, a dla
białychgłow nie podobnego nie postanowiono?

Ná Meszyzna tak ostre lekarstwo włożono/ że grzech
pierworodny przez Adama a nie przez Ewę ná świat przys
zedł. Ku temu aby wiedziano iż Sakrament Obrzezania
był niedoskonały/ Eworego płec obojá używać nie mogła/ a
iż ná to miejsce miał Chrześc nastąpić/ Ewory miał być wśy
skim pospolity. Alb. Mag. in 4. dist. 1. art. 21.

7. Ktore skutki grzechu pierworodny sprawuje?

Ná tym świecie skutki grzechu pierworodnego mamy/
śmierć/ głód/ pragnienie/ niebezpieczeństwo od bestyi/ y in
ne ná cieło. ná duszy zaś/ ná rozumie nieumiejętność/ ná
woli złość/ ná pożadliwe y siłę zapal do grzechu/ ná wstrze
gające y siłę złego/ słabość/ ślegoby nie było gdyby Adam nie
zgrzeszył. Ná drugim zaś świecie grzech pierworodny Ewody
w kim zostaje/ sprawuje wieczną strata szczęścia onego y
widzenia Boga.

6. Czemu Działki Chrześciańskie rodzą się w grzechu pierworodnym?

Zda się iż Działki Chrześcian nie miałyby się rodzić w
grzechu pierworodnym/ ponieważ już ten grzech Rodzice w
sobie przez Chrześc znieśli/ ale nie jest tak a to dla tego ias
ko Augustyn S. wcy/ że y nasienie przenikne wywołane
nie ma około siebie plewy/ a przeciw owoc z plewy rodzi/ y
obrzezany w Starym Zakonie rodził nieobrzezanego / bo nie
złkło nasienie ma moc zrodzić taki owoc iakie samo teraz jest/
ale iakie się samo prosiło/ toż y w ludziach się dzieje.

9. Czemu Chrystusowi imie dano JEZVS, ponie-
waż przepowiedziano iż miał być Emmanuel?

Emmanuel nie jest Imie własne/ ale tylko słowá wyra-
żające/ czym miał być Chrystus/ to jest/ Bogiem znami zła-
sonym/ albo z naturą ludzką. Imie też Chrystus znaczy
Król/ Kapłan/ Ptorok/ ktorzy ná swoy urząd wstępują
przez námaszczenie. Sámó tylko JEZVS jest własne/ y
znaczy Zbawiciela/ y dla tego się zowie Chrystus Jezusem
lubo Izaiasz przepowiedział iż miał być Emmanuel. Ter-
tulian zaś powiada/ iż w samey rzeczy wstał imie ktore prze-
powiédział Prorok.

10. Czemu Imie Jezus mrazamy przez trzy
litery IHS?

Udávádujemy w tym Grekow/ ktorzy przez też trzy li-
tery wyrażają toż imię/ lecz we skrótku nie ma być litera h
ale H to jest Greckie ita, ktore jest podobne do H Łacimskie-
go/ ktora litera w tym Imieniu/ tam kládą gdzie Łacimscy
E y mówią IHSOS/ á w krótkość zebrały IHS.

11. Czemu w większym posánowaniu Imie Jezus,
á niżeli Imie Bog?

Bo JEZVS jest imię własne Chrystusowe/ á Imieniu
Chrystusowemu dla tego niechętnego posłuszeństwa/ z kto-
regó y śmiertelnie pisał/ Bog to dąrował/ aby na Imię JE-
ZVS wpełnie kłono upadło/ Philip 2. Powtórę iż w. m
samym Imieniu zaciwienie mamy/ Act. 13. bo ci tyś z
wienió odnieś. Ktorzy tego Imienia wzrwała. Imię na ias
Boskiego/ y teraz z dół w rwała/ á nie dla tego zbawieni
bywają. Potrzącie/ Imię Bog jest nieśko po polite y nie
własne.

15 *Jezeli toż jest Imię Iehova, co Tetragram-
maton?*

W Starym testamencie było jedno imię Bożkie niewy-
mówione/ które pisano czterema literami/ (Żydzi niemają
vocales) to niektorzy wdają/ aby było Iehova albo Ioua.
ale to zdanie nie było przed lat dwiema sty/ y zgotá v Stá-
rych Żydow/ Grekow/ Látinnikow niepostato/ chyba że Bo-
gá Pogańskiego/ to jest gártá podobnie zwano/ to jest/ Io-
vis/ y Varro Pogánin/ iáko píše S. Augustyn lib. de conf. E-
vang. I. cap. 22. tak zwal Boga Żydowskiego/ niewiedząc
prawdy. Litery też Tetragrammaton wedle reguł Żydows-
kiey Grámmátyki/ żyć sá nie mogą/ aby z nich było Ie-
hova/ iáko to pokáznie Genebrard. Bellarm. Zaden z Wy-
cow SS. zaden ze stárych pisarzom/ zaden z Żydow návro-
conych/ iáki byl Zyránnus/ Riccius/ Paulus Burgen. Felix
zc. Iehowy nie przymiúie ani miánuie/ ale kláda Adonay/
y tak sam P. Chrystus y Apostołowie/ gdy z stárego testá-
mentu przywodzili/ w ktorych jest tetragrammaton žynili/
to jest/ kládli Adonay/ co znázy Pan/ toż žynili y LXX.
tlumášov.

16 *Czemu bázno sie roznit, ktorzy ráchuiá látá
od stworzenia swiátá?*

Żydzi ták látá od stworzenia ráchuiá/ kláda do potopu
ktory byl zá Noego lat 1656. od potopu do Abrahámy lat
292. Od Národzenia Abraháamowego/ do wyścia ludu Boże-
go z Egyptu 505. od wyścia z Egyptu do zbudowánia Ko-
ściółá Sálomonowego 480. od zbudowánia tego Kościółá
do niewoli Bábilonstiey 440. od tey niewoli do gásu Náro-
dzenia Pánstieho 579. według ich tedy ráchunku od stworze-
nia swiátá/ do przycicia Chrystusowego lat 3952. Augustyn/
Bedá/ Hieronym/ Eusebius od stworzenia swiátá do Národze-

nia

nia Pánšpiego 1122 lat 5200. Alfonsus Krolli 7496 Picus
 350. Paulus Meldibrugen. 5202 inni ináčey. Čá rozničá stad
 pochodu/ že oni dawni z ktorých písná lat dochodzem ro-
 žnie rok ližyli. V jednyh rok byl Bedy stonice ná tenže zůst
 niebiešti pomročilo/ y okolo tego samego ležže sie rožnili/
 bo ná to Philolaus dawal dni 364 y pñt dní. Thales Milelius
 dni 365. Ennius 366. terážnievši Máchemáticy došli/ že ná
 to potřeba dni 365. godžin šest/ minut 49. a co czwarty rok
 dzień jeden z tch godžin przybera / a čas z pozostatých mi-
 nut/ we štu trziediestu lat/ dzień také jeden zostate nad liž
 be/ y dla tch minut z ántedbánie/ w Starým Kálendarzu
 stal sie blád/ iž musiał byc poprówiony. Ná te dni niektor-
 zy ráchuiac čas od stworzenia swiata nie pomineli/ začym
 musieli rožnie sie z tymi ktorzy ie rachuiá. Do tego tež ná-
 ležy iž nie zawiše jednákiego času potrebuie stonice do powro-
 cenia ná rož miewse/ ále raz krotšego drugi raz dlusšego/ láko
 nierychlo posržežono. Ná to niuownie/ y me jednákim spo-
 sobem rachowano lata v Stárech. bo iako piše Berofus/ E y
 towie/ Persowie/ Ormianie rok kládli/ gdy sie Slonice 12.
 rázy z Rášezycem zbieglo/ gódie ná každym roku dni 11. 30.
 stáie/ bo Slonice 12. rázy z Rášezycem sie zerdzie/ wprzod
 dniami 12. á niželi raz dovdzie/ do tegož miewscá/ w ktorým
 przedrym bylo. Drudzy pułrože za rok bráli. Drudzy čte-
 ry měsíce za rok mieli/ drudzy dwa měsíce. Egypťanie
 měsíce rokiem nazywali. Zrdzi dwanaście biegow Rášezy-
 čnych w rok kládli/ á co trzeci rok dla dni 11. o ktorých nieš
 dawno mowa byla/ trzynaście tch obiegow w rok kládli.
 Drudzy tež nie wedle Slonca/ ále wedle biegu inney plane-
 ty/ lárá ráchowali. Same tež měsíce niuowne v rožnych
 narodow byly/ o čym sie v Bedy y innych Otcow SS. ná-
 gytác možeš / te tedy sa przyčiny rožnice w lat ráchowa-
 niu.

Ná Trzy Krole.

*Łukaszella y Mattheusá Świętego w Rozdziale 2. od wiersz
1. aż do 13.*

GDy sie národził P. Jezus w-Bethleem Iudskim, we dni Herodá Krolá: oto Medrcy ze wschodu Słońcá przybyli do Ieruzolimy, mówiąc: Gdzie iest który sie národził, Krol Zydowski? Abowiem widzieliśmy gwiazdę jego, ná wschod Słońcá, y przyiechaliśmy pokłonić sie iemu. Cogdy uśłyśał Krol Herod, zázwoził sie, y wśsytká Ieruzolimá z-nim. Zebrałszy wśsytkie Arcykáplány, y Doktory ludu, dowiádował sie od nich gdzie sie miał Chrystus národzić. A oni mu rzekli: w-Bethleem Iudskim. Bo tak iest nápisano przez Proroká. Ty Bethleem ziemio Iudska, z-zadney miáry nie iestes náypodleyśa między Książety Iudskimi. abowiem z-ćbie wynidzie wodz, który będzie rzędził lud moy Izráelski. Tedy Herod wezwałszy potáiemnie onych Medrcow: pilnie sie wywiádował od nich czasu, ktorego sie im gwiazdá ukazała. Y postawšy ie do Bethleem, rzekł: Idźcie, á wywiádujcie sie pilno o Dzieciątka: á gdy znaydziecie, oznáymicie mi, á wy mi yia przyiáchałszy, pokłonił sie iemu. Ktorzy wystuchawšy Krolá, poiaćhali. A oto gwiazdá która widzieli ná wschod Słońcá, prowadziła ich, á przyszedłszy stanęła nád

(miej-

(mieyscem) gdzie było Dzieciątko. A wzrzanſy gwiazde, trádowali ſie radoſcią bázro wielką. I wſzedſy w-dom, náleſli Dzieciątko z-Máryą Matką iego, y upadſy pokłoniłi ſie iemu: á otworzywſy ſkárby ſwe, ofiarowali mu dárzy: złoto, kádźidło, y mirre. A nápomnieni we ſnie, áby ſie do Herodá nie wracáli: inſz drogą wrocili ſie do kráiny ſu oicy.

1. Czemu tych trzech Krolow zowię Magami?

Imis Magus/ po polćie teraz czárowniká znače/ ále w Wſchodnych Narodow/ wzone bázro ludźie znázelo Hieron in Dan. 2. Ci Magowie byli Krolmi/ to ieſt/ kádyżnich pánem wli. ſtá/ albo Mlaſteczká i dnego/ á ná ten čas tás kich pánem Krolmi zwano/ ci be piegnie iá béli do Herodá, bo rozumeli że ſie też i: fo o u z Národzenia Chryſtuſowego ródował. Byli też Replánem i Poganſtymi. iáko ieſt in hiſt: tripartita/ byli rezonem/ zwlaſtá cfoło gwiazd/ dla czego też oſobliwie zwali ſi. M. g. mi/ iáko by biegłymi w náulách tájemnych/ y niepoſpolitych.

2. Czemu iácháli ci Krolowie do Chryſtuſa?

Mieli o tym proroctwo Błáamá Procká Poganſtego o Ktorem Num. 24. 17. y Seville Eretreſkiev/ że ſie Mleſtá aſ Krol wielki w ſiem i ydowſkiev národzi/ ktory Narod y Poganſkie zhołdnie/ y znákem tego národzenia mi iá bře gwiazdá/ zárem gdy niemidána obaczeli gwiazdę/ tak i: ſra/ że y w nocy nie gáſtá/ z náchnienia Bożego wdáli ſi zá nia/ Ktora im wygadziac/ ſtá przed om iſc mieli/ ſtáá gdy ſtác im było potrzebá. iáko ebiſt Exod: 13. 21. v nákoniec iádac zá nia/ w teyże ſtáni náleſli Chryſtuſa/ w Ktorem ſi národził/ Hieron: epiſt. 17.

3. Czemu sie Herod zafrásował ná przyjazd
Krolow?

Bo zdzi si buntowác poželí/ rozumieiacý ze sm Bog
dal Krolá/ Ktoryby ie wybávil z niewoli Rzymstley/ iáto sm
przed tym nie raz dawal wybawicielow/ moca zaś Rzymian
byl Herod ná Krolestwo wtrácony/ bedac z Narodu cudze
go/ to jest/ Idumeyzykiem/ rodem z Arablonu/ przetož sie
zárwozył/ boiac sie aby ten Krol nowy/ nie odebral mu
Pánstwa Żydowskiego.

4. Czemu Herod nie iáchal zírác z-Krolmi
do Chrystusa?

Bo obažywszy iz Krolom gwiazdá dálej nie świeciła/
požel warpie o Narodzeniu Krola nowe. o/ y wolal sie w
przed rzeszy peroney dowiedziec. Obawial sie też aby wplw
stawsy ze on iedzie/ nie stávil przed nim Rodzice Chrystusa/
bo z tego przyścia/ nie sobie dobrzeo obiecować nie mogli.
Tu temu mogli sie obawiac wistého buntu między Żydy/
gdyby z Jeruzalem wstáchal. Warpie też rzad osobliwie
mogl o ná-rodzeniu/ ze Krolowic powiádali/ ze sie już ná
rodził Chrystus/ á z dawšy Mędrcow/ ktorých on sie w
tym rádžil/ powiádali z. sie ležsze nie ná-odžil/ ále miał ná
rodzić.

5. Czemu gwiazdá znikneła gdy Krolowie do
Jeruzalem przyiáchali?

Stáło sie aby sie Krolowie w swej wierze hárziet w
zmierdziłi/ bo ináczey nie potáliby sie tak pilno o nim w Je
ruzalem/ á jáczym nie wstáneliby byli/ ze to Bog zdawa ná przez
Prorok. przewiedzial/ co ich hárzí o wierze w Messiasá
wmoenie musiáło. Znikneła też gwiazdá dla Heroda/ bo
by on gwiazdy widziawsy/ podobnoby byl z Krolmi iáchal/ á

co o zle

co tego Chrystusowi/ ábo y samym Krolom včynil. Ne
gdy iui od Herodá odiáchali/ gwiazda sie znou poazila/
aby iáko prowadzic poezila/ do Chrystusa zeprowadzila.
Ci Krolowie byli narodu Báláamowego/ kroy o gwiazdzie
przepowiedzial/ y zaraz po tego smierci postanowieni b li/
pewni na gorze ná wanev Victoralis ktery ten gwiazdy v
pátróm. li/ á tá ten čas sami Krolowie pilnom. li/ itera sie
nec. Tá edzenia Panskiego ziámila. Chryzostem S powiá
da/ á w ten gwiazdzie ebażeli Trecia:ko. m. iace Arz
na d. li/ kied v ten czás Bozka/ iáko Poganie oddoc Chceli/
Antiof sie impetazansy/ v pomni. li/ aby te czás dla T morev
z. d. o. d. li/ y w ten czas postanowili iácháe do niego. Tá
gwiazda potym edyranowfy swoie vsingy/ w to sie obro. iá
z. g. go b. i. v. y. m. e. n. a. b. r. á. n. a. p. o. m. e. r. u. n. i. e. w. n. i. e. b. i. e. / i. a. s.
Po rzy S. Thomas. T. v. v. g. á. e. t. m. Krolowie oni ro d. o. s.
dze stráwili. G. f. l. á. i. c. h. n. a. m. i. e. s. e. n. g. w. i. a. z. d. á. á. z. s. i. e. w. d. r. o. g. e.
puscili/ dopieroz iáko y nie barzo niewieko rad mieli ruys
la sie/ táf iá gdy oni na gora iáko wiedz. li/ gwiazda sie w
z. e. v. p. o. d. n. o. s. i. l. a. / g. v. s. i. e. z. g. o. r. y. z. p. i. s. z. á. l. i. / g. w. i. a. z. d. a. s. i. e. z. n. i. z. á. l. a. /
na rze. c. h. i. m. p. r. e. p. i. á. r. y. p. o. s. t. á. n. o. w. á. l. a. / a. s. l. i. d. y. w. s. i. e. m. i. e. w. e.
f. l. i. z. d. o. v. s. t. a. / w. i. d. u. c. s. i. e. n. i. e. d. a. l. a. / W. t. e. n. c. z. á. s. i. a. s. m. i. e. d. z. y.
s. i. b. a. v. c. y. n. i. l. / c. o. c. z. y. n. i. e. t. i. e. d. n. y. m. s. i. e. z. d. o. l. o. / a. b. y. s. i. e. w. r. o. c. i. e. ;
bo K. o. l. o. v. e. g. o. w. e. n. d. z. e. v. s. i. e. m. i. p. u. k. e. m. e. b. e. p. i. e. c. h. n. o. / d. r. u. s.
d. y. r. á. d. a. l. i. / a. b. y. p. r. y. n. a. m. n. i. e. v. d. o. J. e. r. u. z. a. l. e. m. i. á. c. h. á. l. i. i. á. k. o. p. i. s.
s. i. e. S. T. o. m. á. s. i. / v. n. t. e. m. s. t. a. n. e. l. o. ; bo tam sie o nim domies
dzic mogli na co Chryzostom mowi, Pátricie/ iáe ci o d. a.
w. á. z. n. i. Krolowie b. r. á. / i. s. i. e. C. h. r. y. s. t. u. s. i. n. i. e. p. o. z. á. u. / á. i. u. z. a. n.
u. m. i. e. c. g. e. t. a. m. i. b. y. l. / H. e. r. o. d. g. d. y. i. e. o. b. a. c. y. l. / i. b. o. s. i. e. w. s. e. r. e. n.
z. á. c. h. w. e. z. l. / i. e. d. n. p. o. j. e. b. i. e. p. o. t. á. z. o. m. a. l. / i. á. k. o. b. y. t. e. z. r. á. d. b. y. l.
K. r. o. l. o. v. i. n. o. v. e. m. u. / y. i. á. s. v. z. y. n. i. l. z. R. á. b. i. r. á. m. i. d. o. d. o. v. s. i. e. m. i.
p. y. t. á. i. o. c. s. i. e. / c. e. b. i. t. e. z. m. i. e. l. i. w. D. i. g. n. i. e. o. t. e. m. n. o. v. y. m. K. r. o. l. u. /
y. g. d. y. b. y. s. i. e. m. i. a. l. n. a. r. o. d. z. i. e. / G. d. y. w. e. n. i. c. h. á. l. i. z. J. e. r. u. z. a. l. e. m. /
z. n. o. v. u. i. m. s. i. e. g. w. i. a. z. d. á. p. o. z. á. l. a. / táf. i. s. i. e. m. i. v. e. v. w. i. d. u. c. l. i. l. i.
T. u. e. b. y. l. n. á. t. e. n. c. z. á. s. p. r. y. t. o. m. n. y. J. o. z. e. f. l. i. e. d. y. K. r. o. l. o. v. i. e. p. r. y.

śachli/ a nad Sławnia gwiazda śtanela/ dśley sie z miyśca
nie ruszając. Oddawśy część y dary Chrystusowi / p oali
Boga o rade/ iezeli sie mieli do Heroda wrócić: tedy im sie
Anioł przez sen wśazawśy/ rozkázal aby wíacey nie myślac
o Herodzie/ inśśa droga sie wrócili do domow swoich.

6. Jákó ci Krolowie przysli od Wschodu
Słońca.?

Bo z Królów względem Palestyny wschodnych byli/ to
też z Arabiiey nazwanej śćśśliwa/ albo z Sabei/ Bárionus
Przewyśná zaś iz pierwśi z Narodow od Wschodu Słóńca
przysli do Chrystusa/ bo sie bóstwochalsstwo z tamtąd poze-
ło/ dla tego też słusśna/ aby poznánie Boga/ z tamtąd po-
zatek miało.

7. Czemu Bog te Krole przez gwiazdę powołał?

Zwáli sie Magami/ dla mądrości ktorą mieli ośolo ter-
go światá widomego; bo Persowie tákich Filozofów zwali
Magami/ Hieron. a osóbliwie to nazwiśśo Anzelo tym/ co
sie gwiazdárśta náuka bawili/ a iz potem niemáło tych gwia-
zdárzów/ nieumieiac Theologiey/ y prawdziwey Filozofieś/
ba y wiary Chryśćciáńskiey dobrze nie rozumieiac / dla nies-
porządneý orzeźgách przysłych/ wali sie náśey wolney tyś-
kaiacych zaśśódzito/ nie tylko w bledy/ ale y w porozumie-
nie z czartem/ y stawáli sie Czarownikami/ dla tego to słowo
Mágus, inż teraz pospolicie dáká Czarownikom. Co zaś mo-
że z gwiazd przepowiedzieć Astrolog a tego nie może/ nayś-
dziej to w moiey Filozofiey. Dla tego ślogiego duśś nies-
bezpieczeńśtwá / pod śtráśśną klátwą zálazáne wóził niepo-
rządne Astrologow od Kościółá Bożego. Ze zaś te Krole
Bog przez gwiazdę powołał/ te przychýne dáké S Dionizy/
iz do opárzności Bośkiey náleży/ náśtur rzecy nie p ówáć/
ale ie náprawiáć y prowadzić do ich cástóści/ a takó sie do nich
w tym

w tym innym stosie/ tak y w poścagnieniu ich do siebie/ y
zrad poszło/ ze myślnego S. Rufina do siebie przez
łowy poścagnął: Augustyna krásemowca mądrego/ przez
mądra wymowę Ambrozego: wyłana na nieporządna mi-
łość/ Naśdólens przez miłość cysta i c. tak y tych Mágow
otoło gwiazd się bawiających przez gwiazdę przywabił.

8 Czemu Żydow napierwsi Prostacky, a Ż-Po- gan Medrcy wwierzyli?

Bo Medrcy Żydowscy dość mieli wiadomości o Chry-
ście/ tak iż o nim y trzech Królów náuczyl/ y zá tym dos-
browolnie Chrystusem rozgárdzili/ y niegodnymi się stali/ a
i Chrystus osobliwie dla Żydow przyšedł/ tedy przystało
aby z nich powołał niykture/ a iż nie Medrcow/ tedy pro-
stackow. Wżeni zaś pogánscy pilności przykładali w suká-
nu Boga/ iáko to gwiazdy pilniac przez lat bárzo wiele
pokazáli. Bóg zaś temu kto z siebie czyni/ co może nigdy
śáściwiey nie myśla

Z-ktorey włáśnie Kráiny byli ci Królowie?

Iustinus M. Tertulianus, Cyprianus powiáda/ iż z A-
rabiey/ w ktorym Pánstwie są Madian y Ephá ziemice.
Madianitowie zowią się Murzynami/ bo są czarni/ y w tej
ziemi mieszkał Balaám/ ktory o tej gwiazdzie prorokował.
Prawdźwie byli Królowi/ Cypr. Chrysoſt Hieron. Basil y
inni. Zowie ie przedś Ewangelia Mágami; bo to Mágow
rzecz była gwiazdą wparrować. Tych potym S. Thomasz
Apostol pędził. Chrysoſt. Powiáda zaś Bedá, że Máches
był śárzy/ śrózy/ młesowy/ brody długiey/ a ten złoto ofia-
rował. Ráſper młody/ bez brody/ żółtawy/ a ten ródziło.
Balcer czárny/ pełney brosy/ Murre/ ale więcej jest Doco
Świstech/ ktorzy wżo/ ze ródzy zosębna z tych trzech Kro-
low

Iow wſyſtkie te trzy dary ofiarował. Tych ciſłk wprzod z
ziemie / w ktorey pomarli / zawieſiono do Konſtantinopolá /
potym przenieſiono do Mediolánu / á teraz leża w Kolnie.

10. *Czemu tych Krolow nie gonił Herod?*

Bo iáko piſe Cyrillus Monachus z ſiemię Jydowſkie nie
goſćincem / ále tájemnym puſcił ſie drogami / zázem
nie wleďiał Herod góſcie ſie podzieli. Panna teſ Wlaſtwiſta
ſa do Egiptu wſiá z Chryſtuſem.

11. *Jáko poználi Krolowie Páná z gwiazdy?*

Bo naprzed v z Proroctwá Bálámowegó / v z przepo-
wiedzenia Sibi i Ezyptreſkie / pełno mied v Poganym ony ni
bylo wiadomoſci / ze z ſiemię Jydowſkie miał weniſc Pan
cálego ſwiáta / iáko to nápiſat Chalcidius in Timæum Plato-
nis, znáreb ne na iáa Borego poznali Krolowie / ze tá gwiaz-
zda Bogá im poſtawiała. Auguſt Leo Ta gwiazda nie
táľ chodila iáko drugie / ále proſto od wſchodu ná zachód /
ſiemię nie ob bódzac / á iáko Ignatius M. piſe / náď wſyſtkie
gwiazdy iáſnieyſza byla.

12. *Czemu Krolowie dary ofiarowali?*

Żyćgav ten był v Narodow W Chodnych bez dárov ſie
przed Pánem nie poſtawiać / táľ v Krolowa Sábá z darámi
Cálonená wiaáa 1. Paralip. 9. Nowili nie przez elináčzá /
ale ſwó iexſciem z Naſw: Panna / Proca miała z Duchá S.
dar roźnych teyrow / v jétych te rozumiaá. Corn. á Lap 20

13. *Czemu Myrre, Kádźidło y Złoto ofiarowali?*

Bo on tájemnice Proca ſie w tym záziera / bo kádźidło
dáá iáko Kádźidło / Złoto iáko Krolowi / Myrre iáko Głó-
wielowi umieráć májacemu ; bo ciáć zmártých Myrre ná-
máje

maszczono/ ná co mieli nádechnienie od Boga. Glossa, tá tež
jest przyrezná/ ie sie w tych Krolow Wygrymie Myná y Ka-
dzidło boynie rodzi y ták hym ich ziemiá obfitemá/ to ná-
znał poddanstwa osiárowá/ nápo tež y przed tym rózniá
Krolowa Sába Salomoneu: Reg. 11. ze sáby ziemi wies-
ie wownech rzéhy dárma/ złoto zá náznał domy d. 11. Te
dary potym powiel sy Chesá Mész: Pánná między a bogie
rozdatá/ a tylko troche sobie z nich ná ja a pet: zebe zostáwila.

14. *Czemu sie Betheem zowie Indzkim Mía-
stem?*

Bo bylo drngie Berleem w Galileen w pokoleniu Zás-
below/ á to jsé w pokoleniu Judá/ y ták sie zowie Judz-
ym/ dla rojnosci od tamtego. Herod o krom tu w E-
vangeliet/ zwal sie Zsbelonitá/ y zwano go wielkim/ ten
był pierw sy Krol cudzoziemiec w ziemi Zydowstey od Rzy-
natan porawioru. Ioseph: lib: 14. antiquit. tego syn był Hes-
rod Antipas/ Ktory Zana S. zciat/ y przy mace z Chrystus
sa sie násmiat.

15. *Czemu sie Chrystus w Betleem národzil?*

Betleem nazweno y Efrata; bo te miał imiona ten/
Ktory ie zbudował/ Betleem mtego był z f. tá. Náro-
dził zá sie w Betleem Chrystus aby sie pokázal Synem Da-
widowym/ Ktory tež był w Betleem.

16. *Czemu Herod pytał sie o czásie, w-ktory sie
gwiazdá pokazála?*

Ab y przez to lat Chrystusowch doszedł/ y časie tego
národzenia. y nájac o tym nádemocet lácentey go n. ogł zá-
káz/ áko inne pozáczal.

17. Cżemu nie záraz Herod ná żywot Chryztu jow
nášłpít kiedy cudá słyšál, które sie stály przy iego
Národzeniu?

Nicpochybnie w rástey blisłósć donosłło sie do Herodá
že kiedy sie Pan narodził/ słyšane był glosy Anyełskie ná
powietrzu/ že swiatłósć była widziána / y pewnie pomys
łłit áby go zabił/ ále go synowie włásni zábili/ ktorzy przez
ciwło niemu powstáli.

Niedziela między Oktawą Trzech Krolow.

Evangelia y Lukáša Świętego w Rozdziale 2. od wierszá
42. do konca.

GDy już był Pan Jezus we dwunastu leciech, gdy
oni wstąpiłi do Ieruzalem wedle wyprawu świę-
tá, á skończynszy dni gdy sie wrócili, zjázło dziećie
Pan Jezus y Ieruzalem: á nie obaczyli rodzicy iego.
A mniemáiąc że on był w towarzystwie, wšli dzieć
drogi, y szukáli go między krewnymi y zníomymi.
Aniż nálazszy, wrócili sie do Ieruzalem, szukáiąc go.
Y stáło sie po trzech dniách, náleżłt go w Kościele
siedzącego w posrodku Doktorow, á on ich słucha y py-
ta ich. A zdumiewáli sie wszyscy, którzy go słucháli,
rozumowi y odpowiedziom iego. A wyrzawszy go,
wielce sie zdziwili. Trzeklä ku niemu Mátká iego:
Syn

Synu, czemuż ci nam tak uczynił? oto Ojciec twój
ja żałosni szukaliśmy cie. Przekł do nich: Czemu-
żecie mnie szukać? Niewiedzieliście, iż tymi rze-
czami które są Ojca mego i ja się bawić powinien? A
oni nie rozumieli tego słowa które im mówił. Tpo-
szedł z-nim, y przyszedł do Názarethu: á był im podda-
ny. Lecz Mátká iego wszytkie te słowa zachowała w-
sercu swym. A Pan Iezus się pomnażał w-mądrości, y
wzroście, y w-láscie Bogá y w ludzi.

1. Czemu Rodzicy Chrystusowi co rok do Jeruzalem
chodzili?

Bóg práwo Mojżesowe/ Exod. 23. 14. kaádemu Mieszy-
nie náležowało/ aby się w Jeruzalem w Róście Pana
Swoego trzy razy w rok stawiał/ y ták Chrystus uczynił gdy lat
12. dorósł/ á wż też Archelano syn Herodow był wygnány z
ziemi żydowskiej/ którego się mógł obawiać jako następcy
Herodowego ná páństwie.

2. Co to jest w Ewángelicy, gdy się dni skończyły?

Bo wroczyłość Wielkonocna na ktorej ná ten czas Chry-
stus był z Rodzicami zwykła trwać dni osm/ te się tedy dni
skończyły.

3. Czemu Náswietśa Pánná Synowi od siebie
odeyść dopuściła?

Bo lubo był Dziecięciem w ciebie/ wiedziała że oraz był
Bogiem/ y ták mu co chciał czynie dopuściła. Powtore/
lako pise Bedá/ ná tych drogách do Jeruzalem swoia gros-
máda

7. *Czemu Niewieśia Panna nie zrozumiała
o Ispicieli Synowej?*

Rozumiała Piśmą S. tajemnice Niewieśia Panna les
piet miedzi teo na satecie/ iako vży Origenes ale iako też
Tolentus annot. 22. test to zmyślan Bożi (lugom swym wiel-
kie rzechy obiać i obiać/ a miate przed niemi tate/ az
by te tat w polozie s chował/ y tego tu sposobu z Matka
v. 1.

8. *Czemu sie vży Kościol zowie Kościołem a
Zydowski Synagoga?*

Ta to Augustin Piśm. 73. odpowiada. Slovo Synago-
ga znaczy zierście sie do gromady/ albo gromadzeniem/ y za-
tem moze sie zwac Synagoga y bydla zgromadzenie/ a Ec-
clesia, to test Kościol/ tylko samym ludzom należy/ a zna-
czy zwołanie ludz do gromady. W testamentie Stározas-
konny Kościol nigdy sie nie zowie Ecclesia/ bo to znaczy w
wierze Chrystusowej badacch y do niej wybranych. Naz-
wet y Templum, tylko sie ieden Kościol Salomonow zwal/
y Jydow; bo w nim samym Bogu ofiary oddawano/ a Sy-
nagogi ianie y teraz sa y Jydow; tylko byly miejscá schadz-
kom naznaczone na czytanie y słuchanie Piśmą S. Zaś Chre-
ścianśkie Kościoły zowia sie templa, bo sie w kazdym z nich
bezstrowna oddaje ofiara.

9. *Czemu sie dziwowali Rodzicy, iż Chrystusa
w Kościele dysputującego znaleźli?*

Nie dziwowali sie tego mądrości/ bo wiedzieli iż był
Synem Bożym/ ale iż tat w młodym wieku mądrość po-
porządować/ gdy w innych rzeczach iako należy dziecięciu po-
stępowal. Salmeron.

10. Czemu *Mária* nie *Józef* mówi *Synu* coś
nam uczynił?

Bo *Mária* wiecey miała do *Chrystusa* prawa / niżeli
Józef ; lubo z pokory potym / wprzód bładnie imis *Józef* za
we niżli swoje. *Mária* bowiem była *Mária* prawdziwa /
a *Józef* Wycepi tylko mniemany.

11. Czym sie *Chrystus* przez te trzy dni żywił?

Bernard S. hom. infra octav. Epiph. domysła się iż z
innymi ubogimi żebrakami od domu do domu chodził. Ale
iż prawo mieli Żydzi Deut. 15. aby niemy żaden nie żebrał, bar-
żiej też do podobieństwa co brudzy rozumnica / iż skoro z o-
nych Rabinów / albo inny iaki żebrzy głowie / załochamy
się w mądrości y dobroci *Chrystusa* małego / przez te trzy
dni leść mu dawali / y do domu na noc brali.

12. Jako to *Naśw.* *Panna* co słyszała, w sercu
swoim znosiła, równała?

To na ten czas słyszała z słowy *Prorokom* znosiła / y z
tym co też *Elizbiera* / *Simeon* / przepowiedzieli / jedno z
drugim stosując / y tym sposobem do wielkiej głębokości tę
temnie wchodziła.

13. Jaki mogli *Żydzi* na głowę iść do *Kościół*,
a domy opuścić?

Bo mieli obietnicę *Boża* Exod. 34. iż tym czasem ani
sami / ani domy ich płodu żadney odnieść nie miały. nápro-
czy się obietnicy fundować / August. quæst. 161. in Exod. wczę-
ł na ten czas z odblaskiem opłaczności *Bożej* / ani młodziecy
brać nie mogli / ani się zapalić / albo inną stado wczęcić /
y tym sposobem domy bez strasy bezpiecznie zostawiali.

14. Czemu nie przedziwiałeś aż do śmierci? maście

Sedł Chrystus do Jeruzalem?

Bo aż do roku tego rządził w Jeruzalem Archelaus syn
Heroda okrutnik/ którego tak się z Chrystusowi strzedz by-
ło potrzeba/ iżto y Wyśł tego/ aż też z Panstwá wypadzo-
ny/ bezpiečna droga Chrystusowi zcenił.

15. Jako Chrystusowi przybywało mądrość y
laski Bożej?

Mądrość miał zawsze równa/ ale wrode lat/ co raz
większa po sobie potażował. nad to mądrości krora się na-
był z wstrząśnia rzeczy mojej/ przychylał iako wż S. Cho-
macz in catena, bo prawdziwie był głowiciem. Światło
bliźność też w Chrystusie była nieskonczona/ y dla niej łas-
zda sprawa była nieskonczenie święta/ y nieskonczoney u
Boga wstąpił/ dla tej światobliwości nie bądzey święte aż
ni większy zasługiwany/ oraz sprawę byty/ niżeli jedną
by namierza. ale jedną w samej sobie jedną sprawą była
godniejsza niż druga iako jest godniejsza modlić się/ niżeli
chodzić/ y ta jest droga światobliwosci/ krora bardzo wielka
ale nie była w Chrystusie nieskonczona/ k żartym przybywa-
ćey mogło/ y przybywało/ ponieważ za laty większe sprawy
dla Boga czynił/ większe Bożey/ sprawniejszym y świętym
głowiciem/ krora też tego dusza wielce zdobyła/ y
była w Chrystusie iako y w nas jest/ gdy ja mamy początek
nadprzyrodzoney dźwinioty/ iż przez nie zmocnieni/ sprawy
czynimy nadprzyrodzone / y godne zapłaty niebieskiej / y
te też Chrystusowi pomagają. Ca nas czyni świętymi y oży-
mi przyposobionymi/ ale Chrystusa nie śmiał/ gdyż on mi-
szczy miary wyższym sposobem był Synem Bożym. Chocby
te był też iaki nie miał się być dla rękawca nieskonczoney/
był by nieskonczenie świętym/ k ro dia osób; Bożey/ r-ora
miał/

któ iasną całą dawa Chrystusowi. tegoż momentu Eterego sie
Bog stał Słowiem/ y zaraz wstąpił przybłą/ iako rzecz
takiej osobie należa/ własna/ do Etereymu sie nie trzeba
było gotować/ y przyspiałabiac/ ani na nie zasługować/ Ła-
ską wtora y światobliwość Sionżona w prawdzie/ ale wis-
ka nż oraz we wstępkich ludziach y Aniolach. Miał przy-
tem Chrystus dary Ducha S iako przepowiedział Izaiasz w
Kroździale 61.

16. Czym sie Chrystus bawił od tego roku, aż gdy
począł Kazania mówić?

Paulus Burgensis in Marci 6 powiada iż sie Chrystus nie
mieszał nie wżyt/ ale żywił sie Młocierzyniſkim y Iozefowym
wyrobkiem/ a żywot swoy na bogomyślności/ to jest/ con-
templacyey prowadził. Przewdnie Barradias Tomo I lib. 10.
cap. 15. iż żył na Eterate załonnika/ w postach w modlitwach/
y samych zabawkach duchownych/ nie bawiąc sie Iozefowym
rzemieſtem. ale iedną poſpolitſze jest rozumienie/ iż Iose-
fowi cieſtelſtwą pomagał/ y tak wżyt Chr. soſt Iuſtin. M do-
znawiać prace/ na Etoro Adam dla gzechu od Boga ſazá-
ny/ chleba w poſcie czółá zażywać. A gdy iuż podroſł/ iá-
ko S. Bregidzie obſawiono/ lib. 6. cap. 58. począł mądroſć
ſwoię poſázować/ y lud ſie do niego/ iako na cud iáki zcho-
dził/ y wielkie poćiechy ziego rozmow odnoſił/ tak iż iáko
ieden hiſtoryk napisał/ gdy Eto był ſeſobliwy y ſinacny/ pro-
wádżono go do Chryſtuſa/ aby przeſtwarz iego y mowa na
miſia był uwieſelony. W Lorecie poſaznia gwiazdy Etoro
Chryſtus zdeſeł wierzynał/ z ogonem abo promieniem iednym
długim/ y powiadał iż takiemi gwiazdami naſadzony był po-
táp domku Eterey jest w Lorecie.

17. Co rozumieć o owych Filozofach mądrości, kto
rozumie, trzymam tak wedle swego rozumu, lubo,
że wiara inaczey kaze, tego zdania odlepnie?

Widz. **To** o nich trzymać mojem/ iż albo o wierze Chrześcia
ńskiej nie trzymają/ albo błąd swoy wyznawają. O wie
rze zaś ja się nie trzymam/ bo własne co niey tak mówię/ ten
Pan rozstrząsa mi to/ y muszę tak czynić/ lubo gdybym siedł
z moim zdrowym rozumem/ takbym nie czynił. w czym Pa
na poobadzie/ i takoby on niewolił do czego/ co mi rozum po
rządnie nieświadczy. tak y oni wierze przynawiają/ i takoby
coś przeciw rozumowi wzięli/ co żadna mądra nie jest; bo
lubo wiara niei takich rąk niey naucza/ ktorzy tylko ro
zum Inwelly albo y Bożi doścignąć mo c/ nie jednak nie w
stę przeciw rozumowi ludzkiemu. a zaczął tedy gdy mówię/
trzymam to tylko że tak wiara wzy/ żeśdas się potrywać tyl
ko ściśle przeciwnie przeciw wierze rozumie. Wydała też
twój błąd/ bo to niepodobna/ aby dwie prawdy przeciwnie
być mogły/ żeby jedną mowili że jest tak/ druga że nie jest tak
podobna/ bo i tem jest prawda. To też podobniey się/ żeby się
prawda prawda ludzka przędzy fałszem/ gdyby to być mogło
należało/ aniżeli prawda Boża. a zaczął to idzie/ iż co Boż
potwierdził/ to i amo sięra prawda/ a co jest przeciwnego/
to i amo fałsz y nieprawda/ luboby się nakładziey
światu prawda. A zaczął gdy mowię: trzymam to wedle ro
zumu/ lubo dla wiary rzecy przeciwna trzymać muszę.
w rzeczy samey wyznawają/ że trzymają przeciw prawdzie/
a że i przy fałszu y nieprawdzie stoją. Błąd to/ to rozumie
nie należy ściśle mawieć o prawdzie wiary osłabiała/ y co do
tego zaś Filozofowie i Ciężar i. by prawda i. by dowody
zumu y naradowali/ ktorzy i. y egzystencję Filozofa nie o
prawdzie wiary należy nie trzymać czegoś przystać mogli/
te oni wytracili/ y przeciw wi. je ich dawa. Inna zaś
rzecz:

niez teści tak mówią; Gdyby o wieś się prawdziwie troszy
nie wolał wzy nie wiedział; tak bym przyniósł.

18. Czemu Bog na ludzkie frajzanki y kłopoty
dopuszcza?

Ná Swiate dopuszcza; iako ná Tobiasza; aby ich cnoty
w kłopotach nieodmienniey doznał. Na drugie; iako ná Jo-
bá; żeby cnoty swey przykład potomnym wielom zostawili;
Na drugie; aby wielkja zapłaga mieli; iako ná Panna Nasw.
y ná Jozefá. W grzesznich zaśa także także grzechy choć czasem
pomniejsze; y w oczach ludzkich małe; á pospolicie tym ie
także; w czym grzesza. Dawid chęcił się; iż mógł mieć wiel-
kie wosko; aś dnia jednego padło mu ludu siedmдесят ty-
siacy powietrzem. Myślał; ośna bezpiecznie; aś te w dom
iego weyrzano; że słysze grzechy jego całemu trolestwu się
widały. Toż y w innych ludziach; gada kto rad o drugich;
aś dopuści że o nim się też nagał; aś zmyśli co ná tego aś się
nań nązwęć; aś chęci się w swem proździe; y łachá pánná;
aś mówia o niej; że oney prody się zżyma; y stáné się y
wszystkich mąderia mowy. Cieszy się kto z dowcipu y pamiéci;
aś tak mu Bog dopuści pobłódzić; że ná smiech przyjdzie;
tak w iaktier publiczney oracier pamiéć go ośbura; że we
wstydzie zostanie. Niedba o wielkie zbudowanie drugich;
czyntac rzeczy trore grzechem nie są smiertelnym; aś sprawi
Pan Bog; że się z niego ludzkie wzgorża; takoby co nagerża
go wczynić; i. że potym pod grzechem ciużkim bódzie się mu-
siał strzedz iego.

19. Czemu pielgrzymują, gdyż często pierlgrzy-
mują, wiele się z tego dzieie?

Gdyby pielgrzymowanie ná miejsce swiate złe było;
Bogby nie mógł nakazać; ani Chrystusby go do Jernsalem
nie odprawował; zązym dobra rzecz teści także pielgrzymstwo;
albo

Albo się wolele złego Głosem dopuścić pieszczoty / nie dla
tego nim gardzić / bo też y innych dobre z siebie sprawile nie-
ktorzy używają. Kiedy zaś w iakiej sprawie nie stey / rą-
sie często grzechy przyodają / że raczej iey nie czynić / a niżeli
się wdawać w niebieszczętność / to do Kościoła należy wej-
rzeć w to / y one sprawy obrócić / albo iey całę zakażać.

Niedziela Wtóra po Trzech Krolách.

Evangelia y Jana Ewangeliego w Rozdziale 2. od wiersza 1
aż do 12.

Czasu onego: Były gody Małżeńskie w-Kanie Ga-
lilejskiej: a była tam Matka Pána Iezusowa.
Wczwány też był y Pan Iezus, y uczniowie iego na
gody. Agdy nie stało winá, rzekła Matka P. Iezuso-
wá do niego: Winá nie máię. Y rzekł iey Pan Iezus:
Comnie y tobie Niewiásto? Ieszerć nie przysła go-
dziná moia. Rzekła Matka iego slugom: Cokolwiek
wam rzecze, to czyńcie. Y było tam sześć stągiew ká-
miennych, według oczyszczenia Zydowskiego postawio-
nych, biorących wsie każda dwie ábo trzy wiádrá. Rzekł
im P. Iezus: Nápełnicie te stągwie wodą. Y nápełni-
li ie aż do wierzchu. Y rzekł im P. Iezus: Czerpay-
cieś teraz, a donieście przelożonemu wesela. Y donie-
śli. Agdy skořtował przelożony wody oney, która się
stała

stała winem, a niewiedziat żądoby było, lecz fundzy
wiedzieli, którzy wode czerpali- wezwał Oblubieńcá
on przefozony, yrzekł mu: Káždy człowiek pierwey
dawa wino dobre: a gdy sie nápiá, tedy podlejsz. A
tyś dobre wino záchował aż do tego czástu. Ten począ-
tek Cudow uczynił P. Iezus w-Kánie Gálileyskiej, y
okazał chwałę swoá, y uwierzyli weń uczniowie iego.

1. Dla czego tá Káná zowie sie Gálileyská?

Bo drugie Místó téżże názwane Káná/ było blisko Sy-
donu/ a to zaś w ziemi Gálilees/ w którym ten cud
Pan uczynił.

2. Czemu Chrystus był ná gody prośbony?

Bo lubo Oblubieńcem ná tyh godách był Jan S. P.
wáńyelista/ iáko wielu rozumieá: lubo też Simon/ iáko też
niemáło domysla sie: obád wá byli Chr. słudzi y Mátce iego
go powinni mi/ y táż przyšláto áby ná tym był wesélu/ a
przytym gody Mátceńskie swoá bytnosć iá poświęcił.

3. Kto sie ná godách Gálileyskich ženil?

Krom tego com wyżej námienil/ domysla sie Bedá
prałat: in comment: Evang: y S. Tomáš 2. 2. quæst: 86. art:
4. ad 1. iž ná tych godách Oblubieńcem był Jan S. ále o tym
nie sie nie nayduie ani w piśmie S. ani w dawniejszych pis-
sarzow/ y nie jest to bázdo do podobieństvá/ bo by Jan S.
lubo bez grzechu/ nárošil Góšćoši z wolemiem ná Mátceń-
stwo/ chybáby mu było oblubiono iáko Mátce: Panne/ že
y druga sřrona z wola zachem ná Mátceństvá/ w Mátceń-
stwo wštepowála/ o czym nie wiemy. Chrystus též wedle
zdánia

zdania S. Augustoná/ Chryzostomá/ Cyrillá/ dla tego był
ná tym weselu/ aby wesele poswiescił/ y przez to przeciw Heretykom / ktorzy potym mieli ganie iáko zte małżeństwo os-
bronil/ á máłoby to służyło do tego końca/ gdyby záraz Jas-
na od Małżeństwa na Apostelskim powołał: dla tego przy-
szyny ani Simon był ná tych godách Małżeństwiem/ lubo to
o nim rozumie Niceph: lib: 8. list: cap: 30. Zaczynam podobnie-
ść iá Pross insy sie żenił/ o ktorym nie wiemy.

4. Czemu Jozef S. nie był ná tych godách?

Bo już przedtym był umarł/ iáko piše Epiph: hær: 78.

5. Czemu Chrystus chciał być ná tych godách?

Bo y sam y Marjá iego y Jozef Chrystu żywot promós-
dzili/ y Wznowie Chrystusowi żony opuścili/ zaczęli mo-
głoby sie komu zdać iż Małżeństwo potępiał/ iáko potym
niektorem zdało sie Heretykom/ chciał tedy swa bytnością
oświadczyć/ że Małżeństwa nie gani:

6. Co zá uczniowie byli ná godách, ponieważ
ieście Chrystus uczniow nie miał?

Jestáe Pan nikogo nie powołał do siebie aby zostawał
przy nim śiąceńcie / jednakże przed trzema dniami przysłali
do niego Piotr y Jodrzew/ lubo iście nie ták przy nim wślá-
wieńcie zstawałi iáko potym/ y ci do podobienstwa z nim ná
godách byli.

7. Jáko to nie gania Małżeństwá Kátolicy po-
niemaz nie wszytkim go, iáko Kścieży, Mni-
chom pozwalá?

Bo iáko mówić nie może/ że gania drugie Śákrámentá
Kátolicy / gdy do nich nie przypuszczá niegodnych ábo

nieposobnych/ tak mowić się nie może / aby ganiłi Małżeństwo/ gdy go niektórym nie pozwalają. Nie przypuścą do chrztu/ kto niechce wprzód w Chrystusa wterzyć: do S. Komunii iawnie wyklętych/ do rozgrzeżenia náspowiedzi/ kto cudzego niechce wrócić/ skazytćy bliskiej do grzechu opuścić: do Káptanstwa Irregulares &c. tak też y do Małżeństwa/ ktorzy sobie czystość obierają/ dobrowolnie Bogu ślubowali nie wspomóc w Małżeństwo/ bo grzech jest ciężki/ złamać Bogu przysięgę/ w rzeczy dobrej uczynić: ale niłomu Małżeństwa nie bronia w Kátolikow/ kto nie ma przeszkody do niego.

8. *Czemu Weseła odprawia się z bankietami?*

Dziela się to dla okazania radości iako rzeczoneo Matth. 9. y dla uczczenia nowych małżonków: y dla pokazania dobroć/ iako użyczył Krol Asferus. Esther 1.

9. *Czemu Chrystus czekał z cudem aż winą nie stało?*

Bo gdyby wiano wody poła leższe wino było / można by mowić/ że nie użył winą nowego / ale tylko wody starym winem okrasil. Stagnie zaś w domu było. z dy dom bázgo wiele było wody potrzeba; bo się wodę słodząceremoniey uślawicznie prawie myli/ iako to znáć ex Marci 7.

10. *Wiele Chrystus uczynił winą z wody?*

Metreta ma funtow wody 118. to jest kwart 59. iako pisze Robertus Ceriale á Cornel. á Lapide przydadie że ówie Metretye bołaliow Karmistich było 27 bołaliakoby potęgwart y kwarty Polskie iawniera/ sześć było zaś flagwi albo dzbanow kamiennych/ á w każdym po dwie albo trzy Metrety. Metreta jest miarą zwyczajną w Grekow/ ktora jest drug

gi raz w ten sposób rozbierzmy. Metretá zawiera w sobie
 13 Congiufow/ a w miarę nazwaną Congiuf wchodzi sześć
 Septariow: Septarius rowney jest foliecie Włoskiej y pias-
 tej sześciu/ á coś nad Polska kwarta mnieyszy. Zátym w
 metrecie było 72. septariow albo folietow 86. Foliety cztery
 czynia bokal Włoski. Bokalem 32. wchodzi w baryls Włos-
 ski/ á beżlá Włoska ma dziewięć baryli. Bokal Włoski ma
 uncyi 64. to jest funtow pięć y trzy ćwierci/ albo kwart ná-
 szych/ po dwa funty ná kwarte dając put czwarty y fosta sześć
 kwarty. Z kad się kładą doróchnie/ iż tam winá tego było
 nienádo. to jest/ jeśli Metret było 15. było winá kwart 885.
 albo garcy 221 kwarta 1.

11. Czemu pierwszy cud Chrystus uczynił wodę mieniąc?

Bo y sześć si warząc poznał wodę mieniąc. tak bowiem
 Gen: 1. że Duch Pánki nad wodąni się wnoził/ zázym y od-
 miáne nátur od wody poczyna. S Epiphaniusz hærezi 51.
 piśie iż sam tego testował/ że iefiże zá časú tego w mieście
 Ráná ná pámietk cudu tego/ gdy tego pámietká doróchna
 przychoziła, Frynca Cyberis albo C. biris nazwana/ y przy
 Getazenie w Arabey Frynce w ten dzień co rok miásto wo-
 dy wino dawać: y prądzie że toż się stawało z Fryncami w
 Egypcie około Wólá rzezi/ y to wino ludzie sobie chowali.
 Plawet Rodáun Plinius hist: lib: 2. cap. 103. lubo się dniem
 jednym myli/ tenże cud powiáda o Fryncy ná wyspie Andros,
 y inni o innych wodách iako jest y Bronusá w Roku 31.

12. Jakie wino było w które się wodá odmieniła?

To pewne/ iż bázgo dobre było. bo to bywa lepsze o
 Bog nádpzycodzoným s osobem albo przez cud czyni/ á nie
 li co się przycodzoným sposobem dzieje. Rozciol S. w his

mnie na trzy Krole namienia/ że to wino było Gervone/ gdy
mowi że woda w wino obracona/ zaś Gervieniasty się nazynia.

13. *Czemu Chrystus Mátce prośbcey o cud iákoby
przyostrzeży odpowiedział?*

Kto na same tylko słowa patrząc/ zdąc mu się może iż
w nich jest ostrość/ ale Ktoby przyzał na twarz Chrystusos
wa gdy ie mowił/ przyznałby że były wielce łagodne bo tyl
ko iákoby rzekł: Wznie wszytko tylko troche pošetaymy/
aż wprzód te potrzeby posirzega wszysev. bo z tenże odpow
wiedzi Mátka poznała/ że miał Syn wola one ludzkie ráco
wać. te słowa Bo moie y twoie? sa często w piśmie/ y nie inego
nie znáją/ tylko day pokoy teraz/ będzie czas na to. Mátka
zás nigdzie w piśmie nie názwał Chrystus Mátka ale Uie
wíasta/ aby náuczył tych ktorzy po nim Ewán. lja przepo
wiadac mieli/ aby przepowiadania dla miłości Rodzicom nie
opuszczali/ a w tym razie Mátka iako za inna Uiewiáste po
czytali/ dla tego y sam wywa słowa Ktore nie miłości nie po
kázuse. Powtore/ i: Uasw. Pánná na tych godach osobli
wie chciála pomoc Synowi do wstawienia Boztwa tego/ á
to sey nie należało względem Miácietyństwa/ ale miała ta
lástę nie ile Mátka była/ ale ile stworzeniem nbochanym/ dla
tego ia nie Mátka ale Uiewiásta zowie. Salmeron tomo 6.
tract: 6.

14. *Czemu Bog Adamowi żone z łoku wyjął
á nie innym żyjącym?*

Uie potrzeba między zwierzem aby pará żarście z soba
miesztala pospola/ między ludźmi zaś potrzeba. á miesztanie
spolne rozgodnie bez miłości być nie może. Miłości zaś nie
potrzeba zapalać ku samemu sobie/ bo się sam każdy w sobie
żaraz z samey natury kocha/ dla tego aby się Adam w Jemie
iako w sobie kochał/ z samego ja Bog Adama wzywał/ y to z
żebra.

zebrá sercu bliskiego. Do tego nie byłby ma: takim sposo-
bem swotey żony głowa/ iáto iest/ gdyby zároveň iáko y on
stworzona była/ dla tego z zebrá wyzniona/ ktore ma nad
sobą głowę/ ktora nim iáko y w byjsim ciałem rzadzi.

15. Czemu Ewá lubo z kóści nie začnieyša nád Adáma?

Bo 1. Cor: II. 10. Ewá dla Adámá nie Adam dla Ewy
 stworzony/ Ewá dána za pomocnika Adámorei/ nie Adam
 Ewie. Ewá cokolwiek ma from dużej/ ma to wstyśka od
 Adámá/ a Adam nie ma od Ewy. Adam był głowa na
 rodu ludzkiego/ y on w sobie zawierał a nie Ewá/ y dla tego
 nie jest lepszá nád Adámá.

16. Czemu Bóg samego Adama stworzył, gdyż przyznał że nie dobrze było być samemu?

Tuż zle Bog wżenie nie może/ a zartym dobrze było być
y samemu Adamowi/ ale tylko do czasu/ y dla tego też same
go tylko Bog stworzył: ale potem zle mu było być samemu/
dlatego mu potem przydał towarzysza.

17. Czemu się w niebie nie żenią?

Chryſtus ná to odpowíáda Matth: 22. Bo ſa táto An-
yola nie Boží ſtoržy nie vmieráa/ á Maſzenſtvo tyľto jeſt
ná to/ aby nágraďáło co przez śmierć zginelo; bo tam trifo
trzeba napráćy/ gódie ſis co pſnie/ w niebie zaś nie ſis nie pſa-
ie áni vmiera/ dla tego nie trzebá ſuďeć przez Maſzenſtvo
ſtoby ná nie ſco zmarłego náſtąpiť y dla teyſe też przyſy-
ne Dnieli ſie nie żoria/ áni do pieńia potapieni/ y chci o nich
nie móſi do Maſzenſtwa. Dla tego y reſkoſſ cieleſna tam ſis
nie znayduie; bo ta tyľto przydana ná pobudka do pomnoſze-

nia się przez rodzenie też odbywa istoty Rodziców/ a istoty
ani w piekle ani w niebie odbywać nie może. Anyołowie też
istota mając nierozdzielna/ dzielić się nie mogą/ zatem gdy
by rodzili/ ciężko by dawać musieli/ iako dacie Ociec niebieski
Synowi.

18. *Coby było na świecie, gdyby wszyscy w czysto-
ści mieszkali?*

Gdyby się to trafiło/ tedyby albo z Mater bez męża dźla-
li się rodzić musieli/ albowy ie Bog tworzył iako Adama/
ażby ligby do nieba od siebie wybranych dobrał. Abulen: in
Gen: 1. quæst. 32. a tacy potomkowie rodziliby się bez grzechu
pierworodnego.

19. *Czemu Bog tworzy dusze dla tych o których
wie że będą potępieni?*

Ciało ludzkie tak się formuje y tworzy/ y w nim człon-
ki tak wewnętrzne iako też powierchowne/ iako materia tego
przysposobiona potrzebuje/ y byłby to cud gdyby się inaczej
stało/ a Bog zaś niechce odmieniać porządku przyrodzonego.
a gdy ciało już uformowane/ Bog daje duszę/ ktora gdy moze
znaydzie dobrze rozporządzony/ dowcip sprawuje/ gdzie ży-
ty/ miasto/ gdzie serce długo w tym ciełe mieszka/ gdzie na-
czynia w ktorych się humory rodzą/ są pomiarkowane/ a nie
bywa wiele humorow/ duszą idzie we wszystkim pomiarkowa-
nie/ a zatem mniej w takich bywa gniewu/ y innych namię-
tności/ a w takich przy dobrym rozumie y mniemaniu trudność do
dobrego/ y mniemania skłonność do złego. Ale jednak by na-
gorzse było ciała pomiarkowanie/ duszą jest Pania ciała/ bo
lubo z ciała pomoc/ albo przeszkoda do dobrego/ jednak mo-
że duszą lubo łatwiej albo trudniej iść za dobrym/ a zatem
Pozda zbawiona. Bog zaś kiedy tworzy dusze/ albo tworzyć
od wieku przeznaczył/ tylko na to patrzał/ iż każda może być
zbawiona/ a tak się sprawuje/ iakoby niewiedziat czy będzie
albo

albo nie zbawiona/ depłeroż stworzyszy/ albo iśfety swo-
rzymy/ widzi iż przez dobre sprawy zbawiona bądźle/ albo
dla złych potępiona. zátym twerzy dla w sęstich/ kiedy już
w żywocie Mátki uformowane/ wiedząc iż w sęstie dusza mo-
ga byś zbawione/ á chcąc ile z niego/ áby zbawione były.

20. *Czemu sie wielu żon oraz mieć nie godzi?*

Bo napzod tego nie potrzebuie natura ludzka/ Pro-
ra gdyby potrzebowała/ zárazby Adámowi żon kilka stwor-
zył/ ale Matth: 19. jednego Mężczyne/ y jedną stworzył biał-
ogłowa. á jeśli kiedy pozwolił wiele żon/ tedy to z osobli-
wey przyczyny/ y nie wedle potrzeby praw przyrodzonych vs-
czynił/ y to po Málzeństwą nie vszynił Sakramentem/
ktory iáko obraz wyraża wśięcie Kościoła od Chrystusa/ zá-
miana Málzonka/ á zátym iáko jest Kościół jeden/ trzeba
áby żona jedna była.

21. *Czemu niegodzi sie odmieniać żony?*

Bo sobie Málzonkowie do śmierci pomieśkanie obieca-
y ná ktróży czas obiecać nie mogą/ bo Málzeństwo nie jest
wymysł ludzki/ ale sprawa Boga/ ktorey człowiek wedle wo-
li swojej nie ma odmieniać. tak Chrystus ná to pytanie odpo-
wiáda Matth: 19.

22. *Czemu między niektórymi Málzonkami złe
pomieśkanie?*

Kiedy człowiek idzie za Bogiem/ to sie w sęsto dobrze
prowadzi/ ále kiedy áby nie tego Boga/ ale on Boga prowá-
dził chce człowiek/ tedy sie nie spodziwać niżego dobrego.
Idzie za Bogiem/ kto w boiaźni jego zesłanie/ zęfa co mu
do serca poda: chce prowadzić Boga/ ktory ábo ciała/ ábo
ośu/ ábo światá poządliwości słuchać/ co mu ona radzi

to gyny/ y chce aby mu Bog w tym błogosławił/ á ten jest
fundament nieśczęścia w każdym stanie.

23. *Jáko Malzonkowie są jednym ciałem?*

Marci 10.

Jedno są którzy w zgodzie y miłości mieszka/ by też ich
wiele było/ iáko mówi písmo Aa: 4. iż jedno było serce nie-
wiernych/ nie żeby właśnie/ rzetelnie jedno/ ale tylko przez
zgoda/ ktora Bog im dáie/ dla tego Chrystus mówi/ co Bog
złączył, tego człowiek niech nie rozłącza, to jest/ niech między
nimi zgody/ miłości/ pomieszłania nie psuje/ tak ná to óda
powiáda Chryzostom S. Powtore są jednym ciałem álbo iá-
óna osoba/ tym sposobem/ iáko w prawie jedno są osoba Pan-
y Klamiešniš tego/ ktory práwá tego używa/ y nie jest przez
cím temu/ że písmo nie mówi/ beda jedna osoba/ ale jednym
ciałem/ bo przez to słowo Cíáło, rozumie się głowiek/ iáko
to jest Ioan: 1, Iśa 40. Psal. 46. Gen: 8. &c: Salmeron.

24. *Jáko poznać że Pan Bog do Malżeńštwá
powoływa?*

Po znákách rychze/ po ktorych dochodšiemy že Bog po-
woływa do inných stanów/ ktore w Kšiedze moiey názwa-
ney Soliloquia Kšáda/ to tylko námtieniam/ že Bog do tego
stánu nigdy nie powoływa/ do ktorego kto niešposobny/ nie-
powoływa nigdy dla przyčyny iákéy swiátowey/ ale dla zbá-
wienia wiecznego.

25. *Czemu w Stárym Zákonie czásem pozwalano
wiele Žon, á nigdy wiele Mežow?*

Bo Pontec Malżeńštwá jest rozmnoženie się/ á temu nie
przeškadza ták bázgo mieć wiele Žon/ iáko mieć wiele Me-
žow/ jedný y wiele Žon rzádło pozwalano/ bo się przez to
zgoda.

zgoda domowa targa/ y kiedy wiele pozwalano/ to tylko te
dne były gospodynia/ y miała władza żenska w domu/ a dru
gie żwały się nałożnicami. W nowym zaś testamencie nigdy
żon wielu nie pozwalano/ y Chrystus prawem swoim napra
wił/ aby tak było iako na początku gdzie jeden był Mąż A
dam/ iedną żoną Ewą/ y temu Małżeństwo ręczył Sa
kramentem wyrażającym złączenie swoje z Kościołem/ dla
tego ani Biskup/ ani Papież nie może nikomu pozwalać aby
żon miał wiele/ y prawo Duchowne Extran de divort: cap.
gaudemus, pożyta za rzecz nieprzydatna imieniu Chrześcian
któmu mieć żon wiele.

26. Czemu Bog krom Małżeństwa poćiech Małżeńskich zakazał?

Wzgnął to naprzód dla dobra mężczyzny/ który dla
leżnych białychgłow o wielkie słody przychodzi. Wzgnął dla
dobra białychgłow/ aby ich z potomstwem porzucić męczy
zna nie mogli. Wzgnął dla dobra potomstwa/ któreby inas
zej wychowania słusznego nie miało. Wzgnął dla dobra po
spolitego/ któreby przy wolności w tej mierze nie było w
pokoiu/ y tego dobra pilnując/ prawo przyrodzone zabrania
tych rzeczy cielesnych. Y grzeszy śmiertelnie który ich szuka
krom Małżeństwa. A krom tego iako y dusza naszą jest rze
czą/ której Bog pánuje/ tak y sprawy duszne y cielesne/ że
nie może nęcić czego Bog nam zakazuje/ zakazał zaś pod
kara piekielna/ aby krom małżeństwa nikt więcej cielesney nie
szukał. Eccl. 19. 3. kto się łączy z nieczystym (fornicarius) ba
dzie nieczysta/ zgność y robaczy odjedzie go/ y podnie
siony będzie na przykład wiśły/ y wymazana będzie z liży
by dusza jego. 1. Cor. 6. 9. o takichże mówi iż Królestwa nie
bieżskiego nie osiąga. Y nigdy żaden Ojciec S. albo Doktor
Kościoła nie użył/ żeby ten grzech był powszednim/ y o
wszem takim naucz. miał jawić Kościół za błąd y herezję.

27. *Ná co Matth: 18. gdy mowi Chrystus o Mat-
żeństwie przydaie, Bog stworzył Męczyzne
y Niewiáste?*

Bo tám przeciw Sarczenso n dowodzi Chrystus iż sie
Matzenstwo gánie y psowác nie godzi/ y ná wtwierdzenie tego
nie słowá ale wczynek Borki przywodzi/ w ten sposób.
Bog stworzył Męczyzne y płéć biáta/ tedy chce tego aby
Matzenstwo byto ná świecie/ bo ná cożby różnice między
nimi w płéć wczynił?

28. *Czemu Chrystus támże mowi: że Bog rzekł
Gen: 2 Dla tego człowiek opuści Oycá y
Mátkę, gdyż to Adam mowił?*

Co Adam ná ten czas mowił/ Bog mowił/ bo przez iego
ustá Duch S. mowił/ takim sposobem też mowił przez Pro-
roki.

29. *Czemu dla Zony Mąż opuszcza Oycá y
Mátkę?*

Bo tego potrzeba dla wychowáná potomstwa/ aby Mąż
z żoną mieszkał nie z Oycem ani z Matką/ bo kiedyby oso-
bno mieszkáli/ potomstwo by słusnie sie wychowác nie mogło/
y żadnego by porządku gospodárskiego nie było.

30. *Jáko Matth: 18. mowi sie, iż Mójseš
rozkazał rozводы, gdyż nie rozkazał?*

Rozkázowác sie zwšly rzeczy potrzebne/ zle zakázowác
pozwáláa zaś nie tak potrzebne/ y pozwaláac iákoś żywia-
dopuszczáa mnieyszego zleego dla wychońenia sie wiékszego/
y tym sposobem Mójseš dopuŝzał rozvodu/ ale nie rozká-
zował

zomali/ y z rad ożycia wślawiły/ monia iśtoby rozkázomali/
y Chrystus mowi im/ że Morześ nie rozkázomali/ ale tylko
dopuszczali/ albo nie bronili/ á to dla tego/ że Żydzi byli zło-
stimi/ kiedy grzech który zawział przeciw żenie/ w nim nie
wstawali/ dla tego im Morześ rozvodu nie bronili/ áby żen-
nie zabiłali/ iako w t raz w Wielkich Mieściách domow nie-
uściwych publicznych nie bronili/ áby się co goršzego nie
działo.

31. *Czemu ná piśmie bywał rozwód u Żydow?*

Bo gdy zá innego Meśa posła/ (Małżeństwo bowiem
przez to nie będąc Sakramentem wstawiało) miała się być
bronic/ iż z pierwszym rozwód otrzymala/ y że mał pierwszy
nie miał daley prawa do niej. Dlatego nie tak tam rozwód
bywał iako u Chrzescian/ w których zostaje y po rozwodzie
Małżeństwo/ á tylko się znosi obowiazek do spelnego po-
mieszkania. U Chrzescian się nigdy nie rozwiązuje Mał-
żeństwo/ ale tylko gdy się to trafi/ pokazuje wrzód Ducho-
wny/ iż między ta para nie było nigdy Małżeństwa/ co by-
wa gdy albo jedna strona nigdy na Małżeństwo nie zezwo-
liła/ albo zgotła w Małżeństwo wstąpić nie mogła.

32. *Czemu Chrystus ná wzwyż pomienionym
mieyscu przydaje, Nie wszyscy to pozmnią?*

Bo lubo wiedza iż raz się ożeniwszy/ by z nagorška do
śmierci się odienić nie mogą/ przecie iakoby tego nie rozumie-
li bez wszelkiej uwagi żona biora. Pomtore, te słowa
Chrystusowe znają/ że głowiek w cysłości bez darcu Bożego
go zachować się nie może.

33. *Jako mógł Kościół Sakrament Małżeństwa
które się potajemnie odprawuje zepsować?*

Nie może Kościół y nigdy nie psuje Sakramentow/ ale
gdzie

Gdzie niemają od Chrystusa wyrażony jasne matervev Sa-
kramentu/ może deklarować/ iż tá jest albo nie tá Sakramen-
tu materya/ iáko to vczynił w niektórych innych Sakramen-
tach. Bo iáko áni Kościół/ áni Apostoł który Sakramentu
stanowie nie może/ y Apostołowie tylko ogłosili niektóre á-
le ich nie stánowali/ ták ich też nie psować áni odmieniać nie
może/ lednák Matzeństwo tájemne które byto przed Conci-
lium Tridentskim ważne/ vczynił nie ważne/ ále Sakramen-
tu nie zepsował; bo w Matzeństwie dwie są rzeczy/ znowá
zpolna y kontrákt między para/ że ja tobie obiecuję być ma-
żem/ á ja tobie żoną: á to nie jest Sakramentem/ y tákie
Matzeństwo jest y teraz v Pogan/ y przed Chrystusem byto.
W mocy zaś jest Kościół/ stánowie o kontráktach/ áby
mający tákie pewne okoliżności był ważny/ á niemający
nie był ważny/ což vczynił dla wielkich przyvżyn okolo tego
tez kontráktu/ áby nie był ważny kiedy się dzieie bez świad-
ków/ y bez własnego Plebana. Jákož y przedtym grzeszyli/
którzy go potájemnie odprawowali ten tedy kontrákt kiedy
jest ważny/ jest materya/ y był jáwjsze materya matzeństwa/
y ten materyi Kościół nie vstánowił/ ále Chrystus: ále tyl-
ko Kościół wytłumázył który ważny/ á który nie ważny kon-
trákt.

34. *Czyinie áni w piekle áni w niebie Sakramen-
tow nie używają?*

W niebie nie używają/ bo sobie lápsi Bóżej wlaicy przy-
synić nie mogą/ ále już w tej ktora máia/ zstawać ná wie-
ści powinni. W piekle zaś/ is táń lápsá mteyská nie ma/ á
Sakramentá są postanowione ná dante ábo przyimozenie tá-
szi Bóżej/ á to z zasług Chrystusowych/ bo sprawy które się
w Sakramentách nayduia/ są sprawami Chrystusowemi/ y
tego się imieniem odprawia. Dla tego ciszko grzesza kto-
rzy w grzechu śmiertelnym w Matzeństwo wstępia. W
starym

starym Zakonie sprawy Sakramentalne nie były sprawami
Chrystusowymi / ale tylko Synagogi / albo nawisecy mo-
wiac. Bożemi: którego sprawy nie nie wysługują / bo w los-
gozby wysługować miały / y tá jest różnica między Sakra-
mentami Starego y Nowego Testamentu.

35. Czyli jest Sakramentem Małżeństwo bez
Złączenia Małżeńskiego?

Jest prawdziwym Małżeństwem / a zatem y Chrześ-
cian prawdziwym Sakramentem / bo już Małżonkowie wzas-
temnie oddali się sobie / y zezwolili na ten kontrakt / bo gdy-
by tylko była obietnica tego wzajemnego wzięcia / toby tyl-
ko były zaskowiny / ale nie Małżeństwo / które się mogą z
każdey miary rozwiązać. Może iednak y Małżeństwo także
się rozwiązać / y trwać ta wolność do pułroża / byle nie zaś-
zło ślężenie się małżeńskie / do którego niht się przed pułro-
żem niewolic nie może / ale iedną stroną powinna wstąpić
do Zakonu / y gdy w nim professja wżyni / druga strona mo-
że z innym w Małżeństwo wstąpić / bo do tych czas trwać kon-
dycyja / która się w zawieraniu Małżeństwa rozumie. Bior-
cie / jeśli sobie ia albo ty nie obierzem żywota zakonnego
dośkonalego / który się w ten czas ostatecznie obiera / gdy go
samowolnie professja zakonna.

36. Czy godzi się kogo niewolic do Małżeństwa?

Jako do Zakonu niegodzi się niewolic / y cięsto grze-
chy także kto odwołuje / tak też kto niewoli / y Rodzicom
wytłina Concil: Trid: sess. 25. de Regul. cap. 26. Kiedy Co-
ci niewola do Błaznoty

37. Czemu P. Bóg niektóre Małżonki nawiedza niepłodnością?

Naprzód dla swej chwały / aby płód / nieplodnym cza-
sem przez cud dać / tak też do niego wespół się obracać
chcą / y chwalać kiedy go dać. tak użył Sarze / Rebeca /
Elzbiecie / y innym / bo on jest po zarciem wszelkiej płodno-
ści. Powiure, na upokorzenie / co czynił Racheli / aby mniej
wrodziła ale płodna / a nie gárdziła / Gen. 30. Potrzebie,
na pokorzenie za grzech iact / a tak się stało z Micholą żoną
Dawidową / która namięniała się z mężą swego przed A-
ra / Pażającego / 2 Reg. 6. Potzwarte, Aby Rodzicy tym go-
racy Bogą o potomstwo prosili / temu duszeli / a gdy im da
Potomka / pilniey go wychowywali / tak użyli Rodzicy
S. M. Kobi / S. Bonawentury. Po piatę, Dla zbawienia
Rodziców / którzy gdyby potomstwa mieli / mieliby na Bo-
gą pamiętać / y owsem tak nie na nie zbierając / duszeby
potracili. Po szste, Przyżyna bierze nieplodności / iż jeden z
Matkownow przedtem Bogu z żłose ślubował / a od tego
ślubu y voluenta nie otrzywał / a zatem w g-żchu używa
Matkownia / a lubo go za tem iact o tym nie wiadomośc / a
bo y zapomnienie od grzechu wymowa / jednak błogosław-
wienie swego / y płodności która jest darem samego tego
nie dać. Po siódme, Jż niektórzy tak ślapy tylko dla po-
żadliwości w Matkownstwo wstępują / a na intencya Matkown-
stwa Chrześcianstwu należaca nie pamięta / dla tego im
też Bog nie dać pomocy z ich lubieżności / y owsem dla tej
przyżyny siedmiu Półow młodych / którzy brali za żony te
która się potym dostała. Tabirzowi / zst. pozabiał. Po o-
sme, Jż czyni oboło Matkownia / wzgardzili Kościelnym /
albo zapowiedzi opuszczając / albo czasu zaktazanego bez wiel-
kiej przyżyny w Matkownstwo wstępując / albo ie na miejscu
znę którym nie należało zacząć. Po Dżemiate, Jż sobie
ani y Bogą nie tylko na nieplodność y na przekleństwo zaktaz-
zyli /

zost/ za ktorým y zle pomieškanie nábchodzi. ze á bo ziemi
y niešťuśnemu sposoby przez cary/ guślá/ zdrády/ gro- ti/ nie-
riad poprzedeńciacy Malsenstwo otrzymáli/ albo przeciw po-
wołaniu Bozkiemu/ do inśnego stanu/ w nie wśkapili / albo
teś przeciw Rodzicielśkiej śtuśney á sprawiedliwej woli to
wćzynili. Pouźieśtate, iż przyrodzenie ieśt ośłabione álbo lós-
ty/ álbo niezgódwym w młodości żyćiem/ álbo y teraźniem
śo zdytnia niepotwóragliwościm.

38. Czemu ná czás Pan Bog dáie wśomne
potomśtvo?

Pierwsza tego przyczyna táj ieśt ktorąziny báli w Jilov-
ześie/ pytalec śie czemu śie Monstra rodza/ to ieśt defekt
iśti w żywocie Mátci á bo w rodzeniu. Drugo dáie S. An-
guśty/ iż śie to ná táre swyśle przewraścié/ kiedy śie w Al-
dricle/ álbo Swieśta utoczyśie Malsenkowic nie wśiżymy
wáś.

39. Ktorego dnia wesele byśo w Kánie Gálileyśkiej?

Róćet wyznawá/ ze lednegoz dnia te śie trzy rzechy
ślá-/ albo nie w lednym roku/ to ieśt/ Chryśtas wódś w
wino czmieniá/ od trzech Krelow byśt wśławomány/ od Jas-
na S. ochróńoy/ á pośte Koncylim z pedánia Apośtośłńie-
go powiada/ iż w Wiedziela byśt ochróńoy/ tedy teź y w
miedziela byśt ná goděb/ á tá miedziela byśt pośtego dnia
Śtygńiś/ tedy teź dnia przedym y dydom mánnie poćat ná
paśtwa dawać/ y zwiáśie ná poćatń świata ſworzył/ iś-
to teź Concilium mowi.

40. Jáć to rozumieć, co tobie y mnie Niewiaśto?

Toź to znaćy w ławě Hebráśim/ iáto/ dawmy to-
mu poćoy/ nie do nas to nálezy/ co znać z Kśiśgi ktorey

Regum cap. 16. Gdy sie chciał mścić Izzywoda Dawidowej
Abisaj i Sárwy: a Dawid rzekł mu Co masz y tobie s
nu Sárwy: dopuść aby mi nieprzyjaciel zlorzeżył: toż sie
pokazuje y zmięysc innych plima.

Ná Niedziele Trzećia po Trzech Krolách.

Ewangelia y Mátceya Swietego w Rozdziale 8. od wiers
11. az do 14.

W On czas: gdy zstąpił P. Iezus z gory, było z á
nim wiele ludzi. Aoto tredowáty przyszedłszy po-
kłonil mu sie, mówiąc: Pánie iezli chceš, możesz nie
oczyszcic. T ściagnowšy P. Iezus reke, dotknął sie go,
mówiąc: Chce, bądź oczyszcion. T t zázem, oczy-
ścion trád iego. Trzekł mu P. Iezus: Pátrz abyś ni-
komu tego nie powiádał: ále idź ukáś sie Káplánowi
y ofiárny dár, który przykazał Moyses, ná świadectwo
im. Agdy wszedł do Káphárnáum, przyszedł do niego
Rotmistrz, prosząc go, y mówiąc: Pánie slugá moy leży
w domu powietrzem rušony, y srodze utrápiony. Rzekł
mu P. Iezus: Ia przyde uzdrowie go. T odpowida-
jąc Rotmistrz, rzekł: Pánie nie ieſtem godzien abyś
wszedł pod przykrycie moie: ále tylko rzekni słowem, á
będzie uzdrowion slugá moy. Boćiem ia ieſt człowiek
pod władzą postenowiony, májacy pod sobą żołnierze y
mówi

movie temu: Idź, a idźcie: a drugiemu: chodź, a przy
chodź. a słudze mojemu: czyn to, a czyni. A usły-
sawszy to P. Jezus, dziwował się. y rzekł tym którzy
sli z nim: Zaprawdę powiadam wam, nie znalazłem
tak wielkiej wiary w Izraelu. A powiadam wam, iż
wiele ich ze wschodu słońca y z zachodu przyjdzie, y
usiedzą z Abrahamem y Izáákem y Iákošem w krole-
stwie niebieskim: a synowie królestwa będą wyrzuceni w
ciemności zewnętrzne. tam będzie płacz y zgrzytanie
zębów. Rzekł P. Jezus Rotmistrzowi: Idź, a iákoś
wierzysz, niech ci się stanie. Rozdrowiał sługą teyże
godziny.

1. Czemu się Chrystus dotknął trędowatego, po-
niemaż prawo bronilo?

A By się okazał Panem prawá tego Prore zabraniało Levit:
13. dotknięcia trędowatego/ a to dla tego żeby się Pro nie
zaraził trędem który w ciámych trądach ták jest zadowity/ iż
się od niego ciáło rozpływa. Chrystus zaś tego nie mógł się
obawiać/ sączym też był wolny od tego prawa.

2. Czemu od trądu uleczonego do Káplánów
odeszła?

To się stało dla tego/ iż do onych starozákonnych Káplá-
now należało trąd wyznawać/ y wleżenie od urzędu/ y wleżes-
nie do Bósciół/ y ofiar przynosić Levit: 14. Cześcia też
było uży Ambroży S. y Chryzostom/ aby Kápláni cud oba-

zawst/ potakił sie o tym kto go wzrostł/ & li przepowiedzie
li że to miał być Messyas/ poznali prawdziwego Messy
aszk.

3. Czemu Setnik mówił do Chrystusa. Rzekni
flowem, ponieważ nikt inaczey mówić nie może?

Lubo ten Setnik nie był Żydowinem/ był jednak bła
go dobrego swotą/ y otego sie o Bogu drudzy z pisma do
czytywali/ o tym on był od Duchá S. nauczony/ y zatem Dá
ná prosi/ aby tym flowem więcej sługa/ którym sławie sław
czył/ y którym wstępnich leży. Salmeron Tomo 6. tract. 22.

4. Czemu Setnik mówi, iam człowiek moc
mający?

Aby przez se wezwał/ że choroby są iako nieśmierć sta
dzy Bożi/ których on żył na ułkanie ludzi/ & zatem z
im rozkładać/ iako woytkowy przedni żołnierzom/ który y
sam jest głowie iako y oni/ & zatem daleko bardziej Chry
stus chorobom rozkładać może.

5. Jako sie Chrystus mógł zrodzić?

Chrystus nie mógł sie prawdziwie żadney rzeczy dźwio
wać/ bo my sie w ten czas dziwowom/ gdy nam sie co no
wego/ y nam niewiadomego przytrafi. Ch. ystus zaś przez
dano sobie od Boga ymielność/ jeżeli co sie stało/ wstępn
to znał doskonałość/ zaczęł nie inn sie nowego przydać nie
mogło. Jednakże trom tej wiadomości/ miał drugą tro
rej nabyci z doświadczenia y używania y doznania rzeczy/
i ta w nim rosta/ y według tej znał podziwienia mógł po
kazywać. S. Thom: 3. parte quest. 25. art. 8:

6. Cze-

6. Czemu Chrystus mowi iż tákicy wiary nie
należą, iaka była w Seemiku, poniewaz też sławna by-
ła w Abrahamic?

Nie mowi tu Chrystus o wierze tych co przed nim byli/
ale o tych którzy na ten czas żyli/ y to nie o wiary ich z tego/
ale tylko o tych/ ktorzy przepowiadał Hieron: dla tego ty-
mi słowami nie sędzie/ ani Właściwicy Dany/ ani Janá
Chrzestielá/ ani tych przed ktorými to mowi/ to jest/ Wznio-
w y Apostołom/ ale innych. Salmeron.

7. Jako Synowie królestwa wyrzuceni będą, po-
nieważ wybrani zgineć nie mogą?

Nie mowi tu Chrystus o wybranych do chwały/ którzy
zgineć nie mogą/ ale o tych którzy byli potomkami Pro-
roflow y Pátryarchow/ y wiara ich iakoby trzymali/ á z do-
tym byli synami Kościoła prawdziwego/ y tegoż mieli być
dziedzicami/ ale iż nie całe wiara Proroflow trzymali/ są od-
rzućeni: a na miejsce ich nastąpili z rożnych części świata Po-
ganie/ do ktorých się prawdziwy Kościół przemiósł z nástoj-
Káptánstwem/ y opłakami.

8. Jeżeli przeznaczony do nieba, może być od
Boga odrzucony?

Jedni Teologowie ujął/ iż Bóg niłogo nie przeznaczá do
nieba/ aż wprzód obaczywszy od wieku/ że w dobrym do-
śmierci wytrwają/ a tych nie może/ iako do końca dobrych od-
rzuć. Drudzy ujął/ że Bóg przeznaczá od wieku/ wprzód
niezależnie głowická obaczył zasługi/ ale iednak posłanawia
że go przez te y te sprawy dobre chce zbawić/ y zaraz mu
sporzadza takie iakże swej pomocy/ że się ich niepochoybnie
chwyc

chwyci/ y dobrym do końca będzie/ zatem y wedle tego
zdania/ nie może głowić do chwały przeznaczonego odrzu-
cić/ bo co raz dąć postanowił/ tego nie odmienia. Jednak
iż nie wiemy które z tych zdanie prawdziwsze/ i które spazac
nie mamy/ tak też nie mamy dobrych spraw opuścić. a choć
by rozumieli iż pierwsze zdanie prawdziwsze/ tedy nam się o
dobry żywot trzeba stać koniecznie/ bo bez niego wedle te-
go zdania przeznaczeni byś nie mamy. Jeżeli też wtóre zdá-
nie jest prawdziwsze/ tedy y tak proznować nie mamy/ y kto
nie dobrego nie robi do przeznaczenia swego nie pomaga/ bo
lubo nie dla zasług przeznacza Bog/ ale iednak nie dkie chwa-
ły/ aż za zasługami.

9. Coto jest. Do ciemności powierzchnych będą
wyrzuceni?

Wiemie Królestwa są żywi/ którym Bog dał był
królestwo do życia/ y wielkimi dąć był gotow/ w którymby
godowali/ a i starze oni mało obłąd y ywali/ ale i wro-
wieżerzili/ i żywym którym nie przyieto do stołu w ciemno-
ściach zostawali/ niemając światła które było im być stało-
wey/ y te były ciemności powierzchne/ które były na dwos-
rze gdzie nie świecono. przez to iednako znają się i teraz
grzešníci jest w ciemnościach wewnętrznych/ nie wznowiac do-
bra prawdziwego/ które jest Bog sam/ a zaś nie iako w cis-
mności będąc/ chwytają się za dobro fałszywe/ i takim są do-
stąpił płama dożesna/ rozbosy/ ten będzie wrzucony do cis-
mności powierzchownych/ to jest do piekła/ gdzie między in-
nemi mekami/ jest ciemność wielkista.

Nie-

Niedziela Czwarta po Trzech Krolach.

Ewangelia z Matei 28. Swietego w Rozdziale 8. od wiersza
23. aż do 28.

Czasu onego: Gdy Pan Jezus wstąpił w łódź, we-
szli z nim Uczniowie jego. A cto wzruszenie
wielkie stało się na morzu, tak iż mały łódź okrywały
a on spał. I przystąpili ku niemu Uczniowie jego, y o-
budzili go, mówiąc: Panie, zachowaj nas, ginimy.
Trzech inn. P. Jezus: Czemużeście bojaźliwi, mało-
wierni? Tedy wstałszy, rozkazał wiatrom, y morzu, y
stało się ucieszenie wielkie. A ludzie się dziwowali, mó-
wiąc: Iakież to jest ten, że mu y wiatry y morze są po-
słuszne?

1. Czemu Chrystus przed namalnością zaśypia?

Gdy my spienimy w nas rozum / a sárcm y mola przyniemy /
nie tak byle o Chrystusa / bo rozum nie siedzi iáko w nas
já fantázia / a illo imaginacya / y ták dobrze myśliło rozum
nie gdy spał / takto ná iáwie. Já nał zós tu dobrowolnie / á
by Uczniowie poznali moc y cud jego / gdy się ocuciwszy /
słowem morze ukołoił / które pod czas snu tego mocnie się
zaburzeło / á gdyby nie spał / nie czekali by Uczniowie ták
wielkiej namalności / y prosiliby go o wstanie / y cudby
nie był ták znákomity.

2. Czo-

2. Czemu Chrystus dopuścił te nawałności?

Jeżeli Genezaret było wierzchnie morzem / to się bardzo wzburzyło. Origenes powiada iż ta cudowna moc Boża stała się nawałnością. ale Ambroży S. in cap. 5. Luc. powiada / iż dla tego burza była / y łódź się zatapiała / że na niej był Judaś / toż mowi Beda in Luc: 8. tak rzecz jest niebezpieczna mieć w towarzystwie tego złego.

3. Jaka Bóg na ludzi dopuszcza nieszczęścia?

Albo nie brońcie biegom prawdy / y tak dopuszcza choroby / gdy humory na przykład / w głowie poszły / a w ten czas nie bierzcie się do tego Bóg przykład idzie do ognia aby palił. Albo też dozwala żartu / aby humory paplał / nieprawdę pobudził / albo się stało ofiara / toż o inych rzeczach pisać będzie.

4. Czemu Chrystus nie wziął do łodzi tylko Apostoły?

Bo na ten czas od gromady ludu chciał się wstrzymać / wie dział też że się mieli uczniowie przyłączyć do niebezpieczeństwa / y na łare słowno zaśluszyć / przy tym ludowi być nie należało / chciał bowiem Chrystus / aby u ludzi dobra sława mieli / y w tym ochraniał nauczycielów wiary.

5. Zkąd pochodziło że Chrystus zaśnął?

Przyrodzone niedostatki ciała naszych / na całą naszą padające Chrystus na to przysiał / aby się prawdziwym posłusznym być uczniom / między tymi jest śnienie / które też on kiedy chciał / mógł w sobie wzbudzić y wśmierzyc / bo i miał w sobie moc / a na ten czas się wzbudził / aby między swymi cudem na chwałę Boga uczynił.

6. Cze-

6. *Czemu Chrystus wiatrom y morzu rozkazywał,
ponieważ nie słyszą?*

Właściwe rozkazowanie nie jest mocne/ bo ten komu rozkazuje/ to z niego z dobrej woli y może nic nie czynić/ a słowem nic sprawić nie możemy: Chrystusowe zaś rozkazowanie było skuteczne/ bo co chciał/ to stać się musiało/ tak iż naturami rzeczy rządziło/ tak iż gdy chciał/ aby się w wino woda obróciła/ zaraz się musiała stać woda/ dla tego iego rozkazowanie było w rzeczach posługujących nie potrzebowało/ podobne jednak w tym naszemu było/ iż to co kazał/ morze używało. bo znał tego który je stworzył/ iako zna Bóg iaką siłę go ziemieślnika.

7. *Czemu Chrystus używał łutki, mogąc po
morzu chodzić?*

Bo nie zawiesz cudów wirtwał/ inaczej nie miałoby go za prawdziwego człowieka/ w którym nas też nauczył/ abyśmy cudów nie pragneli/ przedy co możemy przyrodzonym sposobem sprawić.

8. *Czemu Chrystus Uczniom mało wiernymi
zowie?*

Bo lubo rozumieli góry nie spać/ iż mogli ich od zatorów pienia zbawić/ o spieraniu jednak tego nie trzymali/ w którym mało wierni byli/ bo rozumieli że gdy spać/ nie wiedział co się z nimi działo na morzu. Salmeron tomo 6. trać. 12.

Nie-

Niedziela Piata po Trzech Krolách.

Evangelia v Mattheusa Swiętego w Rozdziale 13. od wiersz
24. aż do 31.

ONego czasu: mówił P. Jezus Uczniom swym to podobieństwo. Podobne jest Królestwo niebieskie człowiekowi siejącemu dobre nasienie na roli swej. A gdy ludzie śpią, przyśedł nieprzyjaciel jego, y posiał kłakol między psenice, y odśedł. A gdy urosła trawa, y owoc uczynił: tedy sie pokazał y kłakol. A przystąpimszy słudzy gospodarscy, rzekli mu: Panie, iżaliś nie posiał dobrego nasienia na roli twojej? Zkąd tedy kłakol ma? Trzeźł im: Nieprzyjaczny człowiek to uczynił. A słudzy mu rzekli: Chceszże iz poydziemy á zbierzemy go? A on rzekł: Nie, byście snąć zbierając kłakol, nie wykorzenili zaraz z nim y psenice. Dopuście obojgu spólnie rość, aż do żniw: á czasu żniw rzekę żeńcom: Zbierzcie pierwcy kłakol, á zwiążcie go w snopki ku spaleniu, á psenice zgromadźcie do gumná moiego.

1. Czemu mówi, wyszedł ten który zaśiewa?

Bo Chrystus jest który zaśiewa, á ten na przepowiadanie wyszedł z Nazarethu y mieysc innych. Wedle Bożycy zaś
natura

natury/ wynieść inaczey nie mogli/ tylko przez swe welelenie/
bo wedle Bozstwa jest wśedzie.

2. Czemu sie Boże słowo zowie nasieniem?

Bo ma podobieństwo do nasienia/ bo iako nasienie
jest początkiem owocu swego/ tak y ono słowo: iako nasie-
nie w ziemi zostaje niżeli wyrosnie/ tak y słowo trzeba żeby
w duszy do życia przez rozmyślanie zostało/ niżeli swej poży-
tek w dobrych czynach położy. Nasienie obumiera y slo-
wo Boże przez pokorę zająłone/ iakoby obumiera/ do życia
ma zostawać w sercu słuchającego.

3. Jako Chrystus własne miał nasienie?

Bo Morzeß y Prorocy nie swole ale Bożkie opowia-
dali słowo/ a Chrystus własne swoje. a gdy mówi Ioan. 7.
Moja nauka nie jest moja/ ale tego Ktory mnie posłał. to zna-
czy/ iż jest od Oycy/ z Którym iednak też jest istoty.

4. Czemu Chrystus używa przypowieści?

Bo w onych Kráľách ten był zwyczaj/ że przez przypo-
wieści powiádano/ Ktore też służą do lepszey pamięci: chciał
też swe powieści przed niektórymi zająć/ Których mu wiedzieć
nie należało.

5. Czemu sie nauka Chrystusowa do sieby przy- równywa?

Bo iako do zaśiewu trzeba nasienia/ roli/ słońca/
dżdżu/ wiatru: tak y do słowa Bożego/ aby czyniło pożytek.
potrzeba samego słowa Bożego iako nasienia/ potrzeba
ludzkiej woli/ aby na nie ziarno/ iako na ziemię pádło. Po-
trzeba

trzeba łaski Bożej wprzezdziacey y oświecałacey iako słońce.
Ktora też wola zagrzewa do dobrego y do wzrostu nasieniu
temu pomagą. Potrzeba iako dżdżu łaski Bożej w dobrym
zatrzymawiającey/ aby się podle wloknosći/ wola na zad nie
cofneła. y pokusy też potrzebne/ Ktore iako wiatry co wyro-
sło/ w ziemi zmacniają.

6. Czemu ziarno które pado przy drodze pta-
cy pozobali?

Wedle drogi/ toż to jest na tym miejscu/ co na drodze.
bo S Łukas cap. 8. też przypowieść pisze/ mowi że to ziarno
no było podoptane/ tedy musiało być na drodze. drogą zaś
nie bywa ani orana/ ani wlożona/ dla tego też ziarno nie
było ziemia odkryte/ y tak ie ptastwo iacnie pozobalo.

7. Czemu Czarta złym zowia?

Bo nie tylko złym jest/ ale we złym tak zatwardziały/
iż z niego powstać nie może/ aby też y mogli niechciały/ y
tego może ze szczerzy złości do złego wiedzie y namawia/ co
jest złość wierutna!

8. Czemu się tu Czarta znacza przez ptastwo
niebieskie?

Bo iako ptastwo tu niebu wylatuje/ lubo go nigdy
nie doleci/ jednak się rado bawi na powietrzu wysoko/ tak y
czarta wylatuje przez pychę aż tu Bogu/ a osobliwie Lucya-
per/ Który z Bogiem chciał się porównać/ y teraz zawise w
pyśle zostaje/ niechcąc się Bogu poklonić. dla tego się też
y moca powietrzna zowie. Ephes. 6.

9. Iako

9. *Jako Czart słowo Boże z serca wybiera, ponie-
waż żadną miarą do rozumu y woli ludzkiej
nie wchodzi?*

Tylko sam Bóg do naszego rozumu y woli ma wstęp/
iż zaraz w nich może co mu się podoba sprawić. Mogłby prze-
cie ściana fantazya y imaginacya naszą mieszać / y na niej
stawiać / któreby chciał wyobrażenia / żeby nam w głowie
stały / albo niechcąc / albo inne / iakie rzeczy / iakobyśmy na
nie patrzały / gdyby mu Bóg dopuścił / y tak zapomnieliby-
śmy iakno na co byśmy chcieli pamiętać / a toby nam w o-
czach stało / co on chciał / y w tenże sposób mógłby nas po-
czynić ścianymi. bo rozum nasz po ki dusa jest w ciele / zwiast-
wany jest z imaginacya / y to przed się bierze co jest w imagin-
nacyi. bo lubo dusa naszą jest szczerym duchem iednak nie
ma własnych swoich wyobrażenia / które zowią species,
y bez nich / rozumieć nie może / iako też oko nie
może bez swoich / które każdy obaczyć może w izbie dobrze
zestawad zamkniętej / ażby nie światła w niej nie było / tedy
dziurki w ścianach aby światło wchodziło / ale nie promień
słoneczny / gdy przeciwko tej dziurce / która ma być nie wiel-
ka / płotno białe / albo papier rozciągnię / obaczy obrazy res-
go co jest na dworze. W czym więcej narydzieś w moim
Optice. te obrazy są species y te w oko wchodzi / y bez tych
oko widzieć nie może / a te są materialne iako też jest y
oko materialne. podobnych y rozum potrzebuje / ale iako
sam jest duchowny. te się z nami nie zrodziły / y ile ich
nabywamy / tyle umiemy / te początek biera od mater-
rialnych które do zmysłów podobnym sposobem iakosmy o-
ku mówili od rzeczy materialnych przychodzi. na tych
kształt robi sobie imaginacya species tychże rzeczy które by-
ły na zmysłach species, także materialne / ale y te iako y pier-
wşe / może czart pomieszać / iako się też miesza w ścianach
stwier

siwie y pilánstwie turebna/ że się zda takoby chodźilo co na
miejscu stoi. Od tych species mäteryálnych wziąwszy po-
czatek nasz rozum formie sobie species: już Duchowne toż
wyrażające/ co one mäteryálne/ y w nich y przez nie rzeczy
rozumie/ do tych zły duch nie má przystępu. Jednak tym
sposobem słowo Boże z serca pospolitego wykrada/ przywo-
dzac mu inne rzeczy przed oczy/ y do nich go prowadzac/ ál-
bo one do niego/ aby o nich myślac/ słowa Bożego zapo-
mniał/ o nim nie myślił/ sobie go nie rozważał/ w wierze
około niego się nie wzmacniał.

10. Co to jest zá kákol który czárt sieie.

Jáko się przez dobre nasienie rozumie słowo Boże/ tak
przez takol może się rozumieć namowa czártowska/ z ktorey/
jako z słowa Bożego wyrastaia cnoty y pobożne wzyńki/ tak
z tey rosną grzechy y złości.

11. Czemu dopuścza Bog Czártowi śiac' kákol?

Ulicy głowiełowi takol ten nie zawadził/ gdyby nie
spat w ten czas/ kiedy go siano/ boby go odrzucił/ ále kie-
dy się głowieł opuścił w szańce Bożey y w niej iáłoby ná
podnieły śatánskie spi/ dásie czas y miejsce temu złemu zas-
siewłowi. Śiac' zaś czártu y kuśić Bog dopuścza/ aby ie-
go pokuśy głowieł/ ponieważ to może przy táńce Bożey/ od-
rzucił/ á z tad sobie zasług/ czártowi zawstyżenia przygwa-
niał. Dopuścza y ná to/ aby pokázáło się/ kto jest śczerym
Bożym przyiacielem/ bo táčno się komu pokázowác przyia-
cielem/ kiedy zroba się iáłoby pleści/ ále kiedy cie surowie
strofuie álbo karze á przytym lepszé ciś kto przeciw niemu
pobudza/ to tru dnieyśa

12. *Czemu y iáko sie tu Czárt człowiekiem
niepraziaznym zowie?*

Przepowieść tá idzie w ten sposób. Gospodarz posiał
rola pszenica a gdy zaśnal z ciadzi / nieprzeczny iemu
głowiek / chce złość wyrzadzić / nasiał kakolu. Te przypo-
wieść potym Chrystus wykladał / mowi / co táń wżnił
ná roli sty głowiek / to ná jercách czyni czart. a zátym nie zo-
wie czártá głowiekiem.

13. *Czemu Chrystus nie káže wyrwać kakolu
aż do żniwa?*

Jáko przez ziarno dobre rozumie sie słowo Boże / z koro-
rego sie rodzi wiara prowadząca za sobą dobre wżni / táż
przez kakol nauka czartowska / która i- st nasieniem herezji /
ábo y same herezie. a jeśli wyrwáta tego z ziemi / który
fałszywa fute moneta / tedy y ten nie minie ná to zasłużyć /
który fałszywa sieie wiara / gdyż nie minie ná wierze należy
niż ná monecie. Jednáż tego kakolu gubie nie trzeba póki
jest zmieszane z pszenicą / aby przez to y pszenicá słody nie
odniosła. S. Chryst Hicronim.

14. *Jáko rozumieć co Páwel S. I. Cor. II.
mowi. Trzeba żeby były Herezie?*

Co mowi S. Páwel nieprágnąc y nie rozkázując aby
były ale prorokując że buda. iáko też gdy wiżim znaki po-
wietrza ábo głodu / mowiemy / iż trzeba aby za tymi zna-
kami nastąpiło powietrze abo głód / lubo go nie pragniemy:
widząc tedy S. Páwel / że niektórzy byli wpárci / y głow nie
stwornych / które sa znaki herezji / powiedział że po tych zna-
kách trzeba aby herezie nastąpiły / które też y pokaza kto
jest wiernym / a kto niedowiarkiem.

15. Cze-

15. *Czemu kakol aż po psenicy zaśiány?*

Bo wprzód jest wiara niż zepsowanie wiary / wprzód prawdziwi niżeli fałszywi Prorocy / wprzód sprawy Bożie niżeli Sataniście. na psenicy sieia kakol Heretycy / bo nigdy go nie sieia między Dogány / ale tam / gdzie inż była zaśiána prawa wiara / na psenicy / bo na słowie Bożym sie funduis one psuiac / fałsuiac / źle wykładaiac.

16. *Czemu Chrystus rozkłada owoc na trzydzieści, sześćdziesiąty?*

Jż troiaki jest stan ludzi ktorzy słowo Boże przyimują / iżto to wyklada S. Hieron. in 13. Matth: Pánienstwa / á ci setny owoc przynoszą. Wdowi / a te sześćdziesiąty. Mażen / á ci trzydziesty. S zas Augustyn lib. 5. quast. Evang. quast. 9. do inszych to stanow stosuje. Mszennikom setny / Pánnom sześćdziesiąty / Bonáym trzydziesty owoc przypisuje. Inni to inázey tłumacza / ale wšyscy o trzech stanách między sobą nierownych / ktore máiac nierowna do dobrego pogoda / álbo náterva / nierowny Boga owoc ze słowa tego przynoszą. Mže sie też rozumieć o Zákonnikách / o Kšieszy Smetekier / y o ludziách Świeckich. Mže o záživnatech droge Boží / o postupuiaczych w niev / o doškonálych. Author Imperf. operis nauča: iž setny owoc Mszennicy. sześćdziesiąty dobromolnie vboďy dla Chrystusa / trzydziesty ái ktorzy są mo rytko Boże Przykazanie zachowuią / to jest ludzie stwiecy Boga przynoszą.

17. *Czemu Vczniowie prošili o wyklad tey przypowiešci?*

Bo to trůdna im bylá do wvrozumienia / iżto to Bog sieie y na drodze / y na opoce / y w cieniu / iáto sieia kakol.

18. *Cze*

18. Czemu Chrystus przydaje. Wam dano zrozumieć tajemnice?

Bo nikt nie może wiedzieć co Bóg przez słowa nieświeżo rozumie/ iako to były wrey Ewangeliczy/ jeżeli mu sam Bóg nie objaśni zrozumienie Pisma S. jest darem Bożym. Władcy/ nikt pełno nie rozumie/ aż mu owierzy/ iako mówi Profe. Wiedza zaś jest darem Bożym/ zaś w tym z tey wiedzy wyrozumienie słów Bożego pisanego/ a toż jest v o podanym/ jest darem Bożym. tak to August. tract. 51. in Ioan.

19. Czemu Bóg siewie y po drodze, y po opoce, y po cierniu?

Siew tam gdzie nie maś nadzieie pożytku/ zda się rzecz niepotrzebna v ludzi/ ale nie tak v Bogu. bo ziemia dla tego nie czyni owocu/ że niemoże. serca zaś ludzkie dla tego nie czynia/ że lubo mogą niechca. Bóg tedy który wśysklich chce zbawić/ wśisadzie siew/ aby się pokazało iż zgubą głowiczą/ jest z samego głowicza/ a nie z Boga.

20. Co to jest, aby widząc nie widzieli, słysząc nie słyszeli?

Ponieważ Chrystus wśysklim chce do zbawienia pomóc/ iakoż tedy mówi Aby widząc nie widzieli? Sens tedy jest tych słów. Stryżniewowie stali się niegodnymi/ aby im Bóg dał rzecz trudne zrozumieć; bo niechca wierząc nauce/ skoro Chrystus przekładał/ na ten czas słowy prosić mi. kiedy im też powiedział że przepowieść o zaświeceniu/ skoro oni nie rozumieli/ nie chcieli się wnieść v prośbie o wykład/ iako prosili Apostołowie zaś w Chrystusa strachając nie słyszeli/ widząc nie widzieli/ co z nich a nie z Chrystusa pochodziło. S. Gregorz daje tu rade/ i to chce

Pismo S. zrozumieć/ niechay wprzód te troche/ ktora zrozumiał użytkiem wypełni/ á przez to sie przysposobi ze mu da wiscey P. Bog zrozumieć. Z Żydow z. to pochodziło/ że widząc nie widzieli; bo widząc cudá Chrystusowe/ á to wół te Belzebubowi przypisowali. Słyszác kazania wierzyć niechcieli. Ale tá odpowiedź naszą nie wšytko pláti; bo te przypowieść Márcel S. pisac/powíada/ iż Chrystus táś mozwól/ áby słysząc nie słyszeli/ widząc nie widzieli. Tego moglá być przyczyna/ iż táś mówił Chrystus. bo Żydzi sobie ná to zasłużyli/ áby do nich w tákich mówił przypowieściach rychby oni nie zrozumieli/ poniewáz kiedy táś nie ich náuczał wierzyć niechcieli. Ale y ná tym nie dośc; bo przydaje Ewángelia/ iż chciał iakoby táś Chrystus mówić/ áby nie w wierzáli/ y nie náwrócili się/ á Bog záś chce každého zbáwić. iákož tedy te dwie rzecy pogodzić. Odpowiadam iż w ten sposób. Chrystus chciał áby nie zrozumieli/ záčym to idzie że się nie náwróca/ gdyž im odbiera óla grzechów ich pomoc do náwrócenia się/ to iest/ odbiera ábo nie dáie zrozumienia słowa swego y kazania. á iáko może Bog głowiełowi spráwiedliwie dla grzechów tego nie dáwać żywota wiecznego/ tedyć też może nie dáwać dla grzechów y pomocy niektórych/ to iest/ sátechnych do niego/ lubo záwšie dáie rákie/ ktorých gdyby się głowieł iá/ sátechnymi by se w żywił. Ale y táś iestže chce áby był głowieł zbáwiony/ iákož byliby zbáwiony/ gdyby z nim chciał dobrze iáko może żywić/ iáto ci Żydzi/ náprzýklad/ mogli žalować iż słowom Chrystusowym nie w wierzyli/ á Bogby im ten grzech odpuszcíl/ y dáł Písmá S. y Kazan Chrystusowych zrozumienie/ przez ktore porym óświeceni y wzmocnieni/ strážliby się imnych grzechów/ y w iáśceby Bóžey pomárali y zbáwieni by byli. Wiechce tedy Bog áby nie bali zbáwieni/ ale takto widzi że to będzie iż nie beda zbáwieni. Chce takto tedy dla spráwiedliwych sádom swóich/ tych im nie dáwać pomocy do zbáwienia

wienia/ z Procynt wiodłi żeby koniecznie byli zbawieni/ & ba-
wili ich nikomu nie pomien/ y czni miłosierdzie & niepo-
winność gdy ie temu dacie: lubo przeym dacie inne ktorych
oni/ lubo mogą/ nie czni sobie skutecznymi. W tenże spos-
sob ma się rozumieć. O ślepienie/ zaciężenie serc/ ktor-
ych Kar Główny Bóg wysła nad człowiekiem/ tymże sposo-
bem sama się dopuściłenie grzechom ludzkich. Dla tego
powiło to Alu ma się rozumieć nie tak iżby znać było przyczyn-
ne/ ale iżby znać było/ że za tym to przydzie, że nie zrozumieła
słowa Bżego/ grzechu się przedz nie będa/ & na koniec będa
potępieni.

21. Iako to rozumieć, kto nie ma, wezmą mu y
to czego nie ma, ponieważ nie ma, iakoż wezmą?

Sens tych słow jest/ Kto wie/ y nie ma/ y te ma dobrą
dozaję z ktorych & cieść odbiora/ S Chryzostom pomie-
niłone słowa rozumie o zosłudze y zapłacie/ y ten ich wedle
niego jest sens. Kto ma wiele zosług dać mu wiele zapła-
ty/ & Kto nie ma zosług y pomocy do nich skuteczny/ odbiora
mu na ubaranie lenistwa tego w służbie Bżey S. Hieronim.
Matace mu uśr do słuchania słowa Bżego/ y pomocy do wypełnie-
nia bodatza. Augusten. Matace mu w używaniu dary Bż-
że wleccy mu ich Bóg przyda.

22. Czemu Bóg ludziom dopuszcza grzeszyć?

Wolna tego jest przyczyna/ aby wolności ludzkiej wo-
li nie psował. Ale przecie jakże kiedy ciemni grzeszy ma po-
mocy do zmięrowania się grzechu/ ktorych zrywając/ mo-
gliby się grzechu rżędz. Przyczyna zaś ram się niewiadom-
nie/ dla ktorych Bóg nie dacie/ jak że takich pomocy z ktorych

mi łoneżnieby nie zgrzesili. S: Aug. lib. i. de Civit. tamie
dzy innemi daie/ żeby ułarał pyche/ wysoce o swej enocie
rozumiejących/ albo żeby od nier vchował/ á zań lib. quæst.
Evang. Powiada iż niektórym dopuścić w straszliwe grze
chy wpadać/ aby się w mniemych/ o łone nie dbało y w nich
leżo opamiętali.

Niedziela Szosta po Trzech Krolách.

Ewangelia v Matieusza S. w Rozdziale 13. od wiersza 31.
aż do 36.

W On czas: mówił Pan Iezus ludziom to podo
bieństwo. Podobne jest krolestwo niebieskie
ziarnu gorzycznemu: które wziąwszy człowiek, wsiadł
na roli swojej: które najmnieysze jest ze wsze go nasie
nia: ále kiedy urosćie, większe jest ze wszech ziół o
grodných: y sława się drzewem, ták iż przychodzą
ptácy powietrzni, y mieszkają ná gálaskách jego. In
sze podobieństwo powiedział im: Podobne jest krolestwo
niebieskie kwásowi, który wziąwszy niewiastá, zakryłá
we trzy miáry maki, aż wszystká skwásniálá. To wszy
stko mówił P. Iezus przez podobieństwa do ludzi: á
okrom podobieństwa nie mówił im, aby się wypełniło to
co jest rzeczone przez Proroká mówiącego: Otworze
ustá moie w przypowieściach: powiem skryte rzeczy od
założenia świata.

1. Cze

1. *Czemu Chrystus podobne czyni królestwo nie-
bieskie ziarnu gorczycznemu?*

Zmierzam królestwa niebieskiego rozumie się tu Ko-
ściół/ bo w nim badaczy spodziemano się królestwa onego.
ten tedy był na początku swoim mały iakoby ziarno gorczy-
czne/ a potem się rozrost/ iż cały świat napełnił. Hieron.
August.

2. *Iako jest namniejszye ziarnko gorczyczne, ponie-
waż Makowe mnieysze, Cyprissowego nie dojrzy, iako
pisze Plinius lib. 17. cap. 10.*

Cyprissowe do tej rzeczy nie należy/ bo tu Chrystus mo-
wi o nasieniach ogrodowych/ a Cypris zaś jest drzewo. W
Makowym odpowiadam/ Pan tu nie kładzie ogółem/ iż
namniejszye między ogrodowcami ziarno gorczyczne/ ale iż jest
namniejszye z tych/które takby mogły iako ono wyrosć/ wy-
raasta bowiem gorczyca/ że się w kierz y drzewo obraca/ iako
to też wyraasta y kuta/ ale nie tak bywa iako gorczyca/ tu
ty też w takich krainach y Maku raczej do Apryli niż do
Iulii wysiada/ a z tym między ogrodowe rzeczy nie licza.
Wyraasta tedy w Ziemi Żydowskiej gorczyca/ tak dalece/ iż
się znáznym drzewem stáie/ tym sposobem y Kościół zrasa
badac małym/ rozrost się. Na toż wnidzie/ jeżeli trochę
rozumiec przez królestwo niebieskie samego Chrystusa/ bo y
ten naprzód był wzgardzony iako robał pod nogami/ a teraz
przed jego krzyżem/ y Pánowie świata głow schyláć/ y
zá kłóscie pożyta/ Pro dostanie gości gwóźdź/ ná którym
wisze umarł.

3. Czemu Pan proste czasem y od oraczow
wzięte przypowieści powiadał?

Czynił to kiedy przed ludem prostym kazanie miał/
aby łatwiej rzeczy trudniejszy przez wiadome sobie mogli po-
znąć.

4. Jako rozumiec co Matth. 17. rzeczono. Je-
żeli będziecie mieć wiarę iakożi irno gorczyczne, nie
wam nie będzie niepodobnego?

Wiara która człowieka czyni wiernym y Chrześciani-
nem/ nie jest ta o której tu mowa. Inna jest wiara do cu-
dom sprawowania należy/ a także jest darem Bożym/ y ta-
ko pierwsza wiara na tym jest/ aby to człowiek miał za pra-
wodliwe co Bog obiałwił/ y wierzał to. tak ta poslednia sprá-
wuje usność w człowieku/ że Bog ten cud uczyni. Ta zaś
nie bawi mniejsza albo większa/ ta zaś bywa/ y czasem przyi-
dzie do tego że tak mała będzie iak żarno gorczyczne. nie
jest ta wiara w naszey mocy/ ale ia dacie Bog kiedy przez nas
chce cud uczynić/ y do zbawienia nie jest potrzebna.

Niedziela Stározapustna.

Evangelia y Matieusza S. w Rozdziale 20. od wiersza 1.
aż do 17.

W On czas: Mowił P. Jezus Uczniom swoim to
podobieństwo Podobne jest krolestwo niebieskie
człowiekowi: gospodarzowi, który wyszedł bazarano nay-
mować robotniki do winnice swojej. A zmówiwszy sie
z robotnikami zgroźną na dzień, posłał je do winnice
swojej

swoicy. I wyszedłszy o trzeciej godzinie, wyrzał drugie
stoiące na rynku proznuipce, y rzekł im: Idźcie y wy
do winnice moiej, á co będzie sprawiedliwa, dam wam.
A oni posli. Trzecie wyszedłszy ośmistej y dziewiętej go-
dzinie, także uczynił. A o iedenastej godzinie wyszed-
łszy, nalał drugie stoiące, y rzekł im: Co tu stoicie cá-
ły dzień proznuipcy? Rzekli mu: Iz nas nikt niená-
ipł. Rzekł im: Idźcie y wy do winnice moiej. Agdy
wieczor przyszedł, rzekł Pan winnice sprawcy swemu:
Zawołay robotników, á odday im zapłatę, poczyniwszy
od ostatnich aż do pierwszych. A gdy przyszli oni kto-
rzy o iedenastej przyszli byli; wzięli każdy po gro-
szu. Przyszedłszy też y pierwszy, mieli żeby więcej
wziąć mieli: ále wzięli y oni każdy po groszu. A wzię-
wszy szemrali przeciw gospodarzowi, mówiąc: Ci osta-
teczni iedne godzinę robili, á uczyniłeś ic nam rowne-
mi, ktorzyśmy nieśli ciężar dnia y upalenia? A on
odpowiadając, rzekł iednemu z nich: Przyjaćielu, nie
czyniec krzywdy. A zaś sie zemnaż á groś nic zmo-
wił? Weźmiesz co twego iest, á idź. Chce też y temu
ostatcznemu dać iako y tobie. Czyli mi sie nie godzi
uczynić co chce? Czyli oko twoie złosliwe iest, izem-
ia iest dobry? Tak ci, ostateczni będą pierwszymi: á

pięć o tatecznem. Abo wiem wiele jest wezwanych:
ale mało wybranych.

1. Iaki groſſ dzienny obiecacie goſpodarz robo-
tnikom?

Denariusz albo groſſ / o którym tu mówią / równa Jellus
Rzyński / czyli iakoby pięćdenasty groſſy Polſkich /
bo tak wiele dawano w onym kraju za dzień roboty w win-
nicy. Dzień zaś dzielili na trzy / by był nadziuszki by na-
proty / na godzin równych 12, które się zaczęły od wscho-
du słońca / a kończyły się na zachodzie / tenże był i noc po-
miar. Boże zaś godzina zawsze na południe przypadła / ale
godziny się mieniły co dzień / bo jednego dnia były proste
albo dłuższe niż drugiego / tak iż czasem godzina w sobie za-
wierać mogła pięć / a czasem trzy kwadranty / o takich go-
dzinach pilnie mówi / a zwłaszcza Ioan. 11. 9. Czyli nie dwa-
naście godzin ma dzień?

2. W czym królestwo niebieskie podobne jest
Goſpodarzowi?

Nie do Goſpodarza tu się królestwo Boże przyrówny-
wa / ale do tego oberścicia się z robotnikami. Goſpodarz
jednaki ten wyraża Chryſtuſa / który woła z całego świata
robotników do swej winnicy / to jest do Kościoła ſwego.
Chryſtoſt.

3. Czemu Goſpodarz po pięć razy wychodzi
zwoływać robotników?

Liść ta perenna / błędnie się miłko tego ceby miał me-
wić / częſto albo raczej uſławicznie. *Przeſtanę Bóg*
do wiad

to młody i dobrego posłoga. albo jeśli pigę znąć tylko pias
to mierzba tego brata do wysłania/ gdyż nie wystro co jest
w przypowieściach/ zamiera nauka/ ale tylko co stały temu
koncowi/ na który Chrystus ons przypowieść przewodzi/
drugie zaś oświadczenie służy tylko do zupełności wszystey przy
powiści. Abulen. in Marth. 20. quest. 8.

4. Czemu Gospodarz z tymi które rano nąymuie
wzawia się o groś, a z tymi, które nierzehło, targu
nie czyni?

Co się rano nąymowali/ na cały dzień sili robocy/ y cał
m wedle zwyżsłu dać było groś powinno/ y dla tego so
sobie żąraz wzmawiali. Ci zaś którzy nie mieli cały dzień ro
bie/ domagać się grośia dziennego nie mogli/ ale tylko na
bażenie Pańskie spuszczać się musieli.

5. Czemu Gospodarz wprzód ostatnim płacił?

Bo gdyby zapłacił był na początku pierwszym/ odeśliby
żaraz/ nie czekając y nie patrząc k to drugim płacić beda/
Gospodarz zaś chce/ aby iako sprawiedliwość około siebie
doznał/ tak też na dobroć tego y szkodliwość około drug
ich patrzał. A przez to się znąć iż Bog Narodom lubo
poko po Żydach na tego służy/ a przybry/ da. Bog iako nad
grode iako Żydom/ y nie czyniac Żydom przywody/ polaje po
wołanym z Pogan szkodliwość. Żydom znają pierwoś
ktory się targowali/ bo Żydzi nie tak y ochoty Bogu
służyli/ iako że zapłaci y o te Bog do służby swoy powabił
dobrá im doćiesne obietnicę/ a Chryścianie w tym wiastę
go służyć będąc/ na iasę się y wola Boża zdają.

doszle do Chrystu swemu/ tak wielkich im tez jest nie dawac
no. Dazemy zmiac na nim swet rac o to mogli/ iako do te-
go barto przesce/ w on dni/ s za upytek/ z tego co im da-
no kontenci/ Cui, soll

9. Czemu mowiz/ Mofny dzagili ciezar
d na y zmiat?

W tem wyrazie a cioplate straze swego z konu ze-
dali/ parzace na nasec nowego testamentu. bo w si. tv s
cieknie i libwie nie bez lute i r. wia/ itore ja opiane w
Kantat pisma S. n. xdy Leviticus

10. Iako tego s. emrzecego zowie G. bodarz
przmacielem?

Iby w ten s. p. wate wate/ i by nngodnemu pokazal/
tate re. z. d. adas w Ogrzeu nazywal przmacielem/ yby go
rym do opumistana przywiodl. a nas latkurosci naseczyt.

11. Czemu Bog iednemu wiekfe niz drugiemu
dale dary?

Bo tak postepuje/ iako ten G. bodarz placcac roboeni
kom/ nakonu k. zwoda nie czyni/ ale z iednym wedle mi-
sierdia/ z drugiemu sic obchodii wedle sprawiedliwosci/ na
co miit nazywa c ni nize/ bo wolno Panu iako chce posta-
pic.

12. Iako pierwsi beda osiunieni?

Bo s. t. ego testamentu Swisci/ itorzy byli pierwsi w
robocie/ ja osiunni w odpacie/ to iest/ mniw ogolem rachus
iac wstali/ anżeli Swisci Nowego testamentu/ gdy w

nowym testamentie wiecej jest y wielkich Czwartek. Mo-
ze też y to rozumieć o owych którzy lubo się nierychło do
Boga nawrócili / tych którzy przeszli do Chrystusa przestá-
li / w doskonałości wybiegli / y zarym wisieja w niebie odo-
nowa odpłata.

13. *Liko to wiele jest wezwanych á mało wy-
branych?*

Powołanie / to jest wezwanie do wiary Chrystusowej
do życia doskonałego / ale nie wszyscy z nich zbawiłi będą
bo w ścieżce m. dobrym niepostępują / tak Judaś powola-
ny na Apostolsko zapłata utracił.

14. *Czemu Bog powoływa y tych którzy nie
są wybrani?*

Powołanie do wiary / nie jest środek do wybrania tak
li / któryby sam miał głowić zbawie / ale jedná tak jest /
iż bez niego głowie zbawionym być nie może / á lubo go kto
ma y przy nim trzeba aby zachował Boże przykazanie. Po-
woława tedy Bog / bo chce je zbawie ale w nim jest / lubo o-
raz widzi / że oni albo się nie chwycą powołania / albo mu
nie dostre wstąpią / w czym się y Boża dobroć y ludzka złość
albo niedbałość pokazuje. Powoława jednak drugich o-
sobliwie / o których wie że będą zbawieni.

15. *Czemu Bog do wiary nie wszystkich powo-
ływa?*

Tych którzy wlebia o wierz / powołymá do wiary /
ale inni sami wierząc nie chcą / y powołanie ná serce ich pła-
da / jako nabienie ná drogę / abo opoty / w ciernie / y gnie.
(Tych

Tych ktorzy moga wiedziec e wierze/ pomozemy y do serch
pedacie/ aby sie o nich rzekli/ y tak do wiaty przysli/ y o
ich niedowierstwie nzebuda w sercu ich y aplurwosci/ a gdy
wiary nie su dia/ sami sobie mirni. Tych za to ktorzy e wie
rze wiedziec nie moga/ innym sposobem prowadzi/ dajac
im pomoc do tego/ aby rkt e Bogu rozumali idio onim zdro
w y rozum dajac moze/ y aby zeli w dle rozumu/ co cennie
zabowacia/ tez Boga prz kazanie/ nie wiedzac o nim/ lio
re nie tego innego rezy/ tylko tego co rozum/ aby przy tem
zalewali/ i3 nie wedle rozumu zwiace/ Boga obrzili/ y mied
iego cenn e pragneli. Co rkt ugeria/ perenie ich Bog nie
opusci/ y chocby tez przez cud/ do wiary przydziejemy prz, ido.

16. Czemu Gospodarz 2 a wieksza prace nie wiecej daie?

Bo Pan Bog w odpłacaniu swoim nie tak na to patrzy
ze kto wiele robil/ idko ktora praca zacniejsza/ i3 zacnosć
cenni y cenn pracy/ albo zacnosć person y placniacych/ dla
tego wiecej waza w wojsku odwaga Trolemica/ anizeli
prestego soldata: u Boga za ten zacniejszy ktory go baw
ziew miluje y wiecej waleczni tego: albo ze tez kto swa prac
co pilniey odprawnie y doskonaley.

Nidzielá przed Miesopustem.

W krynella. v Lutafá Swietego w Rozdziale 8. od wiersz
Ba 4. 41. do 16.

Czasu onego: Gdy wiele sie ludzi schodzilo, y z
Miastr kwapili sie do Pána Jezusa, rzekli przez
podobienstwo: Wyjścał ten ktery sieie nasienie swoje.

Agdy

Agdy śiał, iedno wpadło podie drogi, á podeptane iest:
á ptasy powietrzni przobáli ie. Drugie zaś wpadło
ná opokę: wsszedłszy wstalo, iż nie miało wilgotności.
Drugie też padło między ciernie: á spolem wzrosłszy,
ciernie zadusiło ie. A drugie padło ná ziemię dobrą:
á wsszedłszy uczyniło owoc stokrotny. To mówię, wo-
łam: Kto ma uszy, słuchajcie, niechaj słucha. I py-
tał go uczniowie jego, cohy to za podobieństwo było.
Ktorem on rzekł: Wam i dano poznać tajemnice
królestwa Bożego, ale innym przez podobieństwa: aby
widzieć nie widzieli, á słysząc nie rozumieli. Jest tedy
to podobieństwo: Wasze jest słowo Boże. A którzy
podie drogi, ci są którzy słuchają, potym przychodzi
dyabeł, y wybierze słowo z serca ich, aby u wierzywšy
nie byli zbawieni. Ktorzy zaś ná opokę, ci gdy usłyszę,
z wessiem przyniosą słowo: á ci korzenia nie mają, iż
do czasu wierzą, á czasu pokusy odlecą. A które
padło między ciernie: ci są, którzy słuchali, á odszed-
szy, od stáraniá y od bogactw, y od żywota bywają za-
duszeni, y nieprzynoszą owocu. Lecz które ná ziemię
dobrą: ci są, którzy wprzezymym sercem usłyszawszy,
słowo zatrzymawają, y owoc przynoszą w cierpliwości.

Iż ziemia na opocę/ ale iey mało było/ ciernie też aż potym
wzięto/ bo na iakone ciernie y opocę niſt naſienia nie rzuca.
także y Bog nie dawałby iſſi do zbawienia/ gdyby komu
rzecz był niepodobna być zbawionym/ iako nie dać cierni
y potępionym. Dale zaś ludziani by nawgotſzym/ bo zbá-
wieni być mogą byle chcieli/ iakoby też na takię opocę ro-
ſo/ kiedyby ia polewano/ y ziemi na nie wſcecy naſtano.
roſtoby y na mteysen cierniſtym/ y gdyby ciernie co ſię po-
taze wyrwano/ i rozroć mu ſię nie dawano.

*6. Iako y czemu tąż ziemią przynoſi owos
Setny ſećdziesiąty Etc.*

Bo lubo ledná rola lednáſz cierni iey bywáia nie ledná-
ſcie/ y iakoby roſna wola zwnia/ w nas też że nie lednáto
ſtowo Boże rodzi/ nie z niego ieſt/ ale zroſi ſerch náſzego po-
chodzi/ iak wielu ſucháia lednegoż bazania/ a leden ſię
zbudnie/ drugi z niego gorſzy odchodzi/ iako iſſi ſaryzenſ.

Czemu Pan y ná roli nieurodzáiny zásiewa?

Bo chce wſyſtich zbawić. Ezech. 36. przyrównywa
przeſniſi do ziemi zley/ ale może iakdy/ byle chciał ſtác ſię
dobrá ziemią. Dla tego zaś orać głowick nie ſiecie ná zley
ziemi/ bo ziemia choćby chciała/ nie może ſię ſtác dobra/ ale
Bog zásiewa że w naſſey nocy ieſt dobra albo zła być rola.
Z tad też náuczyć ſię máia Robotnicy około zbawienia ludu
ſwego/ że oſławiać nie máia w pracy/ lubo ſię wrodzay nie
połázuie, gdyż Bog y táim goſie wie że nie będzie pożyteżac
dnego/ ſiac nie przeſława. a z guby głowieczey przy ſamym
głowicku winá zoſtáie.

Czytay com nápiſał ná Zwány'cia Niedziela ſ. ſtzy po Trzech
Krolach.

Nie.

Niedziela Zapaśna.

Ewangelia v Łukasza Świętego w Rozdziale 18. od wiersz
44 31. aż do końca

ONego czasu: wziął z sobą P. Iezus Uczniów dwanaście, y rzekł im: Oto wstępniemy do Ieruzalem, a skończy się wszystko co napisano jest przez Proroki o Synu człowieczym. Bo będzie wydan Pogánom, y będzie nęgan y biczowan y uplwan: ubiczowany y zamordowany: a dnia trzeciego zmartwychwstanie. A oni tego nie rozumieli, y było to słowo zakryte od nich: ani wiedzieli o czym mówił. I stało się gdy się zbliżał ku Ierychu, ślepy niektóry siedział wedle drogi zebrząc. A usłyszawszy ludzie przechodzące, pytał co by to było. I powiedzieli mu, iż Iezus Nazareński mimo idzie. I zawołał mówiąc: Iezusie Synu Dawidow zmiłuj się nademną. A ci co jśli wprzód fukali nań, aby milczał. Lecz on tym więcej wołał; Synu Dawidow zmiłuj się nademną. A Iezus stanąwszy rozkazał go przywieść do siebie. A gdy się zbliżył, pytał go mówiąc: Co chcesz abym ci uczynił? A on powiedział: Panie abym przejrzał. A Iezus mu rzekł: Przejrzy. Wiara twoja ciebie uzdro-

wiła. T nątychmiast przeyzał: y sedł zā nim wiel-
biąc Bogā. Alud wśysiek widząc, dawał chwale Bogu.

1. Czemu te Ewangelie, w ktorey iest o Mece
Pāńskie, przed Zapusty czytają?

Iest w tey Ewangeliey Morda Państwa w same zebrana.
tey zaś meci słowiek grzechami swoimi iest przygyna/ ā
nawisecy grzechow dżele sie w te dni stawać/ w tere
Pogāństwu y zředom Chrześcānie Pānā swego nā poźmtech/
podāia/ y zrad roście wzgorżenie/ bo mowia Pogānie/
gdyby nāntā Chrystusowa świstā była/ tacyby grzechow
nie śynili Chrześcānie/ ā zātym ofārya biora do bliźniestwa
nā Chrystusa/ a przez to Chrześcānie znorū nieiako Chry-
stusa maza.

2. Czemu ślepy Chrystusa zowie Synem Da-
widowym?

Wiedzieli wśyscy/ że Messyas miał być ze Krwi Dawi-
dowej/ wiadome im też było o nim proroctwo Isai. 35 5.
iż miał ślepych oświecać/ y zātym nā Pānā ślepy wotał/
iākoby mowiac. Tyś iest Messyas/ tobie nālży ślepych
oświecać. Zmilyje sie tedy/ ā mnie wzdrow. Śāio sie to
gdy Pan sedł do Jeruzālem/ tere Miāsto ma też te nāzwie-
skā w Pīsmie/ Luzā/ Bethel/ Solymā/ Jebus/ Miāsto świe-
te/ Salem/ Abulen: in Gen. 12. & 28.

3. Czemu ślepemu temu zābraniāno wołać?

Dobrzy zābraniāli iż im przeszkadzał że Chrystusa mo-
wlącego słuchāć nie mogli. Ili zāsis/ iż slyšeli że Chrystus
sa zwał

sa zwał Synem Dawidowym/ co im się nie podobáło/ bo
się obawiali/ áby go lud nie przyjął za Mesiassá.

4. Czemu Pannie Zaráz tego ślepego wleczył?

Bo Gásem dárę swoje Bog oddáda/ áby się przez to/ w
prośacach mnożyło prágmatie/ y dar potym wcieli sobie
lepiey wásc/ y dla tey przegánu y teraz nie záwse / záraz
o co go prosi/ dáte. Powtóre iż ten ślepy opowiadał/ że
Chrystus iest Synem Dawidowym/ á w tym wyznawał/ że
iest Mesiassem/ chéiał áby to ięszce głosnicy á głosnicy
obwołał/ przez coby się słuchającym dáła okázya do pyrania
się o Mesiassa.

5. Czemu Chrystus śmierć swoje kilka rázy
opowiedział?

Nie tylko żeby pokázal iż o śmierci swey wlecił/ bo
by ná to dosyć było raz iż przepowiedział/ ale iż roznych
Gáów o niej roznie mówił/ Gásem tylko pod figura/ iáko
tędy mówił o Jonásu/ o wesu Niozessowym/ Gásem tyl-
ko o iákiey też Góście/ trzeba było áby też kiedy o cáley/ y
to iásnie mówił/ to tedy tu wézyń.

6. Czemu siedł Pan do Ieruzalem, gdyż wie-
dział iż tam miał być zábitym?

Nikommu się nie trzeba wdawać w niebezpieczeństwo/ y
owsem samże Pan/ radził przed nim wchodzić Luc: 12. Mús-
łość też tego potrzebnie/ abyśmy nie dawáli bliżniemu oká-
zywey do grzechu. Chrystus też sá u nich z ástów chronił
się śmierci/ iáko gdy go chéieli z góry rzucić Luc: 4. gdy
chéieli wtámiénować Ioann. 8. &c. Bo dotad mamy wcho-
dzić śmierci póki nie wiemy ięszce o woli Boscy/ że on chce

abyśmy śmierć ponieśli. Ale iż Chrystus wiedział pewnie/ iż to była wola Boga/ aby umarł tego czasu w Jeruzalem/ tedy nie tego chronić nie miał/ bo chciał wykonać posłuszeństwo Bogu aż do śmierci. A my przed śmiercią wchodzić nie mamy/ kiedyby z tego miało wrosć iakie wzgorszenie/ na przykład/ żeby słabsi w wierze/ mieli przez to od wiary oddać/ rozumieć/ iż my sobie nie tak wiara ważem/ abyśmy dla niej umrzeć chcieli. A nie jest to przeciw miłości bliźniego/ bo świętey rzeczy/ iakie jest posłuszeństwo/ albo wyznanie wiary dla wzgorszenia drugiego/ które z samey iezgo złości pochodzi/ nie powinniśmy opuszczać.

7. *Czemu Chrystus nie namięcił, iż miał być od Judasza wydany?*

Leżył inne okoliczności śmierci swojej/ a te tylko same jedne prawie opuścił. bo nie chciał wyjawiać grzechu Judaszowego/ pości go rzecz sama nie popełnił/ y z tego wyiawienia pożytku by nie było/ bo mogliby się tym samym Judasz do złego pobudzić/ gdyż wiedoma/ że złościwych rozszarza/ samo złości ich wspomnienie. Nie chciał też Judasza podawać w iakie podeyrzenie/ ani Dżniow tym powiedzeniem mieszać.

8. *Iako Chrystusa mieli Kąplani Żydowscy zabić?*

Kąplanom y owsem Żydom/ choć y sprawiedliwa śmierć dać/ odieli moc Rzymianie/ iako to znać ex Ioann. 18. y pewnie kiedyby na to moc mieli/ nie chodziliby z Chrystusem do Pilata. Ale iednak/ lubo reko Pilatowa sami go zabili/ bo oddali Pilatowi iako śmierci winnego/ na śmierć następowali/ y owsem aby zabił Pilat/ przymusił/ zaczął lubo nie rełomą/ tedy izylami/ porwarzami/ następowaniem/ nieślusnym oskarżeniem zabili.

9. Czemu Chrystus przepowiedział iż miał zmar-
twychwstać.

Aby Wężlowie słysząc o śmierci nie rozpaczali o sobie/
iż mieli zostawać bez pociechy. Chrysoſt. z tego też przepo-
wiedzenia wzięli okazję dyktując / aby grobu bärzciey strze-
gli / a przez straż bärzciey potym zmartwychwstańcie wstawi-
li / y nas o nim w pewnili.

10. Czemu Chrystus na tę drogę tylko same wziął
Apostoły?

Bo Apostołowie mocniejsi byli w wierze niż inne
Wężowie / a zatem z przepowiadania mieli nie tak łatwo się
rozgorzyc mogli. Do tego Apostołom / którzy najprzedniejszy
semu napotym mieli być Wiarę mistrzami / należało być
przy wszystkich opowiadaniach Chrystusowych.

11. Czemu się niektórzy ślepymi rodzą?

Tę odpowiedź służy temu / która / kiedyby kto spytał.
Czemu z niektórych ziarn psenicznych rodzi się kłosa? Do-
chodzi to bowiem albo ze złości miejsc na którym wyrasta/
albo gdy wyrasta z takiego przypadku / albo z takiej wady
w nasieniu / a tego wszystkiego używa Bóg na koniec sobie
powierzony / żeby albo przez to była kara / albo cnota prób.

12. Czemu o ślepym Ioan. 9. mówi iż nie
zaśluził na nie?

Tamten ślepy był ślepym od wrodzenia / przed którym grze-
szyć zatem ani na ślepotę zasługować nie mógł. Ale Ioseph de
bello lib. 2. cap. 7. piše iż na ten czas między Żydzy Pogański
sł

się nauka sąmowiała / iłoby duszą po śmierci jednego z cła-
iá tego przechodziła do drugiego / y w drugim ciełe zą to ciera-
piła. co w pierwszym nągrzeszła / według tego podobno ro-
zumienia opácznego / niektórzy trzymali o tym ślepym / y
podobno samy Wáńsławie / wedle niego idac pyáli / czy on
zą z był / czy Rodzice tego / że się ślepym wrodził. On nie
mógł w tym ciełe zgrzeszyć przed ślepota / bo się z nią wro-
dził / tedy z tego Rodzicem / którego duszą jest w tym
ślepym: z drugiego ząs sirony mniemali że Bog nie dopuścił
zacię po otrapienia tak zą grzechy. W tym naprzód nau-
kę ośnośa / iż wiele Bog dopuścił nie tylko zą grzechy / ale
też dla innych przyczyn / a zątem gdy widziemy ludzie utra-
piać / łby ich nie posadzili / iłoby ie Bog karał zą grze-
chy / y na utrapienie grzechami zarobili. W tym przy tym / że
ani ten ślepy / ani Rodzice tego przez grzechy iłie te zara-
nani przywiedli.

13 Czemu Chrystus pomienionego ślepego, á nie dżi-
siejšego błotem oczymájąc wzdrowia?

Irenaeus lib: 5. cap: 15. A ubr. epist: 75. Chrysost. hom. 56
in Ioan. v. 39 / iż ná to używájący błoto ślepego tamtego Ioa-
ann: 9. Chrystus wzdrowił / áby się pokazał / iż tenże jest kros-
ty pierwszego człowieka z błotą wlepił. Tymu temu ślepego
Chelidonius bwió. Dżisieršego ząs ślepego samym słowem
leży / áby pokazał iż on sam jest który świat słowem stwor-
zył.

14 Czemu ślepy Ioan. 9 powiedział, iż Bog nie-
wysłuchuje grzeszników?

Skrzysławowie mówili temu ślepego / iż Chrystus o boso-
wym ty mówisz / że ci oświecił / jest grzesz- f on ná to odlo-
żył. Bog nigdy grzesznika nie wysłuchuje / áby ná tego pro-
szó

że cud uczynił/ twierdząc onym cudem światobliwość ię-
go Prota zmyśla/ albo grzechy tego ofoło winy: a dla Chry-
stusa cud ten uczynił/ że i ta przetrwał/ z którym Chrystus nie
może być grzesznikiem. Który dyskurs także mądry był śle-
pogo/ y słowa wzwyż pomienione tego inaczey być nie miała
rozumiane bo perfectlynie y bez pomienionej okoliczności/
nie jest to prawda/ aby nie wysłuchował Bog grzesznego.

15. *Czemu Uczniowie nie rozumieli, lubo im Chry-
stus iasnie mówił o mece swoiey?*

Bo w sercu ich wpilo się było głęboko rozumienie / iż
miał Chrystus na tym świecie królować/ y lud żydowski z
Rzymstkiey miewoli wyzwolić/ y z którym to co iasnie Chrystus
o mece mówił/ brali za taką przypowieść. Dla tego też
Matka Synów Żebedeuszowych pod tenże czas przyspacie
wspły do Pana/ prosila za Synami / aby z nim zasiadali w
Państwie tego/ y uczynkami błęscia byli dożysego.

16. *Czemu ślepy Marc. 8. od Pana oświecony
mówił, iż widze ludzkie iako drzewa?*

Bo niebdt na ten czas ięże doskonale oświecony/ iak-
oby przeze mgłę patrzał. Ale to samo czemu? tego ta przy-
czyna/ potymiał wzrok niedoskonaty/ pości w nim wiara nie
przyszła do doskonałości/ Salmeron. tom. 6. tract: 32.

Ná Dzień Popielcowy.

Evangelia v Matieusza Świętego w Rozdziale 6. od wier-
śa 17. aż do 22.

ONego czasu: rzekł Iezus Uczniom swoim. Gdy
pościcie nie bądźcie iako obłudni smutnymi. W 3-
nisi. 26.

nieszczęśliwym twarzą swoją, żeby się poszczącymi
ludziom pokazali. Zaprawdę powiadam wam, że
odebrali zapłatę swoją. Ty zaś gdy pościsz, namazać
głowę swoją, y twarz swoją obmy, żebyś się nie zdał
ludziom poszcząc; ale Oycu twemu, który jest w skryto-
ściach: a Ociec twój który jest w skrytościach, odda
tobie. Nie skarbcie sobie skarbów na ziemi, gdzie
rdza y mol psuie, y gdzie złodzieie podkopać się mogą,
y ukraść. Skarbcie zaś sobie skarby w Niebie, gdzie
ani rdza, ani mol, nie psuie, y gdzie się złodzieie nie
podkopują, ani kradną. Gdziekolwiek bowiem będzie skarb
twój, tam jest y serce twoje.

1. Czemu Chrystus każe się modlić w zamknięciu?

Tego tylko tu Pan żądać/ abyśmy się nie modlili
dla okazy/ y ludzkiej chwale/ iako czynili Sacerdoci Staro-
żakonnicy/ to jest klumacje Pisma z Saryzeuszami/ którzy
aby je miiano za Święte/ na ołtarzach się modłowali/ aby od
ludu byli widziani/ także aby je miiano za postniki/ twarzą
swoją różnymi sztukami wodziłi. Post zaś y modlitwa dobra
intencya czyniona publicznie/ jest chwalebna/ y Chrystus
ich nie żądać.

2. Czemu o modlących się Faryzeuszach mówi
Chrystus, iż odebrali zapłatę swoją?

Bo gdy co czyni dla ludzi/ niechże się też za to od lu-
dzi zapłatę spodziewa. Odpuszcza nieprzyjacielom dla in-
stancji

Ranem takiego Pána/ niechże v niego szuka zá to nadgroby.
Czyście žvie tyko dla tego / ážeby sie nim ludzie nie brzy-
džili/ á w sercu ná wšestřo zle gotow/ ma w zapláće iž
go ludie žieho žytora všemého čuwaia. Tãž tež ei žá-
ryzeuřowie modliu sie/ áby chwaľy v ludi dostapili/ otrzy-
máli te chwaľe/ y to záplácone sa im ich náboženřtwa/ á
pro se modli dla niebá/ nie ná tym/ ale ná onym šwiecie má
zapláty ožefitác.

3. Čemu gdy pořciem, kaže Chryřtus głowa
námásczác?

Stofale sie w tym do zvyčái žydow/ ktorzy ná zná-
rádości/ dla ozdoby/ olejem sie takim wonnym smárowáli/
dla čeho tež v nářádělena Chryřtusa námáscitá/ dla tego
kaže pořt počywać/ abyřay sie z nim przed ludmi nie po-
piřowali/ jako čynili řáryzeuřowie/ o zvyčái pomienio-
nym žydow piře S Hieron. in Matth.

4. Čemu ná počátku Pořtu głowa popioľem
posypuicmy.

Jako w drzewie ozdoba/ ktora przedřym másto/ w řestě
žá gnie řiedy žgare/ v owocu wšecy přynosić nie može/
toř sie dzieie z głowiečiem řiedy vmrze/ to mu ná pámiěć
přymodžo / řiedy go popioľem posypuia/ áby sie tym bář-
žieř do peřuny y dobrych včynřow pobudžil/ wiedzoe/ iž
řrořti žmet/ á po řmterci mu pořatowác nie podobna/ y
dla teřže podobno přyzvyne w řtarým řestamencie/ řiedy
pořatowali popioľem sie posypowali. Ier: 25. Iob: 41. Iudith. 4

5. Czemu przed wszystkim ludem modli się
Kąplani, ponieważ Chrystus kazał się
modlić w tajemności?

Modlitwa jest rzeczą dobrą / dla tego zna się być
nam nie potrzebą / ale i modlitwa Kąplani jest intencją
wszystkiego ludu / tedy przed ludem wstąpić może być / y
na czas na być odprawiana. Modlitwy zaś szczególne
każdego / tak iawnie jako y w tajemności mogą być wedle
nadsensuwa każdego. Chrystusa rada jest nie rozkazanie w
skrytości się modlić / bo i tym dacie / którzy mogą z modli-
twy iacno wpasć w próżną chwast. Abulen in cap. 6 Matth.
quest. 89.

6. Czemu się modlemy, ponieważ wie Bog po-
trzeby nasze?

Bo modlitwa nie tylko Bogu przekłada potrzeby na-
sze / ale ię też wprasa / aby nam co dał / o czym wie zdawna
że tego potrzebuemy.

7. Czemu Bog o co prosim, ponieważ nam po-
stałowił od wieku dąć to albo nie dąć, y
woli w tym nie odmienić?

Modlitwa nasza nie odmienia Boskiego postanowie-
nia: ale ię Bog nie tylko po prośbie postanowił dąć / ale dąć
za taką a taką naszą przysługę / to jest / na przykład. Jeżeli
ten głowie o to bardzo prosił / dla tego ięli to chce o-
trzymać / trzeba się o to modlić / y na to zasługować. y tak
Grzegorz S. v. 8. lib. 1. Dialog. ię darty / przeznaczenie do nie-
bą / tak są nagorowane niekrzym / ię do święta nie przyda-
rzyło za modlitwa Świętych.

8. Cze-

8. Czemu Chrystus kaze, abyśmy się zawsze y
bez przestanku modlili?

Gdy Eto ciśnie kámiennem/ samo w sobie ciągłenie ná
ten czas jest/ kámiem z reku wychodzi: trwa jednak w stu-
tku swoim/ póki kámiem po powietrzu bieży. to jest o modli-
twie. Nie możemy wprawdzie/ Modlić się zawsze/ luboby
to należało/ bo zawsze iáści Bożej potrzebujemy/ y Chry-
stus r-3 tego nie przestaje/ aby modlitwa zawsze w sobie sa-
mą trwała/ ále to możemy czynić/ aby w swoich skutkach
zostawała/ to jest/ może w nas zawsze trwać wola y prá-
gnienie/ á łagocera/ która nas do modlitwy pobudziła/ a tá-
le jest/ pragnienie ści Bożej/ naszego zbawienia.

9. Czemu nie wszystko upraszamy o co prosimy
Boga?

Bo nie zawsze nam to pożyteczno o co prosimy nie za-
wsze też się modlimy iáko potrzeba. Bo Eto się modli/ trzeba
aby był w łasce Bożej. Ioan: 15 & 1. cap: 3. lubo też czasem
y złych y publicánów Bóg wysłuchawa. Eto też prosi ma-
mieć usność y nádziew otrzymánie tego o co prosi. Ma
być modlitwa z wytrwaniem y nierozpaczaniem/ że nie za-
raz dáto: ma być o rzeczy do zbawienia naszego potrzebne/
przynamniey temu nie przeciwne/ ma być z goracością dus-
chą/ y nie ospała/ a przeto Eto prosi ma się náwola Boga
zdawać/ który wie co nam pożytecznieyszego/ y to nam dá/
lubo czasem o co innego prosimy.

10. Czemu nie mowimy do Chrystusa, Modl się
za nami, ponieważ za nami się ile jest
człowiekiem modli?

Do Świętych wołamy. Modlcie się za nami/ á do Chry-
stusa

stała zmiłuy się nad nami/ a Chrystus ponieważ jest po-
średnictwem naszym/ 1. Ioan. 2. tedyć się przyczynia albo mo-
dli za nami. dla tego zdobęć się sypna/ chryśmygo prosili.
Modli się za nami. Dla tego iedną nie prosimy go/ aby się
modli/ abyśmy wynawali/ że nie tylko jest człowiekiem/ ale
oraz Bogiem/ ktoremu się modlić nie należy/ y zarumieć
żmy się naśladować Archaniekiego bładu/ ktoru niasie Chry-
stusa za Bżere stworzenie/ prosa go/ aby się za nami modli.

11. Czemu Chrystus każe abyśmy nie wiele mo- wili, kiedy się modlimy?

zakazuje Chrystus wiele mówić w ten sposób/ aby Pro-
nie rozumiał/ iż Bog o tego potrzebę nie wie / aż mu ie
wiele słow przeleży: albo nie użyje/ aż mu oracza wymo-
wona perswadiue/ y na to go słow nakłoni/ iako rozumieł
y żył Poganie ich gdy słow Bogów prosili/ tey niewie-
ności Chrystus zakazuje/ nie modlitew długich.

12. Czemu poście zakazuje mięsa a nie ryb?

Bo mięso ma w sobie goracość niezłą/ y dla tego bła-
żey może pościć y pożadliwość wzburzyć/ ażeby rybą/ Pro-
ra jest iako wodney istoty. A jeżeli iako niektorzy mówią/
tak ryba pości iako mięso/ tedyć w tym wielkie nieposlus-
stwo przeciw rozkazaniu Apostolskiemu y Kościelnemu
pożamio/ gdy równie się pościć mogą rybami/ mięsa po-
ścić sypna. A nie jest przeciw postowi/ ryba dobrze lece zas-
prawa/ bo ten który le poście ryby dobrze nagorowane/ nie
je też from postu mięsa nie nagorowanego. y tak należy
swoy kochanie pości. Doznając zaś samo postu/ 13 ry-
by nie tak tucze/ co pozna każdy/ który przez czas 1. Pi na
rybach prześlanie/ chorować przytył w ledzeniu niasie po-
stowi należy.

13. Czemu nie mowi, Nie bądźcie, ale, Nie sławcie się smetni?

Bo sławcie się w Gnie/ test smutnym na tśtalt chładno-
tka w Zypeli w w sie pokazowac: imutnym zaś bry/ test bré
tálm/ iélm krom test nie zmyśláoc smutlm. Dla tego mowi
Author Imperfecti Operis hom: 15. Nie może to być/ ábo
nie regni krom póści/ ale lepszy że ciu postu w, da/ ániżeli ys ty
post wydáwac: miał.

14. Czemu wielki post nie lecie, ani zimie, ale
na wiosne odprawiamy?

Lećcie bratry ciepłi dla chłodu gorących/ Prore same móla
Głowiá. Zimie też rybá dla swego zimná y goracości nie
należá. W Jesteni czas niebezpiečný zdrowiu ludzietemu/
dla nowych omocow/ ktrzych ludzie Gęsto ze swa Głoda y
zimnoia/ a wilgoćneści sie do wilgotności przedawá/ y
tak samá wiosná/ takó czas nabespieczniejszy postowi oddana/
bo w ten czas krowie przelwá/ krowe y goracość gáse náles-
zy. Koćciol też S. idko okolo Swiat/ téż okolo P. sin czas
wpátrowal/ ktrzych mu téż naprédicy przysławal. Zmaro-
wuchu stánie Páńskie ná ten czas cępt. wntem/ kiedy nam
sama nátura Zmartwychstania rof. go/ ol rozy nob. rzley
przed ocy náste stawia wizerunki: to test z cy zióla/ neńienia/
drzewá/ iáko by po śmierci/ zimowey zmartwychst. 10. W
niebowstapienie w ten czas/ gdy ziemiá y ziola za pręma
przemagáiocego ciepłá/ ku niebu luche swe y por. páfá-
10. Zesłanie Ducha S. ktr. n. je ogiz. warocego/ ktr. y
sténice nabazley sie ná cieś to zóbywac pódym. Ktr. o-
dzenie Páńskie/ przez ktr. do nas sie obróciło Głone spá-
wiedlowości nieswórzene/ w ten czas ol chod. m. y. i. d. y
ktr. o.

Stoncy tu nam sie wracde pożywa. S. Jan Chrzciiciel/
ktory o sobie powiedzial/ iż potrzeba aby był zmniejszony/
w ten czas swiatem/ kiedy sie dni zmniejszyc pożywia. Post
tedy wielki/ ktory jest lekarstwem pożywności/ przystoi
abyśmy w ten czas odprawowali/ kiedy za wzruszeniem ławie
gora w nas bierze pożywność. Jest y ra przystoynosc
czasu tych Smiar y Dnia Chrystusowego w ten czas smar-
nowch chłania paznatka/ kiedy Slonice jest w znaku niebie-
skim Wzanie: a Chrystus jest Wzaniem/ grzechy swiatu
wzniecia gładzacy. Wzanie S. zesłanie w ten czas by-
ma/ kiedy Slonice jest w znaku dwu braci Blizniakow w so-
bie sie dochylaczych: a on też jest miłoscia niesworożona. Ro-
dzi sie Chrystus/ ktore o znaku Rościol w Starym Testa-
mencie za grzechy ofiarowany/ kiedy Slonice weszło w znak
Kozła. Post też Wielki odprawnie sie kiedy w znaku Ryb
Slonice sie zabawia. S. Marcełowi w roku przebytowym
dzien przydania/ iż on do Apostolow na miejsce Judasza
przydany zc.

15. Czemu Chrystus każe Postnikom, aby twarz
umywali?

W Palestynie iako w krainie goracey/ bo bardziej albo
rewnie goratja od Rzymu/ iako Rzym od Polstey/ musie-
li ludzie potem sie obiewac/ zatyć aby go nie żuć bylo od
nich/ na to należał lekarstwo często sie myć/ y olejami won-
nymi smarować/ co w przed z potrzeby weszło/ a potem sie
w sirocy obrocilo. Wczy tedy Chrystus/ abyśmy posćiac o to-
to nas ochedostwa wzciwego nie zantedbrywali/ a zatyć z
posćami sie naszymi przed ludźmi nie popisowali.

16. *Czemu Chrystus miedzy Rádami swemi poslu-
me položyl?*

Dal rády / o swiátá opuszczeniu / rbo swie dobrowol-
nym / posluszenstwem / wyszedli: á o poslu me dal tego przy-
czyná iá byc moze. iá rády me dawal o pomocách zbawien-
nych / ná ktore niht nie jest obowiazán / á wiele do swiáto-
blivosti i żywota despon. tego sta. iáto pomaga nbe swo-
nie dopuszczac macie / bozeli to y teraz áli o to mego / y
iáto chce aby sie Bogu podobal. Jedzenie zas miesi mier-
ne do Cnoty nie pos. sładza / y w frásunku me wprowadza /
jáým y pos. me iá wiele przestod do zbawienia znosi / iá
to cno. y pomianone. á játem poslu / iáto y milczenia / y cnot
innych miedzy rády osobliwie klasc bylo nie potrzeba.

17. *Jáko rozumieć co rzekł Chrystus Matth. 9.
W ten czas Synowie oblubieńcá posćić będą, kiedy od
nich wzięty będzie?*

Chrystus jest Oblubieniec / tak go Jan S. Ioann. 3.
zowie. Synowie tego są wśrscy wierni Ioan 1. Oblubien-
ca Kościół. Ephes 5. redyc pod čas wesela Chrystusowe-
go sta oblubienca radowac sie przystalo / á nie posćić / bo
żydzi posćy swe ze smutkiem łczyli. 1. Reg. 1. & 2. Reg 3
& 1. Reg. 31. &c. á posć na tym świecie Chrystus żył / te sie
gody odprawowały / ktore sie skonczyły przez śmierć tego /
y odrad inż barziej posćić przystoi / á o ch. iwie w Piatek
ktorego dnia nam wzięty jest ten Oblubieniec.

18. *Czemu Bogá zowiem Oycem w modlitwie?
to jest, w Pacierzu?*

Bo nam przez stworzenie dat to iá iásejny ná swieci:
a co

á to wielkým sposobem y wíscem nám dátiac / niželi Rodzić
dát moze: potém dla Chrystusowych záslug przýtal nas zá
Syny y své Dítědźce.

19. Czemu Chrystus rozkazał ábyśmy prosili.
Bądź wola twoja, poniewaz musi być wola Boża?_?

Jedną jest wola Boża: ktora jest lubo chcemy lubo nie
chcemy / ále ten okolo zbawienia naszego wísprawách nášých
wíswieć nie zwýł. Drugá wola jest / iáko by iádanie iákieś
že raoby to Bog widział / ále i to ná woli naszej / gwałtu
nám nie czyni á te ma okolo spraw nášých góście idzie o
zbawienie. y láže nam prosić áby to wola nad námi wypel-
niał, iáko wypelnił nád tymi ktorey są w niebie / dátiac te
sposoby y pomocy ktoreby wola naše naślonily skuteczne do
dobrego / co moze być bez żadnego przymusu.

20. Czemu Grzesznik zowie sie winowáycą
Bożym?_?

Bo winien Bogu część nádgródzić / ktorey przez grzech
wiał. Winien też jest káre podiać / ná ktora záslużył. Wi-
nien odstąpić od stworzenia / ktore sobie wíscem wáżył grze-
szyć / niž Bog / etc.

21. Czemu mowiemy. Nie wódz nas ná pokusy.
Poniewaz Iacob I. Bog nikogo nie kuś?

Nie wíedzie Bog nikogo ná pokusy / áby go do złego
pobudzał / ále iednak gártu dopuśća áby kuśil y wíodzi do
złego / y tym sposobem lubo nie wílasnie / wíedzie ná po-
kusy / czego áby nie czynil / mamy go prosić. do tego / pro-
sić go mamy / áby nas bronil od okázy / ná ktore góbyśmy
przýšli

prześli / pewniebyśmy w grzech wpadli. Na koniec prosie
mamy / aby nam w pokusach nie dał upadac. Abul in Matu:
6. quæst. 98.

22. *Jako może czart do serca naszego zle myśli
wmiatać?*

Żadna miara czart nie wie co myślimy / ale tylko ze
znajomości powierzchownych tego dochodzi / w którym się oszukać
może: nie może też w nas myśli wzbudzić / bo luźby wie
dział co myślimy / ale tylko / iakośmy też o tym wyżej mo-
wili / może sprawić / aby to imaginacyja nasza / czego on chce
wyrażać / a zartem abyśmy o tym myśleli / ale my od tego
możem myśli odwrócić / y o czym innym myśleć / y zartem nie
może nam do serca myśli wrzucić / tylko dać do niej pobud-
kę y okazyję.

23. *Czemu czart nie mówi Pacierz?*

Bo wie iż darmo by się modlił / gdyż wie iż go Bóg nie
wysłucha. ale też y modlić się nie może / bo w każdej się mo-
dlitwie upokarzamy / a tego iemu pycha tego nie dopuści:
dociemy też część Boga modlać się / a on zawsze części Boga
zawrzy.

24. *Jako prosimy, aby się Imię Bożkie świeciło,
gdyż jest święte?*

Ten modlitwy ten sens jest / prosimy aby się twoja
część y chwala szerzyła. a to jest akt miłości naszej ku Bo-
gu / przez który sobie wiele zasługujemy / a kiedy przez tę
prośbę / otrzymamy imienia Bożkiego świeszczenie / nam się ta
świećliwość otrzymamy / bo w ten czas w nas się imię Bożkie
świeści / kiedy zostaniemy świętymi.

Niedziela Pierwsza Postu.

Evangelia v Matěusá S. w Rozdžiale 4. od wieršá 1. až
do wieršá 12.

W On čas: Byl zámiedžion P. Iezus ná pušcor
od Duchá, áby byl kušson od dyablá. Agly po-
ščil czterdzieći dni y czterdzieći nocí, potym liknpl.
Y przystápmšy kušiciel, rzekł mu: Iezliš iešł Syn Bo-
žy, rzecz áby to kámienic stáło sie chlebem. A on od-
powiádájac rzekł: Nápisano iešł, nie samym chlebem
žyie człowiek, ále wšelkim słowem ktore pochodzi z
ust Božych. Tedy go prowadził dyabel do miáštá swie-
tego, y postáwíl go ná ganku košcielnym. Y rzekł mu:
Iezliš iešł Syn Božy, spuśc sie ná dol. Abowiem nápi-
sano iešł: Iz Anyołom swoim rozkazál o tobie, y beda
cie ná reku nošíc, ábyš snac nie obrázil o kámien nogi
swoiey. Rzekł mu P. Iezus: Zášie nápisano iešł, nie
bedzieš kušil P. Bogá twego. Prowadził go záš dy-
abel ná gore wysokú bárho: y ukázal mu wšysťkie krole-
stwá swiátá, y ozdobe ich. Y rzekł mu: To wšysťko
dam tobie, iežli upadšy uczyníš mi poklon. Tedy mu
rzekł P. Iezus: Podž precz šátánie. Abowiem ná-
pisano iešł: Pánu Bogu twemu klániác sie, á iemu sa-
memu (Božko) služba oddawác bedzieš. Tedy opu-
ščil

ścił go dzał: á to Aniołowie przystąpili, y służyli
jemu.

1. Co zá duch był który Chrystusa ná pušczá
záprowádził?

Był to Duch S. który Chrystusa we wszystkich sprá-
wował.

2. Jáko Chrystus od Duchá S. ná to záprowá-
dzony ná pušczá, áby był kušony?

Nie żeby Duch S. chciał tego/ áby ścáć kušil Chry-
stusa/ ále tylko wiedział Duch S. iż miał być kušony Chry-
stus/ który się też chciał ludziom pokázac podobnym w po-
nošeniu pokus/ y nie tylko w ten gáś był kušon/ kiedy mu
się ścáć widomie pokázal/ ále przez cále dni 40. co się po-
kazuje ex Luc. 4. á ták to miejsce wykláda Orig: Bedá/ Au-
gustyn. Sens tedy słow pomienionych jest ten. Záprowá-
dził Duch S. Chrystusa ná pušczá/ wiedząc że tam miał
być kušon. Kušicieł ten sam był Lucifer/ który też sam
z młodošci. Cornel.

3. Cżemu Chrystus dni 40. pościł?

Bo nie należało áby przedzy pościł/ poniewáż Moys-
zes y Eliáš dni ták wiele też pościli/ nie przystało też áby
dlużej pościł/ bo by ścáć iáśnie poznał iż to nie był pospo-
lity śłowiel/ który dlużej nád te czerdane świáte/ mogł post
wytzymáć/ y zátym rozumiałby iż dáleko świátszy jest nád
Moysz:á y Eliáša/ á zátym domýlałby się o Boswie któ-
rego się chciał dowiedzieć/ á Chrystus chciał ie zátáć.

4. Cżemu Chrystus pościł przed swym kázá-
niem?

Zby náuczył Ráznodziatow/ iáko się mácia ná Ráznos-
kázánie dšiego

d i e t w o r y gotować / ro test od samych siebie zadržować / y sie-
 bie marnować / przykład dawać / czego potym chca drugich
 rżyć. W tym też poście chciał nas zachęcić do postu wiel-
 kiego / y dla tegoż przez tak długi czas ani pił ani jadł sposo-
 bem cudownym / ale iednak dobrowolnie żuł głod y prás-
 gnienie / my też w tym poście wielkim / nieatko dzieśtina
 Bogn oddałem roku / bo w roku jest dni 365. zaczął 30 dni
 42. wyznaczyć Niedziele postne / w które nie męś postu /
 lubo mięsa nie iedzą / zstanie dni 36 / a to jest dzieśtina.
 Greg: hom: 16 in Evang. Wiele też tajemnic natura wedle
 dni 40 odprawnie. w tyle dni waz Pora swa pościć od-
 mienia / tyle dni Niedzwiedz same łaps liżac / tyle przez ty-
 le dni zapowietrzonego doznawia ie Násładowal w tym
 poście Pana swego S. Simeon Stylita / abo Slupnik / ko-
 ry przez dni 40 każdego roku zgola nie nie ładał / czego ie-
 dnak iako y Elias y Moyses silami przyrodzonymi nie ży-
 nił.

5. *Czemu Chrystus siedł na puszczy, wiedząc
 iż tam miał być kuszon?*

Niomu nie godzi sie wdawać w pokusy / ani sie też Chry-
 stus w nie wdawał / ani po nie siedł na puszczy / ani go na-
 zo prowadził Duch S. wiedział iednak Duch S. y Chrystus
 iż tam miała tá być pokusa, y tego dopuścił / ale kuszania te-
 go nigdy nie pragnął / bo wiele dopuszczamy czemu nie bywa-
 my ródzi. Szedł tedy Chrystus na puszczy / nie na to abo był
 kuszon / ale aby na puszczy pościł / gdzie wiedział iż miał
 być kuszon.

6 *Czemu Chrystus przyzwolił aby był kuszonym?*

Abyśmy z rad przykład biorac / nie rozpaczali gdy żut-
 pokusy / wiedząc iż y te Chrystus ponosił / a tym yfniey o-
 pomoc prosili.

7. Cze-

7. Czemu napisano iż Chrystus nie tylko we
dnie ale y w nocy pościł?

Dla różnicy od Postu żydowskiego/ którego teraz na-
śladowa Turcy. Żydzi bowiem we dnie pościli/ a w nocy się
objerali.

8. Czemu Sathan ludzic kuśi?

Naprzód/ że im niebá zawrzy. Potem/ aby ludzie
sobie iakim może sposobem podbił/ y nieiako im pamiac/
przeświadczył/ bo kto nieprzyjaciela przemoże/ ma go
za niewolnika.

9. Czemu Bog dopuszcza aby człowiek był ku-
sion, o którym wie że upadnie?

Nigdy Bog takie pokusy na człowieka nie dopuszcza/
ktoreby nie mogł/ byle chciał przy łasce tego zwyciężyć/ zaś
czym tego winą/ że się dacie pokusie zwyciężyć. Dopuszcza
zaś Bog pokusy na nas/ iako wiatry na drzewa/ aby się tym
lepiej wkorzeniły/ iako dżdże aby powietrze świeżył/ y zi-
mię do urodzaju sposobili/ iako trucizny abyśmy z nich sobie
drwiakiewo robili/ iako żmija aby wywarzyła cokolwiek jest zło-
śliwego.

10. Czemu Jan S. nie pisał o tey pokusie Chry-
stusowej?

Bo Jan S. na tym swa Ewangelia zasadzał/ aby dowodził
y pokazał/ iż Chrystus jest Bogiem/ a kusionym być od zła-
ta/ nie do tego nie służyło.

11. Czemu czarć kuśać mówił Pannę, aby ká-
mien w chleb obrocił?

Bo miał czarć na obie strony dowody/ tak iż mu się
zdawało że Chrystus był Bogiem/ zdało mu się też iż nie był
tylko

tylko samym Słowem / chciał tedy się prawdy dowie-
dzieć / a iż wiedział iż Bóg cudów nie czyni / tylko na wspar-
cie prawdy / tedy Płóć Puśi / jeżeli to prawda iż Bogiem
jest / aby ten cud uczynił. aleć cudów nie potrzeba gdyż
prawdy inna droga dojść można. a szartu też nie należa-
ło bym był Chrystus.

12 Jákó człowiek żyć káżdym słowem?

Nie tylko słowá / które mawiamy rozumieta się / goy słó-
wem słowo / ale też na czs rzeczy inne które Bóg swoim słowó-
rzył słowem / w jákym sens będzie tej odpowiedzi Chrystus
słowy / ten. Człowiek nie tylko chlebem żyje / ale w innych
rzeczach do łasni sposobności / od Boga stworzonych.

13. Czemu Chrystus dopuścił się nosić śát.inowi?

Jako z dobroci swej w cierpliwości dopuścił się łá-
tom biżować / w zabnąć / tak w szartu nosić z puścy do Jes-
ruzalem przez mił Ciemieclich śeć / w na wierzchu Kościo-
ła postawić / który jako w inne budynki w tamtych kráich
dachu nie miał / w podobno dla naśladowania tamtego Ko-
ścioła / w teraz żyje na swych Bożnicach dachy. Która.

14 Jákoby to byśo kuśić Bogá, z wierzchu się
Kościoła zpuśić?

Bo ten Puśi Bóg / kto w niebezpieczeństwo się wdáł
bez potrzeby wciągáć tego po Bogu / aby go cudownie
zachował / bo Puśić Boga jest zpróbować / jeżeli on tak jest
możny aby to uczynił / albo tak dobry żeby to chciał uczynić
a tak się z Bogiem nikomu obchodzić nie godzi. Mogi zaś
sám Chrystus z Kościoła żyć po wśchodach bez cudów / za-
czym go byśo się z wierzchu zjezu il / chce aby go Bóg zachó-
wał od zabicia / kuśićby się zdał Boga.

15. Czemu czárt chciał aby sie Chrystus z wierz-
chu Kościoła zpuścił?

Bo przez to spodziemal sie daciec/ iezeli Chrystus test
Bogiem albo głowikiem/ bo gdyby sie Chrystusowi przez
to zpuśczenie nie sie z tego nie stało/ miałby dowód/ że test
Bogiem/ iezeli by sie co stało z tego/ poznalby że test głow-
wikiem/ a temu gdyby go tym sposobem do zaboystwa sie
bie samego przywiódł/ y takby pociecha odniosł swoiey pracy.

16 Czy wiedzieli ludzie kiedy czárt Chrystusa
ná Kościół nosił?

Powiada S. Tomasz iż ná ten czas Chrystus wżynił
sie niewidomym oczom ludzkim/ ale o tym czart nie wiedział/
ktory też y to rozumiał/ że gdyby Chrystus był Bogiem/ nie
dałby mu sie nosić/ ale iż też oraz miał znał Bóstwa/ nie
mógł z tad zamknąć dostatecznie/ iż nie test Bogiem dla te-
go szukając wielkych dowodow/ rądził Chrystusowi/ aby sie
z onego miejsca wysokego ná stop 120. zpuścił/ ktore było
ná samym góle Kościoła/ tu podworzowi kościelnemu/ ná
ktorym było ludu niemáło/ áżeby tym ochotniersego do o-
nego spozienia z gory wżynił/ gdyby táf wiele miał/ przed
ktorymby cud on pokazał. Toletus.

17. Fezeli sie niegodzi zrzucác z wysoká, iákoż to
niektore Swiete dla zachowánia czystości uczynily?

Gdy dwoie są niebezpieczeństwa/ z ktorych lednego zaś-
dnym sposobem wyrć nie mogę/ madrego test obierác mniey
se: iáko gdy sie dom zapali/ że nie możesz wynieść z niego/
pożyc sie z otná godzi/ choc z niebezpieczeństwem/ gdy test
iała nadzieia tym sposobem życia. a wedle tego náuti/ Swie-
te Panny obraly sobie raczey zgubs dożelne go żywota/ ra-
test

jest mni. *Ła* / *Ła*żeli zgube czystości co jest wiśłja. Cor
nel. à Lapide.

18. Czemu czárt w trzecim kuśeniu przydaie,
Iezus Syn Boży?

Bo iuż te dwu przeszłych / zdáło mu sie iákoby Chrystus
nie był synem Bożym / dla tego też iuż iáko człowieka
prostego kuś / iákonskim chcąc go skłonić do bálwochwál-
stwa / y tym pożytkiem prace swoj skóńczyć.

19. Jáko mógł czárt z gory pokazać krolestwá?

Zadney takiej gory nie máż ná świecie / z ktoriyby mógł
leć obażyć całego świata krolestwa / náwet by też ná Rásia
zre wstąpił / nie obażyłby puł świata / y owšem z ták wy-
soká / ledwieby co ná ziemi rozeznał / zártym to hártowstie
krolestw pokazánie było iáko w zwierzędle ná powietrzu / y
w tym hárt záwárt pokuś / że mówił iż ia to dáć mogę / á
przez to pewnie spodziewał sie dowiedzieć Bożtwo Chrystus
sowego / rozumieiac iż miał mu odpowiedzieć / to jest wśly-
sko moie / y ták mu swoje Bożtwo wydać / w czym sie oświ-
tał. Góra tá ná ktorey te hárt pokazował / pólmile była
od tey ná ktorey Pán pościł.

20. Czemu Chrystus przeciw kuśicielowi używa
Pismá Świętego?

Bo niechciał wyświadczyć ze jest synem Bożym / mocy Bo-
żey przeciw kuśicielowi używáiac / ále tylko iáko człowiek
mądry / zblił go rácyłmi z Pismá / á w tym nas wśyl ábyś
siny sie w pokuśach wdawali do Pismá świętego.

21. Czemu dopuśczał Bog czártowi, áby kuśac
używał Pismá świętego?

Wśyl Chrystus przy pierwszey pokuśie pismá przeciw
hártowi

Św. Bartłomiej / użył też y Św. Bartłomiej przeciw Chrystusowi / aby się
przez to pokazało że nie tylko dobry na wspieranie prawdy
ale y zły na wspieranie fałsu używać Pisma mogą.

22. Czemu Chrystus nie poprawił czarta lubo złe
Pisma używał?

Tylko tych poprawiliśmy którzy błędzą / a czart nie błądził / ale ze złości pisma złe używał / a zatem nieby mu nie
pomogło wspomnienie / iako też y to złe pisma używanie / po
niemaj na samym Chrystusie ślądło / nie niemu nie zaszkodziło.
Młodzi Pisma świętego złe czart używał / bo przez
nie chciał wzmocnić zdradliwie y to przemiesić / aby się Chry-
stus z mierzchu zrzucił Bógcieła. Powinniśmy zaś fałszy-
wego pisma gromić / kiedy swym fałszem mogliby w tym skut-
ku być.

23. Czy mógł czart w Chrystusie wzbudzać efekt
iaki?

W nas efekty wzbudza albo humory wzburzając / albo
na imaginacyley co iakiego siamiat: ale iako Jadamá ku-
ścić wewnętrznie nie mógł / peki w swej zostawał niewinno-
ści / bo w ten czas wstąpić pożądlivości podlegały dośła-
też nie rozumowi / iak y daleko barzicy Chrystusa Paná spo-
sobem pomienionym kuścić nie mógł. Damasc. lib. 3. de Fi-
de cap. 20.

24. Czemu Paná śatan zagadywa. Ierzli Syn
Boży?

Słyszał to śatan gdy Bóg Chrystusa / gdy go Jan S. w
Jordanie chrzcił nazywał Synem swoim / y Jan S. o tymże
słyszał świadectwo / chciał tedy mieć potęgę w ten mierz-
cy prawdziwie iest Synem Bożym / i y tylko iako inni spras-
wiedliwi przysposobionym / udał się tedy do tego aby na nim

cud wycisnął bez żadnych modlitew/ iako Synowi Bożemu
należy. Mowi zaś Jan S. że Chrystus był Duchem Świę-
tym napełniony/ y iako Duch S. nań przy Jordanie w po-
skwie zstąpił gołobieży/ ten tedy Duch S. poprowadził za-
raz po chrzcie Chrystusa na pokynia.

25. *Czemu sie czart zowie kusicielem?*

Pokusy niektóre pochodzą od światła/ to jest/ od słych
ludzi: niektóre od ciemności/ iedną y pożadliwość cięskroć
w nas czart wzbudza/ y ludnie że aby nas albo przesłaniać/
albo do złego podwodzić kusili/ dla tego on sie osobliwie ku-
sicielem zowie. Poili ten zaczął Chrystus siódmego dnia
Stycznia/ skończył 16. Lutego/ mając lat 31.

26. *Co pokazał Czart pokazując królestwa?*

Kube na powietrzu królestwa pokazał, iedną rzą wiel-
kie państwa nie mogli by oraz przyść na widok u sy sile ciele/
pokazał tedy co w którym było państwie osobliwego/ coby
serca ludzkie pomazać mogło/ a to w ten sposób/ iako sie
chodem na powietrzu pokazywa wojska y inne widoki/ nie przy-
tem nie czyniac na imaginacy Chrystusowej do której nie
miał wstępu. S. Th 3 parte quest. 41 art. 4. Rozumie iż ani
pomienionym sposobem nie pokazał/ ale tylko iako może czło-
wiek z wysoka głowiatkami pokazać/ nie żeby każde z osobna
królestwo wyraźnie widział/ ale tylko aby wiedział które le-
ży w której stronie.

27. *Dla czego pokazawszy królestwa przyłożył
czart, toć dam wszystko?*

Bo niemogąc dotknąć aby mu sie Chrystus obiawił że
jest Synem Bożym/ on sam poznał sie czynić synem Bożym/
y dla tego mowi Luc. 4. iż mi to wszystko dano/ y temu chę-
dacie.

dała. S Hilár. W tym obywateli Klamco. Gregor Chry-
stus nie zchodził/ ale się moca swoją przez powietrze do pa-
stwi wroczył/ gdzie mu Anieli w ludzkich osobach jako Twor-
cy swemu widomie służyli. Cornel.

28. Czemu Jeruzalem zowie się Miastem
świątym?

Co ziemie Mateusz S. Miastem świątym/ Luc. 4. zowie
się Jeruzalem/ zowie się zaś miastem świątym iż był w nim
Kościół Boga prawdziwego/ ołtarz/ ofiary/ Baptyzm/ Ra-
banus

29. Czemu Chrystus nie kuśony aż na koniec
postu?

Abyśmy się nauczyli iako się mamy przeciw pokusom go-
tować/ to jest przez post/ a przeto abyśmy obaczili że czło-
wieku okazywa/ do kuszania i samych naszych dobrych wje-
now. dla tego ostrożność mamy mieć na pamięci/ a dla nich
się od pokus nie ubespieżać.

30. Czemu się czarć zowie duchem nieczystym?

Bo głowicką podwodzi do nieczystości cielesnej/ takt dła-
żec/ że iev też głosem y sam pomaga; wiedzie też do cielesno-
ści dłażec/ to jest do grzechu/ który jest nieślusnym cudzoło-
stwem y takt się w piśmie zowie/ bo grzesząc głowickę miłość
swoją która Boga Oblubienicowi swemu winien/ odcynając.
i do stworzenia obraca.

31. Jako świat kuśi ludzic?

Przez świat względem kuszania rozumie się doświadcze-
nie y inne rzeczy stworzone/ te głowicką kuśa, gdy do
nich serce przykład/ y słucha się o nie spobani nieślusnym
pożyna/ a ta się chęć zary z pasterzami na te rzeczy.

Ecce

22. Cze-

32. Czemu Bog nie zabrania grzechow iako
moze?

Dwoiako mogli sobie z nami Bog postąpić/ to jest/ Al-
bo nam dając niebo bez żadnych zasług naszych. Albo też
dając niebo za nasze zasługi. Pierwszego sposobu z nami nie
używa/ ale drugiego/ a ztym gdyby moc grzechu nie do-
puszczał/ niebyśmy nie zasługowali/ bo tam zasługi nie ma-
gdyż kto czyni dobrze, że zle nie może/ ztym gdyby grzeszyć
nie dopuścił/ iżby nam odiał wolną wolą do dobrego y zle-
go/ a ztym nie śedłby ten porządek zbawienia naszego tro-
ry teraz jest. Iż zaś tego porządku używa a nie innego
wolno mu/ bo nam niebą y szczęścia wiecznego dawać zgotić
nie powinien/ wielka zaś łaska uczynił że przy naszej woli
zostawił niebo/ że możemy w nim być byleśmy chcieli/ a lu-
boby sadnemu niebą nie dał/ bo tak zaplata przewrótka wszy-
stkie sprawy nasze/ y jest nadprzyrodzona/ nikomu by żadney
prawydy nie uczynił. A iako jest Panem naszym mogłby nas
w ogień wrzucić iako górnarz garnet/ który sam żrobi.

33. Czemu Anyeli po pokusach przyszli do Chry-
stusa?

Chrystus Anyelą Sroga nie miał/ bo go nie potrze-
bował/ będąc mądrym y mocniejszy niż Anyeli/ a nie
mógł też w grzech iako ludzie inni wpadać/ przyszli tedy A-
nyeli aby mu służyli iako Bogu/ który wprzód w poście y po-
kusach zachował się iako głowiek.

34. Co czynił Chrystus na pustyni?

To pewna iż nikt do niego nie przychodził przez te dni
40. bo przydać się może S. cap. 1. że przez ten czas był mie-
dzy bestiami. Mógł się tedy/ co też y innych czasow czy-
n. 1/ śiedzieć w ciszy od ludzi uchronić.

35. Cze-

35. Czemu aż po dni 40. Chrystus głód wczuł?

Bo miał w swej mocy głód przynimować y nie przy-
mować: głę y niegłę/ y tak aż po dni 40 głód do siebie
przypuścił/ a innych czasów natury ludzka moc Boga wspie-
rał/ y trzymał: inaczej tak długo nie mógłby był być bez
pożarmu/ głód zaś przez ten czas cierpiał przez który wido-
ma trwała pokusa.

36. Na którym miejscu po swym poście Chry- stus obiadował?

Ze Chrystus ochrzczony Postego dnia święta teory się
na ten czas w Niedziela trącił/ wzy Hosty Synod Konstan-
tinopolitański/ y August. serm: de tempore 154. Po Chrście
zkras na pustego pościł. Po poście Marci S nągotowała
potrawy/ iako wzy S Bonaventura vita Christi cap. 17 y
te mu przynieśli Aniołowie. Z Ewangelicy zaś się domy-
ślać możemy/ że na tymże miejscu gdzie kusiciela zwyciężył
obiad odprawił/ bo to oboje Ewangelista łączą. A z tego
się nauczyć mamy, iż tamże nam Bóg pociecha y posilek zsy-
ła/ gdzie na nas pokusie wderzać dozwala/ byleśmy sobie
mężnie porzynali. Pokazuje się też y ztąd że Nasw: Panna
przez takie obławienie/ albo innym takim sposobem wiedząc
ła o tym poście syna swego/ y że przez dni 40 nie dla niego
nie było potrzeba gotować/ ale aż po tych dni zkonżeniu/ a
podobno też y sama w tenże czas post lubo nie tak ściśle od-
prawowała/ chcąc y w tym Syna swego naśladować/ ale
o tym wiadomości nie mamy.

Niedziela Wtóra Postu.

Ewangelia y Mateusza Świętego w Rozdz. 17. od wiersza
1. aż do wiersza 10.

Czasu

Czasu onego: Wziął P. Iezus Piotrá y Iákubá
y Iáná brátá iego, y wprowadził ie ná gora wy-
soką osobno: y przemienił sie przed nimi. A oblicze
iego rozjaśniło sie iáko słońce: śńy też iego stały sie
białe iáko śńieg. A oto sie im ukázali Moyses y E-
liasz z nim rozmawiający. A odpowiadając Piotr,
rzekł do P. Iezusa: Pánie: dobrze jest nam tu być:
Iezli chcesz uczynimy tu trzy przybytki: tobie ieden,
Moysesowi ieden, á Eliaszowi ieden. Gdy on ieśbore
mówił, oto obłok iáśny okrył ie. A oto głos z obłoku
mówiący: Ten jest Syn mój miły, w którym siemnie
dobrze upodobało, tegoż słuchajcie. A usłyszawszy V-
czniowie, upadli ná twarz swoje, y bali sie bázro. A
przystępuwszy P. Iezus dotknął sie ich, y rzekł im:
Wstańcie á niebojcie sie. A podniosszy oczy swe, ni-
kogo nie widzieli, iednego samego P. Iezusa. Agdy
zstępowali z gory, przkazał im P. Iezus, mówiąc:
Nikomus nie powiádać widzenia (tego) aż Syn czło-
wieczy z martwychwstanie.

1. Czemu sie Chrystus odmienił?

Ná gorze Tabor yżnił to przemienienie / áby chwá-
le pokazał / y własności ciała błogosławionych / które też
ciała iego należały / to jest niecierpliwość / radość / sub-
telność / iáśność / y widzieliśmy ze ich ótywkę niebiańską do
browoła

browońskie/ aby dla nas cierpieć. To przemienienie było 6. Augusti/ drabzy rozumieć je 26. Iulij.

2. Jákó sie Pan przemienił?

Pewnie sposobem nie obłudnym/ i takim sąt wiele rzeczy pokazuje Czarownikom/ Bożtwu jednak swego Bp. Kolom nie pokazał/ bo by go cielesnymi oczyma widzieć nie mogli/ Ale około siebie słało prawdziwe wgnię/ Prore- by tego Bożtwo węgwiadęło. S. Thomas 2. part. quast. 45 y ta śmiertłość prawdziwie była na Chrystusowym ciele. Hieron: Eftem: w tym nie było cudu bo ta śmiertłość iako y inne ciała błogosławionych własności iemu należały/ & rós- cey był/ że iey nie żn sie pokazywał y tak/ iako y własno- ści inne aby mogli wstrzec/ to przemienienie było roku 33.

3. Czemu się Chrystus nie przy wszystkich W-
czniach przemienił?

W ten orz chciał mieć do czasu zótánow/ á między nie
wola łowies się mogł utáć. Trzech zaś chciał mieć przy
tym cudzie/ bo w pranie nópłáne Deut. 10. Smádecstwo
może w sádech dwó albo trzech. záczynié chciał po swoim
smárostochylnu áby on ódono v wierzone o sym cudzie/
trzech miał przy sobie áby nani párzáá.

4. Czemu Pan Piotr, Jan, Jakub chciał mieć przy tym cudzie?

Bo ci przedmierzam: biał. Piotr głowa wężystich. Ją
 zob najpierw sy na Zapołsłsro powołany do mścienstwy
 korony. Jan w najgłębsze tajemnice wchodził Damalc.

5. Né

5. *Ná co przy przemienieniu byli Moyzeß y
Eliasz?*

Aby sie Chrystus pokazał Pánem żywych y umarłych.
bo Moyzeß umarł/ Eliasz żyje. Moyzeß miał przy sobie/
chcący pokazać iż prawa tego nie psie takto żydźi zadawali.
Dwu tych do tego celu przypus. il/ aby Wznie nądzet nie
bać sie śmierci/ bo Moyzeß y Eliasz o część Boia wdawa-
li sie w niebezpieczeństwo żywota. Ci też dwá pośi śterdnie
śłodniowy odprawili/ chwála Boża nieiało obażyli tym
też obtecal iż lubo Bogá wedle Bożar/ álbo z trórzzy nie
mieli ná tym świecie ogladać/ iednáł z tylu/ to test/ we-
de natury ludzkiej mieli go obażyć.

6. *Jáko sie pokazał Moyzeß y Eliasz?*

Eliasz w cieie pokazał sie własnym/ bo testže ná per-
wnym miejscu żyje/ y od Anioła ná górę Tabor był przynie-
siony. Moysehowá zaś dusá z odchlani Wycow SS. by-
ła przyprowadzona/ y swoje własne ciało z grobu wzięta/ y
w nim sie iáto głowiek prawdziwy Moyzeß pokazał. Suar:
3 part: quæst. 45. disp: 22. Ci oba rozmawiali z Pánem dżes-
tuac mu iż ná okup przysć rażył. Tyræus Alž iáko pewna
test o Eliaszu iż w swym cieie sie pokazał/ tak o Moysehu
rozumieia drudzy/ iż ciało miał z powietrza/ albo z czego in-
nego przez Anioły zrobione. Ná to zaś ci dwá w ten čas sie
pokazali/ aby upewnili Wznitow iż Chrystus nie był ani E-
liaszem ani Prorokiem takim iáko lud prosty o nim rozumiał/
ale nád nie godniejszy. Ci też opowiadali śmierć Chry-
stusowá/ aby potym wzniowie gdy ná nie pátrzáli/ nie gor-
byli sie/ lubo im to nie pomogło/ bo Pána przy mace odo-
biegli.

7. Jákó Apostołowie poználi że to był Moy-
żesz y Eliasz?

Albo ze wnetrznego objawienia/ albo z mowy Chrystus-
sowej/ albo że im o sobie powiedzieli/ bo Ewangelia tego
nie opisuje.

8. Czemu gora Thabor S. Piotr 2 Petri 1. 20.
wie Gora Świała?

Znázna to y przed tym u Żydów była gora/ bo na niej
odnosiła zwycięstwo Debora. Piotr zaś S. zowie ją świałą
dla tajemnice Przemienienia Pańskiego która się na niej sta-
ła. To przemienienie stało się w nocy/ bo nocy Pan na mo-
dliwos obracał/ y Łukasz S. cap 6. przydaje że dzień potym
nastąpił. Salmeron tomo 6. traet 33.

9. Jákó to zgodzić. Mateusz S. powiáda iż to
przemienienie stało się we dni sześć po kuśseniu,
a Łukasz S. cap 9. że we dni ósm?

Nie róż dni liży Mateusz/ iákó Łukasz. Łukasz liży
dzień którego był Pan kuśsony y którego się przemienił/ a
Mateusz tylko dni które między temi dwiema były. Chry-
stost: August.

10. Czemu Pan tychże Uczniów miał w Ogroycu,
których przy przemienieniu?

Bo tymże chciał swoich objawić chwale/ przed którymi
potym w Ogroycu pokazał swej natury ludzkiej miseryę.
Chrystost. Thabor gora jest okrągła/ a má w wysokości iákó
powiáda Ioseph. de bello lib. 4. cap. 2. staj 30. to jest/ ledwie
nie mile Niemiecka/ jest bázgo wesola/ ziemi y drzewami os-
kryta. Adrichom.

11. *Czemu sie twarz Chrystusowa roziásniála
iáko słońce?*

Z samey twarzy iásność widziane / bo inne części ciała
biáta okrywała / iásność zaś ta była ciała blagostawionemu
należyta / biáta wielka niż słończna / bo pospolicie Smutek
tako słońce iásnieć bída / tedy Chrystus ma być iásniejszy /
zátym gdy sie mówi że rozświeciła sie tak słońce / podobne
stwo sie kládzie nie porównanie.

12. *Czemu śáty Chrystusowe iáko śnieg biálemi
sie pokazały?*

Bo iź ciáło zkrvte bylo / światłość z całego ciáła świe-
eaca iákimkolwieł sposobem wydarować sie musiała / ab iay
dosłli tego / iź nie tylko twarz ále sie wśrytko ciáło rozświeci-
ło / y tak przez śáty sie przebudząc / biáłość spráwowała. A-
bulen. in Matth. 17. quest. 41. dla podobny przyzwy y An-
yolowie sie gęsto w biáłych śátach pokázali / ciáło ná sie wśry-
wşy. A to też wiedzieć / iź nigdy w Stárym testamencie nie
pokázali i s wświecie / á w nowym pierwsy raz przy Wá-
oz
dzeniu Chrystusowym. Tract. Ruitz Vallisoletanus Abbas de
Regulis S. Scripturæ.

13. *Kto ná gorze Tabor z obłoká mowił?*

Nie mowił sam Bog / boby wśrytkie trzy osoby mowić
musiały, bo spolne sa wśrytkie im spráwy powierzone /
ále Aniol imieniem Boga Wycá / bo y do innych spráw po-
dobnych zwykl Bog używać Anyolow.

14. *Czemu Bog toż powtarza ná gorze Thabor
co przy Chrście Chrystusowym mowił?*

Job mowi cap 33. iź Bog tego nie powtarzá co raz wy
mowi

1. mowi/ ale rozumieć trzeba/ kiedy do tegoż człowieka mowi
a tu też nie toż samo mowi co przy chrście/ bo nad to nieco
przydaje/ a ci też podobno Dźniowie nie byli przy chrście/
gdzie był głos słyszany. Ten jest Syn mój kochany/ do czego
tu przydaje/ w którym mi się wielce upodobało, tegoż słu-
chajcie.

15. Czemu przy chrście y przemienieniu słysza-
ny był głos Oycowski, a nie innych czasom?

Bo Chrystus osobliwiey ode chrztu zaczął sprawę na-
szego zbawienia/ bo zaraz pośedł na pustynia posćić/ a po-
tym zaczął poćzał. Potrzeba też aby tanowe przy chrście
świádecstwo w Chrystusie było wśpárte z niebá/ które też y
tu wiódławszy/ chwali Chrystusowe Dźniowie słysza aby
potym y sami mocniej wierzyli y drugim przepowiadáli.

16. Czemu przy Chrście nie przydano, Iego
słuchajcie, ale tylko przy przemienieniu?

Bo nie zaraz po Chrście Chrystus poćzał nauczác/ zaś-
czym ieżcie nie było tego słuchác/ nie było też ieżcie Dźniowie
Chrystusowych/ a potym cudzie zaraz mowić poćzał/ y D-
źniowie trzy przy tym byli.

17. Czemu Exod. 20. Bog z ciemnego, a teraz
z jasnego mowi obłoka?

Bo tam chciał się poćazać stráśliwym/ a tu w chwale
miły/ a zakon też nowy/ zakon łaski/ stáry zaś zakon suro-
wości.

18. Czemu aż po odeysćiu Mojżesza y Eliáša
głos słyszany był?

Aby nie rozumieli Dźniowie/ iż on głos do Mojżesza
szedł

albo Eliáša ściągát/ bo gdy mówił. Tego słuchaycie/ toż
sá było/ iakoby też rzekł/ nie Moysesá/ ktorego iuż prawo
wstáte/ ále Chrystusa słuchaycie.

19. Czemu sam Piotr mówi tu ná Taborze?

Bo był nád drugie gorętszy y śmielszy/ Hieron. dla te
go gdy się drudzy przelekli/ że y mówić nie mogli/ on sam
serce swe pokazuiac/ mówił bezpiecznie/ ále przecie z wielkim
zádśiwieniem.

20. Czemu Piotr chciał trzy przybytki budować?

Bo chciał zostáwac ná oney gorze przy rozstosy/ ktorey
zkořtował/ á rážey o mieřtániu mówił/ niź o czym innym/
bo mówił sam niewiedzac co mówił/ Matth. 4.

21. Jáko Piotr nie wiedział co mówił?

Bo iezeli ná gorze Tabor iáko y Piotr rozumiał/ chwale
lá niebieska pokazána bylá / tedy przybytkow reka czynio
nych nie było potrzebá/ á zwołaszá Pánu ktory się w chwale
pokazał/ ále áni Moysesowi/ áni Eliášowi ktory się iuż
byli ná inny świat przeniesli. Powtore/ iezeli Piotr miał w
chwale zostáwac/ iákož miał praca okolo budynkow się fa
rygowac? gdyż w chwale nie prácuia. Nád to Moysesá y
Eliášá rownat z Pánem / zárownie im seden przybytek iáko
y Pánu dáiac/ dla tego mu też Pan ná to iego pyránie nie
nie odpowiáda. Salmeron. Niewiedziát tedy Piotr co mo
wił. bo nie wiedziát tego iż ciála obłogosławione/ dla ktorych
on stawiac chciał przybytki/ aby se odchodzace zátrzymat/
przybytkow nie potrzebnia. Chciał też Chrystusa zátrzy
mac od dokończenia zbáwienia nášego. Chciał y sam budac
śmiertelnym chwały błogosławionych záżywac/ y to iest
nie ták wiele ná nie iáko potym pracowáwšy. Rozumiát iż

szczęście ostateczne w widzeniu Ciała Chrystusowego zależy/
a o widzeniu Boską nie myślił.

22. Czego sie Uczniowie polekli; że aż nątwą-
rzy powpadał?

Bo głos on słyszany/ podobno był bardzo straszliwy/ o-
błok ie też jasny ogarnął/ zmarły sie Moyses pokozal y Eli-
asz już dawno ze światá wzięty/ Chrystus też w noc y iak ston-
ce stanał.

23. Czemu potym nikogo nie wyrzeli, tylko sa-
meo Chrystusa?

Abby przez to jeszcze bardziej xponentni byli/ że ow głos
nie do moysesá ani Eliášá/ ale do samego Chrystusa należał.

24. Czemu Chrystus zakazał tego cudu głosić?

Boby innym Apostołom jeszcze w doskonałości nie xmo-
żnym jasno było/ iż ná to nie patrzali/ áboby też temu
nie wierzyli/ toby do tego mieli przeszkoda moglá być iára/
bo podobnoby sie Judasz nie wazył Páná przedawać: álbo ie-
zliby sie wazył/ co podobniysza ná złość tego/ od ktorey go
inne cuda nie odwieǳy/ wielkiby grzech popelnil/ y ias-
wnieysze áwistokrąǳstwo/ wiedzac iáwniey o Boswie Chry-
stusowym/ y ono przedáiac. S. Damascen mówi iż sie to sta-
ło dla Judáša/ ále z tej miary/ boby drugim tego widzenia
bardzo zayrzał. S. Hieronym/ boby tego o Chrystusie zázwro-
ta nie wierzone/ co po śmierci Chrystusowej iáwnieysza wiá-
ra nálaǳo/ kiedy go áż zmartwychwstałego obaczyli.

25. Czemu Ucznie obłok jasny okrył?

Pan ten obłok sprowadził/ áby sie tymże pokazał/ ktory
w starym testamencie z obłoku rozmawiał/ iasny zaś był ob-
łok/ bo chwale niebieska wyrażał/ w ktorey nie maś nic cis-
nnego.

Niedziela Trzecia Postu.

Evangelia y Łukasza Świętego w Rozdziale II. od wiersza
14. aż do końca.

ONego czasu: Wyrzucił Pan Jezus czartá który
był niemy. Agdy wyrzucił czartá, przemówił
niemy: y dziwowali sie ludzie. A niektorzy z nich mo-
wili: Moc Beelzebubá książęciá czartowskiego wyrzu-
ca czarty. Drudzy zaśie kuśśc, domagáli sie znaku
od niego z niebá. A on widząc myśli ich, rzekł im:
Kázde krolestwo przeciw sobie rozdzielone, będzie spu-
stośsone: y dom ná dom upádnie. A ieżli yśátan roz-
dzielon iest przeciw sobie: iákoś sie ostoí krolestwo iego?
gdyż powiáacie, iż ia mocą Beelzebubá wyrzucam
czarty: synowie wáśzy czyiáż mocą wyrzucáją? Przec-
toż oni sedziámi wáśzy ni będą. Lecz ieżli páłcem Bo-
żym wyrzucam czarty: zámieć przysło do was krole-
stwo Boże. Gdy mocarz zbroyny strzeże domu swego:
w pokóiu sá máietności iego. Ale ieżli mocniejszy ná-
deń nadśedśy, zwycięży go: odcymie wśyśtke broń od
niego w ktorey ufał, y korzyści iego rozda. Ktoć nie iest
zemną, przeciw mnie iest: á kto nie zgromadza zemną
ten rozprasza. Gdy duch nieczysty wynidzie od człowie-
ká, chodźi po mieyscách bezwodnych, szukájąc odpo-
czynku.

czynku. A nie nálarſy, mowi: W roce ſie do domu
mego z kádem wyſeđł. A prz ſieđſy, nazawie go wnie-
ciony y wchodożony. Tedy idzie y bierze z ſobą ſiedmi
innych duchow goſyſych náđ ſie: á wyſeđſy mieſkają
tam. T ſławiają ſie podległe rzeczy człowieka onego
goſſe niżli pieruſſe. I ſtało ſie, gdy on to mowił, pod-
niozſy głos niektora niewiaſtá z ludzi rzekłá mu: Bło-
goſławiony żywot który cie noſił, y pierſi kiereſ ſfał.
A on rzekł: T cujęm łęgi ſławieni którzy ſłuchają
ſłowá Bożego y ſtrzeżą go.

1. Jákó ſie tá czárt zowie niemym?

Żaden czárt nie gada/ bo ári eſt/ áni ięzyká nie ma/ gód-
eſt ſie z ezym duchem/ a'e ty. ko może głoſy na powietrzu wſer-
mować/ á gdy przez człowieka mowi ięzyká tego rzywa. w
tem zaś opetany ięzyk trzymał/ aby ſłowá niemógł wymo-
wić/ y dla tego ſie y ſam niemym zowie. Chryſoſt.

2. Czy może czárt mówić przez niemego?

Jeżeli niemy nie ma tego czego do mowy potrzeba/ iákó
to ięzyká/ przezeń prawdziwie mówić nie może/ bo ty to cud
był/ á on cudu żadnego cznie nie może/ jeżeli ma czego do
mowy trzeba/ mówić przez człowieka może. Abulen. in 12.
Matth: q: eſt: 30. Ale ſie to ma rozumiec o mowie prau dnis-
wey/ bo luboby niemy ięzyká nie miał/ może czárt w rękach
tego iako ná powietrzu tworzyć ſłowá. Ale chce y ięzykiem
ludſkim kieruie/ nie dla tego prau dźwie mowi/ iákó nie ſam
głos wydaie organiſta ſiedy kławiatury tuſa pálcami.

3. *Czemu wstąpił czarć w człowieka?*

Nie żeby go ośobliwie drażył/ bo y nie wstąpiłszy wem
możego zároveň drażyć/ ale to czyni chcąc pyść: swoiey
iść nabyćzley wygodzić/ nad człowiekiem onym swa moc
pokazywać.

4. *Czemu gdy Chrystus choroby leczył, pośpoli-
cie chorych się reka tykał, a opętanych sa-
mym słowem uzdrawiał?*

Bo choroby w samym ciele miejsce mają/ y są nierozu-
mne: tedy ciała się tykając/ raka je odganiał. Czarć zaś iest
duch/ który do człowieka raka być nie może/ a iest rozumny/ dla
tego mu słowy kazał Chrystus następować/ czego on nie czy-
nił dobrowolnie/ albo karami się bojąc iezliby nie wstąpił/
albo przy onych słowach mocą Bożą wypchniony/ albo mocą
Anioła stróża/ na to od Boga vnocnionego.

5. *Żąd przyszło Żydom że Chrystusowi zadają
iako by z Beelzebubem nakładał?*

Beelzebub/ tłumaczy się Pan nad muchami/ ten był miś-
ny za Boga od Filistynczykom w Mieście Accaron 4 Reg. 1.
tenże zwat się y Miodis/ co z Greckiego znaczy Much dosta-
teń/ Iosephus, dla tego podobno/ iż mu wiele ofiar krwawych
ofirowano/ a ztym much się wiele do niego zlatywało/ albo
go też oni Poganie wzywali na pomoc przeciw muchom/ z
tad żdzi na wzgardę wszyscy Garty zwali Beelzebubami/
a ztym/ gdy mówią ma porozumienie z Beelzebubem/ roz-
ieść/ iakoby mówili/ iż z Garterm nakłada/ przydali zaś iż nie
z prostym Garterm/ ale z Książciem/ aby tak lud Chrystus
sowa przed ludem zamięli/ tedy Garta wyrzucił/ wdawali te-
dy że Chrystus miał przedniętego/ który mniejszym za zmo-
wa z Chrystusem z ciał ludzkich wstępować kazał/ a ztym do
tego

tego lub wlebli/ aby się cudami Chryśusowemi nie szłaniał
do wwierzenia weni/ lubo tego przy Chryśusie mówić nie
śmieli/ tylko w sercu to chowali/ iako się poróżnie ex Luc. II.

6. *Czemu Chryśtus ná te myśli odpowiada?*

Aby zedy przebonał/ iż nie ma z carty porozumienia/
bo cart myśli wiedzieć nie może/ a Chryśtus poróżnie że ich
myśli wie/ przetym dowodzi że jest Bogiem/ bo tylko Bo-
gu należy myśli wiedzieć/ ale to nie głosliwym nie pomo-
gło.

7. *Kto pierwszy Beelzebubá uczynił Bogiem?*

Belus Krol Bábilonu miałsi białochwalcá ten białwan
poślawił/ Erory się też od niego wedle różnych izrała zwał
Bel/ Bál/ a iż był ná gorze Segor/ zwał się też Beelsegor/
aż go też nazywali żydzi od much Beelzebubem.

8. *Czy jest iaki porządek między czarty?*

Z Natury samey mocniejszyemu słabszy/ a dowcipniejszy-
mu nie tak dowcipny się podaje. Między carty zaś tak w si-
le takó y w dopcipie jest nierozumność/ zatem idzie iż ledni
drugim pánua/ y ten jest w piekle porządek/ lubo niemá-
innego Erory do szóstcia dekaptenia jest potrzebny.

9. *Jáko czárt zowie się Mocárzem?*

Dla mocy wielkiej Erory używał ná świecie przed Chry-
śusowym przwóctem/ że iako cuda czynił/ z łamiení odpowie-
dzi dawał ie. a to mu Chryśtus odiał/ náczynia mu też odes-
brał/ to jest ludzie/ z Erorych go wyrzucił/ drugich od tego
białochwałstwa odwiodł/ białwany pokruszył.

10. *Ná co szuka czárt odpoczynku, poniewaz sie
nie sprácowal?*

Duch satygi czuac nie moze/ od ognia rezy pietelnego *czárt*
sobie odpocząc nie moze/ bo go wszadzie z soba y w sobie nosi/
tego tedy odpoczynek w tym/ że wola swoje zła wykona/
złość iáko ludzjom uczyniwszy/ álbo se w grzech wprowadzi-
wszy/ y tego on szuka odpoczynku.

11. *Czemu czárt wyrzucony tám y sam chodzi?*

Szuka aby znalazł człowieka/ od ktorego sie *Anioł oddał*
III/ bo kiedy Bog *czártu* pozwala aby *śłodził* człowiekowi /
rozkażnie aby *Anioł* oddał od człowieka onego. *Abulen. in.*
12 Matth: quæst. 99.

12. *Czemu sie czárt przeobadza po miejscách
suchych?*

Kiedy sie *czárt* nie moze zstać w człowieku ktorego ope-
rał/ przynamniej prosi aby mu dopuszczono wstąpić w rzecz
tę/ ktora jest człowiekowi pożyteczna/ iáko *Luc. 8* to wie-
przow/ aby cał przynamniej *śłodził* człowiekowi/ kiedy iná-
czey nie moze/ á gdy y tego nie otrzyma/ tedy ná miejscách
dziśkich y suchych z ktorych pożytku człowiek nie ma/ przestá-
wać musi.

13. *Jáko sie czárt wraca do domu uprzątnionego?*

Dom uprzątniony jest z ktorego *czárt* jest wyrzucony/
bo on jest śmieciámi człowieka *specacym*/ do tego sie tedy
wraca/ tesli mu kto goipody niezaśtąpił/ y onego ieżli wen-
wnić nie moze/ przynamniej nagaba.

14. *Cze-*

14. Czemu Chrystus wychodzącym czartom
dopuszczał trapić człowieka?

Aby przez to się pokazało iżta jest złość szarówsta /
Marci 1. iż gdy musi wychodzić / radby człowieka wniknęć o-
brocił.

15. Czemu nie zawsze czartom Chrystus o imia
ich pytał?

W ten czas tylko pytał kiedy to należało do okazania cu-
dów / to jest kiedy cały pułk szarów wyrzucał / sześć tysięcy /
sześć set sześćdziesiąt y sześć / innych zaś czasów nie należało
na ich imienia.

16. Czemu czasu jednego czartom wyrzucenym
dopuszczał Chrystus wstąpić w wieprze?

Była między Żydów herezja Saducejska / ci nie wie-
rzeli / aby szarci byli / y kiedy widzieli opętanego / mówili iż
to choroba była / a nie bytność szarówsta. Pan tedy aby ich
od tego błędu odwieść / dopuszczał szarąnom w wieprze wsta-
pic / bo mówić inż nie mogli / żeby choroba człowieka na tak
wielu się wieprzów przeniosła / y tak aby wierzyli że pra-
wdomie są szarci. Wieprzów trzech było dwa trójacie / iako
piše Beda in Matth: a w tym też złość swoje szarci pokaza-
li / że gdy człowiekowi daley szkodzić nie mogli / przynamniej
rzeczy do człowieka należące szkodzili / gdy wieprze potopili.
Salmeron-tomo 6. trać. 13.

17. Czemu szarci z opętanych wychodząc nie
chcą do piekła?

Je nlebeco / pokazuje się to ex Luc. 8. a to nie dla tego
iżoby tam więcej cierpieli niż na świecie / gdyż zawsze z so-
bą noszą swe mały / ale iż tam nie mogą ludzi kusić / ani im
szkodzić / żego wielce pragną.

18. *Czym się różnią cuda Boskie od czartowskich?*

Sa y inne różnice/ ale te trzy osobliwe. Naprzód cuda Boskie wszystkiej natury siły przechodzą/ a cuda czartowskie mogą być przez taką siłę przyrodzoną używane. Potem/ cuda Boskie zawsze ku pożytkowi ludzkiemu się obrać: a czartowskie ku szkodzie so/ albo próżności. Potrzebie/ cuda Boskie na to się dzieła/ aby przez nie był Bóg uwielbiony/ wiara prawdziwa umocniona/ a czartowskie stać się dla pychy iakiej/ cięławości/ albo też y grzechu.

19. *Czemu Chrystus o niektórych czartach Matte.*

17. *powiedział, iż nie mogą być wyrzuceni
tylko postem a modlitwą?*

Jest tam mowa o tych czartach którzy trapią Lunatyków albo Niesiężników/ a tym czartom więcej Bóg pozwała niż drugim/ bo ci odejmują słuch y mowę/ iako Marci 6, ciężcy trapią/ iako Matth. 17. a trapią zaś szeszmąc się do odmiannych rzeczy czyni/ co sprawnia, albo humory w głowie wieku mieszać/ zkad choroby nieznanie w głowiek powstają/ albo też sami mocą swoją łamią y targają głowy. Dla tego zaś Chrystus kazał Uczniom gdy chcą takie czarty wyrzucić/ aby posćili y modlili się/ aby pokazał różnicę między swymi a Uczniow cudami: bo oni nie wyrzucają czartów/ aż na to pomoc przez post y modlitwę od Boga otrzymają/ a on bez postu y modlitwy swoją własną mocą wyrzucał.

20. *Jakoż a tym, że Chrystus wyrzucał czarty
królestwo Boże przyszło na Żydy?*

Bo jeżeli Chrystus mocą Bożą wyrzucał czarty/ tedyć przypadał Król Mesyas który miał żyć w rzeczach duchownych

chcących pancerz/ bo lubo w nym znowu Ewangelistomie Garty
wyrzucali/ jednak rzadko było/ y ten macy drugiemu dawać
nie mogli iako Chrystus dawał Apostołom/ y to bez cerea
monety Etoro Ewangelistomie chorwać musieli.

21. Jako rozumiec, iż tak miało być Żydom,
iako człowiekowi opętanemu, do którego się
czart wrocił?

Bo iako Gart gdy się wroci sroczym bym/ tak Żydzi
wybanieni od Garta Etorom po wielkiej części służyli w E-
gipcie kłaniać się bałwanom/ gdy znowu przez złość swola
do siebie Garta przypuścili/ gorczym się mieli. Dom ich
stał się próżnym/ y pustkiami; bo Chrystusa w nim nie mieli/
ale iako mioria ceremoniami nie pożytecznymi dusza swoa
mierała/ y do tych czas/ Etoro nie stała się przez to ożywa-
ć. Hieron.

22. Jako kto nie jest z Chrystusem, jest prze-
ciw Chrystusowi?

Kiedy w Niesieci są bunt powstające/ Eto przeciw bun-
townikowi nie broni Miasta/ ten się pozycza z rąk jego ias
by trzymał z buntownikiem. takim buntownikiem jest Gart
przeciw Chrystusowi/ zatym Eto z Chrystusem nie trzyma/
z Gartem trzyma. S. Cypr. Aco zaś mowi Luc. 9. Kto nie jest
przeciw nam zważy jest. nie jest przeciw temu/ bo tam mowi
o tych Etoro naukę Apostolską przyjmowali/ ale tej wyznać
nie śmieli/ śaczym tacy z Apostołami byli. Cornel.

23. Jako czasem opętani, gwoździe, żelazá,
klaby wyrzuć?

Pospolite te rzeczy nie są prawdziwe/ ale tylko flegma
albo inne humory/ a Gart ożywiania/ aby się zdali gwo-
źdź.

zdzikimi/ y dla tegoż gdy kilka dni poleża/ w plugawą siłą
się obracają. bywała iednak czasem prawdziwie/ a te kiedy
są tak wielkie/ żeby z głowienia wynieść nie mogły/ kiedy sta
opstany truci/ czart z ład inąd przyniossę podmiata/ iż się
zda iżoby z opstaniego wypadły/ czasem też prawdziwie ie
był włożyl w głowienia/ y prawdziwie z niego wychodzą/
kiedy są takie/ aby w głowienia wnieść mogły przez gardło.

24. Jāko Exorcysmy czartā wyganiają?

Bog do niektórych słow moc swoją przywłazał/ że kie
dy będą rzeżone od osób na to naznaczonych/ czart uspo
wagę musi/ ale żeby w tym omyłki nie było/ trzeba aby te sło
wa y modlitwy od Kościoła przyrządzone y pochwalone były/ bo
często swoje czart podmiata/ chce zyskać dusze/ o ktorą mu
więcej idzie niż o ciało/ a tym sposobem przywodzi do grze
chu przeciw pierwszemu przykazaniu Bożemu/ y żeby Exor
cysm takiego w tym utwierdził/ wychodzi na słowa zopsta
nego. zaczął wszystkie exorcysmy ktorých Kościół nie ap
probował pewności nie miał/ y słusnie być zakazane mogą.
od czarta zaś są lubo wiele jest w nich świętych słow/ jeżeli w
sobie co nieczystego/ albo fałszywego/ albo przeciw wierze/
albo nieprzyzwoitego zawierają.

25. Jāko Exorcysmy odganiają czary?

Gdy kto ożarowany/ czart szkodzi głowienowi/ albo
rzeczom ku jego pożytkowi od Boga danym/ a to albo hu
mory w głowie y w rzeżach żyjących psują, albo miedzą.
tę/ albo innym sposobem zarażając/ wiada tedy exorcysmy
czartā aby daley nie szkodził/ a czasem ponieważ aby prze
skłody ktore zarczył oddalił. y godzi się psować znaki/ ktore
zarownica założyć/ obowiazując czartā aby szkodził/ ale nie
godzi się czarow czarami odganiać/ bo by to było w Beelzeb
bubie

hubie czartostwo wyrzucić. Czarta zillawp? godzi sie rto
wielką przez tclárstwá rátowné/ nápráwniac to co on zepsó
wał. Nle wánny, obmywánia/ zióła/ mocy czartowstley nie
broca/ moga co nápráwniac co on zepsował/ byle sie dżia
ly ze wśelka wężimóscia/ Etera sie nie dżiele/ kiedy rożna
pleć rożna obmywa. Zażegnýwánia sa gusła/ y z zmorý
z czartem tálemney pochodzo/ y lubo sie zdádza że słow sów
tych złożone/ przećis sie w nich iakie gusła nardúia/ álbo fałs
iaki miedzy dobre słowá mieszać/ álbo liżble iakley y cere
moniom wśalac tć.

26. Jeżeli bývają prawdziwie opętani?

Ktoby temu nie wierzył/ tedyby Ewányelley nie wies
rzył. Nardúia sie iedną fałszywą opętani/ Eterzy álbo dla
iakiy przygyny zmysłata/ iakoby w nich był satan: álbo
choroba iaká dżiwna cierpia/ iz sie zda aby byli opętani/ co
sie w biatychgłowách gęsciey trafia/ y tym co im melángo
lia mozg opscáta. Często też duch przetlezy pokazawşy gło
wielką że jest opętany zátai sie/ aby głowiełá karano iakó fałs
szera/ bo on zguby ludzley prágnie/ dla tego w roze
znaniu w tey mierze fałsz/ trzeba sie mądrych ludzi radzić/
á do bića sie nie krápic. Znáł czarta jest/ kiedy to głowieł
żyń/ czego by siła swoła nie wżyni/ gdy gada iazykám Eter
rych sie nie wżyl/ ná powietrzu wiśi/ ták sie łamie iakoby sie
łamac nie mogli/ tajemne rzeczy/ y o Eterych wiedzieć nie
mogli powiáda/ y kiedy to czyni czego choroba sprawić nie
może. Coż trzymać o czarównicách/ aby sie ie wedle práwa
godziło karác. bo inne sa guślnice/ Etere z prośoty żażegný
wáia/ y kiedyby ie náużono że sie to nie godzi/ poprzejakly
by tego. Drugie sa własne czarównice/ Etere sie Bogá wra
zeli/ zbiegáia sie na bántiery y rańce do czartá/ á temu
przyrzekli/ żeby ludziom we wśyskim škodziły/ dla tego im
nie potrzeba wierzyć/ gdy drugie á niewinne powoływáia by
też

też to Ponácie czyniły/ bo się rzadko nawracała do Bogá/ y
ze złością swą gina. Tute godzi się ich probować pláwie-
niem/ áni im dając trzymać żelázo rozpalone/ bo tego oba-
ga Kościół iáko rzeczy niestągney zázurze/ ále sa tego zná-
ti inne. iáko gdy postrzega że z uszłennice álbo z ściány mle-
ko dósi/ że w ojobie fruła lara/ albo co táziego czyni/ co iest
iáko by nád przyrodzenie/ y na pozor cudem.

Niedziela Czwarta Postu.

Evángelium v Janá Świętego w Rozdziale 6. od wierszá 1.
aż do wierszá 16.

W On czas: Odszedł P. Iezus zámorze Gáliley-
skie, które iest Tyberyadskie: y było z nim lu-
dzi wiele, iż widzieli znaki, które czynił nád chorymi,
Wszedł tedy P. Iezus ná gore: y siedział tám z V-
czniámi swemi. A była blisko Páschá, święto Żydow-
skie. Podniosszy tedy oczy P. Iezus, y wyrzawszy iż
wiele ludzi idzie do niego, rzekł do Philippá: Zkąd
kupiemy chlebá, żeby ci iedli? Amowił to kúszo go:
bo sam wiedział co miał czynić. Odpowiedział mu
Philip: Zá dwieście groszy chlebá nie dosyć im będzie,
żeby każdy máło co wziął. Rzekł mu ieden z Vczniow-
iego, Andrzej brát Symoná Piotrá: Iest tu iedno pá-
chole, co ma piecioro chlebá ieczmiennego, y dwie ry-
bie, ále coż to iest ná ták wielu? Rzekł tedy P. Iezus

Kazdie

Każcie ludziom usieść. A było trawy dosyć na onym
miejscu. Atak usiądło meżow w liczbie iakoby pieć ty-
siec. Wziął tedy P. Iezus on chleb: a dzięki uczy-
niwszy rozdał siedzącym, także y z ryb ile chcieli. A
gdy się najeśli, rzekł uczniom swoim: Zbierzcie zby-
wające włomki, aby nie zginęły. Zebráli tedy y napeł-
nili dwanaście koszy włomków z pięciorga chleba i e-
czmiennego, które zbywały im co iedli. Oni tedy lu-
dzie wyrzawszy cud który Pan Iezus uczynił, mówili;
Iż ten iest prawdziwie on Prorok, który miał przysć na
świat. Tedy P. Iezus pożywszy, iż mieli przysć aby
go porwali y uczynili krolem, uciekł z asie sam ieden
na gore.

1. Czemu Chrystus siedł na puścyni, na gorcy
ten lud nakarmił?

Cześcia iż kiedy zabił Herod. Janá S. bał się Wżniós-
wie o Chrystusa/ y zároveň Chrystus za ich rada ustatkował na
puszcza: Cześcia iż Wżniowie gdy byli między ludźmi
pokoiu niemili/ tak iż Marek S. napisał y iede čas nie
mili/ chcąc im tedy Pán dać odpoczynek pośedł na mieys-
sce z niemi osobne/ alec y tam go lud w krotce nalażł.

2. Czemu Chrystus dopuścił głód cierpieć ludowi?

Nie zaraz Pan lud ten karmił/ ale dobrze po południu/
y kiedy się już dzień zlamiał w wieczorowi/ iako napisał Eu-
fraz S. cap 9. Wzaym onego ludu/ y cierpliwosć y wiar-
ę doznawał Chrystos. Ktore tak długo nie nie iadł/ prze-
cia nie odchodził z kuzánia tego. 3. Cze-

3. Czemu raczey Filippa pyta o nakarmieniu
ludu?

Bo Filip bierzey o to frądownal sie nielli drudzy Chry-
stus: dzialo sie to przy morzu Galilejskim/ to jest/ ktore bra-
zo przy Galileey/ przy nim stalo mieso Tyberias/ tak na-
zwane/ na czesc Tyberiusowi Cesarzowi/ ktore tez dla sta-
wy tego Herod wybudował Iosephus lib. 18. Denariusz tak
wiele wazyl jako teraz Rymski Juliusz/ a Juliuszow 17 w
Germanym zlotym/ zlotym 200 denariuszow czyli cztero-
nastu zlotych 12 bez czterech Juliuszow/ to jest/ latoby bez
putalera.

4. Czy to byl chleb, ktorym Chrystus lud karmil?

Nie byl cudzy/ ale Chrystusow/ bo Marci 6. Chrystus
mowił Wżmiam: obażeie wiele miacie chleba/ y Luca 9.
odpowiedzieli/ iż nie mamy tylko tyle a tyle. Bo Wżmio-
wie zowię chleb ja Pánem nosili/ y tylko raz go zapomnieli
Matth. 16. Alco mowia/ iż dziecia i: si tu co ma piec chlebow/
był to ktoreś z Wżmow Pánst. ch dozwolich/ bo y takie dzie-
cy sa na sluzbie/ p: sno dziećmi zowie/ a iż tak mało bylo
chleba/ znąc albo ná ten czas przy Chrystusie Wżmow by-
ło mało/ albo też z takiego trefunku chleba nie wzięli wiecey.

5. Czemu Pan chleby błogosławił?

Błogosławieństwo Bożie nie jest takie jako nasze/ bo
zacziera w sobie siłeczność/ albo do rozmnożenia/ albo do
przemienienia. Gdy Bog rzeczy żyjące przy stworzeniu bło-
gosławił/ mowiac: Róśćcie a mnożcie się, dał im płodność gdy
ná ołtarney wieżerszy chleb błogosławił/ przemienil go w
swe ciało/ y tu ná to chleb błogosławił/ aby go rozmnożył.
Był ten chleb doleko lepszy niż pospolity/ bo sprawa Boża
rozmnożony/ a sprawa Boża sa doskonalsze. A do podobień-
stwa ze sam Chrystus pożył chleb łamąc/ y kłasc w kofe/ a
potym

potem to czynili Apostołowie/ y w ten czas się chleby rozmna-
żały. Maldonatus. Podobny cud Pan uczynił/ Matth. 15.

6. *Czemu ryby nosili z sobą Uczniowie a nie
mięso?*

Nie był do podobieństwa czas postny/ bo iestże postu
nie ustanowiono było. Ale że byli niektórzy Uczniowie Ry-
bacy. około morza też na ten czas drogi odprawowali/ a
ludzie przy morzu mieszczący. nawleczy ryb używali/ tes-
tując się w ryby a nie w mięso opatrzyli. Nie było to własne
morze/ ale tam się zwało jezioro/ iż wielkie było/ a rzeka Jor-
dan przez nie przechodziła.

7. *Czemu tak mało ryb mieli Uczniowie?*

Podobno tak z morza ryba wielkie było/ Eterychby U-
czniom samym stało/ podobno też będący blisko morza/ a na-
bliżeni młacy/ iako rybacy dostać wiecey łacno/ wiele z sobą
nosić niechcieli/ podobno też żreć takich strawili.

8. *Dla czego Chrystus kazał chleb do siebie
przynieść?*

Aby się przez to pokazało/ iż nie Uczniowie/ ale on
sam cud uczynił chleb rozmnażając.

9. *Czemu się pytał Chrystus wiele było chleba,
gdyż to wiedział?*

Aby cud tym jaśniejszy był/ gdyby wszyscy wprzód wy-
różnić dowiedzieli się/ iż tak mało a nie wiecey było chleba.

10. *Czemu na tym obiedzie dał chleba, a nie
dał wina?*

Bo już przedtym cud uczynił w Kanie Galilejskiej o-
tę wina/ zatem zostawiało aby tylko około chleba uczyni-
ł.

nisi/ do tego/ była woda nie daleko/ z którym endyby był nieś
potrzebny/ a chciał se też vtego y sobie przywzosto natar-
nić/ nie bantierować. S. Wincenty rozumie/ iż w pięciach
z onego chleba ciepl iktwor smaczny/ który napawał.

11. Czemu ten cud Chrystus czynięc, w niebo
wyrzał?

Aby nas nauczył doświadczyć się mamy w potrzebach naszych
wdawać.

12. Jako chleb się rozmnażał?

To się noszenie działo/ albo że gdy Chrystus iedne kstuki
chleba łamał/ drugie śmazał/ albo bliskie powietrze w chleb
obracał. August. Tę to zaś chleb łamał/ aby w rękę jego
rośł. Hieron. Łamali iedną y wczynowje/ y w rękę ich chleb
rośł z Bożiego błogosławieństwa. Abulen. in 14. Matth qu.
104. Cudowny ten chleb/ musiał być bärzo dobry/ bo nau-
ka jest pospolita/ że kiedy co Chrystus czyni cudownie/ to
lepiej czyni/ niżeliby było wczynione sposobem przyrządzo-
nym.

13. Na co włomki zostawione od tego chleba?

Aby znaliśmy były iż się lud nakarmił do nasycecia/ bo
mógł też Chrystus potrafić aby nic nie zostało/ y żeby ostas-
tli chować y pożazniać/ pewni byli o prawdziwe endu/ bo
po zmyślonym bantiecie iakti wiec sąrt däne sąrownicom/
nie zostały prawdziwe ostatki.

14. Czemu nie został iaki chleb cały?

Bo wszyscy wprzód posłani dawano/ żeby
znorowi się zrosły/ endyby nowego potrzebą było. Dwana-
ście zaś kstok włomkow zostało/ aby się każdemu z Aposto-
łom kst ieden dostał/ Chrysoſt.

15. Jako

15. Jákó sie kóse między Apostołmi nálezły, po-
nieważ im Chrystus LUC 9. zakażał, żeby ani pie-
niedzy, ani kálety nie mieli?

Wtedy sami Wśniowie bez Chrystusa nte z soba nie no-
sili/ bo im zakażał ność pieniedzy/ ále gdy sam był z nimi
iako ich stárszy/ y żywność y pieniadze mieli/ ktorých Judaś
był káfarzem. dla tego Marci 8. będąc z Chrystusem/ frásó-
wali się iż chleba nie mieli/ y tym sposobem nálezły się y no-
wé/ ktorých on lud bázgo wzywiał.

16. Czemu wśmki dáne Wśniom á nie ludziom?

Bo Wśniowie mieli się lepszé ná puścy zabáwić/ á lud
do domu powracał/ do tego/ trzeba było áby Wśniowie o
tym cudzie iák naybárzley wpełnieni byli/ żeby sami w wieś-
rze okóło niego wzmocnieni, drugim go opowiadáli.

17. Czemu między iedzącymi nie liczą bia-
łychgłów?

Bo w tym Ewángelistowie náśladowali Żydów v ktor-
ych białegłowy y dźięci nigdy w liźba nie wchodziły/ ále
tylko co im lat 20 przeszło.

18. Czemu ten lud Chrystusa chciał krole-
m wczynić?

Bo głośne v nich było proroctwo Mojżesowe/ że po-
nim miał drugi Zákonodawca następć temu podobny. dla
tego cud obażywszy okóło rozmnożenia chleba/ zrozumieł
że to był Chrystus/ á iż nie myśleli tylko o dożesnych do-
brách/ dla tego krolem go chcieli wczynić áby się mieli dobrze/
spodziemając się bez pracy. więc ledzo/ iako za Mojżesá ná
puścy.

Nie-

Niedziela Piata Postu.

Evangelia v Jana Świętego w Rozdziale 8. od wiersza 46
do końca.

Czasu onego: Mówił Pan Iezus ludziom Żydowski-
skim y przełożonym kapłańskim: który z was do-
wiedzie ná mie grzechu? Ieżliż prawde mówię, przecz
że mi nie wierzyćcie? Ktoć z Bogá ieśt, słow Bożych
słucha. Dla tegoż wy nie słuchacie, że nie iesteście z Bo-
gá. Odpowiedzieli tedy Żydowie, y rzekli mu: Iżali
my nie dobrze mowiemy, żeś ty ieśt Sámárytan, y czár-
tá masz? Odpowiedział Pan Iezus: Ia czártá nie
mam, ále czczę Oycá mego, á wyście mie nie uczęli.
Aiáć nie szukám chwały swoiey: ieści ten który szuka y
sądzi. Záprawde záprawde mówię wam: Ieżli kto zá-
chowa mowę moie, śmierci nie ogląda ná wieki. Rzekli
mu tedy Żydowie: Terazżemy poználi że czártá masz.
Abrahám v nárt, y Prorocy: á ty powiádaś; Ieżliby kto
strzegł mowy moiey, nie skośtuie śmierci ná wieki. I-
żáś ty ieśt więkşy nad Oycá nášego Abrahámá, który v-
márt: y prorocy pomárli. Czymże sie ty czyniś? Od-
powiedział Pan Iezus: Ieżli sie ia sam chwale, chwa-
lá moia nic nie ieśt. Ieści Ociec moy który mie czci: kto
regó wy powiádaście iż ieśt Bogiem wáśşym, á nie pozná-
liście go: ále go ia znam. Ieżlibym rzekł że go nie
znam

znam ; bede podobnym wam kłamca. Ale go znam, y
mowy jego strzege. Abrahám Ojciec wój z radością za-
dał aby oglądał dzień mój: y oglądał, y weselił sie. Rze-
kli tedy Żydowie do niego: Przecież lat ięzycze nie
masz, a Abrahámś widział? Rzekł im Pan Iezus:
Zaprawde, Zaprawde powiadam wam: pierwey niż A-
bráhám był, iam iest. Porwał tedy kámenie, aby nań
cisłali. Lecz P. Iezus zátął sie, y wyszedł z Kościoła.

1. Czemu Chrystus pyta sie. Kto mie z was be-
dzie z grzechu sroflowat?

Niechcieli bowiem wierzyc Chrystusowi / zádając że
jest głownym grzesinym / y praca nie chęta. Na co Chrystus.
Kto mie z was będzie sroflowat z grzechu? takoby rzekł.
Niech kto pókaże gdzie iá co przedw pracon wzyml? pra-
wda to iest co mowis. Bo to wiela cudow wtawierdzam / záczym
wierzyc mi powinniście.

2. Czemu Żydzi Chrystusa nazywają Samá-
rytanem?

4. Reg. 17. Salmanasar Brol Asyryjski wybrańszy
lud z iemie Swiętey Pogány napelnil Miasto / ale Bóg na
zpuścił iłow ktorzy ie zabili / dla tego Brol on posłał nie-
ktore Kapłány Żydowskie / aby lud wiary naucyli / y wwie-
rzyć / ode lwow byli wolnemi. Lecz on lud lubo wiara
przyjmoval / bałwanow nie opuścił / y wten sposob Sá-
márytani byli / ná pol Pogány / a z tad ná despetc Żydzí
nazywali Dáná Samárytanem.

3. Cze:

3. Czemu sie brzydźili Żydzi Samarytanami?

Bo from tego iż napot Poganami byli/ śli z poſolenia
 Miſyryczykow ktorzy banno Żydy utrapili/ ażeś też Żydow
 ſiew ziemi trzymali/ ty. Bo ſa nych pieś Księg Mozyſſa
 wch/ za piſmo święte przymawali/ inne odmłatając. Gdy
 Żydy po niewoli Babilonſkiej Kościół niſprawowali/ Sa
 marytanowie im przeſładowali: a Kościół ſobie oſobny Ży
 dom na złość wchodzowali/ y z tad Sā narętanł Ioan. 4. o
 ſwym Kościele na gorze Gazyim mowi. Ji w nim Przod
 kowie tey Bogu ſie bliżali. Czaſem też ci Samarytanowie
 z Żydami trzymali/ a czaſem ich odſtepowali: y dla tego im
 omerſzłymi byli. Zważyż też y dla tego Żydy Chryſtus
 ſa Samarytanem. bo z Samarytany przeſtawal Ioan. 4.
 Galileczykow nie też byli ſaſiedzi Samarytanow/ a Chryſtus
 był miłany za Galileczyką/ a iż Samarytani Gęſcia z Żydy/
 Gęſcia z Pogány trzymali/ toż o Chryſtusie Żydy rozumieli.
 Toż też o Żydow było bydy Samarytanem iako odſęypien
 cem/ za takiego miłany Chryſtus/ że prawo nowe fundował.
 Orig. Theophilaſt.

4. Czemu Żydzi żądawali Chryſtusowi iakoby miał Czartá?

Bo ſąrtowſka rzecz teſt. na ſie obracć chwale Bogu
 należąca/ a toż Żydy o Chryſtusie rozumieli/ na co im też
 odpowiađa: Ja chwały moiey nie ſukam. Kiedy go nazwa
 li Samarytanem miłgał/ bo o tym wſyſcy ludźie wiedzieli
 iż to ławne kłamſtwo było/ gdyż mieli go za Galileczyką.

5. Zkad przyſzło iż żądowali Żydzi na Chryſtusa

Terazemy poználi że miał czartá?

Bo uſłſzeli że Chryſtus rzeki. Kto moich ſłow ſuchá
 śmierci na wieki nie ſtoſnie/ co mowił o śmierci wieczney/
 a oni to wſiawſzy o doſęſney/ za rzecz bardo y ſłowá czar
 towſkie

rowście pożywali/ gdyż y ci ktore oni mieli za święte/ pomarli/ á Chrystusa mieli za grzesznika.

6. Czemu Chrystus żądaie Żydom, że byli z
czarta?

Bo oni się przechwalali iakoby z Boga byli, á przez podobieństwo ktore mieli w obyćciach do czarta/ Synami się tego poławiali/ abowiem złość y pycha mieli Satániska/ iego rady we wszystkich słuchali/ á potym dziedzicami iego zostać mieli.

7. Jákó żaraz czart od początku Mezoboyca, y
w prawdzie się nie został?

Od początku jest Mezoboyca/ bo za tego złościá/ śmierć ná Adama y narod ludzki wešla. Sap. 2. Nie został zaś się w prawdzie/ bo wedle S. Chrystoma/ rozumie się na tym miejscu/ prostotę (sprawiedliwość) / ktorey on przez grzech odstąpił. Drudzy zaś tu rozumieia prawdę wiary/ z ktorey on wypadł/ bo szczęścia większego chciał siłami przyrodzonymi dostąpić. á to rozumienie jest przeciwko wierze/ ták to miejsce S. Thomaś wykláda.

8. Jákó grzesznik grzechu jest niewolnikiem?

Jest naprzód niewolnikiem żartowskim/ jest też niewolnikiem pożadliwości swoich/ ktore/ gdy grzeszy/ moc w nim biora/ nábywa nálogu/ ktory go do grzechu náklania/ obráza sumienie ktore go potym trapi vstawiznie / y ná łás z flugale/ jest wzgardzonym v Bogá/ iako niewolnik iakéi/ zapláty niespodziewa się za pracę / Pan Bog go z domu wyrzuca.

9. *Jako mogliby bydz Synami Abrahánowymi
z kámenia wczynieni?*

Matth 3. Chrystus zdem porzedzial/ iż może Bog dać sy-
now Abrahánowi z kámenia/ ieżli Żydzi synowie tego zágie-
ra/ áżas synem nie jest tego/ kto się z tego nie zrodził/ zátym
iákożby ci z kámenia wczynieni synami byli Abrahánowymi?
Ná to taka odpowiedź/ Może Bog obrocié kámenie w ciá-
lá synów Abrahánowych zmártwych/ iáko obrocił wodę w
wino/ á dusze ich własne w te ciáła wprowadzić/ y rákby sy-
nami byli/ á ieżliby ná tym nie dosyć/ rozkazalby Bog A-
bráhánowi/ aby ieżá syny przysiał.

10- *Jako Abrahám obaczył Chrystusa w cie-
le bédącego?*

Chrysoſtom S. rozumie/ iż Abrahánowi obietowane by-
ło wcielenie Syná Bożego/ w ten czas/ kiedy chciał swego
Izáká ofiarować / y tym sposobem Chrystusa obaczył.
Drudzy rozumie/a iż w ten czas obaczył/ kiedy już w otchła-
ni obietowane było Narodzenie Chrystusowe. Prágnął záś
Abrahám poznać tájemnice Trojce S. y przedwieczne Syná
Bożego zrodzenie/ o którym mówi Psalm. We dniu dzie-
łości mojej zrodziłem ciá/ August. Beda. álbo też prágnął
obaczyć dzień Wcielenia Syná Bożego/ y obaczył w figurze
Bárántá/ którego miasto Syná ofiarował. Bern. Obaczył
też przez posły sam bédac w otchłani/ którzy do niego te no-
wine przynieśli/ iáko Semeon/ Anná prorokini rc. á czekał
ná to więcej niz dwa tysiąca lat. Maldonat.

11. *Czemu Chrystus mówi o sobie Jam jest, á
o Abrahámie, sławał się?*

Abrahám sławał się bo był stworzeniem/ y z niego w-
wczynios

Gyniony! Chrystus iako Bog byl zawni y jest. Stworzei
nie zas iakoby zawni stali si / bo Bog ie zachowuiac / toz
Gyni iakoby ustawni nie stwarzal / a Bog sam iest od siebie y
s siebie. Augustyná S- w tym odpowiedz / ná toz wychodit
Bo stworzenia naleze stawit si / gdyz ie tworza: a Bogu byt
ktory iest nestworzony.

12. *Czemu Zydzi Chrystusowi mowili, iesze
pięćdziesiąt lat nie maś?*

S. Chrysofom zá 50. Gytá 40 / ale pospolicie Gytá
50. Tey zasli zby užíli Zydzi / bo v nich zvezay byl / zná-
Gne rzezy ráchowác ná 50. ábo ná Jubileu / Ktory sie w lat
50. wraca / y tenze sens iest slow ich / iako gdyby rzekli / ies-
šeš Jubileu jedného nie odprawit. Salmeron.

13. *Zá co Zydzi chcieli Chrystusa kámenowác?*

Bo gdy im powiedzial / ze on staršy nád Abrahámá / zda-
to im sie to byt wzárdá Abraháмова y blužnierstwem: blu-
žniercow zas wedle práwá Levit. 24. kámenowáli. Zdaťo
im sie tez iz w slowech swoich rownať si z Bogiem / á jáťym
blužnit.

14. *Czemu Chrystus ná ten čas zniknul?*

Zádawáli Chrystusowi Zydzi iz blužnit / Gyniac si Sy-
nem Božím / y nád Abrahámá dawnieršym / aby tedy po-
kazal ze to prawda á nie blužnierstwo / ten cud užínil. po-
niewáz Bog cudow Gynit nie moze ná wšpárcie fálsu y blu-
žnierstwá / a cud iest wtelit y samemu Bogu naležacy / prá-
wdšiwie z očí ludyťich znitnac / bo záťt tylko fálsywie o-
toťo głowieť moze tego cudu násladowác / záťrywác Gyn
tego / Ego chce wítit / iz sie zda iakoby zniknul / albo ná in-
ne mleyice barzo práťto wíťac / abo ozy páťrzáiaczech po-

inleżawby aby nie widzieli/ w czym nie mają cudu siły przy-
rodzenia przechodzącego/ bo y choroba oczy zamykając może.

15. Czemu Chrystus uchronił się przed ká-
mieńmi?

Práwo Żydowskie/ grzechy które były przeciw niemu ká-
rało/ wśmianowaniem/ zapaleniem/ obieżnieniem/ krimi/ nie
przyjem/ która była śmierć od Rzymian ustanowiona/ á nie
od Żydów. Niechciał tedy Chrystus mieć żadney w prá-
wie Żydowskim opisanej ponosić/ ani nawet umierać tego
dnia/ którego Żydzi wedle prawa śmierć mogli karać/ aby
się niezdąto iż wóym przeciw prawu Moysesowemu wykro-
cił.

16. Jákó Chrystus żądał Żydom iż nie byli z Bogá?

Bo iáko S. Páwel wóy Rom: 8. którzy spráwują Du-
chem Bożym/ ci są synowie Bożi. żáćym iż Żydzi nie słucha-
li Bogá/ nie byli z Bogá Tolet. á z tad S. Grzegorz żá-
znał przeznáżenia do niebá bierze/ gdy kro głosu Bożego/ to
jest kazánia/ nádcchnienia wnatrznego rc. słucha.

17. Czemu Chrystus mówił Żydom, Wy nie
znacie Ojca?

Bo gdyby poználi Bogá Oycá/ poznaliby tálemllice Tro-
ce S. á żáćym y Syná/ nie ználi zaś Ojca/ bo mu nie owie-
rzyli gdy mówił o Synie. Ten jest Syn mój kochány/ lubo ten
głos słyseli.

18. Czemu Błwochwálcy w Piśmie S. żowią się Syná-
mi cudzołożnymi?

Bo przez wiárá/ słowieł Duchowne z Bogiem małżeń-
stwo zawierá/ á żáćym gdy to wiárá łamie/ wpada z innym
w cudzo-

w tądziele fure/ błotac innego Boga w małżeństwie/ á z tąd
lich cutzelożnistow z dźi sie porodźili; bo przodkowie ich
nie raz od Boga odpáli.

18. Czemu Bog nie jest przyczyną grzechu, lu-
bo bez jego pomocy grzech sie stać nie może?

Sądney zgotá rzeczy nie możemy bez pomocy Bóstey/ Kto-
ra sie zowie *concurfus*, y bez tey náwet grzechu niét vżynie
nie może: nie jest iednak Bog grzechu przyczyna/ bo ták so-
bie pospnie/ iáko Pan dobrotliwy z Száfazem/ dáie mu
pieniądze w moc/ Kterch on dobrze álbo źle vżyé może/ á
przytym życzy tego y chce nie niewolac go/ áby ich dobrze v-
żywał/ ták też Bog dáie pomoc/ z Ktora możemy źle álbo do-
brze czynić/ ale niégo do dobrego/ álbo złego nie niemeli/
życzy iednak y rozkaznie/ áby głowieł pomocy tego ná do-
bre vzywáć. iáko tedy Pan/ nie jest przyczyna grzechom Szá-
farzowych/ w Ktore on wpada/ źle vzywáiac pieniędzy Pań-
skich/ ták y Bog nie jest przyczyna grzechom/ w Ktore głos-
wieł tego pomocy używáiac/ wpada. Prawdá żeby źle
Pan użynył/ gdyby wiedzác o Száfazie iż źle zwykł vzywáć
pieniędzy/ dał mu je do sfafunk: ale Bog nie czyni źle dáiac
pomoc temu/ o Ktorem wie że ten źle vżyie/ bo bez pieniędzy
może iestże Száfaz co innego złego álbo dobrego czynić/ ale
bez pomocy Bożey/ zgotá nic czynić nie możemy/ y gdybyśmy
ten nie mieli/ byłibysmy iáko łamienie/ á nie Indzie/ y wiel-
ności byśmy nie mieli/ Ktora nam dał Bog/ ludźmi nas twor-
ząc.

Niedziela Kwietna.

Evangelia v Matthaeusá S. w Rozdziale 21. od wiersza 1.
aż do wiersza 19.

Onego

ONego czasu: Gdy sie przybliżał Pán Iezus ku
 Ieruzalem, y przyšedł do Bethphági do gory O-
 liwney: tedy P. Iezus posłał dwu Uczniow swoich, mo-
 wiąc im: idźcie do Miasteczka ktore jest przeciwko
 wam: á nátychm ať znajdziecie oslice wwiązane, y
 osła z nim. Odwiązawszy, przywiedźcie mi. A ieżliby
 wam kto corzekł: powiedzcie iż Pan ich potrzebuie: á
 zarazem puści ie. A to sie wszystko stáło: áby sie wy-
 pełniło co jest powiedziano przez Proroká, mowiącego:
 Powiedzcie Corce Syon'skiej, Oto krol twoy idzie tobie
 cichy: siedzący ná oslicy y ná oslecinu, Synu podiárze-
 mney. Szedšy tedy Uczniowie, uczynili iáko im był
 rozkazal Pan Iezus. Y przywiedli oslice y osła: y
 włożyli na nie odziania swoje, y wsadzili go ná nie.
 A ludźi bárzo wiele stáli śáty swoje ná drodze. A
 drudzy zaśie obcináli gálazki z drzew, y ná drodze
 stáli. A ludźie naprzód y náзад idący, wołáli, mo-
 wiąc: Hosanná Synowi Dawidowemu: błogostáwiony
 ktory idzie w imie Páńskie. Hosanná ná wysokościach.

1. Czemu Chrystus nie innych czasow ále tego,
 kazal sobie przywieść osła?

A teraz nie dla tego sobie kazal osła przyprowadzić/ áby
 satyrę z pieśnego chodzenia wsłód/ ále áby wjazd swoy do Je-
 ru3aa

Jeruzalem/ iáko obiecal przez Proroka: *Yábi-ya-ti w Jeruzalem*
le. 9. odprawiť. Betfage była miésta Kiplán sta pod
gora oliwna/ góra tá od Jeruzalem ná tysiac krokow/
podle Betfage była Betania.

2. Czemu Chrystus dawał Wozniow po oslice y
osle postat?

Bo zwykl Wozniow parami posláć / do podobieństwa
iż ci dwa byli Piotr y Jan / do tych postat Luc. 22. áby mu
oslátnia wleżera gotowali/ á óraz to oboje sednąz droga sprá-
wic mogli/ á záczm też y ci dwa nálezi w Jeruzalem przed
domem Rodáca oslice z ósleciem. Chrysestom S Bedá y
Glossa rozumia/ iż ci Wozniowie byli Piotr y Filip.

3. Czemu Chrystus kazał przywieść oslice y osle?

Jáchał ná obowgu tych bydlat przešládáac sie/ á tu iá-
ko w figurze pokazał/ iż nie tylko Żydzy ále y pogany miał
sobie zcholdować; narod Żydowski sie przez oslice/ á przez os-
lácko narody Pogáńskie rozumia/ tak to tłumaczy S. Hiero-
nim/ á že iéště ná to osle nie kładziono álodlá/ Wozniowie
sukniámi se náložyli.

4. Czemu Chrystus obrátł sobie osle ná ktorým
nikt nie siedział, gdyż tákie do drogi nie šposobne?

Bo iáko iázdy názel nie dla wygody/ gdyż sie náložyl pie-
šo odprawowác dáleko wielše drogi/ tak też y oslátnia v. vi
nie dláfolgi; Przez osle wyrazato sie Pogáństwo swawols-
ne iáko młoda bestyia/ á wrzeżách Boskich nieumieistne/ iá-
ko ósleť iáki mu poslušne/ iáko bydle nie obiezdzone/ ná kros-
rym niéť nie álodziat/ to iéšť/ kto emu niéť wiare prawdzi-
wey nieopowiedziát/ áni go šcišnal popragiem przyka áni
B. 374

Wszystko ale tylko za tym co im się zdawało słasce. Ktż na Bo-
niu i takim stroynym wiezdzał/ aby pokazał/ iż Królestwo tego
nie jest z tego świata/ ale na oświeca/ iako w onych króciach
wiesniacy lezda. Wzwnil też to/ aby go Żydzi poznali/ że
on jest prawdziwym Messyasem/ bo dawno przed tym dał
im Zacharyasz Prorok/ ten znał/ że na oświecy miał do nich przy-
iachac Messyas.

5. Czemu tu Chrystus Ieruzalem nazywał Zam-
kiem albo Kástellem?

Gdy posyla Wznioł do Ieruzalem/ mowił im: podźcie
do zamku. Cześcia dla tego/ że z tamtey strony okázowało
się miasto bierzey obronne niżli z drugich/ dla gory Syonu/
na ktorey był Zamek/ ktory sam widzieć było/ bo Miasto
gorą oną okrywala. Cześcia że iako rozumie Cornel. à La-
pide nie do Ieruzalem ale do inzego Miasteczka Wznioł po-
stał. Zacharyasz Prorok Ieruzalem nazywa Górą Syona
iako/ bo pod ta gora lezalo/ y iako corla y Matti na łonie/ tak
ono na niższych góscich gory było.

6. Czemu Chrystus kazał powiedzieć iż Pán
oświecy potrzebuie?

Bo kiedy od Chrystusa powiedziano/ iacno mogli on
głowiek pozwolic. Chrystus bowiem y ludu prostego miał
wielka sława y miłosć/ y dla tego kazał się nazywać Pánem
albo Mistrzem/ iako go ludzie zwali. Martha Ioan 21. Mł-
ka synow Zebedeußowych. Matth 20. Słapi Matth. 4.

7. Czemu Chrystus chciał z tryumfem wiachac?

Aby wszyscy iacnie obaczili/ że się spełniło proroctwo
Zacharyaszowe/ y nie mieli wymowli/ że Messyasá poznac
niż

nie mogli. dla tego y dzieci naderchnal/ aby go za Messyass
witaly/ mowiac: Błogosławiony który przychodzi Gc. lubo nie
wiedziaty/ co czynily. Hosanna znaczy zbaw nas Synu Dawi-
dow. bo Messyass miał być ze krwie Dawidowej. Hieron.
Wieżdzał też z tryumfem/ bo Wielkonocnego Baranką z try-
umfem do Miasta wprowadzono/ którego potym ofiarowa-
no. Lud z wielkiej radości na drodze świąty rzucal/ bo Pán-
ka wielkiego Proroká przywomal/ zwiastując iż nie dawno
wspresit Łazarza/ Gým się wielce wstawil.

8. Jákó Rzymiánie tego tryumfu pozwolili Pánu?

Jż Ksiazetá Káplánstie w ten czas nie oburzyły się
na Páná/ może bydy tá przychyna / iż pospólstwa się przele-
li/ ktore na ten czas bázno mnogie bylo / bo się na Drozy
stosc Wielkonocna do Jeruzalem zbieglo/ ktwiał im też w
pamięci świeży cud/ wśprieszenia Łazarza. W Rzymianách
zás ktorzy w Jeruzalem lud mieli/ to się może rozumieć / iż
Bog ná nie strach púcił/ że się nie śmieli porwać ná Chry-
stusa/ bo ináżej sami Krolestwo ono trzymájac/ innegoby zá
Krola znác nie dopúścili. Abulen.

9. Czemu Chrystus z Betfage wiáchal do Jeru-
zalem?

Betfage láto piśze Adrichomius/ była wioská Kápláns-
ka pod gora oliwna/ w tey chowali woły y Baranki/ ktore
mieli ofiarować/ z tey Chrystus ktory chciał się stác ofiara/ do
Jeruzalem wiáchal / przez brame ktora zwano złota / iż ná
niey Orła złotego/ Herb Rzymstí postáwił Herod.

10. Gdzie Chrystus dnia tego obiadował?

Obiad álbó bázno máty/ álbó go też y ludzi onych nie by-
wáto

wóło. W wieczór tedy Chrystus znów się z Apostołami
wrocłł do Betfagu/ y tam wieczerał. nazajutrz zaś z Ro-
ściół/ to jest/ z przybytku Kościelnego/ bo do samego Ro-
ściół/ tylko samym Káplánom wchodzić się godziło/ wy-
rzucał przedawające y kupujące/ przedawali zaś dla zysku tam
słodzy Káplániscy/ rzeczy do posłáry należące. Chrysoſt. Au-
gustinus.

Wielki Czwartek.

Evángeliá y Janá Świetego w Rozdziale 3. od wiersza 1.
aż do wiersza 17.

ONego czasu: przed światem Páschy, wiedząc P.
Iezus iż przyszła godzina iego aby przeszedł z
tego świata do Oycá: Umiłowałszy swe którzy byli ná
świecie, do końca ie umiłował. A odprawiwszy wiecze-
rzę, gdy już był dyabeł wrzucił w serce Iudaśá Symo-
nowego Iskariyotá, żeby go wydał: wiedząc iż wszystko
dał Ociec w ręce iego; á iż od Bogá wyszedł y do Bogá
idzie: wstał od wieczerzy, y złożył śáty swe, á wzię-
wszy prześcierádło przepasał się. Potym nálał wody do
miednice, y począł umywać nogi Ucznióm, y wcierać
prześcierádłem którym się był przepasał. Przyszedł te-
dy do Symoná Piotrá. Trzékł mu Piotr: Pánie, tyż
mnie nogi umywaś? Odpowiedział P. Iezus, rzekł
mu: Co ja czynię, ty teraz nie wiéś, ále się domieś po-
tym

tym. Powiedział mu Piotr: Nie będzieś mi umywał
nog náwiek. Odpowiedział mu P. Iezus: Iezli cie
nie umyie, nie będzieś miał cząstki ze mną. Rzekł mu
Symon Piotr: Pánie nie tylko nogi moje, ále y ręce, y
głowe. Powiedział mu P. Iezus: Ktoć omył iest, nie
potrzebuie tylko nogi umyć: ále iest czysty wśystek. T
wy iesteście czystymi, ále nie wśyscy, ábowiem wiedział
ktory go wydać miał, dla tegoż powiedział; nie wśyscy-
ście czystymi. Gdy tedy umył nogi ich, y wziął śáty
śwe; siadłszy zaś rzekł im: Rozumieycieś com wam u-
czynił? W ymie nazywać Náuuczycielem y Pánem:
a dobrze mówicie; bomci iest. Aprzetoż iezlim ja Pan
y Náuuczyciel umył nogi wásze: y wy powinniście iedni
drugim nogi umywać. Abowiem dałem wam przykład;
áby iákom ja wam uczynił, tákeście y wy czynili.

1. Ktoemu naprzód Apostołowi Chrystus nogi
umył?

Jáko we wśestliem dał Chrystus Piotrowi przedśowa-
nie / tak do podobieństwa że też temu naprzód umył nogi /
zwolał za iż przy ty n zwyczaj o żadnym A-
stole nie napisano tylko o Piotrze / iż nie dopuścił się
sobie umywać / á iedną y drugą Apostołowie Piotr
sobie wielce wazyl / á
śnać tylko dla tego nie nie mówili: gdy im Chrystus nogi u-
mywał / że wysłuchali iż Piotrowi rzeczone / żeby się nie zbra-
niał.

niał. August. A co mówi Jan S. Przyszedł tedy do Piotra i c.
ma się rozumieć/ iż nie od którego z Apostołów nogi mu w
myłszy przyszedł/ ale od stoła do Piotra. acz S. Chryzostom
rozumie iż naprzód Chrystus umył nogi Judaszkowi.

2. Czemu tak potrzebne było to nog umyć, iż-
by Piotr bez niego nie miał części z Chrystusem?

Umyć nog samo w sobie ani źle jest ani dobre/ ale gdy
Bóg chciał aby tak było/ iuż to było trzeba uczynić z posus-
szeństwa pod grzechem ciastem/ w który gdy kto wpada/ do
niebá traci prawo. Zwyčaj zaś był u Żydów/ iż gościom
które bankietowano/ myto nogi z Chrystus tedy gdy swoy
własny bankiet z Ciałą swego y Ręką miał Dżentom wystá-
wić/ nogi im umył/ a to sam w swej osobie/ nie przez D-
żnie.

3. Ná co Pan mówi Piotrowi, Kto umyty nie-
potrzebnie umyćia?

Do Piotr wedle zwyczaju ná posazek stołu ruce umył/
y podobno wedle tamtych krajów ná on czas zwyczajn/ był
w łazni/ dla tego myćia nie potrzebował ciała y głowy/ ale
tylko nogi chciał mu Chrystus umyć dla swej pokory.

4. Jáko Chrystus swe umiłowal aż do końca?

Niasto słow do końca żyła S. Augustyn ná koniec, to jest
aż do końca naszego ostatniego/ który jest żywot wieczny/ a
ten im dáć postanowił. albo też Na koniec/ to jest/ aż do
swego końca/ iż dla nich żywot swoy skonczył. Zaś S. Cy-
ril. tak to tłumaczy. Na koniec, to jest miłością doskonałą/
bo nie zasługujących ná to umiłowal/ a to statecznie/ a rzeża-
samo nie słowy. S. Chryzostom to/ Na koniec, tak wykłada/
iż umie-

13 vmiestiac na ten czas swo milosc wykwaladcy/ Nlaawler
fj Sakrament stanciac/ w Ogroven stanciac sie osobli
wie o Wgnlow/ aby wolno odešli. Ioan. 18. Przytoczył
to Chrestus o milosci Bozey/ bo o mace swojej y Boswie
wprzod powiedzial/ zacyz zabiega odpowiedzia temu/ co
mogli pomysle Apostolowie. Jezeliż Syn Boży/ czemuż
ma sie dac krzyzować? Bo to smilosci czyni/ ze tak Bog
swiat vmiłowal.

5. Czy nie wiekšaby nam milosc' Bog pokazal,
gdyby sam Bog Ociec dal sie wkrzyzować?

Wimozymby nie byla milosc Boska wielka/ bo taż wła
sna y tedyz w Ocu co y w Synie istota y natura/ zacyz
nieby nam zacniejšego nie dal.

6. Czemu smierc' swoje zowie Chrystus prze-
ściem do Oycy?

Bogo smierc' nie zatrzymala w grobie/ ale i yko iakoby
miliaci/ oddal tej te powinnośc. Zowie też smierc' prze-
ściem/ bo sie przez nis stal Pascha naša Pascha zas przeyscie
znaczy.

7. Czemu Chrystus Apostolow osobliwie nazywa
swymi?

Bo mu te Bog Ociec osobliwie oddal. Ioan. 17. aby
se nauczyl/ y sam te też Chrystus osobliwie miedzy innymi
obral/ y miał przy sobie iako przyiacioły/ tajemnice im swo-
te oznajmniae/ na koniec te swemi Postami do swiata cales
go vczynil. 2. Cor. 5.

8. Czemu raczey dla nas Bog Syna wydal?

Odpowiada Anielski Doktor 3. part. quazt. 3. art. ult. 13
nas

nas chciał Być sobie za sobą przysposobie / y zacy Syna
swego bratem naszym wżeni / a nie na to w ten czas przysłał
Syna / aby świat jako Pan sadził / ale aby przez śmierć zbaw
wil.

9. Jako rozumieć Jan S. który mówi że Chry-
stus swoje wieczere odprawił przed Wielkanocą, po-
nieważ inni Ewangelistowie piśzą, iż w same
Wielkanoc?

Matth 26. Marci 14. Luc: 22. powiada / że ta wieczera
była w same Wielkanoc Żydowską / sam też to zwyza Chry-
stusowi wyznacza / bo on we wzytym obrat prawo chować /
przeciwko ktoremu by było / kiedyby swoje Pasche albo Wiele-
kanoc nie miał obchodzonego odprawił. Dla tego Marek
S. cap. 14. powiada / że w ten czas ja odprawi / kiedy była
Pascha Żydowska. tak tedy Jana S. zdruzżeni pogodzim.
Wrażymy słow: w piśmie ktore jest o Pasce / a także ja Num.
28. Ceterum 30 dnia Księżecz pierwszego będzie Wielkanoc /
a świątyni Drożyłosc. 3. Jan tedy na wroczystosc pa-
trząc / powiedział / iż przed onem światem Pasch / miał
Pan swoje Wielkanoc / co jest przed Drożyłoscia / z ktora
świącono dzień Paschy. Tani zaś Ewangelistowie patrząc
na sam dzień Paschy / ktorego pozywali Baranki Żydzi / na-
pisali iż w ten Pan swa wieczera odprawił / y tak wszyscy też
zgodnie / lubo nie tymże sposobem powiedzieli.

10. Czy był też Judaś na ołtarnicy wieczery?

Wielu rozumieła że już był oddał Judaś do Żydów
aby wydał Chrystusa / ale daleko inaczej i jst takich / którzy
przeciwnego są rozumienia / bo Luc: 22. gdy już Chrystus po-
święcał

świecił Kielich rzekł. Oto ręką tego Ktore mia być da jest ze
mna. a z tym az Komunikacja mia być pościł Chrystusa
wydawać. Ale Theophilactus in cap 16. Matth. powiada iż
Judaś pod osłona chleba nie pozował Sakramentu/ lecz wstał
wszyscy go z ręk Chrystusowych schował tym umyśleniem/ aby go
zdradom pokazać/ y Pana v niewiernych w ochrystu podał/ po
wiadując że chleb ten Chrystus nazywał ciałem swoim. Pod
osłona winą zajął Sakramentu/ bo Lun 22. Chrystus kazał
aby wszyscy pili z Kielichá co przy onym stole byli/ y wszyscy
scy się napili.

11. Czemu Chrystus do Komunii przypuścił
Judaśa?

Bo lepiej na ten czas niewiadomy był Apostołom grzech
Judaśom/ lubo już był wiadomy v Książat żydowskich. dla
tego nie chciał go przed Wzrostami Chrystus osłaniać/ ale
przecis nieśmiało ciągnął go do pokuty/ to groźba/ to do
brodnieśtwy/ bo go zaraz uczynił Kaptanem y Biskupem/
pogroził mu mówiąc: Bieda temu przez tego będzie wydał
ny syn człowieczy.

12. Jako Chrystus mówi iż w Sakramencie od-
mienia się chleb w Ciało jego, gdyż tam jest y Krew?

Bo względem słow Ktore nad chlebem mówił Chrystus/
tylko by w Ciało miał się chleb odmienić: ale iż Ciało Chry-
stusowe jest żywe/ a z tym bez krwi być nie może/ tedy
y Krew jest/ y toż jest w jednej osobie co we dwa. Kiedy by
zás Chrystus nie był żywy/ tak byto kiedy w grobie leżał/
w ten czas gdyby Który Apostoł poświęcił by chleb/ w sa-
moby się bez krwi Ciało przemienić.

13. Jaki

**13. Jákó Chrystus chleb poświęcał ná swey ośtá-
tniey wiecezrzy?**

Salmeron tom. 9. traćt. 12. rozumie iż żegnając/ y Krzyż
nád niem czyniac/ y przydając/ że o tym iest podanie Apostoła
Pawła/ bo y w starym Zakonie ofiara nazwana Cenufa ná cze-
ry części swiata pomyślano/ co Krzyż wyrażało. Komuni-
kował też y sam Chrystus po Wżniach dla swey pociechy dus-
chowney. S. Th. p. 3. quest. 81. art. 3.

**14. Czemu mieysce ná którym Chrystus swoje
odprawował wiecezrzę zwáło sie Wieczernikiem?**

Żydzi iż byli pod mocą Rzymian/ ich w wielu rzeczách
naśladowáli/ á osobliwie około bięgiad y bántierow. Na-
przód tedy tymiż nazwiskami zwáli izby swe stolowe iáko y
Rzymianie/ myli sie w łóżniach przed bántierem iáko y oni/
ábo przynámniey głowy/ co y Apostołowie przed tą Wie-
czerzą znąc wżynili/ bo Chrystus rzekł Piotrowi/ kto wmyty
nie potrzebuie wiecey tylko áby nogi wmył. Namaszywá-
li sie też w onnemi olejkami ábo máściámi/ iáko to znác ex
Luci 7. iáko też y Mágdalená Pánn przylugę wżyniła. Po-
tym ná sie kładli śáty wesole/ á żystość tylko iedną á tá-
ją zwáliá godową. Nie śiadáli ná łóżniach/ ále ná łóżkach le-
żąc iedli/ áż też żássem y śiedzieli/ oburwie też z nog zkładá-
li. Pierwsze v nich było mieysce we środku/ á w tym wśly
ślim Żydzi naśladowáli Rzymian/ leżel iedną wiecey śta-
wiáli niż Rzymianie/ bo v tych ná bántierach tylko trzy by-
wały/ á ná kazdym ludzi troje było/ tym sposobem że wto-
ry ná pierśiach pierwszego kładł głowę/ á trzeci ná wtorego/
grad po łacinie Wieczernik zwáł sie triclinium. Śátym leżł
ná ośtátniey wiecezrzy trzy łóżá tylko/ to iest do podobień-
stwa

stała było: tedy na dwu łóżach po piąciu było Apostołow/
a na tym na lewym był Chryśtus/ Jan S. był wtorym/ a
trzecim Piotr/ y tak Jan iako wtory na pierśach Pánskich
leżał. Z idney misy wielkoy wświecy iedli/ wspierając się le-
wym łokciem o łozę albo o poduszkę/ a śśsem na swych nos-
gach przyśiadając iako Gynia Turcy. Nałonec/ obierali
sobie Krola/ albo Przełożonego nads bankierem/ o takim
daje znać Jan S. cap. 2. Tak to zebrał z wielu starych ksiąg
Pererius in Ioan. 13. disp. 39. & 40. Jż zaś tyko prawie wie-
szężali/ iże te zwali Wieżernicem.

15. Czemu Apostołowie wprzód iedli Wieżer-
rza niż komunikowali?

Wieżerza zwyczajna wprzód u Żydow dawano/ niżeli
Báranta Wielkonocnego posymano/ który był figura nads
Boży komunicy/ figurze zaś należy poprzedzić to/ co znaży/
y dla tego Chryśtus wprzód odprawił figura/ niżeli Sákra-
ment przez nie znążony posłanowił/ żego teraz nie czynies
my/ bo Páschy Żydowskiey nie używamy. Na pamiać o-
státney Pánskiej wieżerzy zwykli byli Stárzy Chryścián-
nie dawać obożnym wieżerza w Kościele/ ale dla wielu nie
przyystoyności/ ná które się spázył 1. Cor. 11. S. Paweł/ znie-
stano to. Żowie się zaś ná Sákrament Eucharystia/ to iest
dzielć cżynieniem/ iż gdy go Chryśtus stanowił. Marci 14. dzi-
lił Bogu oddawał.

16. Iako rozumieć co rzekł Chryśtus, nie bede iadł
ani pił aż w Krolestwie Bożym?

Iadł z Apostołami po Żnartwochwśtaniu/ pił ocet y
żelę na Krzyżu. Ale nie iadł z potrzeby iedenia/ ale tylko
aby się pokazywał bode po śmierci prawdziwym Żłowiekiem/
a iadł już w Krolestwie Bożym/ bo już nieśmiertelny. Aug:

lib. 7. quæst. Evang. quæst. 43. Gregor Nazianz. orat. 2. in
Pascha. Na Krzyżu pil/ ale nie wino/ o którym mówił/ iż
go pic nie miał/ ocet zaś nie jest winem/ a daleko więcej
żółć. Salmeron.

17. Czemu Wielkanoc Żydzi bázgicę wroczy-
sto niż inne Świetá świecili?

Czynili to na pámiać osobliwego dobrodziejstwa Bo-
żego/ iż przy wielu cudach z niewoli Egipskiej wzbawieni/
bo y przez morze czerwone sucha przešli/ y mánna je niebieśko
karmiono/ y za przewodniká mieli wodnie obłok/ a w nocy
słup ognisty.

18. Czemu po przyięciu Sakramentu Złaz
Judaś odśedł?

Był y przedtym Szatan w Judaśu/ kiedy sie bawił
Sakramentem y tradzisz/ ale gdy niegodnie przyjął Sakra-
ment/ wielką moc nań wziął. Bo prosił przedtym Szat-
tan aby mu pozwolono kusić vćnie/ y dopuścżono mu/ y
zwoził Judaśa/ a weni u stopach y innych do zaprzeczenia/ y
do niedostatków różnych przewodził/ gdy tedy Szatan
wziął moc/ złaz Judaśa na wykonanie zley i go woli przy-
wodził.

19. Czemu sie Nasw: Sakramentu nie godzi ty-
kąc prostemu człowiekowi?

Bo w nim jest prawdziwe Ciało Chrystusowe/ ná które-
go piastowanie/ pewne osoby poświęcił/ jednakby y głos
wielki prosił nie zgrzeszył/ gdyż nie było Bápłánd/ ná przy-
kład gdyż z bióra wężowia Nasw: Sakrament podniosł.
Sylv. Gabr. ináżcy zaś nie godzi sie ani náwet Błerykom tracić
naży

naczenia y chust/ ná ktorech S. Sakrament bládziony bywa/
albo w ktorych Krem Panísta przebrwa/ iáko to jest/ tielich/
pátená/ corporal/ purificatorium/ pala/ oltarz nosisty/ álbo
portácy/ bo tego práwo Duchowne zábrania/ Cap Nono
2. de consecr. dist 1. inných zas názyví y plócien ktore sis
nie tykáia S. Sakramentu/ godzi sis dotykać. O nie dotyk
Pánia Agnus Dei y Oleu y Krzyžná nie máš práwa żadne
go. Dla tego też gdy máia dawać do pránia Corporale y
Purificatoria/ w przód sami Kápláni przepłótu. Sylv. Ta-
bien. Rosell. á nie płóza Alb y Obrusow:

20. Czemu Mjśc odprawia o Swietych, ponie-
wáz samemu Bogu ofiárá nalezy?

Mjśa jest ofiára prawdziwa nowego testamentu/ y nie
komu sis tylko Bogu ofiarować nie godzi / iáko też áni ol-
tarzow/ áni Kościółow budować. Dla tego też nigdy ná
Mjśy nie mówi Káplan ofiárnić S. Piérze y Páwle / ále
tylko samemu Bogu ofiarui. Jednák iz przy tej ofierze/ ál-
bo w tym Kościele osobliwie bywa pámiatka ktorego Swie-
tego/ tedy mowiemy/ iz o tym Swietym odprawia sis
Mjśa/ albo iz Kościół jest tego Swietego.

21 W co sie obraca S. Sakrament po pozywaniu?

Dłużey Chrystus Pán nie zostáie pod osobámi chlebá y
winá/ tylko poń osobá chlebá y winá rák sa niezepsowane/
zeby w nich istotá chlebá y winá przyrodzoným sposobem zo-
stawać moglá: záczym teźeli teźe w wáciech popsowane be-
da/ tedy Chrystus w nich býć przestáie. Zoládek też nie
y w sýstich rownie trawí/ bo gdy y tego pełny/ nie rák os-
choćnie sis do swey roboty ydale. Ná zepsowane osob To-
let: lib. 2. cap. 29. Summa pulcwierci godziny náznáča/ Cle

mens Papież de Consecr. d. 2. can. 23. záláznie/ áby niſt až
wſeſe godſin po wżyciu Sákrámentu/ inego nie wżewał ſto-
łu / ále to iuż práwo przeciwnym zwyčálem ieſt znieſione
iáko piſze S. Th. 3. part. 8. art. 8. ad 6. Plwociny zág nie ida
z żoladka ale z głowy d'a tego z niemi nie z żoladka wynieſe
nie moze/ chybáby co wſciech zeſtáto/ álec y to przedś od
éliny zwykło ſie pſowác. Gdy Chrystus pod oſobámi byé
przeſtanie/ tworzy Bog pod niemi inſza materya/ Ktora ſie w
to w nas obraca w co inne potráwy y napoje.

22. *Czemu Sákráment Káſtáſtwá z áwiera
wiele w ſobie ſłopnióm?*

Tá to Chrystus Kapłánow ná ſwiecle poſtánowił/ á-
by po iego do áleba odyſciu/innym wiernym S. S. ſramen-
ta rozdaráli/ á oſebliwie Sákráment Ciáá y Kwie ſwo-
iey do Ktorego wiele potrzeba przyprawy / y żeby iedni ſlu-
żyli w rzeżach nalezacych do tego Sákrámentu/ drudzy zág
ſami ſpráwowali. Y z tad miedzy Duchownymi na przód ſta-
nowia ni: Których Wdźwiernymi/ to ieſt Oſtiarios, áby wier-
nych od niewiernych oddzielał/ bo ten Sákráment i ſi dla
ſamych wiernych. Drugich ſtánowią/ áby niewierne wiá-
re przyimujące ráużali/ á ci ſa Gyrelnicy álbo Lectores.
Drugich áby éártow wyklinali od tych co wiáre przyimują/
á ci ſa Wyklínáczé/ álbo Exorcista. Drugich/ áby o nacz-
niách napoſwieconych / ſluzacych/ iednáł do Sákrámentu/
piczga mieli/ y do tego S. Sákrámentu gotowali materya/
á ci ſa Aeolythi. Inných Ktorzyby materya iuż w naczyniach
poſwieconych ſpráwowali/ á ci ſa Subdiaconi. Inných/ áby
ten Sákráment od Kapłánow wżyniony/ ludowi rozdawa-
li/ á ci ſa Diaconi. Náſtátek tych/ Ktorzyby ten Sákrá-
ment y ta oſiáre odpráwowali/ á ci ſa Kapłani.

PASY-

P A S Y I A

V Mátieusá S. w Rozdz. 26. od wiersza 2. do Rozdz. 28.
V Marká S. w Rozdz. 14. od wiersza 1. do 4. w Rozdz. 16.
V Łukasza S. w Rozdz. 22. od wiersza 1. do 54. w Rozdz. 23.
V Janá S. w Rozdz. 18. od wiersza 1. do Rozdz. 20.

Dla lepszego porządku Máterya tę na części rozłożemy.

CZĘŚĆ PIERWSZA O przedaniu Chrystusa.

1. Czemu Chrystus skutecznie iako mógł nie przeszkodził Judasowi?

Bo Chrystus przy Mece swojey rękę się zachował / tak
by tylko był prawdziwym człowiekiem / a nie oraz Bogiem /
zátymi sposobami temi / ktorými człowiek może / nie gwałtu /
odwodzić od grzechu / to jest / iako się rzekło w
Wielki Czwartek / do miłości swey wtódnąć / przypominając
co go potłąć miało / jeżeliby się nie upamiętał.

2. Jako w Judasá wstąpił Sátan?

Pisze Jan S. cap 13. że wstąpił / a pewnie go na ciele nie
opętał / w duszę też nie wstąpił. zażym ten sens też słowo Ja-
ná S. że za grzechy inne Judasowe Bog pozwolił czuć / a
by go baczniej kusił / z tego by się w nim mocniejszy myśli
zawmowały o przedaniu Chrystusa / y w nim buził namis-
tność prągnięcia pieniądzy / gniewu przeciw Magdalenie /
która olesć wylała / iż z niego nie mógł sobie uczynić pozy-
tku / śmiałości do złego uczynku.

3. Cze-

3. Czemu Ian S. zowie Iudaśa czarłem?

Widziwa go czarłem cap. 16. na pokazanie złości tego/ Ktora go z czarłem zlażyła/ bo iako mówi pismo na innym miejscu Kto się przylepi do Boga/ jednoż się z nim staje/ a kto się też łączy z czarłem/ jednoż się z nim staje/ y dla tego go grzebił czarłem się nieiako stając.

4. Jako mógł Iudaś Chrystusa nie przedawać, gdyż Bog od wieku wiedział iż miał przedać, a wiadomość Boska mylić się nie może?

Gdyby Iudaś Chrystusa nie przedał/ nie miałby Bog od wieku wiadomości o tego przedaniu/ a mogłoby nie przedać/ y wolno go przedać/ lubo gdy go już przedacie/ nie podobna aby nie przedawał/ y na to patrząc Bogu mylić się nie podobna. Na tym zaś mało/ że to Bog od wieku widział/ bo nie widziałby od wieku/ gdyby czasu swego Iudaś nie przedawał. Wiadomość zaś Boska/ dla tego jest od wieku/ że y teraz jest/ bo co w Bogu raz jest/ zawsze jest: ale mogła teraz nie być/ a zatemby też ani od wieku była. Ale rzecz/ wiadomość w Bogu/ jest istota Boga/ Ktora nie może nie być/ a zatem y wiadomość musiałaby być. Boga y jest zawsze Bogu wiadomość wedle istoty swojej/ luboby nie to pokazywała/ co teraz pokazuje; iako zwiadczyło toż jest/ lubo się w nim inna rzecz pokazuje: ale lubo naszą wiadomość ma to z swej istoty/ że tylko jedna rzecz pokazać może/ y wiele jest rzeczy/ tyle jest y nas nowych wiadomości: y Boga zaś wiadomość/ ponieważ sama jest Boska istota/ iako istota jest jedyna/ tak y ona: y badac ieoyng/ rzeczy różne y sobie przeciwne wyrażać może.

5. Czemu Pan Iudaś wozynił śfisarzem, gdyż
wiedział iż był złodziejem?

S. Chryśostom powiada/ iż dla tego mu Chryśtus pieś-
niadze swe polecił/ lubo wiedział iż miał z nich wkradąć/ aś
by czego nie czynił gorzkiego/ w czym też Pan chciał pokazać/
iako sobie lekce ważył pieśniadze/ które polecił złodziejowi do
strazy. Powtórę/ iako namiegnęliśmy między Aposto-
łami/ zabawa dać nalijsia. w tenże sens Paweł S. 1. Cor. 6. ro-
zkazuje/ aby sprawy świeckie wżgądzonym ludziom zostā-
wiano.

6. Jako śmiał Iudaś Chryśtusa przedawać, gdyż
tāk wiele jego cudow widział?

S. Hieronim mowi/ iż iako Iudaś o cudach Chryśtusa
wych z Żydami trzymał/ to ięsi/ cęrtu ie przypisował/ tāt
też o nim trzyma co y Żydzi/ iż z pychy czył się Synem
Bożym/ Szczęściu nie chował/ gārdził podaniem Starśich/
prześlawiał z grzeszniki/ ale iednak nie rozumiał/ aby przez
iego przedanie miał Chryśtus przyść do śmierci.

7. Jako Iudaś Chryśtusa na śmierć wydał, po-
nieważ Bog Syna swego dla nas na śmierć wydał?

Śmierć Chryśtusowi Iudaś nāgotował z Żydami/ a
Bog ich zley woli podał Syna dla nas/ mogący go ebronie.
Bog się grzechem Żydowski brzydził/ ale tego chciał aby
Syn iego dla nas weterpiał/ w żeby tym sposobem grzech on
Żydowski wżynął dobry pożytek.

8. Kiedy Iudaś Chryśtusa przedał?

Rozumienie to było w dawnych Chryścijan/ że go we
Środę rano przedał/ y dla tego Środę posćili. August.
epist:

epist 86. We Czwartek zió go w nocu Żydem wrócił/ obles-
culac to/ że go im miał podać/ bez żadnego tumultu Krores
go się Rápláni Żydowsy bali.

9. Czemu Bog stworzył Iudasá, ponieważ do-
brzeby mu było, gdyby się nie narodził?

Dobrze się stało iż się Iudas narodził/ bo iáko nigdyby
czártow y potępionych/ czego przy S. Augustyn/ Bog nie
stworzył/ kiedyby ich grzechy na swoa chwala y webranych
pożytek nie miał użyć/ toż się ma rozumieć o Iudasu/ ále
Iudasowi źle się było narodzić/ iáko tego wyraźnie dokłada
Ewangelia mówiaci: dobrzeby mu było/ by się był nie rodził/
boby ná meki piekielne nie przyšedł/ bo lubo ogółem mo-
wiac/ lepiej być niżeli nie być/ iednak lepiej nie być/ á niże
li prześladie być/ iáko jest Eccl. 30. iáko naprzykład/ dobrze
jest go/ kto truciźna dla mnie nágotowana wypie/ ále temu
źle.

10. Czemu Chrystus mówi Iudasowi. Co czy-
niś czyn przedrey, gdyż się złego nie godzi rozkázo-
wać?

Nie rozkazuje tu Chrystus/ ále tylko dozwo'enie dále/
bez Kroregoby Iudas nie mógł wydać Pána/ á przez to sa-
mo też ochota do meki pokazuje. S. Leo serm. de Passione.

11. Czemu potym żałował Iudas że Chrystusa
przedał?

Bo kiedy Chrystusa sprzedawał/ nie rozumiał aby miał
to przysć do śmierci/ ále że się Chrystus miał wzwo'lic przez
cud iáki. mógł też czárt on żal w sercu tego wzbudzić/ aby
go do rozpáczey przwiódł: co w grzesznících/ w grzechy ie-
ciślić wprowadziliśmy sprawnie.

12. *Ná iákim sie potym drzewie Iudaß obiešł?*

Inuencus, bárzo dawny Chrześciáński Póétá powiádał
že ná figowem/ á v wielu jest rozumienie/ že Adam zgrzešł
owocem wawšy z drzewá figowego/ y ták ná tymże drzewie
sginał Iudaß/ z ktorego sie počelá zguba Adámowá/ drze-
wo mniemáia/ že drzewo było Sycomoros, džíka figá.

13. *Wiele Iudaß wziął zá Chrystusa?*

Všrěbamšy Iudaß iz zmauiáli sie Zedši ná šmlec Chry-
stusowa/ on ošiarował sie/ iz miał im go oddáć bez tumultu/
ktorego sie bárzo obawíáli/ wiedzác iáko pospolštwu wáży-
lo sobie Chrystusa/ y iáko im dobrze čyníł/ á w ten čás by-
lo ludu bárzo wielkie zgromádenie w Jeruzalem/ dla Vro-
čstosti Wielkonocney. postánovili mu tedy zá to dáć trzy-
desći pienšdzy srebrnych/ z ktorych každé zámíeral w sobie
čtery Julíusše Rymškie/ á trzydesći tatích pienšdzy/ čy-
ni štátow Rymškich dwánaście/ to jest/ čermonych zlotých
šiedm/ y grošy puš ledenáštá/ začym srebrníš leden čyní tá-
koš Polšš zlotý leden/ y grošy puš osmnašta. džíalo sie to
we Szrods/ w domu Annašowym/ Cyrillus.

14. *Jáko Iudaß peníze oddal w Košćiele Zy-
dowskim Káplánom, poniewáz oni až do godžiny dzie-
wípty, to jest, nášey trzecíy z południá, okolo Meké
Páňskíy chodžili?*

Oddal podobno/ mowi S August. lib. quæst. Vet. & No-
vi Test: quæst. 94. iuž po zámíeššeni Pána na Rzyžú/ prze-
leššy siá/ á obačywošy cudá ktore sie džíaly przy smierći ie-
go. á podobno tež w ten čás Iudašá odstáplł/ došazawšy
čzego čeláł/ ktory serce iego do tych čás zatvárdžone tržy-
mal. Orig.

15. *Czemu Pan Judášowi nie dał skuteczney
łaski do powstania?*

Bo mu więcej dobrego Bog użył/ a on grzeszył/ zwol-
ty go bardziej karac. Użył Judáša Apostolem/ odwoził
od złości/ teraz też sprawnie i łaski nie dał/ Która mogł
dać/ która miałby Judáš/ niepochybnieby się nawrócił/
aż y z tego: a miał mógł się nawrócić. S. Hieronim pi-
je/ iż się Judáš obiecał przed zmartwychwstaniem Pánšim.
Theophil. & Papias. Euthym przeda/ że się brwał/ a po-
tym zaś króci przeżył/ rozpał się/ strasznie mprzod opu-
chławszy/ y tamto miejsce takim zaraził synodem/ iż kto ie
miał/ leżał za czas Papiasza wznia S. Jak Apostoł/
mógł nos zaryć/ Który też przydał/ że Judáš przed śmier-
cią/ dla puchliny paryć nie mógł/ y że wozem z rzy/ prze-
pułł się. Ale podobnieyż/ iż zaraż na drzewie wisząc zpułł
się.

C Z E S C W T O R A
O Rozmowie Pánskiej z Uczniami.

1. *Czemu Pan mowi. że Krw iego miała być
wylana za wielu, ponieważ wylana za wszystkie?*

Bo lubo za wszystkie wylana/ nie wszyscy lednają (Puk-
ter dostępują/ to uści/ zbawienia; bo sami nie chcą. aż też
podobno lubo za wszystkie Krw wylewał/ za niektóre lednają
osobliwie ja ofiarował. Abulen. in Matth. 10. quest. 101.

2. *Jako się godziło żałować Apostołom śmierci
Chrystusowej, gdyż wiedział że Bog chciał, aby Chry-
stus umarł, a do woli Bożej stosować się trzeba?*

Godzi

Godzi się żałować śmierci niewinnego/ takim był Chrystus/ v to czynili Apostołowie/ lubo przystym cieszyli się z o-
wocow ten śmierci/ to jest/ z odkupu światła/ y nieba otwo-
rzenia/ a w tym oboym do woli się Bożej stosowali. Bo
niechciał Bóg grzechu Żydowskiego/ y zabójstwa ich złości-
wego: chciał zaś v pragnął odkupu światła przez śmierć Chry-
stusową/ to jest/ Bogu się podobano iż Chrystus cierpiał/ ale
się nie podobalo co Żydzi czynili/ iako gdy kto chce komu
syna zabić/ który ma wrzód śmiertelny w sobie/ orazem on
wrzód otworzy/ v tak syna uzdrowi/ przebiłże wrzód podob-
na się Wyć/ ale zła wola zabójcy się nie podobna.

13. Czemu za samego Piotra aby wiarą jego nie
wstawiał, modlił się Chrystus?

Bo miała na Piotra cieższa, niżli na inne przypisać potę-
są: a Piotr też miał potym innych w wierze wmacniać: v o-
prosił Pan/ bo wiarą nie uślala w Pietrze/ lubo kiedy się
Pana zepierał/ uślalo wiary przed ludźmi wyznanie/ iednak
wiarą w sercu nigdy nie wygasała. Theophilaet. Nawrocił zaś
się od zaprzęta v swej oświebleści/ v naczał Apostołom
przykładem swej potęty y namowa/ iako wszystkich głowa.

4. Czemu Chrystus lubo mógł, nie wprosił Pio-
trowi, żeby się nie zaprzął?

Bo chciał swois pokazac chwale w odpuszczeniu grzechu
Piotrowego/ ktoremu też ten wypadek był pobudka do wiel-
kiej pokory/ światobliwości/ miłości/ ostrożności/ a nam
do nadziei y ufności wielkim przykładem.

5. Czemu Chrystus rzekł, iż dosyć dwunieczow
ponieważ dwiemaby się nie obronili przeciw Żydom?

Pan dawał Uczniom nauki różne / pod przypowieścią
Miechow / Których nie rozumiał sam / ale potym Duch S.
a na ten czas ich też Uczniowie nie rozumieli / ale aż po wzię-
ciu Ducha S. y zdało im się iż mówił o mieczach do obrony
przeciw Żydom / y nalaższy śnać dwa miecze Gospodarza / w
ktorego na ten czas domu byli / Pannę te pokazali / a Pan tak
to na rzecz ktora nie należcie powiedziána / aby zniemi wies-
le o niej nie mówił / rzeki / Dojść jest. Salmcron tomo 9.
traft. 47.

6. Jako Báránek Wielkonocny wyrażał Meke.

Páńską?

Tego Báránka ktorego pozywáli / nie trzeba było w Ko-
ściele ofiarować / Chrystus też nie w Kościele umarł. Bár-
ránka nie każdemu wolno było gotować / ale tylko Kapłá-
nom / albo komu zlecił to Gospodarz. Ioseph. lib. 3. cap. 17.
Chrystusa też Kapłáni śmierć zporządzáli. Báránka gdy ná-
rožen włożono / drewnámi nożli mu rozpinano / iáko opisuje
Iustinus M. y Chrystusa ná drzewie rozpięto.

7. Czemu Chrystus nie o chlebie ale o winie
mowi, że jest ná grzechow odpuszczenie?

Oble sobie / ták chleba iáko y winá / są dane ná grzechow
odpuszczenie / ale iż to mówi o krwi swojej osobliwie / stosu-
je się w tym do ofiar Stározaconnych / gdzie przez wylanie
krwi za grzechy ofiarowano. a iáko o tym mówi S. Páwel:
Bez krwi nie bywa odpuszczenie.

8. Czemu Chrystus mówi: Kto mieczá nie ma,
niech suknią przedawşy kúpi?

Mówił ná ten czas o swej śmierci, y ták się przekładał /
iż gdyby ludzkim sposobem bronić się trzeba / iż także nan wa-
śnię

Świecenie jest przychodzący / przynależałoby Apostołom / y święcenie prze-
daje / nie może Eupować / ale tego po nich Chrystus nie potrze-
bował.

CZĘŚĆ TRZECIA O Ogroycu.

1. Czemu się Chrystus w Ogroycu smucił?

Bośmy się tego co na nas ma przyść / smuciliśmy się z
tego co cierpiemy teraz / Chrystus zaś na ten czas jeszcze nie
cierpiał / iakoż się smucił? Cierpiał iż na duszy / lubo nie
na ciele / bo widział iako wielom miał tego miłą bydy nie
pożyteczną. Patrzył na wypadek własnego swego Judasza /
y narodu Żydowskiego. Widział iako wiele Męczennicy dla
niego cierpieć mieli / te y tym podobne rzeczy / smutek w nim
sprawowały.

2. Czemu się Chrystus modlił o Kielich odda- lenie, ponieważ wiedział iż nie miał być oddalony?

Ponieważ dekret Bożki stał / aby Chrystus świąt przez
swoje śmierć okupił / tedy Kielich śmierci nie miał być od-
dalony / iednak się modlił / dopuszczając naturze swej ludz-
kiej / aby tak czyniła / iakoby z Bożstwem nie była złączona /
y nie o onym Bożkim dekreście nie wiedziała / w tym nam
przykład dając / aby kiedy niewiemy woli Bożej o śmierci /
ile możemy przed nią uchylić.

3. Czemu Chrystus w swej boiaźni pot krowawy lecie?

Doszła rzecz / gdy się było boi / lubo go rania / krew z
niego nie płyniła . ale iednak może być boiaźń y smutek tak
wielki / że krew zapali / a w ten czas krew będąc wyścienczo-
ną / przez pores się przebiega / y tak się stało z Chrystusem / gdy

zds bolazn nie jest tak wielka/ tedy krewo zaszleba/ y sprawn
te aby sie zszadla/ zatygn plynac niz moze. Soar: rom. 2. in
3. parte disp. 34. sect 2.

4. Czemu Chrystus Uczniom rozkazuje aby
już spali?

Nie było to rozkazanie/ ale niełatwie Uczniow strofowa
nie/ bo y na śmierć się iść z Chrystusem obiecowali/ a przez
cie iakoby ni o tym nie myśleć/ spali; a przetoż im mówi: Już
że teraz spicie/ ponieważ przychodzi nieprzyjaciel/ a wyście
odwagi waszey zapomnieli.

5. Jako to, kto mieczem biele, od miecza ginie?

Nie mówi tu Bóg o tych/ którzy na to mają władzę/
aby miecz używali iako Sędziowie/ y inni/ ale mówi o tych
co nie mają władzy/ do miecza się porywali. Strofaie
też y Piotr/ który w tym sobie nie mądrze postąpił/ poro
wając się na tak wielką gromadę/ bez żadnego pożytku.

6. Na co Anioł do Chrystusa zesłany?

Ji dobrowolnie Pan siedł na śmierć/ świadcz Jztaś
cap 53. bo gdyby też nie dobrowolnie vmeriał/ nieby przez
śmierć nie zaszłył. Trzy zaś rzeczy przy śmierci Chrystusa
wey nazydowały się. Naprzód wola Orocwsta/ y rozkaza
nie aby umarli/ do ktorey się stosując mówi. Owe niech się
tak stanie iako ty chcesz: aż tak wola w Synu co w Ocu/
tedy y Syn chciał śmierci. Powtore/ przypuścił Pan do
siebie bolazn śmierci/ aby iako głowieł prawdziwy Guł wby
silo/ co na umierające przypada. medle tej bolazni prosi o
Kielich oddalenie/ y na vśmierzenie tej bolazni/ Anioł ze
slany/ który go cieślił. Trzecia rzecz była/ iż ona śmierć

przys

przyjmował z posłuszeństwem / a i ten miły nie prosił o to /
oddal. nie. To jednak posłuszeństwo / lubo przeciw memu
nie mogli żadna miara czynić / nie piewało w Chrystusie
wolność / bo mu Bog Ojciec nie rozkazywał był tego / gdy
by się w przed sam na to nie ciałował dobrowolnie.

7 Jak daleko była góra Oliwna od Jerozalemu?

Powiada Ewangelia / że była na drodze Szabatni dale-
ka: co się nie może rozumieć / aby tak daleka była / żeby dzień
do niej chodzić / bo to jest iście przeciw prawdzie / bo była
blisko: dni z: się żędzi zwał Szabatami / tak je rachując / pier-
wszy w wtorek / tzn. 10. Szabat / a i dzień w ten sposób od-
liczili / a Szabota bez przydatku zwali Szabatem / iako się też
tu miarując miewali: o tej górze odległość. Szabat zaś w
nich był dniem świętym / że w ten w drogi nie godziło się od-
prawować / wielszy nad trzynaście godzin / albo czterech mil /
w taka drogą / zwala się droga Szabatni: tak daleko tedy go-
ra Oliwna była od Jerozalemu. Abulen. in 2. Reg. cap. 15.
quæst. 27.

8. Czemu w Ogrozu nie sam się Chrystus w-
macniał?

Chrystusowi było posłuszne tego namiętności / tak iż
gdyby nie chciał się leść / boiażby w nim nie porzucił /
ale iako w Ogrozu sam chciał być smutnym / tak też Bosko
naturze tego ludzkiej nie pomagało / aby mu co na pamięć
przyšlo / co by go mogło iako wreszelić / a tylko mu na ten czas
mek / bole w utrapienia w oczęs sławały. Anioł go tedy cie-
szy / iako głowieł iściego. Salmeron tom. 10 tr. 14.

9. Czemu nie sam Bog cieścił Chrystusa?

Bog przestrzega porządku / y rzeczy nyspe przez wy-
pe

Bo spráwitel y dla tego co do lubst nalezy / to byt przez
Anyoły. Alec y ten Anyoł nie wiele v'zył boleści / bo tyle
to wola Boga opowiedził / iż v'rzec było potrzebá / co sly
šac Chryštus / stal si łásky koniaycym. Salmeron Ibid.

10. Ná co Chryštus żołnierzow pytał, kogo szuka-
cie? poniewaz im go inż pokazal Iudaš?

S. Chryšostom y Cyrillus v'zy / że byli oni żołnierze od
Boga zaslepieni / ábo Chryštusa nie obázeli / ábo tež nie po-
znali. á kiedy Chryštus rzekł: Ja jestem, padł ná ziemię Iudaš
z żołnierzami. S. Leo. Začym zynie nie mogli nie / až im
Chryštus pozwołit. Na miejscu zaś tym ná którym si mo-
dlił / sa w opoce iáko w wojsku wyrażone kolána Pańšcie. Ba-
ronius.

11. Czemu Iudaš wydal Pána przez pocało-
wanie?

Bo mogli by si omylić żołnierze y miásto Pána polmáć
Jákubá iemu barzo podobnego. Tyrinus in Chronico. á zwoy-
šay v' Żydow byl witaac całowac / á zátym Chryštus spya-
tal żołnierzow kogoby šukáli.

12. Czemu Pan láskawie tych upominal co go
imáli, poniewaz wiedział że im to pomoc nie mogło?

Bo niektorzy z tych żołnierzow mieli si náwrócić času
swego / á żeby zaś nie rozpaczali widzac iáť si grzechu strá-
šnego dopuścili. Pan im chéłat te láskawość położyć / ná
štora porym wspomínáiac nadziela w sobie wzbudžali.

13. Czemu Żołnierze ná Piotrá sie nie rzucili
gdy ucho Malchusowi ucił?

Spráś

Sprawiło to słowo Pánškie! Dopuście tym odejść, co teſt
Apoſtolum/ przez co też Pan oraz poſtazał / iż kiedyby był
chciał/ mógłby y ſiebie od śmierci uwolnić. á podobno też
y Káſazetá zydowſkie ſoſnierzem przykazały/ áby ſie ſtrze-
gli tumultu/ álechy ich y to nie záttrzymato/ widzacy ránne
go towarzysza/ gdyby wta ſprawa moc Boſſa nie weſtła
była.

14. *Czemu ſie nie upámietáli ſoſnierz, cud
widzac Malchuſa wzdrowionego?*

Gdy Piotr odciął vcho Malchuſowi/ Pan mu ſe do gło-
wy przytożył/ y wleczyl/ ále cud ten ſoſnierzom nie zaſtrá-
ſzył/ Czeſcia iż go nie wſzyſcy w gromádzie widzieć mogli/ á
zwłáſzczá w nocy: czeſcia że ſerce ná zle zámſziete/ iáko ſá-
raonowe/ przedzy z cudu do złego ſie zmocni/ niſzeli do do-
brego; bo y zydyſi wiſzſze cuda widzieli/ á nie im nie pomos-
gło. y podobno to zá jártty mieli/ á dla tego ſroſzey ná Chry-
ſtuſa vderzyli.

CZĘŚĆ CZWARTA

O tym co ſię dſiało u Arcykáplánów.

1. *Zkąd Káifaſz miał ducha prorockiego?*

Boſg grzechy dopuſzczá/ nie tylko dla tego kónca/ dla
ktorego ie głowieł Czyni/ ále też dla tego/ ktory on ſá n v
ſiebie poſtánowił/ naprzykád. Saul przeſládował Dawi-
dó/ áby dom ſwoy ná tronie królewſkim vbeſpieczył y vmo-
cnił: á Boſg záſ miał w tym kóniec poſtazac/ iż co raz poſtá-
nomił/ tego żadne ludzkie fortele/ y naſádkie nie odmienia.
toż y tu ſie dſiało/ Káifaſz rádził zabić Chryſtuſa/ aby ſwo-
je godnoſć Káplánſką záttrzymat/ boſec ſie/ iż gdyby náuka

U n

Chryſt

Chrystusowá gore wilelá/ legoby Kaptánstwo zaginęto/ á
potrywał te złoścwois/ udáac/ że przwido Rzymianie/ y
wezma Krolestwo ná se/ bo lubo inż Rzymianie Krolestwo
ono trzymali/ lednáé dydom wiele wolności pozwaláli. V
wazał tedy/ Chrystus zbierze ludu gromáde/ przez co sie tu
mult stánie/ zá co nam Rzymianie ostátek wolności odbio
ra/ á Bog miał zá koniec smierci Chrystusowey okup swiá
rá/ y dla tego dopuścił Káifasowi ná zdrowie Chrystusow
we nástepowác/ ináczby Bog nie dopuścił grzechow gdy
by z nich čego dobrego wyrátišac nie mogli. Mówił záš Ká
ifas słowa prorockie/ iáko osłucá Bárláamowá/ ále ich nie
rozumiał/ dla tego sie też nie może zwác Prorokiem. Aug.
lib. 12. de Genes. ad lit. cap. 9. Greg. 11. Moral. cap. 12. Dla
teyże przyčyny áni Nábuchodonozor/ áni Sáráo / nie byli
Prorokami/ lubo rzeczy przysle opowiadali/ bo opowádá
iac nie wiedzieli co mówili. Ale prorokował záš Káifas/
dla tego iz był ná wrzędzie Arcykáplánštim/ boby y inni ná
tymże wrzędzie badacy prorokowali/ y proroctwo chodžilo
by spoštem z Arcykáplánštwem/ ále to tylko znáczy sie przez
słowa Janá S. cap. 11. gdy mówi że Káifas prorokował/ iz
był Arcykáplánem roku onego/ to jest/ iz Bog proroctwo o
smierci Syná swego/ chciał przez wšlá Arcykáplánškie ogło
šić/ á nie przez inne:

2. Jáko był Káifas roku tego Arcykáplánem, po
niemáż ten wrząd był dożywotni?

Píše Iosephus dydomin/ że gdy Państwo dydomškie ob
stał Herod/ ktory o práwo Bože mało dbał/ Arcykáplán
stwo co rok komu chciał/ zá pieniadze przedawał/ y tym spo
sobem go też dostał Káifas/ bo taki nieporzadek iuž był ná
ten čás w Synágodze dydomškiey.

3. Cze

3
Do
plá/ ja
Saulá
modlit
nie prz
teyze
áby dr
zá blu

4.
strony

W
głego r
wšem
trzym
S. Aug
nie bro
mówil
iac/ q
mowi
iáto by
nierzo
go vde
milča
žle mo
žolnie

5.
táiem

3. Czemu Káifas ná sobie sáty potárgał?

Darli ná sobie sáty Żydzi/ kiedy im albo zła nowina przy
šla/ iako 2 Reg. 1. uczynił Dawid/ wysławszy o śmierci
Saula y Jonatya: albo kiedy affekt wielki porážowali ná
modlitwie/ iako Iosue 7. albo gdy wstężeli bluznierstwo iá
nie przeciw Bogu/ iako uczynił Ezechiasz 4. Reg. 19. Dla
tego przeciw Bogu/ iako uczynił Káifas uczynił/
aby drac sáty/ wysłłim się oszłodził/ i miał Chrystusa
za bluznierca.

4. Czemu Chrystus w twarz uderzony, drugiey strony nie nádjáwił, wedle swey náuki Marci 5.

Bo Chrystus nie uderzył/ aby kto raz uderzony ięszce drug
iego razu szukał/ ale tylko uderzył i się mścić nie miał/ ale o
wszem gdy tego chwala Boga potrzebuje/ żeby był gotów ná
trzywdy nowe y wycierpienie/ tak mieysce Marci 5. wyklada
S. Aug. in Ioan. tr: 113. á przetym gdy słusna rácyá/ wyciąga/
nie broni/ abyśmy o się/ nie mścić się sátednáł/ mówili: iako
mówił S. Paweł Anániaszowi o siebie Act. 23. Ktory go bi
łac/ czynił przeciw práwu Bożemu. A owszem o trzywdę
mówić potrzeba/ gdyby z milczenia miało wrosć wzgorzenie/
iáko by tu wrosło/ gdyby Chrystus nie odpowiedział żoł
nierzowi biłacemu/ boby mówili Żydzi/ iá godzien był o ne
go uderzenia/ o swois zla náukę/ ktorey nie śmiał bronić/ y
młżąc przyznawał iá zla była. Káifas zaś teźeli Chrystus
zle mówił/ miał tego wprzód dowiesć/ a nie zaráz dozwałać.
żołnierzowi bić Chrystusa.

5. Iako Chrystus powiáda Ioan: 18. że nie po táiemnie nie uderzył, gdyż Matth: 10. mówi do U czniow. Co mówie wam w ciemności?

Na 2

Wiele

Wiele razy Chrystus na ostronie nauczał Wznie swoje.
Marci 4. 7. Matth. 13. Ioan: 13. 15. ale do ludu pospolitego
nigdy nie mowil/ tylko publicznie/ y o czym tu mial być py-
tany/ y wedle tego sadzony/ bo stargi na to nastierowane by-
ły/ iakoby lud buntował/ y czynszu dawać Cesarzowi bronil.

6. Czemu żołnierz Chrystusowi polizek wyciął?

Chrystus pytany o naukę od Káifasa/ odpowiedział:
Pytaj tych co mis słuchali/ aż tam byli niektórzy żołnier-
ze/ ktorzy kazania Chrystusowego słuchali/ pokazat Chry-
stus na nie/ takoby mowiac: Oto ci są. Żołnierz tedy wie-
dzac iż Káifasowi rzecz miała uczyni/ ná co mu podobno dał
znać/ a oraz pokázuiac/ iż Chrystusowym ani był/ ani chciał
być wżniem/ ani za nim świadczyć/ wyciął mu ten polizek.
Záctym śmiech wielki z tego przyswiadczenia żołnierskiego
powstát na całym dworze. miał ten żołnierz reklamie zbroj-
na/ co sie pokázuię z rany Chrystusowej/ wyrázoney ná chu-
ście Weroniki/ ktora w Rzymie v S. Piotra pokázuię S.
Wincenty Ferrerius powiada/ iż Pan od tego vderzenia ná
ziemię upadł. Salmeron y inni rozumieia/ iż ten żołnierz był
onze Malchus/ ktoremu Pan vcho od Piotra vciete zleczył.

7. Czemu Káifas Páná poprzyśiągł, aby wyznał
ieżeli jest Synem Bożym?

Widział Káifas/ iż fałszywe świadectwa przeciw Chry-
stusowi zperzadzane/ nie wdawały sie/ obrocił się tedy do
fortelu/ y Páná poprzyśiągł/ myślac sobie: że/ ábo się przy-
zna że jest Synem Bożym/ á záctym beda go miał za co Pa-
ráć śmierć: ábo się nie przyzna/ to go tym pokonam/ Cze-
muż przyimował w Dwuletni dzień/ gdy go witano Królem
Izraelskim/ Błogosławionym Bożym. á ieżeli też na to po-
przy

przysiężenie zámiláw/ to winien będzie/ iż poprzysiężeniem
Arcybiskupa wzgardzi. Salmeron.

8. Czemu Chrystus gdy sie przyznawa byđz Sy-
nem Bożym przydaie. Odtąd obaczycie Syna Bożego
przechodzącego w obłokách, Etc?

To Żydow y do tych czas odwodzi/ aby Chrystusa nie
znali za Messyasa/ iż cytując o nim proroctwa/ nazywają/
że w wielkiej chwale ma przyść Messyas/ co Prorocy mo-
wia o przyszciu jego wtórym/ które ma być na sad/ a nie pą-
trza na to/ że ciż Prorocy opisali pierwie przysięcie w wiel-
kim uboſtwie y wzgardzie. Pan tedy przyznawając sie być
Synem Bożym/ zaráz y to im námitenia/ iako máia rozu-
mieć Prorokow/ aby sie temu nie dźwili/ że go widzieli vs-
bokiego.

9. Czemu Káifaß máiąc Páná zá bluźnierce,
nie zkazał wedle práwa Levit: 24. ná ukámieno-
wanie?

Bo sie ná to Żydzi zámili/ iako przepowiedziano Sap:
2. aby Páná co nabrzdysa/ to jest Krzyżowa śmiercia zábili/
y ná to wszystkie swe zamyſly obracáli.

10. O czym Chrystus mówił do sedziow. Ieżeli
was zpytam nie odpowiecie mi?

Pyáli go Żydzi/ ieżeli jest Messasem? on ná to/ ieże-
li sis przyznam/ nie uwierzycie mi/ a ieżelibym was też zpy-
tał/ czemu bym nie miał być Messasem/ ponieważ ná mnie
sis Piſmá o Messasie piſane zpełniły/ nie odpowiecie mi.
Salmeron tom. 10. trać. 24.

11. Czemu Chrystus milczał u Arcykapłanów?

Bo śmierci pragnął, y o tey ciele myślił/ á coby też Boż
wiele wymowił był/ toby to w złość obrocono.

CZESC PIATA. O záprzeniu się Piotrowym.

1. Czemu Bog dopuścił Piotrowi w grzech wpásć?

Uby będąc potym Pasterzem Kościoła/ łacniey się nád
grzesznikami litował/ gdys y sam zgrzeszył. Gregor. hom. 21
in Evang. Albo żeby się nauczył nie vsać swym siłom/ bo
wiele przed tym sobie o swym statku obiecowal. Ambr. in
22. Luc. Płakał potym ná ten grzech przez cały żywot/ ties
dy tylko wstygaił tury Cl. Rom. az ozy záwsze miał od płas
ču żerwone. Niceph.

2. Wiele rázy Piotr sie Chrystusa záprzał?

Zgodne jest Wycom Swietych rozumienie/ iż trzy rázy.
August tr. 123 in Ioan. Ambr. lib. 10. in Luc 13. a stało się
to w domu Annaś/ bo iáko Eutimius piše/ Annaś y Káfass
w iednym páłacu mieszkali/ będąc swógrámi/ ále w rózných
pokoiách. Poznał się zápiérac Piotr/ nizeli pierwszy raz kus
zápiál/ á znova powtorzył/ Aug. l. c. Naprzód się przed
Niewiásta záprzał/ toż y powtore užywił: á porzecie przed
wiele przy:omnych/ álbowiem poznawano go z mowy/ że
był Gálilejczyk/ bo lubo po Żydowsku/ spewna iednak za
wloka mowił/ a ze smutku ktorego zotáć nie mógł/ wyda
wał się iż do Pána należał: Pierwszy raz po prosta się zá
przał/ wtory trzymoprzysiągł/ y siebie przeklinał/ toż y
trzeci

trzeci raz uczynił/ bo go przewieściano tym/ iż w Ogrovcu był
z Pánem widziány/ dla czego sie on wiece przełatl/ widząc
co się z Pánem dzieło.

3. Jákó Pan weyrzał ná Piotrá gdy sie go Piotr
wyrzekł?

Nie ożymá cielesnymi / bo Pan stał w pokoju Nrcytás
plánsim/ we hrod Záplánov/ v Sedziow/ v ożym miał zá-
wiazanet a Piotr stał w sieni między czeladžia/ chyba że po-
dobno Pána prowadzono mimo Piotrá. Aug. lib 3. de Con-
sens. Evang. cap. 6. Wyssedł po záprzeniu swym z tamtad
Piotr/ v pláfac počal/ bo támlnie śmiał aby sie nie wydal/
iż był uczniem Pániskim/ potym ná ten pláč wstawal o puł
nocy/ y modlił sie co dzien z nim/ až do świtánta. Cl. Rom.

4. Czemu Piotr swoy grzech uznawszy, nie
wyznał sie Uczniem Pániskim?

Chrystus ná ten čas nie dał lasti Piotrowi do czego in-
nego/ ale tylko do pokuty; bo do času ieszcze zatrzymał tá-
kto vmacniáca ná wyznánie wiary/ á miedzial też aby kto
z nim nocz onen cierpiat. Salmeron á gdy sie kto w grzech
obáli záprzenia wiary dosyc ma że grzech opláče/ v nie trze-
bá mu sie do tych wracác/ przed ktorými sie zaprzal/ póki sie
ná síle stufná do tego nie zbierze/ dla tego też Piotr swego
ná ten čas nie odwoiywał záprzenia.

5. Ktory był drugi wzeń ná ten czas v Arcy-
káplána?

Tenże Wzeń był/ Ktory z Ogrovcá wlekl/ przesćierádło
zrúciwszy/ á ten Wzeń był Jan S i. ko rozumie Ambr Gre-
gor. y inni/ ten barzley sobie niż drudzy wziat do serca przez
powie

powiedziana od Chrystusa mecie / y iako sie byl na wiecze-
rza ostatnia w przescieradlo przybral / sat innych na si. nie
biorac / siedl za Chrystusem do Ogroyca. Baronius, Moze tez
sie rozumiec przez przescieradlo / na Lacinskie slowo patrzac
Linteum, taka sata plocienna / zrobiona przeciwko dzdzom /
y wiatrom / bo taka sara tak zowie Martialis lib. 4 Epigr:
19. tak y teraz vbodzy placht miasto oponczy uzywalo.

CZĘŚĆ SZOSTA

O tym co się działo u Herodá.

1. Czemu Pilat Chrystusa odesłał do Herodá ?

Widział Pilat / iż ze szereg złości Żydzi na Chrystusa
nástępowáli / y że Chrystus był niewinny. widział też iż gdy
by Żydom woli ich nie učinił / stałoby się iakie zamieszanie.
Chcąc tedy z siebie ten kłopot złożyć / odsła sprawę do sadu
innego / to jest / do Tyrána Herodá / który sie znał na prawie
Mojzefowym / y mógł wedle niego sadzić / á starał sie też
wszelkim sposobem o miłość v Żydom / aby zá ich prozba do-
stąpił v Cesarzá Królestwa Żydowskiego / á iž ná ten čas rza-
dził Herod Galilea / a Pilat ziemia Żydowska / mieli v nowo-
aby ieden drugiego ludzi nie sadził: Chrystusa zaś miano za
Galilejczyka / poddanego Herodowego / y z tych przyczyn Pi-
lat odesłał go do Herodá.

2. Czemu uradował sie Herod, Chrystusa oba- czywszy ?

Nie tylko iż mu Pilat w tym honor učinił / Chrystusa
do tego sadu odsłatać / ale że wiele cudownych rzeczy słyszał
o Chrystusie / y spodziewał się że iaki cud przed nim miał v-
szynić.

Chrystus milczał u Herodá?

At Herod Chrystusa od śmierci uwolnił/ gwał-
towni/ á iáko piše S Anzelm lib. de Pass. kładł
Chrystusowi swoje korony/ áby go tácniey do-
szkodził/ ále Chrystus aby się od śmierci nie wzwo-
dzał/ Herod też miał Chrystusa za jednego z Egle-
tych/ y garowita/ pytał się tedy śnac Chrystusa/ áy on iest
o którym táł wielkie rzeczy śśat/ á iż nie odpowiadał mu/
wzgárdził nim iáko głupim/ y iáko blazną łazał w śacie bia-
łó oblec. Ambr lib 10. in Luc. cap. 17 á sam go niechac iá-
bić/ odesłał do Pilata/ áby z nim co chciał użył. Obá
dwa ci záżyli fortelá/ Pilat widział ze Chrystus niewinny/ y
zábić go niechiał/ wolnym go też użyć dla Żydów nie-
śmiał/ záżem aby się od tego śłopotu uwolnił/ wdatac iá-
koby nie do tego śadu należał/ do Herodá odesłał/ á przez to
mýślił Herodowi nienawisć spráwić y Żydów/ bo gdyby Pá-
na nie zábił/ Żydowie obrócił: gdyby zábił/ byłoby tácy co-
by Herodá mieli zá okrutnika/ iż niewinnego zabít. Herod
záśis wchodząc tego oborgi/ użył w Pána śalonym/ ius-
tydyli sw. y ná Pána śłapil Pilatowi.

CZĘŚĆ SIODMA.

O tym co się działo u Pilata.

1. Czemu Chrystus odpowiedział Pilatowi, á nie Herodowi?

Bo Pilat pytał/ chcąc się prawdy dowiedzieć/ á Herod
tylko dla dwerności/ śkým Pánśkiey odpowiedzi nie był
godzi. en.

2. Czemu Żydzi prowadzili Chrystusa

Bo sami pod mocą będący RzymPa/ nie
ná śmierć zdawali/ y dla tego Ananias Herod
od Rzymian zleżony/ y bez ich wiadomości/ na
tym zabijac Jákubá S. Ioseph lib 20. cap 8. vže
S. zabili/ to się stało tumultem/ á nie przez sądowy
dla tego Pana zaprowadzili do Pilatá.

3. Czemu ná Wielkanoc Żydzi wieźniá u-
walniali?

To czynili ná pámíatke swego z Egiptu wyzwolenia/
ktorego dobrodziejstwa pámíatke ná Wielkanoc z Droczy-
stoscia odprawowali.

4. Czemu żoná Pilatowá upominála Meżá,
aby Chrystusa uwolnił?

Pisze Lucius Dexter, że ten Niemiekkie imię było Clau-
dia Procula, albo Procla, ta śnać też że ná ten czas się wy-
sypiała/ kiedy masz tedy tuż ná śady wyszedł/ y sen w niej Ana-
yot spráwił takis strasliwy/ iáko pisze Hieron Aug. podobno
wrazuac tedy/ że kára cięzka za śmierć Chrystusowa ná żydy
y ná meza tedy/ przec od Boga miała. Osadzili zaś Żydzi
Chrystusa/ w przód w Duchownym swoim Trybunale/ ná s-
zwany Synedrim, y tam ná śmierć potępili/ á tylko ná es-
peltura wiazanego przwiedli do Pilatá/ iáko do Sedzie-
go Świeckiego. Łáncuch też Panu włożyli ná brze/ Salme-
zon. Ktory teraz Káptáni wyrażáia przez siule. Procla po-
tym w Chrystusa wierzyła. Orig.

5. Czemu Żydzi nie weszli do Pilatá?

Bo strzegli się/ aby czego przeciw práwu Moyzefowemu

mu nie wżynili/ dla czego by nie mogli Páschy poznać/ strze-
gli/ iáż zowáo zás im práwo/ áby ná ten čas nizgo do sa-
du nalezającego nie tvali sie/ dla tego ná Katuř/ iáto pkrus-
pulaći wniśc nie chcieli/ á Pilatá do siebie zawaoláli. Zpy-
tał ich Pilat/ coby mieli przeciw Chrystusowi. Uá co oni od-
powiádali: By nie był winowáca/ tubysny go nie stáwili.
Jakoby rzekli: **My** Sedla Duchawni/ anáac sie dobre ná
práwo/ y wedle práwa **Isráń** celiw/ sadzac wydzizny/ że
ten głowieł godzien jest śmierci/ wácam wáscay try spráwy
roztrzasac nie czebá/ ále tylko wedle dekretu nášego Karác/
bosny go tylko po to przed ciebie stáwili. W czyn obłudę
swo odtruli/ bali sie wniśc na Katuř/ á nie bali sie ná gá-
ro o to nástępować.

6. Na co Chrystus mowi do Pilatá. Iam ná to
przyszedł, ábym prawdzie dał świádectwo?

Bo pytał sie Pilat Chrystusa/ iezeliby sie Krolew ży-
wili/ iáto oto nan zydzi starzyli. Odpowiedział iz iestem/ á-
le nie z tego świátá/ y tego sie nie prz/ bom ná to przyszedł
aby m prawdzie dał świádectwo. Tego sie wiał Pilat/ że
sie Chrystus Krolew być przyznat/ poręcił go poręczy ná
śmierć/ bo y nád nim ná Rzyzu/ kazal to przyczyna śmierci
ci zawalesc/ iz sie czyni Krolew.

7. Czemu Pilat zpytałszy sie. Co jest prawda?
nie czekał odpowiedzi?

Lubo sie Pilat Róm páńskich chwylił/ że sie winał być
Krolew/ ále iz Krolew nie z tego świátá/ nie zdala mu sie
fluřna przyczyna/ áby go zá to śmierciá Karác/ y kiedy sie
pyta o prawdę/ przysli mu ná pámieć/ iz zydzi zwykli po
ten čas lednego od śmierci wmańiac/ dla swey Droęystości

Wielkonocney/ z którym dawszy połów dalszey rozmowy z
Chrystusem/ zaraz z tym co mu na myśl przyszło/ do Żydów
wyšedł. S. Aug. tr. II° in Ioan.

CZĘŚĆ OSMĄ. O Páńskim Vbiczowaniu.

1. Ná co Chrystusa Pilat kazał vbiczować?

Ckwiato w głowie v Pilata/ że nie widział ślaskney przy-
szyny ná Chrystusa. ckwiato v sen żony tego/ która śnac b-
ła dobra białagłowá/ bo potym táł dobrze Chrześcíanst-
żywot prowadzila/ że ta Grecy liżá między Swiatermi w swo-
im Monologium/ á sen był strásliw/ którego oná nie z-
múlżátá/ iáko by podobno był máž go zátáil/ gdy by go był
miał. á lubo ten sen był od Anyoty/ iáko S. Aug. rozumie/ v
inni pospolicie/ lubo też od Gárcá/ iáko S. Bernard serm. 1.
de Pasch. v Lyrano v inni/ chcącego Młóce przestódzić
Chrystusowcy v odkupieniu świata/ gdyż się inż śnac domyślát
że to był Młssasz/ ot á Duchownie mogli oraz w sercu Pila-
torym wielká trwoga spráwić. Zátym Pilat Chrystusa
chcąc vvolnić/ á Żydów też nie obrázić/ chciał ie zmiešćzyć/
aby iácmey żywot Chrystusowi dárowáli/ kazał Chrystusa
bárzo cięsto vbiczować. Biczowany záo był wedle zdánia
wielu/ v drugi raz Chrystus/ kiedy inż był smierci dekretem
okazy/ poniewáz niž go do Krzyżá przybiano/ wprzód we-
dle prawá Rymskiego biczowano/ á pierwsze biczowanie nie
było wzgłędem v biczowania; Relumns ábo šup/ u ktorego
go biczowany/ choróla w Rzymie w Kóściele S. Prácedy.
teš z marmuru cudnego pštrego/ okraglá/ v dołu šeroka/ bio-
rac ná kólo/ iákož ná piedzi dwanašcie/ a v wierzchu dwu
pudzi nie dochodzi/ ociosána od dołu ku wierzchowi/ iákož
by C

by C m m r o c o n e / n i e i n c o n u m W r o s o s e m a l e d w i e c o
n a d i e t e c P o l s k i / d o t e y b y l P a n p r z y w i a z e n y / d o P o l e c k
P r o r y b y l n a w i e r z c h u / a t w a z a b y l d o n i e y o b r o c o n y / i a k o
P r u d e n t i u s n a m i e n t a / y n i e b y l s i e c z o n y r o z g a m i / c o n a t e n
c z a s z a m i e a k o w r a c i w s i e m i a n o k a r a n t e / a l e r z e m i e n i m i / p o s
w r o z a m i w e z l o w a r e m i / y s u c h e m i z y l a m i / i a k o s a m y c h t y l k o
n i e w o l n i k o w b i t a n o . O s l u p i e w i a c e y b a d z i e w l i z b i e z .

2. *Czemu do biczowania Chrystusowego, całą
wojskową kompanią zwolano?*

W ten sposób się winnych biżowanie u Rzymian / we
dle którego też u Chrystus pewni biżowani / iako episcopus
Coel Rhodiginus lib. 10. cap. 5. opisywano. Naprzód
Pukawnik dotknął się laspa winnego / a potem cały Puk /
a jeżeli winny był Słachciec / to go trzymi / jeżeli podły Sło
wiec / ale przecie wolał / to rożgami / a jeżeli niewolnik / to
dy biżni bili. Chrystusa na Katyżu biżowano / w przy
sionku wielkim / przywiązawszy za obie ruce do kołca / Procy
był na wierzchu słup / a nogi u spodu słupa / P si Hift Scho
last cap. 68. y S Chrystian homi 28 in Matth. 13 tak P a n a
bito że ciało wśrętko poszarpano. S i s e t a r o w b i o p e l i
i m s i l s t a w a l o / d w u r o z g a m i c i e r n i o w e m i / d w u z y l a m i w o s
l o w e m i / n a s t o r y c h b y l e z e l a z n e o s c i / a d w u l a n c u c h a m i z e
l o z n e m i / n a k r a t e d i s c e p l i n y z w i a z a n e m i / P r o c e a z d o P o s e s
ciało przebuwały. Piśe Granaten. Medit. feria quarta, że o
biawiono i Pan w ten czas odniósł plag 5500. ale Alphonsus
Horozquus declarat 24. rozumiejąc że zle tamtego obciążenie
na liżbe wypisano zład in ad dowodów / i Pan odniósł plag
15370 Rudolphus, nie nazbyt z tym się zdaniem rozniac / po
wiada i odniósł 15400. Jednakże przeciwny test tym Sal
meron tom 10 tract 29. y rozumie że nie jest do podobienst
stwa / aby tak wiele plag zadano / bo P i l a r c h e i a t P a n a z y
w y m

dom rościć/ a pewnieby tak strasznego bicia/ żyw nie wy-
trzymał. aż też może się rozumieć/ że gdy Żydzi postęzegli/
Pilatus tym sposobem chce Pana od śmierci zachować/ przez
Fupili krzyż/ aby tak bili/ aby żywym Pan nie został. S. Hiero-
nima z objaśnienia/ tak to biczowanie opisuje. Sam się Chry-
stus z łaci rozbrajał/ sam rękę do wieszania podał/ nagi stanął
takie się prosił/ bity aż było zebra widac/ y skutki ciała na
biczach zostawili/ aż jeden z żołnierzy go przybił. Czy go tak
zbiłszy bez jada: y odciął powrozy. Revel. lib 4. cap. 70.
ale tronał niektorzy cięższe leżącego na ziemi bili/ smac od ży-
domu p. zepłaceni. Dragany przy tym był Pan od całego Pula-
tu krzyż miał pod tysiąc ludu/ na co ie śatan podniecał y
Żydzi.

3. Zkąd się wzięła różnica o wielkości słupa y ktorego Pan biczowany?

Ten słup ktoryśmy wyżej opisali/ co go w Rzymie cho-
wają/ jest tyleż rozrost na trzy dlonie Rzymskie/ to jest: to s-
tęca nie dochodzi. a S. Hieronim pisał/ iż wioził słup y ko-
rego Pan biczowany/ i szze trawa rumientowała się/ a był tak
wielki że na nim się wspierał przystonek Kościoła/ toż po-
wiada y Prudentius, y słup są niemale przez ktorech biczowa-
wani S. Piotr y Páwel w Rzymie/ ktore tamże chowały w
Kościele y W. O. Karmelitów za Tybrem/ Kościół się ten
zwie Trapontina, te słupy dobrze wielkością przechodzą
człowieka/ a zatym do podobieństwa/ że słup Chrystusowy był
tak wielki. wżymwszy też proporcya słupa Rzymskiego nie
znac takoby kto mógł mówić/ iż nie jest całym słupem ale tyle-
ko częścią słupa Pańskiego. Bazyli podobaterja iż słup kto-
ry jest w Rzymie/ jest z domu Kazańskiego/ do ktorego Pa-
na żołnierze przywiązali/ przez noc dręczyli: bo powiadali/
że y przed biczowaniem Chrystus był obnażony/ niż Pilatus

zony w dżele młot/ y obawiał się aby Chrystus nie był synem królowego Boga. Wtedy winten Pilat/ iż takto się nie znał/ mógł Chrystusa wolno wyznaczyć/ a tego nie mógł. Obawiając się Żydów/ Pilat nie bardzo dbał na ich prawo/ królewski i wieszanie go przyznał Cesarzowi. Nie badając prawdy/ i nie badając/ iezeli się o Cesarza nie wymieści/ bo Chrystus Król jest przeciw Cesarzowi czyni/ który sam jest Król naszym. I takoby rzekli: Badając zdradca Cesarza. Tym znówu zgrzeszył Pilat/ bo chciał Boga zabić/ niżeli Cesarza obrazić/ y wyl ceremonie Żydowskię/ który rzeczy wymyślał/ gdy nie chciał na życia śmierć zzwalać/ i tak jest Deut. 21.

2. Czemu Pan z Purpury zwleczony?

Bo do tych czas stał w purpurze/ w która go żołnierze oblekli/ pości nań dekret śmierci nie wdany. Obleczony tedy znówu w fiolet/ aby go lud mógł z łatwością poznać/ bo już cię ran nie mógł być z twarzą wznany.

3. Czemu Pilat miął nie Barabbasa?

Gdy Pilat widział/ iż nie w Żydów niewinność Pánsta nie pomaga/ do inzego się wdał sposobu/ i takoby mówić: Powiedzcie mi: Chrystusa czy winnego/ mićcie/ ale też macie ten zwyczaj/ iż jednego winnego na Wielkanoc uwolnicie/ i ja wam nie pozwalam tylko abyście jednego ze dwu uwolnili/ Chrystusa albo Barabbasa/ bo innych wieszniów było więcej niż pędło osadzonych/ co y stać znacie/ iż dwu lotrow z Chrystusem wybierano/ ale zwycięża miąłować Barabbasa/ który nagodził był śmierci/ aby tem iść entem na Chrystusa wzbawienie zzwolili/ ale to nie zaiste tem nie pomaga/ y zatem w ten sens na śmierć Pánsta dekret napisał Pilat/ y owsem w te słowa i tak powiedział Adri-

chomius, pag. 193. Jezusa Nazareńskiego/ zgrube narodu/ gár-
dzacego Cesarzem/ zmyślającego się Messyaszem/ iako to
przedmcył z narodu tego wysławiająca/ z. prowadz. ie na
zwyczajne stracenia miejce/ á na posmtech tego Arolew-
skiego Maiestatu/ wpośrzedku domu Lotrow do Krzyża
przybić. Podz siepaczu nagotuy Krzyże.

4. Czemu od tego dekretu Pan nie áppellował,
iako Páwel S. A. 5.

Bo nie przysła godziná/ ktorey dobrowolnie miał sinteré
pódlać. Wzięto tedy Páná/ y iako bliźnierca wedle práwa
Levit 14. zá Músto wywiedli. Włożyli nań Krzyż długi
na stop pismasćie/ á tż sie bali aby w przod nie buntarł niżby
ná miejce śmierci zé sędł/ przymuśili S. moná/ áby pomogł
Krzyża nosić/ á z wykonaniem dekretu pospieszali/ bojąc
sie áby go Pílat nie odwołał/ á wż też sie miáło tu południow-
ni. Chrystus tedy nieś Krzyż dla siebie/ y na siłách ofár-
biony będąc/ pod nim wpadł. Chrysost. hom. 87. in Matth.
Był ten Simon z Cyreny Músta Afrykańskiego/ Wócie As-
lexándra y Rufusa/ ktorzy byli Wógniami Pánstwu/ Euchy-
mius, ále nie z liżby średmódziesiąt Wógniew. Simon po-
tym zá sędł z S. Pawłem do Hiszpaniey/ y Biskupem wż-
miony Derkostim. Ten Simon mógł przez czasé drogi iestże
sam będąc Poganinem/ Krzyż cáły zá Chrystusem/ Hieron.
in Matth. Gdy tedy Páná zwiázanego prowadzono/ pobo-
żna biatagłowa Veroniká/ chcac twarz tego orzec/ we troje
głożone żabiele z głowy zdista/ y táł go orarłá/ á záraz sta-
na wżystkich trzech czasćiech twarz Pánsta wyrażila. Jeden
z tych obraz iest w Rzymie u S. Piotra/ Drugi w Hiszpani-
cy w Múście Giona/ o trzecim w Jeruzalem powiáda.

CZESC

CZESC IEDENASTA:

O Vkrzyżowaniu.

1. Czy był Krzyż Chrystusów wyższy nad Lotron?

Lubo zwrócić byli wielkich złoſzyncow na wyſſzych Krzy-
żach wieſząc/ Jedną wyſſiſkie trzy Krzyże/ to ieſt/ Chryſti-
ſom/ y Łotromſkie/ nie miały różnice/ boby ſe ſáno mogła
byćá potem S. Helena rozeznáć. S Chryſoſtom hom. de ve-
nerat. Wieda/ y inni przecie rozumieja/ że Krzyż Chryſtiſom
nie był z iednáklego drzewá/ ále z Cypryſſu/ Cedru/ Soſnie
y Buzu złoſzony/ drudzy zaś wſá/ iż był złoſzony/ ále z innes-
go ſákiegoſ drzewá. Jedną nie zda ſie/ áby táci táł różnes-
go ná Krzyż drzewá puſali/ a prądło ſie też wyſſiſto działo/
żeby do ſkładánia ſtuł nie przyſzło/ przecznica iedną mogli
być z innego drzewa. Inni rozumieja że cały Krzyż był des-
kowy. Craconius ſtuczka Krzyża S. ſtoſuiac do deba ná-
laſz/ iż drzewo toż było ále Greſerus de Cruce lib. 1. cap 6.
táſze ſtoſuiac nálaſz różnice y ná koniec to przydał/ iż ſie wie-
dzlec nie może/ z ſákiego drzewá był Krzyż S.

2. Czemu Krzyż całujemy, gdyż na nim Chrystus umarł?

Nitřby nie cáłował subreńce/ na ktorerby Brát tego
 álbo Dзец w nář!/ chybá žeby ná oney subreńcey nie zá swa
 trine wmarł! ále bez winy y dobrowolnie / áby narod swoy
 przez to od ni przycielał z krwawey niemoli wybawil / sam
 sie ná tařowa śmierci ofiarowawsy / rá jest przećžená dla
 ktorey Krzyż cáłulemy. Ziemie pod Krzyżem Krwia Państa
 ztropiona zebrála Nóg daleń / y potym do S. ancyer do Náš
 siá Nášsliw zaniesła Petrus Claves in wita S. Magdal. y kie
 dy w Wielki piątek żyła Passya Jana S. Krew oná wre
 ła.

3. Jaki był Krzyż Chrystusow?

S. Ireneusz lib 2 cap 42. rozumie iż Krzyż Chrystusow miał przecięcie iedne/ na które Cyprius przybity siedział/ a druga pod nogami/ też rozumie Iustinus M. contra Trifonem/ oba wielce dawni Kościelni Doktorowie.

4. Wiele gwoździ Chrystus był przybity?

Bywało to y często/ iż złoczyńców do Krzyża tylko przywiązowano/ o czym Greiser. lib 1. cap 19. a e Chrystus był gwoździemi przybity/ w które rany chciał S. Tomasz pisać. Ioan. 20. 25. rozumie a tedy iedni/ że trzemá był gwoździemi przybity/ tak trzemá a Greg Nazianz. & Turonen. Inni rozumieją że czteremá/ iż zaś wszyscy się gwoździom znają dnie niż cztery/ tedy te są/ albo któremi był Krzyż. zbity/ albo któremi tytuł przybity: albo też gwoździe proste mające w sobie iaka gąstkę gwoździ prawdziwych.

5. Jaki był Chrystus na Krzyż przybity?

Jednych Krzyż na ziemi położony/ a ich na Krzyżu rościgłanawby przybiano/ y potem z Krzyżem podnoszono: drugich do wlopanego już w ziemi Krzyża. Jaki zaś Chrystus przybito/ nie naraduje się ani w Pismie S. ani w Wycozw SS. Jz twarzą był na Zachód obrócony/ píše Damascen. lib 4 de Fide cap. 13. y dla tego wedle zdania tego Wyca S. modniemy się ku wschodowi słońca/ abyśmy mieli w twarz Chrystusowi patrza/ bo iako mówi Cassiod. in Ps 67. Ties chcieli żydzi/ aby námet umiera/ na ich. Miało Chrystus patrzał. Jz w cierniowej Koronie Chrystus wisiał/ píše Orig. tract. 35. in Matth. Cypr. serm. de Passione Tertull. lib. contra Iudaeos. Żązym Koronę cierniową mi siano Cyprianowi zdając y głowę/ gdy go przed nastaniem Krzyża w Bz.

ty tego obleżono/ y chlebsy znemu mu na głowę włożyli/
potem znemu zoseli/ gdy doń wstomana obnażali/ a na
Krzysz przybiwszy włożyli. S. Brygidá lib. 4. cap. 70. w ten
spósob wkręcał wanie Pánkie opisał. Obnażony ciele Chry-
stus stał/ aż mu zastanę jeden przyniosł/ ktora była nie
wielka/ a ca sam si okrel: że zastanę. znąc też na przesćierá
dla/ w ktore Pápa smierci byt owiniony/ a S. Anselm przy-
dole/ iz to zawzięc było Nazw. P. nny. Znowu S. Brygidá
lib. 7. cap. 15. mówi. że wprzód Krzys w ziemie wlopałszy/
przybiłano Pána/ a wprzód ręk lewą przybiło gwoździem/
ktory był grube iáko páł-c m. 1y/ w ręk ciałogłowstwie/ a dłu-
gi z dobrze zá Krzys z siedl/ przeprosił przez dłoń gdzie test
grubszą/ ten gwoźdź z seba ci. to y ży y wciągnął w drzewo/
potem ręk prawą przybiłano náciągając powrózami/ aby do-
stála do dziury w Krzysu wżynioney/ w tym ciągnięciu ro-
dół ze sławem wysł/ y jącym żył si w ciele starczył/ że
nogi swych dół w Krzysu nie dochodziły/ aż ich znemu po-
wroził dociągano/ y lubo wyczał był innem dając pod
nogi drzewiany podstáw. E ná Krzysu/ nie dáli go Chrystus
wi/ ále dwiema gwoździemi noge ná noge przybiłi. Krzys
był z drzewá nie ochlebowanego/ ná wierzchu była samym
przecznicá/ ták iz si głowá nie miała o co oprzeć/ a náo nią
tablicá z napisem wmlazana y rogiem krzyżowey przecznicy.
S. Cypr. Greg. Nazianz. porusdái tákże o Grecech gwoź-
dź ách/ extut był ná tablicy ielazem wykreślony/ ták to znąc
też ná tej tablicy ktora w Rzymie chowáia y S. Krzysá
w Kościele/ ktory sie zowá in Ierusalem. naprzód od wierz-
chu porzuciac/ było písmo Zedoreffie/ potem Greckie/ až
nabliżey głowé Látinskie/ á rónže też porządkiem wi. rá sie
S. rozmnożyła. To też napisał S. Hieronim/ że Chrystus
sa nie tylko gwoździemi przybił/ ále też y powroził przy-
wiązano/ ktore chowáia w pomientonym Kościele S. Krzysá wa

Rzymie/ było gwoździł przez sławę w słoni/ y tak wlościł
 przez słoni do Krzyża przechodził/ piše Malonius. Iż nagi
 został był Pan na Krzyżu/ piše S. Ambro. y Beda/ iż na zie-
 mi do leżacego Krzyża przybito/ rozciął S. Anselm y Abus-
 len. Ukrzyżowany dnia 25 Marca/ w który dzień od po-
 cią swego lat 34 skończył. Tegoż dnia przedtym Izraelcy
 ey morze Czerwone przebyli. Rufinus. Ukrzyżowany w
 południe/ to jest. na końcu trzeciej godziny Żydowskiej/ po-
 której u nich następowała noc/ to jest/ samo południe. Cie-
 mności się pożyły skoro Pan do Krzyża przybito/ a trwały
 do konania. Tegoż dnia y Adam stworzony/ to jest/ Hostes
 go/ albo w Ogrodzie/ w trzeciej godzinie Pan ukrzyżowany/ Pro-
 copius. Celem takto się
 rzekło wistał Pan do Jeruzalem/ a to Żydzi sprawili/ mając
 go za niegodnego/ aby na ich Miasto y umierając patrzał.
 Damasc. Hieron: Lotrow też gwoździłmi przybito/ zwano
 tegoż Dima/ a drugiego Gesta.

6. Czemu sam sobie Chrystus Krzyż nośił?

Ten był wyzawę Rzymian/ kiedy miano tego Krzyżo-
 wać uwięzowanego go/ dawano mu nośić krzyż do krego
 miał być gwoździłmi przybito/ a czasem zaraz mu namieys-
 feu rece do niego przybito/ y nagleż biżni padłono/ aż do
 płacn śmierci. Lotrom krzyż y daniem wisteli dano pod
 nożem/ Gretferus. Droga y Ratusia do miysca śmierci zawie-
 rala w sobie stop/ to jest/ pedes 3307 Adrichom.

7. Czemu Ewangelista wspomina synów Symo- na Cyreneyczyka?

Bo ludzie potym zacił z nich byli. Sam Symon na-
 rodcyny przez S. Marka/ Orig. Syn tego Rufus był B.
 stupem

Przemysław Torrosc Wielki Złoty / dzień tego pamią-
tki 12 Decembr. Złoty d. 23. Złoty d. 1. Ko. Złoty d. 1. /
Martij. Simona śmierci 1 Dec. Złoty Chrystusowi takto się
złoty / był długi 15. Złoty 8. W. Złoty / albo Beres-
nice powiada Dexter, iż to ona sama była / która Pan od pło-
nienia krwio w. Złoty / meżowi też było imię Amator, tak by-
ła potym wielka przynajmniej. Złoty. Panny / a maż też wdał
się na żywot Pustelnicy / Złoty zaś w dobrej starości we
Złoty Złoty.

8. Jako to pogodzić ze Marek S. cap. 15. 25.
powiada, iż Chrystus o trzeciej godzinie ukrzyżowany
a Jan S. 19. 14. ze ośmistej?

Może się pogodzić z tego cośmy wywodzić namienili. Złoty
reł mowi iż o trzeciej / to jest / gdy się trzecia Złoty / a w
ten czas się Złoty / o której Jan S. mowi; bo w Złoty
dom dwolatnie były godziny / jedne które dzień na Złoty dnie
nasze dzień / od wschodu idąc do zachodu. Długie zaś
Złoty / których tylko Złoty było / a tak te godziny / Pier-
wsza / Trzecia / Złoty / Złoty / y między tych godzin pi-
śa ci Ewangelistowie / między tych też y Breviarz rozłożony.

9. Czemu dawano Panu na Krzyżu wino Myr-

rhowe?

Dawano idącym na śmierć taki napój dobry / takiego
wina też dali Panu przynajmniej / które było przynajmniej a mo-
cne / zwalo się Myrrhowe / iż te w na Złoty myrrhowe lano /
gdy iść musiałem było / chwale takiego wina Złoty a y Plu-
niusa lib. 14. cap. 13. tego Złoty Chrystus / nie
chciał / jest do podobieństwa iż Złoty na Złoty do tego wina
Złoty przylali. Tych których na Złoty / przez całą
drogę

Boże bieżemno/ zaczął mówić/ że musiał/ ale iż Chrystus
iż przedtem był ubierzowany/ siedł w siłach na śmierć/ i
Eo iest Matth. 27. co też na to przyznano/ aby był od ludu les-
picy poznany. Wedle zdania Grec. lib. 1. cap. 22. wieł
Chrystus chęta przepała/ ale wedle S. Amb. lib. 10 in
Luc. S. Athanasius serm. de Cruce, S. Bonaventura y innych
czło nagi/ bo to żył na jego miejsce wtrącenie przyni.

10. *Czemu Chrystus wołał. Boże Boże, czemuś
mie opuścił?*

Słowa te Chrystus wziął z Psalmu 21. w którym Mes-
sa Pánka opisana/ a przez to dawał Żydom okazy/ aby on
Psalm przeczytali/ y obaczyli iż Msta tego Messyasa prze-
powiędziana zdawna była/ poznali Messyasa.

11. *Czemu gdy Chrystus wołał Eloi, żołnierze
rozumieli że Eliasa?*

Żołnierze ci byli Rzymscy/ wieżeli Żydowski nie bła-
gli/ a od Żydów słyszeli wiele cudownych rzeczy o Eliasu/ a
słyszawszy tedy słowo Eloi/ rozumieli że mówi o Eliasi/ y
śmiali się z Pána mówiac/ oco woła Eliasa/ aby go z Rzy-
mian zdiał/ y cud nad nim potęgał.

12. *Ná co blisko Krzyżá mieli żołnierze oco
y hrozp.*

Theophilact in 19 Ioan. Anselm rozumieł iż ná to/ że
by onym tál złym traktiem wstąpił na Krzyż/ onym na-
poiem mógł być ococon/ a zaczął boleść swoją wziąć/ a t
rozumie Baronius, nácie. áli też ococony wstąpił/ áby bła-
żony boleć.

13. *Ná co Chrystus Janowi oddawał Mátke?*

Uby w leciech podeślych miała opiekuná/ á tu temu sám
też Jan tylko z Apostołow był przy śmierci Pánstiev/ ktore-
go też Chrystus nádwysztie milował/ iáko sámże w swej
Ewángeliey wyznawa.

14. *Czemu rzekł Chrystus ná Krzyżu Prágne?*

Gdy wilgotność y ochłódá w głowieku wstáie/ prágne-
nie sie zápalá/ y dla tego napoiu ktory jest wilgotny/ chłodne-
go suslámy: to zaś sie dzieie/ álbo gdy przez pracá wielkie
sie ciepłó/ álbo przez áfekt iáki wzbudzi: álbo kiedy wilgo-
tność iákim sposobem/ to jest przez kwi omnieyszenie/ choro-
by lekárstwo sie omnieysze/ y prágnienie jest máta niemáta.
Przy mace tedy w Chrystusie nádomáły sis wielkie prágne-
ny prágnienia/ záczyń y prawdziwe prágnienie/ ktore is cier-
piał iáko głowiek prawdziwy/ chciał wyswiádzić.

15. *Czemu Żydzi Chrystusa w świato zábili, gdyż
go dla rozruchu iákiego niechcieli w świato zábuác?*

Báli sie w świato Chrystusa imáć/ bo lud był zgromá-
dzony zewszád/ między ktorem wiele było tych, co Chrystusa
milowali: ále gdy im Judaś dał okázva/ że im go miał po ci-
chu wydáć/ chwycili sie iey: ále przecie gdy imáli/ boiac sis
áby go kto nie oddał/ przybrali do siebie żołnierstwo Rzym-
skie Ioan. 18. przydali y slugi Káptánskie/ y Urzędowe/ y dla
lepszego porzádku Luc. 22. niektorzy z Przelożonych Káptán-
skich ztá gromáda posli/ á gdy im sis to powiodło/ niechcieli
żekáć áby światá minely.

16. *Czemu o Náv. Pánnie dolożono iż stálá
pod Krzyżem?*

Nie stała podobno pod samym Krzyżem/ boby żołnierze byli nie dopuścili/ ale stała iak nabyliżey mogła/ y to stała w miejscu swoim/ nie wpadając na ziemię/ ani mdlejąc/ ale sercą będąc niezwyćiezonego/ lubo iako niewymownie Syna miłowała/ tak też niewymownie bolała/ dla czego krzyżem iey czynia Malarze/ gdy ją wpadającą malują/ gdyż nie tylko mężnie wszystko znosiła/ ale nie młotowego była męstwa nieżeli Abraham/ który syna swego ofiarował.

17. Czemu Chrystus umierający wołał?

Gdy ludzie zran umierają/ głos w nich wstaje z siłami/ Chrystus zaś pokazał/ że umierał mogąc nie umierać/ dla tego też krzając konającego a wołającego/ Serce domyślał się iż był Synem Bożym.

18. Czemu ponieważ Chrystus chcąc umrzeć, nam się tego nie godzi?

Godzi nam się/ y potrzeba śmierci ochotnie od Boga przyjmować/ ale nam się nie godzi samych siebie zabijać/ czego też ani Chrystus nie uczynił. Godzi się też chwała Bożey szukać/ iako czynili Apostołowie/ w niebezpieczeństwo wdawać/ ale się nie godzi na to samo gonić/ aby nas zabili. Krzywdę bowiem czyni/ kto duszę z ciała iako z domu własnego wygania/ Ktorey przywrócić nie może/ iako mógł Chrystus zaraz po trzech dniach y to nie całych/ duszą też samą w Chrystusie na życie dla dobra większego zezwalał. miał też moc na swój żywot/ Ktorey my nie mamy.

19. Czemu Chrystus krzyżownikom lubo mógł nie przeszkodzić do grzechu?

Bo nie wszystko Chrystusowi co mógł czynić należało/ boby takim sposobem wszystkim też do grzechu miał przeszkadzać

dział/ a zatyim przeciw naturze ludzkiej żywić wolność iey
odeymulac y porzadek przyrodzony na świecie psuic.

20. Jákó Ian S. wziął do domu swego Naświat-
śa Pannę, ponieważ wszystko opuścił?

To opuśczenie dobr wszystkich/ tylko na woli było przed
śmiercią Chrystusową/ dla tego po śmierci iego znowu się
wrocilo/ toż y Ian S. użynił/ y tak do domu swego przysłał
Matkę Bożą: a potym wziawszy na Światki Duchá S. nie-
dy inni Apostołowie rzecza sama wszystkich odešli/ toż vs-
żynił Ian S. dom swoy Matce Bożey iako ubogley dárovac
wsz.

21. Czemu Chrystus Matkę swoje nazywa Nie-
wiaścią, gdyż była Panną?

Tá to odpowiada Origen. hom. 8. in Levit. Jákó sprá-
wiedliwie zowie się mężem/ lubo kto nigdy żony nie miał/ nie
dy do lat mezkich przydzie: tak też y Panna Naśw. lubo ża-
wsze Panna była/ gdy iednak do lat przysła/ zwąc się mogła
niewiaścią. Gaudent. tract. 2. in Evang. tak odpowiada. Ale
tey w tym cáłości Chrystus nie wymuje/ ale tylko tym była
wyróża/ to jest/ ktorey płci była. Tak też ogółem o płci biał-
łogłowskiej pismo mówi/ Prov. 3. Niewiaście mężna kto naya-
dzie: gdzie pewnie mówi y o Pannách. a z tad się pokazuje/
iż to słowo Niewiaść/ w Piśmie nie tak znaczy nie Pannę/ iá-
ko ktorakolwiek białogłowa iáta máłaca dostate/ a zatyim
Chrystus tym słowem Matce żadney przewody nie użynił.
Innych też tytułow v dawnych onych ludzi nie bywáło/ ale
poprostu mówili do siebie/ choć się iáł nabybársiey sánováli/
iáko się to ze wszystkich historyi dawnych pokazuje.

22. Jaka była tablica tytułu Chrystusowego, gwo-
ździe. Gc?

Zawiozła S. Helena reliquie do Rzymu/ które złożyła w
Kościół od siebie wybudowanym S. Krzyżu/ nazwanego in
Ieruzalem, gdzie też y Komora w której mieściła/ w Kaplice
onogo Kościoła obrocila/ y pawiment tej ziemi z Kálwá-
ry wzięta nasyła/ y reliquiami nadała. Sa tam trzy Gę-
ści drzewa Krzyż S. iakoś na dwa palce szerokie/ a długie
na dwie blisko dłoni/ drzewo jest nieczepowane/ a mści oli-
wney iakoby z drzewa oliwnego. W innych zaś Kościołach
położa/ iakoby żarnawe/ która różnica ztąd może pocho-
dzić/ iż albo iako niektórzy rozumieia/ Krzyż był z drzewa
różnego/ albo lubo z iednegoż/ tedy około szkodliwaśże drze-
wo/ to jest około drzenia/ inakże po wierach było. Tam/
że jest tablica/ która była na Krzyżu nad głowa Chrystusa
w zawieszona/ na niej trzema językami Pismo/ nie tak na-
pisane/ iako żelazem albo gwoździem takim wydrápáne/ spe-
cne iakżak iakiego. tá jest tablica wproch prawie dla starości
obrocila/ z czego znać iż ze słabšiego niżeli Krzyż drzewa była.
Który do tych czas cały zostaje. znać przecie litery iakobol-
wiek/ ale pismo nie czytelne Starożyteckie. Naprzód ży-
dowskim językiem napisano/ y całe imię Jezus zostało/ iako
było napisane/ w Greckim y Łacińskim nie pisano całego te-
go imienia/ ale tylko J. także w Żydowskim napisano całe-
mi słowy Krol Żydowski/ a w Łacińskim tylko tej litera R.
należnie iednak języki Żydowskim sposobem połączony od prá-
wey reki/ tu lewey pisano. tablica ledwie przechodzi czwar-
ta część arkusza pospolitego Polskiego/ ale znać że jest tro-
cha nie dość z lewey reki/ w miarowości palca nie dochodzi.
Tamtę jest gwoździ ieden trzech/ którym Pan był przybity/
czworograniasty/ długi na dwie dłoni/ żarzewiasty/ gruby na

trzecia głębi palcu/ miasto głowy/ ma rufiel mocny na kstałt
dzwontka Kościelnego/ wewnątrz głębi. Tamże chowała
dwie ości eterniowe z Boreny/ są zielone/ iakoby z rozew okra-
głe/ cienkie/ a ledwie nie na trzy palce długie/ znąc ięszce krew
na ledney. Jest tamże Krzyż przećnica/ na którym Lotr
dobry umarł. drzewo iest na kstałt grąbu/ białe/ twarde/ lu-
bo po wierzchu trochę naprochniałe/ dłuższe niż na wielki sa-
żen czworográniste/ ociosane poprostu w kwadrat/ ze mied-
scami gdzie równe było/ okragłość została/ bok seden tego
drzewa dochodzi w szerokości palców sześciu. Chowała też
tam seden srebrnik z tych za które Judaś Chrystusa przedał/
iest pieniądz srebrny/ niewielki/ miazgły/ w szerokości ledwie
palec przechodzi. Na ledney stronie ma twarz głowienką mło-
dego bez brody/ włosy długie młodego/ bycie nie widac/ a
sama twarz wśzyste pieniądz wzdłuż zaściapnie/ po bokach
tworzy iest pismo Żydowskie. Na drugiey stronie iest Lilia
w swym kierzku siołaca/ pismo Żydowskie na kole. Stół
złoty na którym Pan ostatnia wieczerza odprawował/ iest
w S. Janá in Laterano, iest z iakiegoś drzewa czarnego/ a
ledwie dłuższy nád łokci trzy a ná dwa szeroki/ iezeli trzeco cę-
ty/ są tamże dwa słupy marmurowe/ które się pod czas mełi
wzdłuż ná dwóie rozszczepály.

23. Czemu Niewiástom Pan kazał płakać rózcey
nád sobą samemi?

Bo widział Pan ostatnia zguba Młáda onego/ która ná
nie przyść miała przez Rzymiány/ y rzekł: iezli to ná zielo-
nym/ coź będzie z suchym? to iest/ iezli táł zemna Rzymianie
postępali/ którego niewinnym znali/ iakoz się z wami winny
mi obeyda.

24. Czemu się Kálmárya zowie Kálmárya?

Część głowy iudzkiej po Łacinie Calvaria, iż tedy ná
oney

orey gorze bylo pełno żółci ludzi wżyzowanych y pośła-
nanych/ zwłászcie Kálwaryy. S. Basil. in Isai 8 Athanas. Ori-
gen. Hieron. powiada/ że ná tey gorze byt Noam pogrze-
biony/ toż trzyma Tertullian. Noe bowiem do Arki wziął
z sobą kości Adámowe/ á po potopie synowi swemu Samowi
dał z nich głows/ z ktora on do ziemie Żydow/ Piey zášedl/ y
ná tey gorze pogrzebt. Milus in Iosue. Ná teyże gorze Eto-
ratáz jest práwie co Moris/ Abrahám ošláromat swego Izá-
áká. Hieron. August.

25. Dla czego żółci Chrystusowi do winá Żydzi
przymiešali?

Gdy Chrystus ná Kálwaryey stána/ dwa kubki mu po-
dano/ ieden z winem dobrym/ á drugi z żółciá y octem/ tá-
tego nie przyjal/ á tego tylko špostował/ a potym znówu
Pánu ná Krzyžu podáli w gebce octu. Byt ten zwožay iz
ná šmierc idacym dawano iákiego mocnego napoju. Num.
68. Wino pobožni ludzie Pánu dawáli/ á Żydzi ocet z żółciá/
iáko miedzy lotry nagoršemu y żadney počiechy niegodne-
mu. Náwet y w šamo dobre wino/ iáko piše Euthym. albo
Żydzi/ albo Žolnterze usušoney žółci narzucali/ iz iáko iáka
pošráwe ono wino zgešćili/ dla tego Pan w Psalmsie mowi:
Dáti mi ná pokarm žółc, narzucáli y mirrhy/ áby iešče bázšey
gorškie bylo. Baronius tom. 10. lubo w pierwszych Kšiegách
o tym inše rozumienie položyl.

26. Ná czym podano Chrystusowi gebkę?

S. Máteuš powiáda iz ná trzcinie/ co wykłáda S. Jan/
iz to byla gálaš Hyzopowa/ ktory w támtých kraách/ nie tyl-
ko rowna sie trzcinie/ ábo w drzewko wyrasta/ a trzcina tež
nášymáia wšelka laška. Chrysoft S Thom. hyzop oddala
omdlewanie/ záčym dla tego mu ná hyzopie podano/ aby
nie

nie omdlewał/ a bářstev swe czuł bole. W ten zăs sam czas
Chrystus umarł/ kiedy Bářanka ná ofiars zabuano/ y inne
ofiary gyniono.

27. Czemu sie żołnierze śátami Chrystusowe-
mi dzielili?

Procopius rozumie iż dla tego/ że słybeli/ że dorykaiac
sie śat chorzy/ do zdrowia przychodzili/ iako ona niewiasta
brwia plynacá/ y rozumieli że śatá miała moc ná lezenie/ y
zatem śády chciał z niej dostać takiey skutk. Euthymius
zăs mniema iż ná posmiwisko to wstępli/ iakoby sie lupá-
mi dzielac Królá Żydow śtego. Miał Chrystus trzy śáty/
jedne miásto fosule nie śyta. druga miásto śetánný/ třećia
miásto pláśczá/ te dwie śáty ná śtery skutki porzezáli/ o fo-
sulce zăs ták te nie śyta/ tróra wdziałá iako dzieia pen-
śodby Dásá. Pánná/ losy rzucáli/ ta była dwóista/ y dla
tego pisino mowi/ że po wierzchu tkána/ to iest/ iakoby pod
śierścá máláca/ Chrysost. hom. 84. Szat śpodnich y naredu
támtego nie vzywano/ iako sie pólázuie z historycy Noego/
y z práwá Exod. 24. 42. gđzie Bog nákázue aby Kápłani i
dac do Oltarzá/ dla wśelkiego przypadku oblozyli sie śpo-
dem/ tenże byl zwyčaj y v Rzymian/ tenże y v Grecow. W
łosuli Chrystusowej/ to jest zėsći wnetrzney sukienki dśiaz-
ney Chrystusowej powiáda Gabriel Pennoto hist. lib. 3. iż
iś choráia w Rzymie v S. Janá ná Látéránie.

28. Czemu Chrystus chciał umierác ná Kálwá-
ryiey?

Cześćia/ iż ná tey gorze Izááká Abrahám ofiarował/ iás
to vśy August serm 31. de temp. Hieron. in catena Græco-
rum PP. Cześćia/ iż tamże głowá leżała Adámowá/ iako pi-
Alg. Athana. Euseb. Cyrillus, zácym przyśtato/ gđzie sie
dziás

oślala iasna figura śmierci Chrystusowej/ y gdzie tego leża-
ła głowa który świat zagubi/ aby także sama rzecz y odta-
pienie było.

29. Jak Chrystus miał dwie suknie, ponieważ
Wzniom dwu sukien ząbronil?

Ząbronil y tego Matth. 110. aby obuwa nie mieli/ a prze-
cie Anioł mowi S. Piotrowi w wiszeniu bedacema/ aby
włożył trzewiki na swe nogi. Na to pytanie tedy S. Hie-
ronym ad Hedibram quat. 1. odpowiada. Cośkolwiek w o-
dsieczu nie jest nazbyt/ to jest jedna sukien. Dworakley tes-
dy sukieny ząkazał/ to jest tej która jest nazbyt/ iako bytoby
nazbyt osobom żakonnym/ gdyby inne suknie wdsien odświa-
tny/ inne w porośedni nosili/ albo gdyby w przyniach leża-
ce mieli bez potrzeby/ temże ma sie sposobem rozumiec o o-
buiu. Nie ząkazał zaś Chrystus Wzniom bosu chodzie/ bo
y sam bosu nie chodzil/ niżegobowiem nierozkázował/ do cze-
goby sam przykładu nie dał.

30. Czemu Chrystus niechciał z Krzyżá zstąpie
lubo Żydzi weń chcieli wierzyc?

Niechcieli wierzyc prawdziwie/ ale tylko z wśpacingo-
ná Krzyżu sie nasmiwali/ a iuz też Pan nie raz cud wżynil/
a oni nie wierzili/ dla tego y choćby z Krzyżá zstąpil/ po-
wniecby im nie pomoglo: a niechciał też od zążetey sprá-
wy zbawienia nášego przestác/ aby nam dał przykład wytrwa-
nia w dobrym/ a luboby też byli uwierzili/ bez śmierci by
Chrystusowej zbawieni nie byli.

31. Czemu sie nie zaráz nąwrocili, z á ktore sie
Chrystus modlił?

Bo im iásli Buteżney nie zaráz P. Bog wdzlelil/ Ktory
chce

chce porządek we wszystkim zachować / y nie oraz wszystko ży-
nie / chciał bowiem aby wprzód Apostołowie do nich mieli
Pazania 2c.

32. Czemu się Lotr dobry upamiętał?

Niektórzy rozumieją że to sprawił cień z Chrystusa nań
padający: ale to być nie może / gdyż na ten czas były wiel-
kie ciemności. Podobniejsza jest / że do poprawy się obro-
cił / cuda wielkie przy śmierci Chrystusowej obaczysz / y
modliwasz się nieprzysłać cię wstyżasz / cierpliwości się też
napatrzył / wziął że Pan niewinnie cierpiał. Jż przedtem
obadwaj Lotronie bluźnili Chrystusa / rozumie Orig. Chry-
stost. Theophylact Euthym Hilar. W jednym zaś to tylko trzy
ma Ambr. Aug Hieron. Greg Cypr. y inni / a lubo zda się
Ewangelia mówić iakoby o dwu / odpowiadają na to / że to
jest sposób mówienia w piśmie / iż świątem mówi o jednym /
iakoby o wielu.

33. Jako Lotr poszedł z Chrystusem do Raju, po-
niemaz Chrystus poszedł do odchlani?

Nie poszedł do Raju ziemskiego / bo ten podobno przez
potop zaginął / ani do nieba / do którego Chrystus aż po dzień
śmierci poszedł / przez Raj tedy się rozumie iasne widze-
nie Boga / na którym należy Boskie błogosławieństwo / y do
tego zaraz dusza przypuszczona była Lotrą tego.

34. Czemu tych słów Eloi Eloi Ecce nie przeło-
żono z Hebrajskiego?

Wszystko co mówił Chrystus / mówił po Hebrajsku / albo
Syryacku / a wszystko przełożono / from tych słów na łacinę Ła-
ciński / to tylko zostawiono / abyśmy do bliższego zblad żołnierzom

przešlo Rzymskim/ że rozumieli iakoby Pan wolał Eliáša/
á podobno y Zydzi te same słowa ná posmiech z Pána wyśla-
dali o Eliášu. Salmeron.

35. Czemu Pan mowił. Boże czemuś mie opu-
ścił, gdyż go nigdy Boxtwo nie opuściło?

Kiedyby się Boxtwo ná Arzeju od náтуры ludzkiej w
Chryśtusie oddzieliło/ nie byłaby iego meká wági nie! Ponę-
ney/ á iž się nie oddzieliło/ prawdziwi- się mowić może/ Bog
wciérpiał/ Bog umárá. w ty n tedy był opuřzony/ że od ma-
ti nie wyzwolony/ y bez wřelkiej pociechy zostawiony/ ále
był ělowiekiem.

36. Czy rořlá sukienká od Mátki wdziana Chry-
stusowi?

O te sukienkę Chryśtusowa żołnieze loř rzućili/ bo iž
była dziana/ ná ěřci iá podzieliwřy/ ni náco by się nie zgo-
dziła. co jář powiadaia niektorzy/ iž te sukienkę Mářka S.
ieřřže w dźtećinřwie Synowi wdziałá/ y że z nim reřlá/ te řa-
plonne powieřci/ ěre zbiia Kardyńal Vigerius tract. de In-
strumentis Passionis Domini.

CZĘŚĆ DWANASTA O Łotrách

1. Jeřeli Lotr dobry może się liczyć miedzy
Chrzeřćianý?

Beze Chřtu niř nie ieř Chrzeřćianinem/ ále Chřeřř
ieřř troiáti/ ieden przez wodę/ o tym mowi Ioan. 3. Jeřeli kto
się nie odrodzi z wody y z Duchá S. nie wniđie do Króle-
řtwa

Siwa niebieskiego. Wtore Chrześc jest w Duchu / gdy kto wie-
 rzac co powinien / y Strachu doskonała za grzechy maieć,
 nie może przyść do Chrztu / al: go takto pragnie goraco: a
 tem sposobem jest ten Lotr ochrzczony / iako v. 37 S. August.
 l. 6. 4. contra Donatist. cap. 22. Trzeci Chrześc jest krwi albo
 Miazgiśwa / iakim ochrzczoni sa Młodzi: aniołowie dla Chry-
 stusa pobici. A dla tego ci wświecy mają miejsce w liębie
 Chześcian. Inne pytania wprześci y Części polożym.

CZĘŚC TRZYNASTA O Cudach przy Męce Páńskiej.

1. Czemu sie zstóná Kościelna rozdárká przy śmierci Chrystusowej?

Zastóná ta była przed S. iacyma / ktora sie zwáli San-
 ta Sanctum, iako v. 37 Hieron. epist. 1. 0 co znaczyło / że
 iuz cśiary stárego testámentu y inne obrzady wstawáły. To
 rozerwanie zapłonu Matth. 27. stáło sie między godzina szó-
 sta á dñem iata Żydowskã / á przytem podobó same sie też
 drzwi Kościelne otworzyły / albo też otworzone były / á zas-
 stóna cho ludie tá emnie nie widieli rozpostárta. Stáło sie
 to rozdárkie p. 37 wstępnym ludu / ktory sie zwielu Králow
 zshedł na Drogrstęsc Wielkonocna / y ná ten čas był w Ko-
 ścielu / a to sie duzo moca Anielskã / bo zwrót do tákich vi-
 sja Bog Apostołom zázwać. Miałá té zastóná w dñego-
 ści łokci 55 á w szerokości 16. Znáć było sie też przez to rozdár-
 kie / że iuz Bog odkrył co pod figurami stárego testámentu
 było / y że Stáry zakon wstawá / a nowy sie zázynał.

2. Czemu Betſámitowie iz Arke obaczyli 1. Reg.
6. pomarli, á żaden nie umarl który Arke obaczył zá
rozdarciem zastony?

Nle tylko ná Arke pátrzáł/ ale ná Kroleſtwieł naczyne
Kóścielne pod śmiercią práwo zářázowáło. Num. 4. ále to
tylko ná te padáło/ ktorzy z dwornoſci á nie z inſzey przyſzy
ny pátrzáli/ tu zaś tráfankiem Łázy/ á nie ſuſtawac tego o-
bażył.

3. Jáko ſie mogło ſonńce całemu ſwiátu zácmić?

Zácmenie ſonńca nie może być w pełni/ ále tylko ná no-
win/ ná ten czas zaś była pełnia/ bo to było pod czas Wiele-
Pieynocy Żydowskiej/ Ktora w ſamą pełnię odpráwila.
Záczym było to cudowne zácmenie. Powtore/ ſonńca zác-
menie nie bywa ná całym ſwiecie/ á w ten czas było/ záczym
w tym cud był. Inne cudá okolo tego zácmenia/ czytaſ w
moleſy Silozefſey.

4. Kto przy śmierci Chryſtuſowej zmartwychwſtał?

S. Epifaniuſ in Ancorato powiáda/ iż ci ludźie Bo-
gá ſie boiały/ ktorzy owi ná ten czas Żydowie ználi żywych/
pátrzy o tym wſeſey niżej.

5. Długo ſie Chryſtuſ w odchláni zábáwił?

S. Anzelm in elucidario rozumie/ że tylko przez oka-
mgnienie/ ná róž wychodzi co napisał Niceph. hiſt. lib. 1. c.
31. Iuſtin. M. quaſt. 76. Ale poſpóliście rozumieia/ iż takó Jo-
naſ był trzy dni w kſienicu wieloryba/ tak y Chryſtuſ trzy
w ſercu ziemi/ Luc. 23. to ieſt w odchláni/ y tak trzyma S.
Hieronym/ Ambrozy/ Ireneuſ.

6. Já-

6 Jákó sie stały ciemności ná całym świecie?
y która zastona się rozdarła?

Pátrzał ná te ciemności S. Dionizy Areopágitá / leś-
że będąc Poganinem / y powiáda że bázno przedtó Káśzyc
pobiegł do stoná / ábó te zákrýł / y tym sposobem zácmil / á
potem zrowná przedtostí ná síre miéscie powrócił. Chry-
sost. Theophilact. To zácmienie jednegóž čásu bylo / kiedy
się zastona potargála / tóra bylá ná dwu miéscách / jedna
przed miéscem Sancta Sanctorum, tóre bylo iákoby w ná-
szych Kościolách chor pierwsz / a ná to miéscie nie godziło
się nikomu chodzie / tylko ná wyzszemu Kapiánowi / y to
raz w rok. Druga zastona bylá przed miéscem nazwaném
Sanctum, á do tego wolno bylo w chodzie y mnieszym Ká-
piánom / to miéscie podobne bylo wielszemu chorowi w ná-
szych Kościolách / t. m. tá pierwsza się potargála zastona.

7: Jeżeli ná całym świecie bylo ziemi trząsienie?

Do całego świecie bylo / y wiele škód náczynilo. Ofori-
us / przy Krzyżu też Pańskim rozewála się górá po lewey
stronie Krzyża / y iesi do tych čas rósł ták wielka / iz głos
wielk moalby w nie wpásł / ták glesboła że tey przemierzyc nie
moga Adrichom. w ten čas górá Alvernia w Gerurzey
we Włoszech / iako Anzot S. Fránciszkowi powiédział / po-
targála się. Wading.

CZĘŚĆ CZTERNASTA, O Grobie y oślátku tego co się po śmierci stało.

i Jákó wielki Grob Chrystusow?

Adrichomius tóry go widział / tak opijie. Jest ob
Kál.

Ktorey na sto sto y s'm/ od gory Sionu na krowowce
 siac/ wopace wykowany/ iz do niego wchodzie moze iako do
 takiey komorki/ y w nim jako w komorze stojono Cisko D'ana
 sie/ test okrajly w k'ieniu wyrosta y/ tak wysoki ze w
 nim glowiek st'awily/ moze dostac r'eka wierzchu/ drzewa
 s'ki y wyscie ma od w'schodu s'onia/ w nim tu pulnocy
 miejsce test wyise z t'ego wyrobione kamienia/ na sied
 stopdugie/ na trzy dlonie K'om'skie herkie/ na k'ratc la-
 wy/ na ktore n' bylo L'ato P'is'ke s'ozone. B'eda. T'a n' z
 z'len'a K'osciol barzo rozp'any wybudowala/ ktory w sos-
 bie ma 71. kola n' m'ac m'owach/ y okraja Grob P'ans'ki/
 w'srodku nad G'obem test w'slepie K'osciolny n' dzura o-
 kraja. Z'awiera K'osciol w'pierwszym chorze czesc gory K'al-
 warcy/ wysoka na 28. stop/ na ktora po stopniach 18. w'sta-
 puia/ a kazdy stop n' na pultory stopy wysoki. Adrichom.
 Do drzewi grobu T'elodem/ byl wielki przywalil kamien/ z po-
 moc'a t'arech ludzi/ ktorego j'aby kro nie odwalil/ z'ed i p'e-
 cz'e przelozyli M'iew'ska/ Chrysof. y test z'ale p'ise Nicc-
 phor. zelaznem obr'ezami dzury przekowaw'sy umaznili.

2. Ktorego czasu przy Mece P'ans'kiey umarli
 z grobow wysi?

Z'araz przy Mece P'ans'kiey Groby sie otworzyle/ ale az
 po smartwychw'staniu P'ans'kim/ z nich umarli w'siu/ k'os-
 rzy opowiadali/ iz moca Ch'rystusowa w'st'ez'em byli. O-
 rig. Hieron. a pot'y n' posli do nieba/ m'z m'acey m. y n' er'iac.
 S. Th. Anselm Hieron. B'eda, y tak im sie nagrodzilo/ co w
 odch'ani byli zatrz'mani/ ze przed innymi ta w niebie z'e-
 tem. Ze pow'stali krom innych z'edom zn'omych/ Abrah'am
 Iz'ak/ Jakob/ Melchisedek/ Dauid/ Moyses/ Josue/ Samu-
 el/ y inni Prorocy/ test do podobienstwa. L'orinus powo'ad /
 ze zadna nie pow'stala M'iew'ska. Jan Ch. z'ediel tez nie po-
 w'stal

wpał/ y głowa jego leżała w Rymie. Ktorzy powstałi/ przy-
šli do Jeruzalemi/ y Wiernym sie pokazali. Euthym.

3- Jezeli samá tylko Nasw. Pánná Wiäre miała
przed Zmarłychnstáwem Pánským ?

So ktorzy rozumieja ze tyłko samá/ ále Tostatus in Prae-
fat. Evang. q. 14. powiada/ iż to mniemánie jest bez fun-
damentu/ bo y ná ten čas był Kościół prawdžiwý / a Ko-
ściół jest zgromádenie wierných/ záčým w jednéj osobie zo-
stawać nie mohl. Wiäre též sama okazáti Jozef y Nikodem/
ktorzy Cíálo Chrystusowe gęzeli. Ale o Zmarłychnstá-
wě Chrystusowým przyg. slá byla w wílu wiárá/ ktorzy o nim
náučeni byli

4. Czemu Żydzi prošli Pilátá, aby cíałá z die-
te były z Krzyžow ?

Bo sie bali aby takí nie stał sie roztruch / gdy cndá Pro-
re sie džíaly niektorzy widzac/ nawracali sie do Chrystusa/
y miedzy nimi Sernik. Golente tedy Lotrom potamali/ aby
tym predžey pomárit/ a od dobrego Lotrá počeli. Longi-
nus zaś żołnierz ślepy ná jedno oko / bož Pánn wločnia prze-
bil/ aby tym baržey o smierci tego Żydom wpewnil / y refo-
swoie Krwia y woda z bołu Pánského wytočzona polat/ Pro-
to gdy ślepe oko przeráti/ przevřzal/ wterzyl / Martyrolo-
gium Rzymškie/ iáko Swiętego pámiatke odprawuje is Mar-
tij. S Greg Nazianz. in tragad. Isidorus Hispalen: Chowa-
ta želázo z rety wločni w Rzymie y S. Piotra/ jest ná třiatle-
listě: lipowego/ ále dlů: se/ od spodu ná púttorá páleč iákoš
šerokie/ á dlů: ná šestě palců. Bož praw. byl prze-
bitý/ Bernard serm 30. in Cant. wločnia pošla pod žebrá-
mi przez šabizne. S Vincent. Woda: prawdžiwá wycuřta/
iáko świadčy Jan S. Ktorý ná to patřyl/ nie flegná. S Th.
3. p. quæst. 66. art. 4. ad 3.

5. Gdzie

5. Gdzie sie podziála Krew która z boku wypłynela?

Te Krew zebrála Nášw. Pánná z Janem S. á teraz test
w chowaniu w Rzymie v S. Jana ná Lateranie/ o tem ze-
braniu Krewie/ piſſe Niceph. lib.1. cap.30. y S. Brygitta
lib 1. cap. 112. że Longinus boł przebił/ chcąc ſie przyſtużyć
Żydom.

6. Co to był zá Iozef, który Ciało Chryſtusowe
zdiał z Krzyża?

Był to Senator Jeroſolimſki/ zwólł ſie bowiem innych
Miaſt Rzymſkich/ from ſamego Rzymu Senatorowie Decu-
ronami/ nie Senatorami/ rodem był z Arymatyei/ á był tá-
leinnym Wznietem Chryſtusowym/ ten ośmieliwſzy ſie Niko-
demem proſił Pilata o Ciało Páńſkie/ y dobrze obá zá to
pozwolenie zapłátili Theophylact in Matth 27. Wwineli
Ciało Páńſkie wprzeſcierádło dwoiſte/ którego ſie obraz ná
obudwu wyraził/ wprzód omiawſzy/ drogiemi olejkami ná-
máściwſzy/ myrrá z Aloefem/ áby nie gniło náciárſzy/ á zgo-
lá Ciało temi rzeżami podłali/ bo ná to ſto funtow tej má-
ści lożyli/ y wedle obyčaiu Żydowſkiego, w ogrodzie nie dale-
leżim/ w grob ie wlożyli/ y kamieniem weſćie do grobu zá-
wálili/ Ktore ná wschód ſłońca było/ a táł nizkie/ że nie mogli
przez nie wnieſć/ áż ſie z chyliwſzy/ ſarbá kamienta/ z którego
ten grob wyrobiony/ czerwona y biała/ grob ten był wła-
ſny Iozefow.

7. Iáko Żydzi dopaſćili Ciało Chryſtusowe ná-
maſzcząc?

Było to przecimłó Żydom / Gáſć iáka Ciału Chryſtu-
ſowemu żyć/ bo oni Chryſtusa zá niegodnego wſſekley áci
eſadziłi. Pieniadze to ſpráwity/ Ktore dáłi Pilatowi/ Alo-
fodem z Iozefem/ ſprawe te wypisúie z dziełow Pilatowych
Greg. Turonenſ. lib. 1. cap. 21. w ten ſens/ Gdy Iozef z A-
rymaty

ymierze Ciąło Chrystusowe namięzał/ poimány od Żydow/
y w tajemnym miejscu zamknisty; y aby nie vshedł/ sami
Przełożeni Kápláni nad nim straż przysłi. ale gdy Pan
Zmartwychwstał/ wissiania też Jozefowego ściány/ w go-
rze się podniosły/ iż wolno wyszedł/ á potym się na swe miej-
sce spuścily. á zacym gdy Żydzi ná stroże grobu Bożego wo-
żali/ aby in Ciąło Chrystusowe wrocili/ oni też ná Żydy wo-
żali/ aby im przywrocili Jozefa.

8. Czemu Chrystus chciał być pogrzebiony?

Abyśmy tem pewniejsi byli o iego śmierci. Grob
zaś użyty obrat sobie/ bo już dosyć w upokorzeniu uży-
ł sprawiedliwości Bożej.

9. Jaki koniec mieli ktorzy ná żywot Chrystusow
następowali?

O Káisarsu pisz: Clemens constic. lib. 8. cap. 2. Ktory był
ná ten czas Arcykáplanem/ y następował ná Chrystusa/ iż się
sam zabił. Coż napisał Euseb. lib. hist. cap. 7. o Pitacie. Ju-
daścow koniec wszystkim wiadomy. Ktorzy woláli vkrzyżuy/
ná Míasto swe cieśla Rzymian pomilsz zaciagneli. Iosephus
lib. 18. antiq. cap. 5. to przydaie o Pitacie/ iż od Żydow dla
ktorych Chrystusa zabił/ przed Cesarzem oskarżony/ od nie-
go ná wygnanie do Wiednia Gráncuskiego posłany/ sam się
razem swoim zabił.

10. Wiele drogi przy swej Mece Chrystus odprawił?

Z Wieżernika do gory Oliwney/ vshedł trokow tysiąc
pięćset/ ná mierne troki ráchniac. Z gory Oliwney do domu
Káisarsowego/ ledwie nie tyle dróg. Z tego domu do Pila-
rów/ trokow tysiąc trzy sta trzydzieści. Od Pilara do Herodá
trzy sta pięćdziesiąt/ á tyle dróg od Herodá do Pilara. Od

Pilata do Kilmartery Probow tysiac trzysty dwadziesc ta se-
den. Adrichom. Summa Probow 5351. co wiscey niz piasc
cwierci mile Polskiey vzyni.

II. Jak dlugo trwala Meka Chrystusowa?

Przez caly zywot/ to jest/ dni namniej dwanas ie ty-
slacy piodiesiat y trzy/ albo godzin dwatroc sto yslacy/
osmdiesiat y dziewiec trzeci/ siedmdiesiat y osm: bo
od momentu swego pogecia/ mela tym sposobem ponosił.
Baraz bawiem od tego czasu/ iako pisze Lugo de Incarn. disp.
22. sect. 22. num. 23. mial przed oszami grzechy ludzkie/ za
ktore mial cierpiec wola/ y one slowa Psalm 37. Oto ia go-
towy na bięze/ y boleść moja przed oczyma memi/ Chrystu-
sowi przypisuje August. Hieron. Greg. takze y one 87. Wbo-
gum ia jestem/ y w pracy od mlodości mojej/ stosuje Aug.
Hieron. Euthym. Bellarm. Toz o tej boleści Chrystusowej w-
zy Vasq. Lorin. Corder. Gaudier. Arias, &c. Mial zae bo-
leść dwoiata/ Less. de past. div. lib. 12. cap. 17. Waprzod/ z
wzawienia obelgi Miestaru Boskiego przez ludzkie grzechy.
Druga/ z wawienia skod ktore narod ludzki ponosił; a z tych
obudwu przyczyn/ tak boleść mial wielka na duszy/ ze gdy-
by iey dal sie wylac na cialo/ po tyatocy razy umarl. S.
Tereffa in castello animæ rozmysla mansiones. cap. 2. Ze
boleść Pánsta ktora mial patrzac na swa mela/ y Boska o-
braze/ daleko przechodzila mela ktora cierpiel przed smiercia
od Eátow; tak dalece/ iz gdyby samym głowietiem byl/ boleść
ktora przez jeden dzien ponosił/ wieleby go razy/ nie tylko
jeden zabuála. Bellarm. de gemitu columbæ lib. 2. cap. 3. mo-
wi: dla tej boleści ktora mial záwse Pan przed oczyma/ mo-
ze sie o nim stusnie mowic/ iz na Krzyzu przez caly zywot wi-
stal/ y zátym iz nie mial y jedney godziny odpoczynku/ ale
dzien y noc zbawienie nasze sprawowal. Nieremberg. de A-
dorat.

donat lib 2. cap. 5. piſe/ iż tã boleſć cedzienna nie minterſa
była/ rãd ene ktora w Ogrecu ponioſi/ á teſſe ſie w ſy-
wecie Młacti zaczął: y kiedyby oſobliwie Bog nie zaſtąpił
wał Chryſtuſa/ tegoż momentu zãrazby był mart. Dla te-
go żywot Chryſtuſow był iednym á wſtãpiącym cudem.
Przydã ſie do tego moſe wboſtwa ktore cierpiał/ wãgardy/
prz. ſiãdowania/ poddañſtwa/ niewãſy/ potwarzey/ drogi/
prace/ ić.

12. Czemu nie zãraz Chryſtuſa Żydzi iãko oſ-
dzili zãbili?

Bo lubo w nocy oſadzony na śmierć od Kãlifaſã iednã
iãko mowi Author. de Iudicibus, deſet w nocy wzyntony/
nie ma wagi; dzień bowiem na ſady/ nie noc. Chcieli teſz
ſydzĩ co na Chryſtuſie wyćſnać/ przez coby go Rzymiãnom
w mienawiſć podãli/ to ieſt/ aby ſie przyznał/ że ieſt Krolem
y Meſſyãſem/ y dla tego mocno go o to pytał. Chcieli teſz
pokãſzãć/ iż prãwnie z Pãnem poſtapili/ bo nocny ſãd nie miał
porzãdku naleſzytego/ lubo go ſadzili w ſãdzie nazwanym
Synedrim, gdiſie ſiedmiuſtãtãt dwu ſãdztow zãſtãdãło. Rozu-
mieli bowiem o Rzymiãnach iãko Pogãnach/ że mãło dbãć
mieli na to/ iż ſie Chryſtuſ ſynił Synem Boſym/ á to tyła
do do onego ich ſãdu naleſzało. Ale o to mieli dbãć/ gdyby ſie
Chryſtuſ przyznał że ieſt Krolem; y o to go teſz pytał bãro-
ſiey Piſat.

13. Czemu Chryſtuſ zſtãpił do piekła?

Poti Ciało w grobie leſało/ Duſã Chryſtuſowã bãwiłã
ſie w Wyow SS. w odchłãni podziemney bẽdãcy/ gdiſie
iednãk nie nie cierpieli. z tamtãd ie Pan ſmartwycyſtã ac
wyzwolił/ iãko teſz y duſe w Czycu bẽdãce; ale niãgo z pie-
kã nie wybãwił.

14. Gdzie się podziały naczynia Meki Páńskiey?

Píše Rutilius Benincasa, iż gdy Chrześćianie od Sárds-
cenom odebrali Jernzalem/ znaleźli tam prawie wszystkie nazy-
ma meki Páńskie/ y że je rozdał Papież między Pány Chře-
ściáńskie. Zatrzymał v siebie tytuł ktory był v Krzysá; Cesá-
rzowi dał Krzyż/ Krolowi Francuskiemu Korona ciernio-
wa/ Krolowi Návárry Lancuch/ Krolowi Węgierskiemu
Młot/ ktorym Pána do Krzyža przybilano. Krolowi Cy-
pryskiemu drábines/ Książeciu Kálábryey Koski/ ktore rzu-
cano o páte Chřestusowe. Książeciu Sábaudow/ Łatarnia
Przełożonemu nad Káwalerami Málterstiemu/ traba/ Kro-
lowi Késtlley/ Kolumne/ Krolowi Angielskiemu trzy gwo-
ździe/ Książeciu Burgandyey/ żelazna reławica. Książeciu
Tarentu Srebrnikow trzydzieści. Książeciu Berrágnu y trzci-
na. Książeciu Mediolánskiemu/ druga łatarnia. Grassowi
de Fusca, misiek Jndašow. Krolowi Aragoniemy/ wlozyna/
Krolowi Portugalskiemu biče/ Krolowi Szockiemu gęble/
Krolowicowi Francuskiemu Delfinowi sukianke nie podzielo-
na. Krolowi Czeskiemu zęstona. Krolowi Polskiemu po-
wrozy. Książeciu Aureliánskiemu pata/ Grassowi z Armi-
nákú wiádro álbo naczynie/ w ktorym żółć z octem zmiesza-
na była.

Niedziela Wielkonocna

Evángelija v Marká Świętego w Rozdiale 16. od wiersza
1. aż do 8

W On czas: Márya Mágdalená, y Márya Iá-
kubowá, y Salome, nákapily máści; aby przy-
sedłszy námázaly Pána Iezusa. A bázno ráno, pier-
wszego dnia z sábatow, przysły do grobu, gdy już wstá-
ło słońce.

stonce. I mówiły między sobą: Ktoż nam odwáli ká-
mien ode drzewi grobowych? á porzuciły obaczyły odwá-
lony kámienn Abowiem był bárzo wielki. A wšedły w
grob, obaczyły młodzieńcá siedzącego po prawey stronie,
ubrąnego w białą sáte: y zdumiały się. A on im rzekł:
Nie lekaycie się. Iezusa sáukacie Nazáreńskiego, w-
krzyżowanego: wstałci zmartwych; nie máś go tu: oto
miejsce gdzie go było położono. Ale idźcie powiedzcie
Wczniom iego, y Piotrowi: iż was wprzédza do Gálile-
iey. Tám go oglądacie, iáko wam powiedział.

1. Jako Chrystus był trzy dni y trzy nocy w grobie?

Jż był godzin tylko czterdzieści: zátem nie ma się rozu-
mieć áby cále trzy dni y cále nocy był w grobie. Wielka
nóć zaś z ródou ssa była blisko porównania dnía z nocą. zá-
czym rák dnía iáko y nocy/ było godzin dwanaście: á rachos-
wáć dzieńne godziny od wschodu/ nocne od zachodu słońcá.
Umart tedy Chrystus o godzinie dziewiętej w Piatek/ to
inż dzień jeden / ná noc po Piatku / y Sobótę kładźmy gos-
dżin 24. y bądźcie inż godzin 27 przydamy noc cála po So-
bótę / bądźcie godzin 39 do ktorey liczyby godziny jedne ná
dzień w Niedzieli przydamy/ bo o tej Pan Zmarłych
wstał/ bądźcie godzin 40. y rák śmierć Chrystusową wielá
zaśkła Piatku y Niedzieli/ a cála Sobota. Zátem Chrystus
był trzy dni umartym/ bo Chrystus przed wieczorem musia-
no pogrześć w Piatek/ bo w wieczor się zaczął Sabát/
ktorego inż się grześć nie godało. Noc y rák trzech nie by-
ło/ ale pismo zwykło noc do dnía przydawać/ iż w tym zá-
stanie

ſłońce cały ſwoy obraz oblega/ dla tego gdy dni liży/ miar-
nuie y noc.

2. Iako MARYE przyſzły bärzo rano do grobu,
gdyż iuż weſło ſłońce?

MAREK S. mowi przyſzły do grobu bärzo rano/ a iuż we-
ſło ſłońce. Matth. 28. że w wieczor przyſzły/ to tär trzähä pos-
romnää. Wieçor Szabätu rozumie ſie poniec tygodniä/ to
teſt/ gdy ſie nowy tydzieñ zäçynat/ a to byto w Niedzieli räs-
no/ y tär to wyklada Cornel ä Lapide y Tyrinus. Zäcym
w rätü wieçor Szabätu wyſzły bärzo rano/ äle dla dalekoſci
przyſzły do grobu až po wſchodzie ſłońca. S. Auguſtyñ przez
wſchod ſłońca/ rozumie zorza/ gdy ſie iuż poçynäia na niebie
promienie ſłoneczne/ co ſie dzieie gdy ſwita. do grobu teç nie
zäraz przyſc mogli/ bo noc ons odprämowäly w Betäniey od
Jeruzalem na palmie Poľſkie. Do tego iako vzy Chryſol.
ſerm. 82. dnia Zmartwychwſtania Pänſkiego/ ſłońce näd zwoy-
çay räniey weſło; y zäcym Märye lubo rano bärzo wyſzły/
po wſchodzie ſłońca przyſzły do grobu.

3. Nä co MARYE chciäly Pänä nämäſzožäc, po-
nicwaž to iuż uczynil Iozef z Nikodemem?

Do nikodem y Iozef kwäptac ſie/ w wieçor w Piatel
nämäſzäli/ zäcym te Swiete Pänie rozumiały/ iż tämto näm-
mäſzenie doſtateczne nie byto. Salmeron. ä tym çäſem ſtä-
po ſie ſiämie trzeſcienie/ y Pan z grobu wyſedł.

4. Ktorzy z Chryſtuſem zmartwychwſtali? o-
czym Matth. 27.

Do tego coſmy wyſey o tym mowili/ tylko to przydam
pierwey Chryſtiäſ Zmartwychwſtal/ iako vzy S. Paweł/
po nim zäraz iako rozumie Cornel ä Lapide, či co o Chryſtu
ſie

nie próbowali/ albo o nim mieli obietnice/ albo i tak z nim
złożenie. S. Epifaniusz przydaje/ że też powstałi niekto
rzy/ co nie dawno pomarli/ a Żydzi ich znali/ iako Zacharyas/
Simeon/ S. Jozef Lorinus in Act. Apost. cap 2. versu 29 i 33
bi. tychgiłow sama reka powstała Ew. S. Aug. epist 99. S.
Th. 3. par. quest. 53. art. 3. rozumieła/ że ci co powstałi/ zn. w
do grobu się wrócili y pomarli. Ale wielu przeciw temu zdá
niu jest i takż byliby ci nad drugie nieścisłości/ gdyby dwa
razy umierać mieli. Z postoi Paweł zowie Chrystusa pierwia
sitanii/ też co zamartwychwstał; bo lubo y przedtem nie
ktory byli wstrzeżeni/ iako 3 Reg. 18. & 4. Reg. 4. iednąż
tę powstałi/ i znowu pomarli.

5. Co znaczą one słowa Matth 28 w wieczor
z Szabatu, która się oświeca w pierwszą Szabatę?

Z Greckiego tekstu ten sens pomienione słowa máła. W
wieczor zaś/ albo po zno dni swietych/ktory oświeca się w iedę
dzień swiety/ albo Szabat. to jest w wieczor / gdy się już
dzień zaczął drugi/ bo Żydzi dzień od wieczora zaczęli/
námowili się Márye/ aby Pán a námáscili; ale ná te robota
aż ná zámterz rano wyszli/ albo rázcy na koniec nocy Szabá
tu/ to jest ná zámterz rano/ gdy się dzień zámowal/ albo ná
świtanu.

6. Iako Białegłowy śmiały iść do grobu, gdyż
grob był pod strażą?

znąc z rad/ że białegłowy o straż nie nie wleźli/ i
názcyby darmo się ná te droge wybierali. Cornel. Chry
stus z grobu przez kamień przenikając wyszedł/ a iako wzy
Soarez, wprzód Ciało swe w grobie Oycom SS. ktore z o
chłami wyprowadził/ potażał. Aniołowie zaś z tego rozkazá
nie pozbięli krew potrzebna do tego aby był głowiekiem/
włosy/

włosy/ służyli Ciątu; y te do Ciątu swego w grobie przylas-
czyli. Co gdy się stało a Chrystus z grobu wyszedł/ zatrzas-
nął Kłopot siemienia/ ciał ze kłopotu który grob zamierał od Bo-
ży/ y białogłowy potym grob znalazły otwarty. Aug. Chry-
sost.

7. Czemu przy Zmartwychwstaniu ziemią się
zatrząsa?

Aby stróżowie grobu żołnierze sami/ cudo Zmartwych-
wstania obaczyli/ y onym się zastraszywszy/ rozbiegając się rozs-
głaszali. Euthym. Co ziemi wzruszenie było cudowne; a sta-
ło się/ kiedy idąc do grobu frasowały się/ kto im kłopot od-
wiał/ Marci 16. Dla tego też z bojaźnią szły do grobu/ a przy-
szedszy do niego/ znalazły Anioła który je cieszył aby się nie
bały; y opowiedział im/ że Chrystus Zmartwychwstał. A
grob otworzony znalazły/ a żołnierze pouciekali ze strachu/
y nikt grobu nie planował. dla tego potym Piotr wolno
wyszedł do grobu/ Hieron. quest. 6. ad Hedibiam.

8. Czemu się Pan pierwszy białogłowom niż
Mężczyznie pokazał?

Bo na to zasłużyły swoją pilnością około Pana; bo nie
tylko na Krzyżu wiśiącego nie odstąpiły/ ale o namaszczenie
się tego Ciątu staraly/ do grobu iako narannicy pobiegły; y dla
tego tym że też Pan użcił/ że przez nie Apostołom swoje
Zmartwychwstanie opowiedział. Nie bawily zaś się w gro-
bu/ albo z radości/ y kwapiąc się aby to Apostołom powiedzia-
ły/ albo Żydów się bojąc/ żeby ich w grobu nie znaleźli.

9. Komu się napierwszy Pan po Zmartwychwsta-
niu pokazał?

Że naprzód się pokazał Matce swojej/ wiele na to Wyśw-
śs. przywołaj. Soar. y tak wzy S. Ambros. lib. 3. de Virg.
Sedu;

Sedulius lib. 4. Bern. serm. de Resurre. Niceph. Rupert. Jż
żás nie o tym w Ewányeliey nie piśano/ odpowíada ná to
Rupert. de div. offic. lib. 7. cap. 23. Bo tylko SS Ewánye-
łowie te wyliżáto ziówienia/ Etorc służył do otwierzenia
wtary o Zmartwychwstaniu. Macierzynie żás świádes-
ctwo/ mogłoby w Żydow być podeyrżane. Inna tego dáteń-
cyá Anzelm S. lib. de Excell. Virg. cap. 6. Że w Ewányeli-
ey nie niepotrzebnego nie piśa; tego żás nie potrzebá piśać/
iż sie Matce naprzód pokazał; bo iż to miał wżynić/ rozum-
sam wży. S. Wincenty serm. 1. de Pasch. piśe/ iż S. Grze-
gorzowi objawiono: Że Pan Zmartwychwstałszy/ niżej sie
Matce pokazał/ Anioła wprzód posłał do niey z ta Wrácyá.
Krolowa niebieśka ráduy sie Márya/ Alleluia. Bo Etorcegoś
nośie żásłużyła álleluia: Zmartwychwstał iáko przepowie-
dźiał álleluia. Po tym dopiero poselsłwie Chrysius sie stá-
wił/ Etorcego Panná prośił/ áby też do Piotra y Magdále-
ny Anioła posłał/ á sam im sie też potym pokazał.

10. Czemu Jan przed sobą Piotrá do grobu púcił?

Dwá ci Piotr y Jan do grobu naprzód pobiegli/ bo Pá-
ná śnać nad inne miłowáli. y Jan w przód przybiegł/ ale Pio-
trá iáko śánusić stáršego/ wprzód púcił do grobu.

11. Wiele sie rázy Pán po Zmartwychwstaniu po-
kazał?

Rázy dwánaście. to jest Matce swoley/ Magdalenie/
Mlewiastom/ Wżniom idacym do Emanu. Piotrowi/ Jás-
zubowi/ Apostołom gdy nie było Tomáša/ Apostołom z To-
mášem/ siedmi Apostołom przy morzu Tybertackim/ na go-
rze prawie pięci set ludźiom/ Pawłowi/ 1. Cor. 5.

12. Czemu Anioł się w bieli pokazał, y iako błyskawica?

W osobie Michała/ bo nigdy się po białogłowie Anioł nie zjawiał/ w świątecznych się pokazał/ na znak radości. W błyskawicy/ aby tym wprawił/ że Chrystus drugi raz nie świąt przyjdzie strącając Sądnią/ pokazując się iako błyskawicą: dla tego też dnie się widzieć śledzący/ że Chrystus na ten czas na sąd zsiadzie.

13. Jako rozumieć, że o tym Aniele mówi Mateusz 5. że stał, s. Łukasz że siedział?

W Języku Hebrajskim/ stać, toż znaczy co być na miejscu/ lubo siedząc lubo idąc. Tak o Magdalenie tenże Łukasz 5. mówi/ że stała/ nogi Pánie rzami polewała/ gdyż wpaść w nich/ to czyniła. a z tym Łukasz nie jest przeciwny Mateuszowi.

14. Czemu po Zmartwychwstaniu znowse Chrystus pokazuje się stojącym?

Bo już ma ciało nieśmiertelne/ które się spóracować nie może/ a z tym odpoczynku przez siedzenie nie potrzebuje.

15. Czemu Pan przez Anioły, swe Zmartwychwstanie oznajmił?

Bo w sprawach które się ludzi tykaia, Bog zaszwać zwyczaj Anielskiej posługi. Tak Anioł zwiastuje Pannie/ Anioł Pastierzom znąc dać/ Anioł Jozefa przez sen naucza etc.

16. Czy uwierzył Pilat że Chrystus Zmartwychwstał?

Nieśto odpowiedzi/ list tu potoż Pilatow/ który napisał do Cesarza Tyberiusza/ a naydnie się w Baroniusa fol 17 z którego się obaczyć może co on trzymał o Pánim Zmartwychwstaniu.

trzech filiiu. te zaś są listu słow. Nie dawno się przyda-
ło ciegom sam świadom / is sie dywore tam v potie i jnos-
te / ofentnym potepieniem dla zazdrości potarli. Miel os-
bucnice Wyow swoich / is im Bog posłać miał smieb. Stois-
tego / Peorby Krolewich stał sie z rany beś : v obicai im
posłać prz : Pannie / albo Diawice / ná ziemię. E go za me-
go w Judskiet ziemi wrzadu / Bog prz : omił go post / i w
dzieli z ślepe oświecał / tradowo re oż szał / zaratone po-
wierzem leci / diablu z ludzi wyganiał / w nárte wprze-
wierzem rozkazywał / po wodzie sachemi nowami chodzil / v
wiele innych rzeczy czynił. A gdy go lud wprze-
wierzał Synem Bożym / Przelocent idieci zazdrości przecio-
nie u poimau go v mnie podał / v wiele różnego a różego
klamstwa nam mowali. Jakoby beś zaciomnił / v przecio-
żanowi ich czynił. Jam im wierzył że tak było / v wbiżowa-
nego podalem na wola ich / á oni go wprze-
wierbili straż postawili / a on rze straż żołnierzom moich rze-
ci go dnia zmartwychwstał. A tak sie dalece zawięta zło-
żedowsta / is pientadze dał strażom onym / ábe poimadzi że
Vżniewie Cialo tego porwali : ále żołnierze pientadze mą-
npr zamilżec tego nie mogli co sie stało. Stworzyli z go
wielu zmartwychwstał go. á is pientadze od zedow pobrá-
li. To dla tego znać dale / byśco in cz. v mowac nie klas-
mał / áni klamstwom zedowstwu wiary nie dawał.

17. Jákó Zedowie Páschy pożywali?

Obierali ná to Zaratni ále jakoby beś reznia żel anizv nie
maliacv. Tego zaburšo. Prawa podreor n mizweli / ále
zaburšo. ále nie mizweli / leż dnia ceterożego Re-
zwa mizweli / v to lu mizweli / a na mizweli
Swiatu / góle reznia tego na ofiarc pilno. Z dzono go
petym całego ze wiatryzociami / áby nie na drugi dzień nie

zostawiało; & jeżeliby co zostać miało/ to palono. Gdy go ies-
bli/ opasowali się żydźmi takoby w drogę iść mieli/ obuwa po-
zadrozne mając na nogach. Z chlebem go iedli przysnym/ bez
kwa i pieczonym/ y z salata lesna/ y to skwapliwie; & każdy
go musiał posymać/ Kto ryko trzymał wiecie Żydowska/ y
był obrzezany. Kości tego łamć się y psować nie godziło.
W jednym domu iedli całego/ nie dzielać się z drugim domem;
& gdy go peżywał/ mieli być czystymi.

18. Czemu się Grecy różnią z Łacinnikami
około czasu Wielkieynocy?

Żeli Kalendarz Stary/ to jest Juliusa Cesarza był po-
prawiony/ za staraniem Gregorza Papieża/ iednego czasu, po-
gamy od wzięcia wiary wedle Starego Kalendarza/ Grecy
z Łacinnikami Wielkanoc odprawowali. Dwie tu są rzeczy/
iedną należąca do wstaw Kościoła powszechnego/ druga do
nauki Astronomow/ & oby tych co niebieskie obroty wważaia.
Co się tyczy praw Kościoła/ które są/ & aby Wielkanoc była w
Wielkiecie/ & w ten/ którą przypada po pełni Miesiąca tego/
ktorego pełnia przypada/ pierwsza po dniu z noca porówna-
niu/ & to 21. Marca/ na wiosnę; tey nauki y praw powiada-
ła Grecy że nie odstępnia. Druga rzecz która należy do na-
uki Astronomow/ ta czyni różnicę. Grecy powiadała że po-
rownanie dnia y teraz przychodzi 21. Marcą/ & Rzymianie
połaznia/ iż nie przychodzi wedle starego Kalendarza/ & le-
wprzód poszło ledwie nie na dni iedenaste; bo iż stary Ka-
lendarz kładł porównanie dnia z noca pewney godziny/ nie
dbaiać o minuty ktorych do godzin nie dostawało/ tedy co-
sto kilkudziesiąt lat/ iednym dnem przedzy to porównanie
dnia z noca się stawa; tak iż do roku 1582. należiono/ że po-
rownanie nie na dzień 21. ale 11. przypadało. A teraz kto chce
stawa się przed dniem 21. gdy w starym Kalendarz u dzień 21.

Marek

Marcu/ niech dzień zmierza albo ciętkacym zegarkiem/ albo
innym dobrze ustawionym/ aby godziny równie czynił godzin
nie słoneczney/ nardzie iż godzin będzie więcej niż 12. a w
dzień porównania dnia z nocą więcej nad 12. być nie ma.
Niech też wraży na Kompasach/ na których jest Linea æ-
quinoctialis, na której ma sławie koniec cienia/ pod czas po-
równania dnia z nocą/ iż dnia 21. wedle starego Kalendarza/
dobrze tą linią przechodzi linia wymieniona. A jeżeli około dnia
porównania z nocą nardzie błąd/ pewnie też około zachowa-
nia innych praw Kościelnych; bo jeżeli dniami dziejąc się
dziej na starym porównanie/ toć się trąfi nie raz/ iż Niedzie-
la Księżycą ostatniego/ roku przeszłego/ po pełni będzie po-
tym porównaniu; y weźma ia za Niedziela pierwszego Księ-
życy/ y w nie beda wielka noc odprawować. trąfi się też iż
pełnia pierwszego Księżycy będzie przed tym porównaniem/
y poczyta ia iałoby była ostatniego z roku przeszłego/ y tãt
poczęta drugiey pełniey/ a po niej/ Niedziela; a z tym aż po
drugiej Niedzieli pełni Wielkanoc odprawi/ co jest prze-
ciw prawom Kościelnym. Patrzą o tey Materii więcej w
Księdze ktorą napisał o Kalendarzu.

19. Czemu P. Bog dał przykazania, gdyż wie-
dział że ich ludzie nie zachowają?

Gdyby dla tego nie miał Bog dawać przykazania/ że
wie iż niektórzy ludzie chować ich nie beda/ a z tym zgina/
tedyby też między ludźmi żadnego prawa a pisać się nie godzi-
ło/ gdyż to jest niepochybna/ że go niektórzy słuchać nie bo-
da. Dostć tedy na tym/ że prawo nie dla tego pisał/ aby go
nie chowano; y ci dla których prawo pisał/ mogą je zachow-
wać byle chcieli. na które tylko dwie rzeczy/ ma patrząc Pra-
wodawca. a to się też około praw Bożych zachowuje.

20. Já-

20. Iáko był Káifasz roku onego Arcykáplánem?

Arcekapłanstwo ono było dawnotne/ ale Herod nie
dóbałac na práwo/ prz dałat ie co roz dla swego zysku temu
chciał/ iáko piśie Iosephus Żydowin.

21. Czemu Chrystus Pan Iudasowi polecił sáfu-
nek pieniędzy?

Chrystus Pan polecił ten sáfunek złemu głowiełomi/
áby pokazał iáko sam gardził pieniędzy; pole ti napodl wse
mu/ áby się lepsi okolo leppych rzezy duchownych bawili.
Chrysoſt.

22. Czemu P, Bog dopuszcza ná ludzic wtrapienia?

1. Czasem przepuszcza/ áby cierpliwie ponosiac przywy-
niáli sobie zasług y chwaty niebieskie/ iáko Job y Tobiasz.
2. Czasem áby ie wpokorze zarrzynat iáko Pawła. 3. áby grze-
chy pokarał. 4. Czasem aby tu ra ká pożał/ łtore má nápos-
tan sáfáć wiekúszcie/ iáko Antiocha y Heroda. 5. Czasem
áby przez to chwale swoie pokazał/ iáko samerc dopuscił ná
Zájarza/ y ślepota ná głowiełá Ioan. II.

23. Wiele było głównych prześladowania Kościo-
ła Bożego?

Dziścieć/ 1. Za Nerona. 2. za Domicyaná. 3. za Tráia-
ná. 4. za Antonina. vera y Silozofa. 5. za Sewera S. prz-
mianá. 6. za Maximiná. 7. za Decupá. 8. za Aureliuszá.
9. za Walerianá. 10. za Dioklecyaná y Maksimianá Ce,arzom
Rzymskich.

24. Jakie było Kościoła Salomonowego budowanie?

Trzy ráz ten Kościół budowano. Naprzód Salomon
3 Reg 6 Dotym kiedy się lud wrócił z niewoli Babiloń-
skiej; a ná koniec Herod wybudował/ ábo ráżey odnowił.

Salos

Salomon przez lat siedm budował. Wielki Kościół miał 60. stopi 20. wyciężo. wyciężo z dachem miała stopi 120. Gdy budował robotników było co ramięmanti nosili 70 tysiący; Poroz kamienie cięśli 80 tysięcy; przelożonych wieści 70 tysiący. Poż na to był sto tysięcy talentów złota z Półci. Siebra trzysta tysięcy; to jest złota; dwa trzysta milionom w czterech sto tysięcy; albo wedle innego rachunku / trzysta w dwieście milionom gerwonych złotych. Ten Kościół stał przez lat czterysta i trzydzieści. a potem Salomon we dwadzieścia lat dwa domy / Regu y siebie wybudował. Przebudowany potem Kościół po niewoli Babiloński przez 34. Zerebabele; Ktorego fabryksta miał przez lat 46. A ten Kościół stał do roku o mego Herodowego / to jest lat 184. na tenłożono 180 tysięcy siebra y złota. Wielki na stopi 60. Trzeci raz Kościół przebudował Herod przed Chrystusa Pána Narodzeniem rá lat czterech. Pracownika około mego lat dłaście / długi był ná stopi 120. wielki był go kamienia / Ktorego stupa długie ná stopi 20. stopie y wyciężo ná 12. Belum miał 162. rók grubych że ledwie trzech mżerob obiele; c. c. Joseph lib. 19. cap. ult. antiqu. Ten Kościół potem w lat 90. obalił Rzymianie. Włosiarce Antychryści zechce ten Kościół odnowić.

Poniedziałek Wielkonocny.

Ewangelia y Łukasza Świętego w Rozdziale 24. od wiersza 13. aż do wiersza 36.

ONego czasu: Dwa z Uczniow Pána Jezusowych tegoż dnia šli do Miasteczki; ktore było ná sześćdziesiąt stáiw od Ieruzalem, ktorego imie Emaus. A

ci ro-

ci rozmawiali z sobą o tym wszystkim co sie było stało. T stało sie, gdy rozmawiali, y społu sie pytali, że sam P. Iesus przybliżywszy sie sedł pospółu z nimi. Lecz ocz y ich były zatrzymane aby go nie poznali. T rzekł do nich: Coż to za rozmowy które idąc macie między sobą, a iścieście smetni? A odpowiadając ieden kłoremu imie Kleophas, rzekł mu: Tyś sam przychodniem w Ieruzalem, a nie wieś co sie w nim w te dni działo? T rzekł im: Co? A oni rzekli: O Iezusie Nazareńskim, który był mąż Prorok, mocny w uczynku y mowie przed Bogiem y wszystkim ludem: A iako Arcykapłani y Przetozeni nasy wydali go na śmierć, y ukrzyżowali go. A myśmy sie spodziewali, iż on miał był odkupić Izraela. A ku temu wszystkiemu iuż to dziś trzeci dzień iako sie to stało. Ale y Niewiasty niektóre z nasy, przestraszyły nas; które raniutczko były u grobu: a nie znalazły ciała iego, przysły, powiadając iż y widzenie Anyelskie widziały, którzy powiadają iż żyje: T posli byli niektorzy z nasy do grobu: y tak należeli iako Niewiasty powiadały: ale samego nie należeli. A on rzekł do nich: O głupi, a leniwego serca ku wierzeniu temu wszystkiemu co powiedzieli Prorocy. A zaż nie było potrzebá, aby to był cierpiał Chrystus, y tak wszedł do.

do chwały swojej? Apocryfisy od Moysesá, y wszystkich Prorokow, wykładał im we wszystkich piśmiejch to co o nim napisano było. I przybliżyli się ku Miasteczku do którego śli: á on okazał iakoby daley miał iść. I przymusił go, mówiąc: Zostań z nami, boć się ma kwieczeru, y dzień się już ku zachodu náchylł. Tśsedł z nimi I stało się: gdy siedział z nimi u stołu wziąwszy chleb, błogosławił, łamał, y podawał im. I otworzyły się oczy ich, y poználi go: á on zniknął z oczu ich. I mówili między sobą: Izali serce náśce nie pałało w nas, gdy mówił w drodze, y pisma nam otwierał? Anstawszy tedy godziny, wrócili się do Ieruzalem: y náleżli zgromádzonych iedenáście, y tych którzy z nimi byli, powiádaących: iż wstał Pan prawdziwie, y ukazał się Symonowi. A oni powiádali co się działo w drodze: y iáko go poználi w łamaniu chleba—?

1. Ktorego dnia śli Uczniowie do Emausu?

Posli w sam dzień Zmarłychwstania/ to jest Niedziela
nr. Emaus było Miasteczko ná star 60. od Ieruzalem/ mi-
lę 125 Włoska ma w sobie star osm/ á zatem Emaus był w
milách pól osm Włoskich/ ábo blisko dwu Niemieckich. Io
soph. lib. 17. antiq. cap. 12. Imię 3 Uczniow jednemu było
Kleofas: drugi był Elifasz/ ábo Amnon. Co Miasteczko
pozem od Rzymian w wielkie Miasto obroczone/ y ná pami-
tkę zwycięstwa nad Trydy nazwane Nicopolis/ to jest M-
sto zwycięstwa. Hieron. V y 2. Dia

2. Dla czego spodziewáli sie iż Chrystus miał
wybanie Izraelá ?

Bo ci Wężowie w tej mierze trzymáli z Żydami/ iż rozs-
mieli że Chrystus miał być Królem dożesnym: y miał wybá-
wić lud Żydowski od Rzymian.

3. Jákó Chrystus zmyślał iákoby miał iść dálej ?

Nie było w tym żadnego kłamstwa/ ále tylko to czynił/
co czynia którzy iść dálej máia/ áby Wężiom tym sposobem
dać okazja do porażania ludzkości przeciw gościowi.

4. Chleb łamie Chrystus, czy dawał Wężiom
Komunya ?

Jedni Wężowie powiádali/ iż w ten czas Chrystus pod-
jedną osobą dawał Wężiom swoim Komunya: drudzy roz-
umieia że nie dawał/ iednak támtym nie zádało tego iákoby
ná złym fundamencie budowali/ gdy to základali/ iż pod ie-
dną osobą może być dawana Komunya. A z obudwu się
pokazuje/ iż nie jest przeciw mierze dawać Komunya pod
jedną osobą/ y owszem iż to za ich czasów była náuka nie na-
ganiona.

5. Czemu potrzebá Chrystusowi áby wciérpiał, y
tákwśedł do chwały ?

Dobrowolnie umári/ bo sam chciał/ iákó jest Isai. 53.
Ioan. 10. Potrzebá zaś było aby ciérpiał/ iezeli chciał świat
przez śmierć swoją odkupić. Potrzebá też było aby ciérpiał/
bo ináczeyby Proroctwem wężynierów obietnice nie zpełnił.
Rozkazał mu też Bóg aby umári/ á iż posłuszeństwa przestao-
pic nie mógł/ tedy potrzebá było aby ciérpiał. Potrzebá też
aby był dal przykład SS. Męceńnikom.

6. Cze-

6. Czemu Chrystus po Zmartwychwstaniu iadł,
gdyż tego nie potrzebował?

Jadł nie żeby potrzebował/ ale że mógł jeść i chciał/ co też
y każdemu człowiek po Zmartwychwstaniu może uczynić/ ale nie
wżymać/ bo do tego przywrócić nie będzie miał/ iako miał Chry-
stus; bo to czynił na dowód/ iż prawdziwie Zmartwychwstał.
Bog zaś Chrystus powiadał o bankietach w niebie/ to przed
prostyimi ludźmi prawił/ aby iakośkolwiek mogli zachęcić się
do rozkoszy niebieskiej.

7. Czemu tych Uczniów oczyma zatrzymywane były
aby nie poznali Pana?

Co się stało dla takiego ich potym oświecenia w wierze.

8. Jako Bog niektórych rzeczy które nie są nie-
podobne uczynić nie może?

Nie iżby nie mógł wżymać/ ale iż nie należy aby w tych
okolicznościach wżymać. w tym sposobie Matth. 16. Nie mógł
czynić cudów w pewnym Mieście dla niedowiarstwa ludu o-
nego. S. Th. 2. p. quest. 34 art. 1 ad 1. tak mówi Bog Gen.
3. Nie nie może zarażać przed Abrahamem. Gen. 19. Nie mo-
że wżymać pości etc.

9. Czy może Bog czyie serce ztwardzić, aby nie
powstał?

Wost jest twórców/ kiedy na sobie czego nie da wywrócić;
tak też y dusza jest twórcą/ kiedy nie daje się na dobre Boskim
namowom użyć. Bog tedy nie może ztwardzić nie może/ na
tego dusze złość kładąc; ale tylko iasności nie dając/ z ktoraby
powstał. takta tedy nie dając/ z ktora gdyby sam chciał po-
wstał/ y tym sposobem jassem Bog ztwardza.

10. Czemu iednemu Bog łáske zplašc za pierwszą
skuteczna daje, a nie drugiemu?

Tę jest tego przyczyna/ ktorabyśwy dāti gdyby nas zpy-
tano/ czemu temu / a nie drugiemu ubogiemu dātem iatmu-
żne/ lubo obadwa są rownie potrzebni/ rzeklibyśmy: bo mi
się taś podobā / a ktoremu dācie/ czynię dobrodziejstwo; ie-
dnāś komu nie dācie/ Ezyrdy nie czynię/ bom żadnemu z tych
nie nie powinien.

11. Jāko Bog łáske od człowieka odbiera—?

Jāko odbiera słońce światło swoje gdy zachodzi/ to jest/
nie biorąc co dāto/ ale więcej nie dācie; a to co było w nas/
ginie bez Boga: iāko słońce bez światła.

12. Co winien człowiek, ze się dobrym nie stāie;
a stāć się dobrym nie może bez łaski Bozey, a Bog iey nie dācie zātwar-
dziatemu?

Dācie każdemu łāske z ktora mogłby powstać / y skute-
czney nikomu nie wymusi/ kto się do niej stojąc/ one przy-
muie y z nią pracuje; ale temu łāske odbiera / kto się łāsce
zprzeciwia / a woli iść za swemi pożadliwościami y rāda po-
słus. Y owšem nayduia się takowi / ktorzy łāsce Bozey
chac y wiedząc/ odpor dācie; iāko napisano y Jobā 21. Kto-
rzy brzydzą się dobrymi wspomnāniami/ przykładami/ żytā-
niem Bśtag duchownych/ a zātym jest w człowieku winā.

13. Czemu Bog od niektórych łáske odbiera—?

Nie odbiera niedłogo/ poſci człowiek nie zgrzeſz / y o-
wšem proſiacy m dācie inna łāske do powſtānia / bez ktorey
człowiekowi powſtāć nie podobno. dla tego ſam ſobie kādzy
winien/ ze mu łāske odbierāia / y ſam iā dobrowolnie trāci;
y tle.

• Kiedyby nie dał Bog inney łaski/ zostalby zatwardzonym łasc
Po łamaniu/ • żadneby go ludzkie pomocy • utrapienia do bez-
brego nie wzbudziły. W rąci łaski łaska nowa/ na ktora głowie
nie zasługuje/ przez ktora wzbudzonym brwa do powstania.
aż kiedy głowie łaski • miary grzechow dobierze/ ktora łas-
memu Bogu ty łasc • wiadoma; to też Bog wiec • łaski • łas-
tecznej do powstania nie dać/ co sie rowna potępieniu/ •
nie przydawa sie tym/ ktorzy Bog siebie do chwaly obrat/
aby łaski • tey dobrał; bo Rom: 9. wstąpił im Bog i • do re-
obracal/ że • same ich grzechy stala sie im do niekier • potępi-
pofory/ • zatem • do zaslug okazy. A niektórzy • a grze-
chow do tego przychodza/ że im łaski do powstania Bog nie
dać; • ci sa • łamaniu • potępienie. co jednak nie zwyklo po-
spolicie tywać. Abulca. in Exod. cap. 4

14. Czemu obiecał Chrystus pokazać sie Uczniom
w Galilei?

Bo tam bezpieczniey mogli sie zgromadzić/ • niżeli w mie-
mie • żydomstwy; • chciał sie Chrystus pokazać będąc • w mi-
stym spólnie.

Wtorek Wielkonocny.

• Ewangelia • Łukasza Świętego w Rozdziale 24. od wiers-
sa 36. aż do 48.

Czasu onego: stanął Pan Jezus w pośrodku U-
czniow swoich, y rzekł im: Pokoy wam. Iamci
jest: nie boycie sie. Aprzeleknawszy sie y przestraszeni
będąc, mieli • ducha widzieli. Trzekł im: Cze-
mużście sie zatwardzili, • myśli wstępują do serc was-
szych?

Bych? Oglądajcie rece moje y nogi: iżem ia tenże iest.
Dotykajcie sie y przypatrujcie: bo duch nie ma ciała
anikości, iako widzieć że ia mam. A rzekłszy to, uka-
zał im rece y nogi. Lecz gdy oni ieśsze nie wierzyli,
y dziwowali sie od radości, rzekł im: Macie tu co ieść?
A oni mu dali stuke ryby pieczoney, y plastr miodu. A
gdy iadł przed nimi, wziąwszy oślatki dał im. Trzekł
do nich: Teć sam słowá ktorem mówił do was, bedąc
ieśsze z wami: iż sie musiało wypełnić wszystko co napi-
sano w Zakonie Mozyśbowym, y w Prorocyh, y w Psál-
miech o mnie. Tedy im zmyśł otworzył, żeby rozu-
mieli pismá. Trzekł im: Iż tak napisano, y tak było po-
rząd áby Chrystus ucierpieł, y wstał od umarłych
dnia trzeciego: á żeby była przepowiadána w imie iego
pokuta y odpuszczenie grzechow po wszystkich narodziech.

1. Czemu Pán do Uczniow przez drzwi wszedł
zawarte?

Aby ie przez to utwierdził o prawdziem Zmartwychwsta-
niu swego; bo widząc iż do nich wszedł przez drzwi zawarte/
lżoniew im było wierzyc/ że też z grobu przez drzwi zawar-
te wyszedł. Gdzie też oraz/ ktora im trudna być mogła/ przy-
patrzyli sie własności ciała wielbionego/ ktore przez wszy-
stko przenikać może. Ożmowił Pana zrazu obaczywszy za-
trwożyli sie/ a potem wielką radość mieli. W zmartwieniu
piśe Łukasz S. / o radości Ján S. iako ie w tym zgodza Am-
brok.

brof. lib. 10. in Luc. 10. Bo widzenie ktore jest od Boga/ zaa-
czyyna sie nie od strachu y trwogi/ a konczy sie na radości/
przeciwem zaś sposobem/ widzenie ktore jest od czartá/ po-
czyyna sie na radości/ a konczy sie na trwodze y bolázi.

2. *Ná co Pan Vbźniom pokoy dáie?*

Było to jawezárne v ludu Żydowskiego pozdrowienie/
mowic Pokoy tobie. Ale v Paná znáczyc te słowa mogły/ iz
im pokoy opowiadał/ ktory u Boga trwiał swoia sprawil na-
rodowi ludzkiemu/ iáko jest Coloss. 1.

3. *Jáko mogło być dotykánie Ciáło Chrystusowe?*

Ciáło chwalebne má te własność/ iz sie z káżdą rzeczą
máterrálną przenika/ co sie zaś przenika tego trudno dooknáć.
Jednáké Ciáło Chrystusowe prawdzíwie dotykane być mor-
gło; bo też to mála Błogosłáwieni w swer mocy/ ze kiedy ze-
chca/ dáda sie temu ktory ich chce dooknáć/ przenikáć; a
kiedy zechca/ státo sie nie przeniknynyna/ y prawdzíwie do-
tentione być mogą. A tym sposobem Apóstołowie/ Ciáło sá
Chrystusowe dotykáli: iáko nápisal Jan 5. cap 1. epíst 1.
O tej mocy ciáł Błogosłáwionych náleży S. ar. in 3. part. q.
14. art 3.

4. *Czemu Chrystus ná swym Ciele, blizny po
śmierci zostáwił?*

Zostáwił blizny w rękú/ nogách/ y boku/ aby te oba-
czywszy Vbźniowie/ tym bázniej wperwieni byli/ że w tymże
ktore miał za żywota Chrystus powstał cieł; y ábsolu też
y my w téżá mieli xfnosć/ a przy niej miłosć/ wódzác ze
nas iakoby ná rękú swych napił sie.

5. *Jáko dotykánie sie blizn Chrystusowych, mo-
gli w Vezniách správować wiare?*

Wlárá/ má sie na sámvá slovie Boží u fundowác / to
fest/ dla tego tylko wierzyć mamy że táł Bog powiedział: y
troby d'a žego innego wierzył/ tenby wiáry nie miał; ále že-
by kto v. wierzył / iž o táleý táemnicey Bog mowi / Etorego
on nie slyžy/ áni widzi: domowow na to vžmác sie godzi/ y
potřebá. X ná to Chrystus kaže dotykác sie siebie/ aby wie-
dielei že to Bog mowi o Chrystusowych zmartwychwstání/
co Chrystus mowi: y ná ten řeč: domow kaže im dozwáda-
číc/ iž má pravdiwé y žywe čítá; o Etorego smertí pa-
wni byli/ á end ten maac za dožáný y pravdiwé/ y táli,
Etore sam tylko Bog mohl vženic; peroni tež byli / iž gdy
tú mowi/ že zmartwychwstál/ slovem to Božym mowił.

6. *Czemu Chrystus iadł po Zmartwychwstání?*

Abý v. pevnímž Věnie/ widzením/ slyšením/ doty-
káním/ o pravdié swego z nartwychwstání/ přes iedzenie
tež v. pevnil / bo iesté nie moze pravdiwé / tylko człowiek
pravdiwy/ lubo Zmartwychwstání nie potřeboval ied-
zenia/ y to co iadł álibo w nie obrocił/ álibo w co innego
á nie w své čítá odmienil/ Etorego iž wiecey áni přivý-
mac áni v. ymác nie moglo: bo my ná to ieme/ abyim ná-
grodiili/ co w nas přeztrawienie čítá přyzrozenego vby-
lo / Etore iž po smertí nie má wiecey ten dielnošci w
čítách blagostáwioných/ áby co w nich p. owáto.

7. *Czemu Chrystus po Zmartwychwstání ryb
pozýval á nie mieřa?*

Ziemie Bog po greche Adámowych překlá / ále wody
nie překlá / ryby žas sa z vody a nie z země ižto m. eřa / á
žatým

zátym przystało aby ryb požíwał rážey niż mlsá. Alcuin.
quest. in Genes. Ale tež y tá przyžyná tego/ že Pan iadl to
co náležl v Užniow/ ktorzy iako rybacy ryby mieli.

8. Czemu po Wielkieynocy stojeć sie modlimy?

Pożatek má ten zwyczaj z Concillium Nicenskiego can:
20. ktore stawá ná modlitwie publiczney po Wielkieynocy
nákazáto/ ná pámiatke žmactwýchwstánia Pánškiego/ ktoz
ry po tym čásie poku w niebo nie wstápl nie inážey sie pos
tázowál tylko stojacym,

Niedziela Przewodna.

Evángelie v Janá Swiatého w Rozdziale 20. oó werset
19. až do konca.

W On čás: Gdy wieczor byl dniá ónego, pierwsze-
go po sáábácie, á drzewi byly zámknione, kedy V-
czniowie byli zgromádzeni dla boiážni Zydow; przy-
sedl Pan Iezus, y stánl w pośrozdku, y rzekl im:
Pokoy wam. A to rzekšy, ukazał im rece y bok. Vrá-
dowáli sie tedy Vczniowie, wyrzavšy Páná. Rzekł
im tedy zášie: Pokoy wam. Jáko mie poslal Očies,
ták y iawas posylam. A to powiedziavšy tchnl ná
nie, y rzekl im: Wézimicie Duchá Swietego: ktorých
otpúšćicie grzechy, sá im odpúšćzone: á ktorých zátřzy-
macie, sá zátřzymane. A Tomáš ieden ze dwunástu,
ktorego zowíá Dydimus, nie byl z nimi kiedy przysedl

Pan Jezus. Mowili mu tedy drudzy Uczniowie: Wi-
dzielismy Páná. A on im rzekł: Jeśli nie wyrze wre-
ku iego przebicia gwoździ, á nie wloze pálca mego ná
miejsce gwoździ, y nie wlozeli reki moiey w bok iego:
nie uwierze. A po ósmi dni, byli z ásie Uczniowie ie-
go w domu, y Tomasz z nimi. Przyszedł P. Jezus drzwiá
mi zán.knionemi, y stánuł w póśrodku, y rzekł: Po-
koy wam: Potym rzekł Thomaszowi: Ściágni sam pa-
lec twój, á cgláday rece moie, y ściágni reke twoie á
wloz ją w bok moy: á nie bądz niewiernym, ále wier-
nym. Odpowiedział Thomasz, y rzekł mu: Pan moy
y Bog moy. Powiedział mu Pan Jezus: Iześ mie wy-
rzał Thomasz, uwierzyłeś. Błogosławieni ktorzy nie
widzieli, á uwierzyli. Wieleć y innych zrámon u-
czynił Pan Jezus przed Uczniámi swymi, ktore nie są
w tych kśięgách wypísane. Ale te są nápisane, ábyście
wierzyli, ze Pan Jezus iest Chrystus Syn Boży: á izby
ście wierząc żywot mieli w imie iego.

1. Czemu Tomasz z drugimi nie było?

Słuchal sie Tomasz mowi Augustyn S. Twierdził:
ktore przepowiadaly śmierć Chrysta Panie / ále to miał
za powieść pólną. Słuchał y Dómnów ktorzy idący do E-
maus / Páná po śmierci widzieli / toż opowiadających / ále
nie tylko nie uwierzyli / leż nie mało z ich sie powieści iáko kłó-
gora

gorżac/ niechcąc o tym wiecey słuchac/ przez posębi / y dla
tego nie był z drugimi.

2. Czy zgrzeszył Tomasz Apostołom niewierzac?

Zgrzeszył naprzód ciężko wporę / powtore nieufnością
niem Apostołom; których powieści nie wazac / niechtiał wi-
wierzać. Zgrzeszył y tym / że cudu nowego potrzebował bez
słusney przyczyny. Trwał w tym wporze dni osm / bo aż po
dni osmiu / Chrystus sie znnowu pokazał / kiedy sie wedle Aug
y Greg. hom. 26. Tomasz ciała Chrystusowego dotykał.
Znał też znać że nie dowierzał aby Chrystus był Bogiem; bo
gdyby to wierzył / iacoby też umierzył i zmartwychwstał.
Orig. August. Greg. Pálec S. Tomasz / który w bok Pánstí
wpuszcil / chwacia v S. Krzyża in Ierusalem w Rzymie / ale
tylko sa rósce bez ciała.

3. Iáko Tomasz to wierzył co widział?

Wiára Hebr. 11. test o tym czego nie widziemy / záčym
iežli Tomasz widział Chrystusa zmartwychwstałego / wierzyć
weń nie mohl. Ná to S. Gregor odpowíada. Widział
Tomasz Chrystusa / y dotykał sie wedle ciała / ale nie widział
wedle Bóstwa / á uwierzył iž byl Bogiem / záčym też to wies-
tał czego nie widzi. I. A náđ to mowiac: lubo co kto wies-
ta co też widzi / kiedy nie dla tego wierzy iž widzi / tedrě te-
žže wierzyć mohl / by to widěl dla zbáwiení y słowa Bože-
go / kterého nie mohl. I když co widziemy do táleky tásmní-
ce albo mistry slánného / nie dla tego jednáč wierzymy tá-
smníce / ale to nas wprémia / iž w tásmnícey test słowo Bože
dla kterého ty to ja tego wieríme. Pálec S. Hebr. 11. nie
o nésstích egołem mowí tásmnícech / že je wierzamy / luo
bo nie widziemy.

4. Ktore mamy znaki że wiara naszą prawdziwą?

Na przód / iż ta wiara w swoich postępach / artykułach / jest
taka / iaka wiara prawdziwa / ktora miała być swego czasu /
zdawna Prorocy przepowiedzieli. 2. Iż naszą wiara nie
mogła być / tylko za osobliwą sprawą Boga; bo przez ludź
proste na świat wprowadzona / a iednak tak wiele ludzi nęco
nych te wiare przyjęło / y tak mocno się tey test / iż woleli
dobr wszystkich nawet y stworzą zgubę podlać / a niżeli tey od
stąpić / lubo wielce przeciwna jest pozadliwości / y słono
ści ludzkiej. 3. Iż lubo iż tak długo trwa / niewiedzą nie
omyliła do tych czas. 4. Iż w tey wierze bardo wiele ludzi
prawdziwie Świętych zawarło się ciele. 5. Iż w tey w
tey wierze badacy / zgodnie też trzymają o tych rzeczach / kto
re są artykuły wiary mają / y iako wierzano tak y teraz wie
rza. 6. Iż te wiare Bóg tak wielkimi / znacznymi widomy
mi cudami potwierdza.

5. V których może być wiara?

Żadney rzeczy ani cząst / ani człowieka potępiony nie ma
nadprzyrodzoney / ztym też ani wiary mieć nadprzyrodzoney
nie mogą: mogą iednak co wierzać wiara przyrodzona iako
y my ludziom wierzymy. W niebie też Błogosławieni wi
ry nie mają; bo wiara dla swey nieścisłości ktora w sobie za
wiera (co bowiem wierzymy / to nie jest nam jasno; bo tego
nie widzimy) jest rzeczą takąś niedostępną / a ztym na
miejscu wiary następnie w niebie widzenie jasne: czego że w
Czyscu iestże nie masz / tedy wiara ma w Czyscu miejsce. Ze
retrey też wiary nadprzyrodzoney zbawienney nie mają; bo
nie wierzą prawdziwie dla słowa Bożego / ale tylko że zda im
się iż o tym artykule jest słowo Boże / ktore ich zdanie bardo
jest mylne; bo żądze wiedza iż Piśmo S w tym a nie w in
nym sensie jest słowem Bożym: Gdzie zaś nie masz wiary / nie
masz

mają y nadsieie nadprzyrodzoney / bo sie tylko w takich fun-
dnie nadsieia / na wierze y wznaniu przyrodzonym. Potepies
ni też wtedyza / iż nigdy nieba nie dościpia / zátym spodziwać
sie go też nie mogą.

6. *Czemu w trudnościach około piśmá y wiary
nie możemy się sadzić na swym rozumieniu?*

Bo Pan Bóg około tych rzeczy sadu nieomylnego / nie
położył każdemu osobie / ale tylko Kościołowi, zázym każdy
krom Kościoła mylić się może. Obiecał iednák P. Bóg każ-
demu o to prośacemu dać łápi inné / y w sercu około innych
rzeczy oświecenie: ale około wiary ma każdy przedstawiać ná-
sadzie Kościelnym.

7. *Czemu Piśmo S. nie może być seazią w tru-
dnościach około wiary zachodzących.*

Bo iáko státny y práwo opisane / iábo się wedle niego so-
dżiem / iednák sódzi potrzebuie; bo práwo nie powie kto ie do-
brze wyklada / ábo zle ná swa strone náciaga / też się może rzy-
máć o práwie Bozym ábo iásmie / Które rozum do sw. go rozum-
nienia rozmaie ciągną. Krom tego około piśmá zachodzą trus-
dności; bo ná wielu miejscach jest niełáne do wyrozumienia.
ná wielu iákeby samo przeciw sobie mówi. Jest potrzebné ied-
nák piśmo do rozládzenia wątpliwostí w wierze / iáko potrze-
bny do sadu státny y práwo.

8. *W czym nie ták pokoy Chrystus dáie iáko świat?*

Bo światowy pokoy zgestofroć tylko zmysłowy bywa: á
Chrystusow jest szczyt y prawdziwy. Światowy tylko po-
wierzchowny / á Chrystusow wnitrzny. Pokoy światowy tro-
ski / Chrystusow ile z niego jest wieczisty. Pokoy światowy
może się łączyć z grzechami / nie może Chrystusow.

9. *Jako Chrystus dowodzi swego Zmartwychwsta-
nia z urodzenia?*

Może y Anioł pokazywać po sobie iakoby iadł/ ale bez
Płamienia nie może mówić aby iadł; bo nie może być prawdzi-
wie/ bo ani wsi/ ani zębów/ ani żołądka nie ma. Chrystus też
dy że powiedział o sobie iż iadł/ musi być iż prawdziwie iadł;
bo ślamąc nie może. Nie miał też w tym trudności. Wzro-
wie/ że dusza Chrystusowa żęła/ ale tylko ieseli Chrystus w
Ciele prawdziwym Zmartwychwstał/ y ieseli nie samą duszą
im jia w ciele zmyślonym pokazywał. dawe im tedy na to do-
wod taki. Duch nie może być prawdziwie/ a ja iem/ tedy
nie jestem prawym Duchem/ ale Słowem prawdziwym.

10. *Czemu Chrystus tchnąc na Apostoły, dał im
Duchą Świętego.*

Tchnąc dawał Duchą S. bo dawał moc Apostołom
na sprawowanie w ludziach nowego żywota/ iako też tchnął
Bóg na Adamá/ kiedy mu żywot przerodzony dawał. S. Cyril-
lus in Nahum piše/ iż y Żydow była zwyższa tchnienia ce-
remonia/ gdy albo zrozczywáli/ albo leżeli/ y tedy iako zwy-
szayney Pan wżyl/ gdy poświęcajacego y leżacego Duchą
S. dawał. S. Wincenty Ferrer. rozumie iż przez to tchnie-
nie/ dziwna y bárzo weselająca wonia Pan Dżmie napelnit.

11. *Czemu oraz z Duchem S. Chrystus dał
moc odpuśczenia grzechów.*

Bo lubo cała Trojca S. grzechy odpuszcza/ iedną ady
dóry iakie y takis Bóg dał/ albo dobroć osobliwie pokazuje/
Duchowi to Świętemu przywłaścizła.

12. Kiedy wziął Tomasz moc na odpuszczenie grzechów?

Nie był przy tym Tomasz kiedy Chrystus ednacy dawał
Duchom Duchę S. o nim moc na grzechów odpuszczenie.
zaczem odpowiada S. Cyrill. lib. 12 in Ioan. cap. 16 iż kiedy
tu Pan moc dawał, nie tylko dawał przytemnym Duchom/
ci y tym którzy tam nie byli iako Num. 11. kiedy Bog Duchá
Morzejskiego dawał siedmiesięci narcom 3 don Pan/ las
bo dmu z nich przytem obecnych nie było/ to iest nie był Żal
dad y Medad/ rownie iednak tego wzięli Duchá y rownie z
niego iako y dndy prorokowali. Aż tei podobne Chrystus
Jezu innego dał Duchá S. y moc Tomaszowi.

Inne pytania o S. Tomaszu najdziesz w 1 g. Święto.

Niedziela Wtóra po Wielkiej nocy.

Evangelia o Janá Świętego w Rozdziale 10. od wiersza 11.
aż do wiersza 17.

Czasu onego: Powiedział Pan Iezus Pharyzeu-
jom: Jam iest pasterz dobry, Dobry pasterz zdro-
wie są owie dacie za owce swoje. Lecz naieownik, y który
nie iest pasterzem, którego nie są owce własne, widzi
wilká przychodzącego, y opuszcza owce, y wcieka: a
wilk chwytá, y rozpląsa owce. Ale naieownik wcieka, iż
iest naieownikiem, y nie ma pieczy o owcach Jamci iest
on pasterz dobry, y znam owce moje, y znáją mnie mo-
ie.

ie. Iáko mie zna Oátec, y iá znam Oycá; á zdrowie
moie kláde zá owce moie. T drugie owce mam, które
nie są z tey owczárnie: y one potrzebá ábych przy-
wiodł, y słucháć będą głósu mego: y będzie iedná ow-
czárnia, y ieden pászterz.

1. Czemu się Chrystus zowie drzwiami y
pászterzem?

Zowie się drzwiami/ bo Ioan 6. Nikt nie przychodzi do
Boga tylko przez Chrystusa. Jest też drzwiami; bo iáko vi-
dy Augustyn S. nikt nie wchodzi na wrząd Pászterki zbawie-
nie/ tylko przez Chrystusa/ to jest/ áz który jest na to od niego
powołány. podwá rázy tedy dla tych dwu przyzywa zowie się
drzwiami/ ále też y dla tego/ że jest y do wiary y do zbawie-
nia droga/ á iáko jest droga/ ták jest y drzwiami. Wraz też
będąc drzwiami/ jest Pászterzem/ które się dwie rzeczy spólnie
w ludziách nie náydują.

2. Iáko pászterz wchodzi y wychodzi?

Przez wchodzenie y wychodzenie w Żydowskim izryfa znáczą
się sprawy które kto czyni/ iáko się to pokázuje z Psálmu 120.
wiersza 8. ten tedy sęns jest słow pomienionych. Dobry Pá-
stierz będzie pracował y pastwiłá dla owiec wynarodował/
będzie miał pieczę o swych owcách/ y stráženie be pieczęnie so-
bie postępując. Pászka zaś owiec jest/ Násłá/ S. Sakramen-
ty/ Módlitwa/ Rozmýślanie ic.

3. Kto jest drzwiami tych drzwi o których się
tu mówi?

Theophilactus odpowiada/ że Duch S. bo on jest
Krádca

Kładzie y strojem Kościoła/ ten Pasterzom Duchownym
drzwi Kościelne otwiera/ na woy ie urząd powołować/ y
iako się na ni-u około owiec sprawować máia/ nauczać/ on
ie w trudnościach ynaenia/ w pracach posila. Kto przez
drzwi od tego Ducha otworzone nie wchodzi/ zbawca iest y
lotr.

4. Iako wszyscy Pasterze przed Chrystusem byli
Zbawcy y Zdrowie?

Nie był pewnie Zbawca dusi/ Niozys ani Sammel/ lubo
przed Chrystusem byli. Z cym mowi tu tylko Chrystus o
tch co nie za nim posli/ to iest/ nie za miłoscia tego na urząd
Pasterki wstepowali/ ale miłosć tego za się zarcuwszy, za
chciwością dostatkow y rozkoży idac/ na urzady się Kościel-
ne wdarli/ a tacy w sili nie przejdździ/ bo nie byli powołani/
ale byli naemnicy/ zbawcy/ y zdrowie.

5. Iakoż nie wszyscy Pasterze są naemnikami?

Naemnikiem zowie my tego ktory cudze owce pásie/ zaś
den zaś Pasterz nie pásie swoich owiec ale Chrystusowe/ a prze-
cie nie iest naemnikiem/ a to z tej miary. Bo ktory Pasterz
miłuje Chrystusa Gal. 2. z nim się jednoź stáie/ áz tad iuz o-
wce Chrystusowe są tego owcami/ y w nich się kocha iako we
swoich. Naemnik zaś owiec pilnuie iako nie swoich/ a tyl-
ko patrzy iakoby z nich sobie wyciagł pożytek/ pátrzy nie ták á-
by się dobrze napasły/ iako áby się ich mlekiem nakarmił/
wełna przyodział.

6. Iako Pasterz dobry káždą owce woła z imienia?

Bo zna káždą osobná/ á lubo owce nierozumne imion nie
máia/ rozumne iednak máia. Kładzie zaś pasterz dobry dusie
swoie/ to iest zymot za owce dále/ bo swego dożesnego ná-
b-

ich wleczny nie przestada / y owsem aby te do nieba zaprowa-
dził / y pod czas powietrza y w inne czasy niebezpieczne ich nie-
opusza.

7. *Jako owce zawsze głosu Pasterzkiego słuchają,*
ponieważ y wybrani w grzechy upadają?

Jako są niektóre owce które lepiej nie są z tej owczarni-
nicy / ale będą / y dla tego się owcami zowią: tak też są które
lubo czasem nie słuchają / przecie słuchając będą przynamniey
w godzinę śmierci się nawracając słuchają: a zatem zawsze ta-
kie owce w ostatnią godzinę głosu pasterzkiego / bo albo się na-
zgrzechu porywają / albo się w dobrym stanie zmacniają.

8. *Czemu naiemnik a nie pasterz mówi uciekać,*
gdyż y pasterz czasem to czyni?

Bo pasterz tylko w ten czas ucieka / kiedy uciekają też o-
wcom pożyteczny / a gdyby nie uciekał / zgubaby tego była o-
wcom szkodliwy / y zatem nie tak ucieka / jako się dla owiec
chowa. Naiemnik zaś tylko na swój pożytek / a nie na dobro
owiec ma oko.

9. *Czemu się Kościół iedną owczarnią zowie?*

Bo ma iednego najwyższego Pasterza widomego / iedną
naucę / iedną Sakramentą / iedną ofiarą / iedną prawo / ied-
ną także ceremonię przedniejszą / y zatem lubo jest po całym
świecie rozszerzony / iedenże jest.

10. *Czemu tu Pan wspomina wilk, a nie Nie-
dźwiedzia, albo inną bestyję?*

Naprzód iż częściej wilk niż inną owcę napada / niżeli inną
bestyję. Powtórę nie tak często inne bestyie bywają / jako
wilcy. Krom tego wilcy bardziej niż inne bestyie szkodzą; bo
nie tylko pożerają co im potrzeba / ale też y zabijają tego po-
żreć.

żyć nie mogą. Przez w'ti zaś się rozumieła Heretycy/ iako
to znać po słowach S. Pawła Act 20.

11. Iako owce ginąć mogą, ponieważ mają Chry-
stusa pasterza?

Nie w pasterzu winą się gina/ ale w samych owcach/ gdy
tego dobrego Pasterza odbiegają/ y same się chcą w pączę-
cie wilczy wrzucać. Pasterz zaś owieczkę zgubioną nalaży
iako by co nadrozbieg/ albo iako Królewską godność nalaży/
kładzie na ramioną/ y tak iść się co Izaiasz cap 9. napisał Pa-
nowanie tego na ramionach tego. Krom Heretyków też sa
wilkami/ iako wyklada S. Grzegorz Eterzy wiada do pychy/
od nieżyłości/ zdrad 10. y tym sposobem owce pożerają al-
bo zabijają.

12. Czemu fałszywi Prorocy zowią się złodziei-
mi y zbojcami?

Przez Proroki rozumieła się Heretycy/ sa zaś naprzód
złodziejami/ iż owce z Kościoła wykradają/ kiedy śpi pas-
terz: sa zbojcami/ bo owce ze wszystkichiego dobra odarby zabí-
ją. Popsują naprzód sumienie/ żywić grzechem co nie
jest Zepsują wiarę/ iż co innego wierzą/ niż czego uczył Chry-
stus: popsują nadoście, na fałszywey ta nauce fundują/ po-
psują Brodki do powstania/ y Sakramenty 10.

13. Iako Chrystus mówi, że ma owce które nie są
z tej owczarni?

Gdy to mówił Pan/ na owczarnia Żydowską pokazywał/
to jest na Synagogę. Miał zaś Chrystus owce/ które nie by-
ły Żydów/ ale z Pogan/ za czym nie z tej Żydowskiej owczarni.

14. Czemu Matth. 18. iedną owcę zgubioną
zowie nysyslek narod ludzki?

Każdy głowiek wierny jest osobną owcą/ iakoż tedy
X 5 2 wby.

Jeżeli więc owca jest owca? Owca jest jedna / bośmy wszyscy
jako jedna owca oraz w Jednym zgineli. Owca jest jedna /
bo względem tego wsi / którego co stworzono jest / względem
samych Złotych mnogosci / Głowiek jest jeden / bo wszyscy
jeden. Opięta dziwnie / jest owiec jednej futer / nie
tak jednak opisać aby le miał porządek / ale zeszliśmy na
miejscu bezpiecznym / futra owce zgubionej / w którym pokazuje
się jako ma miłość do każdego z nas / jest jedna. Bierzcie się radus
ze z jednej należonej / aniżeli z innych nie zgubionych; bo rás
dosc w ten czas mamy / kiedy co nam nowego pociesznego się
przytrafi / a zrzęczyłtera zdawna mamy / nie radniemy się
jako się nie radnie było / że ma zdawna w ślotaie przemadze /
ale gdy ich nowo dostanie / a też i się radnie z mianych / tedy
bierzcie z nowo nabytych / w tym sposobem Chrystus się znale
żonej owce bierzcie radnie.

15. Jako wiele owiec ma Chrystus?

To pewna / iż nie każdy głowiek jest owca; bo są i Złoto
wle. Nie każdy też zowiący się Chrześcjaninem jest owca; bo
są wilcy którzy się tym imieniem / jako stora owca polrywają.
Ja. zaczął sam wybrań do nieba / są owcami; tych zaś Bo
gu samemu tylko liczba wiadoma. Są zaś na obie strony
dowody / tak / że mało wybranych / jako też i wiele. Terazte
tylko przywiode / które wielkość zbawionych pokazuje / lubo
po sentencyi przeciwnej są prawie ważniejsze. 1. naprzód.
Bog miłostliwodzi bierzcie wzywa przeciw ludzom niż spras
wiedliwości / za którym bierzcie wielu zbawi z miłostliwodzi niż
żeli potępi z sprawiedliwości. 2. Przeznaczeni znaczą się przez
synom Abrahamowych / tych zaś liczba Gen 12. Bog założył jako
piastu na ziemi / gwiazd na niebie 3. Apoc. 7 Jan S. wi
dował tak wiele zbawionych / że ich nikt policzyć nie mógł. 4.
Bog aby na nas sprawiedliwość wysłał nie nie leży / aby nas

zbawił /

zbawil / wſzyste krew wylał / Procz iako nieſpoſobie nie grze-
chy naſze prz chodſi / tak teſ musi być nie darmo wylana: a
zatem ſie: y ſie roſcia: a miſoſierdzie niſz ſprawiedliwoſć; i-
to teſ ſam S. Páwel to ſie zda przyznawac gdy mowi iſz wie-
cey nam dobrego i. Iſta Chryſtuſowa wzymila / niſzeli arzech
Adámow ſtoey. 5. Dwieſtety tylko chor a nanizſzy An-
yolow nágrážony i. ſi / aby z niego byli ſroze ludzey. a im cho-
ry wſſie z An-ol. m / tedy wielka ich liczba / a zaś dwieſcie
teſt chorow / ale klázm dia lánieyſzego rachunku iſz w ká-
zdy chorze równa teſt liczba An-olow / trzecia zaś część An-
yolow z nich zpadla / Procz mála wybráni z ludſi nápełni-
teden t. z An-ol. ſroze dwieſtá ludſiom áni óraz / áni iednemu
po drugim nie ſluz ſroza ſroza / ale ka. oemu iſſy. co za to
żywſy / idzie zatem / iſz przyhamney tak wiele teſt An-olow
iák wiele ludſi teſt / y było na świecie. A iſz An-olow to iſz
dwie części zbawione. a trzecia poſta do piekła z Lucypere m.
a dwie części równa iſz teſt lud ná świecie / tedy ná ſa-
m-go choru An-ol. ſrogo naprawe / trzeba żeby ludu z całego
świata połowá poſta do nieba / a coſ ná innych chorow An-
yolſch / z ktorych także trzecia część zginela? 6. Przez owiec
99. wſyſcy rozumieia An-olow / a przez iedno / wſyſkie lu-
dzie / teſzeli ſobie tedy Bog tak maży te iedne owce / to teſt lu-
dzie / iſz dla niew 99. opuſzcá / iákto to być może / aby z ludſi
miało mało być zbawionych? 7. Jedne iſz Chryſtuſ An-
tom wſyſcy / a dwie części ich zbawil / ludſiom ryſac ryſes
cy żeby ich więcej niſz dwie części zbawil. 8. Chryſtuſ ná o-
ſłániey wieczery daiać ſwoie krew Apoſtołom mowi. Ten
iſz kielich krewi moey / Procz za was y zá wſelkú wylana be-
dzie: gdy te mowi o wylaniu zbawienney / y iſz kielich ſwoy ods-
noſacym; bo ná ten ſłutek nie párzac / zá wſyſkie iſz krew
wylana. tedy z tych ſłow poſtánie ſie / iſz wielu będzie zba-
wionych. 9. Przypowieſci Chryſtuſowe ktore ſie mogą rozumieć

mlec o liżbie wybranych / toż się zdá namienić. Bo naprzed
wielu było zaproszonych na gody / a tylko jeden się znalazł bez
sąty godowcy / ztąd znáć iż z Chrześciany ktorzy ná te wešli
gody / takoby tylko jeden odrzucony. Powtore / iż kiedy po
zastaniu pszenice / każdy też chór zasiał / daleko przecie wieś
cey było pszenice. Póten też mądrych było tak wiele iáko
głupich. 10. Powtórza Bog t. E wielkie niebo stworzył dla
ciał błogosławionych / iż słońce ktore podobno tysiąc razy
wielkie jest niżeli ziemia / nie nie jest względem niebá Błogo-
sławionym nágotowanego / ktorzy je napelní / gdyby máto
być máto zbawionych / a gdyby jeden Swisty od drugiego
w nim był ná tysiąc mil / co by zá pociechá była z konwersas-
cey. 11. Jeżeli Bog wszystko czyni dla chwały swojej / tedy
daleko większa liżba zbawi a niżeli potępi ; bo większa chwa-
lá zbawiać niż karać / co ztąd znáć / że wiele barzo ná zbawie-
nie náše tożyl / a nie ná potępienie. 12. Wiecey má Bog
przygryn aby zbawił / a niżeli aby karał / o káre same tylko
grzechy woláia / o miłosierdzie prosi Biew Chrystusová / kto-
ra nieśkonńczenie przewája grzechy. Żłtania go do tego do-
broć y miłosierdzie tego / żłtania miłosć / ktora káždy ma do
dieleń rák swoich. 13. Jeżeli z Aniołów tylko trzećcia część
potępił dla ktorých nie postándowíł Sákramentom / ani ich
ná się wśtał náture / ani dla nich tak pracował iáko dla lu-
dźi / tedyć przystoi aby ludźi nie potępiál cáley trzećciey części
a zwłášćá że nas barściey miłuje niż Anioły / ktore iáko 99.
owiec opuścił / zá námi iáko zá senná się owca wdał / y do-
stawy iev / włożył iá ná swe ramię. 14. Nie zdáaby się go-
dna zapláta / tak cięzkih prac y okrutnych máł Chrystuso-
wych / gdyby máto ma zá to Bog duś oddał ná zbawienie.
15. Jáko Bog ile jest Duchem / ma niezłizona liżba Duchow /
ktorzy mu służą y Mléstkar czynia / iáko mówi Job cap 15. Czy
leśże liżba żołnierzow tego / tedyć też przystoi ile się stał głos

wies

16. Nie przy-
stoj aby rzemisanie konca dla ktorego prace podejmie/ tyl-
ko rzadko dostepowal/ a nie raczej pospolicie. a Bog nas dla
tego stworzil aby zbawil/ dla tego zda sie przeciw przysloy-
nosci y tego zci/ aby nie wiele ludzi do tego konca przycho-
dzili. bo by nie chesc byla zegarmistrza/ gdyby takie zegary
robil/ ze ledwieby ktory dobrze siedl/ lubo nie nie jest prze-
ciwniemu/ ze ktos taki zegar zepsuje/ ale gdyby ledwo ktory zo-
stal cały/ musialoby go to obchodzic. 17. Na co Chry-
stus umarl/ aby wszystkich zbawil. tak tedy gdyby sie Krol na-
woyne barzo wielkim tostem wyprawl/ y trudy nieznosne
podial/ aby swe poddane w sstie od nieprzytaciela zbawil/
a mogac zgola wybawic krom barzo wparcie przy ni przytacie-
lu zosilatacych/ a nie niewybawilby wielu/ ale malo/ moglby k-
to albo zadac do niego pomoc/ iz sie wyprawl po te o ktorych
wiedzial/ ze nie przytaciela odstapic nie mieli; bo tak prace tego
daremneby byly. albo przyjmowalby/ ze niegodna rzecz/ aby
dla niewielu tak wielkie prace ponosil. Musi tedy taka sie pro-
porcyja miezy pracami tego y prac pozytkiem naryadowac. 18.
Wznil Chrystus niekonczenie dosc za grzechy nasze/ za czym
nie nalezy niekonczony wyjscie/ aby sie maly pozytek od-
bawal. 19. Bog na zlowietku obraz swoy wyrazil/ przynoda
zas stale sie Krolowi/ gdy obraz tego palatki/ za czym przy-
stoj/ aby ich namniej palili/ gdy w sstie nie moga byc zas-
chowane. 20. Przeciw skonnosci swej przyrodzoney a do-
krey/ nikt wiecay nie czyni niz przeciw skonnosci/ chocby
rez przeciwno niey idac dobrze czynil. Wielka zas w Bogu
skonnosc do zbawienia nas antzeli do karania; bo karze az
nie tak przyniewolony/ a zechota zbawia; a rad idzie/ ze ze-
sciey zbawia a nizeli potępia. 21. Sam Chrystus mowi w
Psalme o wybranych. Beda ich liczyl/ nad plasel sa mnodzy
22. Bog Ociec za tego prace dal Chrystusowi ludzie wybra-
ne/

ne/ według owego co Chrystus mówi da Wyda/ Wyśce Ktores
mi dał/ zad tego z nich nie stracitem. Przytato tedy Bogu Wy
cu/ aby na wiecy dał Chrytufowi/ iako tego zasługi wazny nes
stonzenie 23. Jesli przeznaczenie do nieba iest/ przed upa
trzonemi zasługami naszymi/ iakoz S. Augustyn użył/ ze iest/
G. mab/ tak iż był O. Bog/ zeby miała część ludzi do nie
ba przeznaczyć. Jesli zaś przeznaczenie iest po upatrzonych
naszych dobrych sprawach/ poniewaz nasze sprawy/ aby dobre
były może Bóg sprawić/ dając iasne skuteczne ze szerey swey
dobroci/ dla zasług Chrystusowych/ G. mab/ aby miał dobroć
swoją hamować ięże w nas nie obaczywszy nagany godnego.
24. Iż dowody przeciwnego zdania Ktores sa.

1. Ze wiele iest Heretykow/ a ci potapieni beda. Może sie
odpowiedzieć/ iż wtęcy/ iedzy mi/ Ktozy nie ze złości/ ale
z niewiadomości za błędem idą/ Ktores zowie materiales, y
ci zbawieni być mogą. 2. Ze wiele Pogan. Ale podobno
przez dłuższy czas trwała prawowierzna wiara niż białochwał
stwo; bo y w głęboich Indyach nayduta sie iasli/ ze tam by
ła wiara Chrześcijańska/ a toż sie może rozumieć o czasach/ Kto
re po Adamie y Noem nastąpiły. 3. Ze wiele między Chrz-
ściány srogliwie żyje. Ale sie też upamiętywają/ y S. S. S. S.
Fragmentow używając/ z światą zchodzą. 4. Ze napisano: wies
le wezwanych/ a mało wybranych; ale sie może wkładać o
powołaniu do wiary/ do Ktorey wielu wzywają/ a nie wielu
sie iey chwytają/ ale tu może Kto rzec/ iż nie maś nic o wiernych.
5. Ze sa obławienia/ iż ze trzydziestu tysięcy/ tylko trzech sło
do nieba. Ale też wiemy ze iednego dnia ze S. Ursula iedes
naście tysięcy/ ze S. Zenonem dziesięć/ ze S. Maurycym sześć
albo siedmi/ innych G. sów y po trzydziestu y wiasey tysięcy
oraz zbawionych. 6. S. Chrysofom rozumiał ze w Antyoa
chii/ gdzie było kilką Ktoć sto tysięcy ludu/ nie miało być zbá
wionych náđ sto. Ale tam ná ten G. s bázno mnoga wielkość
była.

była pogan y Żydow 7. Tę cześi Noego tylko ośm dni
było wolnych od potopu. Ale nie w Hyscy potopieni tiorzy
zatopieni tak tego dochodzą z listu S. Piotra. 8. Sodoma
Gomorra y inne Miasta pełne były złech ludzi/ ale y tam też
były niemowlęta/ y wiele Miast było tiorze oraz cale stały
Nieszczęśliwymi. 9. Boś tiorze sto tysięcy śmęch masow wy-
szło z Egiptu á teli owu przysła do ziemi obiecany/ a to
była figura nas jako jest. 1 Cor: 10. Aleś tiorz dwu wiscey
zabawionych jako Noe/ Aaron y inni. Figura zaś była/
może kto mówić, w tym/ żeś śmy nie ufali iżeśmy ochrzczes-
ni y chrześciance ale dobrze czynili y grzechow się strzegli bo
by nam to nie pomogło iż śmy ochrzczeni: jako y onym że
przez morze czerwone przeszli. 10. Mierśca Pisma S.
Aleś te nie są tak iśnie aby tych a inaczey niemogli wy-
si dać. Racze przeciwne nardziś na końcu Niedz: 14 po
Światł. ch. Jednakże y za pierwszym zdaniem dowody mo-
ż. kto rozumiać.

Trzecia Niedziela po Wiel- kiej nocy.

Ewangelia y Jana S. w Radziale 16. od wiersza 16. aż
do wiersza 32.

O Nęgo czasu mówił Pan Jezus Uczniom swo-
im: maluczko a iuz mie nie wyrzycie: y za-
śie Maluczko, á wyrzycie mie: iż ide do Oycá. Mowi-
li tedy niektorzy z uczniów ięgo między sobą: Coż
to jest że nam powiádá: Maluczko, á nie wyrzycie mie:
y zaśie, Maluczko á wyrzycie mie, á iż ide do Oycá:

Xy

Mowili

Mowili tedy. Coż to jest co nam mowi: Málucżko:
Niewiemy co powiádá. Poznał tedy Pán Iezus że go
pytáć chcieli, yrzekł im: O tym sie pytacie miedzy so-
bá izem rzekł Málucżko, á nie wyrzycie mie: y za-
sie, málucżko, á wyrzycie mie. Záprawde záprawde
powiádam wám, iz wy będziecie płakáć y nárzekáć, á
swiat sie będzie wesił, á wy sie smecić będziecie, ále
smutek wáś w rádość sie obroci. Niewiásta gdy rodzi,
smutek ma, iz przysłá icy godziná, leč gdy porodzi
dzieciátko, iuz nie pámieta uciśnienia dla rádości, iz
sie człowiek ná swiat národził. Przetoż y wy teraz,
wprawdzie smutek mácie; leč zá sie ogládam was, á-
będzie sie radowało serce wáś, á rádość wáśsey zá
den od wás nie odeymie.

1. Co znáczy Málucżko nie obaczycie?

Mowil te słowa Chrystus do Uczniów po ostatni wieče-
rzy/ przez które im dawał żyć iz náziwcz miał umrzeć
y ták Málucżko miał byt niewidziánym: á potym Zmar-
twychwstałszy miał im sie przez 40 dni pokázáć/ y
táś miał byt od nich málucżko widziánym. Przez dni tedy
40 Pán niewidzieli/ a potym przez dni 40. áz do Wniebo-
wstapienia widymáli go. Chrysof: Cyrill: y dla tego Pán
te słowa mowimsy przedánie. Będziecie wy pláć á smut-
cie będzie wesił/ ále smutek wáś obroci sie w wesele/ to
jest/ rádujecie sie gdy mie Zmartwychwstałego obaczcie.

2. Ná

2. *Ná co tu Pán przýwodzi przyklad niewiásty
Rodzacey.*

Aby Apostoły wcielił / iáko by mówiac. Smećcie się iż
mam od was odejść / y to mam tak cięskło iest iáko by rodza-
czyn / cięskło iest iáko y one / Bo one tym się cięskają iáko by ich
długo trwać nie będzie / a iáko się w wesele obroci gdy syna pos-
tus / y wy też wieǳcie że frásunek wasz w pociechu się obro-
ci / Gdy mnie do niebá wozę / A do was stępiącego
Ducha S. obáćcie.

3 *Czemu Chrystus przypowieści używał?*

Cześcia iż w tymże kraju taki był zwyczaj: cześcia aby
Wznioświe przypowieść wyznaczać wáżić sobie nauka Chry-
stusowa do serca wbiła.

Cwarta Niedziela po Wiel-
kiej Nocy.

Evángelia v Jana Swietego w Rozdziale 16. od wiersza
5. aż do wiersza 15.

W On czas: Rzekł P. Iezus uczniom swoim: Ide
do onego który mnie posłał: a żaden z was nie py-
ta mnie, dokąd idzieś: Ale iżem to wám powiedział
smutek nápełnił serce wáśse. Ale iá prawdziwie wám powia-
dam, pożytecznie wám bym ia odszedł. Bo iezli nie odecy-
de, Poćieszyciel nie przyidzie do was. Ale iezli odecyde,
posle go do wás. A on przýsędzý, będzie karał świat z.

grzechu, y z sprawiedliwości, y z sędu, z grzechu mówię
iz nie uwierzyli w mnie. A z sprawiedliwości: Iz do Oy-
cá ide, á iuz mnie wiecej nie wyrzycie. A z sędu: iz ksią-
że tego swiatá iuz iest osadzone. Mám ci wam iepšie
wiele mówić: Ale teraz znieść nie możecie. Lecz gdy
przyjdzie on Duch prawdy, náuczy was wszelkiey pra-
wdy. Bo niesam od siebie mówić będzie: ále cokolwiek
uśłysz, to powie: y przyszłe rzeczy oznámi wam.
Onci mnie uwielbi: bowiem z mego weźmie, á wam
opowie.

1. Iáko Duch S. swiat strofuić?

Strofuić ukazuiac mu będacemu w pogaństwie błę-
dy tego/ y brzytkość Bogom y obrządkiem okoto nich/ á to
częścia przez wewnętrzne náchłnienie/ częścia przez Apóstoly: á
Żydom też pokazywał iáko w wielkich brli grzechach/. a to
osobliwie iáko zgrzesili/ że Chrystusa nie prz. ieli/ gdy iuz do-
statecznie opowiedziány y wyświadczone był. okázał im też że
nie mieli sprawiedliwości dostateczny do żywota wiecznego/
Okázał sáo strasliwy nátkory przyda niemierni. Toletus.

2. Czemu swiat niemoże przyjąć Ducha S?

Ktorzy wierza w Chrystusa y przykazán tego pśłusa/
nie są swiátym/ ále są wybránymi ze swiatá. Ktorzy zaś swiáto
swiatu/ w swiecie swej poćiechy záladali/ dla tego tam nie
moga przyjąć Ducha S. który jest Poćiechycielem/ bo on
swiat strofuić/ y od nieży swiátcewych sercá do Boga
odcłaga.

3. Do

3 Do kogo Duch S. przychodzi?

Do tego ktery miłuje Chrystusa/ także wy zaś i si ten ktory
chowa przykazywanie tego. orym mowi sam Chrystus/ Do
tego przyjdziemy y w nim mieszkanie założemy.

4. Jako Duch S. w imie Chrystusa posłany?

Ji posłany jest za tego zastępcą/ y na tego po całym świecie
cie wstawienie/ y na tego miysce/ dla tych przyczyn Duch
S. w imie Chrystusowe posłany/ iako też dla podobnych
Syn przyszedł w imie Ojca.

5. Jako Chrystus mowi że naden Ojciec większy?

Bo lubo wedle natury Boga Syn z Ojcem nie tak jest rowny
w Boswie iako jedność/ iedność wedle ludzkiej natury jest
mniejszy niżeli Ojciec/ y w ten jens te słowa zaraz Aposto-
lowie zrozumeli y Żydowi/ b. przedate Ewangelia. Ioán.
6. Iż sie zrad bardi na Chrystusa Żydzi oburzeli/ że powiadał
iż był Synem Bożym/ y rownym sie Bogu zmił/ k. Ies
dyby nie prawdziwy ten jens był słow onych/ należałoby
Chrystusowi rozumienie Apostolow y Żydow poprawić.

6. Czemuby Duch S. nie przyszedł gdyby Chrystus nie odszedł?

Przez to odcyćcie śmiere swoje Chrystus rozumiał/ przez
ktora zasłużył zesłanie Ducha S. a gdyby był Chrystus
nie v mair nie zesłałby Boga na świat Ducha S. Dla tego
też Duch S. na świat nie przyszedł aż po śmierci Chrystu-
sowej/ bo niegodzien był świat goś na tak wielkiego po-
krygo Chrystus z Bogiem nie potędnął/ y otrzymał mu grzechow
odpuszczenie. Ten Duch S. świat strasował z grzechow/ i
Żydom iako Poganom grzechy ich pokazywać przez Apo-
stoly.

14: ze sprawiedliwości/ poślantc iako sá'hwá Sárvávsá
Zydowka była sprawiedliwość: i światobliwość. Strofo-
wał Poganý pokázalac iz te co za Bogi v Kráistá sviatá
mieli/ sa Cárcei poropieni v od Chréstusa zwočieženi. Ten
Duch od siebie nie mowil/ bo nie z siebie pochodzi/ ale
od Oycá v Syná/ dla tego z nich mowil

7. Czemu zowie sie Czárt Xižáciem sviatá?

Czárt nie jest Twarcá a ni rzadca/ á u Priem sviatá
tá/ ledná zowie sie Xižáciem; bo návy sobie pánowánia
nád sviatém/ lubo spódom ne slábnem v zdrada/ v chetres-
mi nanomá ni/ pod mce svoja podobá ludžie sviatá sluzá-
ce. Salmeron.

8. Jáko Czárt dokázal že Chrystusa zábilo,
ponieważ nie do niego nie miał?

Nigdyby zít tego nie dokázal ábo Chréstusa vř zvo-
waný/ zdyby si z lóu slábo nedržal v mřzec/ á zátym tego
dokázal; bo sám Chrystus chéiał.

9. Jáko Pátr dokázal že go níkt nie py-
ta doká ižie, ponieważ y Piotr y Tomáš o to go pyćali?

Pyćali Apo-... doká idšic: to jest/ do
Rogo: do Oycá: ... do mebá; ale nie pyćali
dokády šedl: to ... przyšyny: iáko gdy
poryni Piotr ... z mřzenia Rzymšiz-
g/ doká Pátr ... Pan/ do Rzymu/
abym byl znou ... Eutymius. przydát po tym
Pan: iz to z ... pochodzi z wielkiego
Imatru/ Feory sece ach nápełnil.

10. Jákó w nich wiele iuſt. niſłania, ponieważ

Matth. 20. robotnikom ieden ſe gry. kury niebo znaczy
dawać?

Jákó różne Bog do naszych zaſług dale iſt. y iákó ro-
żne ſa naſze zaſługi/ tak też i na ſa nie zapłaca/ a tym ſpo-
sobem różne też w niebie mi. ſ. i. ni. / iedenak wſyſcy ieden
biora groſz; bo iedeny ſ. b. o. Boga / lubo nie wiedney
mierze/ ale wedle ſwoich zaſług/ tego ſe ſtala ſzczęſcia wze-
ſni. k. a. m. i.

Niedziela Piata po Wielkiey nocy.

Evangelia w Janá Świętego w Rozdziale 16. od wiersza
23. aż do 31.

W On czas Mowił Pan Jeſus Uczniom ſwoim:
Zaprawdę Zaprawdę wam powiadam: Jeſli o co
proſić będziecie Oycá w imie moie, da wam. Dotych-
miaſt ni ocoſcie nie proſili w imie moie. Proſcieſz, a we-
źmiecie: aby radość waſza była doſkonála. Tociem
wam powiedział przez przypowieſci. Przychodzić go-
dzina, gdy tuż daley nie przez przypowieſci mowić
wam bede: ale iá w imie Ojcu oznáymie wam. W on
dzień w imie moie proſić będziecie. Y nie mowie wá:
iż ja bede Oycá proſił Zá wámi. Abowiem ſam Ociec
miſi. a. e. was, żeſcie wy mnie umiłowáli, y uwierzyli-
ście

ście ziem od Bogá wysiedł. Wyszedłem od Oycá, á przy
sedłem ná świat: záś opuściam świat, á ide do Oycá.
Rzekli mu Uczniowie tego: Oto teraz iáwnie mowiś,
á żadney przypowieści nie powiádaś. Teraz wiemy,
że wszystko wiéś, á nie potrzebác żeby cie kto pytał.
Zgadze wierzymy żeś od Bogá wysiedł.

1. Czemu nie záwsze upraśamy o co prośimy?

Bo nie záwsze dáie nam Bog wiáre potrzebna do vproś
benia/ ktora jest vřnosć bez watpliwosci iż to otrzymamy
a lubo te vřnosć da Bog/ ná czas nie trwa w nas: lez y tá
wiára nie táł do táždy modlitwy potrzebna/ iáko do tey prz:
ktora o cud prośim; y dla tego tey wiáry Chrystus nie przy
pomina/ tylko łody mowi o prośeniu cudow. Jż záś nie
záwsze dáie Bog vřnosć do otrzymánia/ bez ktorey modli
twá nie nie otrzymawa/ lubo Gásem w cieřlietv potrzbie
garaco D. Siga prośim. To Gómi/ ze álbo nam pozvtes
Gómiu/ otrzymác tego o co prośim/ álbo też iż nie śže
re/ y prośim Gómiu prośim; iáko Krol Antiochus, 2.
Mich 9. z bóla ni v bólu/ nie zá to iálutac/ ięřiny Bos
gá ob ářni/ áni ná chwale Boska pátrzac/ ále tylko ná do
bre nářie-

2. Czego potrzebuie modlitwá, áby wysłuchána byla?

Potrzebuie pokory/ aby nie byla z pycha. Śáryzýřba/
godnym się sádzac wysłuchána. Potrzebuie żalu zá grzechy;
bo Iřa. 1. Pań mowi Ne wysłucham, bo ręce wasze pełne są krwi.
to jest/ grzechow. Potrzebuie vřnosci otrzymánia przez zá
řlugi Chrystusow. Alia też nieć wytrwánie; bo nie trzeba

rozumieć/ ał vsny zámie seden tylko pocięz smow iusiv o/
trzymali. Ma być modlitwa pełna y nabozna/ trzba iz
wspierac miłosierdziem pśywołani/ iakimśna/ postum/ zā
grzechy sie kłānem. Trzba iakē oddawac sie trzebā nā wo-
la Bōga. Te w sretie kondere gdy budzie miłā modlitwā/
ā pocięz nie nie sprawi/ w ten čas miłymy za to/ iz nam
w sretie iakē gny. Bog gdy nie dāle/ ni podyby dāl o
co prosimy/ ā przycym sretawāymy sie/ iz nam on mo-
dlitwā gny miłymy odpiać.

3. Czy wysłuchują Pan Bog grzesznego ?

Gdy grzesnik o co błędnego prosi/ pśpolicie Bog
nie wysłuchewa/ chyba ab przez to głowicā barziew vka-
rał. Gdy prosi o co dożydnego/ może być wysłuchāny/ dā-
leko wiecev/ gdy prosi o iwe nāwrocenie/ y z grzechow po-
rośanie. Wysłuchwā bōżem Bog grzesnika/ gdy nie mā
woli w grzechu zostawac/ y o to prosi co do zbawienia nas
leży. Powtore wysłuchwā/ gdy nie swoim ale Kościelnym
mianem prosi/ iako wiece wprasāia ktorzy w Kościele spie-
wāiz pieśni/ od Kościola postanowione/ Psalterz Kurs/ y
inne/ lubo sami iz w grzechach/ iednak dla tych cztymwā-
ia/ za ktore sie modli. Potrzebie kłāia choć od grzesnika
Zapłānā zā tego odprāwiona/ ma siois wage. Poctwarze
gdy modli sie grzesnik za te/ ktorzy onev iakē otrzymāia
ia godnemi. Popiate/ gdy sie modli w gorzkości wiāry. S.
Th. 2. q. 83. art. 16.

4. Czemu sie ma dobrze sprawować w grzechach leżacy, gnyż nā niebo nie febie przez to nie zaslugie?

Ma naprzęd dobrze sie sprawowāc/ aby sobie przez no-
we grzechy kary nie przygyniāł. Powtore lubo nā ten čas
nie zaslugie nā niebo/ iednak gdy wypokutowawšy do nie-
bā sie

18, Iáko sie modlemy z á Vmárte, poniewaz nie
wiemy kto gǳie z nich?

Ja potępiłem/ głup'woby było modlić się; bo im mo-
dłitwa nie nie pomoże/ ále też y z á tych którzy- ja w niebie
modlić się nie potrzeba/ nie wiemy z ás kto jest w niebie álb
w piekle albo też w Cyscu/ jednáż możemy się domyślać;
bo Poganin że idzie do piekła iásna rzecz jest/ że Młaczennik
do niebá/ iáko y dzieci małe po chrzcie/ y to iáwna. zostaje też
y do podobieństwa że inni Chrześcijanie Wierni po spolicie
ida do Cysca/ náczym nam dosyć/ abyśmy się z á nie modlili.

19, Co jest mieć wiarę żywą?

W ten czas wiarę mamy żywą/ kiedy rák wierzymy iá-
ko byśmy ná to patrzyli/ y rák nas to pobudza co wierzymy/
iáko nas poruszą te rzeczy które widzimy. Gdy mówisz w
sercu twoim/ Bóg mój jest w sersko dobro/ nágotował mi
niezmierzna chwát; gdy cie to do tego miłości rák zápala/
iáko gdybyś to samo oczyma widział/ masz żywą wiarę; y
owšem kiedy to co wierzysz wiecety w tobie sprawione/ niżeli
gdybyś ná to patrzył/ tedy masz wiarę żywą. Gdy słuchasz
misy s z taką wężewością/ iáko kiedybyś przed Królem
stał/ uważając/ że w oczách stoisz Królá niebieskiego/ masz
żywą wiarę. Kiedyć rzecze poważny głowiek/ iż ta potrá-
wá. Ktorey chcesz pożywać/ truciźna jest zarázona/ pewno sie
ley nie tknieš/ á poniewaz wiará wży/ iż w grzechu śmierć
jest zawarta/ kiedy sie grzechu strzeżesz/ masz wiarę żywą.
Kiedy masz przyiaciela Ktoryc wiele dobrego wczynił/ z wie-
lu niebezpiecznych rázow wypromódził/ mówisz sobie/ iákie
go mam obrazić: teźli tymże sposobem z Chrystusem Pánem
sie obchodzisz/ masz wiarę żywą. Jeżeli baržiey sobie wazysz
wieksze niżeli dożęsie dobrá/ duchowne niżeli zlen'skie/ y
baržiey ná nie robisz/ y prace dla duchownych podiste masz

wszystko poznawa. toż o widzeniu Bożim/ y innych łaskach
zmysłach/ ktorých Bog nie ma/ trzymać się powinno/ iż tego
myśliamy zmysłami/ tego on się baczniej dotyka. Wznawa
tedy y widzi Bog wolanie/ y zwołaniem złazone pragnie-
nie nasze/ y chce abyśmy go myśla y wstę chwalili/ bośmy od
niego zciśła y duszę wyciemni. Do ciąż zaś głos/ á duszę;
myśl należy y pragnienie. Pielanie zaś/ y refu zkładanie ná
to przydać/ aby ze wszystkich/ ile może być członkow
naszych miał Bog chwale y służbę. Do tego gdy się wstę mo-
dlimy/ błęśnimy to pilnie czynili/ samych siebie wstę stykać/
do nabożeństwa się wzbudzamy. Nád to/ gdy się wstę mo-
dlimy/ dwoma Bogu nasze potrzeby przekładamy/ to jest/
myśla/ ktora nasze potrzeby koniecznie wprzódza, á potom y
słowy. W Bościele zaś ná to się głosem modli/ aby sty-
sanych do modlitwy petudzano/ y ná to tak wiele razy O-
remus portarzaia/ ná to też y muzyka wprowadzono/ kto-
ra bzie nabożna była/ może wrożyć do nabożeństwa/ iż też
sa ktorým muzyka do nabożeństwa przestadza/ tym modlić
się myśla należy.

8, *Czemu pośpolicie dłużej trwa nabożeństwo
zamknięte ná modlitwie wewnętrzney, niż ná wstę?*

Ná to teżdr áffekt/ iż dłużej trwa gdy go w sobie kto
zatrzymywać/ ná wierzch nie wylewa/ iáko to znać po żalu/
gniewie ze. Kiedy go przez słowa ábo lzy nie wylewaia y dla
tego Levit. 19. Z dom grubym aby w sercu gniewu nie cho-
wali/ Bog słow y go wylewać dopuść/ iáko dopuśćáia rze-
zy nimyých/ ktorých kiedyby zábraniáno/ dalekoby się go-
fie działo. Z tey tedy miary y nabożeństwo przez słowa nie
wylane trwa dłużej.

9, *Czemu prosimy Swietych o modlitwe z á námi?*

Zda się/ iż przez to dzieje się Krzywda Chrystusowi/

gdyż on sam pośrednikiem naszym / iako pismo mówi. Aleć
się krzywdą temu nie dziecie / gdy żywych o modlitwie prosimy /
iako y sam S. Paweł prosił nie raz / tedy się też nie dziecie
gdy umarłych prosimy / którzy Boga widząc / w nim widzą
modlitwy nasze ; bo lubo się Święci modlą / udnają modlis-
twą ich ma waga z zasług Chrystusowych / dla tego też Ro-
ścił na końcu modlitwy przydaje. Przez Pana naszego Jes-
zusa Chrystusa zc. Sam Chrystus jest Pośrednikiem / ale
t takim który ma wszystko z własnych zasług. Drugiż zaś są
Pośrednikami z zasług tego / w który sposób Pismo Noweśkie
też zowie Pośrednikiem / y Święci zwać się mogą Pośred-
nikami.

10, Czemu prosim o grzechów odpuszczenie gdyż
je zniósł Chrystus ?

Tak zniósł Chrystus grzechy nasze Wzynkowe iako y
pierworodny. A przecie w pierworodnym zostaliśmy / jeżeli
się nie ochrzczemy / tak też y w wżynkowych zostaliśmy / w któ-
reśny po chrzcie wpadli / jeżeli za nie nie bołatujemy. Wy-
plącił za nasze grzechy Chrystus / ale tym sposobem / iż tą wy-
pląta iakoby w Starbie leży teżże Bogu za każdego sięgiel-
nie nie oddana / a każdy z niej wstałszy ile chce przez uży-
wanie Sakramentów / modlitwy zc. za siebie Bogu płaci.

11, Co to jest w Imię Jezusa prosić ?

Imię Jezus znaczy Zbawiciel zrad Grzegorz S. mo-
wi: że ten tylko prosi w imię Jezusa kto prosi / o rzeczy do
zbawienia należące. S. Cyrill. zaś mówi iż prosić w Imię
Jezusa / jest prosić przez godność y zasługi tego. Apostoło-
wie zaś / o których w tej Ewangelii / o nic nie prosili w Imię
Chrystusa ; bo go mając przytomnego o nic przezeń nie
prosiłi y Bog a.

12. Dla czego Bog każe sie prosić o dary swoje?

Bog nas miłuje / y dąć nam postanowił / ale aż o to prosić będziemy; bo tego jest Włafiat tego godzien / abyśmy się przed nim upokorzyli / wyżnali się być potrzebnymi łaski jego.

13. Dla czego tu Czelnowie mówią do Pána:

Teraz poznaliśmy że miłko wiez?

Bo postrzegali że ich myśli wiedział / y na wątpliwości które na myśli mieli odpowiadał. Cyrill. Tolet.

14. Czemu nie prosim Chrystusa w Litaniach,

aby się modlił za nami?

Chrystus ile ciałem modli się za nami: o czym Ioan. 2. Rom. 6. & 8. tednát ra wy. nanie tego Człwá / y żebyśmy tego różnoś od Świstych innych pokazáli / nie prosimy aby się za nami modlił / ale aby się zmiłował.

15. Czemu nie prosim Duchá S. aby się modlił za nami?

Píše Páwel S. Rom. 8. iż się Duch S. za nas modli ze łánami niewymownemi / tedvé zdá się iż moglibyśmy go prosić aby się za nami modlił. Ale Duch S. tenże jest Bog co Wólec y Syn / dla tego nie ma się do kogo modlić / ale ma iáko y Oycu nakáz y wstychwać prośacch. Dla tego Oycowie SS. pemiemone słowa Pána S. tak wótka: dáo: iż Duch S. nie sam się modli / ale w nás zbudza nabożeńswa / y iży y wódy chanie / z ktorým się modlemy.

16. Czemu się nie modlemy do umarłych w.

Czysu będących?

W owsem wóy S. Th. 2. 2. q 38. art. 4. ad 3. że ani prześtoi modlić się do nich / gdyż i fge nie są w chwale Bożey / y wlasne

własne winy przez męki wypłacać. Modlić się zaś do dusz
dziatek po Chrście zmarłych godzi się / bo te męka w chwa-
le wiecznej. Ledesma in 4. quest. 216. art. 10. Ale Kościół
S. nie do wszystkich chwaty oney sązywadaćch / publicznie
się modli / ale tylko do tych / które wznawia Sre-vm. W
osobności jednak może się każdy y do tych dziatek modlić / y
do innych o których ma wielkie podobieństwo / że są w nie-
bie. Sylu Tabiena. Do D. w onych w od blani będących
przed Pánstom zmarłych oślá niem modliwano się y publi-
cznie; bo oni nie nie cierpeli / tylko na przypuszczenie do
niebá oczekiwali / y pismo 3 żyłacym ludziom znąc dawáto /
że oni woczwie modlili się sążnosc. 2 Mich 2 & 15 Iere-
mias 15. Ezech. 14. które wádo ności o dusz b w Cyscu są
trzymanych nie mamy. A lubo Paschasius w Cyscu będący /
ná modlitwe żywych cud vžyuit / o którym piše Gregor
S. lib. 4. Dialog. cap. 40 nie izby one modlitwe Paschas-
ius w stichal / ále žeby przez ten cud nábo vžy. S. Th. in 4.
dist. 15. quest. 4. art. 5. potajal ludziom P. Bog že dupá Pas-
chasiusowa temu była wpodobána / lubo w Cyscu zátrzy-
mána.

17. *Czemu się niegodzi modlić zá wyklety,
zá Heretyki, Schisnátyki, Zydzy, y Pogány?*

Godzi się zá te wáskstie modlić / ale w potáiemności /
nie w publicznych modlitwach od Kościóla postanowionych /
bo tácy nie máia z Kościólem spolecznosci w pomocách du-
chownych / które od niego mieć mogli. Dla tego nawet Ká-
techumenom / to jest wáre tuz młádcy / ále iestže nie o-
chrzconych / ode Misy odganiano. A sam Kościół tylko się
w Wielki Piątek zá wzorz pomienione / á nie časem innych
modli; bo w ten čas nie odprawuje ofiary / która tylko za wier-
ne ma być gnyiona.

ba sie dostanie y z tych spraw swoich dobrych będzie miał
pościech. Potrzebie/ przez dobre wżynki przyspasabia sie
do pokuty/ y do łaski nabecia. Dostawa też przez to prawā
do zapłaty dagesney/ przyzwyczaj sie do dobrego/ sam so-
bie pościech. Synu bo tāsda sprawā dobra to ma/ iz wweśla
tego/ co iz żyni.

5. *Czemu Bog nie zawsze dobrych wysluchywa?*

Jż nie zaś sie wysluchywa/ pokazuje sie to na Samuelu/
1. Reg. 15 y na innych/ ale jednak dobrzy mają y Bogā zasz-
ge na żywot wieczny.

6. *Jako rozumieć Matth. 18. gdy dwa albo
trzech prosić będą ze ich Bog wyslucha?*

Wyslucha y jednego Bog sposobem powinnym prosia-
cego/ ale przedzy gdy dwa albo trzech o toż same prosia/ by-
le tylko ich prosba miała kondecyie wzwyż opjane.

7. *Jako to rozumieć co Chrystus mowi, nie ia
proszę Oycā, gdyż prosił Oycā?*

Modlił sie Chrystus za nami/ prosił aby zesłany był Duch
Święty/ zaczęli sie to mō rozumiec/ iz do żasū onego sam
Chrystus prosił/ a napotym y Chrystus y jego Aposto-
wie. albo też iz Chrystus mowił/ nie mowi o tym iz Oycā
za was prosić będą.

8. *Czemu do Bogā słow modląc sie używamy,
gdyż wśu nie ma?*

Bog nie słyszy takim sposobem jako człowiek/ ale wśy-
sko swym rozumem rozumie/ a jako człowiek wprzod wśyska/
wśy swym rozumem ogarnia/ tak Bog bez słyszenia słysząc/
wśy

za szczęśliwe/ masz wiara żywa. Jeżeli wiedząc y wierząc
taka chwala albo męki po śmierci naciępniesz/ oddasz się za cno-
ta/ a przed występłami uciekasz/ toś w tobie wiara żywa.
Dla tego Jákob S. w Rozdz. 2 mowi. Pokaż mi wiara/ two-
je uczynkami. Kiedy wierzyś y nieśkonczoney dobroci i. si-
Bog/ y masz nadzieję/ iż cię w każdym niebośpieczeństwie bez-
dnie ratował/ ponieważ dla ciebie krwi nie żałował/ tedy ani
tego co żywym większym dobrem żałować nie będzie: masz
wiara żywa. Yten jest sens słow o tych/ ktorzych Święci w
starym Testamencie żywali: żył Pan przed krótkiego stoie-
oblicznością. Takbowiem z Bogiem swoim obchodzili się/
takby nań patrzali/ a grzesznik tak się sprawuje/ takoby nań
Bog nie patrzył/ y takoby to sen był co wierzy. Ofor. Conc.
Fer. 5. post Cincges.

W Niebowstąpienie Pańskie.

Evangelia y Marka S. w Rozdziale 16. od wiersza 14 aż
do końca.

Czasu onego: Gdy iedenastcie Uczniow w stołu sie-
działo, ukazał się im Pan Jezus, y wymawiał
im niedowiarstwo ich, y zatwardzenie serca, iż tym,
ktorzy go widzieli śmartwychwstałego, nie wierzyli. Y
mowił im: Idąc na wszystkie świat, kazcie Ewangelia
wszemu stworzeniu. Kto uwierzy y ochrzci się, zbaw-
ion będzie. A kto nie uwierzy, będzie potępion. A
cudá tych co uwierzą, te naśladować będą. W imię
moje czarty będą wyrzucić; nowymi ięzykami będą
mówić; węże będą brać; y choćby co śmiertelnego pili,

sko-

skodzić im nie będzie; na niemocne ręce będą kłaść, a
będą zdrowi. Atak Pan Jezus, potym gdy rzecz do
nich odprawił, wzięty jest do nieba, y siedzi na prawicy
Bożej. A oni wyszedłszy, przepowiadali wszędy: którym
Pan dopomagał, y naukę ich potwierdzał przysłomne-
mi cudami.

1, Wiele było Uczniów którzy patrząli na

Panśkie Wniebowstąpienie?

Rozumiecie pospolite ze S. Pawła słow 1. Cor. 15. iż wie-
cey niż pięćset ludzi na ten cud patrzało/ iakoż też należało
aby tak znaczny cud miał świadków wiele aby łatwiey temu
inni uwierzyli.

2, W jakich sukniach Chrystus jest w niebie?

Sukien używamy/ albo dla zakrycia brzydkości/ albo
dla obrony od zimna y innych niepokojów/ albo dla ozdoby.
zatem gdyby w niebie był potrzebowany/ musiałaby zpo-
mientowanych Etera tego wyciągać przyczyna/ a zatemby lu-
dźle w niebie będący/ nie mieli całego błogosławieństwa y
szczęścia. Ani tedy Chrystus/ ani Błogosławieni będą w nie-
bie nie zakrywali/ z grzechu bowiem będąc pozbawieni wstępy do
Jadanie/ gdy wpadł w nieposłuszeństwo przeciw Bogu/
ciała też swego wstąpił w nieposłuszeństwo z/ Eterem wstąpił na
stąpił. Dla tego S. Augustyn lib. 12. de Civic. mówi: że za-
den głowie głowi/ iako w niebie nie jawi się/ ale tak się wy-
ciroyim stanie iako rwać/ albo piekło ofo/ gdzie nie o ja-
dony brzydkości nie pomysł. A do tego przez ciało do wne-
szenności ieden drugiego w niebie przeniesienie oblem/ zatemby

Nas

też

też y przez ślasy przestępele / y ślasy nie nie zadrze. Cuda
tło zaś samo z ciał onych wyniadae / w ślasy nie ozdoby / i to
reby z ślasy rabywać się mogły na grody.

3. Czemu Chrystus ślasy używał a nie ladam
przed grzechem?

Lubo Chrystus nigdy nie zgrzeszył / ani mógł zgrzeszyć /
jednak niektóre grzechy należące iakoby ślasy na się przy-
jął iako śmierć / boleści / żuście śmiśn / y inne; z tych tedy
przyczyn ślasy potrzebował. Nawet po Zmartwychwstaniu
w sukniach się pokazywał / y w nichże do nieba tak daleko szedł /
po to go mogło ludzkie oko dojrzeć / a potem ślasy zniknęły /
sukien na ten czas dla tego rzucił / aby ludzkom sukien używa-
jącym / pokazał się podobnym.

4. Czemu nie wysłszy Wierni cuda czynią?

Chrystus powiedział: iż ktorzy wierzą beda cuda czyni-
li / ale tego nie mówił / aby każdy u kogo miał czynić /
ale tylko że wierni mieli cuda czynić / to jest / między wiernie-
mi nabywać się beda niektórzy tacy co beda cuda czynić /
takowym sposobem mówiem. W ślasy zwierzę był w Arce
Noego / to jest / że w ślasy zwierzę cokolwiek. Tych kto-
rzy cuda czynili na początku Bożego w rzeczy się już teraz
nabywają; bo teraz przecie zaś się nabywa się w prawdzie-
wym Bożym niektórzy / co cuda czynią.

5. Jako dzieci małe zbawione bywają, ponieważ
wierzyć nie mogą?

O tych tu tylko rzeczo / że wierzyć powinni / jeżeli
chcą być zbawieni / do których wysłano Apostołów aby ich
wiary nauczyli / a pewnie nie do dzieci małych / które iż jest
że rozumu nie używają / wiary też nauczone być nie mogą:
zatem też dzieciom dość do zbawienia / że ochrzczone beda.

Nie-

Niedziela Szosta po Wielkiej nocy.

Evangelia v Janá 8. w Rozd. 15. od wiersza 26. á w Ro-
zdziale 16. do wiersza 5.

ONego czasu: mowił Pan Iezus Uczniom swoim.
Gdy przyjdzie Poćieszyciel, ktorego ja wam pošle
od Oycá, Duchá prawdy, ktory od Oycá pochodzi: on ci
o mnie świadczyc będzie. Tę świadczyc będziecie;
bo z emna od pocztka iesteście. Tomci wam powiedzial,
abyście sie nie gnušyli. Wypuścáć was z božnic bedą;
Ale przydźie godžina, że wšelki ktory was zabié,
mniemáć będzie że czyni póstuge Bognu. A to wam o-
czyniá: iż nie poználi Oycá ani mnie. Ale ci to
wam powiedzial: abyście gdy tá godžina przydźie,
wšpomnieli ná to, że ja wam opowiedzial.

1, Iáko te słowa rozumieć Chrystusowe: Iáko
má Ociec umilował, tak ja was miluie?

Pewnie Chrystus iáko nadwššidlie ludie lepšy, bšr-
šiey tež niž ktorychliwieš od Boga umilowány. W tym te-
dy rowna te dwie milošci Chrystus. Ze iáko Bog náture
ludŝka Chrystusowa bez žadnych zášlug v milował/ gdy iá
do Božstvá přivlažyl v daráni oraz niebššiemu nápešnil/
tá náš tež Chrystus přešed wššyššiemu nášemu zášlugšmi v-
milował/ y jobi obrát y do wiary powolał. Aug. tr 85. in

Ioan. 24^{ym}. Nam pomienionych Chrystusowych ten jest.
Iest. Tym sposobem nas Chrystus woliowal/ ktorym spo-
soben. Bog Chrystus a/ lubo nie tak ba. 30.

2. Czemu Chrystus z początku nie powiadał
Aż od Ojca Duchu Świątym?

Bo sam jest że z nami i a sm. eie zstawał w cięści i e aż
kiedy miał się z Apostołami rozstać/ dopiero o innym po-
wiada im pocieścicielu Aug. tr. 94. in Ioan.

3. Czemu Chrystus mówi że Duch Ś. pochodzi
od Ojca, a nie przymiennie że y od Syna?

Bo już wprzód pochodzenie Ducha Ś. od siebie mówił
i/ gdy mówił. Ja wam go pośle/ gdyż w Bóstwie żadna
Osoba drugiey nie posła/ tylko ja/ ktora od niego pochodzi/
gdz nie inaczey posła tylko przez pochodzenie od sie-
bie/ a zatem nie trzeba było przedawac tego od Syna po-
chodzi/ boby toż potwierdził co przedtym powiedział.

4. Iako Chrystus posła Ducha Ś. gdyż Duch Ś.
iako Bog, jest wszędy?

Posłanie Bóstwey osoby na świat na tym należę/ iż lubo
tam już się przedtym była ona osobą/ dośad ja posylała/ i e-
dnak iestże nowym sposobem tam być pozyna. Tak gdy Bog
Ociec Syna posłał na świat/ Syn na świecie być począł w
naturze ludzkiej. Gdy Ducha Ś posłał/ począł być na
świecie/ y okazywac się w dárach świętych/ lubo przedtym był
na świecie innym sposobem Bogu należącym.

5. Czemu Chrystus mówi o Duchu Ś. Ja wam
go poślę, gdyż przeatym powiedział że go Ociec pošie?

Bo kiedy Chrystus ile Bogiem jest Ducha Ś. posłał/
oras

oraz po też Oślec posłał/ a gdy Oślec oraz v Syn; bo o hā
du d i a o u d n e m o l a n a l a / t a k t e ż t e d n y m ż e p o ż a t k i e m s a
Duch S. t a k e g o t e ż o r a z z O v c e m y m o d a d e b p o i r l a . P a
r y j e s D u c h a S. s a o d c a l e y T r o j c e S. b o s p r a w y o t l o
s t a r z n i a s a n i e r o z d z i e l n i e . t r o j c e S. c a l e y . T e s a m o
d n e k m y r s t k e t r z y c s o t e v i c i e l o n e s i e d y s i e o s l a S. n e w
s t a m e n t a l a / k e o t o b y s a r o j n e ; V i a t m i a / m o l a / n e c t e d n a
m e n s t p i e d / o d m o l i z a s y n c e s p r a w y p e c h o d z a w e t r z e c h
o s t a t k b e d a c e y / n i e o d s a m e y c s o t y .

6, Czemu Duch S. nie mógł przyiść nā świat,
poki Chrystus nie odszedł?

Bo Ap. Stolarie kārzo s i e w o b e c n o ś c i C h r y s t u s o w e y
m e d l e c i a l a s a d a a c / m i e l i t a k a p o c i e c h e / i z o D u c h o w n o
j e g o o b e c n o ś c n i e t a k o b a l i / k t o r o m i a t i m s t a m i e D u c h S.
a C h r y s t u s a p o s t r a d a w s i e / b a r ż e j o b a c p o c i a l i o D u c h a S.
y o d r a s i e y g o p r a g n a e / b a r ż e j s i e n a l e g o p r z y i s c i e g o t o w a l i .
August.

7, Jāko Duch S. Chrystusowi dał świadectwo?

D a ł ś w i a d e c t w o / c u d a m i d z i w n e m i n a s k a C h r y s t u s o w
m e v t w i e r d z a l a c / h o y n i e s i e c a l u d z k i e o s w i e c a l a c / a b y
p r a w d e p o z n a l y / z m i a k s z a l a c r o z u m y v m e l a d o l a c n i e y s i e g o
z e z w o l e n i a n a b a r ż o t i u d n e w i a r y n a p e y t a l e m n i c e / k r u p a c
t a r ż e z a t w a r d z i a l e s e r c a d o p o k u t y .

8. Ktore s z s p r a w y C h r y s t u s o w e k t o r y c h n i k t
d r u g i n i e w e z y n i l ?

T e s a z a z d a n i e m S. A u g . t r a c t . 9 1 . i n I o a n . V i a k a r m i e s
n i e t r o c h a c h l e b a n a p u s z e y l u d u k i l i a t y s t e c y c h o d z e n t e p o
w o d z i e / o d m i e n i e n i e w o d y w w i n o / v r y n p o d . b n e / k t o r e c h
z a d e n n a s t e l e c i e p r z e d C h r y s t u s o w y m p r z y s c i e m n i e w e z y n i l /
a l u b o

á lubo też niektóre podobieństwo Chrystusowi Pro-
dy wyznali/ zaowiedniał cudo o tak wiele nie wyznali.

9, *Jako Żydzi grzeszyli zabijając Apostoły, po-
niemaz rozumieć że to czyniac, Bogu przysługę czynili?*

Nie każda rozumienie y sobie uformowane sumienie
od grzechu wyprawia/ iako y to Żydow y Pogan nie wymo-
wilo/ że rozumieć przysługę Bogu czynili zabijając Apo-
stoly; bo ta niewiadomość o prawdzie była w nich gruba y
dobrowolna y z której łatwo mogli wyrwać/ y wyrwać byli
pominąć bo gdyby nie złość ale zdrowym się rozumem
rządili/ y wystrachali/ y rozumem Apostolow/ poznali-
by byli prawdę/ y obażyliby że Apostolowie nie byli smier-
ci godni/ y że ich zabijając/ złe czynili. Smysłone to by-
ło y Żydow y Pogan są natem; bo nie raz się nspatrzali/ iż
to iako były potwarzy/ które na Chrześciany kląsiono/ á
przecież zabili. Wiedzieli że naktá ich przepowiednia S. y rozu-
mem zgodzają/ á przecież ich krwio łaczeli/ á lubo w tym po-
kazywali po sobie przysługę przeciw Bogu/ to ich nie wy-
mawia/ bo się z tym na złym gruncie sadzili.

10, *Czemu Chrystus do Żydow się udał, ponieważ
wiedział, że od nich nie miał być przyjęty?*

Gdyby nie miał Bogu przechodzić tylko do tych o któ-
rych wiedział iż go przyjąć mieli/ tedyby też ani prawa nie
miał dawać/ ponieważ wiedział że go ludzie wiele chować
nie mieliby/ á nie chowając ciężcy grzeszyć/ niżeli kiedyby im
prawa nie dano. Jako tedy należało Bogu aby dał prawo/
żeby ludzie grzech poznali y szukali odpuszczenia/ tak też po-
trzeba było aby Chrystus na świat przyszedł; bo świat wie-
le występłom za cnoty sobie pożytywał/ w którym jest od
Chrystusa światłość/ y na drodze prosta nawiedżony. Chry-
stus

Sus też miał gra. chy archi. / a ktorey też mióru przystało aby
do grzechy ch. przystędi. Salmeron to. 9. m. d. 6.

11, Jakże może kto Boga mieć w mienauści?

Bednery rzecy debier. i. t. nierówności nie może: a
Bog jest dobrej ród. w. f. l. nie debia. w onsem sama dobroz
cia / a praca. a. h. d. u. ce go. i. t. nierówności; bo na tego s. r. a.
w. y. w. przelaz. a. nie ile. (a. d. l. m. p. l. i. c. / i. t. g. ile. s. a. przeciwne
zlecy tego. a. o. l. i. / y. z. a. t. y. m. z. l. e. s. a. i. m. i. d. z. a. Salmeron.

12, Czemu Chrystus Duchá S, zowie Duchem
prawdy?

Bo Cyr. Bóg. i. s. p. r. o. w. d. e. / a. D. u. c. h. S. jest też Synowi
K. m. Duchem. J. a. t. y. m. i. e. s. t. D. u. c. h. m. i. p. r. a. w. d. y. / i. e. s. t. z. a. s. Duchem
Synem K. m. / bo go. i. c. h. n. i. e. Syn z. O. y. c. e. m.

Niedziela Świąteczna.

Evangelia v Janá S w Rozdziale 14. od wiersza 23. do
konca.

ONego czasu: Mowil Pan Iezus Uczniom swo-
im. Iezus mie kto miłuje, leżcie chował słowá
moie, a Ociec moz umiłuie go, y do niego przjdziem, y
a. m. i. e. s. k. a. n. i. e. w. n. i. e. g. o. w. z. y. n. i. e. m. y. Ktoć mie nie miłuje,
słowu oich nie chowa. A słowo któreście słysiel, nie
i. e. s. t. i. e. m. o. i. e. : a. l. e. t. e. g. o. k. t. o. r. y. m. i. e. p. o. s. t. a. ł. O. y. c. á. T. o. m. i. n. á.
p. o. w. i. e. d. z. i. a. ł. w. w. a. s. m. i. e. s. k. á. i. a. c. Lecz pocieszyciel, Duch S.
ktorego Ociec pošle w imie moie; onci was wšystkiego
nauczy

nauczy, y przypomni wám wszystko comkolwiek wam
powiedział. Pokoy zstáwne wam, pokoy moy dáie
wam. Nie iáko dawa świat, ia wam daie. Niechże sie
nie trwoży serce wáše, ani sie leká. Słyszeliście žem ia
wam powiedział: O odchodze y wroce sie do aas. Gdy-
byście mie miłowáli, wždybyście sie rádo wáli, iż ide do
Oycá: bo Ociec większy iest niżli ia. Terazem wam po-
wiedział, przed tym niż sie stánie: iżbyście gdy sie stá-
nie wierzyli. Iż z wámi wiele mowić nie bede. A-
bowiem idzie Książę tego świata, á we mnie nic nie ma.
Ale iżby świat poznał, że miłuię Oycá: á iáko mi O-
ciec rozkazał, tak czynie.

1, Czemu Duch S: pokazał sie w osobie ognia?

Bo iáko ogień zágrzewa/ oświeca/ oczyszcza/ y wiele po-
trzebnego do życia ludzkiego sprawuje/ tak Duch S. podob-
ne tym skutki ná Duszách czyni.

2, Czemu Duch S: stáwił sie w osobie wiatru?

Bo iest potrzebny ku niebu idacym/ tak wiatr po mo-
rze żegluiacym/ á tak miły/ iáko gdy wiatr w cieple goracé
ochładza. W osobie przeto tym ná swoim rozumnieniu iáko wi-
cher wynosiá z sie łamié: deby: leżące z pokory ná ziemi ku
niebu podnosi/ złe złączone rozrywa/ wpádłe ná jednym miey-
scu/ ná drugie przenosić.

3, Czemu sie Duch S: w osobie ięzykow pokazał?

Przez

Przez Iezus smutne cieśamy / dałemy rade / pomagamy / naużamy / pobudamy / serca dodamy / umiastamy /
a też skutki w nas Duch sprawuje / dla tego sie też w osobie
Iezusow pokazal.

4. Czemu sie dał widzieć innego czasu Duch S.
w osobie gołębicy

Bo yz sam łaskawy / wstydlivość / y cichość w nas sprá-
wuje / y żagrzech łamenty / na łstalt gołębicznych łżenia.

5. Jákó nas Duch S. cieśy?

Cześćcia pokuta y žal zá grzechy w sercu naszym wzbu-
dzáiac / a záty n nie mála otucha łáski Bożey y miłostídzia:
Cześćcia grzechy odpusťzác / Cześćcia dáiac w utrapieniách
wnetrzna pociecha / że ie cierpliwie / y owšem z radością po-
nošiemy: cześćcia wzbudzác nádzíete / łz ošłagniemy dźie-
dzictwo Chrystusowe / Cześćcia dáry y łáski rózne zá nas wy-
lewáiac / Cześćcia niektórych w łáscie Bożey do ošłátniego w-
niey wytrwania utwierdzác / Cześćcia osobliwie przyšmier-
ci niektórych serce rošpóšami duchownymi nápełniaiac.

6. Jákó Duch S. w Kościele Chrystusowym zostáie?

zostáie w Kościele / miáre prawde až do łonćá swiátá
dochowýwáiac / do swiátobliwošci wzbudzác nie przestáiac
Sákrámenty S. w smey łżerošci zátrzymúiac / Košciół sam
w przełádowániách zachowúiac.

7. Jákó Duch S. iest Duchem prawdy?

Nie tylko że iest Duchem Syná / Etory iest prawda / ále
też iest Duchem prawdziwym. Odłrył też w nowym testá-
mencie prawda tátemnic Bożych / Etora w starym była zátaioš

na/ y do wśierzenia tej prawdy ludźle prowadził/ y nakla-
nia/ aby wedle prawdziwej nauki żywot swój prowadzili.

8, Jákó Ociec posyla Duchá S. w imie Syná?

Posyla w imie Syná Ioan. 14. to jest/ aby był ná młye-
scu Syná po iego Wniebowstąpieniu/ albo też posyla w imie
Syná/ to jest ná wola y zdanie Synowskie.

9, Jákó Duch S. miał nauczyć tego Apostołow
co iuż od Chrystusa slyšeli?

Wiele rzeczy DŹniowie slyšeli od Chrystusa żyłacego/
Ale nie wšytko przed przybyciem Duchá S. rozumieli/ nie
wšytkiego też powiedział Chrystus/ iáko ięšče do slyšá-
nia nieposobnym/ iáko jest Ioan 16. a to im oznámil pos-
tym przez Duchá S. Wiele też zapomnieli co od Chrystusa
slyšeli/ a to im przypomniał Duch S.

10, Czemu Chrystus dla natury ludzkiej zowie się
mniejszy od Oycá, á Duch S: się nie zowie
lubo się pokazał w osobie ognia wiatru &c?

Co się może grzech ominiąć mówić o głowieku/ to
się mówić może o Bogu Synu Wcielonym; bo jest jedna o-
soba z człowieczą naturą y z nią prawdziwie zjednoczoną/ y
z tad mówimy/ Bog umarł/ Bog wstąpił/ Chrystus
mniejszy od Oycá. Duch zaś S. nie zjednoczył się z nami
rzeciami/ w których się pokazał/ Ale ich tylko ná się przyiał
posławsz/ iáko wiec czynia Aniołowie/ gdy się widemnie po-
kázują/ y nie stał się z nami iedną osobą/ dla tego też o nim
się mówić nie może/ co się mówi o stworzeniach/ w którego
się osobach pokazał/ z tad też nie może się mówić że ułł go-
łobica/ że la rąć.

11, Iáko Duch S. miał przysć ná świat, gdyż
dawno ná świecie przez Proroki mówił?

Wedle Bóstwa iest y był zámke w śady Duch S. wedle
zás dánía daru Proroctwá y z śpował ná Proroki/ á we-
dle bázno wielu y osobliwych dárow/ wedle obietnice Chry-
stusowey przyszedł do Apostołow.

12, Iáko Duch S. nie z siebie mówi, ále co od
Chrystusa usłyszał?

Wykłada to S. Cyrillus lib. 10. in Ioan. cap. 41. Nie z
siebie Duch S. będzie mówił; bo to mówić będzie co od Chry-
stusa usłyszał/ to iest/ teyże wiáry będzie uczył/ ktora Chry-
stus Apostołom podał.

13, Czemu Chrystus o Duchu S. mówi, iż z
niego weźmie?

Brat y bierze od wieka Duch S. pochodzenie od Syná
Iákoż tedy o nim mówi/ że weźmie? Pochodzenie to wie-
szniesz/ dla tego o nim zároveň mówić się może/ wziął te/
bierze/ weźmie; bo wieczne rzeczy od wielow badacz/ nie
znáia czasu/ á słow innych nie mamy krom tych/ co czas wy-
rażáia/ dla tego w tej máterey/ ktoregokolwiek zároveň
wżyć możemy.

14, Czemu przy zstąpieniu Duchá S. sum cá-
ły dom nápełnił?

Zepánie Duchá S. stáło się o godzinie trzeciej ná dzień/
grzmot był wielki w onym domu usłyszány/ y sum wiátro-
wy powstał gdzie byli Dániowie/ y dom on cały nápełnił/
á to ná znák tego/ iż cały Kościół Duch S. nápełnia/ po-
czął się języki podzielone iáko liście/ ktore się wiáza pospólnie
Bbbz

u jedné v galazji/ ná znát iz od jedného Duché S. sa wšytkie
dru/ lubo między seba różne: bylv te izyfi ognisse/ ále nie
palace/ v jeden znch vá adl ná každym z Dgniew / iakoby
w nim sobie czyniac mieskanie.

15. Iáko stárzy Grekové trzymáli o pochodze-

u Duchá S. od Syna?

Przywlo de tu listu stárch Ovcow SS. Grekow/ ktos
rzy sami ná to odpowiedza S. Basilus lib 3. contra Eunomi-
um ták mowi. Duch S. iest po Synu wtory; bo od niego ma
iesticstwo/ y od niego bierze/ y zgoła od tego poczatiu po-
chodzi. S. Chrysostom ad Neophytos hom. 1. in exposit.
Symboli. To iest Duch pochodzacy od Oycá y Syná/ ktory
rozdáte dary wlasne každemu iako chce. Cyrill Alexandryjs-
ki lib. 5. Duch S. od obudwu wedle iſtory iest/ & epist. ad
Nestorium. Lubo Duch S. iest w wlasney osobie ile iest Du-
chem á nie Synem/ nie dla tego iedná od Syna oddalony/
wplywa bowiem od niego. Epiphanius in Argirotu. Duch
S. od Oycá y Syná trzeci iest názwiſtiem/ & cap. 3. in Anco-
rato. Zivot z žwotá iest Syn/ a Duch S. iest od obudwu.
Anastasius lib. 1. de rectis dogmatibus. Duch S. od Syna po-
chodzi/ y ále sis od niego/ nie tylko od Oycá ále tež od Syná.
Simeon Metaphrastes piſac žwot S. Dyonizego Ateo-
págitcy/ te tego kładzie ſlowá. Mow Chrystus wſtápl ná
niebiosa/ y wrécił sis do trzestá Ovcowſkiego/ y Duchá ktos-
ry od niego pochodzi/ ná Dánie poslá. Táz brlá ſtara
wšáká innych Ovcow Greckich/ z ktorých tež niektore przy-
wodza w moich lácínſkich Controversyách.

16. Czemu przy Bierzmowáníu policzek dája,

y Krzyž ná czele wyražáa?

Przy Bierzmowáníu głowiek osobliwym ſposobem bierze
Duch

Duchá S. albowiem stáie sie żołnierzem Chrystusowym/ ák-
żym iáko żołnierzem ná wzrnanie Pána królemu slúza/ dá-
ia znát ábo chorągiew Pána swego/ ták przy bierzmowaniu
kláda nam ná goło Krzyż Pána nášego/ a iáko Pan náš byl
Duchem S. nám sroony/ ták nes oleiem swiat. m. nemoże
śać/ ábysmy teź Duchá S. nám sroenie wnetrze mieli.
Oleý ten ma w sobie wonny báliam/ ábysmy sławę dotra-
iáko wonia báliamowa między ludzmi przez dobre spáxy wy-
da náś śmí. Bismpt ten Sakrament dáia/ bo oni sa wo-
dźe y Hetmáni ludu Bożego/ a do Wodźow należy pod cho-
rągiew przynimować. Dáia polićet ábysmy wiedźieli ná iá-
ka nas woyne zaciągáia/ to jest ná ponoszenie obelgi dla imie-
nia Chrystusowego.

17, Czemu kto Bogá miłnie chowa iego przy-
kazanie?

Bo miłosć wola iednoczy/ że co ieden chce/ to y drugi/
á zátym co Bog chce/ to y śłowiet chce Bogá miłniacy/ á
zátym Bóstwa wola y przykazanie pełni. Ale to iáko: Przy-
kazanie w św. Ko Boże zciaga sie do miłości Bożej; bo mi-
łosć Boża jest to/ ná czym wśysko prówo zawisło y Proro-
cy Matth: 22. Zátym ten sie zda sens słow Chrystusowych.
Jeźli miłniacie/ przykazanie moje záchowacie/ z ktorych
to terásznie sie pytanie wzięte/ iácb y rzeżono. Jeźli mił-
niacie/ miłowac mił bódźcie/ co sie zda toż á toż. Ná to
odpowiedź táka/ że nie jest sens pomieniony tych słow/ ale
ten. Jeźli przykazanie moje záchowacie/ w ten čas mił bód-
źcie miłowac/ iáko sie to z inšego miysca Ewangeliey
pokazuje.

18, Iáko miłnie Bog tego kto Bogá miłnie, ponie-
waż wprzód się nas Bog zámisłowát, ániżeli my Bogá?

Wprzód

Wprzód nas Bog miłuje/ bo nas swym miłosierdziem
wprzedzając/ do miłości swej potrzebie/ i tak bez ktorys
chbyśmy Boga miłować nie mogli dać/ te my zaś mając/
Boga miłujemy/ y skutkiem miłości przeciw niemu pokazuię
my/ dopieroż nas Bog znowu miłuje/ y nowemi darami na
płata/ y zupełną osobliwą nam miłość pokazuje/ y wzglę
dem tej miłości Bożej/ naszą miłość jest pierwszą. Miłości
tey Boga Boga nam przed zasługami naszymi pokazuje/ ma
się więc miłosierdziem y miłowaniem/ a Boga nam pozasłu
gach naszych pokazuje/ zwać się może zapłata nieciężka.

19. Czemu Bog nie do wszystkich przychodzi?

Przychodzi do wszystkich y do drzwi serdecznych Polące/
ale nie wiele takich jest/ ktorzyby tego przykazanie chowali y
przez to mu otwierali/ a jeszcze mniej takich/ ktorzyby go
raz przywołali/ wiecey od siebie nie wyganiáli. dla tego w
tej mierze/ na człowieku nie na Bogu winą.

20. Czy może kto sobie wysłużyć u Boga dar wy
trwania w łasce jego aż do końca?

Jako pierwsza łaska Boga człowiekowi dacie do por
ostania z grzechów jest szczerym darem Bożym/ tak y ostat
nia/ y jako tamtey tak y tey u Boga nie wyługniemy. Za
służyć może człowiek na pomnożenie łaski/ ale na to nie za
służy aby łaska nigdy nie wypadł. Jednakoż kto się obiera
w dobrych użytkach/ zawsze się przeciw upadłowi os
macnia/ a pożądliwość osłabia/ y tak chować przykazanie
nie Boże w miłości jego zostawa tak napisał Jan Swiaty
cap. II.

21. Iako kto może poznać jeżeli jest w łasce Bożej?

S. Leo serm. ult. de Epiph. tak na to odpowiada. Niech
tyl

tylko cieleśń detrze / i sę erze się z sęta poręchule / z iako
po kora dale pę sę edper / z iako detrotliwego sławia się
przeciw nienawisć / iako się nie rmedzi za pęchlebsrem /
iako się nie kocha w detręch cudz. / iako nie pręgnie zle za
zle oddawę: nichay / troćko mowiac wery w miłość swo
tu Bogu y ludźm / że teć niepręzięciom dobrze iako so
bie samemu żyćy, gdy to w sobie naydzie niech wie iż Bog
w nim mieřła.

22, Iako rozumieć słowa Chrystusowe. Wiele

i sęze nam nam powiedzieć, gdyż nyży mowil.

Wszystkom nam wypowiedzieć?

Wszystko Chrystus wypowiedzial ale nie wyrażnie / y
tylko iakoby w swych pojarfách z ktorých się ořła trzebá
było domysleć / a potem to przez Duchá S. wtłumázył / iá
ko to o ceremoniach Morzeńkowich / ze se opuścić było po
trzel a / y o imich niare árttykułach Salmeron. Albo też
Chrystus tu mowi sposobem Proroctw / powi. dając że v
czynil / co miał wola koniecznie vczynieć / to jest / mowil że
wypowiedzial co miał wola wypowiedzieć.

23, Ktore są rzeczy ktorých ná ten czas Chry-

stus nie mógł Apłstłm wypowiedzieć dla ich
nieśposobnořć?

S August trać 106 in Ioan. odpowiaáda / i; trudno się
tego domysleć / ale y tego znieć i; sężena ten niemog. i
čas aby dla Chrystusa odwazeli się umierce.

24, Iako to zgodzić. Chrystus zá żywotá mowi

Apłstłm, iż go wigcy widzieć nie mogli, gdyż
go po śmierci nie raz widzieli?

Bo Paná po żmártwořchastánia nie widzieli sposobem
przy,

przypodobnym / ale tylko przez cnd; bo ciał uwielbionych
nie widziałem / tylko kiedy uwielbieni chcą abyśmy je widzieli.
Salmeron tomo 9. tract. 68. y tym się sposobem Chrystusos
we słowa iściły.

Poniedziałek Świąteczny.

Ewangelia y Janá Świątego w Rozdziale 3. od wiersz
16. aż do 22.

Czasu onego: Mówił Pan Iezus Nikodemowi:
Tak Bog umiłował świat, że Syná swego Jedno-
rodzonego dał, aby wszelki kto wierzy weń, nie zginął:
ale miał żywot wieczny. Boć nie posłał Bog Syná swe-
go na świat, aby sądził świat; ale iżby świat był zbá-
wion przezeń. Kto wierzy weń, nie podległ potępie-
niu. Lecz kto nie wierzy, iż potępiony jest: iż nie wie-
rzyw imię Jednorodzonego Syná Bożego. A toż jest
potępienie, że światłość przyszła na świat: a ludzie rá-
czej umiłowali ciemność, niż światłość. Bo były złe
ich uczynki. Każdy bowiem który złe czyni, niená-
widzi światłości, ani idzie na światłość; żeby nie były
zgaśnione uczynki jego. Lecz kto czyni prawdę, przy-
chodzi do światłości, aby się okazały sprawy jego: iż
w Bogu są uczynione.

1, Czemu te Ewangelia dnia tego czytają?

Tá Ewangelia jest o miłości Bożej przeciw ludzko m.
Duchow

Duchowi iś S. miłować się Boga przypisuje/ y z tej miary
tego dnia to Ewangelia św. J. A.

2. Czemu Bóg świat wniósł, o którego wiel-
kiej niemiłowności wiedział?

Jako bardzo dobre to pisarz/ co piórem złym dobrze
pisze/ y ogniem białym mocny który lod pali/ tak też Bóg w
nim chciał swą miłość niezmierną pokazać/ iż y złe y nie-
względne wniósł. Do tego/ nie dla tego Bóg świat w-
niósł/ takoby w nim dobroć iśka widział/ ale iż miał świat
tę dać dobroć/ y na to mu wiele pomocy y pobudek zostawił.

3. Czemu tych Chrystus odkupił o których wie-
dział iż zgina?

Gdyby y tych nie odkupił/ nie mogliby być zbawieni/
mi/ a teraz iż mogą mieć zbawienie/ gina; na Boga na-
rzekać nie mogą/ y takich wstręca zgubą z ich własnej zło-
ści pochodzą/ iśko gdy komu kto złości swej nastawia do-
brych potraw/ a on niechcący jeść/ głodem umiera/ ten kto-
ry mu dał jeść/ miłość swoją wyświadcza/ a który nie je/
złość swoją pokazuje/ tamten tego pragnie aby jadł y żył/ a
ten sam się zabija.

4. Czemu Bóg Żydom swe tajemnice pod figu-
rąmi pokazywał?

Narodu Wschodnie Kochały się w przypowieściach y w
mowie ich używali/ a rzeczy same radei przez iśkie figury wy-
rażali/ iśko się to pokazuje po Hieroglifikach Egypckich/ y
zatem p. Bóg rażył im nie przypodobać/ tak w mowie iśkie
w wyrażeniu rzeczy/ iśko w mowie przypowieści używał/ a
tajemnice p. przez figury wyrażał.

5. Czemu, kto nie wierzy iest potępiony?

Kto nie ma prawná do okupu Chrystusowego/ śmierci wieczney iest godzien/ kto zaś nie ma wiary/ ten sobie tego okupu nie może przywłaścić/ záczym taki iest synem potępienia.

6. Czemu Bog dla iednego grzeszacego całej Rzeczypospolitej karze?

Jż karze Bog/ mamy tego przykład Iosue 6. suśność tej kary z tad pochodzi. Bo jeżeli wie Rzeczpospolita o grzechu ktorego/ karząc go może/ tedy gdy nie karze/ winna iest grzechu onego/ y ná sie gniew Boży obraca. Jeżeli nie wie o grzechu/ á getowa iest karząc zań/ gdyby o nim wiedział/ tedy sama y Boga ychodzi káry/ ále iedną lástki swej y błogosławieństwa/ ktore miał Bog dawać onej Rzeczypospolitej tego często nie dáie/ a to gdy Rzeczpospolita może sie dowiedzieć o grzechu pilności przydawá y/ ktorey gdy przyłoży á grzech potkarze/ dopieroż też Bog iá sfa swa okaze.

7. Czemu Bog karze poddanych, zá grzechy Przelożonych, Syná zá Oycowskie?

Powiadá Abulen in 6. Iosue quæst 31. iż sieto niaby nie trafia po śmierci Oyców albo Przelożonych/ ále tylko zá wina ich/ aby oni sami w tym karę odnieśli. Karze zaś Bog zá to Petomli albo Poddáne/ że albo sa uczestnikami grzechów/ swoich Staszych/ albo że mają własne swoje/ y zá nie Bog ie w ten sposób karze/ aby karząc y/ Przelożone oraz narádzá dla tego też pismo mówi o tym karćmy/ że tyma do trzeciego y czwartego potępienia; bo tak dal ko życie Oyców iestnie zásiagnąć może/ y tak w tym nie Bog przeciwnie próżności nie czyni. Czina zaś te karze Przelożeni/ bo Pań poćmie gdy mu powietrzem pomoca poddani zé.

8. Czemu

8. Czemu Bog karze Rodzice za grzechy
Dziątek?

Nie Karze Bog Rodziców/ gdyby przetym grzechu
własnego nie mieli i tak grzeszą. Biedę dźiarkom złego nie bron
nia co powini/ y bardo w tym grzeszą/ bo złe albo dobre wy
chowanie/ na cały żywot swe owoce dźieli. Wieleby ludzi
mi było dobrymi/ gdyby im z młodu bądna surowość Ro
dźielska droga była do złego zawiadła/ a wielu pieśzoty nie
rozumne/ na dziele y duszy zabiła.

9. Czemu Bog aż w ten czas niektórych karze,
gdy grzeszyli przeszła?

Moze Bog zawżę kárce/ gdy tylko słowiek zgrzeszy/ a
gdy kárę zwłazá niemożenie to czyni czekać poprawy.
Isai. 30. ale dla tego ludzie sie gorzą gdy widzą że dobrzy
wiele złego ponoszą. ale myślicy mogli/ że podobno z tych
dobrych wielu jest co w młodości grzeszyli a nie pokutowali/
a na wielką kárę dożesna może słowiek y grzechem powise/
dnim zróbic/ czekać tedy Bog na pokute/ a nie obaczywszy
jej/ za ośasya y małego grzechu karze. o czym czytay
Exod. 32.

10. Czemu nie ma grzeszyć nikt, lubo iego grze-
chu Bog używaná k go innego vkaranie, którego
mu w rękę dać iako jest Exod. 21.

Brama to/ iż widząc Bog/ że/ náprzykład/ Piotr Páwłá
zabić postanowił/ dopuścił y omysem dać myśl Páwłowi
aby był ná ránto myśle gdzie ma być od Piotra zabity/
zázem Bog chce aby Páwł był zabity/ ale tedná nie chce
aby go Piotr zabił/ ale tylko wiedziacy o woli Piotrowey
złey/ y nieod Boga wzbudzoney/ używa te woli tego do swej
go kárné. Moze tedná w zapoczą Pietrze Bog wzbudzić

áfekt/ áby mu sie taki grzech Páwłem nlepodobal/ Pro tego
potym P.etr zábué/ ále sam sie Piórr z siebie na zabeyfiu o
odwazi.

II. Jáko to rozumieć, do tych czas o nic w imie
moie nie prosiłicie?

Bo iefže nie mšedl byl obreyay ktory iest teraz/ pro
šić w Imie Pana náš. go Jezusa Chrystusa/ ále trwal staro
zakonny/ gđie prošono przez Abrahámá/ Izáká/ Jákobá/
Dawidá/ y lnných.

Wtorek Swiateczny.

Evángelia o Janá Swietego w Rozdžiale 10. od wieršá
1. až do wieršá 11.

O Nego času: Mowil Pan Iezus Pháryzeuřom.
Zaprawde záprawde powiádam wam: Kto nie
wchodži drzuiámi do owczárni, ále wchodži inedy:
ten iest zlodžiey y zbojčá. Lecž ktory wchodži drzuiá
mi, pářterzem iest owiec. Temu odžwierny otwiera, á
owce řlucháją głořu iego: y názywa owce řwe mianowi
ćie, y wywodži ie. Agdy wypuřći owce řwe, idžie przed
nimi, á owce idž z á nim: łowim znář głoř iego. Ale
z á cudžym nie idž, y owřem wćiekáia od niego: bo nie
znář głořu obcyh. Te przypowieřć powiedžiáł im P.
Iezus. Lecž oni nie zrozumieli tego co im powiádał.
Rzekł im tedy z ářiz Pan Iezus: Záprawde záprawde
wam

iram powiadam; iżem ja jest drzwiami owiec. Wszyscy ile ich przysło, złodzieie są y złoczy; aleć ich nie słuchaly owce. Jamci jest drzwiami. Przez mie ieżli kto wnidzie, z bawion bedzie; y wnidzie y wynidzie, y pasciwiśka naydzie. Złodzieicy nie przychodzą, iedno żeby kradł á zabíwał y trácił. Jam przyszedł żeby żywot miály, y obficiy miály.

1. Ktorych zowie Chrystus zboycami Dusz?

W tych tu mowi Chrystus/ co sie czynili Messiasami/ iaki był potym Teodás/ y Judas Galileyżył. Act 5. y inni. Abulen. comm. in prol. 3. quest. 4.

2. Jáko zá cudzym nie idá owce, poniewaz tak wielu dáta się Heretykom zwodzić?

Jeżeli kto trwa aż do śmierci w Herezye/ ten nie jest Chrystusowa owca/ jeżeli zaś nie trwa/ tedy nałomied od cudzego Pasterza wścieże.

3. Jáko przed własnymi owcami Pasterz chodźi?

W cudzych Krájach jest ten obyčaj/ iż nie zá owcami ale przed owcami Pasterz chodzi/ y prowadzi je; y wedle tego tu Chrystus mowi/ iakoz też gdy chce owce swych sądzić Pasterzom y prowadzić je/ bázgo bliadzo/ ma owca iść zá Pasterzem/ ale má go rozjeznawác/ jeżeli jest Pasterzem á nie zboycą.

4. Poczým máiz znác owce Pasterzá?

Poczým iż za wiadomościá odźwiernego przezedrzwí do nich

nich przechodzi/ á nie dšura/ že moze poſtaciť ſi odwiara
ny mu otworzył/ to ieſt/ že go pomolał ná ten wriád/ y ten
ktory ma kluęze otworzył. Pzy Pierze zaś S. y tego ná-
ſtepcách Pan ſwey owęárnie kluęze zoſtawił/ y komu oni
nie otworza/ ten wniſć nie moze drzwiami.

5. *Iáko owce znáia glos Páſterzá?*

Ji tenze ieſt glos ktorego przed tym ſluchaly/ to ieſt
taż náuka przepowiada / ktora w Koſciele Bozym od po-
ſátku przepowiadano.

Niedźielá Troyce Swietey.

Evángelia y Máteuſá Swietego w Rodziale 28. od wſer-
ſá 18. do końca.

WOn czás: Mowił Pan Iezus Wczniom ſwo-
im. Dána mi ieſt wſelka władza ná niebie y
ná ziemi. Idę tedy náuczayćie wſyſtkie narody,
chrzcić ie; w imie Oycá, y Syná, y Duchá Swietego:
náuczając ie cho.wić com w im przykazil. A to ie-
ieſtem z wámi po wſyſtkie dni aż do ſkończenia ſwiát.

1. *Czemu w nas ſłowo nie ieſt Oſobá iáko ieſt
w Bogu?*

Słowo wnatrzne oſtorem tu mowá/ ieſt ied á przypá-
dłoſć/ ktora bowa/ przemua y gnie/ w Bogu zaś przypá-
dłoſć nie máſz/ ále co w nim ieſt/ iſtota y Bogiem i ſi/ á
iſt nie ſam ſiebie nie rodzi/ ále tego roznego od ſiebie dla
tego w Boſtwie rozne muſi być ſłowo od Oycá/ á rozne
być

króć nie może w naturze/ tedy musi być w osobie/ a iż jest i
stora rozumna przez się badająca/ tedyć jest y osoba albo
persona.

2, Czemu w ludzi wprzód Ociec bywa niżeli

Syn: a w Bogu spólnie oraz?

Bo Ociec w ludzi rodzić nie może, aż sam w swej os
obie doskonałości dardzie/ którego czasu nie mająć czekać mus
ei/ a Bog Ociec zajął się jest w osobie doskonały. Rodzenie
też w Bogu nie jest podobne ludzkiemu/ ale Syn idzie od
Ojca/ i takby przenieść od słońca/ bez którego słońce nigdy
nie było. Narodził się o tej matercy wzięty na trzecią Mszą
Bożego Narodzenia.

3, Czemu Wtóra osoba Trójce S. a nie trzecia

zowie się Synem Bożym?

Synem ten jest/ kto się z istotą Ojcomskiej rodzi na
podobieństwo, albo w jedności tego natury/ a to ma Wtor
ra osoba; bo jest nie tylko z istoty ale i stora Ojcomsta/ a
względem samego rodzenia się/ swego wyrazu Ojca; bo
się rodzi słowem wewnętrznym/ a zaś słowo wewnętrzne wrodz
zeniem jest tego/ co przez nie się mówi/ wymawia zaś przez
swe słowo siebie Bog Ociec/ bo sam się zna y rozumianiem
swoim egotym. Duch zaś S. lubo jest tejże natury co O
ciec y Syn/ iednak nie słowem się rodzi/ ale natychmiast na
łogę/ miłość zaś łączą ale nie wyraża/ a ztym Duch S.
nie rodzi się/ y nie i się Synem/ ale Duchem od Ojca y Sy
na pochodzącym. Dla tego też nigdy się Duch S. nie zo
wie obrazem Ojcomstym/ iako się Wtóra osoba zowie. Co
lof. 1. Heb. 1. ta jest odpowiedź S. Tomasz. 1. part. quest.
35. a iż Syn i jest doskonałym Obrazem Ojca/ całe go we
wzajemnym wyrażałym/ równym jest Ojcu we wszystkim/
S. Aug. de Trinitate lib. 6. cap ult.

4. Zkąd Syn jest różny od Oycá osoby?

Bo niſt ſamego ſiebie nie rodzi/ ale od ſiebie różnego/ Ociec zaś Syna rodzi/ tedy Syn muſi być różnym od Oycá. Powtore/ Syn ieſt obrazem żyjącym Oycá/ niſt zaś nie ieſt ſiebie ſamego obrazem/ zatem Syn muſi być różny od ſiebie oſoby obrazem. S. Hilarius libro de Synod.

5. Czemu Duch S. zowie ſie Duchem?

Duch toż znaczy co wiſer/ á iż wiſer ieſt rzecz nie wola/ dla tego rzecz y niezgodnie zwiace Duchami zowie my. Duch tedy S. iż pochodzi od Oycá y Syná takſo miłosć/ tedy ieſt ſwym ſposobem techniczny/ bo iſto gdy technie my/ powietrze przed nami badace wzruſhamy/ y przed nami tu inney rzeczy podziemy/ tak też miłosć nakłania y wzruſza wola tu rzecz y wſchłanę/ á zatem Duch S. przez miłosć od Oycá y Syna idący zwiace ſie mi Duchem. Powtore Duch S. w oſobie wiátru albo Duchá/ w dzieł ſie poſtawia ſwiatości/ ná znák tego/ iż onemu przypisują náchale/ ma ktore Bog dale ludzjom do dobrego/ á zatem ſie też Duchem zowie. Potrzebie/ iáko wży Auguſtyn S. de Trinit. lib. II. Duch ieſt wżeſtnictwem Oycá y Syná ktorzy ſa Duchem/ dla tego też ma mieć zpolno z nimi tane Duchá/ Nádoniec/ iż iáko przez oddychanie Duch albo párá zuſt náſy b pochodzi/ tak oddychając y technac ná wżnie ſwe Chryſtus/ Ioan. 20. dał im Duchá ſwego/ y dla tego zowie Dawid Pfalm. 32 Duchá S. Duchem w iſtowa Bzogo/ to ieſt/ Syna.

6. Czemu Bog Syn Oycá wiekſzym náđ ſie zowie Ioan. 14.

S. Damascen lib. I. de Fide cap 6. odpowíada/ iż dla tego ſie zowie Syn mnieſzym że rodzi ſie z Oycá y z niego

go bierze istote/ á nie O'iec z Syná. Toż zdanie S. Naza-
 anz. lib. 3. Theolog. toż Bazylego lib. 1. contra Eunóm. Ale
 Chrysoſtom S. rozumie/ że Chryſtus zowiąc ſie mnieyſzym/
 nie mówi wedle tego co w ſamey rzeczy ieſt/ bo równym
 ieſt Oycu/ ale wedle tego iáko mniemáli Dezniowie ná ten
 ſás/ ktorzy Oycá mieli zá wiſſſzego/ záſym taki má być
 ſens pomienionych ſłow Chryſtuſowych. Macie ſie weſe-
 lić iż idę do Oycá/ bo iż on wedle wáſzego rozumienia ieſt
 nádemnie wiſſſzy/ tadvc mie vvielbí. Toż ſamo zdanie S.
 Auguſtyná lib. 1. de Trinit. cap. 9. Ale Ambroży S y A.
 tánazy/ iż to pomiarkowanie Oycá z Synem/ má ſie bráć
 wedle náтуры ludzkiej rozumieia/ wedle ktorey wſtepowal
 do Oycá/ y ten ieſt poſpolitſzy wyklad ſłow Chryſtuſowych/
 przy ktorym ſtoiac/ wżreſmy ná toż pytánie odpowiedzieli.

7. *Jáko dána moc Chryſtuſowi, poniewaz bedac
 B giem ma iá?*

Bo Synem Bożym bedac/ iáko iſtota ták y moc bier-
 ze od Oycá/ ile záſ ieſt ſłowiekiem/ bierze té moc oraz od
 Oycá y ſiebie y Ducha S a wſiał iá tegoż momentu/ ktoreg
 ſie z Boſtrem złączył/ ale iż tá moc gdy to mówi chce przez
 Apoſtoly ogłoſić ſwiátu/ dla tego wyraſnie mówi. Dána
 mi ieſt moc wſeláka.

8. *Jáko mówi ſie o Bogu, iż iedne wprzód rzecz
 obaczył niż druga, gdyż oraz wſyſtko wie y widzi?*

Oraz wſyſtko Bog wie/ y widzi/ y chce/ á záſ ten por-
 rzadek/ że to álbo owo wprzód Bog widział/ á potym inne/
 ná to naznaczamy. iż w rzeczách ſie ſamych nie w Bogu nay-
 duie/ z ktorych iedná mná być po drugiey/ á nie mogą być
 poſpeliu/ y od tego porzadku/ ktory ſie w rzeczách ſtworzo-
 nych nayduje/ wola y wiadomoſć Boſka bierze y náſ ná-
 doo zwiſto

zwisłto/ y wedle tego sposobu miewiemy/ iż to pierwsze części
Boga/ a to potym.

9. *Że to pochodziło, iżby najgrubse Pogań-
stwo Boga miało*

Bo wszelki skutek/ z natury to ma sweley/ iż sie do przy-
czyn sweley od ktorey wychylony niciało wraca/ y pragnie te-
go/ aby ley byli iako naxpodobni. y sym. Tak nasienie kła-
dże do tego ciągnie aby sie podobne drzewu albo kwiadrn /
ktorego jest/ stało. A iż Bóg uż w swych rzeczach przyczy-
na y sprawa co/ z tym w swych rzeczach pragnie z nim iakiego
podobienstwa/ y swym go sposobem wywiera/ przed nim sie
wskazywa/ y z tad w ludzich zamyśle bycia chce y skłonność do
czci Bożej/ y tego naśladowania. Dla tego y ci którzy
Boga żadnego znąc ze złeści niechca/ gdy na nie trafiają
taki niespodziany przypadek/ z samey naturalney pobudki
wpadają na kolana/ ręce y oczy ku niebu podnieśa/ y sama
rzecz wyznawają Boga. A iż ludzie Pogańscy niciało na-
leży Boga czcić/ y o nim nie tak iako trzeba trzymali/ zsta-
pił Chrystus Syn Boży/ y tego nas obojętne nauczył. A
iż wszelkiey przyczyyny z tad idzie sława/ ze ley skutek docho-
niały/ iako y izmienił w ten czas ma sławę/ gdy tego rebo-
ta doskonala/ tedy y ludzie w ten czas Bogu sławę czynią/
gdy sie przez cnoty doskonale czynią/ y z tad amatozli-
wość w ludzich zowiemy doskonalecia/ przez ktora też Bo-
gu staniemy sie podobnymi. A iż Bóg iey ná duszy nié ná cie-
le głowiek może być Bogu podobny/ tedy też y doskonaleść
duszy nászych wskaza iest czci Bożey nieli iaka część powie-
rzeniowa/ uduka y tá z tad sie drożsa czyni/ iż y innych do
czci Boga pobudza. A z tad sie pokazuje/ iż którzy i-
dą z ciałem y swoia poządliwoscia/ bezley bezstom nieli Bo-
gu stala sie podobnymi/ y Bogu czci nie oddała. Rozum
nasz

náš tym się doskonałym stał/ im bywał Bogiemu podob-
niejszym. Bog zaś rozum swój zawsze około siebie samego
bawi/ á z tad y rozum ludzki gdy o Bogu rozmysla/ stał się
doskonalszym/ także też wola Boga/ jest wspaniała w zamilo-
waniu Boga/ tedy y naszą wola tym doskonalszą/ im bardziej
miłuje Boga. A iż Bog wspaniały co czyni wedle rady nie
omylnego rozumu czyni/ tedy y ten głowiec jest doskonały
który wspaniały wedle rozumu/ á nie námiestności czyni/ á iż
do tego wspaniałego przykładu ta dobra dożyjesz/ tedy do
pomienionej doskonałości (uży gardzić niemi. Wznawali
to y do tego powiektad z nierzali Pogańscy Filozofowie/ Pro-
rzy dostatek od siebie odrzucali/ w czystości w milczeniu żyli.
A iż do poznania Boga iakie może być na ziemi doskonałego
przebyć naszymi nie możemy siłami/ tedy nam Bog na to
swe pomocy dał/ abyśmy z niemi do tego przyść mogli; bo
nigdy Bog swej ręki nie wzięła gdzie ich potrzeba/ á iż te
pomocy samemu Chrześcianom dał/ tedy nikt kto nie jest w
wierze Chrześciańskiej prawdziwie doskonałym być nie może.

10, *Jeżeli Turcy mają doskonałość?*

Doskonałości nie ma/ Pro prawdy nie ma/ prawda zaś
z rozumem się zgadza/ á sekta Mahometansta zgoła jest prze-
ciw rozumowi/ bo Alkoran Turecki pełno ma plugaństwa/
nieczystości/ y zopłowania dobrych obyczajów/ y takich rze-
czy/ z których się każdy mądry nasunąć może. A iż wielu
do Mahometa przystało/ nie z tym idzie iż dobra tego na-
uża; bo iśćże więcej jest tych/ którzy do czarta przystali/
pełniac wola tego/ á przecie nauka czartowska nie jest do-
bra/ y żeby się tego podążania z prawdą zgadzają. Na-
świecie też więcej jest złych niż dobrych/ nie z tym przecie
idzie/ aby bliżej swoje złości czynili.

11. *Jeżeli w teraźniejszych Żydów jest doskonałość?*

Doskonałość należy na rozumie / aby tak człowiek o Bogu rozumiał / iako Bog sam o sobie / a oni nie tak trzymają / nie znają Trycy S. rc. Należy na woli / aby też chciał co y Bog / a y Żydów wola złościwa / pełna zdrać / oszukań / złości przeciw Chrześcianom. Należy też aby tym sposobem Bogą czcił człowiek / iakim sposobem chce być Bog żony / nie chce zaś czci iaką była w Starym testamentie / aż teraźniejszy Żydzi y tych teraz nie zachowują w człości / nie mają ofiary / która zaczęła się od początku świata / każdy naród temu Boga znał za Bogą / oddawał / w ceremonie Nozefowe namieszali godnych śmiechu wymysłom od Talmudystow / tak iż z Żydami Starych Konny / leś dwie co spolnego mają / y wiara ons w gusta ebroćli / a lubo co pilno zachowują oboło swego nabożeństwa / to nie jest prawdy dowodem / boć y Żarownicy wiele rzeczy równie pilno przestrzegali / które im Galt przepisał. Pilność zaś może być tak oboło dobrego iako y złego.

12. *Iaka jest różnica między osobami ludzkimi a Bożkami.*

Medzy stworzeniem ile jest osob tyle natur / w Bogu zaś we trzech osobach iedną naturą / y nie wprzód był Ociec niżli Syn / y też ma wszystko y Bogą iedną osobą co y druga / krom tego / że Ociec nie jest Synem / ani Duch S. Dycem y Synem. Medzy stworzeniem insha rzecz na przykład być człowiekiem / u sha rzecz być Dycem / bo człowiek może być / a nie być Dycem / a to nie jest Bogu; bo też jest Ociec co Bog / y Bog co Ociec / lubo nie wszystkie osoby która są Bogiem / są Dycem; bo we wszystkich iedne Bóstwo / a tylko ieden z nich Dycem. W Boskie rodzenie idzie przez rozum / y nie przez isierę iako się dzieje w stworzeniu /

nin/ dále sie przez nie ále v fístá ístotá. A íz tychie slow
vzrnamy oko o Bogá kterychesmy zvrkli vvrác okolo rze-
cy fín orzoných/ dla tego też/ íz miedzy sworzeniem tego
zowiem Wyem/ ktory drugomu dále ín a ístotá/ á tego sy-
nem ktory ía od drugiego bierze/ dla tego też v w Bogu to
osoba Wyem/ ktora dále drugiey ístoty zowien./ a ti ktora
bierze zowiem Synem lubo duchownym/ y dáleko murem
spósobem to ístoty dání y brání íest v Bogá/ nížli v ludá.
W rzečách zás swerzoných/ že nie nardnemy chy fío ro-
wnie o de dnu oraz pochodzín/ dla tego też ímienia ná wvrá-
žení táficy osoby/ wáfšnego nie námy/ á zárym y w Troy-
cy S. osoba od Wyá y Syná pochodzaca/ tylko Duchem
zowiemy/ ktore íest ímís nie osobliwe/ ale pópólite.

13. Czemu sam Chryštus swá ruka nie wielu
ochrzcił?

Pópólite íest roznímenie/ že Chryštus tylko ná fí-
swole y Piotra swá ochrzčil/ á íako przydále Euodiu, Vi-
fup Antiocheíski/ Jedrzeia/ Jakubá/ y Janá/ inných zóš
Apoštolow Piotr S pochřzil/ a z ludu pópólitiego níłego
sam Chryštus nie chrzčil/ á to zás dla tego vřyníl/ aby poka-
zał íz tego chrzeřt nie táfí byl íako Janá Chřčícíelá/ ktory
nie móg bý tylko przez Janowe ruce y z íímže vřítá.

14. Jáko ná czás, o czym íest w Díleích Apo-
šolských chrzczono w ímíe, nie Troyce S ále
Chryštusowe?

Gdy pířá w Díleích Apošolských/ íz Váńíowie Pán-
řey Chřčícíł w ímíe Chryřtusowe/ nie pířá aby nie chřřci-
li chřřtem Chryřtusowém/ to íest od Chryřtusa pópó-
litym/ ktory íest w ímíe Troyce S.

15. Cze-

15. *Czemu Chrześc w wodzie postanowiony?*

Bez wilgotności ktora ma pozazacel z wody nie bywa ludzkie rodzenie/ ztym tez przystalo aby odrodzenie na Chrście bylo przez wode. Łaska też Boga ktora sie przez Chrześc dała/ podobna jest wodzie; bo iako woda zmaży cielesne/ tak ona obmywa duszne/ iako woda cielesne goraco/ tak łaska poządliwosci ochładza/ iako woda żywna czyni ziemię/ tak łaska dusze/ iako o woda łacno/ tak o łaskę/ byle sam chciał słowier.

16. *Kiedy Chrystus sam Chrześc postanowił?*

Pośtanowił po byciu w Kanie Galiulejskiej/ odprawiwszy w przod z Matką/ ktora go nie odstępowała/ Wielką noc w Jeruzalem/ iako pęty o Matce Gerson tract II. zaświadczy do ziemie Galiulejskiej Ioan. 4.

17. *Ná co Chrystus Matkę chrzcił, ponieważ nie miała grzechow?*

Chrześc pośtanowiony ná obmycie z grzechow/ Matka zaś Swieta nie tylko śmiertelnego/ powśedniego/ ale też áni pierworodnego nie miała grzechu/ ochrzcił ją tedy aby tey łaski Boga przyczynił/ ktora nie tylko grzechy znośi/ gózi te náyduie/ ale też bázio dusze ozdabia/ ochrzcił też y dla tego/ aby wliczba wpisána była Chrześcian. Miałá na ten czas lat czterdzieści y pięć/ po Matce ochrzcił Piotrą/ iako piśe Eutym. in 3, Ioan. Cl. Alexandr. lib. 5. hypop.

18. *Czemu sie dwa razy chrztu używać nie godzi?*

Bo Chrześc nie tylko wśfślił z nás grzechy znośi/ ale też oraz jest Duchownym sie wrodzeniem/ iako tedy nié wódle ciała dwa razy sie rodzić nie może/ tak też dwa razy przez Chrześc rodzonym być nie może. Jako raz od Boga niebo/ ryby

ryby/ ptéstwo zrodzy rčenione/ ták též raz človiek má se
przez wodę odnádžác. S, Th. 3 part. quæst. 66. art 3.

19. Ktore skutki Chrześt sąprawnie?

Naprzód odradzamy się przez Chrześt y stawamy się
członkami Chrystusowemu. 2. Wypisli się gładzo grzechy.
3. Wypisli się grzechom p. winna/ Bog odpuszcza. 4.
Práva do Naba nabwamy. 5. Práva do wytrwania innych
Sakramentow dostawamy/ y znáti ná dušy/ Ktory się zo-
wie character.

20. Czy dosiępnie grzechom odpuszczenia, kto chrześt grzechu nie odstępując przymuje?

Kto má grzechy siom pierworodnego/ aby ich odpus-
zczema y též Božey przez ch- z- si dostapil/ má zá nie žalos-
wać: čego gdy w t. n čas nie v- z- / dopierož lubo nie ry-
chlo po chrzcie/ bole nowych mu przydał/ gdy będzie za tām-
te załował/ dāna mu bōdzie lēpā y odpuszczenie/ tednāž zá-
rať pře chrte bierze znát Chrześćaninā Ktory się zowie ch-
rakterem/ á težli tym časem w grzech čiseli wpádne niželi
zá grzechy przed ch-tem popelnione žalować bōdzie / tedy
potřebā aby sie onego grzechu spowíadal/ ábo sp-ychs miał
dostonāla/ dopierož y te lēpā Kteroby wšial ná ch-cie od-
biurze/ y drugā Ktorā idzie za pokuta.

21. Czemu grzechom przedechr-tem vczynio- nych nikl się spowíadāt ne powinien?

Bo spowíedš jest ná lēstāle sadn postanowiona/ sadš
žāš ten się ne može/ Ktory ne jest pod lēšiego wladza á
co ne sa ochrceni/ ne sa pod wladza Kōscielna / zacy-
tež im pzez spowíedš ne može ššdšia Kōscielny grzechor
odpuszczác až przez Chrześt pod wladze šš Kōscielnā pod-
dāžā.

22. Cze-

22. *Czemu niektóre Działki bezchrzta w nierad?*

Bo albo tak słabe są iż dożyć do chrztu bez cudu nie mogą/ albo na takim się miejscu rodzą/ gdzie wody nie mają/ y tego coby je ochrzcił albo medośćstwo około nich zachodzi/ iżby trzeba wola ich Rodziców do ochrzcenia ich zntewolić/ coby cndem było. P. Bog zaś luboby mógł niechce czynić cudow; bo nie powinien/ y porzadek przyrodzony chować po stanowić/ y nie przeciw niemu nie czynić krom wólney przyżyny.

23. *Czemu nie wszyscy wiare przyjmują?*

Nikt do Chrystusa przyść nie może chyba tego Ociec Niebieski pociągnie. Ioann. 6. Ale czemu nie wszystkich pociąga? Na to S. Augustyn odpowiada/ mówiac. Czemu tego a nie innego pociąga/ jeżeli nie chce pobiadzić/ nie śad. Miłosierdzie nad tym czyni tego pociąga/ a tego porzuca/ z tym się obchodzi sprawiedliwie. Porzadek zaś ten jest tego pociągania Boskiego. napriod tego ktego pociąga rozum oświeca/ aby poznał y uważał co temu jest zbawiennego. Powtore/ wola zachęca aby tego pragnął, a kto do tego sam się ma/ y ku temu się zklania/ tego Bog skutecznie pociąga/ dając mu że w trudnościach około wiary swoy rozum przełoni/ y mocna wola imie się dobrego / a kto się pierwszych Bżych oświecenia y woli wzbudzenia nie chwytą/ tym Bog gardzi/ ale z głowieką pozarek tego nie bżęści/ tak náuża. S. Ghrysof. Theophilact. Eutym.

24. *Czemu do niektórych Pogan wiara S. nie
zasta?*

Dal P. Bog każdemu głowiekowi rozum/ ktery mu po każuie co złe a co dobrze / y gdy się kto nim radzi Bog go nie opuszcza/ y albo posyła koby takiego wiary nauczył /
albo

albo innym takim sposobem zbawienie tego sprawuje/ a tego
rozumu gorszy/ staie sie niegodnym aby do niego Bog tak
sie poslal/ skoro by go wiary nauczyli. Poslal Bog do
semita Corneliusa Act 10. S. Piotra/ bo seinit ten byl we-
dle rozumu/ a z tego takim niegodnym podobne lasi pota-
znie. Dat przytem Bog roztakim narodom Inwoty stro-
ze y nauzywiele/ skoro by ie wiedli do dobrego. Dion. de
celesti Hierarch. cap. 9. a niektorzy ich nie sluchala/ y tak w
nich ze Bog nie sl: do nich swych Apostolow. Ale y ci ktora
rzy rozumowi y Inwotom sa poslusni/ nie z siebie mala po-
czatek zbawienia swego/ bo lubo sie przez dobre sprawy
wedle rozumu y sila ni przyrobzone ni czynione do lasi wzie-
cia sposobia/ jednak iey nie dla tego sa godnymi/ ani na nie
zaslugnia/ a Bog im lasie daje/ czyni miłosierosie.

25, *Jako wiara nasza jest wolna poniewaz do ro-
zumu nalezy, który nie jest wolny?*

Rozum nie jest wolny/ y sprawa rozumu wierząc. jednakże
rozum w rzeczach ktore nie sa jasne/ a takowe sa ktore wierze
my/ nie moze sobie nakazac aby na nie zezwolil/ tedy w tak
im ratie wola ktora sobie jest wolna/ rozkazuje rozumowi/
aby na nie zezwolil/ y w tym jest wolność y zasuga wiary;
bo tajemnice naszy wiary y obciwienie ich nie tak sa jasne/
aby rozum niemolity. nie bowiem niektorzych tajemnic/
ktore przechodza rozum nie przenika/ nie widzi jasnie
iz to albo to Bog powiedzial.

26, *Czemu teraz wierni cudow tych nie czynia
ktore wierzącym obiecane?*

Na to odpowiada August. tract 32. in Ioan. 3 strony ies-
zykow. Bo teraz juz Bosciot ktom tego cudu roznemi mo-
wi iszykami/ gdyz sie juz osadzil na ludziach w swelkich iszy-
kow/
Kec

Kow/ na początku zaś był tylko w ledney żydow ściey śmieci.
& ser: 186. de temp. Dla tego teraz Kościół nie mówi roz-
żnymi językami/ że się już spełniło co dar różnych języków
znać był; bo iż Kościół mówił na początku różnymi języka-
mi/ to znać było/ iż miał się rozszerzyć po narodach wszystkich
języków/ a to się już stało. Wiara zaś co której się wier-
nymi zowią/ nie należy do cudów/ ale trzeba innej wi-
ary osobliwej do tego/ która Bog nie każdemu daje. Abu-
lensis in Matth. 10. quast. 19. Wiara zaś naszą dla której
Chrześcianań jesteśmy/ nie do cudów ale do zbawienia nale-
ży/ y pożyte mamy/ jesteśmy wiernymi. Wiara do cudów
nie należy/ to jest wnieść y wypowiedzieć o tym/ iż się to sta-
ła/ a święci na początku dawał Bog Chrześcianaom/ po-
tem było cudów potrzeba na potwierdzenie wiary/ teraz iż
wszystkie artykuły naszej wiary już zdawna są cudami w-
twierdzone/ dla tego cudów więcej nie potrzeba. Abulen-
in 21. Matth. quast. 137. nie trzeba zaś y takż nie przystoi
dwa razy też rzecz cudami wtwierdzać. Cuda też dla żydów
są niepotrzebne; bo te przekonąć pismem możemy/ któremu
teżli nie wierzają/ ponieważ y cudom nie wierzeli/ iako to
ich Przodkowie czynili. Dla Poganów czyni P. Bog cuda
y po te są/ iako ich nie mało widzieć po Indyach.

27. Jako pismo Bogu członki ludzkie przypisuje?

Gdyby Pismo S. tak o Bogu mówiło iako jest w sobie/
żadenby tego ludzki rozum nie pojął/ słowby się też na wy-
mówienie tego nie nawiązało; bo/ na przykład y Bogu nie
mają czasu/ a słowa nasze są zawsze czas trwania/ by/ al-
bo przeszły/ albo przyszły/ dla tego się też Bog zowie nies-
wymowionym/ a pismo do ludzi mówi/ a zatem aby zrozum-
niać być mogło/ mówi sposobem ludzkim o Bogu/ y człon-
ki iako y człowieka mianuje.

28, Czemu Bóg osobliwie ieſt miłoſiernym,
lubo równie ieſt ſprawniedliwy?

Bo miłoſierdſie całe ieſt ſprawa Boża/ y nie potrze-
buie aby ſie ſtawieł do niego przykładał/ iako ſie przykłada
do ſprawniedliwości/ ktorey Bóg nie wykonywa nad ſtawie-
ciem/ bez iego dobrych ſpraw albo złych.

29. Iako rozumieć co Chryſtus mowi Ioan. 7.

Gdzie ja ieſtem, wy przyſć nie możecie?

Mowi tam Chryſtus o tych Żydach/ ktorzy ſie po ie-
go śmierci nawrócić mieli/ iż rządziby byli Chryſtusa potym
widzieli żywego/ ale on już do nieba poſzedł/ do ktorego
oni Żydzi wcieli zaſyć nie mogli. Auguſtinus.

Ná Boże Ciało.

Ewangelia y Janá Swietego w Rozdziale 6. od wiersza
56. aż do 60.

W On czaſ mowił P. Ieżus do ludu Żydowskiego.
Ciało moje prawdziwie ieſt pokarm: á krew mo-
ia, prawdziwie ieſt napoy. Kto pożywa Ciało mego,
á piie krew moie: we mnie mieſka, á ja w nim. Iako
mie poſtał żywiący Ociec, y ja żyje dla Oycá: á kto
mnie pożywa, y on żyć będzie dla mnie. Tenći ieſt
chleb który z nieba zſtąpił. Nie iako Oycowie wáſy
iedli mánne: y pomarli. Kto pożywa tego chlebá, żyć
będzie ná wieki.

lera/ melénocholia/ że tych humorém iáente nie wyrażamy/
tá uści przygryná; bo ten Sákrament i sá pámiatka nańi
Pás. (Kier/ przez ktorá śmierć posłóżył śmierć zós Levit. 17
na krwi się funduje/ diá teac też krwi jest cokolwie wyrażes
nie/ Ktora z Chrystusa wysła; bo inne humory zosłáły w
ciele/ Ktoré nie są ze krwi zmiészáne/ y sá y teraz w Chry-
stusie ile ich potrzeba do nátury ludzkiej.

5. *Czemu ná Mży wody do winá przylewamy?*

Ná to Innocentius III. Papież in cap. cum Matth. Ex-
trau. de celebratione Missæ odpowi. dá. Ponieważ się Chry-
stus zowie winna w áciá Ioan. 16. a lódzie woda Apoc. 17.
że lud też z Chrystusem zlá; ony/ tód ná wyrażenie tego
trezba mieścić wodę do winá. Ku temu/ ná to wody prz-
lewamy/ że y Chrystus ná opatrzney wiczerzy prz-
láł/ Biedr ten S. Ekiament stánowi/ iáko jest o tem siáre pod-
nie. gódy w ónych trádách pójpolicie wino bez wody nie pi-
jete/ zosłáję áá ludzkie mierności prz-
si zóá ácc. To sámo
przepowiedział Salomon w Księdze Prov. cap. 9. is tilla-
drosc Bósta wino sáre zmiészálá bez wátp ómá; wódá. Y
w siáwym Zakonie iáko píše Hieronym S. m. i. Paral. 11. Ká-
dy wino Bogu ofiádomano. wódá w nie nie ofiano. Wywie-
tego mieżánia nie tylko iáci. si ále y Ry mfi Bósciel

6. *Jako Chrystus w nas zosłáie, poniewáz preik-
of. by Sákraméntálne g. na?*

Pózi cójby chlebá abo winá w tálíey cółóci w nie s-
stáá/ że gdyby Sákrament z nich nie był wzięto. á/ zóá
wááby pod nlemi chlebá y winá iáótá/ poty też y Chry-
stus osoba w nas zosłáie/ á fiedy się osoba táme pój-
to też Chrystus ofieruje: a miáálo fiedy: ióna mierno-
ciebie stworzona zosłáwi/ ná ktoréby się przepóááci w i-
paty

147. Ale jednák y w ten czas zostáie w nas Chrystus przez
táste/ y przez nls odżywia dusze náše/ karmi/ posila/ ciešy.

7. *Czemu puszek w Kościele dla komunikán-
tow używáia?*

Z jednego Kielichá Chrystus krew swoie dał Wznióm/
ná jednym też talerzu ábo pátenie Ciáło swe pod osobámi
połamanego chlebá rozdawał. Salmeron tom. 9. tract. 12. ie
dnák teraz komunikánty z głębszego náczyńia dáia/ aby
ich wiatr ábo iáki przypadek nie rozpłósył. á nie należy też
do istoty ábo postánowienia Sákrámentu. jedność Kielichá/
ábo chlebá.

8. *Czemu Pan krew á nie Ciáło swoje zowie
testámentem?*

Bo testáment dzieie sie względem śmierci/ gódle zaś
krew hoynie leia / tám test śmierci spráwá/ co nie bywa
gdy rzecz test o ciele/ dla tego krew zowie testámentem. Bo
wie sie nowym/ bo nowa rzecz jest dáwać krew ludzka do
napoju/ ábo do vmocnienia przymierza/ nowe też obietni-
ce zawiera to Chrystusowe przymierze. Jest to wieczny te-
stáment; bo nie będzie po nim drugiego/ y wiecznie trwać
będzie to/ co w nim obiecáno.

9. *Jáko Krew Chrystusowá iest tájemnicá wiáry?*

Jáko do słow chleb w osobie Chrystusowej poświęcá-
lacych/ przydał Kościół słowo Bawiem. Etoe nie poświę-
ca/ ále tylko sens czyni/ taś do poświęcenia Kielichá przy-
dał z podánta Apostolskiego / jáko piše Innoc. III. cap. 4.
słowá te/ tájemnicá wiáry, iż w tym Sákrámentie trzeba uży-
wać wiáry; bo nie tylko wierzymy jáko y o innych Sákrá-
mentách/ że spráwuią táś Boga/ ále też iż w nim obecny
jest

jest P. Chrystus. Przydane zaś te słowa / nie do poświęca-
nia chleba / ale winy / iż wiera nasza w Kościele S. osobli-
wie jest na wylaniu krwi pąskiej fundowany.

10. Czemu ten Sakrament Chrystus postanowił
w oficie chleba y winy?

Iż na wielkiej części świata chleb jest pokarmem / a wi-
no napojem / które żywot ludzki zachowuje / tuż / poślad-
ła / wweślając / a też czyni na duszy ten Sakrament; bo iasne
Boga dać / która jest dusze żywotem / y prawem do żywota
wiecznego / grzechy powspędnie znieśli / które są przeszkodą do
nieb / byle go wstrzymać / nie był w grzechu ciasłim / a
za powspędnie żałował / wchowywa też godnie przywzety od
grzechów / znosi karanie za przepie winy / a to wedle przy-
gotowania się do tego Sakramentu / spracuje w nas osobli-
we nabożeństwo y wesiele duchowne. Ze też Chrystus chce
zjednoczyć serca żywiących tego Sakramentu / w takich go
rzeczach postanowił / które z wielu stała się jedno; bo chleb
jest z wielu ziarn / wino z wielu iągód.

11. Jako nie łamie się Chrystus, gdy łamie hostyję?

To się dzieje sposobem podobnym zwierściadła / któ-
re lubo kto na części służy / obrazu który w nim się wrda-
wał nie zbije / w Sakramencie tym Chrystus jest nie podziel-
nym sposobem / cały w całym / a cały w każdej części chle-
ba. Gdy tedy hostyja jest cała / we wszystkich jest jeden y cały
Chrystus / gdy ją polamie / iż w części nie może być część
tego / bo jest nierozdzielny / jest cały; bo iako przedtem w
każdej części hostyji / na którą być mogła rozdzielona / był
cały / tak po złamaniu i przedtem w każdym było swe obro-
ci / gdyż nie może być po części / musi być cały.

12. *Żad to jest, że także łaskę bierzemy pod
jedną tak by też pod dwiema osobami?*

Bo tak ciał Chrystus pod jedną iako pod dwiema/ y
tak żywot wieczny otaczał pod jedną Ioan. 6. gdzie mówi o
jednym. Tam jest chleb którym z nieba zstąpił/ kto mię be-
dzie posywał/ będzie żył na wieki. iako też rzekł o dwu tām-
że. Jeżeli kto nie je y pije z moie pnie/ będzie żył na wieki/
roz kłóca razy w tymże rozdziale potwierdził.

13. *Czemu ludowi pospolitemu nie dają pod dwie-
ma osobami?*

Był zwyczaj na początku Kościoła dawać pod dwie-
ma/ który wspomina Paweł S. I. Cor. II. ale też był y pod
jedną osobą/ iako jest Act. 2. Było też rozkazanie/ aby pod
dwoma osobami dawano/ o którym piše Papież Gelasius, że
diał z mierzew/ z mierzew/ który nauczał/ że wino
dygotał y rozdzielił/ y pod jedną winą nie używaliśmy Sakramen-
tu/ a takli się między wiernymi/ aby tak rychley się rozdali/
teraz zaś jest rozkazanie/ aby pod jedną dawano/ a to dla
słabych przyczyn/ między którymi jest też/ iż niektórzy pić winą
nie mogą/ w nich których P. ańskich bierz o wino trudno/ a tak-
by nie wszyscy mogli komu użycować/ trudno też dla chorych
pod obie ma osobami chować/ nie dzieie się też ludowi krę-
woda/ że mu drugiey osoby wymyślają/ ani jest przeciw temu
co mówi Chrystus Ioan. 6. 51. Jeżeli nie będziecie jeść y
pić tego to słowo y często w pisanie znaczy albo, iako i jest E-
xod 23. Ktoby zabił O. cę y Matkę/ śmiercią umrze/ to jest/
ktoby Owcę albo Matkę Ad 3. Złotą y srebrą nie mam/ to
jest/ ani złotą/ ani srebrą/ Exod. 22. 10. Ezech. 44. 22.
a że w pomienionych słowach Chrystusowych ma się brać y
za albo potężnie się z Pawła S. gdy o tym mówi I. Cor. II.

Że

Że to b
gódle r
wózy
rząd
perone
Kości
sey si
Chry
ale do
Ciała
dzielne
na/ al
choron
y kre
osoba/
pli of
iako m

14

mentu
nie ve
sus ro
ra na d
wnym

15

była
spodob

Kto będzie pożywał chleba tego, albo pić Kielich będzie/
 góście rozdzielnie mówi o pożywaniu y pićm. Do tego iako
 wży Augustyn S. lib. 3. de doct. Christia. cap. 17. Wiele
 razy rozkazuje Bog całemu Kościołowi/ Ktore tylko przez
 pewne osoby miała być wypełnione. iako gdy mówi Gen. 1.
 Roscie á mnożcie się/ á nie wszyscy jednak rosta/ nie wszyscy
 się mnożą/ á zatem by też Kościołowi całemu rozkazał
 Chrystus iść y pić/ tedy nie trzeba aby wszyscy jedli y pili/
 ale dosyć że to Kaptani ná Nby żyją. Takontec ani
 Ciała Chrystusowego zjedzą nie gryziemy/ bo iest nieroz-
 dzielne/ ani krwi nie piliemy/ bo nie iest od Ciała oddziel-
 na/ ale tylko to się mówi sposobem duchownym; bo du-
 chowne iest iedzenie y pićie/ lubo rzetelnie/ y rzetelne ciato
 y krew rzetelna przyjmujemy/ áczym to może być pod iedną
 osobą/ á Chrystus nie mówi abyśmy jedli osobę chleba/ y
 pili osobę winą/ ale abyśmy Ciato tego jedli y krew pili/ co
 iakom rzekł może być pod iedną osobą.

14. Iako bez S. Sakramentu tego, nie mamy
 Dušnego żywota?

Może kto mieć dušny żywot bez vjvěta tego Sakra-
 mentu/ iako bywa przez Chrzest. jednak aby tego żywota
 nie verácił/ powinien pożywać Sakramentu; bo tak Ch-
 rystus rozkazał/ Ktorego gdy kto nie dowa przykazania vnie-
 ra na dušę. Powtore/ gdy kto nie pożywa/ głodem duchow-
 nym vnięra. Basil. Lyran.

15. Iako Chrystus mówi. Iż ten chleb z niebá
 zstąpił?

Bo w tym chlebie albo raczy w osobách/ w ktorých
 bývá ištá chlebowá/ iest Bóstwo Ktore z niebá zstąpiło swym
 sposobem/ to iest łączac się z ludzká nátura.

Sff

16. Cze;

16, Czemu w składzie Apostolskim nie maś
o Najświętszym Sakramencie ?

Żelaz albo Kreda Apostołowie użyli/ kiedy się mie-
dzy niewierne y niechrzcone rozchodzić mieli/ aby wiedzą
tę sumie wiać z im opowiadali/ y dla tego też tylko te śra-
tyki włożyli/ które przed chrztem wierzy: trzeba/ a o tym
Sakramencie iako tudy barto artykuł/ nie wprzód ale po
chrzcie/ gdzie już głowieł iesta Boża umocniony/ należy
opowiadać / y dla tego w świątym Kościele kazano wycho-
dzić niechrzconym/ luto już wierzącym/ które zwano Cate-
chumenami/ kiedy na świątym do święcenia tego Sakramen-
tu przychodziło, dla tego tedy przyjąć nie potrzeba było
żyć w Kredzie wzmianki o tym Sakramencie. A iako
Komunia zaraz ochrzconym dawano/ iednakże już po chrzcie
niz im dano/ o tym Sakramencie nauczono/ co iaczej być
mogło/ że i wprzód nauczono o zwiastności Bożej y
Bożwie/ y naturze ludzkiej Chrystusowej/ które rzeczy są
potrzebne do zrozumienia tego Sakramentu.

17. Iako Chrystus mówi, iż żyje dla Ojca?

Bo iest Synem przedwiecznym/ rodził się z Ojca/
ile iest głowicem od Trojcy S. używany iest/ a też wprz-
dzie strawy swe ku czci Ojca/ obraca i tak nie tylko żyje przez
Ojca/ ale też dla Ojca.

18, Czemu Chrystus mówi Iako nie posłał ży-
jący Ojciec ?

Sens ten iest słow Chrystusowych. Iako iá to mam
od Ojca że żyje/ albo dla tego żyje/ że mój Ojciec żywy/
tak iá też głowicem który nie poznać będzie/ dam ży-
woć Duchowny/ Świąty/ błogosławiony/ a iako Ojciec mój
i jest

jest trznica żywota/ y toż mi białe Gm sam jest/ tak la też
trznica żywota/ á zářym / kto nie godnie pozować będzie/
ożwie go/ iż iáko ja żyje przez Oycę/ tak y on przezemnie
żyć będzie.

19. Czemu Chrystus siedm Sakramentow nie
mniey, nie więcey postanowił?

Lubo to ná woli tego było / mniéy albo wiácey posta-
nowić / tedńáe niczego bez powážnych przyczyn nie wzy-
nił. Ta zaś przyczyna być może iż siedm Sakramentow
postanowił / że Chrystus jest sprawca nášego żywota ducho-
wnego. Żywot zaś náš dożelny / temi iakoby stopniámi po-
siępuje. Naprzód się rodziemy / potym rośniemy / po trze-
cie potárimy wzywamy / bez ktorego żyć nie możemy / po
czwarte / iż ten náš żywot nie zwękni być bez chorob / wzywa-
my lek-řřwa: po piáte / że iestemy śmiertelnemi / trzeba
żeby się drudzy rodzili / áby c-ř narod ludzki mógł się zach-
wać. Po szóste / żywot ludzki nie jest bez niepokoiu y walek
trzeba się y ná to vmocnić. A Poniec / iż się rodziemy / trze-
bá też ábyśmy Rodzice mieli. Tegoż podziatu / y sposobow
wzgládem żywota Duchownego wzięł Chrystus / á zářym
siedm postanowił Sakramentow. Bo i apzód z grzechu pier-
worodnego y śmierci duchowney / ná żywot duchowny ro-
dzimy się przez chrzest / podrastamy y vmacniamy się w du-
chu przez bierzmowanie. Karmimy się Naswistřym Sa-
kramentem. Gdy w choroby duchowne wpádniamo / ná wle-
żenie mamy Sakrament Pokuty. Ná wojnę przeciw nie-
przyaciódom w ořřecnił żywota nášego punkcie / iáko nie-
gdy walečníkowie / Oleiem śwíetym się namařzamy. Ko-
dřicow Duchownych dáte nam Sakrament Káplañřwa / á
poniemáżby to wřřřřřo ustawać musiało gdyby ludzi nie
było / áby śwíatobliwe było rozmnożenie / postanowion-ř Sa-
krament Mařżeńřwa.

20. Czemu Sakrament ostatniego pomazania
tylko chorym dają?

Często P. Bog aby za grzechy Parat/ cieleśna puszcza
choroby; z czego też y dusza iáa zwykła pónćcie pódć; bo
niektórych spraw dobrych nie rćk moźe odprawonćć/ i tćd
gdyby ciáło było zdrowe/ ten tedy Sakrament po wiele
króć y doczesne sprawuje zdrowie/ a iezeli go nie záwře dá
ie/ tedy znośi grzechy niewiadome/ w ktore choroby pospóli
cie zwykli wpadać/ á nie bárzo ich wraźć/ y nie s owia
dác sie ich/ iáko iest botañi dobrowolna śmierć/ niecierpli
wość/ nie zupełne sis ná wola Boża oddanie/ żeby tedy y te
nie sřłodźiły duszy z ciáła wychodzącej/ ten ie Sakrament
znośi. Zdrowym zaś nie dają leparstwa/ á zatym áni tego
Sakramentu. Materya tego Sakramentu iest Olej oliwny/
ktory ma też to z siebie że leży/ z czego też ma przystosowonćć/
aby do tego Sakramentu wchodził/ namasćć á mierzć
znysłow/ bo za tych powodem w duszne/ álbo też y w cielesne
choroby wpadamy.

Niedziela Wtóra po Świątkách.

Evangelija v Lukáša Ewangeliego w Rozdziale 14. od wier
śa 16. aż do 25.

O Neco czásu: Mowił P. Iezus Uczniom swoim
te przypowieść. Człowiek niektory sřráwił wie
czera wielką, y záprośił wielu: I posłał sługe swe
go w godzinę wieczery, aby powiedział záprošonym
żeby przyszli: boć inż wśysřko gotowo. I poczeł sie
wśysřcy

wyśszy się otec nie wymawiać. Pierwszy murzek. Ku-
piłem wieś, i mam potrzebe wynieść, a oglądać ją. Pro-
szę cie, nie, nie za wynowioręgo. A drugi rzekł:
Kupiłem pieć iarzm u ołów, y ide ich do świadezć.
Proszę cie mierz nie za wynowioręgo. A drugi rzekł:
Zonem poiat: a przeto nie mogę przysić. A wrocąszy
się sluga, oznajmił to Pánu swemu. Tedy sie gos-
darz rozgniewawszy, rzekł słudze swemu: Wyzndź
rychło ná ulicę y ná przecznice Ałasá: a zbogę, y
włomnę, y ślepe, y chłomę, wprowadź tu. Trzekł slu-
gá. Pánie stáło sie iákoś reśkazał: lecz ieszcze jest
mieysce. Trzekł Pan słudze: Wyzndź ná drogi, y
miedzy opłotki: a przymuś unieść, aby był dom mój
napelniony. A opowiadám uam, żeś żaden z onych
mężow którzy są zaproszeni, nie wkuśi wieczerzy
moicy.

1, Coto żá wieczerza na którą zapraszą?

Wieczera tá jest królestwo niebieskie! Ktore ná końcu
światá/ iáko by w wieżor nam dadas/ y po ktorey radnego
innego nie będzie iedzenia/ Greg, hom. 36. M: Iá sie 37
wie wieczerza/ bo ná niej samego pożywać buda Boga/ ná
ktorego nie masz nic większego.

2, Kiedy nam te wieczerza nágotowano?

Kiedy Chrystus mase y śmierć poniosł/ a do tej wie-
czerzy

Śerze wprzód zed/ á niżej tane naroby wołał/ ále oni
widzemu nie dāciac/ á wrzecz dōżsnych zātapiać si/ /
przybydź nie chcieli. August.

3, Czemu wymowki nie przymnię od wiczerzy
się wymawiających?

Nie jest grzech wieś/ albo woły kupić/ albo się żenić/
ále to grzech/ tak do tych rzeczy sercem przypaść/ iakoby w
nich wšytko y ośłateczne przesie nāje polegāto/ á iż oni
to sobie są ważyli/ dlatego ich wymowka nie jest przyista:

4, Czemu ten Gospodarz słaży posłał między
opłotki y nā drogi?

Wiečerza Chrystus osobliwie dla Żydow/ to jest/ Kto
lestwo niebistie nāgotował/ ále gdy oni wzgardzili/ obro-
cił się zwiatać przez Ktora nā te wiečerza zaprosz/ do Na-
rodow/ Ktoży nie w miastach/ to jest w dności Kościółā mis-
stali. Odrzucow tedy Chrystus od Żydow kazał swym
Apostołom z Jeruzalem y z ziemi Żydowskiej wyńść/ a Po-
gány zbierać/ Ktorzy bārze w bogiem byli wrzecz w niebistie
y do zbawienia nādzaci/ iż nie w Miastach/ to jest/ wgro-
māżeniu Wiernych/ ále nā drogach mieszkali/ á o tych nie
przydācie/ iż stało się że iuz wšyckę weszli/ bo iestże nie
wšyckę z Poganstwā do Kościółā weszli/ y nie wšytkim iest
wiara przepowiedziāna. Titus.

5, Czemu będących nā drogach, w opłotkach,
każe przyniewalać?

Tymi słowy oświadcza/ iako prāgne gorāco zbawienia
nāšego/ y moc pokāzuie słowā swego/ Ktore odmienia grze-
sniēi zāstārāle/ iakoby ie niewoli/ lubo wšytkim swobo-
dno

ona wola zefstawić/ á to niechce/ gwałtu od niego nie cierpi. Pożądane też tu iáto mocy y pracy wielkiej potrzeba przykładów áby się nawrócił. Pożądane/ trzeba bowiem Apostołom cui á wulf e żywić/ ciżkie podwinić á trudy/ wleciecierpieć. Dla tego S Paweł mowi do Tessaloniczkom: Ewangelya nasze nie trifoim y do was przyniśli w słowach/ ále w dziełności/ y w Duchu S y w zupełności wielkiej.

6, *Skąd to iż wiele wezmáných, á málo wybráných?*

Bo wiele do wiary przychodzi/ ale nie wiele wedle náuk wiary žive/ y tego się stało niegodnemu/ co im wiará w nagrodę obiecuje/ á to žywa/ mogąc nie žyć.

7, *Czemu ciżśa Fortki do niebá?*

Bo trzeba iść przez zachowanie przykładů Bóžych ktore zciżśala y niało miało cionieć/ a co iestže gorja i: nie wiele tákich co tej drogi ábo fortki šliáto/ y one nayduia; bo wiele do niej od świata/ ciarú/ ciála przestled. Nie zcieśnit Chrystus fortki do niebá/ bo šom przykładu/ o wierze/ náđze/ miłš i y Šákrámentách/ żadnego nowego testamentu nie przydat/ ale tylko przyrodzone mótłmies žyć/ a na to miejsce šárge šakona mežnošne ceremoniálne znieš przykładu/ Salmeron. Ci ša drogá do cnoty/ bo cnotá jedná tylko droga chodú/ á grzech niezłóženit/ y náđ to/ do grzechu wedle przyrodzenia nášego šárge iestšmy šlónnymi/ y zmyšly nas/ y krewkošć do niego pódú/ á w cnotie trudnošć pokánu e.

8, *Czemu niektórzy dobrze žyją, ná koniec upadáia?*

Pochodú to žšćia z ludžliw šlabošć y wšimnošć/ žšćia z Bóžiego dopušženia; bo lubo žářiš Bog šlónitš

wiekowi dāte iāſte doſtāteczna/ nie zāmſte ſednāł dla ſwych
tātemnych ſadow dāte ſtuteżna/ dla tego ſtudy Boży go-
raco a z wielką pokorą proſzą/ aby ich Bóg nie opuſzczał/
wymyſlając im iāſti ſtuteżney.

9. Czemu ſwoim wybranym częſem Bóg dopuſzcza
w grzechy wpadać?

Uprzed aby przez to ſwe kārki z bolāżnią pod ręką Bo-
żā chylił/ y wznowił ſprāwiedliwość Bożā / gdy im dla py-
chy/ albo innych niedoſtkonoſci wymyſła ſwey iāſti/ y przy-
tym poznali ſłabość ſwoją/ a przytym goręcej do Boga wo-
łali. Po wtore/ aby nad innymi wpadającymi/ nauczyli
ſie młec politowanie. Po trzecie/ aby poznali czymby byli/
gdyby iz iāſta Boża nie noſiła/ y że cokolwiek dobrego/
to nie z ſiebie/ ale z iāſti Bożej miało.

10. Czemu będący w opłotkach, byli ślepi, chromi &c.

Poganie ſie przez tych znāja/ ktorzy ſe w'odzy przed
Bogiem; bo zlotā miłości tego nie miało. Sa ſłabi/ bo na-
ſilach im zchodzi do powſtania z grzechow/ ſa ſlepi/ bo prā-
wdy nie widzą/ ani ſobie dāć rādy nie mogą/ ſa chromi/ bo
ani przyſić do drogi Bożej nie mogą.

Niedziela Trzecia po Świątkach.

EWāngelya v Lukāſiā S. w Rozdziale 15. od wierſa 1.
aż do wierſa 11.

CZāſu onego: Przybliżali ſie do Pānā Ieruſa-
Celniſey y grzeſznicy, aby go ſłuchali. Tjsemrā
li Phāryzeuſowie y Doktorowie, mówiąc: Iz ten przy-
muie

muie grzeszniki y iada z nimi. Trzechl do nich to podobienstwo, mowiac: Ktory z was czlowiek; mairc sto owiec: a stracilysy iedne z nich, izali nie zostawie dzie wipcidzieiat y dziewiaci na puszczy, a idzie za ona co zginela, az ja naydzie? Analezsy, kladzie ja na ramiona swoje raduiac sie: a przyszedysy do domu, wzywa przyaciol y sasiad, mowiac im: Raduycie sie ze mna, izem znalazl owce moje, ktora byla zginela. Powiadam wam, iz takze bedzie radość w niebie nad iednym grzesznikiem pokutuiacym, wiecey niz nad dzie wiaci i adzieiat y dziewiaci sprawiedliwych: ktorzy nie potrzebuia pokuty. Abo ktora niewiasta mairc dzie sieć grossy, iezliby stracila gross ieden, izala nie zapala swiece y nie umiata domu, y szuka z pilnościa, azby go znalazla: Analezsy, wzywa przyaciolok y sasiadok, mowiac: Raduycie sie ze mna, bociem znalazla gross ktorym byla stracila. Takzeć, powiadam wam, radość bedzie przed Anyoly Bozymi nad iednym grzesznikiem pokutuiacym.

1, Iako Chrystus szuka owce zgubionej, gdyz
wie gdzie jest?

Widzi Bog wszystko dobrze/ y wie gdzie co jest/ ale grzesznikow nie widzi ociem laskawym/ y szuka aby ie widziat/ z tad im mowi Matth. 7. Nie znam was. Owca tez sama
Egg nie

nie przyjdzie do Pasterza/ aż wprzód do niego Pasterz przyjdzie y najdzie ta/ iako mówi Dawid o sobie w Psalmie 138
Zbladziłem iako owca ktora zaginęła/ szuka Panie slugi twojego. Może iednak owca nie wychodzić y czekać aż Pasterz do niego przyjdzie.

2. Czemu sie radują Błogosławieni z powołania
grzeszników?

Nie tylko radują sie z tad / iż część Pasterzowi roście/ Ktorego też wesele za swoje pozycia/ ale też iż nowego towarzysza nabývają. Bog zaś im o pożucie grzesznych objaśnia. Aniołowie sis też święci radują; bo wiele ich z nieba z Luciferem wypadło/ a to miejsce nápełnia sie przez ludzi zbawione. Raduje sie Chrystus/ bo tym sposobem ma i y śmierci swojej pożytek odnosi. Chrystus zaś na to powiada o tej radości / aby zawstydzil Saryzenów / ktorzy miasto tego coby sie radować mieli/ leśże sie gorszyli że Chrystus z grzeszniki prześlawiał/ wiodąc ie do powstania.

3. Iako sie godzi z grzeszniki prześlawać gd yż
trzeba się strzedz złego towarzystwa?

Żadna rzecz drugiey w swa naturę nie obroci/ Chyba t a
ktora wielkŝa moc ma niżli ona/ iako ciepło małe nie obroci
w ciepło wody/ w ktorey daleko wielkŝe jest zimno niżeli
tamtó ciepło/ ale to tylko ciepło zagrzeje wodę/ Ktore prze-
wyższa dobrze zimno wodne/ ták też ten prześłona grzeszniká/
y nie zepsuie sis od niego/ Który jest mocniejszy w cności/ a
niżeli grzesznik w grzechách/ y takiemu godzi sis prześlawać
z grzeszniki/ a taki był Chrystus bez wapienia.

4, *Czemu sie Chrystus przyrownywa do Nie-
wiaſty ſukaiacey groſa?*

Groß ten ábo dráchná/ záwiera w ſobie Rzymſki Ju-
liuſ/ to ieſt ſiedmnaſta część ſerwoonego złotego/ była to
moneta ſrebrná. Gdy te drachmy zgubi białogłowa/ z
wiełſzą pilnoſcią zwykła ſukać niź meſczyzná/ y dla tego do
Białogłowy ſukaiacey/ nie do meſczyzny przyrownał ſie
Chrystus. Salmeron. Jaſa zaś ma radość z znalezionej drá-
chmey/ znać to ná Dycu/ Luc. 15. Ktory ſyná márnítrawne-
go nálaźł/ toż bowiem w tej mierze/ dráchná/ co owcá/ co
Syn márnítrawny.

5, *Czemu ſemráli Faryzeuſowie, że Chrystus
przeſtawał z Grzeſznika?*

Bo Faryzeuſowie táł byli pýſnymi/ że ſie mniac zá-
ſwiate/ y dotknąć ſie ſiebie nie dopuſzczali tym Ktore mieli
zá grzeſne/ á ſpráwiedliwość y ſwiatobliwość/ iáko mowi
Grzegorz S. hom. 34. Kiedy ieſt prawdziwa/ ma nad grze-
ſnymi wżalenie/ fałſzywa zaś zwykła ſie wagać y ſrożyć y
grzeſnymi brzydzić/ á iź fałſzywa mieli Faryzeuſowie/ te-
dy y z tego ſie ſamego gorſyli/ że Chrystus Grzeſniki do
ſiebie przygarniał.

6, *Iáko ieſt táſka Boża przeznáczenie do niebá?*

Bo przeznáczáć tákie záraz ſpoſoby do zbáwienia roza-
porządza/ iź lubo dobrowolnie iednáł Koncepcie Głowiek
ſie ich chwyci/ y zbáwionym będzie. o czym S. Grzegorz
lib. 1. Dial. ná to przeznáczenie y Boga niēt nigdy nie zaſtus-
zył/ áni záſłużyć może/ y od ſamego ſzerego miłóſierdzia
Bożego ma początek. Jednáktę lubo Bog Kogo przezná-
czył/ trzeba ſie o zbáwienie ſtarać/ iáko teź lubo Komu co dáć

postanowił/ trzeba o to prosić. Przenajda do nieba z mi-
łosierdzia swego/ ale zaraz naznacza przez iakie prace ma kto
dostać niebá/ iako wielkie miłosierdzie czyni/ Kto komu w
wielkiej potrzebie będącemu łonią daie/ lubo nie dármo/ á za-
raz obmyśla mu y pomaga/ z kad go y czym ma zapłacić.
Nie przenajda lednák pod kondycya; bo obiernická albo sto-
wo pod kondycya nie ma pewnego/ póki nie stánie kon-
dycya/ a ták nieby pewności w przenáżeniu nie było/ nikt
by też nie był odrzucony y ná piekło przeyrzány/ poniewáz
kázdy gdyby dobrze czynił/ byłby zbawion/ á wprzód niżeli
go Bog odrzuci/ widzi grzechy do śmierci bez pokuty w nim
zostátace.

7. Iáko nas P. Bog pwoływa?

1. Przez wnetrzne nádictwienie ná rozumie/ woli/ pás-
mieci/ odwodząc od złego/ ábo prowadząc do dobrego prze-
strachem sadu y piekła/ záłożaniem zapłaty wieczney/ ná-
dzienia miłosierdzia. 2. Czytaniem Ksiazek duchownych. 3.
Sluchaniem nánow zbawienneych/ y kázaniá. 4. Przez lu-
dzie wpominálec/ kázac. 5. Przykładem ták dobrych iáko
złych/ y rożnych okolo nich przypadków. 6. Różnemi do-
brodziejstwami/ cudownym od chorób wleczeniem/ z nieśczęścia
wybawieniem. 7. Przez rożne przypadki y utrapienia. 8.
Przez rożne cuda.

8. Czemu ták długo trwa Sektá Máchometáńska?

Ośm przyżyn tego dáie lib. de Antich. Pierwsza/ iż
báłwanow żadna miára nie przypuściá y báłwochalsiwá. 2.
Powtore/ iż nie ták niewoli do swej wiary iáko sekty inne/
y zostáwile przy swej wierze Chryściány/ Kościół/ Klas-
tory/ dáie przystęp do grobu Chrystusowego/ zná to iż
Chryściánin zbawiony być moze/ to się mówi w powszechno-
ści. 3. Iż Chryściánie wolniac z námi/ vżá się ich wolo-
wác

wać/ y kiedyby sie mieli do białwánow obrocić Chrześciance/
omiby sie tego nad nimi mcieli. 4. Jz przez Máchometany
złość Grecka Farze/ zdrády y odśiępienswo. 5. Ze sami
Chrześciance swemi niezgodami ta sie dźwigáta. 6. Jz táś
tich rzeży náucza/ ktore sa ludowi mile/ nie do wierzenia
nie podáta/ tylko co człowiek cielesny rozumie/ iáko cielesno
ści/ á do tego przez męg wiedzie. 7. Wsystim sie podob
ba sektarzom; bo z káždę Sekry ma cokolwieś. 8. Jz ta
sektas potęgá áwlećka trzyma/ lubo tyráństa/ á ta potęgá jest
barzo wielka/ do čego tych sposobow zażywa/ aby mu sie
poddani wybić nie mogli/ nédži ich/ sieie miedzy nimi nie
zgody/ wśedzie ma spiegow/ zá namnięyszym podeyrzeniem
álbo y potwárza zábuja/ przesłrzega áby z obcemi Panámi nie
mieli porozumienia

9. Iáko Pogánom okazać iz prawdziwa y dobra
jest wiára Chrześcianska?

1. Ze Bogowie Pogáńscy sa álbo ludźie śmiertelni/ ábo
bydleta/ ábo rzeczy martwe abo čarci/. Część ich też albo
plugáwa iáka bájá Priápi, abo okrutna iáko Sátoruá/ abo
śalona iáko Bachusa. 2. Wiára Chrześcianska má wsystkie
črtykuły iáśne prawdziwe/ á lubo niektóre sa nad rozum/ zá
dnego nie máś przeciw rozumowi, odwodzi od złego/ wiedzie
do cnoty/ čego Pogáństwo nie má. 3. W tey wierze przepo
wiedziáły Sybille y Prorocy.

10. Iáko Zydow pokazać prawdę wiáry Chrześci-
áńskiey?

1. Ze sie Pismá zysćity ná Chrystusie/ ktore byly o Mes-
syaszu/ o čáśie tego przęćcia/ miejscu vrodzenia/ cudach/
náuce, śmierci. 2. Zysćity sie Pismá o powołániu do wiáry
Narodow/ o zgubie Rościotá Zydowskiego. 3. Ze Bog od-
rzucił

rzucił Żydów / że więcej niż przez lat pultorá tręciacá zostá-
ła bez Wyżyny / bez Kościoła / bez Oltarza / Káplána / Pro-
robow / lubo teraz nie są bógwochwalcami iako przed tym /
ani Prorokow zabiłi. Jezli Chrystusa zabili stużnie / Cze-
muż po tego zabicu tak od Boga odrzuceni ?

11. Iáko Heretykom pokazać prawdę Kátolicką ?

1. Jz tegoż teraz uży Kościół / Czego za Cásow Apo-
stolskich. 2. Heretycy pismo máia od Kátolików / tedyé
Kátolicy nie myli się w rozeznawaniu pisma prawdziwego
od podrzuconego / á iezli się w tym mylić nie mogą / tedyé
y winnych rzeczách do zbawienia należących.

Niedziela Czwarta po Świątkách

Ewangelya u Łukasá Świetego w Rozdziale 5. od wierszá
1. až do wierszá 12.

ONego Czásu: Gdy ludzie nalegáli na Paná Je-
zusa áby słuchali słowa Bożego: á on stał podle
ieżiora Genezáretskiego. y wyrztał dwie łodzi stojące
przy iezierze: á rybitwy wyszedłszy z nich, płokali sieć. A-
wśedłszy w jedną łódź, która była Symonowa, prosił go
áby malucżko odiachał od ziemi. A śiadłszy uczył lu-
dzie z łodzi. Agdy przestał mówić, rzekł do Symona-
Zaiedź na głebią, á zapuśćcie sieć wásze na połow á Sy-
mon odpowiedziałwszy, rzekł mu: nawuczycielu, przez
całą noc pracując nidzieśmy nie włowili: wśakże na sło-
wo twoje zapuścze sieć. Agdy to uczynili, zagarneli
ryb

ryb mnoſtwo wielkie, aż ſie rwała ſieć ich. I ſkineli nato-
wárzyſe, co byli w drugiey łodzi: áby przybyli, á ráto-
wáli ie. I przybyli, y nápełnili obie łodzi, aż ſie z á.
nurzáły. Co widząc Symon Piotr, upadł v kolan Pá-
ná Ieżusowych. mówiąc. Wżnidź odemnie, bo mci ieſt
człowiek grzeſny, Pánie. Abowiem go było zdumienie
ogárneło, y wſytkie co przy nim byli, z onego połowu ryb,
ktory poimali. Tákie też Iákubá y Ianá, ſyny Zebe-
deuſſowe, ktorzy byli towárzyſe Symonowi. I rzekł
Pán Ieżus do Symoná: Nie boy ſie: odtąd inż ludz ie-
towieć będzieſ. A wyciągnąwſy łodzi ie ná ziemię, wſytko
opuſciwſy, ſli z á nim;

1. Czemu ſie Piotr przelákl ná połow?

Bo pracowawſy cáła noc dármo/ teraz nád ſpodſtes
wáne wielka mnogość ryb wyciągnął. O tym piſac S Am-
broży przydáie/ że P. Bog niektóre łowi weda/ á ci ſa Nie-
ſennicy/ niektóre zaś śiećia/ á ci ſa Wyznawcy.

**2. Czemu Piotr proſi Páná áby wyſzedł od niego,
gáyż go ráczey miał proſić áby zoſtał?**

Czynił to Piotr z wielkiey poſtory/ znájąc ſie być grze-
ſnikiem/ a zátym bał ſie áby przy Pánu ták Świałym/ grze-
chy tego bárziej ſie nie wydáwały/ y pomſty od Boga nie przy-
wodziły/ ták y wdowa w Sárepcis 3. Reg. 17. mówiá do E-
liaſa. Przyſeđteſ do mnie áby niepráwoſci moie przypo-
mintáne były/ y żebyſ ták zabił ſyna mego. Gdyż zkładáć
grzeſ

grzeszniká ze sprawiedliwym jest / farba czarna do białey przy
biadac / ktora tak przyłożona bázyley się wydaie.

3. Czemu Chrystus mowi nie przyszedłem wo-
tać Sprawiedliwych ale Grzesznych?

Bo tu mowi o powołaniu do powstania z grzechow / do
ktorego nie potrzeba powoływać sprawiedliwych / ale ráżey
do pomnożenia sprawiedliwosci. A tu słuchaymy S. Am-
brozego. Jezeli łaska sprawiła pokuta / tedyć kto pokuta
gárdził / y łaska gárdził.

4. Czemu Pan do Symonowey á nie inney łodki
wstąpił?

Piotr ná ten czas zwał się Symonem / do tego łodki z
Kazaniem wstąpił; bo tego potym katedrze miał przywiasz-
czyć náukę słowá swego.

5. Czemu wprzód Pan Kazanie powiáda z łodki
potym kaže łowić?

Bo wiára jest początkiem polowu duchownego / kto bo-
wiem nie uwierzy / ten się náwróci. Wiára zaś sprawiła
przepowiadanie słowá Bożego albo Kazanie.

6. Czemu Pan ná głebiey á nie ná miáskosci
łowić kaže?

Bo Pan miał Apostoly posyłać nie do iednego cło-
wiska albo Miásta / ale do całego świata / iáko ná morza
niebożosc.

Nie-

Niedziela Piata po Świątkach.

Ewangelya y Mártھےjá S. w Rozdziale 5.

ONego Czasu: Mowił Pan Iezus uczniom swoim. Zaprawdę powiadam wam, iż jeśli nie będzie obfitowała spráwiedliwość wasza, wiecey niż doktorow zakonnych y Pharyzeuszow, nie wnidziecie do królestwa Niebieskiego. Słyszeliście iż rzeczone starym: Nie będziesz zabíwał. A ktobykolwiek zabíł, będzie winien sądu. A iá wam powiadam, iż każdy który się gniewa ná brátá swego, będzie winien sądu. A kto rzecze Brátku swemu Richi: będzie winien rády. A kto rzecze Sálony, będzie winien ognia piekielnego. Jeśli tedy ofiárniész dar twoy do Ołtarzá; á tím wspomniész, iż brát twoy ma nieco przeciw tobie; zostaw tám dar twoy przed Ołtarzem, á idź pierwey ziednać się z brátem twoim: á tedy przyszedłszy, ofiárniész dar twoy.

1, W czym spráwiedliwość naszą ma barziecey obfitować niż Faryzayska?

Faryzeuszowie tylko powierzychomney spráwiedliwości przysięgali/ y ná obo ry to spráwiedliwymi byli/ á Bog po nas nie tylko zwierzechrey/ ale y wnatrzney spráwiedliwości potrzebnie. Obfitować zaś ma naszą spráwiedliwość; bo oni jeśli mieli wiarę/ tedy ma być y nas obfity/ bo nam

h h h

n 1

wiecey Bog podał do wierzenia wyraźnego. Toż nádział/
my bowiem mamy się spodziewać odpuszczenia grzechow
przez Sakrament spowiedzi/ którego oni nie ználi. toż o in-
nych cnótach ktore się tu sprawiedliwością zowią/ ktore oni
fałszywe mieli. Bo naprzykład/ pokázowali po sobie iż mi-
łość bliźniego mieli/ á przytem na swoy pożytek pátrząc/
rozkazowali/ aby mając kto swe Rodzice/ by też w ostatney
nędzy onych zántechawšy/ ofiary dawał. Tylko powierza-
chowne grzechy sobie wazyli/ á o wnetrzne nic nie dbáli/ ná-
dział, sprawiedliwość także Chrystus aby naszą obfitowała.

2. Co były Fimbrye ná sukniách Faryzáyckich?

Były te fimbrye po rogách śiat/ ktore mieli ku śiems-
z tyłu otwarte/ to jest z rozporami/ á z przodu aż do wierz-
chu/ y tak były čtery rogi do ktorych te fimbrye przyszy-
wano według práwa Num. 15. po tych rogách przyszywáli
pásamony biącyntowe/ albo raczej strużki čterográníaste/
niebieskiey máści/ žydzi; ale Sárzeusowie te strużki wie-
kšie nosili/ á niżeli pospolity lud. Te Bog był rozkazał przy-
szywać/ aby iáko się przez obrzezanie ná ciele/ tak przez te fim-
brye ná śácie žydzí od Pogan roznili. Abulen. in Matth:
23. quest. 40. te fimbrye y Chrystus ná swey śácie nosił;
bo we wszystkich stosował się do práwa Mozyśowego.

3. Iáko się godziło niektórym S. Pátryárchom mieć náłożnice?

Żon wiele pozwalał P. Bog ná čás/ ale nigdy nálo-
żnic nie pozwalał/ Żony zaśie ktore były w vrodzeniu nie
rowne/ y posagu nie miały/ lubo prawdziwie były żonami/
zwáše się náłożnicami/ iáko o tym jest w práwie Duchownym
34. dist. cap. Concubina, y w tym sensie támsze práwo mo-
wi

wł cap. Christiano. że Chrześcijańin może mieć nałożnice/
albo Concubinam, jest też y w prawie świętym ten wykład
cap. de Nuptiis L. Imperialis. Zniósł tedy Chrystus wielo-
żeństwo/ y wiecey go nie pozwala / y w tym też między
innymi rzeczami ma naszą sprawiedliwość nad Stározkami
na obfitować.

4. Czemu Chrystus kazał słuchać nauki Fary-
zajskieg, a spraw nie naśladować?

Mówił Chrystus Matth. 23. o Faryzeuszach ná Katedrze
Moyzefowey siedzących/ to jest/ wedle Moyzesa naučai-
cych/ wszystko co wam rozkaza czynić/ ale wedle spraw ich
nie czynić/ a wiele zaś rozkazowali/ czego czynić nie trzeba
było/ iáko obrzezować się ic. Ták tedy te rzeczy pogodzić się
máia Chrystus kazał słuchać ná Katedrze Moyzefowey/
to jest/ Arcybiskupów siedzących/ ale to mówił przed
śmiercią swoją/ kiedy się ona Katedra mylić w nauce nie
mogła/ byle tylko ná niej siedzieli wedle prawa posadzeni;
bo iuż, ná niej wkrótce zasiadł Káisarz/ który do niej wste-
pu nie miał/ bo nie był z pokolenia Lewi/ y ten się iuż mógł
mylić. Prawo zaś Moyzefowe ile do ceremoniey/ y Ká-
ptanstwo przez śmierć Chrystusową zniiesione/ dla tego iuż
go słuchać nie potrzeba. w nauce z strony wiary y spraw do
zbawienia należących / leżże gdy to Chrystus mówił nie
błędzili Faryzeusowie / ale w sprawách bázro błędzili; bo
wstępkie do próżney chwały stosowali / ktorey też y ludzi
śukaiać / ładli ná swych złotych karcy z Bożym przykazá-
niem/ ktore karcy zwali phylacteria, albo pictariola, aby przez
nie światu pokázowali/ że prawo Boże chowáia / Hieron:
a iż wiele Żydow te karciki nosili choć nie byli Faryzeuszami/
tedy Faryzeusowie żeby y w tym swa osobliwość pokázá-
li/ serce y z grubszym piśmem nosili / y tak swe rozszerzáli
phylacteria, iáko to wspomina Ewángelya.

5, Czemu Chrystus káže zostawić ofiarę w Oltarzu gdy się brat na nas gniewa?

Mowi tu Chrystus o ofiarach Stározałonnych/ które ludź ie do Oltarzã przynęśli/ cfiás te dy iáze gdy kto iest w g niewie zcstawać; to sprawy w grzechu śmiertelnym/ Syn iene ná żywor wiečný nie zstęguia/ á pofti člen ief nie ledná sie z tym kto do niego ma co strfanie/ w grzechu zost ale. Godzić zaś powinien nie ten kto cierpi krzywdę/ ale ten co ia rýnił; kćter/ á nie ten ten gdy gotow odpusćić iest w grzechu/ y to n.owi Ewángelwa w tych słowech. Jezeli Brát co ma przeciw tebie. Jedr áže dobre rýnił/ choć w grzechu rýnione/ meo a ięc w nagrode fáry grzechom powinney/ byle inż one grzechy względem winy były odpusćzone/ zstęguia też tćie dobre sprawy ná odpćtę doćstia/ á lubo porým cłowict się moci do ićstí Bożey/ tćdy sprawy w grzechu śmiertelnym/ o ktorým sie tu mowi rýnione wiecey nie powstana/ áby zapláty żywotá wiesćnego godne były. Dla tego zá s to Chrystus mowi; bo żyćzi vşyli, iż nie potrzebá tego/ áby sie kto z swym bratem obráz onym zgadzał/ byleby co ná oltarz wleżył. Rozkázú te tedy Chrystus/ áby sie kády pojednał ile cłáe/ mieysce/ y inne okolićności pozwola. Bo iáko S. Augustyn vşy/ doşć ná čas przedednáć się w sercu/ lubo nie w samey rzezy. Má znát tego przedednania/ w starém Rozććiele za y şay byl przed Komuniya społecznie się cłowac.

6, Ná co Chrystus mowi. szyselićcie iz Stárymi powiedziano?

Mowi/ áby im przywłodi na pćmieć práwo Mórze şowe/ w ktorým nie ráť wyraźnie wstřpko bylo opisano/ iáko tu Chrystus przełáda Hilar. Chrysořt. y przydáie. Ro
zumie

gumieście iż przez ono prawo / Nie zabijaj, tylko zapas
no n szobeyfina / nieście że y słow zlesliwych zabronio.

7, Czemu Pan rozne kary nárzacza gniewaj-
cym się ná Brata?

Do trzy stopnie sa gniewu. Pierwszy jest/ gdy tylko
w sercu tupa/ ale na wierzch się nie wydawia/ a tym sposo-
bem gniewuścinu się tuż efiara ze słowin się v Oltarz/ a
z Bratem się pocić. Wtóry/ kiedy kto nie mogąc w so-
bie gniew zatrzymać/ męczy/ y głęsi nie nie znające wy-
daje/ iakoby iść w puł w sobie gniew tłumiac. Trze-
ci/ kiedy już przychodzi do słow y chęby/ że już Brata iżyc
słow pęczyra/ a ten podział gniewu czyni przeciw Żydom/
Pierzy rozumie/ że w ten czas tylko gniew jest grzechem/
kiedy do samego wężu przychodzi/ dla tego ten go Pan
tu nie kładzie. Salmeron.

8, Iako być może grzech ná pomysłeniu?

Nie w skutku powierzchownym jest wolność ludzka; bo
táti skutek do sít powierzchownych należy/ w których wol-
ności nie ma/ y woli służy. Wszystkie bowiem wolność w
nás wola rozumem oświeconą trzyma; bo wola iáko śle-
pa/ nie bez rozumu nie pocinie/ rozum zaś nie ma w sobie
wolności/ ale wola/ grzech tam zaś tylko być może/ gdzie
jest wolność: zcym ná samey tylko woli grzech się znay-
duje iáko y zasługa/ y przedniym sposobem wstrzany
jest grzech/ a wykonanie zaś grzechu/ w sprawach jest
powierzchownych.

9, Iako tu Pan wspomina sąd y Ráde?

W Żydow był jeden sąd/ nazwany Nyspat/ ná którym
zasiadało siedmó sędóm albo dziesięć/ a czasem dwadzie-

śliá/ tám wedle Exod. 21. sadzono zaboycow/ álbo o ráníe
nie ofłárzonych/ y ten Pan ná tym mieyscu zowie sadem.
Drugi sad był názwany Zmedrym/ á ten był naywyższy/ y
ná nim zásiadało siedmdziesiąt meżow y dwu/ y tám sprá-
wy cieższe sadzono/ y ten Pan zowie ráda/ álbo Zborem.

10, Co znáczy Ráchá?

S. Chryzostom mowi że znáczy / iáľoby ze wzgárda
mowił Ty, Theophylact. iáľoby řto rzełł. Godzienes áby
ná cie plwano. Aug. iż znáczy wzgárda/ řtora řto řomu
czyni/ lubo od niego twarz odwróćiwşy/ lubo řa náń wy-
řzywiwşy / lubo co podobnego vczyniwşy. Hieronym.
rozumie/ iż toż znáczy/ iáľo gdyby řto řogo názwał ľeńo-
myślnym/ nedyńym. Inni rozumieia że toż řest/ iáľoby
řzełł/ żółwiu/ inni/ iż iáľoby řzełł/ plwoćino.

11, Cżemu Pan zázazuie zwáć kogo głupim, gdyż się godzi řrofowáć?

Grzeşy řto nie maiać práwa ná řrofowánie / mowi
řomu głupi/ álbo blaźnie/ albo nie ná řo mowi te řłowá/ áby
go nápráwił/ ale áby zelżył. Stare záz/ Rodzice y Klaus
czyćiele nie tylko řrofowáć / ale y řarác práwo maia/ w
řym nie grzeşa. Tym řposobem Chryřtus Piotrá názwał
Szátánem Matth. 15. S. Páwel Gálator cap. 3. bezmo-
żniemi řc.

12, Cżemu řia tylko ředziom godzi winnego śmierć zabiiáć?

Řto ná śmierć zářlugnie/ grzeşy przećiw práwu/ záz
řym práwo bierze moc ná řego żywot/ a iż řamo řey mocy
wyřkonać nie moze/ tedy řym řa zleca/ w řtorvch řamo řest
řefu/ práwo záz tylko ředziom podáne řest do řefu / áby ře
wyřkoř

wykonowali/ a ztym sami tylko sędziowie miała moc na
gárdło karác. A kto nie będąc sędzią/ zabiła zaboyce/ ten
jám winien sadu/ a przez sad się często sad rozumie wpisać.
Eutym. Na to zaś przed karaniem zaboycy ma być wiedzion
do sadu/ aby rozeznano ieżeli zaboystwo tego było dobro-
w olne/ albo trefunkowe/ ieżeli złośliwe albo w obronie. Aug.

13. Czemu Pan ząbrania gniewu, gdyz czasem
gniewać się godzi?

Nie każdego też Pan ząbrania/ ale tylko iako zaboystwa
tác y gniewu nieślusznego/ bo ślusny gniew może być cno-
ta/ iako gdy się kto o nieczęść Bożą gniewa/ iako y Pa-
wel S. gniewał się na Elimášá/ iako też Ociec nie grzeszy
gdy się gniewa na syna złego/ iako też sędziowie mając zą-
liwosc sprawiedliwosci gniewała się na złych. Chrylost.
Gregor.

14. Ktoremu sadowi gniew wewnętrzny podlega?

Sprawy powierzchowne podlegają sadowi ludzkiemu/
a wewnętrzne Bożkiemu; bo tych człowiek iako nie widzi/ tác
rozsażać nie może.

15. Z którym się nam Przeciwnikiem, zgadzać
potrzeba?

Przeciwnikiem jest naszym/ Ktoregośmy nie słusnie o-
brązili. Hieron. Ambros. bo ten przed Bogiem na nas sta-
żyć się może. Na drodze zaś jesteśmy/ póki na świecie żywi-
my/ bo do śmierci y wieczności bieżemy/ tu się trzeba zgo-
dzić/ bo potym nie będziemy na to mieli czasu/ ale tylko me-
ka się wyplacać będziemy / Hieron. in Matth. tam będziemy
do ostatniego halerza wyplacali/ to jest/ nie tác małego nie
będzie/ coby tam było bez łary, Aug. de serm. in Monte.
halerz

hřlterz álbo po Látínie Quadrans, znázy žwarta česť / bo
ná fanty šebro álbo zlotz w 12: y tál z ní h pientadze ro-
bia / á iž w fardie wrcyl dwanaście / tedy Quadrans w so-
bie záwiera trzy uncje / ále ní ty n mierzycu Quadrans tyl-
ko znázy žwarta česť iákykolwiewmonety / á cely pientadz
čásem tylo w žydom wázył grol Polští z trocha / zázym
tu Quadrans máty pientazeł znázy.

16, Iákž sie mamy w nieprzyaciolách kochác
gdyž grzeša nas prześláduiac?

Nie mamy sie w grzechu bližniego kochác / ále w osobie /
iáko Chrystus milowál przyiowniki / y S. Sžepán rucá-
iacych ná sie kámenie / lubo ich sie grzechými brzdzyli. Spo-
sob zás y miara / wedle ktorey nám Bog milosť: niepryzi-
ciol nakazuje / iest samogoz Boga przykład. Rozkázal on
áby nám slonice swięcił / y žby Anjol ktory sloncem rzadí
ná to nie pátřzác že my Boga obražamy / džen nám dawál.
Rozkázal žiem / aby nás nosisł / y rodziłá pozřyl / á An-
jol ktory nářadži / áby przed sie nie brál / že my tego nie
wdzičny / tymž sposobem rozkázute / ábyšmy niepryzi-
ciol nášym milosť pokazowali / zápomniawšy tego že nas
obražili.

17, Czemu zá podle má swiát te, którzy sie o
swa krzywde nie biora?

Bo kiedy sie ludžie wedle swiátá žyiac / nie biora o
krzywde / czynia to po spolicie dla iákezy podlezy przyčyny /
to iest / že albo sie boia niepryziaciela / álbo spodžiwáta sie zá
to nagrody / co rzecz iest podla. ále gdyby to wžynili dla iá-
kezy bázgo wysokiezy przyčyny, iáko náprykłád / áby Krolá
wřanowali / ná ktorego pálaen sa ebrázeni / wřysřby ich
wielce zá to wázyli. Sam Pogánin Arystoteles lib. 4. E.

thic.

thic. cap. 3. ma zá wspaniałego Pro sie nie mści/ y Przewo-
gárdzi. Bó y świecki vřząd zemřte Przewody/ podłm oso-
bom zleca/ tafo ślepačem/ Farom. Chrześcianin záś ma
barzo wysokie przywiny/ dla Prowy/ sie nie mści/ to jest/
aby w tym Boga vřánował y náśladował.

18, Czemu Chrystus przystąpił, Kto obaczy
Niewiastę Gc?

To vřynit dla Žydow/ aby im blađ ich oděryt/ bo roz-
 3umiełi že nie teſt žářazane. wolney bialey giewy požodanie/
 ale tyłko męzactwi. Cornel.

Niedziela Szofa po Świątkách.

Evángelya v Mářká Světeho v Rozdziale 8. od wiera
pa 1. až do wiersza 10.

Czása onego: Gdy wiele ludzi było z Pánem Je-
 zusem, a nie mieli coby iedli: wezwáwšy Vczniom
 swoich rzekł im: Żal mi tego ludu, iż oto już trzy dni
 irują z emną, a nie máją coby iedli. Ależli ich opu-
 szcze głodne do domow ich, wstáną ná drodze: bo nie-
 ktorzy z nich z dáleka przyszli. Odpowiedzieli mu
 Vczniowie iego: Z kądże tych może kto tu nápuszczy
 nákarmić chlebem? Rzepytáł ich: wiele chlebá mácie?
 A oni rzekli: siedmioro. I rozkazał ludziom ná ziemi
 сіеść. A wzięwšy ono siedmioro chlebá, dzięki czyniąc
 łamał: y dawał Vczniom swoim, aby przed nie kła-
 dli:

dli: y kładli przeci ludzie. Mielu teſ y troche rybek: y te błogoſławioſzy, kazał przed nie położyć. Iedli tedy y náiedli ſie. Zrebráli co zbyło włomków ſiedm koſow. Abyło tych co iedli około czterech tyſiecy y roſpuſcił ie.

1, Czemu Pan dwa rázy lud karmił chlebem, á raz tylko po wodzie chodził?

Bo tych cudow ktore tylko moc iego poſázowały / iáko to po wodzie chodzie / wiatrom rozkazowác / nie zwyſł iáko ſwey chwały nie ſukaliacy powtarzáć / ále te ktore ſie ná ludſki pożyteł obracáli / w czym iego widzieć dobroć / po wiele rázy czynił / iáko to ślepe oświećć / chrome leżyć zé. á z tych liſby ieſt cud náſermienia ludſi chlebem / ktorego iednáć tylko dwa rázy vżył / bo nie wiecey rowna tego po trzeba przypóla.

2, Iáko Vczniowie mogli zápomnieć tego ze Pan niedawno teſ lud nákarmił?

Zápomnieli iáko piſe Ewángelja / ále ſie to ma tář rozumieć / nie žeby właſnie zápomnieli / ále iſ o tym tář máło myſlili / iáko by teſ zgoła zápomnieli / bo trudno zápomnieć mogli / gdyž przez ichſe rece Pan chleb ludowi rozdáwał / ále y nie rozumieli / y nie wraſáli / áby moc ná czynies nie cudu tego w Chryſtuſie bylá. Gloſſa.

3. Czemu przy tym cudzie dzieć y biały chłow nie liczą?

Bo ten był zwyſzay vſydow / że kiedy ludſie ráchowano / tylko ſame meſzczyſne liſono / y to tylko tych ktorzy tuž lat dwádſiećciá przeſli / y ten ſpoſob liſenia záchowaie Ewángelja.

4. Cze-

4, Czemu Pan dla tego ludu nie stworzył mięsa?

Mieśm na piśszy lud náfarmit zá Mojżesá/ Exod. 16
ale to uczynil ná smánie žrdowstie zágniewány / cudow
záś bez potreby nigdy nie čyni/ a iz ludowi temu došyc by
lo na chlebie y rebach/ byle go mieli do násyceńia/ tedy mie
sa ztwarzyć nie było potřeba.

5, Czemu Pan kázal pozbierác' vłomki?

Aby przez to Včniovie byli bársiey vpevńeni o wielk
pości tego cudu/ y obázylí že lud prawdziwie á nie na pos
zor náfarmiony byl/ iako zwykl čácc karmic čarownice/ po
ktorego bántiećie/ nie zosiála ostatki inne/ tylko šterwy á
gnoie.

6, Czemu Vczniowie Pánu rádzili áby lud
rozpuścít?

Čynili to z litości nád ludem/ ktorego widželi potrze
ba/ a cudownego náfarmienia nie špodžetráli sie/ o siebie
záś same nie frášovali sie; bo mieli dla siebie żywności/ ile
im bylo potřeba.

Niedźielá Siodma po Swiatkách.

W ewángelya v Máteuśá Svátého w Rozdžiale 7. od wter
šá 15. až do 22.

W On čas: Rzekł Pan Iezus Vcznióm swoim:
Strzešćie sie pilnie faššwých Proroków, którzy
do was přychodzą w odžieniu owczym, lecz wewńatrž
są wilki drapieżnemi. Z owocow tych poznacie ich. Iza-
lii 2 li zbie-

li zbierają z ciernia groná winne, ábo z ostu figi: Ták-
ci wszelkie drzewo dobre, owoce dobre rodzi: á zle drze-
wo, owoce zle rodzi. Nie może drzewo dobre owocom
złych rodzić; áni drzewo zle, owocom dobrych rodzić.
Wszelkie drzewo, które nie rodzi owoców dobrych, będzie
wycięte, y w ogień wrzucone. A przeto z owocowich,
poznacie ie. Nie każdy który mi mówi Pánie, Pánie,
wnidzie do krolestwa niebieskiego: ále który czyni wolę
Ojca mego, który jest w niebieśiech, ten wnidzie do kro-
lestwa niebieskiego.

1, Kto jest prorok fałszywy?

Naučyciel rzeczy barzo tajemnych/ y rozum przyrodzo-
ny przechodzących/ zwąc się może Prorokiem/ bo rzeczy nies-
wiadome/ iakie są tajemnice wiary nášej wyklada/ ále Pies-
dy fałsu miasto prawdy náucza/ y złe pismo S wyklada/
Prorokiem jest fałszywym/ á tácy są wszyscy/ ktorzy herezyi
vza.

2, Ktora jest śatá owczá, w ktorey fałszywi Pro-
rocy przychodzą?

To jest śatá Pismo S. bo wszyscy Heretycy swa náu-
kę pismem náciągając go ku swey woli pokrywają/ y iakoby
wedle niego včyli vdaia. Zmýślacia też čci Božíy zárlis-
wość/ iakó gdy ná Duchownych zwoz przestronny wołáia/
pod to pokrywka táiać swe iátomstwo y chciwość do dobre
Kościelnych/ áby ie ták sobie przewłáshyli; bo kiedyby sčze-
rze im šlo o čeść Boží/ toby się stárali o napráwu Káplá-
now

now przez ich Stársze/ a tego co Kościółom dano nie brá-
liby (iebie/ ále ráczey przynajeli. Maja y inne tym podo-
bne sútienci emé i z polowá swey siości wilčey/ y dla tego
mowi Ewágelwa ie w sili ich nie w sili przychodza. Szá-
tá y to en ga. Pełem vzcody súlam/ ni omu škodzić nie
dóci/ co wlec mowiá á Prorocy/ a gdy tyłto maja po woli
Kátolików/ i to wlex i wia sie ich náprawáia/ iáko to do-
brze widzié w Pápišwach pístenných.

3. *Czemu o Fałszywych Prorokách mowi.*

Przychodzą?

Bo prawdziwi Prorocy nie sami ida/ ále ie Bog álbo
przez Wład Kościelny/ albo sam przez sie posyla iáko Moy-
szá/ Aposłolow: a tiché sam posyla dáie im w rece takie
znáti y cuda/ że iánie moga to peltazac/ i z Bog ie poslał.
Fałszywi zás nie posłani sami ida iáko iest nápuano Ierem.
23. y tá rozniá miedzy prawdziwymi á fałszywymi Proroká-
mi

4. *Czemu cudow prawdziwych nie czynią Heretycy?*

Mogli zli ludzie iáko Bálám/ Num. 24 Judáš Luc. 16.
cudá prawdziwe czynić/ ále nigdy ná potwierdzenie fałsu
w wierze cudu nie czynią/ cud bowiem w takim iáste byłby
podpisem Bóstim na fałsu/ a Bog nige y fałsowi przyswiád-
zić nie może. S Th. 2. 2. q. 178. a. 2.

5. *Czemu złe drzewo nie rodzi dobrych owocow,*
ponieważ wiele dobrego moga czynić Heretycy?

Przez drzewo sie tu rozumie wlárá. Zlá tedy wlárá do-
brych owocow nie rodzi. Iákož téz gdy co dobrego czyni He-
retyk/ to nie ze swey wláry czyni/ ále z inney przyčyny; bo
že náprzyklad dáie iálmuzne/ to czyni/ że z natury swey
Plonny

Prionny do miłosierdzia: że sposobny do nabożeństwa/ modli
sie/ albo też iż przez to szuka aby go miało za dobrego czło-
wieka. Z wiary zaś tego nie czyni; bo wiara tego nauza/ że
wzyna dobre nie są potrzebne do zbawienia/ y owsem/ że
każdy dobry czynek jest grzechem śmiertelnym/ że dość w-
zmiennie za grzechy wtača mace Chrystusowej rc. Z dru-
giej strony Katołik/ gdy się wedle wiary swej sprawnie/ ile
czynić nie może; bo tego wiara rozkazuje mu być świętym.
Pocore czyni bez wiary dobrej czynione nie są skutec-
ne na żywot wieczny/ iako to wży Concil. Arausicanum.

6, Z których owoców poznąć fałszywe Proroki?

Ponieważ tacy są wilkami/ lubo się za owce wdają/ te-
dy z wilczych obyczajów je poznawac. Wilk nie szuka Pa-
stera/ nie mieszka w owczarni/ poedyntkiem/ albo w małej
gromadzie chodzi/ owce rozsypuje. toż widzieć wbytko w
Heretykach. Salmeron.

7, Czemu Bog dopuszcza zostawać niektórym Heretykami?

Żaden chcący być świętobliwie nie zostaje Heretykiem/
y sami to Heretycy rzeczą samą wynawiają; bo iako Kato-
licy gdy widzą że się kto na zły zgoda żywot wdał/ y zerwał
sumienie/ boia się na ośmielić aby nie został Heretykiem/
tak gdy kto między Heretykami poćnie być nabożnym/ dbać
osobliwie o Boga y sumienie/ boia się aby nie został Her-
etykiem. Dopuścza tedy Bog tym wpadać w Heresie. iako
wży S. Augustyn/ Prorzyby krom Heresey zbawieni nie by-
li/ y tego grzechu dopuszczeniem w nich inne grzechy karze.
A labo są Heretycy/ Prorzy są prawdziwie Heretykami/
cnoty iakie pożąnia/ tedy te tylko są powierzhowne tak
żarliwość a wrzekomo za zbawienie się swoje biorąc narzędzia
iako na

la rá Kátolici že w Wańw: Sákramencie drugiey ofeky lu-
dowi wynia/ á oni sami Sákrament w nitrez otracáia nie
mu skutecznosci nie przypisuiac y on sem praxdy Ciála
Pánstiego w nim nie wynawáiac y wsekta mu chcec odevmu-
iac. Wárzeháia že Kátolici nie wedle Piotrá żyia, á oni
co sis im nie podobá z písmá wyrzucáia. Wárzeháia že Kato-
licy wiáre swa ná tredyech zésadzáia/ a sami y iednego
ártikulu w Piémie nie máia/ gdrz nigdy/ ná przykład pýmo
nie mowí/ že dwa tylko sa Sákramenty/ že Chrystu nie máš
ze. Chwala skromnosť mlodych/ á xca že cýsio žre nie pos-
debná te. Czert też aby te we złym rmechnil/ wzbudza ná
zmyéle iákies nakozerswo y w obyčáich skromnosť/ co sis
tež y w Czarownicách y Pogáných zlésluxych ná čas nay-
duie.

8, Jáko cala wiare gubi, kto iednego ártikulu
nie wierza?

Wierzimy ná przykład/ že Chrystus jest Bogiem/ bo
táf Bog powiedzia/ y o tym jest slovo Boze/ y koby nie
dla slowa Bozego lubo napisanego/ lubo podanego nie wies-
rza/ ále dla inney przyczy/ wicryby nie miał. Jz to zaś jest
slovo Boze/ y táf sis ma rozpmiec/ to man y z nauki Ko-
ściolá/ ktery sis w tym mylic nie moze. Z rad S. Augu-
styn rzekl. contr. epist. fundam. Niewierzylwym Ewangelis-
ley/ by mi Kościol nie świadčyl že to jest Ewángelya. Kto
zas iednego ártikulu nie przyimue/ lubo drugie przyimue/
ten te drugie nie dla slowa Bozego/ ále dla swego wymyslu
przyimue; bo iežli dla slowa Bozego/ tedyc y o tym też jest
slovo Boze/ ktere on iako Heratyf odmiara/ začym y in-
nym nie dla slowa Bozego wierzy/ a táf cala wiare ztrácił/
že zaś jest o tym slovo Boze/ świadčy Kościol cały/ ktery
o niego ma miec wišfa wáge/ y byc pewniyby niželi tego
zdanie

zdanie/ y ktory mu záwsze to słowo potaje/ kiedy sie go o
nie pytać będzie/ lubo on go sam przez sie nie narydnie. Ku
temu taki słowá Bożego nie bierze od Kościół/ ktory sie
mylic nie może/ ale tylko od siebie samego to przywinnac co
sądzi być słowem Bożym/ w czym sie on omylic może/ y nie
słowo za słowo rozumieć/ albo słowo prawdziwe odrzucić/
á fałszywe przjąć/ albo omylnie rozumieć/ zátem wiara
tego jest omylná/ á teżli omylná/ toć nie jest wiara Boża
zbawionna. Níkoliec Wiara nádpřyzrodzona/ nigdy nie
może pospolu stać z Heresem/ á taki kto jednegó artykułu nie
wierzy/ jest Heretykiem/ zátem wiary nádpřyzrodzoney nie
má/ bez ktorey głowiek nie dostąpi zbawienia.

Niedziela Osma po Swiátkách.

Ewangelija v Lukášá Swiatego w Křidžale 16. od wiera-
šá 1. až do wierašá 19.

ONego času: Powiedział Pan Iexus Vczniom
swoim te přypowieść: Był niektery człowiek bo-
gáty, ktory miał włodárzá, á ten byl odniesen do niego,
iákoby rozprašal dobrá iego. A wezmausy go, rzekl
mu: Což to slyše o tobie? Odday lich le włodárstwa
twego: ábowiem inž wiecey nie bedzieš mohl włodáť.
I mohl włodarz sam w sobie, což ušynie gdyž Pan
moy odzynie odemnie włodárstwo? kopać nie umiem:
zebrát sie wštydže. Wíem co ušynie: že gdy bude
zložon z włodárstvá, přyina mie do domow swoich.

Przy-

Przyswawszy tedy zesobną każdego z dłużników Pana swego, rzekł pierwszemu: Wieleś ty wimen Pana me-
mu? A on odpowiedział: Sto bæreł oliwy. Trzekł mu:
Weź mi zapis twoy, a śiadśy natychmiast, napiś piec-
dzieśiat. Potym drugiemu rzekł: A ty wieleś wimen?
A on rzekł: sto beczech psenice. Trzekł mu: Weź miś
zapis twoy, a napiś ośmdzieśiat. T pochwalit Pan wło-
darczā nieprāwiedliwego, iż roztropnie uczynil. Bo sy-
nowie tego s vltā, roztropniejszy sę w rōdzaju swoim nād
syny światłości. A iā wam powiadam: Czyncie sobie
prz viacioly z māmōny niesprāwiedliwych: aby gdy wstā-
niecie, przylili was do wiecznych przybytkow.

1, W czym Pan tego niewiernego Włodarczā
pochwalit?

Nie Chrystus tego włodarczā chwali/ āle własny Pan
tego/ y to w nim nie chwali niewierności/ āle mądrość y os-
pātznōść około dobra tego. Miara oleu ktorā tu wspomia-
nā/ zācierālā w sobie 120. funtow/ ā korzec 800. funtow.
Tyrrnus.

2, Czemu Chrystus zowie dostātki nieprāwōści?

Nieprāwōść toż wole własności iezylā Zebrawiēego
znaczy/ co omiitā/ y gdy zowie dostātki nieprāwemny albo
nieustupnem/ to jest iāko by ie razwał obłudnym/ omiinez-
mi/ nieprāwdziwemi. A moga s i też zwāc nieprāwiedliwos-
mi; bo iāko S. Hieronym quast. 2. ad Hedibiam napiśal:
Bogācy ālbo jest nieprāwiedliwy ālbo dziećie nieprāwie-
dliwego.

3, *Iáko mogą do niebá nas przyjąć wboźy, gdyż
wiele wbożich w piekle?*

Kiedy wbożim dobrze czyniem/ Chrystusowi dobrze ży-
niem. Matth. 25. ták też coby nam to miał wbożi nagrodzić/
Chrystus nagradza. á choéby w niebie wszyscy wboźy byli/
nie ichby rzecz tego do nieba przyjmować. Przyjmie nas
tedy Chrystus kiedy wstaniemy/ to jest/ kiedy więcej nie ba-
dziem włodarstwa wzywać/ wcietać się jednak do tych którzy
w niebie będą/ wolno nam będzie/ ponieważ y on Bogacz o
którym jest w Ewangelyey/ á imię mu było Nineusis, iáko
piše Eutymius, do Łazarza wołał/ lubo był peteptonym.

4, *Czy godzi się komu naśladować tego Włodarza?*

W tradzieży y niewierności ku Panu/ naśladować się
nie godzi/ ale godzi się w opatrności y myśleniu co z nami
będzie gdy nam Włodarstwo weźma; bo to sam Pan radzi/
y cnota jest mądrości przyszłe rzeczy opatrować. Włodarz
mi zaś jesteśmy Bożymi/ y sprawować się mamy z dobr nam
powierzonych.

5, *Czemu mędrsi Synowie tego świata niż Syno-
wie światłości?*

Bo dla natury naszej przez grzech pierworodny zepsó-
wány/ barżey jesteśmy skłonni do złego niż do dobrego.
dobrá też których się zmysł tyka/ barżey do siebie ciagna/
aniżeli dobra niewidome duchowne które tylko iáko przez
mgłę y gadłę poznawamy.

6, *Iáko synowie świata mędrsi są w rodzaín
swoim?*

W Rodzaín swoim/ toż jest/ iáko by rzekł/ ośło rzeczy
dożes.

dożesnych / o kolo krorych pilniey chodza; bo wiecey kup-
cow dla zysku / rzemieślnikow dla zarobku / żołnierzow dla
żołdu / ponoś prace y niebezpieczeństwa / niżeli Synow swia-
tłości dla zbawienia a to z tad pochodzi / że na tym świecie
pospolicie ludzkie za zmysłem y chciwością ida / y lepiej rze-
czy dożesne niżeli: wieczne znaja / a mieliby tak sobie roko-
wać. Jeżeli synowie swiata o kolo rzeczy dożesnych tak go-
raco chodza / iako my goręcej chodzie mamy o kolo wiecznych /
jeżeli oni sztuk / przewag y fortelow używają / dla zachowa-
nia dożesnego dobra / iako my daleko wiecey mamy dla szes-
ścia wieczniejszego. Dobrá te chce niechce opuszcimy
czemuż na kupienie siebie niebá / tak ich żalujemy.

7. *Czemu Chrystus dostatki zowie mammoną?*

Mammona to jest co y Plutus Bóg Pogański / a iż
Bogaże nad swe zbawienie y Boga dostatki przekładają / te-
dy Plutusa nieiało za Boga maia / z tad y Paweł S. wzy że
iákomstwo y chciwość jest służba bóstwów.

8. *Jako nas ci ktorym dajemy iálmuzne przy-
mnia do nieba?*

Jeżeli sami beda w niebie / tedy nas modlitwami rato-
wać beda / abyśmy do nieba zaśli / jeżeli sa potępieni / to
nam Pan Bog w nagrodę iálmuzny / da niebo. August. The-
ophylactus.

Niedziela Dziewiata po Swiat-
kach.

Ewangelja y Łukasza Swietego w Rozdziale 19. od wiersza
41. aż do 48.

Czasu onego: Gdy sie przybliżał Pan Ieruz ku Ieruzalem, wyrzaaszy Miasło, płakał nād nim, mówiąc: Iż gdybys y ty poznało, á zatalesz á w ten to dzień twoy, co jest ku pokoiowi twemu: lecz to teraz zakryto od oczu twoich. Alowiem przgida ná cie dni: kiedy cie obtocza nieprzaciaciele taci w. tem, y oblega cie, y ścisną cie zewsząd: y zrównają cie z ziemią, y działki twe w tobie, á nie zosiawia w tobie kāmienia ná kāmieniu: dla tego iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego. A wszedşy do Kościoła, począł wyganiać te ktorzy przedawali w nim y kupowali: mówiąc im: Nápisano: Iż dom moy, dom modlitwy jest. A wyście go uczynili iáskinią z boycow. T náuczal ná każdy dzień w Kościele?

1, Czemu Chrystus płacze nād Ieruzalem, gdyż ie mógł od zguby zachować?

Jako głowieł iáki bogácy/ záluie zlodzieiá gdy go ná śmierć prowadza/ luboby go mógł odkupic y wybáwić/ ále tego czynić nie powinien/ y owşem ma śássem żrzyć tego aby sie dosyc sprawiedliwosci dñalo, tak Chrystus płacze nad Ieruzalem/ ktore sprawiedliwie miało zginać / luboby ie mógł zbawić/ ále przeşladząc nie chce.

2, Czemu sam tylko Lukáš S. nápisal te Ewángelya?

Bo tá jest Ewangelija o pláču náš grzechámi ľudskými/ á to raga nst Bápťásta grzechy ľudské opláčiť/ Lukáš 36 S. caia ju cie Ewangelija obročil in epianie Bapťánsťwa Chrystusowego/ tedy též ten u nichžalo ten pláč Chrystusow nad Jeruzalem opisowác. á iní-ndgli Ewangelistowie to opuścili/ ktožy inny cel sobie zátožyli.

3. Co sie znáczy. przez to, Gabyš poznáto.

Otoczcie cie?

Tých slov. Gabyš poznáto/ ten jest sens. Gabyš Jeruzalem poznáto tvoie náčchodzaca zgnúť/ y grzechy dla ktorých máš ginať/ pláčať byš zá me ičo y Chrystus/ máš abyš sie do pokuty/ nie záhuľabyš Mesiáša. Oročone záš bylo Jeruzalem od Rymian/ gdy bylo obležone/ bo go nie tylko trojáťim wálom/ ale y náwrem zámnali/ ktožy we trzech dňách postavili/ y táť Miesto do ostatney nádže y glódu przywiedli.

4. Jáko kámen ná kámeniu nie zostal w Jeruzalem?

Zostaló bylo po zburzeniu Tirusowym coľowiesť cálego w Jeruzalem/ ále to Atrvan Cesarz nie kázal zwac Jeruzalem/ leš Elic/ o čym piše Iosephus lib. 7. de Bello cap. 18 Ku temu lubo po pierwšym zburzeniu fundamentá Rošciel ne zostály/ á tu Pan osobliwie o Rošciele mowi/ iz z niego nie miał zejťac kámen ná kámeniu/ iednáť gdy roku 363. Iulianus Apešťa z Sydy ná wzgardę Chrystusowa chciał om Rošciel náprawiť/ táť sie mocno zemia zátrziplá/ že wšyškie kámenie z gruntu wštečyť/ y ná wšyškie strany rošleciály sie/ táť iz ieden przy drugim nie zostal.

5. Cee-

5. Czemu to o czym Chrystus mówił zakryto
było od oczu Ieruzolimy?

Bo sam on lud ná to pátrząc niechciał/ ani o tym wie
dzieć/ dosyć im Chrystus táwnie o sobie powiadał/ dosyć
mowę swoję táwnymi cudami wspierał/ a Żydzi ná to zámy-
kali oczy. Tirus.

6. Czemu Pan Bog dopuszcza swe Kościoły pu-
ścić, Zakonnice háńbić?

O Zakonnice obelżonych od Bórow dacie te przyczyna
ne S. Augustyn de Civit. że ie Pan Bog ná te háńba po-
dał/ że sie pyśnili z Panienstwa/ ábo żeby sie nie pyśnili/
grzechu sie przez to nieśczęście swoje nie dopuścili/ bo go
nie czynili/ ále poniewolnie cierpiáli. Kościoły zaś P Bog
dopuszcza ná ludzie zágniewány/ iáko kiedy kto wsiawszy od
tego wspominek/ potym od niego obráżony/ rzuca go o ziemię
y psuje.

7. Czemu sie niezbóžnym często powodzi?

Pospolicie niezbóžni nie cierpia niewinnie/ bo to tym
tylko Bog zostawia/ przy tym dájac cierpliwosć/ ktorých
milnie/ á zátem obraca im sie w wyplátę zá grzechy/ y po-
mnozenie zapláty niebieskiej ich vtrápienie. Złych zaś do-
syć vřarze/ gdy ich do piekła pošle/ y dla tego ná tym świecie
cie z miłosierdzia swego iákiekolwieć im póciechy dáje.

8. Czemu sie niektórym powodzi w grzechách?

Bywa to/ iż drugi przez cały żywot Prádnie/ á nie o-
bieśa go/ a drugi za pierwszym grzechem przwidzie ná rece
spráwiedliwosć. To sie dzieje/ że ábo Pan Bog nierówna
miárkę záložil im grzechow/ y drugi lew jednym grzechem do-
sybie/ a drugi ledwie tysiącznym/ albo też że jednemu iákie
czyńi

Śyni/ prześladzając do wielu grzechom/ drugiego nawa-
la iego pusięza.

9, *Czemu niektóre narody przedcy, drugie nie
rychley do wiary powołano?*

Odpowiada S. Augustyn, iż tã przyczynã tego/ iż nie-
które narody nie rychło wiara S. oświecone/ że czekał Pan
Bog ażby się tam narodzili/ ci ktorzych on sobie od wieku do
niebã przeznaczyl/ a iużym co od Boga przyrzãmi na zgubę/
wiaraby nie nie pomogła/ y on iuż potępieniaby im przy-
mnażala/ gdyby wedle niey nie żyli.

10, *Czemu niektórzy dobre uczynki czynią, a z
grzechu nie powstają?*

Czynia Heretycy/ y pobudza ie czasem do nich ściany/
aby ich w zły wierze utwierdził/ y innych ktorzy na to patrza
do rozumienia do dobrego/ o ich wierze przywiódł/ zwiastu-
jąc co wiara z czynkow ściana/ y tak w swej prawdzie
wey wierze ściana/ może nas do spraw dobrych czãt pobu-
dzić/ byle się złym xmyślem dĩały/ to jest/ na przykład/ dla
prożney chwały. Inni czynia dobre uczynki/ aby za dobre
mian i byli/ albo dla ińszego końca świeckiego/ a oraz się w
swych grzechach pechia. Inni czynia dla Boga w prawdzie
ale oraz okazyey grzechom/ niechca się strzedz/ niechca prze-
mãć swych namiestności/ y respektow ludzkich/ wrócić co ma-
ta cudzego/ y tak iakoby iednareka obalają/ co druga zło-
dowali. Inni czynia dla Boga/ y radziby nie grzesyli/ a z
ułomności grzesia/ a takim zwykł Pan Bog miłosierdzie po-
kazywać.

11, *Czemu niektórym co przez cały żywot dobrze
żyli, na końcu Bog dopuszcza upadac?*

Biało się to trafia/ y podobno samym tylko pyśnym/
a takim

z takim zwykłym Pan Bóg na tym świecie ich dobre sprawę/
pożanowaniem wielkim y ludzi/ sława dobra/ dobrem niesz-
niem/ y innymi tym podobnymi odplacać pociechami/ dla tego
go święci się bali/ gdy im się na świecie pomodziło.

12, *Czemu niektórzy Bóg do Zakonu powoływa,
o których wie że nie wytrwają do końca?*

Nie tylko ci zwykli zakon porzucić którzy do niego nie
z powołania Bżęgo/ ale z iakiey ludzkiey przyczyny wstąpi-
li/ ale też z iakim y prawdziwie od Boga powołani/ a o tych
toż mówić/ iako o powołanych do wiary/ którzy potym o-
stępią; bo i nsta jest iaką powołania do dobrego/ i nsta do
chowania w dobrym. Drugich też P Bóg powoływał/ aby
tyżo na głos byli w Zakonie/ y żyć się dobrze nań zyli/ iako
kazał Dawidowi Kości na Kościół swoy sporządzić/ ale mu
go budować nie dopuścił. Leci is de eligendo statu. Na po-
wołanie zaś Bżęie okolo obierania stanu/ trzeba mieć pilne
oko; bo i nsta stan obra vszy/ obierz się sobie drogę/ która cię
niechce Bóg do nieba prowadzić/ y na niej dąć szczęścia do-
czelnego. Z ad y niektórych nieśczęśliwe Matkinstwa/ y
niektórych nieśczęśliwe na wojnę wyprawy.

13, *Czemu się niektórzy tak, drudzy y inni rzecz
do dobrego pobudzają?*

Nie tylko do dobrego ale y do złego różni różnymi się
rzeczami pobudzają; bo iako różne mają komplekxy/ tak też
różne rzeczy im się podobają albo niepodobają/ y różne rze-
czy w nich budzą miłość/ bojaźń/ pragnienie &c.

Nie.

Niedziela Dzieciata po Świątkach.

Ewangelja v Lukuśi Świętego w Rozdziale 18. od wiersza 10. aż do 15.

W On czas: Mówił P. Jezus do niektórych, którzy ufali sami w sobie iakoby byli sprawiedliwymi, a inszych sobie za nic nie mieli, to podobieństwo. Dwoie ludzi wstąpiło do Kościoła aby sie modlili; jeden Faryzeusz, a drugi Celnik. Faryzeusz stojąc, tak sie sam w siebie modlił. Dziękuję tobie Boże, żeś nie iest iako inni ludzie; drapieżni, niesprawiedliwi, cudzołożnicy; iako i ten Celnik: Poszczę dwa kroć w tydzień, daję dzieśięcinę ze wszystkiego co mam. A Celnik stojąc z daleki, niechciał ani oczu podnieść w niebo: ale sie bił w pierś swoję, mówiąc: Boże bądź miłościw mnie grzesznemu. Zaprawdę powiadam wam: żeć ten odszedł usprawiedliwiony do domu swego więcej nizli on. Abowiem ktokolwiek sie podwyższa, będzie unizon: a kto sie uniza, będzie podwyższon.

1. Dla czego mówi Ewangelja. Wstąpił do Kościoła?

3 Łacińskiego słowa tak sie to wstąpienie wyraża: scđo gđv to nā gore wstepnie. iakoz tak sie mō rozumiec; bo Kościol
211

on Jerozolimski do którego sie tu Chrystus stosuje/ stał na go-
rze Moria/ y po wielu stopniow trzeba było do niego wsta-
pować.

2. Czemu napisano iż Faryzeusz modlił sie
w siebie?

Bo iako mówi Iansenius, nie modlił sie w Boga/ w siebie sie
tedy modlił/ to jest/ sobie sie w modlitwie podobal/ Pochat
sie w tym/ że sie pokazywał nabożnym. Hugo Card.

3. O co ten prosił Faryzeusz w swej modlitwie?

Nie prosił ni oco/ tylko sie chwalił/ iako sie z tey poká-
znie Ewangelley. Pościł zaś dwa dni w tydzień/ to jest/
Poniedziałek y Wtorek/ bo w te dni pościwali Faryzeusz-
owie. Epiph. har. 16. Theophylact.

4. Czemu Faryzeusz stojący sie modlił?

Czynił to dla swej pychy ktora miał w sercu/ iako mo-
wi Theophylactus, zktorey niechciał sie nawet powierzcho-
wnie wpożarzać padając na kolana. Skąd sie też pokazuje iż
w Żydow modliwano sie tak stojąc iako y kładąc. Bile sie
zaś w pierśi Publican/ bo sie winnym Fary uznawał/ y tym
sposobem iako może serce Faryze/ w którym będącą pożądlia-
wość początkiem jest grzechu.

5. Czemu tego Faryzeusza ganią, że swe cnoty
wyliczał?

Wyliczał swe cnoty Krol Czechiasz Isai. 38. wyliczał
Job cap. 31. wyliczał y S. Paweł 2. Tim. 4. a nie gania ich;
bo uznawali iż to były dary Boże/ y nie chętpiał sie z nich/ y
dla nich drugiemu nie gárdza/ y lubo na zbudowanie drugich
albo na wzbudzenie w sobie ku Bogu nadszele przypominają
ta so:

sa sobie/ ale vyznawôla že ich cnoty bary Bože były, á káry
zeuſt ták sobie poſtapiť/ iáko by nie od Boga ale od ſiebie ſe
miał/ y z nich ſe chelpiť/ y ſtúkal wlaſney chwaly/ innych též
poſadzał y potepiał/ mowiac: nie ieſtem iáko inni. co ieſt
grzech niemały.

6, *Czemu ſpráwiedliwy nie moſe cále toſić w
ſwey ſpráwiedliwoſci?*

Bo ſpráwiedliwoſci náſe ſa nie pewne/ y nie wſemy
čyli nie wiecey w nich zlego/ niſz dobrego/ á lubobyſmy y
wiedzi li že ſa prawdziwymi cnotami/ nie mamy iednáč xpe
wntenia/ že w dobrým do Pončá wytrvamy.

7- *Jáko o grzechách ludzkých y Swieci mowí
gdyž ſe poſadzac' nie godzi?*

W ten čás o grzechách ludzkých mowíc ſe godí/ iáko o
grzechách tego ſárvzenſá/ kedy táwne ſa wſyſtím/ y mo
wienie o nich/ przytkoſci niſkomu niſluſſney nie čyní/ from
tey ná ktora grzeſniť ſpráwiedliwie zaſluſyl/ y ten co mu
przytkoſe žádale/ má ná to moc. Sprawy též grzechami
zwác možeme/ kedy ták ſa táwne grzechami ſz nie maſ
ſpoſobu ktorymby ſe od grzechu wymowíc/ co rzadko bywa/
á gdy iedno z tego dwoygá ſe nie nardzie/ nie wolno o cu
dzych grzechách mowíc/ y té regula Swieci w mowieniu o
grzechách chováť.

8, *Co to ieſt býc publikanem?*

Rzymiánie epánowawſy ſiemié žydowſkú/ poſtánomi
li Celníkov y innych ktory podatkow publicznych pilnos
wáli/ y te zwano publikanami/ byli čí v žydom bářzo obrzy
dzonymi/ y zá grzeſniť miáli. Žrych byl ten ktory ſe po
kornie modlit w Koſciele/ a tlařal/ bo w enym Koſciele
2112 laweč

ławieł nie było/ á tylko sam Najwyższy Káplán á Król śla-
dali.

9, Czemu Chrystus Matth. 21. nie zcierpiał tych
co w Kościele sprzedawali?

Nie sprzedawali w samym Kościele/ bo się do niego
mchodzić nie godziło tylko samym Káplánom/ á to pod gár-
dłem. Num. 4. ále targi te czynili ná miejscu modlitwie
świecicych náznaczonym; dla tego Chrystus rzekł Dom mój/
Dom modlitwy. Nie sprzedawali zaś tam tylko to/ co do
ofiarę należało. Bedá á podobno to sami Kápláni dla ży-
słu przez swo gładz kupzyl/ y tamże przy nich bedac/ pie-
niadze odmiennali. Przyczyna że Chrystus tey obelgi nie
zcierpiał/ bo tylko to iedyne miejsce ná całym świecie by-
ło/ Bogu ná część oddane/ á y to mu odeymowali. á ztąd
rozumiec/ iáko się Bogu nie podoba wfelki nieporządek w
Kościele naszym/ ktory tak jest nád ten Kościół zaisteyszy/
iáko żywy głowieł lepsz y niżeli málowany.

10, Zkąd początek swoy máią dziesięćiny?

Dawano dziesięćiny y przed prawem Bożym nápisas-
nym przez Moyżesá/ ále nie z obowiazku/ leż z naboženstwá
wolnego/ y to tylko z tego co kto chciał/ Jáko Abrahám Gen.
14. z tego co ná wojnie dostał/ á iáko dziesięćiny pałł Bo-
gu ná ofiarę Gen. 28. Bog zaś Exod. 19. rozkazał aby ie da-
wano śngom iego ná wyżywienie/ á zátym śludzy Bożi Le-
witowie tak wiele przez dziesięćine nabymáli iáko lud pośpo-
lity ze swey prace. Bo śiemná się oná dzielita na dwanaście
pokolenia/ niechże każde pokolenie tylko po ślu łop mło-
żboża/ ponieważ od łopy śnopow śeść przychodzi dziesięći-
ny/ przyjdzie tedy od ślu łop śnopow 600. á od iedenastu
pokolema (bo dwanaście cále było Lewitow) 6600. śnopow/
to jest

to jest/ kop 110. więcej niż które z osobna miało po poleniu/
przydarmyż do tego własne sto kop Lewitowi/ tedy mieli
210. kop/ to jest więcej niż dwie potolenia/ tak Bog chciał/
aby się dwoiło lepiej mieli sudy tego/ niżeli lud pospolity.
Prawda że sami Lewitowie dawali dziesięćinę Ciast wyświe-
conu Kapłanowi Num. 18. ale przecież y tak ledwie nie dosta-
ć część intraty onego troleszka mieli. Kapłani zaś mieli in-
sze intraty / iako ofiary które tam b. 120. gosse y nie małe
dawano/ pierwiastki/ okupy piworodnych/ Num. 18.

11. Czemu Chrystus równa Faryzeuszom do gro-
bow pobielonych?

Żydzi grzebli się w ogrodach groby sobie z kamienia ál-
bo z muru rebiac/ y co raz odprawiali/ zdobili/ pobielali/ tak
Faryzeusowie tylko o światobliwość dbali powierzchowna/
aby od ludzi widziani y chwaleni byli/ a iako groby we-
wnatrz pełni robactwa y zgnilości/ to jest złości/ byli.

12. Czemu Chrystus Matth. 13. długie modli-
ny zda się ganić?

Nauka Chrystus Luc. 18. iż zarządzić się trzeba modlić/
tedy pewnie modlitw długich nie gani/ sam też po całej
nocy na modlitwie zestawiał/ gani tedy tych modlitwy dłu-
gie/ którzy rozumiali/ iż na tym wstąpiło zależać/ że wiele
modlitw y długich namieriali/ aby od ludzi widziani byli/ a
o to się nie starali/ aby je czystym sercem y nabożnie odpra-
wowali.

Niedziela Jedenaśta po Swiat.
kach.

Evangelija v Marku Świętego w Rozdziale 7. od wiersza
31. aż do końca.

Onego

ONego czasu: Wyszedszy Pan Iezus z granic Tyr-
skich, przyszedł przez Sydon do morza Gáliley-
skiego, przez pośrodek granic Dekápoljskich. I przy-
wiedli mu głuchego y niemego: á prośili go áby nań re-
ke włożył. A odwiodszy go ná stronę od ludzi, wpuscił
pálce swe w uszy iego: á splunąwszy dotknął sie języká iego.
A weyrzawszy w niebo, westchnął: yrzekł mu; Effetha,
to iest, otworz sie. I wnet sie otworzyły uszy iego: y
związałá sie związ ká języká iego, y wymawiał dobrze.
I przykazał im, áby nikomu nie powiádáli. Ale im-
pilniey on im zázakazował, tym wiecey rozstawiali: y tym
bárzciey sie dziwowali, mówiąc: Dobrzeć wsystko uczy-
nił: y głuche uczynił że słysz, y nieme że mówią.

1. Czemu nád tym utrapionym Chrystus użył
Ceremonyi.

Westchnął nád nim z wżalenia wielkiego nád tego niedo-
Cornel. wypuscił slinę na swoy palec/ y tą go dotknął; bo
wszystká wymowa náńá pochodzi z ust Bożych. Otworzył
oży iego/ bo snac iákoś błonka zámarte był/ y tak iáko o-
tlenica otworzył.

2. Czy grzeszyli ktorzy nád zázakázanie Chrystu-
swe ten cud głóśili?

Nie grzeszyli/ ále y owym wódsłóžnoś y chwals Bo-
gu pomina oddawali; bo to nie było właśne zázakázanie/ ále
czyłó znát potory. Aug.

3. Cze-

3. Czemu opętani Matth. 8. mieszkali w grobach?

To się działo przy Mieście Gerazá/ Które w mil Gre-
ry było od Nazaretu. Groby zaś u Żydów są Miestem bu-
dowano/ na tśkralt domków iálich/ w tych ci opętani mie-
kali/ iáko pisze S. Chrysest. hom. 29. in Matth. áby tym spo-
sobem czarci bład Pogónow zmocnili/ ktorzy wierzyli że dus-
ze zmarłych w fátány się ebracáta/ y przy grobach bawia-
Czaru Grecy dávali nazwisko Damon, co znácy madrego/
dziwnego/ Bozkiego/ a z tym mu to dával/ z niego się ná-
smiewac. Alec też bez posmiwiská Grecy dawni tym ná-
zwiskiem káżdego ducha nazywali/ dla tego zacności przyro-
dzone y.

4. Czemu czarci Chrystusa prosili zeby ich nie trapił?

Nic im Chrystus meki nie przydał/ gdy ich z ciał opę-
tanych wymiatat/ tylko że już napotym musieli w piekle zo-
stawać/ y po świecie biegac nie mogli/ prosili tedy áby im
tego nie czyni/ áby po świecie latac/ mogli złość wyrza-
dzać. Wolali zaś ná Chrystusa/ przed áśem nas trapiś/
bo rozumieli iż do dnia sadnego w piekle mieli być zawárci.

5. Czemu Chrystus kazał czarcom w wieprze wstąpić?

Prawo Boże zábraniáło Żydom iść mieśa wieprzowe-
go/ Które go oni nie chowáiac ná tedzenie/ wieprze wypásy-
wali. Iánsenius, y dla tego Chrystus w tych wieprzách Żydy
pokarał.

6. Czemu Luc 9. pewnego czartá Vczniowie Chrystusowi wypędzić nie mogli?

Táms

Tánten opatány byl Lunáryš/ to jest/ páduš cierpiacy/
 ktora chorobá wedle Kásiżyčnego biega strozy sis albo fol-
 gnie/ á narbaržiey pod čas pełni moc bierze/ kiedy sis mozg
 wilgotnościami napelnia/ ktorých w tym głowieku zázywál
 čart ná tego vtráptenie/ miešátac ie/ psuac/ žyiy niemi zá-
 tykátac/ v táč głowiekú trápiac/ y w nim rozne choroby y
 draženia sprámmiac. Tego čartá Vezniowie wyrzucit nie
 mogli/ bo byl z vyššých čártow/ ktorzy sa báziey vpartys-
 mi/ dla tego ná nie trzebá oržá/ modlitwy v postu/ ále tež
 o tym mowilišny ná inaym mjestu/ gdišesny tež y inne tes-
 go przyčyny dáli.

Niedziela Dwanašta po Świąt- kách.

Ewángelya v Lučšá Świętego w Rozdziale 10. od wiers-
 cha 23. až do 28.

W On čas: Rzekł Pan Iezus Vezniom swoim:
 Błogostáwione oczy które widza to co wy widzi-
 cie. Bo powiádam wam, iż wiele Prorokow y Krolow
 žádało widzieć, co wy widzicie, á nie widzieli: y słyszeć
 co słyszcie, á nie słyseli. Aoto niektory Doktor zakon-
 ny powstał, kušac go á mowiac: Náuczycielu co czy-
 niac dostápie dziedzictwá wiecznego? A on rzekł do
 niego: W zakonie co nápisano? iáko czytaš? A on od-
 powiedziawšy rzekł: Miluy Pána Boga twego ze wszy-
 skiego sercá twego, y ze wszytkiey duše twoiey, y ze
 wszytkich sił twoich, y ze wszytkiey myśli twoiey: á bli-
 zniego

żniego twego, iako siebie samego. Trzekł mu: Dobrześ
 odpowiedział: toż czyn, a będzieś żył. A on chcąc sie
 sam usprawiedliwić, rzekł do Pana Iezusa: A kżoż jest
 mojbliżni? A przysięwşy rzecz iego Pan Iezus, rzekł:
 (Żłowiek niektory zstępował z Ieruzaleu do Ierychá,
 y wpadł między zbojce, ktorzy go y złupili: y rány mu
 zádawşy, odesłi ná poły umárłego zostáwşy. Y przy-
 dáło sie że niektory Káptan zstępował tą drogá: a wy-
 rzawşy go, minął. Także y Lewit będąc pedle onego
 miejsca, y widząc go minął. A Sámárytan niektory id-
 áce, przysędł wedle niego, y wyrzawşy go, witował sie.
 A przystápiwşy zawiązał rány iego, nálańşy oliu y
 winá. A wlozýwşy go ná bydle swoje, wprowadził do
 gospody, y miał pieczę o nim. A náziwając wysłuşy-
 dáł srebrne grószá, dał gospodarzowi, y rzekł: Weźmi
 go ná swą opiekę: a cokolwiek nád to wydasz, ja gdy sie
 uroce oddam tobie. Ktorż z tych trzech zádá sie
 tobie bliżnim być onemu co był wpadł między zbojce?
 A on rzekł: który uczynił miłosierdzie nád nim. T
 rzekł mu Pan Iezus: Idźże y ty uczyn takżę.

1. Kogo znaczy ten porámony?

Znácy głowiek/ ktorý z Ieruzaleu/ to jest/ z miety-
 sca świętego/ z mietyscá bezpieczeniá/ y z clem/ z mietyscá
 M m m miety

wlary prawdziwey przenosił się do Jerycha miesiąc przelaz
tego/ miesiąc odmiennosci Księżyczney/ to jest/ z dobrego
żywota ná zły się wdał iáko Adam uczynił/ który y sam y
my w nim poránień. Jeryzalem bowiem tłumaczy się/ wis-
dzenie pokoju/ á Jerych Księżyc. Rány zádane ná duszy
nášej po grzechu pierworodnym/ są niewinność okolo pras-
wody/ słabość w dobrym/ á słonność do złego. Szaty z
ktorych odarty/ są dary Boskie/ niewinność/ miłość/ ży-
wość/ podob do dobrego.

2, Czemu ten lituący się nádránnym był Sá-
márytan?

Chrystus chciał tu tedy bład zbic żydowski/ bo żydzi
á osobliwie Strybowie y faryzeusowie/ nie poczytywali za
bliźnich/ tylko te co tednegoż byli z nimi narodu. Wzy tes-
dy Pan/ iż każdy głowiek jest bliźnim/ y ná przykład bierze
nie żyda ále cudzoziemcá Samárytaná/ który nie był ani
bratnym/ ani stemkiem tego ránnego. Salmeron.

3, Czemu ten podróżny rozbitý między Ieruzá-
lem á Ierychem?

Bo tam ślask niebezpieczny był/ ná którym często roz-
biciáno/ dla tego zwáno go Adamnim/ to jest czerwony/ iż
się krwią często oblewał/ Hieron. miejsce to było od Jery-
chu ná śtery mile ku zachodowi. Adrichom.

4, Czemu Káplan minął tego ránnego?

Bo Kápláni oni o cnoty prawdziwe nie dbáli/ á wsey-
stę światobliwość w powierzchownych zakładáli ceremoniach/
w ofiarách/ w dziesięcinách/ ktore ná swoy pożytek obracáli/
takli był y Lewita/ który w godności Kościelney podobny
był nášym Dyakonom.

5. Cze-

5, *Czemu Samarytan nálať do ran winá y oliwy?*

Bo to dwoje miał z soba w drodze dla swej żywności; bo w onych krajach oliwy do każdej prawie potrawy używają; a miewają i tak mało siolko sobie zaprawia; y tak obiad odprawia. Wlať zaś winá w rany wprzód je obmywają; bo wino rany czyści y zgnitości nie dopuścić. Wmacnia żyły; ale i gryzie; przedať oliwy tróra bol gósi. Zaprowadził go na swoim bydłać; to jest; na osle; na którym w onych krajach lud prędy jeździ do gościńca; który się tu zowie stajania; to jest stánowiskiem; iako to iasniey pokazuje text Syryjski; pisałat mu się o żywność; y o Cynulę; y dať nástrawę tego y potrzeby dwa grosze wielkie; iakoby nań dwa pultalerki; y iestże Gospodarzowi przyobiecať nagrodzić; iezeliby co náń to wydať; a ten porániony był Żydowin. Aug. Samarytaná zaś mieli Żydzi za Heretyka; y Odświepiencá. Duchowny stan zowie się z Greckiego Clerus, to jest; Gość; bo Duchowni siebie iako za Goście Wygryany Boga obrali.

6, *Czemu ten w prawie biegły, pytał się Chrystusa?*

Nie żeby się nauczył; ale żeby Chrystusa w słowie takim podchwęcił. Rozumieli bowiem Żydzi o Chrystusie; że on prawa nie chona; dla tego y ten pytał; aby co usłyszał przeciw prawu; y mógł potem złe mówić o Chrystusie. Toletus. Y dla tego z wielką pręchą pyta się. A Proj mój bliźni Titus, Eutym. Iliad. Belus. Nie rozumie Toletus, że ten nazwiony ius; był zły wmyśl odmienil; y ścierze się pytał tego ma mieć za bliźniego; bo z Lewitytu cap. 19. gdzie Żydzi rozkázali mieć przyiacioły w miłość; rozumeli Żydzi iż im Farano mieć nie przyiacioły w nienawiści; co się też y po teśńieyších Żydach pokazuje.

Niedziela Trzynasta po Świąt- kach

Evangelija o Łukaszu Świętego w Rozdziale 17. od wiersza
11. aż do 20.

W On czas: Gdy był Pan Jezus do Ieruzalem,
był środkiem Samaryi y Galilei. A gdy
wchodził do niektorego Miasteczka, zabieżeli mu dzie-
sieć mężów tredowatych. Ktorzy stáli z daleka:
y podnieśli głos, mówiąc: Jezusie Nauczycielu, zmi-
luy się nad nami. Ktore wyrawszy, rzekł: Szedź; o-
każcie się Kaptanom. I stało się: gdy szli, byli oczys-
zczeni. A jeden z nich, widząc że był uzdrowion, wro-
cił się, głosem wielkim chwalił Bogą, y padł na oblicze
w nogi jego, dziękując; a ten był Samarytan. A Pan
Jezus odpowiedział, rzekł: Zaz nie dzieście jest o-
czyszczonych? a dziewięć kedy są? Nie jest należony
ktoryby się wroczył, a dał Bogu chwałę, iedno ten cudzo-
ziemiec. I rzekł mu: Wstań, idź; bo wiarą twoją
ciębie uzdrowiła.

1. Czemu Łukasz S. mówi o Chrystusie, że był
przez Samaryę?

Bo między tymi tredowatymi był ieden Samarytan/
a o Samarytanow Chrystus nie był przysięgł / tak że mu
y gospos

y gospody zabroniono w lednym ich Miasteczku. Luc. 9. Je-
by sie tedy w tym ozdrowieniu wieksc Chrystusowe Dobro-
dziewstwo pokazalo/ na to Lukasz S. wspomina Samaryta.

2, Czemu przed miastem zabiegli Chrystusowi
tredowáci?

Bo im sie do Miasta wchodzic nie godzilo Num. 5. w
tamtymczas braci ch Niemato jest tredowatych. Galenus. cho-
roba to jest zrazliwa/ krostami y wrzodami osypuje glowie
ka/ y zmyla mu zucia ode mune/ oko y tatic w okraglosc
sie zbiera/ brwi opadaja/ sami smrodliwe oddychanie maia/
gnie na nich ciato wfsyko y puchnie. choroba to jest nie
wlegona/ y glowieka zabija.

3, Czemu tredowáci Chrystusa Nauczycielem
zowia?

Coz tu mowia tredowáci mowiac Chrystusowi/ Náu-
czytelu/ iako gdyby rzekli Panie/ bo zydzis/ Rabbi, to jest/
Nauczycielu/ nie tylko tym zwykli dawac co nauzali/ ale
kazdey godney osobie. Cornel.

4, Czemu o trądzie sadzić należało Kąplanom?

Bo rzecz Kąplanista przypinac tego, albo nie przy-
pinac do Kościola/ a tredowatych do Kościola nie pi-
naja/ a lubo iuz kto byl ozdrowiony/ pami ceremonie nad
nim Kąplani odprawon ali/ y ich rzecz byla sadzić/ jezeli kto
wlegony dostatecznie/ y za to mial on glowie pewny dar
Kąplanom dawac.

5, Czemu Chrystus gdy leczyl chore zawsze co
mowil?

Postrzegł tego S. Chryzostom/ iz zawsze przy leceniu
mowil

moził co Chrystus/ y dale tego przyzyne/ żeby wiedziano
iz on/ a nie kto inny leżył.

6. Czemu Chrystus wleczonym zakażował aby
cudu nie głosili, gdyż się nie mogli zataić?

Credowatych z Miaszt wyganiano dla zarazy/ Levit. 13
jednätze blisko Miaszt zostawali/ albo dla takmżny/ albo też
dla innej pomocy/ kiedy jednätze było iätze na nich niebespie-
cznistwo/ iätze to od nieprzyjaciela/ wpuściano ie do Mias-
sta/ tak im osobliwy nąznázywšy/ iätze to znáć 1. Reg. 7 zaka-
zym wiadoma ich niemoc wšyřkim była/ a zdrowie też po-
tym gdy do niego przyšli/ musiało być wiadome. Ku tea-
mu/ cud Chrystusow w vlečeniu tych credowatych/ musiał
być osobliwie wiadomy; bo przy gromádie ludzi vžytnony/
a trzeba też aby był ogłoszony/ bo go Chrystus včynił na
potwierdzenie swej náuky. Zakażal jednätze tym credowatym
żeby go nie głosili/ y nie powiádali Pro/ y iätze ie vleczył/ aże
by się wprzód Káplánom pokázali/ y od nich vřnání byli za
prawdšiwie vlečone/ bo gdyby oni zlořliwi Kápláni wiedzie-
li že Chrystus vleczył onych ludzi/ nie przyieliby ich byli do
Košciola. Abulen. in Matth 8 quast. 16. dla teyže przyzy-
ny Matth. 8 vlečonemu od traw/ kazal aby dar powinný
Káplanowi oddał.

Niedziela Czternasta po Świat- kach.

Evángelija v Máteuská Światego w Rozdšiale 6. od wiersi
Ba 24. až do 34.

CZásu onego: Mowil Pan lez us Vezniom swoim:
Zaden nie môže dwiema Pánom sluzyc. Bo albo
iedne-

iednego będzie nienawidział, a drugiego będzie miłował: albo iednego trzymać się będzie, a drugiego zgardzi. Nie możecie Bogu służyć, y mąmmonie. Dla tego powiadam wam: nie troszczcie się o żywot wasz, co byście iedli: ani o ciało wasze, czymbyscie się odziewali. *Azaz* żywot nie iest ważniejszy, niż pokarm: y ciało, niżli odzienie? *Weyrzućcie* ná ptaki powietrzne, iż ci nie ścigają, ani żną, ani zlierają do gumien: a Ociec wasz niebieski żywi je. *Az* aście wy nie daleko ważniejszy niż oni? *Tktoż* z was troszcząc się może przydąć do narostu swego łokieć ieden? *A* o odzienie przecie się troszczcie? *Przypatrzcie* się lilii polnym iako roślą: nie pracują, ani przedą. *A* powiadam wam, iż ani *Sálo-mon* we wszytkiej ozdobie swej nie bywał tak przybrany, iako iedną z tych. *A* iezliż trawę polną, która dziś iest, a jutro będzie w piec wrzucona, *Bog* tak przyodziewa: iakoż daleko więcej was mało wierni? *Nie* troszczcie się tedy mówiąc: *Coż* będziemy ieść, albo co będziemy pić, albo czym się będziemy przyodziewać? *Boć* się o to wszytko *Poganie* wielce starają. *Abowiem* Ociec wasz niebieski wie, że tego wszytkiego potrzebniecie. *Szuka*ycieś tedy naprzód królestwa *Bożego* y sprawiedliwości jego: a to wszytko będzie wam przydano.

I, Kto

innych Parmil/ ale tylko idź na wygnaniu/ aby tym bardziej
do Wyższyn niebieskiej pragnął.

8. Czemu Pan Sálomoná stosuje do liliey?

Bo na ściele swey Królewskiej liliey naśladował/ cho-
dził bowiem w ściele białey/ liliami przetykanej/ które ie-
dnaś lilie prawdziwych nie dochodziły. Cornel.

9. Co to jest. Dostyc' dniowi na żłości iego?

Przez żłość tu rozumie frasunek/ a tak nie trzeba do-
dłsićszego frasunku/ iutrzejszego; o jutrze nie pewnym przy-
dawać/ y myśleć o czasach dalekich troskliwie/ których nie
wiemy ieżli doczekamy.

Niedziela Piętnasta po Świąt-
kach.

Evangelija y Łukasza Świętego w Rozdziale 7. od wiers-
za II. aż do 17.

ONego czasu: Szedł Pan Iezus do miastá, które
zowią Naim: á z nim byli Uczniowie iego y ludźi
wiele. Agdy sie przybliżył ku bramie Mieyskiej: alic'
wynoszą umarłego, syná iedyneho mátki iego: á tá była
wdowá: á ludźi mieyskich wiele z nią. Ktorą wyrza-
wszy Pan, wlitował sie ną nią, y rzekł iey: Nie płacz.
Y przystąpiwszy dotknął sie mar. A ci co nieśli stáneli.
Y rzekł: Młodzieńcze, tobie mówie wstań. Y wstał

on który był umarły, y począł mówić. Tdał go mātce
iego. Tzdiał wſyſkich ſtrách, y chwalili Boga mówiąc:
Ze Prorok wielki powſtał miedzy námi: á iſz Bog náwie-
dził lud ſwoy.

1. Czemu tego umarłego z Miáſtá wynoſono?

Bo Żydzi nie mieli zwyczáju grzeſić w ná lech w Miéſcie/
y co bog: tsi mieli ſwe groby w ogrod. ch/ rboſz, ych zaś do
poſpol. tego grebu ſkádano.

2. Czemu ſie Chryſtus nie trupá dotknął?

Bo wedle práwá Mozyſzowego nikomu ſie nie godziło
trupá tykáć. Toletus. á Chryſtus we wſyſkim práwá prze-
ſiſzegá/ pſtł go wleſ ſe nie odmienił.

3. Czemu Żydzi w polu á Chrzeſććianie ſie w
mieſcie grzebá?

Żydzi w Miéſcie báli ſie ze ſwych ciał zarázcy. Chrzeſććia-
nie zaś ciałá ſánnia/ iáko przez Chrzeſt y inne Sakramentá
poſwiecone/ y iáko przybytki Duchá S. dla tego nie tyko w
Miéſcie ale y w Koſciele je ſkádáa.

4. Czemu ten w młodoſci umarł?

Bog gránice żywotowi náſſemu zámierza, Ktery ſi niſt
nie przystąpi takó moni Job cap. 14. Ale jednak wedle po-
ſánowienia natury ká. bog: ále za te gránice niſt nie zars-
dne dwoh go Boga w Ktorego to teſt me ex pteć agnie/ á Me-
drex takó. by cala wiek przedtem nie umarł terminum/ pro-
cunia Salmeron. Bar: i. d. 18 wielu Bog przed tym termin-
nem zábiera/ albo żeby ſie nie popſowáli Sap. 4. albo cło grze-

chow ich iáko mómí Psalm. 54. álbo dla innych sobie wíádo-
mych przyšyn/ á z tad idšle odpowiedz ná pyránie.

5, Czemu Chrystus tey Wdowie plákác zákázue?

Alle dla tego iáko by sie nie godšilo žalu pokazác ná-
šmiercia blišnich/ iáko tego dopušezáta Eccl. 22. & 25. ále
plákac nie káze/ bo zaráz miał oddác syná žywego/ y Paweł
S. 1. Theſſal. 4. tylko zbytnego žalu zábrania/ iáki máia Po-
gánie/ ktorzy sie nie spodziwáia obaczyć ná drugim šwiecie.

6, Czemu Żydzi nie prošili Chrystusa o wskrzeše-
nie tego Młodzienca?

Bo o Chrystusie nie trzymáli/ áby miał moc takowa y o-
wšem šmueli sie z niego gdy im gawał znać/ iż miał Corke
Przełożonego ná Synágora wskrzešić Matth 9. Wskrzešil
co napisano; bo nie wšyſtkego piſano/ Chrystus trzech w-
marłych. Naprzód Pánienka máiaa lat dwánáście/ Mło-
dzieńkašlá tego máiaa lat kilkanáście. Lázarza máiaa
go lat 30. Pánne w domu tylko Rodzice przypušciwšy.
Młodzieńkašlá tego przed ozymá całego miásta. Lázarza
luž w grobie przez dni čtery ležacego. Epiph. harel. 60. Ci
ktorzy Chrystus wskrzešat do podobieńšwá/ iż nie byli w
piekle/ ále w Czyscu/ álbo góšie indžiey ich duše do čáſu zá-
trzymane. To tež wważyć. Pánná zmartwych wskrzešona
chodšla. Młodzieniec siedział y mówił á Lázarz powšta-
wšy bántetował.

7, Ná co przydáie Lukáš S, że Pan oddał Mło-
dzieńca máice?

Bo iż go wskrzešil/ inž do Pána á nie do Mátki należał/
báržiey niželi gdyby go kupił. Ale to osošliwa/ iż nie nay-
dziemy w piſanie synow wskrzešonych tylko Wdowich/ y to
tylko

tylko trzech. Jeden był wstrzeżony od Eliasza/ 3. Reg. 17.
drugi od Elizeusza 4. Reg. 4. a trzeci od Pana w tej Ewán-
gelii/ a wszyscy Natkom oddani.

8, Czemu ná ten cud zámoláli ludzie, iż Pan
lud swoy náwodził?

Bo inż żył przez długi czas żadnego Proroka nie mie-
li/ y tak im się zdáło że Pan ich przez swe posty nie náwiedzał
aż kiedy ten cud obaczyli/ Pána za Proroka uználi/ y Bogá
za iego przystánie wychwálać počáli.

Niedziela Szesnasta po Świat- kach.

Ewángeliá w Łukasá Świetego w Rozdziale 14. od wiersza
1. aż do 12.

Czasu onego: Gdy Pan Iezus wszedł do domu ie-
dnego przedniejszego Faryzeusza w Szabat ieść
chleb: á oni go podstrzegáli. A oto człowiek niektory
opuchły był przed nim. A Pan Iezus odpowiedziałwszy,
rzekł do zakonnych Doktorów y Faryzeuszów, mówiąc:
Godzili się w Szabat uzdrowić? Lecz oni milczeli.
A on wziąwszy go uzdrowił, y odprawił. A odpowiadá-
jąc rzekł do nich: Ktorego z was ośiet, álbo woł wpá-
dnie wstydnić: á nie wnet go wyciągnie w dzień Sobotni?
Y nie mogli mu ná to odpowiedzieć. Y powiedział też
podobieństwo ku tym którzy byli wezwáni, kącząc iáko
pier-

pierwsze siedzenia obierali mówiąc do nich: Gdy będziesz
wezwan na gośdy, nie zasiadaj na pierwszym miejscu, a-
byś śnać podciwsiy nad cie, nie był wezwan do niego: a
przysiedź ten któryć chce y onego wezwał, nie rzekł ci:
Daj temu miejsce: a wtedyś ze wstydem począł sie-
dzieć na ostatnim miejscu. Ale gdy będziesz wezwan,
siedź, siadaj na pierwszym miejscu: że gdy przyjdzie
ten który cie wezwał, rzecze tobie: Przyjacielu, posiądź
się wyżej. Tedy będziesz uczczon przed spolem z toh
siedzącymi. Bo wszelki co się wynosi, unizon będzie: a
kto się uniza, wywyższon będzie.

1, Czemu Chrystus pośedł do Faryzeuszów na obiad?

Lubo Faryzeusowie byli Pánstwi nieprzyjaciółmi /
y po to do siebie Pána na chleb prosili / aby go w tem pode-
śli / nie schronił się od nich / aby sami jego niewinnym się
obychać przypatrzyli / a Pán też y żadnego z nich nie był /
gdzieby jego osobliwego nie správil / albo nauę nie dał / w
czym Káplanom swoim dał przykład / z iáka intencya mogá
chodzić na bankiety.

2, Czemu ten opuchł, Pána o zdrowie nie prosi?

Wól się podobno aby go o to Faryzeusowie nie karáli /
gdeby w s b: t chciał być wlezione m / ponieważ na ten čas
był Szabat / a dyśi na to narzekáli / że Pán w Szabaty le-
czył.

3, Cze-

3, Czemu tak ściśle Szábát Faryzeusowie chowają?

Bo iako w innych rzeczach / tak y w tej chcieli sie pokazać nabożnie / symi nad lud pospolity. W wielu też pochodziło zbyteczne przestrzeganie Szabatu z prelesty / iako w Machabeuszow 2. Machab. 2. ktorzy moleli sie dawać jabisz / a nie chcieli tronić nieprzyjacielowi: a Swiato ma być śtos wiekowi na pomoc / nie na zgube.

4, Czemu zámilkli Faryzeusowie, gdy ich Pan zpytał, ieżeli się godzi leczyć w Szabat.

Bo nie mogli odpowiedzieć / iż sie godzi; bo oni na to byli. Odpowiadając też nie chcieli że sie nie godzi. bo y im zaraz odłożono. Wszakże y w yślá godzili wam w słońcu wpadł w Szabat ratunek / a iakoż stworzka nie ratować.

5, Czemu Pan leczył w Sabat lubo wiedział że się z tego gorzyć mieli Faryzeusowie?

Bo dobrych czynków nie mamy opuścić / dla tego iż kto sie z nich dla swey złości gorzy / godzi dobre czynić z siebie samych do dobrego a nie do złego wioda / zczym gorzyć nie mogą. w tym zaś wzgorzenie zależy, kiedy kto swoia sprawa dale przykład do złego / y do grzechu pobudza.

Niedziela Siedmna po Świątkach.

Evangelija v Matenśá Świątego w Rozdziale 22. od wiersza 35. aż do końca.

W On czas: przysli do Pána Iezusa Faryzeusowie: y zpytał go ieden z nich zakonny Doktor kuśac

kusząc go: Nauczycielu które jest wielkie przykazanie w Zakonie? Rzekł mu Pan Jezus: Miłuj Páná Boga twego ze wszystkiego serca twego, y ze wszystkíey dusze twoiey, y ze wszystkíey myśli twoiey. Toć jest náywiększe y pierwsze przykazanie. A wtore podobne jest temu: Miłuj bliźniego twego iako samego siebie. Ná tym dwoygu przykazaniu wśystek zakon y Prorocy zawisneli. Agdy sie Faryzeusowie zebráli, spytał ich Pan Jezus, mówiąc: Co sie wam zda o Chrystusie? Czyi jest Syn? Rzekli mu: Dawidow. Rzekł im: Iákoż tedy Dawid w duchu zowie go Pánem, mówiąc: Rzekł Pan Panu memu, siedź po prawicy moiey, aż położy nieprzyiacioły twoie podnożkiem nog twoich? Ieżli tedy Dawid zowie go Pánem, iákoż jest Synem iego? A żaden nie mógł mu odpowiedzieć słowa: áni śmiał żaden od onego dnia ni oco go wiecey pytać.

1. Czemu sie pytała które przykazanie nawiększe?

Bo iáko Bedá piše in cap. 12. Marci. iż Żydowscy Kápláni ná to záwżé ciagneli/ aby lud rozumiał że nawiększe przykazanie/ o dawaniu ofiar/ z ktorých oni mieli wielki pożytek.

2. Czemu ráczey nawiększe przykazanie o miłości, á nie o boiáźni?

Bo nawyższa y cenniejszym cnocem dawáiacca test miłóść

tość y bez niej bolaści nie nieważy/ iako sie tu w żartach po
kazuje/ Ktorzy mają bolaści bez miłości Bożej.

3. Jako ze wszystkiego serca, dusze, siły, Bogá
miłować mamy?

Tak to wyklada Glossa, z całego serca toż jest miłować/
iako z całego rozumu/ z całej dusze/ co y z całej woli/ z całej
męśli/ co z całej pamięci/ z całej siły toż jest/ co ze wszystkich
afektów y zmysłów miłować/ to jest/ żebyśmy tego godność
y dobroć uważali/ w oney sie nade wszystko Kochali/ obecność
Bożą przed oczyma mieli/ niżego bądztey nie pragneli iako
Bogá/ niżego sie nie bali bądztey strącić/ iako także Bożá/
zá nie odważniey nie postępowáli/ iako zá cześć tego/ niżego
sie tak nie chronili iako tego obrązy/ niżym sie tak iako nim
nie cieszyli. Kto zaś miłuje Bogá/ nie dla samego Bogá/
ten nie z całego serca miłuje; bo taksi miłuje Boga że mu dos-
brze czyni/ zacząym bądztey tego dary y siebie miłuje/ niż Bogá;
bo to bądztey miłujemy/ dla czego/ niż to co samo miłujemy/
á zátym iż taksi nie bądztey miłuje niż siebie y dary Boże/ te-
dy nie nade wszystko Bogá miłuje.

4. Jako najpierwszym jest przykazaniem w prá-
wie, przykazanie o miłości?

Dwa rázy dał Bog prawo ludowi swemu/ ráz ná gorze
Synai/ drugi raz w ziemi Moabitow/ y to jest napisane w
Kńiedze Deuteronicum, Ktora sie też Kńiega dla tego zo-
wie drugim prawem; bo to znaczy słowo Deuteronomium, y
y w niej ná początku jest to przykazanie/ á iż wszystkie przy-
kazania Boże stosują sie do ludzkiej doskonałości/ á ta na-
leży ná miłości/ tedy nápierwsze jest przykazanie o miłości.

5. Czemu przykázanie o miłości bliźniego zowie
się wtorem?

Nie dla tego iakoby zraz po pierwszym było napisane/
ale iż wtore jest po nim w godności; bo zaraz po miłości Bo-
gą idzie miłość bliźniego/ y wieże się z miłością Boga/ bo
gdy bliźniego dla Boga miłujemy/ tym samym też Bogą mi-
łujemy.

6. Jako nieprzyjaciele miłować mamy?

W nieprawdźni ich kochać się nie mamy/ bo tã jest zła/ y
grzechem jest/ ale je miłować mamy ile są ludźmi ceyze náru-
ry z nami/ ná też błogosławieństwo stworzenia/ zarym je mi-
łować mamy/ i kochać im błogosławieństwo tróćnego y dobr-
wśelactich dożytych/ iedną iako z innymi ludźmi tak y z na-
mi do ścisley przyjaźni nie jesteśmy obowiązani.

7. Jako rozumieć co Pan mowi Matth 5 Rze-
czono w starym Zakonie, będziesz miał nieprzy-
jaciela w nienawiści, ponieważ to się nie godzi?

Odpowiada ná to Abulen: in Matth: 5. quest: 344. Pi-
śmo nigdy nie rozkazało bliźnich nienawidzieć/ ale Żydzi tã
sobie tłumaczyli y tã naukali/ iż napisano/ będziesz mił-
ował bliźniego twego/ oni z tego wnosili/ będziesz miał w nie-
nawisći nieprzyjaciela. Co nie pismo było/ ale wymysł ży-
dowski/ który oni sobie iakoby zã pismo mieli/ y nie dyspu-
tuiać z nimi Chrystus czy to jest/ czy nie masz w piśmie/ ias-
ko o gniewie, o przysiędze/ o pomście tak y o miłości do spo-
nájsza dale nauka/ tak też to wykład. S. Th: in 3. sentent.
dist. 30. art. 1.

8. Iako mamy tak miłować bliźniego iak nas sa-
mych, gdyż nas bárżiej miłować mamy?

Dobrá

Dobrá duchowne bliźniego mamy prześladac' nado' nasze
dość jest/ ale nie nado' nasze duchowne/ dobrá zaś bliźnich do-
ciężego/ ani nado' nasze duchowne/ ani nado' nasze rowne do-
cięża/ sie prześladac' nie mamy/ y dla sflody rowney bliźniego nie
mamy sobie wyżyć zbawienia/ zdrowia/ uwolrowania sflody/
slawy/ y wssytkiego czego sobie wedle Boga żyjemy.

9. Czemu nikt Boga miłowac' nie może nado' byt?

W ten czas kto w cnotie miare przebiera/ tedy żyni wie-
cey niżeli niegdy przyżywa cnoty/ náprzyklad/ post ná to jest/
abyśmy ciało umartwili/ gdy tedy kto wiecey pości niż do
umartwienia potrzeba/ że sie tu zamorzeniu siebie samego
zflania/ tedy pości nado' byt/ y z cnoty wypada. Ale mi-
łowania Boga przeżywa jest tego dobroć nieposkonzona/ nado'
ktora wiecey nám miłowac' nie podobna/ á zatym w miłości
tego miary nigdy nie przebierzem. W miłości bliźniego mo-
że być zbyt; bo może go kto bardszy miłowac' niż trzeba dla
Boga y wedle Boga/ iako gdy go tak miłuje że Boga dla
niego obraża.

10. Czemu S. Páwel zakazał wiecey umiec' niż
potrzeba, á nie wspomina aby miłość mogła
być nad potrzebę?

Bo w miłości Bóżej iako sie rzekło miary nie máš/ máš
drości zaś miara jest náš rozum; bo rzeczy nie tak umiemy,
iako mogą być umiáne/ ale iako rozum znoší/ dla tego głu-
pia rzecz jest wyżej sie wspinac' niżeli żyti rozum doświže.

11. Czemu nie przykazał Bog miłowac' Anyołow?

Anyołowie máła sie liżyć miedzy bliźnie nasze/ iako vi-
dy S. August lib. 1. de doct. Christ. dla tego też miłość ich
świetera sie w przykazaniu bliźniego/ z námi oni iako bliźni
máło

mála przedstawiać ná wieki/ á my im w szczęściu podobni jesteśmy/ także y w dárach łaski. Czártoż zaś miłować nie możemy; bo z nimi Bog wsłelnego spółkowania zótazał Isai. 28. á iż nigdy do łaski Bóžey nie przyida/ dla tego im dobr Duchownych nádpzwyrodzonych żyć nie możemy/ podobna rzecz jest o potępionych.

12, Czemu práwo o miłości zowie Chrystus právem nowym Ioanni. 13?

Już dawno przez Mojżeszá byta nákazána miłość Boga Levit 19. Deut. 6. Odpowieda tedy Chryssostom S. że iedną nową jest práwo o miłości/ nie ziad że jest o miłości/ ále że sposób y miara nowa dále miłości Chrystus/ gdy mówi: ták macie bliźniego miłować/ iákom ja was omiłował/ to jest/ nie dla swego pożytku/ y to náwet gdyby tego trzebá/ żywot swoy doćesny/ za tego wieczny wydáiac/ by też był bliźni twóim nieprzyjacielem/ á przytym wszystko od niego ponos w cierpliwości. To przykazanie Chrystus zowie swoim/ bo se często powtarza/ y niht o nim przed Chrystusem ani wzmianki nie včynit.

13, Czemu nie rozkazano, Bedzieś miłował sam siebie?

Bo to čyniemy z samego nášego przyrodzenia.

14, Jáko ná tych dwu przykazaniách wszystko się fundue Zákon?

Bo cokolwiek zawiera się w pierwszych trzech przykazaniách dziesięciorgá przykazania/ to się na miłości ku Bogu fundue/ á cokolwiek jest w ostatnich siedm/ to ná miłości bliźniego/ á do tych dziesięciu/ wszystkie inne przykazania zmierzają. Cornel.

15, *Żąd to że słudzy Bożi im są doskonałsi,
większa między sobą miłość mają?*

Bog naszym jest końcem y szczęściem ostatecznym/ rzeźy zaś
wsi, które im bliżej są końca/ iako centrum swego/ tym bar-
ziej do siebie przystępuia/ y niekiedy w jedność się ebracają/
iako gdyby się otworzyła ziemia ławami/ aż do swego
źródła/ wsiłki by się kamienie tam zgromadziły/ y iako
nawcisley z sobą się łączą/ tam spokojnie zostawiały. Po-
niemaz tedy Bog jest końcem y centrum naszym/ idzie za-
tem/ iż którzy się przez doskonały żywot barzley do niego
przysiężają/ tedy się z samey osoby łączą/ y niekiedy/ sercem
w jedno zbierają. Zu temu/ miłość jest między tymi/ któ-
rzy toż chcą y niechcą/ a którzy Boga milują/ toż chcą że-
go chce Bog/ y niechcą czego niechce/ a zatem toż chcą sami
między sobą/ a z tad przyjaźń y złączenie mają.

16, *Czemu Bog nie zaraz od początku świata
dał przykazanie na piśmie?*

Rozum nasz wśy co jest dobre a co złe/ a ten miał na
początku wielką moc niżli potym/ tak iż na początku nie by-
ło potrzebą na piśmie przykazania/ które toż wśy co rozum/
ale kiedy rozum potym przez grzechy wstawiczne osłabiał y
zaciemniał się/ w ten czas było potrzebą objaśnienia/ któreby
światłowi przypominało czego się strzedz/ a co czynić.

17, *Ponieważ przykazanie Chrystusowe lekkie,
iakoż do nieba ciasna droga?*

Przykazania w sobie mają trudność/ a zatem ciasna jest
droga do nieba; bo cnota ma swą trudność/ a ta się w przy-
kazaniu zawiera/ ale iż pomocy wielkie mamy/ do prawda te-
go zachowania/ tedy lekkie jest Chrystusowe iakżmo. Abul.
in cap. 7. Matth. quast. 27.

18, Czemu Chrystus Matth. 8. grześć iednemu
broni Ojca, gdyż to iest miłościerny wczynek?

Bo ten ktory miał grześć/ przez to sobie do większego do-
brego wżynku prześladzał/ to iest/ do nauki Chrystusowej
przepowiadania/ a byli inſy ktorzy ten pogrzeb odprawić
mogli/ a kiedyby też mu Chrystus iść ná te sprawa dopuścił/
wieceyby sie podobno do Chrystusa nie wrocił.

19, Czym sie różni práwo Moyżesowe od Chry-
stusowego?

Uaprzód/ práwo stáre tylko iednemu zydomskiemu ná-
rodowi dánc/ a nowe całemu światu. Powtorę/ práwo stáre
tylko dobrá dożesne w nagrodę tym ktorzy ie chowali obie-
cowano: a nowe Chrystusowe żywor wieczny. Po trzecie/
stáre pod karániem dożesnym przyćśkáło do siebie chowa-
nia/ a nowe iest bez tych kar. Po czwarte/ stáre bylo do ślá-
su/ a nowe aż do złońżenia światá trwać będzie. Po piáte/
stáre o rzeczách Bożkich ciemno y tákoby przez mgły náus-
zało/ a nowe jasno. Po szóste/ stáre pokázo wało grzechy/ a
nowe ie znosi/ sa y inne różnice między temi práwami.

20, Czemu práwo należące do sądow y rządow
świeckich dał Bog Zydom?

Bo iż go sami sobie nápiśać nie mogli/ używáliby práwa
Pogáńskiego a osobliwie Egipskiego/ w ktorym do podo-
bienstwa wiele nieśtuśności y grzechow innych/ a osobliwie
nakłontienta do batwochwálistwa bylo/ a Zydzi już przez sie
dosyć byli do złego słonni/ temu tedy Bog zábiegájąc sam
im zpiśał práwo.

21, Czemu niektóre przykazánia stárego testá-
mentu chowány?

Cros

Trojaście są przykazania w starym testamentie. Jedne do cnot y obyczajow służące/ iktie są dziesięć przykazania/ te chęramy/ y o tych Chrystus mówi Matth. 5. Nie rozumićcie iżem przyszedł rozwiązać prawo albo Prorocti/ nie przyszedłem rozwiązać/ ale wypełniać. Drugie prawo było do Ceremonii y nabożeństwa służące/ a to tylko cieniem było przysły prawdy/ ktorey nas Chrystus nauczył/ y to zostało. Trzecie były prawa sądowe/ a te tylko dane dla samego ludu Żydowskiego/ aby się wedle nich sędzili/ y te do nas nie należą.

22. Czemu miłość cnoty zowie my Boga?

Słuchamy także wiare y nadzieia cnotami Boga mi/ a to dla jedności przyczyny/ to jest/ że się tykają własności Bóstich/ wiara prawdy/ bo dla tego mocno wierzymy że Bóg który to powiedział jest prawdę mówiący. Nadzieia tyka się dobroci/ bo dla dobroci Bóstwey naprzeciwko nam spodziewamy się. Miłujemy Boga/ iż sam w sobie dobry jest. Inne zaś cnoty nie samego się Boga tykają/ ale sposoby how nabycia Boga.

23. Na co pytał Chrystus. Czyimby Chrystus był Synem?

Ná to aby oni poznali iż wiedział y włóził ich fortele/ darmo go nie kusili. Chrystos: Nie pytał zaś ich czyim Synem był Chrystus/ ale czyimby był/ gdyby się narodził ludzkiem sposobem/ y wedle ich mniemania.

24. Czemu Żydzi nie mówią iż Messyasz miał być Synem Abrahámonym, ale Dawidowym?

Bo wiecey y iasniejszych obiecał Chrystus wżnił Dawidowi niż Abrahámonowi/ że się Messyasz miał z jego domu

domu narodzić. Wiedzieli też że miał się narodzić w Betles-
em Mieście Dawidowym.

25, Czemu Chrystus mówi, że Dawid w Duchu
mówił?

Prorokowie czasem z siebie samych a nie z Duchá S.
mówią/ y ztym się mylą/ iáko jest Thren. 2. álbo też zda im
się iáko by im co Bog objawił/ a nie objawił/ iáko jest Para-
lip. 18. dla tego to przydaje Chrystus/ że Dawid w Duchu
S. mówił/ to jest z Duchá S. aby świadectwem swoim
wzmocnił powagę słow Dawidowych/ y wyswiadczył że
proroctwo tego jest nie omylne.

26, Ná co Chrystus przywodzi Psalm. Rzekł
Pan Panu memu?

Pytał Pan Żydow/ czym miał być Synem Messyáš/
odpowiadając iż Dawidowym: to przyawşy Chrystus pyta.
Jeżeli Messyáš synem ma być Dawidowym/ iákoż go Da-
wid swym Pánem zowie? áczym musiał być nie tylko synem
tego/ ale y Bogiem/ y tym sposobem Bożtwá swego dowa-
dzi.

27. Iáko Chrystus siedzi ná práwicy Oycá?
W Bogu nie máš ani práwey ani lewey strony. Przez
te tedy słowa znáşy że Bog Ociec synowi dobrá swoje wşy-
stkie oddał y wşytnił go ile jest głowiekiem/ Pánem wşy-
stkiego.

28, Jeżeli słowo Boskie zginąć może?
Podobniemy áby niebo y ziemiá zginęła/ aniżeli áby się
w czym nie zścisło co Bog przepowiedział. Jeżeli zaś słowo
Boże písane/ to jest Biblia/ przez taki przypadek zaginać mo-
że/ iuż to inşa rzecz jest; bo kilku jest poważnych Autorow/
ktorzy mówią iż nie tylko zginąć może/ ale y całé była zginę-
ła iéi

Ja/ kiedy Chaldaycy porwie wsławszy Jeruzalem/ pismo Bo-
że spalili y cāle zāgubili/ aś potom Esdraś cudownie mając
od Boga pāmięć ymōcniōnā/ na pamięć ie Pisarzom dyktō
wał/ tymż sowy iāko przedtym było zpisane. Ale test prze-
ciwko temu zdāniu. Naprzod iż v Żydow nie ieden był exem-
plarz pismā Bożego/ iāko się pokazuje i. Machab. i. zātym lu-
bo w Jeruzalem Księgi spalono/ nā innych miēscach cāle
zestāc mogły/ gdyż ie w Synagogach ktore też w innych
miej. ścāch były/ kżdego Szābaru gytowano/ tak też i. Ma-
chab. i. z wielkā pilnościā Antioch gubił te Księgi/ ā przecie
po tej zgubie cap. 3. mieli te Księgi/ ā nie mām y tego/ āby
z tākā pilnościā Chaldaycy porwie iāko Antioch te Księgi
gubili. R. orżem gdy wyraźnie y w pōżegulności wypisua
4. Reg. 2. Paralip. v v Jeremiaśā co Chaldaycy porwie spa-
lili/ ālbo do Babilonu zāpromādžili/ żadney wzmianki nie
māś o spaleniū pismā. Pozwolili nād to z onego ognia Chāl-
da- cy porwie iāko test 2. Machab. Arke/ Oltarz/ przybytek/
wyprowadzić/ tedyć p. wnie y pismo ktore iacniēy mogli v io-
sīc wyprowadzić. Do tego w lat prācie siedm dżiesiąt po-
ony zburzeniū/ ā wiecy niż na osm dżiesiąt przed Eīdra
wspomina Dawid cap. 9. iż Księgi Moysesowe y Jeremia-
sowe cāle były Iosephus też Historyk sławny Żydowski lib.
ii antiq. powiāda iż ta okāzāc była iż dāł Cyrus wolność
Żydom/ y on Kościół zburzony dozwolił naprowiāc ze mu
pokazāli Księge Izaiāśā/ ale iāko pisie Theodoret ze Dā-
niel mu te Księge pokazał/ w ktorey Bog Cyrusowi wielkie
pānowānie obiecował/ y w lasi ym go miānował imieniem ā
to było po zburzeniū pomienionem Jeruzolimy/ ā dāł to
przed Eīdā. A co napi āno 4 Eīdrā cap. 14. że Eīdrā p. o-
sīł B. gā āby Księgi zralone nāprāwił/ y że w tym wstuchā-
ne. nā to test tā odpowiedź/ że ta Księgā nie ma nazbyt
wielkiey powagi; bo się v fałsz okolo dniā sādneho w nley

znayduie / y iest Apocryphus. y nād to ieżli kto pomienione
mieysce wiaży / obaczy iż ten Esdras prosił Boga o pomoc
nie ná náprawy Książ spálonych / ále ná pisanie innych no-
wych / y przydaiat / że we dniách 40. nápisat Książ 204. Ale
podobnielśa co Athanasius powiada: że Esdras gdy inni
pogubili Biblia / on przechował / (in Synopli de libris Esdrae)
gdy w śiemi Cháldájskiej lud w długi oncy niewoli / o pi-
śmo nie barzo dbał / y one pogubił / y potym ie cgleśił.

Niedziela Ośmnaśta po Świat- kach.

Evangelija v Matieusza Świętego w Rozdziale 9. od wiersza
Ga 1. aż do 9.

CZásu onego: Wstąpiwszy Pan Iezus w łódź, prze-
wiośł sie; y przyszedł do miastá swego. A oto przy-
niósł mu powietrzem ruszonego ná łozu leżącego. A
widząc Pan Iezus wiare ich, rzekł powietrzem ruszone-
mu. Wśay synu: odpuszczając sie grzechy twoie. A o-
to, niektorzy z Doktorow mówili sami w sobie. Ten
bluźni. A widząc P. Iezus myśli ich, rzekł: Przecz my-
ślicie złe rzeczy w sercach waszych? Coż iest łácniejszego
rzec: Odpuszczone są tobie grzechy twoie: Czyli rzec,
Wstań á chodź? Lecz abyście wiedzieli że moc ma
Syn człowieczy ná ziemi odpuszczać grzechy: tedy rzekł
powietrzem ruszonemu: Wstań, weźmi łozę twe, á idź
do domu swego. A widząc to ludzie, bali sie, y chwaliłi
Boga, który dał takową moc ludziom.

1, Czemu Káfarnaum zowie się Miástem

Chrystusowym?

Bo z Názaretu się Chrystus iáko do wietšzego Miásta do Káfarnaum przéniozł/ gde zaczął Ewángelya przepowíadać/ aby miał wišcey słucháćow.

2, Czemu Chrystus temu choremu grzechy odpu-
ścił bez spowiedzi?

Bo iestże spowiedzi był nie postanowił/ á luboby też y spowiedz iuž byłá/ tedy mogli Chrystus y bez niej odpuszczać; bo ma moc iáko chce odpuszczać/ y wie co odpuszcza/ Bápłani zaś tylko ná spowiedzi mája moc odpuszcžania/ bez ktorey też niewiedzieliby coby odpuszcžali.

3, Czemu Chrystus odpuszcžając grzechy, poku-
ty nie žádał?

Bo Chrystus nie tylko może odpuszcžać grzechy iáko Bápłani/ ale y pokuta zá nie/ czego nie mogą Bápłani. Wzbudził iednak w sercu tego grzesznika skruchę/ y postanowienie poprawy żywota; bo tego dworgá do odpuszczenia grzechom potrzeba. gdyž w grzechách zostáiacemu grzech odpuszcžony być nie może/ boby oraz y w grzechu zostawał/ niemájac wo- li z niego powstáania/ y orazby nie zostawał w grzechu/ gdyž by mu był odpuszcžony.

4, Czemu Pan nie mówi odpuszczam ci grzechy
ale odpuszczájac się grzechy?

Bo często Bog tego sposobu mowienia używa/ iž o sobie mówi/ iáko by o kim innym/ iáko Exod. 20, rzekłszy. Jam jest P. Bog twoy/ mówi nie bierz imienia P. Boga twego nadáremno/ coby miał mówić. Nie bierz imienia mego nadáremno zc. Tego sposobu mowienia/ y tu Chrystus użył/
Ppp 2 y ná

y ná wielu innych miejscách/ y toż znáczy/ iákeby rzeki od-
puszczam ci.

5. Co większego, czy parálizem zarażonego cu-
downie wleczyć, czy grzechy odpuścić?

Oboje te rzeczy nie mogą być tylko przez moc Bożą/ bo-
sa oboje cudem. Jednak odpuszczac grzechy/ tylko woli Bo-
żej potrzebuje; a leczyć/ y woli y wszechmocności. Z tego
Hieronym S. zawiera/ iż to oboje równe rzeczy/ ále patrząc
iż większa rzecz otrzymać żywot duszny niż cielesny/ prawo
ná niebo niż członkom wzwanie/ rzy S. Tomasz 1. 2. q. 112.
art 9. Że większa rzecz jest grzesznika postawić w łasce Bożej/
niżeli niebo y ziemię stworzyć.

6. Czemu káže Pan temu wleczonemu wziąć
swoie łozę?

Aby sie tym bázyley pokazało/ iż prawdziwie jest wle-
czonym/ a iż nie tylko choroby pozbyt/ ále oraz do sił dosko-
nałych przyszedł/ á zátym żeby ktorzy ná to patrzáli/ cud do-
skonaty uználi.

7. Czemu wprzód Pan temu choremu grzechy
odpuścić, niżeli go zleczyć?

Bo częstokroć grzechy bywáły przyczyna choroby/ że-
go tu Chrystus chciał nas náuczyć/ dla tego też prawo dus-
chowne stánowi/ áby tylko do trzeciego dnia Medycy chore-
go zwiászcza niebezpiecznego leczyli/ á tym časem jeżeliby sie
chory niechciał Bogu przez spowiedź usprawniedliwić/ áby go
odstapili.

8. Czemu tu o Chrystusie mówili Żydzi, iákooby
bluźnił?

Bo jeśli że grzechy odpuszczają/ co jest własnego Boga/ y zątym się Bogiem pożązował/ a oni żadną miarą wierzyć niechcieli aby był Bogiem. Chrystus tedy na dowód tego iż był Bogiem/ powiedział im ich myśli/ z czego musieli się domyślać że albo jest Bogiem/ albo Prorokiem/ a jeśli rozumieli że jest Prorokiem Ducha Bożego pełnym/ tedy to przyznać musieli że nie kłama/ gdy o sobie powiada że jest Bogiem/ a iż grzechy odpuszczają/ Ktorey władzy żaden Prorok nie miał/ y cudem to zdrowie choremu dawać utwierdza/ tedy Chrystus jest większy niż Prorocy.

Niedziela Dziewiętnasta po Świątkách.

Evangelija y Matieusza Świętego w Rozdziale 22. od wiersza 2. aż do 15.

ONego czasu: Mówił Pan Jezus przełożonym Kaptłańskim y Faryzeuszom w przypowieściach mówiąc: Przypodobane jest królestwo niebieskie człowiekowi Królowi, który sprząwił gody małżeńskie synowi swemu. I posłał sługi swoje wzywać zaproszonych na gody: a oni nie chcieli przyść. Zásie posłał inšie slugi, mówiąc: Powiedzcie zaproszonym: Ojciec mój na gotował; woły moje, y karmne rzeczy są pobyte, y wszystko gotowo: Podźćcie na gody. A oni zaniebawszy odešli: ieden do wsi swojej, a drugi do kupiectwa á swego: a drudzy poimawszy slugi iego, zelżyli y pobili. A uśły-

sławszy

Samy Krol, rozgniewał się: y posłałszy wojskã swę,
wygubił one morderce, Miasto ich spalił. Tedy rzekł
służebnikom swoim. Godyc się gotowe: lecz zaproszeni
nie byli godnymi. A przetoż idźcie na roślanie drog:
a którychkolwiek najdziecie, wezwicie na wesele. Y
wyszedszy studzy jego na drogi, zebrali wszystkie które
naleźli, złe y dobre: y napełnione są gody siedzącymi.
A wyszedłszy Krol, aby oglądał siedzące: obaczył tam
człowieka nie odzianego świąt godow. Y rzekł mu:
Przyjacielu, iakoś tu wszedł nie mając świąt godowcy?
A on zamilkł. Tedy rzekł sługom: Związawszy re-
ce y nogi jego, wrzucicie go w ciemności zewnętrzne.
Tam będzie płacz y zgrzytanie zębów. Albowiem
wiele jest wezwanych a mało wybranych.

1. Czemu królestwo niebieskie podobne jest królowi?

Nie każdemu Królowi podobne / ale temu co bąkiet
sprawil; bo też się staie Bogu / na swoy bąkiet wołaiacemu.
Ktory się tu bąkiet rozumie przez Królestwo niebieskie / co
temu przydało się Królowi. Bog z Kościołem Syna swego
go żenił / studzy przez ktorych zapraszał byli Apostołowie / y
inni wiara opowiadający. Naprzód tedy Żydow do siebie
powołał / ale oni niechcieli / potym na ich miejsce nábrał Po-
gan.

2. Dla czego król iedne sługi posyła aby zapra-
śali, a drugie aby przywoływali,

Ażeby

Żeby tym bǎrszey byt upewnionym/ iż prawdziwie nie
chcieli ǎproſzeni przyſc na gody; bo wiſſſǎ pewnoſc ieſt
o czym/ gdy toż dwǎ rożni powiadaia: ǎ mǎiac pewnoſc wie
ſſǎ o niewdzięcznoſci ǎpreſſonych oſtrzey ſobie z niemk
mogli poznać/ iakoż y tǎk wżyni.

3. *Czemu ſie ci wymawiali iſc na gody?*

Nie była v tych ludżi prawdziwǎ wymowkǎ/ ǎle po
ſryte wymowkǎ niechcenie/ iako ſie to pokazuje z Ewǎnges
tzey; bo v ſlugi poſłane po ſiebie znterwǎzyli/ y potom nǎ zas
bawy ſie rozeſli/ przez ktora złoſc ſiǎli ſie iuż daley niego
dnymt onego bǎnkietu.

4. *Czemu ten Krol nie Mieſzczan ſwoich, ǎle
Zebraków nǎ bǎnkiet nǎbrał?*

Albo iż to ǎproſionym/ ktorzy nie chcieli przyſc/ wży
nił nǎ wzgǎd; albo iż godzina iuż obiǎdu minelǎ/ y ǎtym
iuż tylko zebracy głodni byli. A przez to ſie znǎczy/ iako
Bog Żydy w ktorzych mieſcie mieſtłǎ/ niechcǎce iſc nǎ nǎus
kǎ Chryſtuſowe/ odrzucił; a nǎ to mieysce Pogan iako ze
brałom iǎkich nǎbrał.

5. *Nǎ co Krol przyſedł do tych co bǎnkietowali?*

Bo ſam podobno obiǎd nǎ innym mieyscu odprawo
wał/ albo też zgola nie iǎdł/ chcǎc ſie tedy wciſſyc z patrze
nia na ſwe goſcie/ y przywiciem ſwym dodać im ochoty/ y
porzadek obǎżyć y ieżeli komu nǎ czym nie zchodzi/ przy
ſedł.

6. *Czemu ſtrofuie niemǎiǎcego ſǎty godowey?*

Od Rzymian wzięli byli obyčǎy Żydzci/ iż gdy mieli
bǎnkietować/ wmywſy ſie/ w ſǎty pewne ktore zwano wice
Ćerzne

Gerzne przybierali się/ Etoż Gospodarz rozdawał/ y ták ten
wbogi sam sobie albo dla lenistwa swego że się oblec lenił/
albo dla obżarstwa/ iż się ták do stołu kwapił/ że y śáty ná
się nie włożył/ albo że się czym innym bawił/ gdy drudzy śá-
ty obłożeli/ winien; dla tego słowa nie mógł odpowiedzieć/
gdy go Król strofował iż w łachmánoch swoich y stołu tego
zasiadł. Przez te śáty rozumieia po polsku miłość Boga/ Eto-
ża należy w tym/ áby kto nie był w grzechu śmiertelnym.
Iż śmiał/ to znázy/ iż ná sadzie Bożym niżego się śłó-
wiek zaprzec nie będzie mógł/ z niżego wymówić ani słowa
na swą rzecz obrona.

7, Iáko ten żebrak ná wesele wszedł bez śáty
godowej?

Przez to wesele rozumie się też Kościół Boży/ do Eto-
żego przez chrzest iáko przezedrzwí ludzie wchodzi/ á chrzest
zás takżé Boga y miłość/ Etoża się znázy przez śáte go-
dowa, daie. Zázym miał ten żebrak śáte godowa/ Etoż wcho-
dził do Wieczernitá/ ale ta potem złożył/ ábo też iáko bywa
Etoż Eto dorosty chrzest przyjmie á zá grzechy nie zatnie/
zmyślał iáko by te śáty obłożył/ á nie obłożył ie y nie opuścił
Gałac swych złych żadz do czego innego.

8, Czemu tylko iednego z bántietu wyrzucił,
gdyż wiele wezwanych á máło wybranych?

Bo tu przez iednego wyrzuconego tylko się znáć dáie/
iż nie wszyscy są wybráni/ Etoż byli zamołani/ á nie mówt
się o tem. iáko wiele jest odrzuconych; bo iż wiele/ możemy
się z tad domyslić/ że Etoż byli zamołani/ przysć niechcie-
li. Zróznych też miejsc pisać S pokázue się/ iż wiscey
potępienych ánieli zbawionych. Bo naprzód przed przwi-
ściem Chrystusowym ták máło było wierzących w práwego
Bogá

Bogá/ aż takoby tylko w samey ziemi żydomstey ználi Bo-
gá/ a na całym świecie balwochwalcy byli/ żaczym. Psalm 14
mowi: Nie masz ktoby dobrze czynił/ nie masz do jednego.
O wiernych zaś S Grzegorz hom 19. in Evang powiedział.
Wiele do wiary przychodzi/ ale mało do Królestwa niebie-
skiego.

4. Czemu żebrakowi związano ręce y nogi?

Bo iako komu ręce y nogi związa/ ratować się nie mo-
że/ tak też kto się dostanie do piekła/ dać sobie ratunku nie
może aby z niego wyszedł.

10. Dla czego w więzieniu jest płacz y zgrzytá-
nie żebow?

Więzienia w onych królestwach były pod ziemią głębokie/
żaczym ponieważ tamte królestwa gorące/ w więzieniu być mu-
siało bardzo zimno/ zwłaszcza gdy ludzie odstawiali się lekko/
a żaczym drzenie/ y żebow się polatanie/ zgrzytanie też było
z gniemu przeciw Królowi y samemu sobie/ a przez to się wy-
raża ścian potępionych/ w których nie tylko płacz jest na swe
mizerye/ ale na Bogá bluźnierstwa/ y żebow z grzytanie. Do
ciemności powierzchniowych wrzucali; bo w ludzi onych białe-
ty nie wędnie ale w nocy bywały/ dla tego w izbách sto-
lowych światła dosyć bywało od świec/ ale gdzie indziej cie-
mno/ gdy tedy kogo z izby wyrzucono / przychodził na po-
wierzchowne ciemności/ a tu temu iako piśe Salmeron tomo
6. trać 22. bywały studnie suche w które sadzano więźniów/
a te były nie w domu ale na podwórzu/ y te się ciemnościami
powierzchownymi zowią.

11. Iako przez naczony do nieba zginąć nie może?

Albo przeznacza Bog obaczywszy że ten człowiek wia-

sko tego vmrze/ a tak nie podobna/ aby nie vniel w lasce/ po-
niemaz w lasce vmiera/ albo przyznacza nie obaczony wprzod
żadnych zaslug/ ale iednak post. namia dać mu laski/ z ktory-
mi przevrat/ iż gdy mu dane beda dobro wolite/ ale nieos-
mylnie sis ich chwyci/ y z nimi pracuiac w lasce: Bóże v nrze/
a z tad znac iż kto niechce do konca zlasca Boga pracowac/
y w grzechu vmiera/ że nie jest przeznaczonym.

12, Iako przevratany na potepienie, zbawion być
nie może?

Kto jest przevratany moglby być zbawion; bo niemo-
go Bog na to nie stworzył aby go potepi/ ale tego potepio-
nym być widzi/ ktorego widzi iż w grzechu vmiera/ a lubo o
tym Boga wiadomość jest od wieku a grzech sis dzis na
przyklad dzisie/ iednak wiadomość Boga iż sis na grzechu
ludzkim funduje/ iżby ier Bog o grzechu ludzkim nie miał/
gdyby człowiek nie grzeszył/ a zatem swoim sposobem grzech
wprzod jest v człowieku/ a niżeli o nim wiadomość v Bogu.

13, Czemu przeznaczony do nieba ma sie dobrze
sprawowac, gdyż zginac nie może?

Jeżeli przeznaczenie jest po obaczonych człowieczych spra-
wach od Boga/ y w nich wytrwaniu aż do śmierci/ tedy
człowiek musi sie dobrze sprawowac; bo inaczej nie byłby
przeznaczonym/ jeżeli zaś przeznaczenie jest przed iego spra-
wami dobrymi/ tedy iednak skutki przeznaczenia nie odnie-
tylko przez swoje dobre wczynki.

Niedziela Dwudziesta po Swia- kach.

Evangelija v Janá Swietego w Rozdziale 4. od wiersza
26. aż do wiersza 54. Won.

W On czas: Był nieiaki krolewić, ktorego syn cho-
rował w Kásarnáum. Ten gdy wyszedł z Pan
Iezus przyszedł z Iudskiej ziemi do Gálileiey, poszedł
do niego, y prosił go, aby zstąpił, a uzdrowił syná iego;
bo porczywał umierieć. Rzekł tedy do niego Pan Iezus:
Ieżli znakow y cudow nie wyrzycie, y nie uwierzycie.
Rzekł do niego krolek: Pánie zstap pierwey niz umrze
syn moy. Rzekł mu Pan Iezus: idź, syn twoy żywie. U-
wierzył człowiek mowie którą mu powiedział Pan Ie-
zus, poszedł. A gdy on już zstepował, zabieżeli mu
sludzy: y oznámili mówiąc, iż syn iego żyje. Pytał
sie tedy od nich godziny, ktorey mu sie polepszeło. Trze-
kli mu: iż wczorá siódmej godziny opuścił go gorącz-
ká. Poznał tedy Ociec, iż to oná godziná była, ktorey
mu rzekł Pan Iezus: Syn twoy żyje. Uwierzył sam
y wyszedł dom iego.

1, Iáko ten Krolek nie wierzył w Chrystusa, gdyż

v niego o cud prosił?

Wierzył ále nie cále/ bo nie dowierzał aby Chrystus był
Bogiem wśędzie będącym/ y zatem że nie mógł wstrześcić
umierł go/ á! tylko chorego uleżyć/ dla tego prosi Chrystus
sa aby sie pospieszył/ niżeli aby syn iego umarł/ nie wierzył też
aby mógł uzdrowić z daleká/ dla tego prosi aby szedł do syná
iego chorego. Greg. hom. 28 Wierzył przecie po części; bo
w swym wycapieniu udał sie do Chrystusa.

2. Czemu gáni Chrystus tego Kroliká cudow prá-
gnącego?

Cudá ná ten zás były potrzebne; bo Chrystus nowa á
trudna náuka przepowiadał/ chciał też aby wierzano że iest
Bogiem/ lubo w nim tylko głowieká wierzano/ Pogańska
wiara znosił/ y owšem zakon Mojżesow w lepszy obracał/
czego wśyśkiego trzeba było cudami popierać/ á zátym iż
ten Krolík o cud prosił/ nie zdał sie być godnym być nagány.
Iednak godzien iey był; bo iuz Chrystus ná wtwierdzenie res-
go czego vzył/ y co czynił/ dosyc vczynił cudow/ że mieli y
powinni wierzyć/ y o mocy iego Boskiej trzymać bez wa-
pienia/ y nie kuśić go iestże nowego cudu czekać. Albo
mowi Ewángeliá/ że to dopiero drugi cud Pan vczynił/ to
sie ma rozumieć o Galilejskiej ziemi; bo góśie indziej dosyc
wiele iuz cudow náczynił/ o których oni dobrze wiedzeli. Sal-
meron-tomo 6. tr. 9.

3. Czemu ten Krolík pytał ktorey godziny począł
się mieć lepiey Syn?

Bo iuz sam w wierze postąpiwszy/ chciał też y dom swoy
cały do wiary przywieść/ y żeby cud iásnie poználi/ ktorym-
by się do reto wzruszyli/ dla tego pyta aby sami obaczyli że
ten cud od Chrystusa nie od kogo innego stáał. Salmeron..

4. Iáko może być mnieysza y wieksza wiara?

Nie iest táb wiara/ góśie kto nie wierzy temu wśyśkie-
mu co Bog obiawił/ á dosyc że niektóre rzeczy nie wyraźnie
wierzy. Może iednak być wiara mnieysza ábo wieksza/ to
iest/ słabsza ábo mocniejsza/ gdy kto mocney ábo słabey
trzyma się wiary artykułow.

5. Iáko nie iest chwalebna wiara Heretykow, kto-
rzy mocno przy swych artykułach stawaia? Przy

Przy tym sławąc mocno nie mając na prawdę tego nieo-
mylnych dowodow skutka/ nie jest to cnota ale wpor/ ták y ży-
dzi y Poganie przy swych błędach mocno/ ták też y Hereticy
stoja ale nie mają czymby dowiedli/ iż to prawda co trzymają.

6, Czemu sie ten zowie Krolkiem?

Bo iako ktorzy całemu takiemu Pánstwu pánowali/
Krolmi sie zwali/ ták ktorzy tylko nád jednym miástem pano-
wali/ Krolkami zwano.

Niedziela Dwudziesta pierwsza po Swiatkách.

Ewangelia y Matieusza Swietego w Rozdziale 18. od wiers-
za 25. aż do końca.

ONego czasu: Powiedział Pan Vczniom swoim
te przypowieść. Przypodobane jest krolestwo nie-
bieskie człowiekowi Krolowi, który chciał kłaść liczbę z
slugami swymi. A gdy począł liczbę kłaść, przywie-
dziono mu jednego, co był winien dziesięć tysięcy talen-
tow. Agdy on nie miał z kąd oddać, kazał go Pan ie-
go zaprzedać, y żonę jego, y dzieci, y wszystko co miał,
y zapłacić. A upadłszy sluga on, prosił go, mówiąc:
Miej cierpliwość nademną: a wszystko tobie oddam. A
Pan zlitowawszy się nad onym slugą, wypuścił go, y dług
mu odpuścił. Lecz sluga on wyszedłszy, znalazł jednego
z tych co z nim służyli, który mu był winien sto groszy: y
poima-

poimawszy go, dusił go mówiąc: Odday coś winien. A
wpadłszy on to warzył, prosił go, mówiąc: Miec cierpli-
wość nademną, a oddam ci wszystko. A on niechciał, ale
sedłszy wrzucił go do więzienia, ażby oddał dług. A wy
rzaawszy towarzysze jego co sie działo, zaśmucili się bār-
zo: y sedłszy oznajmili Pánu swemu wszystko co sie stá-
ło. Tedy uzwawszy go Paniego, rzekł mu: Slugo złó-
śliwy, wszystkie dług odpuściłem ci, iżeś mię prosił: Izali
tedy y ty nie miałeś się zmiłować nād towarzyszem
tvoim, iakom się yia zmiłował nād tobą? y rozgnie-
wawszy się Paniego, podał go kázom, azby zapłacił wszy-
stek dług. Takci y Ociec moy niebieski czyni wam, ie-
żeli nie odpuścicie kázdy Brátnu swemu z serc. wáśzych.

1, Iák wielki był dług tego slugi dziesięć tysięcy
talentow?

Różne było talenty. Artyści w Grecy talent/ zaśmies-
zał w sobie srebrą siładow Rzymskich pięćset/ to jest Gerwo-
nych złotych 353. bez Polskich iakos grosze pólredniastu/ zaś-
czym dżiesięć tysięcy talentow/ czynilo Gerwonych złotych
3539 III y złotych iakos pięć. A żydowski talent/ na ktorey się
ten Pan ię sluga rąbowal/ dwa: to miał być/ zaczęnu wżynił
Gerwonych złotych 7076822. a jeżeli były te talenty złota/ to
dwanaście razy bracie/ tak iż dżiesięć tysięcy talentow żydo-
wskich złota wżynilo 84921864 Gerwonych złotych. Z dru-
giey strony z polslugą ktorego tu jest wzmianka/ takto był wi-
nien sto groszy/ albo sto Juliuszow Rzymskich/ co czyni Ger-
wonych

wonech złotych / bez groszy dwudziestu paterześciu. Przy
wodzi te długi Chrystus namo / abyśmy uznali że nie równie
wiecey Bogu winniśmy / niżeli nam człowiek / a zatem teżeli
chcemy aby nam Bóg odpuścił / krećmy się tak wiele winni /
abyśmy też y my odpuścili Głowiekowi który nam dał to
wiecey winien.

2) Czemu Krol każe slugi tego zone y dzieci z a-
prześć pamiatać się nie dlużyli?

Bo długi nikogo nie przedawano w niewola y Żydow/
takto to znac Levit. 25. ale tylko na robote dawano / aby co
winnien odrobił. Zaczynamy goz tego sluga kazal zaprzedać / byla
to tylko grozba. Abulen in Matth. 18. q. 137. Nie bylo
bowiem ani tego zroczaniu / aby za długi meżowe żona / albo
za Rodzicielstwie / dzieci w niewola zaprzędowano / takto to sie
pokazuje 4. Reg. 4. y na to sie to w przypowieści przywodzi,
aby sie pokazało takto wielka łaska Krola ludze czyni / aże
podobno y żona y dzieci mieć należec do tary; bo podob-
no dla nich Wciec dobra Pá. Nie sie potracił.

3) Czemu tu Krol dziesięć tysięcy talentow dárnie,
a Matth. 25. y ieanego nie chciał darcować?

Bo ten tu sluga dlużny xpoferzył sie / a tamten háńdo
stąpił / siebie xprawić dlużniac / a ná Páná winę walc / za-
czym nie godzien był miłościwiecia.

4) Czemu ten Krol ludze dług odpuściwszy,
znowu go zan karze?

Jeżeli te talenty grzechy są / tedy raz Bóg grzechy
odpuściwszy / wieccy za nie nie karze; bo sie grzech już raz
darowany / wieccy nie wraca. Ale iednak goz Głowiek do
grzechow sie wraca ná wielka karę zasługuje; bo iest nie-
wodzi Głowy że mu odpuśczone / y ten sluga już nie za pami-
atać

reży ale za nowy grzech y niewdzięczność cierpi/ y tylko mu
na to pierwszý grzech przypominają/ aby się iego niewdzię-
czność oznaymił. Albo wedle praw ludzkich/ gdy kto ko-
mu co daruje/ a on tego nie wdzięczy/ może odwołać swo-
je dárowanie/ iednak v Pána Boga tnąć; bo gdy on ko-
mu grzechy dárował/ lubo tego głowiek niewdzięczy/ znos-
wu w grzechy wpadać/ tá niewdzięczność grzech iego cież-
szym czyni/ iednak co Bog raz odpuszcil/ tego nie odwoły-
wa. W tym zaś ludzie przez iego niełitość grzech się od-
puszczony w ten sposób wrocil; bo wielkie niemilosterdzie jest
grzechem śmiertelnym/ iako to jest niechcieć winnemu bli-
żniemu odpuszcic/ ktory wypłacic nie może/ zaczął taki nie-
miłosterny do tegoż się piekła wraca/ na ktore był przedtym
zastłizyl. Ji zaś Bog co raz nam dárował odwołać nie mo-
że/ z rad idzie/ że nam nie dárował zgoła/ aleśmy mu zapła-
cili/ za grzech dając zasługi Chrystusowe/ strachu y potute
náše. Leż Bog zwykl dopuszczając niewdzięcznikowi w grze-
chy nowe wpadać/ y tym sposobem nieiało się na niego wra-
ca kará przestłych grzechow. Vasquez.

5, *Jáko ten Pan sluge oddał kátom?*

Práwo byto v Rzymian/ ktorego też zrodzi pod ich wła-
dza bedacy rzywali/ że tych ktorzy komu winni byli kátom
podawali ná biczowanie wprzód w więzienie wrzuciwszy/ o-
słácowal zaś Wzad wiele plag w innym dawac miano we-
dług tego práwa idzie tá przypowieść/ to potym práwo tá-
ko okrutne zniosł Konstantyn Wielki.

6, *Iezeli będą płacic w niebie za uczynki dobre*

po których kto wpadł w grzech?

Iezeli taki powstanie z grzechow, iego dobre sprawy za-
pláte weźma; bo tá jest sprawom tym powinna, a grzech ktory
był przestłoda/ iuz wstapil/ iezeli zaś nie powstána z grze-
chu/ do inia iaka za nie odbiora zapláte.

7. Cze;

7, Czemu Piotr S. pyta Chrystusa, jeżeli odpuścić
Bratu gdy siedm razy obrazi?

To pytanie Piotrowe dało okazyja Chrystusowi/ iż to
p. zpowiessć powiędział/ Etoro iest w dwoierzkej Ewanges-
lii/ tak sie zaś ma pytanie Piotrowe. Nauczył sie od Chry-
stusa Piotr/ że trzeba winowawcy odpuścić/ ale tylko o tym
wspit jeżeli trzeba odpuścić do razu siedmego/ po siedmiu
Levit. 17. Deut. 12. za grzechy Ewria przy ofierze potrapia-
no/ y na wielu miejscach pisma S. iest wzmianka liczby sto-
dmej/ jeżeli miał okazyja powstrzymywania jeżeli odpuszcząc
gdy go wiecy Eto obrazi niżeli siedm razy. Odpowiada mu
Pan wedle zwyczajnemu mowy Hebrajskiej/ gdzie przy liczbie
siedm/ Etda siedmdziesiąt y siedm/ ma sie rozumieć siedm
razy siedmdziesiąt/ to iest 490. y jeżeli Pan Eaze odpuszcząc/
by też tak wiele razy Eto jednego dnia obraził. Hieron,

8, Co to iest, łatwiej wielbłądowi przez ucho
igielne przejść, niż bogatemu wnieść do nieba?

Sam tylko prawie Arnobius przez to slowo Camelus,
rozumie line gruba/ pospolicie zaś rozumieia bydło wiele
błada/ lubo też toż slowo w Greckim ięzyku znaży y line.
Ma sie tedy rozumieć/ że nie iest wprawdzie nie podobna/
ale rzecz bardzo trudna Bogaczowi dostać nieba/ Manochius
in vita Christi.

Niedziela Dwudziesta Wtóra po
Swiatach.

Ewangelija y Matieusza Swietego w Rozdziale 22. od wle-
pá 15. aż do 22.

Kto

Onego

ONego czasu: Odśledzy Faryzeusowie, rządzili się
jakoby Pana Iezusa podchwycili w mowie: I po-
stali na Ucznie swoje z Herodyanym, mówiąc: Naucz-
ycielu, wiemy iżżeś jest prawdziwy, y drogą Bożey w pra-
wdzie nauczysz: a nie dajś nam tego. Albowiem nie
ogładaś się na ciele ludzkę. Powiedzże nam tedy, coś
się zda: godzili się czyżś dawać Cesarzowi, czyli nie?
A Pan Iezus poznawszy złość ich, rzekł: Czemu mie
kuście obłudnicy? Pokaźcie mi monete czyżśowa. A
oni mu przynieśli grosz. Trzekł im Pan Iezus: Czyi
jest ten obraz, y napis? Rzekli mu Cesarzski: Tedy od-
powiedział im: Wztec oddawajcie Cesarzowi, co jest Ce-
sarzkiego: a Bogu, co jest Bożego.

1, Co zaś czyżś płacili Żydzi Cesarzowi?

Pisze Iosephus lib. 14, antiq, cap, 8- gdy Pompeius Rzy-
mićnin podbił Żydy, włożył na nich aby od głow po dwie
drachmie płacili: to jest dwa Juliusze Rzymskie/ albo groszy
Polskich dwadzieścia paterzeć co rok/ o co oni się tärzo w-
razeli/ a w tym se buntował Judaś Galilzus, te dwie dra-
chmie zwąły się didrachmum zaś stater albo sidus nazyl cze-
ty Juliusze. Cornel, powiedana tym groszu co go iu Chrystu
sowi pokazali do podobieństwa że była twarz Tiberiusa Ce-
sarza nazas pannyacego.

2, Czemu o tym czyżś Pana Żydzi pytali?

Bo cieli Faryzeusowie Pana w słowie podchwycić y
dla

dlu tego ze swemi Dźniami Żydami/ postali tch / którzy
trzymali Stronę Rzymi/ to jest Herodianow/ aby Pána pr-
tali/ iezeli się godzi oddawać żywi Cesarzowi/ bo iezeliby
odpowiedzieli/ że się godzi/ dżwoneby był pospolstwo ży-
domskie obrażali/ ktore ten żywi za tyranistę miało/ iezeliby
powiedział/ że się godzi/ toby było przeciw Rzymianom/
którzy także zabuiali.

3. *Czemu nie sami Faryzeusowie šli do Pána,*
ale wezwać wysłali?

Bo już sami nie raz w podobnych łuseniach byli od Pá-
ná pobawieni/ y widział to sam/ y miał im za złe że Pána
łusili/ sami też widzieli o sobie iż byli Chrystusowi znami-
y sątem rosumili/ iż miał z nimi ostrożnie sobie postąpić/ a
nie tak się strzedz ich Dźniow nieznaniomych/ y prostota zmy-
ślających/ y tak łatwo mogli być oszukany.

4. *Co to byli za Herodiáni?*

Bili to Heretycy Żydowskie/ którzy Herodá za Messy-
asá mieli/ myżąc że on nie był Żydem/ pánował w ziemi ży-
domskiej/ a mi dżieli o Proroctwie/ że berło ich nie miało
wrenić z ręką Żydowskich/ ażeby Messyas przyszedł. Hieron.
Theophylactus.

5. *Czemu Chrystus w przod oddać Cesarzowi*
każe co jego, a potem Bogu?

Bo właśnie o Cesarstwie żywi rzecz była/ a o Bogstwie
potem tch/ z okazyw/ dla tego bowiem Faryzeusowie żywi
ju dżimac Cesarzowi niech ieli/ że dżestęctwy/ ofiary/ y inne
podarki Kościołowi płacili. Chrystus tedy każe y Cesarz-
wi dawać/ y tego co Bogu należy nie zaniebować/ ale
że o tym mówić się będzie.

6, Czemu Chrystus każe dawać Cesarzowi co
Cesarzkiego?

Bo Żydzi się Religia swoją zaślantali/ że im się Pogań-
stwu nie godziło dawać podatków Ioseph. lib 18. antiq c 1.
Chrystus tedy z pokazanego siebie od nich przesła/ tak stano-
wi. Jesteście poddánymi Cesarstwu/ co znąc z plemiędzy Pro-
re sa znączone twarza Cesarstwa/ macie tedy czynić co należy
poddánym/ ani się tu zaślantwa Religia; bo Cesarz od was
nie wyciąga ničego do Religiey należacego/ y tego co macie
Bogu oddawać/ ale tego po was potrzebnego/ co temu
iako Panu wieckiemu należy.

7, Iako mogli służyć Żydzi Bogu y Cesarzowi,
gdyż nikt dwiema Pánom służyć nie może Matth. 6.

Żaden dwiema Pánom służyć nie może/ rzeczy przeciw-
ne rozkazuacym/ albo kiedy nie służy jednemu dla drugie-
go. Leć Bóg też rozkazuje co y Cesarz/ y Cesarzowi dla
Boga/ a z tym może takim Pro dwiema Pánom służyć/ ale
gdyby co Cesarz przeciw Bogu rozkazywał/ słuchaby go nie
potrzeba.

8, Czemu Pan mówi dajcie co Cesarzkiego Cesarzowi?

Żydzi pyrali/ czy godzi się dawać cnyś Cesarzowi. Pan
nie odpowiada: Dawajcie cnyś/ ale tylko/ dawajcie co Ce-
sarzkiego; bo y słowá onnego Czynyś, słuchac Żydzi nie mogli/
y dla tego Pan go nie wspomina/ aby ludowi onemu nie
dał okazytey do gniewu/ albo bluźnierstwa.

9. Czy godzi się czcić Obrázky?

Nie jest bóstwochalsstwo częś wyrzodząc Obrázom/ bo
iako dla tego czcimy że sa obrázky/ iako czynili Pogań-
ie. Ale czcili Pogańie bóstwami/ na przykład/ Jowiszw
dla

dla Jowi s/ ponieważ Jowi był Górt albo Głowiet po-
tepiomy/ tedy ich Górt konczyła się na Górcie/ albo złym cło-
wietu/ a jednym sposobem nie obracała się do Boga/ iako
się obracała kiedy Chrzęścianie Góca obroczy/ y dla tego y
w starym Zakonie w Swiatyni Państwa z rozkazania Boże-
go były obrazy/ a ięszce rycie/ Cherubinow/ a pewnie ni-
kto nie gardził nimi.

10. Co są Annaty które płacą Papieżowi któ-
rzy Biskupami zostają?

W starym Testamencie z rozkazania Bożego Kapłanom
dawano pierwsze połytki dziesięciny a z tych samych dziesię-
cin znowu Najwyższemu Kapłanowi dziesięciny Exod. 22.
Num. 18. nie na zapłatę takich dobrodziejstw duchownych
od niego wziętych. Tak w nowym Testamencie na wychow-
anie Papieża y Przewodniczącego dla całego prawnictwa Ko-
ścioła/ postanowiono aby na Biskupstwa y Opasła wstępu-
jącego pierwsze połytki oddawano/ y te aby około nich nie
było trudności opłacowane/ a łączniwszy jednego roku odda-
wszy połytki Papieżowi/ potem przez cały żywot nie nie da-
wać/ aniżeli y Żydow co rok było płacić dziesięciny/ gdyż
nawet ani całego roku intrate oddawa Biskupowi. Te są
Annaty/ y zdawna je dawano. O GYM Spondamus. A 1399.

Niedziela Dwudziesta trzecia po Świątkach

Evangelia y Matewska Świętego w Rozdziale 9. od wiersz
18. aż do 27.

W On czas: Gdy mówił Pán Jezus do ludzi: Oto
Książę iedno przyszedłszy, pokłoniło mu się, mo-

więc: Panie, Córki moia dopiero zkonala: ale podz,
wloz na me reke twoja a oznie. A wstałszy Pan Iezus
siedl z nim, y wzmowił o iego. A oto Niewiasta, kto-
ra kwapiąc niemoc przez dwanaście lat cierpiała: przy-
stąpiwszy z tyłu, dotknęła się krainy świąty iego. Bo mo-
wiła sama w sobie: bym się tylko dotknęła krainy świąty
iego, bede zdrowa. A Pan Iezus obrociwszy się, y wy-
rzawszy ię, rzekł: wstaż Córko: Wiara twoja ciebie w-
zdrowiła. Y uzdrowiona ię Niewiasta od onęj godzi-
ny. A gdy przyszedł Pan Iezus w dom Kłapieżcia, y
wyrzał pszczyki, y tłum ludzi zgromadziwszy, rzekł:
Odstąpcie: abo wiem nie w nartli dziewczek: ale śpi.
T śmiali się z niego. A gdy wygnano ludzi: wśedłszy
wiel ię z reke, y powstała dziewczeczka. Trozęsta się
z tą sławą po wszystkiej onęj ziemi.

1, Z kąd była ta Niewiasta krewia płynąca?

Byłaż Cesarzowa Klodja, ktora się przedtem zwato Daria
a potem Ponceas, a z na pomoc Cesarzowa ię Silip son He-
rodow rozprzestrzeniła: chęć się przez co przysłużyć Tyberis
uślowi Cesarzowi, y dla niego nazwał Cesarza. Eusebius
Cesar.

2, Czemu Niewiasta krewia płynąca, brzegu świąty,

a nie samej świąty się dotknęła?

Zrodzi o świątyni brzeg, farby niebi świąt, iako Bog im
pokazał Num. 5 t. też y Chrystus nosił, y tych się dotknęła

bo te brzegi i3 byle z poślanowienia Bożego/ y rożniły sy-
tem od innych nowodow/ między osobliwe poślanowienie: 4
miejm. sta też przez to barciey chciała wściec Chrystusa/ kiedy
nie samy s. ty sie dotknęła.

3. Czemu z tyłu sie brzegu s. ty dotknęła?

Bo niewiasty trwo p. nace w starym zakonie miano
za obzdrę/ y tego ta sie ustrzecać nie śmiała przed oczy-
ma s. naci/ y tylko z tyłu/ żeby iey Pan nie obaczył prz. sta-
pila. Płynęła trwo lot d. n. n. n. z tego znać i3 choroba
iey ludzimi lekarstwy nie mogła być wleczona.

4. Czemu ta niewiasta nie prosiła Chrystusa aby
ia wleczyl?

Cz. e. i3 iako sie rzekło/ ustrzecać sie/ nie odr. i3 lubo nie wsty-
ale sercem goraco prosiła. Cz. e. i3 że Pan chciał przez
to sydom swois moc w. n. i3 d. e. c. / wedle ich grubego po-
cia/ i3 mógł zleżyć/ lubo i3 i3 o tym nie wiedział. W ten
też sposób rzekł/ i3 moc ze n. n. i3 d. e. / gdyż miała moc a3
siebie w. n. d. e. / ale sama swoia wola leży. Cz. e. i3 też
wedle prawa Levit. 15. nikt iey do siebie nie dawał przysie-
pn/ mogła sie tedy b. e. a3 y Chrystus iey od siebie nie o-
p. d. i3 / a i3 ym w gromadzie/ nie z. e. n. i3 / y to z tyłu przy-
stapila.

5. Czemu ta Niewiasta cud około siebie uczynio-
ny chciała zatrzeć?

Bo sie bała ludu/ że przeciwko prawu w. n. e. swoley cho-
robie między nie wdarta. i3 / y n. i3 i3 i3 była tych/ coby to o
to strofowali.

6. Czemu Chrystus pyta kto sie nie dotknął?

To pytanie było tym tencem/ aby przez nie wzbudził
niewiast

niewola/ żeby sama cud wyznała/ który się stał około niej;
bo się tak bardziej wprawil/ a ona myśliła go zatrac. Luc. 8.

7, Co to był za Książę któremu Córka u narla?

Kościół tylko jeden był w Jeruzalemie 12 y gdzie ino
dźle pod garodem nie godziło się ofiarować/ Luc. 17. mieli
jednak w każdym Mieście dome do których się na modlitwo
zchodzali/ te zwano Synagogami/ a który tym dome nżawia
dował/ zwal się Książciem Synagogi/ a taki urząd miał Je
ciec ten umarły Córki/ I nie mu było Jąć/ prosił aby Chry
stus na umarły rece położył; bo słyszał że rece wtładając
żywi Chrystus cuda

8, Na co Pięćkowie byli przy umarley?

Zwyczaj ten był w Jeruzalemie iż śmierci wielkie z mury
żałobna odprawowali. Ierem. 9. oplakawali ci pięćkowie
Danne umarła/ ale iż Chrystus miał ją ożwić/ nie po nich
było/ dla tego im też kazal wstać/ a nie godni też byli dla
swey niewierności/ aby na cud patrzałi.

9, Czemu Chrystus o tey umarley mowi, iż zaszła?

Bo wnet ze śmierci tało ze snu przez moc tego powstać
miała/ a Bogu też wszystko żyje y tak mu łatwo ze śmierci
tało ze snu obudzić. Hieron.

10, Gdzie tym czasem tey umarley dusza była?

Nie była w niebie/ bo aż do Wniebowstąpienia Pań
skiego wstąpił ludzom było zawarte/ nie w odchłani też
gdzie są dzieci niewiary bezchrzta zchodzące/ bo ta miała
coś Chrystusowi podobnego/ przez to Córki w starym żało
nie z grzechu pierworodnego wchodził/ to też wtare Ro
dzicom/ o tym Berze in 4. dist. 1. była tedy w odchłani/

ktora

ktora sie zwala Isonem Abrahamowym/ aby też wplekle by-
ła/ nie mamy radyey dla zegobysiny tāt zle o niey trzymas-
li. Tā/ y innych ktorych wstrzesil dusze Chrystus/ nie byly
osadzone/ ani poreptone/ ale sad ich na inny czas odlozony/
iz mial te Bog do ciat przywrócic/ Cornel.

11. *Czemu Chrystus poszedł do domu tego Książęcia?*

Chceiał Chrystus isc do domu Krolikā onego Ioan.
4 ktoremu synā uzdrowil/ ale tylko niewiernosc strofuiać/
na wiars naprowadzil. W dom zaś tych Rodzicom idzie; bo
miał wola na drodze niewiasts swia plynaca vleczyc. Sal-
meron tomo 6. te: 15.

12. *Czemu nie sam Chrystus dal tey wskrzeszoney
isc, ale kazal Rodzicom?*

Kazal dac isc aby sie pokazalo/ ze prawdziwie zmar-
tych wstata/ sam zaś isc nie damat; bo co mogli drudzy
uczynic/ tego on nie zwykl czynic/ iako też kiedy Łazarza
wstrzesil/ nie sam go rozwiazowal/ ale Uczniom polecil.

13. *Czemu Chrystus rozkazal Rodzicom, aby tego
cudu nie głosili?*

Dla tego zeby takich buntow zedzi. nie uczynili prze-
ciw Rodzicom albo Corce; bo gdy też potym Łazarza wstrze-
sily/ chcieli wskrzeszonego zabic.

Często bywa po Swiatkach Niedziel więcej niż 24. i w ten
czas też po trzech Krolach mniej niżeli sześć, co gdy się trafi Nie-
dziele o puszczone tu się klada przed ostateczna po Swiatkach.

Niedziela Ostatnia po Swiatkach.

**Ewangelja y Mateuska Swietego w Rozdziale 24. od wiersz
Ba 15. aż do 36.**

811

Oscgo

ONego czasu: Mowił Pan Iezus Wozniom swo-
im. Gdy wyrzycie brzykie spustoszenie, które
jest przepowiedziane przez Daniela Proroka, stouace
na miejscu swietym. (kto czyta niech rozumie) tedy
ktorzy sa w Iudzkiej ziemi, niech uciekają na gory: a
ktoby był na domie, niechaj nie zstepuje aby co wziął
z domu swego: a kto na roli, niechaj sie na rzad nie wra-
ca brać sukni swoiey. Abiada brzemienym y pierścia-
m karmiącym w one dni. Prościeś tedy aby uciekanie
wāsce nie było zimie, abo w sabbat. Abowiem na on czas
bedzie wielki ucisk iaki nie był od poczatku swiatá az
dotąd, ani bedzie. A gdyby nie były skrocone dni one,
nie byłby zachowany żaden człowiek: ale dla wybranych
bada skrocone dni one. Tedy ieżliby wam kto rzekł:
oto tu jest Chrystus, abo indzie: nie wierźcie. Abowie
powstana fałszywi Chrystusowie, y fałszywi Prorocy: y
czynić bada znamiona wielkie y cuda: tak iżby zwiedli
(by mogło być) y wybrane. Otomci wami opowiedział.
Ieżliby tedy wam rzekli: Oto na puśczy jest: nie wy-
chodźcie. Oto jest w zamknieniu: nie wierźcie. Abo
wiem iako błyskawica wychodzi od wschodu słońca, y po-
kazuje sie az na zachodzie: tak bedzie y przyście Syná
człowieczego. Gdziekolwiek bedzie ciało, tam sie yor-
towic

to wie zgromadzą. Anátychmiast po utrapieniu onych
dni słońce sie zaciemi, y księżyc nie da światłości swojej;
á gwiazdy będą spadać z nieba, y mocy niebieskie będą
poruszone: á ná on czas sie pokaze znak Syná człowie-
czego ná niebie: y tedy będą narzekać wszystkie pokole-
nia ziemi: y wyrzuci Syná człowieczego przychodzące-
go w obłokách niebieskich z mocą wielką y z maiestatem.
I pośle Anioły swe z trąbą, y z głosem wielkim: y zgro-
madzą wybrane jego ze czterech wiatrów, od kráio-
w niebios aż do kráio-
w ich. A od figowego drzewa weźcie
sie podobieństwo. Gdy już gąłąź jego odmładza sie,
y liście wypuszcza, znacie iż blisko jest lato. Także y wy,
gdy wyrzycie to wszystko, wieǳcie iż blisko jest we-
drz wiach. Zaprawdę powiadam wam: iż nie przemi-
nie ten naród, ażby sie stało to wszystko. Niebo y zie-
mia przeminą: ále słowa moje nie przeminą.

Materya tey Ewangeliey dla porzadku ná kilka części
podzielimy.

CZĘŚĆ PIERWSZA

Wykład tey Ewangeliey.

1. Jaka ma być brzydkość spustoszenia ná mie-
scu naszym?

S. Ireneusz/ S. Chrysoſtom y inni rozumieją/ iż przez
SII 2

re obrzydliwość ma się rozumieć Antychryst, który się będzie
chciał mieć za Boga w Kościele Hierozolimskim/ Ale Chrystus
mówi o przepowiedzianej obrzydliwości przez Dánielą
Proroką/ który tam nie mówi o końcu świata/ ale o zgrubie
Jeruzolimy. Augustyn S. epist. 80. przez tę obrzydliwość
rozumie wojsko Rzymskie/ które obległo Jeruzalem/ albo
różne zabójstwa y inne brzydkości, które się działy w onym
Kościele pod czas obleżenia; bo zaraz wspomina Chrystus
wiernych aby wychodzili z Jeruzalem/ niżeli będzie przez Rzy-
miaków spustoszone/ toż rozumie Glossa, brzydkość zaś była/
że wojska w Kościele oboje założyły/ o czym pisze Iosephus
Żydowski/ a te wojska przeciwne były/ zaczęły wiele się dzia-
ło zabójstw/ a tak że niektórych na samym Ołtarzu Pańskim
zabito. Szatami się Kapłaniemi żołnierze dzielili. o czym
tenże Iosephus lib. 4. gdzie się więcej tych brzydkości pro-
wadzić może.

2. Czemu będącym w Żydostwie káže wciekac'
na gory?

Przestrzega tu Chrystus swoich/ aby gdy wojska Rzymskie
się pokaza wychodzili w gory a nie do Jeruzalem iako do
fortece, bo by tam pogineli/ nie káže nawet y po skutku się
wracać/ to jest/ aby wciegli nie zwłazali/ ale iako napra-
dzej wychodzili.

3. Czemu káže się modlić aby nie była wiecez ká
żemie albo w Szabat?

Mówi Abulen. in Matth. 24. quest. 120. że do podobien-
stwa jest iż poliz Żydami Wężmowie Pańscy mieszkali/ aby ich
nie gorzeli/ szabat święcili; bo gdyby tego nie czynili/ po-
burzyłiby przeciw sobie Żydów/ zrodzi zaś rozumieć że się bro-
nić nie godziło w szabat. 1. Machab. 1. a daleko więcej wiele
etc

Nie drogi odprawować. Kazał zaś się o to modlić; bo lubo
to miał wola dać swoim Dźniom/ iednak nie inaczey tylko
za modlitwa.

4. *Czemu nie kaze zstepować będącym na
dachu?*

Bo gdy wyшло Rzym. Sie pod Jeruzalem przychodźcie/
ludzi się wiele do Miasta iako do fortece naciśnieto/ tak iż
mieszkali na dachach/ ktore tam są płaskie/ nie kaze tedy z tych
dachow zchodzić, ale raczej zpuszczając się/ w czym tylko rpo-
mina/ aby tam naprzodzey wchodzili.

5. *Czemu nie kazał modlić się aby na ten czas
Marki nie były brzemiennymi?*

Kazał prosić aby więcej nie była zimie albo w świąt/
przydał też y to/ że brzemiennym się więcej / czemuż też
nie kazał prosić o to aby na ten czas nie było brzemiennych.
Oto kaze prosić ciowickowi/ co nie jest w mocy tego aby nie
było/ iako to zimá w świąt/ ale zaś w mocy jest ludzkiej od-
brzemienia się uchować.

6. *Jako dni utrapienia skrócone?*

W czym skrócone je przedło się odprawia wojná Rzym-
ska przeciw Żydom. Która gdyby dłużej trwała/ nietylby się
nie został żywym z narodu Żydowskiego/ bo y po całym świecie
ich Rzymianie zabili/ dla tego iż wszyscy Jerolimie
gdziekolwiek byli pomagali. Chrysoft. Karet y wybrani
Pąsocy poginali/ to jest/ z Żydeństwá nawróceni do Chrystus-
sa albo ktorzy się nawrócić mieli y byli do chwaly niebieskiej
przeznaczeni. Dla wybranych też dni one skrócone; bo ten
brzodek był ich zbawienia/ aby dni skrócono ktore gdyby po-
trwały nie byłiby wybránymi/ albowiem Bog nie tylko do
chwaly swej ludźie wybiera/ ale też y siodłki nąznacza/ przez
ktore

Ktore tego ma zbawie/ á to pismo jest wedl' I tery o Żydach
w obleżeniu Jeruzolimy bedacych/ ktorzy takto piše Io-
sephus lib 7. cap 15. po dobrem M. sta wyszlo na czterdzie-
ści tysięcy/ y potem nawrocilo sie z nich do wiary nie ma-
ło. Chryst. a gdyby obleżenie potrwalo/ samymby g o-
dem zgineli byli/ y ani oni ani ich potomkowie do wiaryby
nie przyszli/ y nie byliby zbawieni.

7. Czemu Pań przestregá áby nie wierzano
że tam albo indziej Chrystus?

Wiedzieli Żydzi dobrze/ że już czas wyszedł przysłać
Chrystusowego/ lubo Chrystusa prawdziwego nie przyjmie-
wali/ á pachlebcy takto piše Suetonius, Vespasianá Cesa za
Chrystusem okazywali/ á drudzy Herod. / do tego takto S.
Hieronym piše/ w samy n Jeruzalem bylo pod czas obleże-
nia trzech niezgodnych Żydów/ a każdy sie odważył być
Chrystusem/ to jest M. Isaiem/ potem wiele innych nastas-
piło/ co sie Messyjasmi czuli/ o tych Chrystus przestrega.
Przestregá zaś ta Dłh om Panstwu byla potrzebna/ z tro-
rych niektorzy czasow onych dočekali/ bo rozumeli niektó-
rzy/ iż znów Chrystus miał przysieć w pomie świeckey/
czego im mogło być okazy. Matth 16. gdzie rzekł. Niektó-
rzy z was nie wosztali śmierci, aż v rza Syná człowieczego
w chwale. Upomina ie tedy/ áby bedacy w tym omelnym
rozumieniu/ o dożesnym panowaniu Messyasa/ nie byli od
tego zwiedzeni/ y nauką ich że na świat przysieć nie pro-
lować ále sadzić. Czynili sie zaś Messyjasami Theodas, y
inni ktorzy za pomoca Czartowskawieltie rzeczy czynili/ tych
zowie Iosephus lib. 18. de Bello. Magami albo Czartowni-
kami/ ci duntowali Żydy przeciw Rzymianom/ y bawili sie
po pustyniach á lud zbierali/ albo też po innych sie trli ka-
tách. Theodasa takiego wspomina Ioseph. lib. 20. y Dzieie
Apos

Apostolskie cap. 21. takich Rzymianie szukali wśledzić/ y gubili. Taki też był zrodca Simon Gerasenus Syn Goryasow o którym Iosephus lib. 5. cap. 7. Czasu zaś obleżenia w samym Mieście Eleazár/ y Jan Hetmani wstrzegli się za Mefysasow y Kosciot opanowali/ y z niego M. sta słody wielkie czynili. Ioseph. lib. 6. cap. 1.

8. Czemu Chrystus siwe przyście na sad rowna z błyskawicą?

Piotr/ Jakób/ J. dzw. y Jan po cichu Paną pytali o Pońcu światá; bo z slychali iż on Kosciot miał zgrac/ rozumeli też iż oraz świat zleńgac się miał Chrystost. Pytali potem po czym go mieli poznać/ kiedy drugi raz przyście na świat/ na to im odpowiada/ iż nie trzeba aby im dał znák tego; bo to przyście tak będzie jasne/ tak błyskawicą. Ktora za-az zroznych miejsc widza/ ale ze strachem/ y przez ciemność/ nie spodzianie/ na powietrzu nie na ziemi/ przy błyskawicach też brydzą gromy y pioruny/ Ktore też y przy Chrystusie na sad przy. odzocy. Psal. 96.

9. Na co Chrystus mowi Gdzie będzie ciáto, tam się orłowie zleca?

Bo iáko Orłowie/ Sypowie/ y inne ptastwo drapieżne/ złata się do czasu/ tak na sad pospiesza się umarli. A iż Orzeł nie innego ale swego własnego pożywa obłowu/ tak Chrystus będzie się cieszył z swoich Których sam sobie nabył/ albo raczej wybráni iáko orłowie do niego polecą/ y pasę się nim będą/ iáko kochánym obłowem.

10. Czemu Chrystus znáki zburzenia Ieruzalem przepowiedział?

Oraz pytali Chrystusa Demionie o Pońcu światá/ y zburzeniu Ieruzalem. o zburzeniu dał im znáki. Woyny domowe

mowa miedzy Żydzy/ głody/ powietrza/ trzęsienia ziemi/ wa-
 trapienie srogie Dżniow/ á to wżyni aby za wżali z Jeruzá-
 lem wchodzili. Nie wyrażił zaś czas/ Ktorego sie to stać mia-
 ło; bo sobie czas zostawił Aka. 1. y Prorocy go nie zwykli
 wyrażać. Zpełnili się zaraz o domowych wojnach; bo iako
 piše Iosephus lib 20. antiqu. cap. 18. niżeli ná nie przyszli
 Rzymianie/ Żydow w Cesáret nájabiano dwadzieścia tyś-
 cy/ w Scytopolu trzynasć tyś. cy/ w Askalonie dwa ty-
 siaca pięćset. w Ptolem ydję dwa tyśiaca/ w Alerándryi.
 pięćdziesiąt tyśiacy/ w Dá. náflu dñesć tyśiacy. Było też
 straszne powietrze/ były y niewymowne głody/ á potym co
 gorszego nástąpiło; bo pod czas oblężenia przez ledne tyś.
 brams więcej niż pětórą próć sto tyśiacy w nártłych wynies-
 szono/ á Rzymianie nátednásćie próć sto tyśiacy ich zabili.
 Dłato sie to az we šterdñesć lat po zabiciu Chrystusa; bo
 rzekał Pan Bog azby miary grzechow dobráli/ á przetym
 dał im czas do w. ámietania/ á tym czasem aby sie wiara za-
 mogła w Dżniach/ niżby sie rozšli pa świecie; bo długo
 czekał Bog/ á nie dojechałszy sie poprawy/ strážliwie barze.
 Bóg zaś Chrystus znałi wywrocenia przepowiedziamy
 rzekł iż to sa początki boleści/ dał znáć iż coś lepszego gorszego
 nástąpić miało.

11. Czemu nápisano, Ze po zgubie Ierozolimy
 osygnie miłość?

To Chrystus mówił wmacniając Dżnie w wierze/ bo
 wolelu osłodziłszy miłość przeciw Chrystusowi/ mieli wiary
 odstąpić/ dla tego im też przepowiada y przesłádománia/ Kto
 re ná nie nástąpić miáły/ aby nie rozumieli/ że gdy przyda/
 aby ich zapomniał.

12. Jáko sie oraz Słońce y Księżyc zámci?

Słońce się nie čmi/ chyba ná nowin/ Kiedy pod nie Księżyc

zyc podevdzie/ Ksiezyc sie nie emi chybá w pełni/ Pledy ná
drugiej stronie nieba bywa/ a ziemia we sredku stojaca nie
dopuszcza do niego swiatla slonecznego/ iakoz tedy to oboie
zaciemnienie byc moze oraz/ Nie przyrodzonym ale cudos
wnym sposobem beda te zaciemnienia/ y musza byc bázro strá
śliwe/ y zgola iakoby zgasna te swiatla niebieskie Ioel 3.
lubo Ksiezyc cos swiatla bedzie mial; bo od wszystkich kraw
wy bedzie widziany/ y to zaciemnienie tak dlugo potrwa/ az te
swiatla ná polo ziemi obejda/ aby od wszystkich widziane
byly/ y po całym swiecie koniec obwieścily.

13. Iakó gwiazdy z nieba pádác beda?

Gwiazdy niektóre sa wielkše stoćroć niż ziemiá/ á żadne y
niemáż tak maley iakó ziemia/ začym ná ziemi spáść nie
moga. W ten tedy podobno sposob pádác beda/ lubo nie
wpadác ná ziemię. Gwiazdy áby niebo. cáte swym własnym
obrotem obešly/ potrzebua času lat trzydzieści tysięcy/ á
ponieważ tak dlugo swiat nie bedzie stat/ tedy ostaték bie
gu dziwnie wielka przedśócia odprámia od zachodu slonca
ku Wschodowi tak iż sie bedzie zdało/ iakoby z nieba pádác
ty/ do czego sluży proroctwo S. Piotra/ który mówi: Nie
ba wielkim impetem przebiega/ a w ten czas wszystkie dzieła
ności badace w gwiazdach y Plánerách y niebiosach/ wzbur
zone y wzrúšone beda/ y ná ziemię sie wyleia/ y one iakos
dziwnie pomieszą.

14. Co za znak Syná człowieczego sie pokaże?

Krzyż zowie sie znakiem Chrystusowym/ ten sie potá
że ná powietrzu iakó triumfalná chorągiew/ z ktora Chry
stus swiat zwoiował/ ná który pštrzac Krzyżá náśládowni
cy/ wielka odnosa poćcho/ á ni przywódcie zámśtydzenie.
Ten Krzyż bedzie swiecił/ Pledy sie Slonce y Miesiac zaciem
Cie aby

aby ná paměť přivolebł ono záměnie/ tieby Chrystus ná
Krzyžu umierał. Origenes, á to sie stánie/ gdy ležáze ludzic
žyc beda ná swieće; bo w ten čas žalostí wšyscy piátá
beda. S. Chrystom rozumie / iż renje Krzyž ná křotym
Chrystus wišiat pokáže sie. Jini rozumieja/ že bedžie Krzyž
rekomá Anyelstiemí z czegoš vrobiony ná powietrzú. Krzyž
záš ná to sie pokáže/ aby wšyscy wiedzeli že cenše Chrystus
šwiat bedžie sadšil/ křotego vřzyšowano.

15, Dla czego wšyškic narody zápláczú?

Beda/ mowi S. Augustyn ferm. 130 de tempore, plás
Pác/ vřnawájac grzechy swote/ lubo to nte z potury vřynia/
widzac že Krzyž ná nte škřzvé sie nieláto přyšedł/ y obá
šo láto wiele Paň dla ich zbáwiená vřynil/ á láto oniná
niebo máto prácowáli.

16, Co zá tráby beda Anyelškie?

Anyelšwie w tráby prawdžiwé zátrabia/ á przy nich
głošno ná umárte záwoláia. Wřtawawěie umárli/ podžec ná
řad. Táť pospoličie to písmo S. wyládaia.

17, Czemu Chrystus ták mowi o řadzie iákoby
záraz miał nářtápic po zgubie Ierozolškiey?

Bo/ láto S. Piotr mowi Epřst. 2. cap. 3. 7. v Bogá ty
řiac lat láto dzien ředen/ y táť lubo we dvě řyřacá álbo y
pořniey řad bedžie/ to táť řeřt v Bogá/ iákoby záraz miał nář
řtápic.

CZESC WTORA

O Antychryřcie.

To ř písmá S. o niem mamy. Napřžod Glořa in 2 Theř
řal. 2. to powřda: iż přžed dnem řadnym řgřnté Páňřwo
Řřym

Rzymskie in 11. Apoc. że Antychryst się narodzi w Babilonie
cy z pokolenia Żydowskiego Dan/ y żydzi go przyjmą za
Messyasa/ iednak z nich niektóre nawroca do Chrystusa E.
noch y Elias SS. Prorocy. Prorok zaś Daniel cap. 11. po
wiada o nim że głowiek będzie żywota wśeteżnego. cap. 8.
że przeciw Bogu przez pychę powstanie/ y będzie odmieniał
prawo/ ceremonie święte/ Głowy/ Kalendarze Apoc. 12 będzie
bluźnił Coga/ Apoc. 1. swemu obrazowi miasto Boga rozka
że się klaniać/ y piałno swoje na gólach y rzece prawey swo
ich następowników będzie wyrażał. Na ten czas beda żydzi
chcieli Kościół Salomonow pobudować. 2, Tim. 4. Będzie
nowa wiara przepowiadat/ a Chrystusowa znosił/ y pismo
po swej woli wytładał. Glossa in Apoc. 13. będzie fałszywe
cudą czynił. Sprawi to/ że słupy ludziom na pytania beda
odpowiadaly/ a rzeczy iakoby przyszłe prorokowały. Na swe
Wznie iakoby z nieba Duchą S. zpusci Garta/ ktory w nich
różnymi jezycami będzie gadał. Zmyśli y sam śmierć sobie
y żmartychowanie/ y iakoby w niebo wstępował/ przez
Garty podniesion będzie. W Kościele zaś prawiwym na ten
czas wstana cudą/ iaczym bierzże wielu w Antychrysta wwie
rzy/ y część mu Boga odda/ to się bierzże z Psalmu 10. we
dług Glossy/ gdzie go Lwem zowie zasadzke czyniacym w
iámie swojej. Rozkaze drzewom iednym wysychać/ a drugim
zakwitnąć/ morzu się wysuszyć/ naturom mienić/ umarłym
zmyślenie powstawać; bo żadnego cudu prawdziwego nie
Gartowska mocą uczynić nie może. Skatby wielkie nadyśle/
a swoich nimi wdarcie/ a niechcacych do siebie przystać/ bę
dzie mękami wielkimi niewolił/ iakimi trapieni byli SS.
oni Mezennicy/ a ta pokusa oraz była na całym świecie/
bo Garczy ktorzy są teraz w piekle związani/ beda dołączować.
Wstana wiernych kazania/ wstana ktoby ich w dobrym pości
lał/ nie przedadza temu/ kto nie potaje znaku Antychry

*fiowego. Pr. ślra to ri-go Pánowie y Krolowie ślma
 sey. Przidzie udrát náloniec Eliáš y Enoch ná swiét/ y
 beda nádre prawdzima y pokuś opowiadóc/ iáko test 11. A-
 poc: przez dni 1260 ále y te pozábua/ y ciáta ich ná vñer les-
 žec beda przez dni pułgwartá bez pogrzebu; bo sie żaden ich
 tkać dla Antychrysta nie będzie wazyl/ ale oni zmarnych
 y slawny/ do nieba wzieni beda/ á po śmierci ich tylko dni
 pletnáście Antychryst będzie pánował. A Pánstwa tego kles-
 dy iuż iáko Monarchá swiátá y Bog zásiadac będzie/ lat be-
 dzie pułgwartá Dan. 2. Náloniec zabitý będzie od Chrystu-
 sa przez S. Michała ná gorze Olivney. Alb. M in compen-
 dio veritatis Theologicae lib 7. Imie tego Jan S. kládzie
 in Apoc. ále iáko i-go nié dożyć nie moie. Čáre w nim be-
 dzie miškat Hieron. in 7. Dan. Wšyšké starby ná slami os-
 panie Dan. 11 Beda przeciwko niemu Eliáš y Enoch cu-
 dá žynié Apoc 11. Trzech Krolow zábue/ á siedmiu sobie
 posbije/ Ktorzy miedzy sie rozdzielili byli Pánstwo Rzymškie
 Dan. 11. Čarta nazwánemu Mározim kłaniác sie będzie
 Dan. 11.*

*2, Jak predko po śmierci Antychrysta Pan ná
 sed przydzie?*

*Glossa in Dan. 11. powiáda i: po dni čterdzišesći pletu/
 ten čas dádzá zmiedžionym od Antychrysta áby pokurowáli/
 á ná ten čas ždři w Chrystusa wwierza/ y Kóšciol będzie
 w poku. 2. Thess. 3.*

CZĘŚC TRZECIA. Oniektorych rzeczách sad poprzedzá- iacych.

1, Jáko wšystek świat przed sędem žgore?

Nie

Nie tylko ogień który jest pod ściemia/ ale y który jest pod niebem zlaży się/ aby spali świat Psalm. 96. ten złych utarże y wszystko co jest na ziemi y przepieł obroci/ a żywioły ożyści pod czas sadu stanie ten ogień na toło ludu zgromadzonego/ a skoro na złych wydadza dekrer/ ogarnie ie y z nimi do piekła przepadnie Alb.M. in compendio verit. lib. 7 Będzie y ten nasz ogień od onego ognia przepalony; bo nie jest czysty. Tak wyszło nadszanie się on ogień wybuch/ iako wyszło stały wody pod czas potopu/ to jest na łodzi 15. nad gory najwyższe Glossa in 1. Cor. 7. ad Thessal.

2. Czemu świat przez ogień a nie przez wodę
oczyszczon będzie?

Bo woda nie obmywa wewnątrz/ ale tylko po wierzchu/ a ogień rzeczy przenikając y wewnątrz oczyszcza/ nie porusze zaś on ogień rzeczy które będzie oczyszczał; bo to nie wedle swego przyrodzenia/ ale wedle Boskiego rozkazania być będzie.

3. Czemu dzień sadu tak tajemny?

Przepowiedział Chrystus Dżniom zburzenie Jerozolimy y koniec świata. Pytali się tedy zaraz Dżniowie co tego za znaki będą/ powiedział y to Chrystus/ ale żeby się nie pytali kiedy to będzie/ zaraz ich zagadł mówiac. że tego nadszanie ani Aniołom nie objawiono. Nie objawił zaś tego czas/ boby nam zrad nie pożytku nie było y owsem wiele szkody.

4. Jezeli wie Duch S, o dniu sadu, ponieważ
Chrystus mówi że tylko sam wie Ociec?

Jedenie rozum y wiadomość jest we wszystkich Osobach Trójce S. każdem każda roz wie co y druga/ a co mówi Chrystus/ iż sam wie oćciec nie zciąga się do Boskich person/ ale tylko się to ma rozumieć względem samego stworzenia/ iż
nikt

nikt stworzony o dniu onym nie wie: wie przecie Chrystus
ile jest głowiek wiadomości sobie od Boga dana/ ale iednak
tym sposobem wie/ iż niemał w poleceniu aby to ludzom
objawił. Hieron. Chrysoſt. bo Chrystus iest postem Wycowa
stini/ a Pojeł lubo wie co/ iezli mu iednak nie polecono aby
to powiedział/ może mówić że o tym nie wie.

5. Jákó ludzie widząc znaki sádu nie będą o
sądzić myśleć?

Jákó zá Wtoego ludzie lubo słyſeli opowiadanie potopu/
lubo widzieli budowanie Korabiu/ nie myśleli o potopie/
ták widząc znaki sádu nie będą myśleć o sádzie; bo po
tých znákach będzie coś spokojnego času/ y tego ludzie ná
rospasty y wygodę ciát swych użyta/ a drudzy też ták zátrwan
dzeni we złości będą/ że ich znaki one nie pobudza do dobre
go. Aug. Chrysoſt.

C Z E S C C Z W A R T A .

O Zmártwychwstaniu.

1. Jákó zmártwychwstáná których proch wiátry
rozniosły?

Aniołowie wprzód do gromady proch zmártłych pózbie
ráła/ a to do podobieństwa stánie się pod gora oliwna/ ná
pádole nazwanym Jozafata/ górze też sád będzie; bo gódy
góśleindziej proch zgromadzáli/ znówuby im trzeba znośić
ludzie ná támten pádół/ a ieszże niektóre potapione/ táko y
to do podobieństwa/ że ta robota przyima na się Aniołowie
Strozowie/ káždy swego głowiek.

2. Jákó Aniołowie będą zgromadzać od wierz
chu nieba, aż do brzegów tego, głyż ná wierzchu nieba ciát nie
maś, ani ma nieho gránice? Ejsoj

Człowiecze ciało jest ze czterech żywiołów złożone / z ognia powietrza / wody / ziemi / dla tego też się w nie po śmierz rozsypane / a tak niektóre części tego ciała na powietrzu / Prore też pismo zowie niebem / iako Luc. 8. gdy praśwo zowie niebieśm / to jest / powietrznym / gdy tedy pismo mowi / będą zbierać Aniołowie od wierzchu nieba / ma się rozumieć od wierzchu powietrza / z ognia który jest nad tym niebem / gdy mowa aż do granic nieba / ziemią y wodą graniży powietrze / tedy z ziemi y wody zbierane będą,

3. Jako toż co y teraz będzie ciało w człowieku zmarłychwstałym?

Gdyby nie toż było ciało / nie tenżeby był człowiek co zaślugował na zapłatę albo kara / y nie byłoby zmartwychwstanie / ale raczej ciała stworzenie / dla tego gdy bydle zdechle który Świsty cudownie ożywił / już nie to było bydle; bo dusza nowa wczyniona / a stara zginiła, ani zaś dusza ludzka ani ciało nie ginie / ale materya z której jest ciało / inna na się forma przymnie / z którym może tenże człowiek zmartwychwstać / y tenże zmartwychwstanie / z którym y też włosy / pąznogacie / y inne członki / z którymi umarli będą. Wnetrzności też będą y nie ścię / ale czym dobrym w dobrych / złym w złych napełnione / iako napisał Abulen. in Matth 22. quest. 240. Bada y te członki / których nie będzie dusza wywala / bo y te do całości człowieczy należą / y dusza ich będzie wywala / będą y te które żywym będą odciśto / bo dusza całego ciała potrzebne.

4. Jeżeli będą guzy, brodawki &c. na zmartwychwstałych?

Tylko z tym powstana czego potrzeba aby człowiek był człowiekiem / a co nie należy do tego / to w grobach zostanie / a także są guzy / brodawki / Prosty zc.

5. Zkad

5. *Zkąd sobie dobił ciało dzieci y karmić?*

Wszyscy w ślaturze Chrystusow. y powstaniemy/ zatym
trzeba dzieciom y karmić. nie ma do tej ślatury doświadc.
Dobroja tedy z kad inąd nabrawszy materii/ á przeciś nie dla
tego beda innym głowiekiem/ lubo więcej do swego ciała
przyłoży/ iako y my tymiz iestefiny ludzmi po obiedzie co y
rano/ lubo nam ciała siedzenia przybyło/ bosiny te sobie
przywłaszczyli/ y duży iz za swoje przynali. Bedzie też toż
ciało w nas. wśladym głonku co przed śmiercią było/ nie
odmieniac się w inny głonek; bo gdyby materii/ która jest
w lewej ręce/ była w prawej/ tenieby w prawdzie był głon-
wiek co y przed tym/ ale nie takby ręką. prawa co y przed
tym.

6. *Czy wszystkie które ma przed śmiercią humo-*

ry powstana z człowiekiem?

Tylko te humory w z narowchpowstłym głowieku.
beda/ bez których nie byłby całym głowiekiem/ te zaś które
naturą odrzuca albo chowa na cudzy pożytek/ iakie jest w mł-
kości mleko dla porom: wó/ nie beda w głowieku; bo już
nie po nich. Krew/ flegm/ koler/ melancholia pozostana/
bo y teraz są w ciele iako tego części. Abulen. in 22. Matth.
quelt. 241. gdyż im duży nieiało dacie żywot; bo gdy od
ciała się odlaża/ zaraz się psuie/ albo też y w ciele gdy du-
ża w y: idzie, mleko zaś lubo w ciele zostaje/ psuie się dla te-
go znać iz tak wiele iako krew od duży/ y nie jest ciało ży-
we.

7. *Zkąd to mamy iż z włosami powstaniem?*

Bo Chrystus powiedziat Luc. 21 Włos z głowy włosy
nie zginie/ á włosy też są częścią dobiłcia głowieka/ toż o
paznociach/ z których trysy przybiłora sobie i tych włosów/ Pro-
te mieli w młodości/ albo potym ostrzygli/ á jeżeli iako nie-
ktorzy

ktorzy wŹa/ wloŹy/ toŹ duŹa co y ģłowieł Źyła/ tym bār-
Źiey Źa ģeŹcia ģłowieka y naleŹa do ŹmartwychwŹiānia.

8. Jāko SāmoiedŹ powŹiānie?

GdŹie ludŹie tedŹa ludŹkie ciāto/ ciāto ŹiedŹłone Piotro-
we/ obroci Źie w Pāwłowe/ y Ź niego ŹrodŹi Janā Pāwel/
ktory Jan karmiac Źie ciātem TomaŹowym/ wŹŹyŹieł wzroŹt
Źwoy Ź niego bierze/ ā Źātym nie ma nic Źwego ciāłā Jan/ āle
Piotrowe y TomaŹowe/ iākoŹ tedy ŹmartwychwŹiānie: Tā-
cy ktorzy iedŹa ludŹkie ciāto/ nāprzykłād Piotrowe/ nie tyl-
ko ro tedŹa co naleŹalo do cāłoŹci Piotrowey/ āle teŹ y to
co Źbywało nad cāłoŹc y to Źie w nie obraca/ y Ź tego Źie Jan
rodŹi/ ŹāŹym tego Jan nie powinien Piotrowi wracāc/ ā
toŹ ieŹt wzgłedem TomaŹa/ y to Źobie Źātrzymā Jan/ y Ź
tym powŹiānie co drugim Źbywało. TāŹe teŹ o Źebrze Adā
mowym/ Ź ktorego Ewā wġyntona/ Doktor AnyełŹki wŹy/
iŹ było nādliŹbe w Adāmie, y dla tego mu go Ewā wrac-
cāc nie powināā.

9. Wiākiey Źtāturze powŹiāniem?

S. Pāwel Ephes. 4. wġy/ iŹ wŹŹyŹcy powŹiāniem w Źtā-
turze meŹa doŹkonatego w mierze pełnoŹci ChryŹtusowey.
Ale to mowi ŹpoŹobem duchownym/ to ieŹt/ gdy w KoŹciele
le Źwoim iat Źwoich y doŹkonatoŹci ChryŹtus dovdŹie/ Źe tuŹ
KoŹciol tego ģās Źobie nāŹnāŹony przetrwa/ w ten ģās
bedŹie koniec Źwiātā/ y wŹŹana ApoŹtoliwie/ ktorŹybe wiāry
wġyli/ wŹŹana EwāngeliŹtowie/ y Prorocy/ ktorŹy Źa ģeŹcia
KoŹciola woiuācego. TāŹ S. Pāwel wykłāda/ S. Aug. lib.
22. de Civit cap 15. & 18. y przydāle/ Źe kiedŹby to kto o Źtā-
turze wykłādał/ iŹ w niej wŹŹyŹcy mām y rowrac Ź ChryŹtus
Źem/ nie pilnowałby litery PiŹmā S. bo y Ź tādŹby poŹŹio/ Źe
y biatogłowy miałyby Źie w meŹe mienic. Powiāna tednāŹ
wŹŹyŹcy w Źgłedem wielkoŹci ciāłā/ Źił/ ģerŹiwoŹci/ iākoŹby

V u u

tednych

iednychże lat byli; bo to zmartwychwstanie będzie sama
moca Boga. a Deut. 32. co Bog czyni/ doskonałe czyni za-
tem y ludzie wstrzeżi doskonałej natury/ a iż Chrystus w
latách swych co najlepszych umarli/ tedy w wieku Chrystusa
wym powstaniemy/ iednak będziemy mieli y to co ma dobre
go starość/ y co ma młodość/ bez ich niedoskonałości.

10. Czy w rowney wszyscy staturze powstaniemy?

Inśa być y powstać iakoby w rownych letcach/ y o tym
się dopiero mówiło/ inśa w staturze rowney/ a ná to S. Au-
gustyn odpowiada lib. 22. de Civit cap 15. że nie w rowney
staturze; bo ludziom z natury nie należy aby wszyscy byli ro-
wnymi. Poprawi iednak P Bog góście w nas naturą pobła-
dził/ iako iż Olbrzymy nazbyt wyciągnęli/ Karły skróci-
li. Olbrzymowi wyma/ ale nie wzięli go przez to innym
człowiekiem/ iako y my po rolu tymże jesteśmy/ lubo nam
wiele wiele ciepła przyrodzone. Karłowi zaś to przydada
co przez swoy żywot utracił za sprawa ciepła przyrodzone-
go. Dzieciom dádza przydáiac materię iaka staturę/ iak
aby mieli gdyby do lat meztich dożyli/ tego ciała nie od-
bierając/ w którym pomarli.

11. Czy będą po zmartwychwstaniu mezowie
rządzić Niewiastami?

W Piele żadnego rzadu między ludźmi nie máś/ wszy-
scy potapieni są niewolnikami czartowstemi/ w niebie zaś
grzechu nie máś/ zátem ani Pary za grzech/ poddaństwo zaś
przeciw Adamowi za grzech/ jest Jemie nakazane.

12. Czemu po zmartwychwstaniu nie będą ieść
ani pić?

Ná to lemy y piemy/ aby co nas ubyło przez ciepło
przy-

przyrodzone/ Ktore ciepło nasze obracając w dymy/ naprawiło się; bo zawsze nasze ciało wre iako garniec przy ogniu/ w którym wody przez parę ubywa/ to tedy przez iedzenie naprawiliśmy/ po zmartwychwstaniu zaś/ nie już nie będzie ubywało. Spać też nie będzie potrzebą/ bo kto nigdy nie śpi/ ten nie śpi. Pomnażać się też nie będzie potrzebą/ bo tam tylko jest rozmnożenie/ gdzie niektorzy umierali/ aby drudzy na ich miejsce nastąpili/ a natura nie zginęła/ po zmartwychwstaniu zaś wszyscy będziemy nieśmiertelnymi iako Aniołowie/ Ktorzy się też dla tego nie żenia.

C Z E S C P I A T A

O Sadzie.

1. *Czemu Ewangelja mowi że wybranych zgromadza Aniołowie?*

Zgromadza y poraspionych/ ale osobliwie z radością służyć będą wybranym/ ktorim Bog Anioły przyda nie żeby ie nosili/ ale aby ie iako swe przyjaciół wzięli Chrystom. Stana też na sadzie Aniołowie przy Chrystusie/ w ciałach uformowanych z takiey matervey/ aby od ludzi wiedziani być mogli/ y mająstat większy učinili.

2. *Czemu się Chrystus zowie synem człowieczym?*

Zawsze tego nazwiską używa/ gdy co wielkiego o sobie powiada/ żeby wiedziano iż lubo rzeczy Boskie czyni. jest też dną prawdziwym człowiekiem. Abulen. in Matth. 16. quast. 121.

3. *Gdzie się na sad zgromadza ludźie?*

Wspolite jest rozumienie/ że na padoł Jozafatow/ Ktory jest przy Jeruzalem pod gora Oliwna na wschod słońca. Szrodkiem tej doliny bieży rzeczka Cedron/ y na tymże miej

sen Chrystus oświadczy chwale swojej/ na którym pod czas
mei: odnosił hańbę,

4. Czemu Chrystus mówi że na sąd przyjdzie
w chwale Ojca: czemu nie w swojej?

Nie mówi/ iż w chwale swojej przyjdzie/ aby kto nie
rozumiał że ma tana chwale niż Ojciec/ bo iako z nim teysze
istoty/ tak y chwały. Chwała zaś ta jest/ wielkość znacno-
ści/ Chrystos. y náznát tego że tego Chwała táż co y Oj-
ciec/ zowie Aniołom Ojciec swego swymi/ á ci do tej
chwały náleżą.

5. Jáko ná dwunastu tronách Apostołowie zá-
siedzą, gdyż. Páweł trzynasty?

Táž jest wątpliwosć gdy mówi/ że dwanaście pofole-
nia sadzone beda/ gdyż tym sposobem trzynastie Levi nie by-
łoby sadzone. Nie sami zaś tylko Apostołowie Sądziłami
beda/ ale i. Thess. 4. wszyscy Wybráni/ ktorzy na powietrzu
z Chrystusem beda. Przez dwanaście tedy rozumie się wszy-
stkich z gromádzonych liczbá/ Greg Aug. 20 de Civit. Sáczym
tu Chrystus lubo o samych Apostołach wyrażnie mówił/
drugich od tego sadu nie oddalił; bo na ten czas gdy to mo-
wił/ sami tylko byli Apostołowie, á Wężniowie byli odesli/
Ioan. 6. y aż po mace znowu się do Pána wrocili. Páweł też
na ten czas jeszcze nie był Apostołem.

6. Czemu Chrystus dla Mátki swej mieyscá
osobliwego nie wspomina?

Bo Mátká jest godniejszyá niż Apostołowie/ dla tego
się z nimi liczyć nie miałá/ ale osobliwe mieysce mieć będzie
wedle Syná.

7. Czy we dnie, czy w nocy sąd będzie?

O tym wiedzieć nic nie możemy/ tylko się domyslać; bo
to so-

to sobie Bóg zostawił/ á nam powiedział. Ale wásá rzecz
jest wiedzieć czasy y momenty/ ktore Wólec w swej władzy
położył. Do podobieństwa tedy/ że ten sad będzie ná świta-
niu; bo w ten čas Chrystus Zmartwychwstał/ tedy y my
zmartwychwstanemy przykładem iego/ á zaraz sad nastąpi.
Słońce też względem ziemi świetej stworzone wschodzące/
á Księżyc zachodzący/ a do podobieństwa iż takiegoż czasu
sad będzie/ iednakże w ten čas ná innych miejscách będzie
południe/ ná drugich północy/ ná drugich inne godziny; bo
się to záw się dzieje v nas w Polskćczy/ namntey godziná bee-
dzie do wschodu słońca.

8, *Jáko się Chrystus zowie sedzia żywych y
mártłych, gdyż wszyscy wprzód pomra?*

Wszyscy wprzód pomra/ ále sprawiedliwi umarli zowie
się żywymi: á podobno też w Písłdzie Apostolskim/ góście mo-
wia/ że Chrystus sadzić będzie żywe y umarte/ rozumiano o
tych żywych ktorzy ná ten čas żyli.

9, *Czemu mówi, że ná lewicy będą kózłowie á
nie kózzy?*

Bo iáko nie mówi beda Baráni ná prawicy ále Wóce/
aby wyrażił że tych tám postawi ktorzy owoc czynili/ y cichy
mi byli/ co owcom bardziej należy niż baránom. Tak też ra-
czej kózłami złych nazywa niż kózami; bo kóziet smrodliwy
jest/ y rozpustniejszy/ y mntey pożyteczny. Aniołowie zaś
przy tej sprawie beda; bo im to należy/ á zwołają stróżom/
ktorzy nas do dobrego wiedli/ y ná sprawy naše patrząli/ y
świat ten sprawował.

10, *Jáko się oddziela zli od dobrych?*

Dobrzy iáko Orłowie ná powietrze się wzblia/ 1. The-
sal. 4. á zli ná ziemi zostaną. Przez lewa zaś ręk rozumie

się chętnie/ przez prawa chwala/ ale też względem Chrystusa
dobrzy na prawey/ i na lewey stronie stano.

11, Iako się Chrystus na sądzie pokaze?

Pokaże się iako człowiek prawdziwy w swym cieles/ y
będzie mówił iako człowiek/ y też się namienia w tej Ewan-
gelii/ y dekret wyda wstanie/ ale sprawy ludzkie nie będą się
toczyły; bo się to już przy śmierci każdego odprawiło.

12, Czy będą iakie księgi przy sądzie?

Księgi nie będą iakie materialne/ bo tam nie po Księ-
gach/ gdzie niczego zapomnieć nie mogą; a gdyby też Księgi
były/ tedyby je trzeba czytać/ a toby wiele czasu wzięło. Ka-
żdego sumnienie każdemu tego sprawy przed oczy służy. Za-
czym o Księgach Dan. 4. pismo S. mówi ludzkim sposobem/
y tak to S. Augustyn wyklaya lib. 20. Civit. cap. 24.

13, Na co przy sądzie ieden drugiego sprawy
obacz?

Ze obaczy powiada S. Paweł 1. Cor. 4. a to będzie słu-
żyło do okazania sprawiedliwości Bożej/ że iednych słuśnie
koronuje/ drugich słuśnie potępia. Gdyby też grzechy nie
były okazane/ nie trzeba by też niektórych dobrych spraw/ iak
to pokuty za nie/ światu obawiać świętych/ a gdy się y tych
grzechy obawia/ przez to się bardziej Boska opatrność wsta-
wi/ y obacza dla tego dobrzy na świecie cierpieli/ przez to
zawsze Święci żadnego wstydu nie poniosą/ iako bolu nie mamy
z wlezionej dobrze rany/ iako mówi Magist. Sentent. 4. d. 4.
43. iako y teraz nie hanbiemy S. Magdaleny dla tej grze-
chow/ y innych. Pokaże się też wielkie Boskie miłosierdzie
nad wybranymi. Ta wiadomość o cnych grzechach będzie
w Świętych trwała; bo ci w Bogu wszystko zawsze widzą/
będzie

bedzie też trwała w poczynionych/ aby im zawsze w oczach sta-
ła Boża sprawiedliwość/ Etorą nikogo nie przywodzi/ y tá
wiadomość one nieszczęsne ná wielki trapić będzie.

14. Czemu Chrystus przypomina miłosierne u-
czynki iakoby sobie uczynione?

Bo niektorzy zdádza się sobie iż dobre uczynki czynią/ á
nie ták jest/ karmia náprzykład/ ále nie łaknacych/ leż bo-
gaczow/ á tacy w ten czas nie odniosą zapłaty. Luc. 14. bo
Pro chce ná niebo zárobic przez uczynki miłosierne/ má je ży-
wie dla Chrystusa/ y co potrzebniaćego w bliźnich.

15. Czemu Chrystus same tylko miłosierne uczynki
przypomina?

Bo Pro miłości nie ma/ by wszystko inne zachował przy-
kázanie/ zbawion nie będzie/ á to Chrystus chciał wyrázić
przez wspomnienie miłosiernych uczynkow Apostołom iestże
ná ten czas prostym/ Etorzy iestże nie wiedzieli co iest łaska
Boża/ Etorá miłością się zowie/ dla teyże przyczyny miłos-
iernych duchownych uczynkow nie przytácza. Osobliwie też
wspomina uczynki powierzchne/ bo te każdy może swym spo-
sobem czynić; bo do nich zawsze iest wczesność/ takiey do in-
nych cnot niezawsze naydujemy/ dla tego gdy ich Pro nie czy-
ni/ nie ma wymowki. Abulen. in Matth. 25 quæst 386. & se-
quenti.

16. Czemu rzekł Pánie kiedyżesmy cię widzie-
li łaknacego?

Sprawiedliwi rzeká: bo lubo znać beda do siebie/ iż te mi-
łosierne uczynki czynili/ iednáć pytać się beda. Kiedyżesmy
tobie czynili/ ponieważesmy cię nie widzieli. A lubo wszystko
Świáćci w niebie widzą/ iednáć nie wszystkiego przyczyny
widzą

widzenia/ a tak lubo wiedza że dobrze czynili/ wiedza też iż
Chrystusa nie widzieli/ a przecie on odpowiada/ iż temu do-
brze czynili/ dla tego o to sie pytać beda iako o rzecz ktorey
nie rozumieli. Potepieni zaś lubo już słyszeli co ná to Chry-
stus Św. swym odpowiedział/ przecie sie pytać; bo w wiel-
kim zaśradowaniu y rozum sie y pamięć mieści/ a niedzny cze-
go może, chwytá sie.

CZĘŚĆ SZOSTA

O niektórych rzeczach po sądzie.

1. Czy będzie po sądzie Słońce, Księżyc, gwia- zdy chodziło?

Świat sie cały odmieni/ powietrze nie będzie miało pło-
runow/ ani obłokow/ ani dżdżow. ie. ogień świecić będzie ale
bez wpału/ woda nie będzie skodliwie siebitá. Alb. M. com-
pend. verit. lib: 7. O niebieskich zaś obrotach co mamy/ A-
poc: 10. powiedział Anjot: iż daley czasu nie będzie/ a czas
jest liczba obrotow niebieskich; bo kiedy słońce obeydźle zie-
mle rázy 362. zowie my rokiem/ toż o innych czasach/ a zatem
kiedy czasow nie będzie/ ani też beda obroty niebieskie/ ale
to iásniey Izaiasz cap. 6. przepowiedział mówiac: Słońce
wisczy nie zaydźle/ Księżyc sie nie zmniejszy. A nie będzie
też potrzeby/ aby słońce wisczy chodziło. Jednakże ciemno-
ści na ziemi nie będzie/ lubo gdzie słońce nie zaydźle; bo ży-
woty od ognia przeżyśczone/ iásnieć beda.

2. Co po dniu sądnym ná ziemi będzie?

Nie będzie ani brzoła/ ani drzew/ ani śioli; bo te wśy-
słkie rzeczy są z siebie szkodliwe/ a tylko sie zachowują/ iż po
jednym drzewie sie rodzą/ rodzenie zaś być nie może. Kiedy
obroty niebieskie nie idą/ iako wży Arystoteles 2. de ortu.

w ten

w ten čas zaś uślana/ zaciem na miejsce jednych rzeczy zepso-
wanych drugie nie nastąpią/ y zaciem z tych rzeczy y nie nie be-
dzie na ziemi. Gwiazdy zaś po niebie zstana; bo te je siwey
natury nie podlegają zepiowaniu/ także też y żywioły.

CZĘŚĆ SIODMA

O czärtách y piekle.

1. Co ieſt robak potępionych?

S. Anselm/ Bázyl/ Chryſoſtom/ Teofilakt/ y inni rozu-
mieją/ że iako robak materjalny ieſt ogień w piekle/ tak też
y robacy ktorzy potępionych ciałá grzą/ y truciźna zara-
żają/ ále poſpolicie z S. Auguſtynem lib. 2. de Civit. cap. 9.
rozumieją przez robaká zte ſumienie/ ktore onych ład. i nie-
przeſłanie nigdy ſtrofować.

2. Czemu ſie piekło zowie gehenna?

S. Hieronim ad cap. 10. Matth. piſze iż pod Gora Mo-
riá z Jeruzalem wſchodząca/ była rownina/ gdzie był ga-
ieł wſoły nazwiſkiem Gehenná/ w ktorym Salwech wálcy
bróſi ſwe oſiary odprawowali/ paląc ſwe dzieci żywe i ſto-
łochowi bálwanowi/ tak że w piekle gora ſwie/ náſtano
ie gehenna. Może do tego palenia żywych/ ſłużyć co nápi-
ſano Luc 9. Wſełſi ogień będzie poſolony/ co ták Maldo-
natus wyklada. Iako ryba abo mięſo przeſ puła ſola/ gdy ie
w beczkách rſkádá/ tak ciałá potępionych będą ogniem prze-
kádáne/ ktory ie zachowa od zguby/ á oraz palić będzie.

2. Czy máią duſze członki, ná kterychby cierpiály?

O Bogactá duſy mowi Ewángelro/ iáke y członki miá-
ją/ ále ſie to má ták rozumieć/ iż duſza członkom nie ma/ ále
iż nie poymujemy tylko te rzezy/ ktore widzimy/ tudy pła-

W W W ſmo

smo mowi iakoby dusza zloni milata/ abyśmy tym sposobem
laciey iey masz poteli. Prosil tez Bogacz/ aby tego postas
no do braci tego/ zeby sie poprawili/ a do piekla sie nie do-
stawali/ a to czyni nie z milosci ku braci swojej/ ale wiedzac
iz gdy oni beda potepieni/ mafi mu sie przyczyni/ dla zlego
im od siebie danego przykladu/ albo dla dobr zle nabytych
im zostawionych.

4. *Czemu sie diabel zowie diabłem?*

S. Iſidorus Etymol. lib. 8. wywodzi z Żydowskiego/ iz
to slowo diabolus, tez znaczy co na dol wpadajacy/ a czar-
na dol wpadl z nieba/ z Greckiego zas znaczy potwarzce/ bo
jemu nie nowina potwarzac.

5. *Czemu Chrystus wspomina dyabły y Aniołow
iego?*

Przez Diabla rozumiec trzeba czarta naprzedniejszego
Lucifera/ a przez Anioły imie innych czartow; bo slowo An-
gelus, znaczy poslanca/ albo sluga/ Lucifer zas muleyszych
czartow na świat posyla.

6. *Czemu piekło dla czartow nagotowane?*

Na Anioł skoro zgrzesyli/ nie miał na grzech lekarstwa/
y zaraz do piekla szazany/ a człowiek gdy zgrzesyl/ miał ie-
ścić lekarstwo/ y niechcial go Bog piekłem karac/ ale czekał
na tego pokuta. Krom tego tez czarci oraz wſyscy zgrze-
sili/ a ludzie nie oraz/ a Bog kazdego z nich pragnienta wis-
dział/ dla tego nie dla ludzi piekło nagotował.

7. *Czemu Chrystus nie mowi, iz niebo nagotowa-
ne Aniołom, iako piekło Czartom?*

O tey rzeczy nie wiemy iz nagotowana komu/ Etera nie
zaraz

zaráz miał/ lubo iey w Frócie dostał. Anieli zaś w niebie
y z miebem oraz stworzeni/ dla tego niebo záwsze mieli/ á
czarci nie są w piekle stworzeni/ dla tego nie záraz ie mieli/
á przetoż im było nágotowane.

8, Czemu potępionych ciáło w piekle nie zgorą?

Bo ogień tak wiele dokazuje/ iák mu wiele Bog pomaga/
ga/ nie dáie mu zaś pomocy do spalenia/ ále tylko do palenia.

9, Czemu ogień w piekle drem nie potrzebuie?

Náš ogień drem potrzebuie/ bo záwsze sie nowy rodzi/
á stary ginie/ y iákto woda w rzece przemila. W piekle zaś ie-
denże záwsze jest ogień/ náš nie ma własney máterey/ ale
tylko na drzewowey sie wieśa/ á támten ma własna.

10, Czemu w piekle ogień wieczny?

Póki grzech trwa/ pory jest godzien káry/ á iż w piekle
grzech nigdy nie wstáie/ tedy y ogień ktory go kárze nie ma
wstawiać.

11, Czemu potępieni nie máją dobrej woli?

Dobra wola jest ktora sie slosiie do końca nášego o-
státcznego ná ktory stworzeni jesteśmy/ potępieni zaś tego
konca nigdy nie dostają/ y owšem brzydza sie nim/ záczym
dobrej woli mieć nie mogą/ á choiby też czego na pozor do-
brego zdali się pragnąć/ tedy to wpyśsto ku złemu końcowi
obracają.

12, Czemu potępicini zá grzechy żáłować nie
mogą?

Żáłują zá grzechy/ nie iż są grzechami y obraza Bożo/
ále iż są przychylni káry/ y dla niy Boga máją w nienawis-
ści/ á kto żáłuje zá grzechy/ oświadcza Boga miłować.

13, Czemu w piekle nie sobie u Bogá zasłużyć
nie mogą?

Aby kto co sobie zbawionnego zasłużył/ potrzeba aby w
iście Bożey był/ potępieni zaś ná wieki nie będą w iście/ dla
tego nie zbawionnego zasługować nie mogą/ nie będą też mie-
li łosć wprzedsiałych/ ktoreby je pobudzały do dobrego.
Dla tego też lubo co złego czynią/ kary sobie istorney nie przy-
czyniają/ lubo przybywa im przez to do mań piekielnych inne-
go utrapienia.

14, Czemu Święci nie litują się nad potępionymi?

Miłość u Świętych idzie wedle rozumu/ iż tedy widzą
że potępieni cierpią sprawiedliwie/ a przetym złości nie od-
stępia/ y owsem złozeżo/ bluźnia/ nie litują się nad niemi/
iako też y sam Bog który daleko jest miłosterniejszy niżeli
który Święty/ y owsem święci patrząc ná ich mają wesela-
sie/ dziękować Bogu/ że sami ná nie nie przyšli/ ale się z ich
nieśczęścia nie radowa/ y owsem radowiby kiedyby y oni w nim
nie byli.

15, Iako to potępionych trapi że Bogá nie widzą?

Y owsem to ich barziej trapi niżeli sam ogień/ iako wży S.
Chrysof. hom. 23. in Marth. nie żeby pragneli Bogá widzieć
z miłości iakiey przeciw niemu; bo go nienawidzą/ ale iż wie-
dzą że z tego widzenia mieliby rozkosz y pociechę niewymo-
wną/ y z tad się wielce smuca/ że tego szczęścia zażywać nie
mogą.

16, Czemu nas czarci wiedzą do potępienia lubo
im z tego męki przybývá?

To czynią z nienawiści wielkiej przeciwko nam/ że wola-
li iaką nową weterpieć/ byle też y nam źle było.

14, 14-

17, Iáko sie správi edliwie karže grzech ktorý sie
stať w krotkim czasie?

A ľudzie ile w nich jest/ grzech w krotkim časie karza
wlecznym karaniem/ náprzyklad/ gdy zaboyce śmiercia kar-
za; bo ile z nich jest/ wlecznie mu żywot odcygnia/ á lubo
zaboycey dusia nie wiera/ y on sam zmartwychwstanie, to
nie jest przeciw temu/ bo oni tego nie pátrza/ bo jednátozby
go śmiercia karali/ chochy tego dusia była émiertelna/ y ni-
gdy nie miał zmartwychwstać/ iedi ákzeby y w ten čas kará-
li go sprawiedliwie; bo kará nie má być rownana z časem/
przez ktorý sie grzech stať/ ále z wielkoscia zlosci. Ki dyby
čas kará zlosć grzechon a zrennolá/ w tak krotkim czasie/ w
tak krotkim grzech wężmiony/ tedy by desze tak go dluge ka-
ráć/ iáko on dlugo grzeszył/ á z tad do káry zesłley sie obra-
cam. Grzech émierteli y jest ábo zgoła nieponężoney/ zlos-
ści/ álbó poniekad/ zéym tez ma być karany ábo zgoła/ ále
bo poniekad nieponężenie/ nie może zéś być kará w éizkos-
ści nieponężona/ tedyé słusnie ta nieponężenosć káry/ ná-
gradza sie dlugoscia nieponężona ábo wiečna. Takze tez
kiedy tego kto sistał by żył niewiem jak dlugo/ tedy strá-
re ponosi. Pontere/ Bog edpláca dobro wężmione w mo-
mencie zapláca twóciaca ná wieli/ tedyé y grzech ma karáć
ná wieli. Żadna zaś spráwa dobra éliwiec, a nie jest dobra/
iáko jest zły grzech; bo żadna nie jest nieponężoney dobroci/
iáko jest grzech nieponężoney zlosci; bo obrazá im zacniejszy
wężmiona osobie/ á im ed pedleyszy tym jest ciezsza/ a w
sługá tym jest mneysza/ a i grzech jest obrazá nieponę-
nie zacnego Boga/ tedyé jest bázno wielka y nad wielka zlo-
scia/ á przyssugi nie sie sa mála rzeča/ á težli zá mála rzeč
przez wieli pláć/ tedyé tez zá tak to wielka zla ma karáć ná
wielu/ zwlaszcza iž debroweinie grzeszył wżgárdziwszy za-
pláca wielkú/ obieca sobie káre wielkú. Potrzebie ni-
• Logo

Pogo Bog nie karze ná wieli/ tylko tego co w grzechu umiera/ chcecy w nim zostawac/ y z ta wolá umiera/ poniewaz tedy chce záwsze grzeszyć/ słusna też aby záwsze cierpiał; bo ná to karza/ aby sie kto vpámietal/ albo żeby wiecey nie grzeszył/ ten zaś chce grzeszyć ná wieli/ iako jest nieśmiertelny ná wieli/ tedy go też trzeba karac ná wieli. Chce zaś w grzechu zostawac ná wieli; bo wiedzac że po śmierci nigdy z grzechu nie powstanie/ lezli go przed śmiercią nie opuści/ przecie umiera w grzechu/ póki zaś trwa winá/ poty y kára trwać ma. S. Aug. lib. 2. de Civit. cap. 9. Greg. lib. 4. Dialog. c. 44

C Z Ę S C O S M A

O liczbie potępionych.

1. Jęzeli wiecey potępionych niż zbawionych?

Potożyliśmy wyżej rácyę ktore były zá zdaniem rozumiejących/ że wiecey zbawionych. Narodziłeś w Niedzi. wtorey po Wielkieynocy/ w liźbie 14. Po tym zaś zdaniu zda sie być i pismo Nowego testamentu/ Luc. 12. Nie boy sie mała trzódka; bo upodobáło sie Oycu/ że wam da Królestwo. Bez dá ná to: Máła trzódka zowie wybranych/ względem mnogości potępionych. lib. 4. cap. 54 in Luca 12. Znowu i Cor. 1. Patrzyć ná powołanie wáśń Gracia; bo nie wiele mądrych woble ciała/ nie wiele mocarzow/ nie wiele słáchetnych/ ále co głupiego y słabego ná świecie/ Bog obrał. Matth 7. ciasna fortka do nieba/ á máło przez nie wchodził Matth. 20. Wiele wezwanych/ á máło wybranych. Luc. 18. Syn álo wieczy gdy przwidzie/ rozumie że wiara ná świecie znawdzię Matth. 24. Ję rozferze sie nieprawość/ wiele ośabnie miłość Rom. 3. Nie maś spráwiedliwego/ nie maś rozumiejącego/ nie maś ktoby szukał Boga. Philip 2. Wierze co ich jest Bóg/ á nie co jest Chrystu nowego. 1. Ioan. 5. świat ná ziemię posłał

poślawniony. 2. Piśmo starego testamentu Psal. 13. niemáš
troby dobrze czynić/ niemáš do iednego. Eccl. 1. Przewrotnych
trudno naprawić/ á głupich (to jest grzeszników) lichba nie-
skonczona. Oseas 4. Niemáš prawdy/ niemáš miłosierdzia/
cap. 5. Bezferzyło piekło dusze swoje/ y stworzyło gebe swo-
je bez żadnych granic/ y mocarze tego zstapia/ y lud tego/ y
wysocy y chwalebni tego do niego. 3. S. gury tego Gen. 6.
Żá Gásu Noego wszyscy potopieni/ a tylko ósmi się w korabiu
zachowało Gen. 13. Pięć miast/ iáko pięć królestw takich były
miedzy którymi była Sodoma y Gemorra/ á tylko się w nich
Lot znalazł sprowadzany. Exod. 12. Wysła samych mązów
śesćtroc sto tysięcy/ nie ródzinnac Niemiasz/ y niedorostych/
á z tych tylko dwu do ziemi obiecanej zaszło/ Caleb y Jos-
zue/ á o tych mówi S. Paweł 1. Cor. 10. to było nas figura/
z pokolenia Neftrali do hoju wysła Num. 1. czterdzieści trzy
tysiące y cztery sta/ czemu było innych ludzi? á miedzy ty-
mi wszyscy. ieden się spraciadłwy znalazł Tobiasz/ Tobie
1. coż o innych pokoleniach rozumieć? á ná całym świecie
krom Żydowstwa ledwie kto o Bogu wiedział 4. Podobień-
stwa w piśmie położone/ Ilai. 24. Jáko oliwki po obranym o-
liwniku/ iáko grona po żmucie winnym które zostały. Esdras
4. cap 8 lubo tá Księga nie jest piśmem świętym/ ále jest bár
30 wielkiej wagi/ iáko wiele gliny ná zrobienie gárnca/ á má-
ło prosię złoto do/ ták wiele stworzonych/ ále máto będzie
zbawionych. Tánże cap. 9. Odpowiedziałem y rzekłem/ das
mnom mówić/ y teraz memis/ iż wiecey jest tych co gina/ ni-
żeli którzy zbawienia dosiępna/ iáko wiecey jest błądów
morskich nád iedne krople. tánże cap. 16. Jáko gdy w oli-
wniku ná każdym dzeniu ie trzy ábo cztery zostawił oliwki/ ál-
bo w winnicy kiedy inż pozbięrała grona/ zostawie grona po tych
którzy z pilnością obierali/ ták zostawa we dni one/ trzy ábo
cztery/ po tych którzy domy ich przegladac będą z palącem/

1. Cor. 9. Ktorzy w zawody bieżą/ wśyſcyć w prawdzie bie-
 żą/ ale ieden bierze koronę zawodnikom założoną. 5. Tegoż
 zdania poſpolicie ſą Wyćowie SS. tylko Auguſtyna S. przy-
 tożę ſerm. 32 de verbis Domini. Pátrzam na kłepiſko/ á
 ſłarn ſużam/ y ledwie co mogę obaczyć kiedy młó-
 cą/ ale przydzie czas iſ wiać ie beda. Młó
 tedy ieſt zbawionych względem potes-
 pionych.

o Działkach w Odchłani naydziſ w dzień Niepokalanego
 Poczęcia Najświętſzey Panny w liczbie 7.

W
C

W

C

W

I.

x

gdv
zarz
Zpo/
cap. I
znow
śięſſ

2

ſię
do p

WTORA CZĘŚĆ PYTANIA.

Okolo Swietych Ewangeliey.

DZIEN S. ANDRZEJA.

Ewangelia v Marcusa Apostola w Rozdziale 4. od wiersza 18. aż do 23.

1. Kiedy na Apostolstwo S. Iedrzeży powołany?

Oznien b. Iedrzeży Janá S. Chreścicielá / od korego gdy uslyszal o Chrystusie swiadcetwo / Oto Bátornek Boży / zaraz sie do niego udal / ale to powołanie iesze nie bylo na Apostolstwo / wedle S. Augustyna lib. 2. de consensu Evang. cap. 17. bo po nim odszedl iesze od Chrystusa / aż potym znova powołany / słatecznie przy nim zostal / o czym w dzie sieyszey Ewangeliey.

2. Czemu Chrystus nie mowi. Uczynie was rybo-
łowami, ale uczynie, że się sławicie Rybołowami ludzi?

Bog niechce okolo człowieka zaglą postepować / ale
tako natura tego myciaga / poś przyzyw wielkier nie maś
do przynaglenia / a is nie potrzeba aby Iedrzeży S. zaraz był
różni

2
takim rybolowem; bo iśże tego wżadu sama rzecz Chrystus nie zlecil Apostołom / tedy mogli się przez ten czas w szkole Chrystusowej tego rzemysłu wyuczyć / a zatem się mowy Chrystusowej jest. Wiedac zemra w postępowaniu naszym się być rybolowem ludzi / a przez to wżyna / że się stał takim rybolowem.

3) *Czemu náprzod dwu bráćiez Chrystus powołał,
Piotra y Iędrzeia?*

Aby nowy testament tymże się sposobem zczyniał / iśże to y ślasy / którzy się też owdau bráćiez záchyli / Mojżesá y Ziáioná.

4) *Czemu Greckie ma imię Iędrzey, gdyż był
Zydowin?*

Andreas, jest imię Greckie / y znáczy meżnego / dáne zds było temu Świetemu; bo Zydzi gdy byli pod mocą Aleránda Wielkiego / Grezyná / imion też Greckich zázywác się zaczęli / Cornel.

5) *Czemu się Apostołowie po Zmartwychwstániu
Pánském do sieci wrócili?*

Nie wrócili się tym winęstem / aby przy nich zostawali / ale iż nie wiedzieli co czynić / gdyż im to iśże nie było ośznaymiono / próżnowác niechcieli tym zájem.

Dzień Świetego Mikołaiá.

Ewangelia v. Máteusza Świetego w Rozdziale 25.

Dzień.

3

Dzień Niepokalanego Poczęcia

Najświętszey Panny.

Evangelia z Matką Świętego w Rodzaju i od miarzą
1. aż do 17.

1, *Czemu sie zowie Chrystus Dawidowym, gdyż*
był jego Wnukiem?

Bo Wnukom/ y Prawnukom y innym od nich pochodzących Synu zwołał syna m/ Cornel. Czajżeś Przodków Chrystusowych w ten sposóbida. Od Narodzenia Abrahamy do Chrystusowego/ było lat 2001. Od śmierci Dawida do Narodzenia Pánstwiego 1013. Genealogia Chrystusowa liczy się przez Rodziców 42 aby się pokazało Jedom iż Chrystus był prawdziwym Mścicą Abrahamowi y Dawidowi obiecánym. W tych Przodkach narodził się też w mcy Ksiedze/ ktora nazwałem Prophetą, y niżej na dzień Narodzenia Najśw. Panny.

2, *Czemu sie liczą Grzesznice między Przodkami Chrystusowymi?*

Thamar. Rahab/ Ruth/ Betiabee/ nie dobre miała w plamie zalecenie/ chciał je tu iednak Duch S liczyć/ aby tym samym pokazał/ że Chrystus dla grzeszników przyszedł/ á te się też wszystkie nawróciły Hieron. Chrysoft.

3, *Jako sie kładzie, Joram zrodził Oziasza,*
gdz to był Prawnuk jego?

Joram zrodził Ochoziasza 4. Reg. 8. Ochoziasz Joasza/ 4. Reg. 11. Joas Amaziasza 4. Reg. 12. coż dopiero Amaziasz
22 Ozyas

4
Ociepá/ ktorého też zwano Zárlof m/ trzech tedy S Młé-
teuſ opnęł. a to dla tego; to c. p. 13 z Arahv Ceri nie-
zbożnych Redzicem/ Złota y Jezabeli. kter ch pokolenie
miało wygnać z Reg. 21. Dla tego też ich aż do gwałtogo
ſtopną miła.

4. Jákíe to było záfrowádżenie Żydów do Bá-
bilonu?

Po trzykroć deſtawáli ſię żydzi w niewola Babilonſką
kom. Naprzód za Króla Joakimá/ tedy też był wzięty Dá-
niel y Ezechiel Prorocy. Drugi raz za ſyná ugo Joáchimá/
tedy też Mardocheus z Eſtera był zabrany. Trzeci raz za
Króla Sedeciaſá/ tedy Babilonſcy prawi wſyſiel lud
z ſiemię Żydowſkiey wybráli/ ale y o tey niewoli tu mowa.

5. Czy przez Mátkę czy przez Jozefa Chry-
ſtus był Synem Dawidowym?

Przez Jozefa/ Cornel. á nie ieſt przeciwnému/ że go Jo-
zef nie zrodził/ bo ieżeli Syn przypoſłobiony ieſt Dzieć-
cem Oycowſkim/ dąſzło wtęcey Chryſtus Pan był dzie-
ciem Jozefowym; bo takó gdyby ſię komu ná roli właſney
tego zrodziło zbeże cudownie/ iakoby właſne było/ tak wła-
ſnym ieſt Synem Jozefowym Chryſtus/ lubo ſe cudownie z
małżonki tego narodził. Dla tego też práwo ſiorem inni Redzi-
ce máia ná ſwe dźiatki/ toż práwo miał Jozef na Chryſtusa/
a z tad też znać iż Jozef bierząc był Oycem Chryſtuſowym/
niż Ktorý Ociec ſyná przypoſłobionego.

6. Ná co oſobliwie przýłożono. Z ktorey ſie
narodził Chryſtus?

Bo Nayeſw. Panna Mátká była oſobliwie Chryſtuſo-
wa;

5
wa; bo cała istota ktora innym działkiem Ociec z Matką da-
ła ona sama dala/ zczym też miała wstąpić prąmo na Chry-
stusa/ niżeli inne Matki; bo oraz y Ociec y Matka tego by-
ła. Chrystus też perminien sey wzajemnie wielką miłość ni-
żeli inne dzieci swoj m Matkom.

7. Jákó sie zaczęł grzech pierworodny?

Jż Bog w rzeczy ch petyzibnych raki swey nie vmyka/ po-
nieważ w Jádámie stworzył ciało smiertelne/ á duszę nie
smiertelna/ ktore rzeczy są przeciwne sobie/ dla tego trzeba
było vmoćnić duszę/ aby od ciała przeszkody nie miała/ wśis-
ła tedy wroc na nie/ aby sey posłusne było/ y nie psowało się.
Adam zaś tak wolny złożył/ że grzeszył nie tylko wem/ ále
y porokiem swych imienim (z czego dla zasług przyszłych
Chrystusowych wzięta Matka Maryja wiejsza/ że czasu swego
bez zmagy grzechu Adamowego pocięła się/ na ktorey rzeczy
pamiętka święto Niepokalánego Poczecia odprawujemy)
tedy sił się na tóre grzechu tego odstań pomieniona moc/
y ciało temu rebellizować pocięło/ gdy on Bogu rebellizował.
Wgryfz Adam te rebelliz/ strył się w Ránu ze w sydon/ iá-
to słowiek wędrowny w sydoni się wkrępie/ gdy go ciela dnik mla-
sny znieważ/ żeby nikt nie wiedział o tej obeldze. Znác zaś
żeśmy też vzesnikami tego grzechu; bo Pan Bog takó jest
dobry/ áy s. mego; by zámiedzał słowiek w tego porz-
bách/ gdyż niemy młóćzem ró opatrzeniu tego nie zchodzi-
ło. á słowiek chodźć nareććm fr se nie może/ z wielką po-
tym praca była pozbytenia te. Musi tedy być taki grzech/
ktory na te kóre zasługnie/ á iu dweri własnego grzechu mieć
nie mogą/ tedy myśla cierpieć z á 2. d. mow; bo zaraz po nim
tak mizernymi ludźie być pocięli. A nie jest to przeciwno sprá-
wiedliwości/ z á lednego pizestpić kóre kóre tym sposobem
wby.

wszystkich; bo lubo za grzech Wronosy potomkom nie karze
 co i n zlego czyniac/ karza iednak t. j. danc Wronowi/ ktoreby
 tez ich byly dosly odcyniac. Laska bowiem bala a nie pos
 winnosć/ ze duszy Adamowi cisto pod posluszenstwo podda
 no/ y ze sie plowac nie mialo. Kto zas co z laski danc/ moze
 wiecey nie dawac/ gdy mu sie bedzie podobalo/ a potome
 kom Adamowym ta laska Bog obiecal pod Kondcra/ tejeli
 by Adam byl poslusznym iobie/ y moze iey nigdy nie dawac
 A to sie tez sprawniedliwie dzieje/ iz bo sie rodzi w grzechu
 pierworodnym/ a nie ogyza sie od niego przez Chrzest/ ze
 nieba nie dostepnie; bo Bog glowiekowi wslani swym przy
 rodzonym zostaiacemu nie powinien dawac nieba/ lubo go tez
 o to barzciey sinucic nie moze/ niz ze sie nie vrodzil w domu
 Krolewskim/ a tym sposobem dzieci ktore bez chztu zcho
 dza/ v do odchłani ida/ nie sinuca sie/ ze drndzy ludzie do nie
 ba na godnosć Krolewską ida; bo im niepodobna nie o
 chztu iść do nieba/ y nie narzekaja na to/ ze nie przez
 swa wine chztu nie dostapili/ y wola swa do Boskiej slo
 sia/ czego inni nie czynia/ ktorze sa w piekle. Dobrze iednak
 one Dnacet wszystkich beda y sa v zstaiłami/ ktore sa naturze
 ludzkiej nalzyte/ iako nauk przyrodzonych/ y poznania Bo
 ga/ iacie moze byc nabyte silami przyrodzonymi. Bog tez
 im i swoe hoynosci nieco przyda/ iako ni smiertelnosć; bo gdy
 wstala obrory niebieskie/ wstanie tez rozenie sie y powanie
 wszystkich/ nie beda potrzebować iedzenia/ ciata ich chorob
 y przekosci innych nie vcierpia/ y owsem w radości beda
 wielbic Boga. A lubo teraz ich dusze w odchłani ciemney
 miesztaiu/ iednak to dusze nie trapi/ ktora e wstala materys
 alnego nie potrzebuie. Po sadzie zas Dnietm/ iako iest
 pospolite rozumienie/ na ziemi iu/ przez ozień przyzyszo
 ney miesztac beda/ y beda sie cieszyć z dobr tych ktore ma
 świat

świat
 go ty
 zanie
 drego
 la na
 rzecia
 by za
 for d
 nieli
 ab m
 glo by
 wagi.

8,

dan
 nam
 ma
 sme
 sprac

I

Kwán

I.

B
 od lat

7
świat. Ale w tto rzeczy genus Wycew onych SS. starsze
go testamentu u cedyłeni trzymaró penitencją przez obrze-
żanie albo innym sposobem byli wolni od grzechu pierworod-
nego. Na to odpowiadam grzech pierworodny zmazał ca-
łą naturę ludzką / a iści Chrystus tej natury nie odkupił
rzeczą swoją / lubo iści z onych Wycew ile mogli z swej oso-
by zapłać tego przysięch wypłacić / a chociaż zda się iż przy-
sioi dobroci Bóstwa / aby wieści od niego nie potrzebował
nieśli on może przynieść / jednak chciał iści sprawiedliwość
aby w równi oddano było / to jest / nie spełnieniu / co nie mo-
gło być bez zapłać Chrystusowych które są nieskonczone y
wagi.

8, Coby też było okło ludzi, gdyby samá Ewá-
zgrzeszyła?

Ewá nie zawierzała w sobie narodu ludzkiego iści Wi-
dam / żećwam choćby była zgrzeszyła / toby nie nie wadziło
nam / y miłoby była za to innej łowy / iści y miała / że ma-
ma nadoń zwiertchność / że w boleści dziaćki rodziła / iści by
smę tej grzechem nie mazeli się / abyśmy stracili przez to
sprawiedliwości pierworodney.

Dzień S. Tomaszá Apostola

Evángelia y Świętego Janá w Rozdziale 20. od wiersza
26. aż do 30.

1. Czemu Tomasz sam chciał Páná widzieć y
dotykáć

Bo się obawiał aby drudzy Wěniowie nie byli oszukani
od iściwego ducha / któryby im się w osobie Pánstwy pokazał /
w tym

w którym zarze był wścey o sobie/ niż o całym śgromądzeniu.
Wznow Pańskich rzymać.

2. Czemu sie Tomasz zwał Dydimus, to jest,
bliźniak?

Albo iż był prawdziwie bliźniakiem/ albo iż znatury swo-
tey niżemu nie dobieżał/ Salmeron tom II. tr. 26. Chry-
stus po tego niewier tożet aż mu dan oim sie temu pokazał/
aby sie upamiętał/ wopierad ze sie dobrze o śmartwych-
wstaniu Pańskim/ y tego obświemiu. To też słowo Tomasz/
znaczy z żydowskiego/ Bliźniak/ Eutym,

3. Czy dotknął sie Tomasz boku Chrystusowego?

To mamy mowić/ dotykał sie mowiemy śśrotoć/
pátry/ á iż Chrystus mowi o Tomaszu/ iż obaczył/ może sie
reżuniec/ iż sie dotknął/ takż gdyby Chrystus mowił o To-
mášu że obaczył/ to jest/ że ożymá vyczat/ nieby o nim oś-
bliwego nie po wledziat/ bo też wszyscy widzieli Chrystusa/
piše ś Athanasius epist. ad Epictetum Epiph. haes. 64. Am-
brof. de fuga seculi. Aug. serm. de Octavis Paschae. że Tomasz
prawdźwie sie dotykał ran Chrystusowych/ y pálce kladi w
nie.

4. Czemu Tomasz zwałal. Pan moy y Bog moy.

Abby przez to vznał Bóstwo Chrystusowe o ktorym przed-
tym watpil/ á nie dowierzałac że był Bogiem/ nie wlerzył
też aby śmartwychwstał.

Na Niedzielę pierwszą po Wielkiej nocy, naydzieś niektore
rzeczy o S. Tomášu?

Dzień

Dzień Święty Iagnieszki.

Ewangelia tās pospolita Pánnoi v Mieżennicom Etorā
ná swym mleyseu znaydźieś.

Dzień Oczyszczenia Panny na- świętżey.

Ewangelia v Lukassá S. w Rózdzi: 2. od 12. wiersz
do 33.

1. Czemu wedle stárego práwa po porodzeniu sy-
na, miano Mátkę za zmarżana przez dni czterdziści!

Sen w żywocie Mátki iakoby we dni czterdziści po po-
żęciu się zawiązuje iak owoc na drzewie/ a Córka we dni
osmdzieśiat/ dla tego też po wrodzeniu Córki Mátká przez
dniosmdzieśiat za zmarżana poświęcana bywała/ Etorá zma-
ża nie była grzechem/ ale tylko była poświęcona przez prawo
Mozesbowe że tym czasem do pewnych nabożeństw Kóściel-
nych puszczaná bydź nie mogła.

2. Zá który grzech ofiarowała Mátká ná oczys-
czenie przychodząca?

Były to ofiary iak grzechy Etorá się mogły trącić przy po-
żęciu y nęśniu płodu y przy porodzeniu/ a z tych pisano nie
wyjść żadnego. Pánna zaś Mać: lubo żadnego nie miała
grzechu/ prámo to o ofiarach zachować chciała. Abulen. in
12. Levit quest 23.

3. Czemu zá zmarżana oczytáno która porodziła?

Bo proz Panny Etorá téżda Mátká a grzechu p. eticero
B dny

dnem porośnięto wydawała. Sama/ Pązda/ From reze/
 zmygłyne Markem brzydłości y plynienia cierpiła/ y była
 ta zmaza iako nie taka Irregularitas. Wolna zarem od tey
 zmazy była Nasw: Panna. Aug: Epiph. Cypr. Ofiarowa-
 ła przecie Bogu iako uboga przez tace Kąplánstie parafy-
 uogarlić/ ktore w támtych kłách nie drogie/ bo lubo tey
 nie máło kłórá trzey Krolowie przywiezli/ tedy z niego á-
 bo barzo méto wzięła/ iako piše Abulen. álbo ná vbo-
 gte rozdála/ iako Bonau.

4. Jak był spósob o oczyszczenia Mátek?

Było miejsce przy Kościele na którym się zatrzymywa-
 ły matki potrzebujące oczyszczenia/ tam ofiara za grzechy od-
 dawaty/ y do podobienstwa weda ie z popiołem potrąpiano-
 dopieroz Bogu ofiarowali synagga y pierwotodnego okapo-
 wáli/ toż ie dopiero ná miejsce inne prowadzono/ gdzie zna-
 wo ofiara całopalona Syniono w przysćionku Kościelnym
 ktory zwauo Kąplánstím. Kąplan ktory błogosławił Na-
 św: Pannie był Symeon/ co toż iest tak Simon Cornel-
 stárusel. Cyrilli Epith. w którym był Duch S. osobliwie
 przez dar prorocstwa.

5. Czemu Nasw- Panna posła ná oczyszczenie gdyz nie powinna była?

Práwo było iako sie rzekło Levit. 12 áby matka po po-
 łogu przez pewne sie oczyszczała ofiary/ to iest Barántá dá-
 iac ná całopalenie/ y golebice/ albo synogárlice za grzechy/ á kie-
 dy była uboga/ to miásto barántá druga golebice/ álbo synogár-
 lice- dawała. Syná tez pierwotodnego wedle práwa Exod:
 13 okapować trzeba było/ dátiac zapiść syflow, to iest pseudom-
 dwa

dwá Rymstich/ co vženi troche náš šestm zlotych nášých.
 Co vsyřto Pánná dla počory vyplnita. Bern. á potym sie
 do Nazárethu wroćtla.

6. *Jáko Simeon w duchu přyšedl do Košciola?*

Pošedl do Košciola znáchnění Ducha S. který mu
 tež pokazal między inšemi dziećmi do Košciola přyměšo-
 nými Měšiasa. Timotheus presbyter Ierošol. to přýdál
 ie iř Simeon obážíł Nášw. Pánnu wielkiem ogármionu
 światłem. Vmárl ten Simeon potym w počoin/ to test/ us-
 społotony ná duřy wišcer sie nie fráštiac o přwšctě Měšya:
 řá/ vmárl z weselem bo go inž ogladał/ vmárl z uřontento-
 wáním duře swotey. Ale iř táwnte wřznawat Měšyařa
 grob tego y pogrzeb niebył u řydow wpořanowáním Epiph/

7. *Dla czego Simeon očekiwał ná počieche Izráelá?*

Widział iř sie berlo řydowskie w cudze ruce dostało/
 widział ie inž čas wřředł přepowědšáný přez Dánielá
 Proroká/ widział iako řydowskí Košciol był uřapiony a wie-
 dšial ie go Měšyař miał naprawić/ zářem ná to wřgladał
 testliwie. á zdrugier strony miał obietnica přz z nářchněním
 Ducha S. ze nie miał vmřzec ař obážíwřřy Měšyařa.

8. *Jáko Christus wielom ná upadek postáwiony?*

řydži nizeli Christus přyšedł ná świat wierzali w Me-
 šyařa přyšlego/ y ta wiará ieh zbawialá/ ále gđv přyšedł
 inž tá wiará nie nie wážíłá/ nie řcieli reř wierzac aby inž
 přyšedł/ y tař sami řia w upadeř wđawali.

9. *Czemu ná Mřšáh wroczyřřých řwiece přzy E-
 wáňgeliey zápaláta?*

Bo Christus iest światłem przez Ewangellia świat os
 świecającym/ na znak tedy tego świece zapalata; świeca
 św ecc ná gromnice/ bo Christus świeca naszą w ten czas naszą
 przod Bogu w Kościele oświecana/ y poświęcona nieśa
 to; naszą w processyi świece że świeca Chr. Busa Nášw;
 Panná do Jeruzalem zaniosła/ á potym ja Simeon nosił
 Daria umierającym gromnice/ aby iato Simeon wziął
 Chrystusa/ którego świeca znaczy/ bo on iest światłem ná
 oświecenie narodów/ śmierci się nie bojąc w Pánu szczęśli-
 wie umierał. Jáko synowie światłości/ zas do grobu ze świec-
 cąmy iść.

10. *Jakie, były gołębie które Nášw: Panná oświecała?*

S. Gertruda lib: 4. cap: 9. insinuat divinæ pietatis.
 portada iż te gołębieta były białe/ i Christus je wyć. agna-
 wsty raćże iakoby popychał ku kapłanowi/ co to tej Świe-
 tej dnia tego oświecono. Był w ten czas y S. Józef.

11 *Kiedy Świeto gromnic postanowiono?*

S. Ildephonsus serm: de Purif: Tak ná to odpowiada Świes-
 to się to odprawia Mieśiaca Lutego/ po łacinie Februarii.
 Który mieśiac Pogaństwo Rzymskie od Febráia to iest Plu-
 tona nczwali/ o którym rozumeli że miał moc nárwieksza do
 każdej rzeczy oczyszczenia. Februare, starym ławkiem iac-
 śim/ toż iest/ co oczyszczać/ á tego mieśiaca Rzym oczyszcza-
 no. Te ceremonia pogańska obracali w nabożeństwo prze-
 ciw Nášw: Pánnie/ dla tego że świecami processyie od-
 prawia/ iako Pogaństwo chodząc ze świecami miasto oczys-
 ćali. Toż powiada Beda lib: de temp. ratione cap. 10.

dzien

Dzień S. Maćieja

Evangelia v Mateusza S. w Rozdziale 11. od wiersza 25.
do końca.

1. *Jako Christus odpowiadając rzekł gdyż go nikt
nie pytał?*

Jest ta własność ławyta dyt or siego/ y tożnaczy iá.
to/ pogynaiac mowic Dzieknie zaś Pan nie tak zá to iz táis
mnice sa zakryte przed Saryzenkami/ ktorzy sie zdali sobie
madrmy/ ale ze pokornym sa odkryte.

2. *Czemu Christus dziekuje ze pokornym odkryte
sa tajemnice?*

Mowá tu jest y opyśnych y v siebie madych Saryzen-
kami/ ktorzy iáko by medcomie niechcieli poprosiu od Chry-
stusa przepowiadanych tátemnic puchac/ ani im wierzac. I
w tym Christus chwali sad- Boze ktory przed pyśnemi zaś
krywa swe tátemnice/ a pokornym je objawia. Mowil zaś
to Christus/ kiedy wiary tego po tak wielu cudach w Kafar-
naum pokazanych przyjmowac niechciano. Laska y dar Bo-
zy jest wiará/ a nie dále go wiele o swym rozumie trzymaja-
cym y wedle niego rzecze Boskie miaruiacym. Aug: Mí-
dzieć to w Heretykach/ ktorzy czego nie zrozumieia tego
nie przyima. Dále zaś Bog wśytkim tyle światlá ile po-
trzebá jest do wierzenia/ ale nie wśytkim w iedney miarce/
dla tego iedni wierzacia/ drudzy niewierza. Aug: dla czego
zaś to czyni: bo temu sie tak podoba.

3. *Ná co tu Christus przydáie wśytko mi dał Ociec?*

Zeby któztad nie rozumiał/ ze Syn Boży mnieyszy jest
nie

nijeli Ociec/ poniewaz Ocu dylskoma/ przydaje ze też ma
moc ktora Ociec/ lubo sobie wana z istota od Ocy/ też ma
chwała/ sam ze wybiera do swota wiecznego/ y od niego od
ryca na to też y przydaje. Jako Syna nikt nie zna komu O-
ciec obiawi/ tak Ocy nikt nie pozna chyba komu go Syn
obiawi.

4. Iako nikt nie zna Ocy tylko Syn poniewaz zna
i Duchá S.

Dwołkie sa w Trocy S. własności/ Jedne ktore i-
da za istota Boska/ a te sa zpolne wszystkim trzem Osobom/
iako chcieć/ umieć/ znąć/ drugie własne Osobom/ iako/ ro-
dzić/ zrodzonym bydź/ pochodzić/ y tym podobne a tedy sie
to slowko/iedno/tylko do samych tych wtorych własności przy-
daje tedy innych Osob nieprzypuszcza/ iako gdy mowiemy sam
Ociec rodzi/ sam Syn jest rodzony w pierwszych zaś choc sie
ktoreze slowek pomisonowych przyda/ tedy inne osoby do te-
goz przypuszcza. Jaki gdyby kto rzekł Sam to Bog Ociec
wie/ przez to nieprzypisowalby niewiedzenia Synowi y Du-
chowi S. a tak y n. idzie. Gdy mowi Christus nikt nie zna
Syna tylko Ociec/ nie przeto od znaiomości swotev Ducha
S. oddala. tak to S. Aug: lib: 1. de Trinit. zagym tu ryla
to Christus stworzenie od tej wiadomości oddala. Jako
gdy też mowi Marc: 13. 1. 2. o danu ostatnim y Syn niewie/
to jest według tego ile jest stworzeniem.

5. Iako w Christusie odpoczynek DuSom naszym?

Bo dusze naszą niczym nie moze prągnięcia swego na-
ścić tylko Bogiem samym/ Christus zaś jest Bogiem który
w nowym testamentie duchowne dobra rozdał/ y sam w
duszech odpoczywa a dusze w nim.

6. Iáko sie Ewángelia zowie iárzmem?

Bo iáko nie iedno bydle ále dwoje w iárzmie powinny chodzie/
tak nie iáni Ewángelia pełniemy/ ále z námi iáská y pomoc
Chrystusowá/ iáko mowi S. Paweł. Nie iá ále iáská ze mną

7. Jezeeli iárzmo Chrystusowe lzejse niż Mój żebowe?

Ziejse bo nie ták wiele/ y nie ták trudnych do zácho-
wánia przykazán ná nas kládzie/ przytym dale wiéksza do
ich wypełniania pomoc/ miłoscia nas rzadzi nie boiaznia/
nie grozi zaraz zabicim iáke stare práwo/ obiecuje w ná-
groda nie dożywnie ale wiéksze szczęście.

8. Iáko Pogáninowi dowieść że Ewangelia sto- wem Bozym?

Rzeczy przyszłych ktore ná samey wolney woli należą ro-
zum żaden stworzony przepowiedzieć nie może/ w Ewan-
geliy zaś wiele takich rzeczy jest á ięśco więcej w Prorokách/
ktore nad iáki kilkadziesiąt/ kilka set/ y tysiące lat wprzód
przepowiedziane/ żácy mni Ewángelia/ ani Prorockie pi-
smá nie mogą być rozum stworzonego wymysłem Pow-
sore/ przechodzi to moc rozumu stworzonego ták wśytkie
tpráwy ludzkie na świecie rozporządzać wolney ich woli ná-
swóym nie náruszać/ aby przyszłych były obrazem/ a żácy
gdy wśytkie spráwy w starym testamentie opisáne/ są ták
zporządzone że nowy testament wyrażyły/ tedy w to spráwa
Bozka wchodziła. A ci którzy ie pisali ná nie niepárzając/ te-
dy duchem Bozym pisać musieli/ á zwłaszcza gdyż ci Pisa-
rzowie ná roznych miejscách żyli y nie o sobie niewiedzieli/

z cym znowy z soby miec nie mogli/ a jednák we waszém
sie zgodzili/ test tedy starý testá uent słowem Bożym/ a starý u
Plámác nie mize/ powiedzial zaś starý testament/ że Bog
sam miał dawać nowy/ tedyć y nowy test słowem Bożym.

9. *Jako dowieść Pogáninowi że prawdziwa jest wiá-
rá Chrześciańska?*

To jest prawda co sie zdruzga prawda zgodza; náuka
zaś Chrześciańska nie test przeciw ta żadney prawdzié Etorá
sie w prawdziwych náukách przerodzonych naydnie/ chybá
fálšwym náukom/ Etorými sie też ludzie prawdziwie wje-
ni lubo pogánscy brzydili/ znać to jest prawdziwy náu-
ki/ ze cokolwiek przeciw niéy zárzuca/ táčno na to odpowie-
dzieć/ a taka test náuka Chrześciańska. 3. Prawda co má/
iż gdy nawlecey przeciwko niéy zárzućia/ ona sie niowzym
nie mieściac ani odanieniac zostawá/ ani sie w niéy fálš
pokazuje/ a takowa test náuka Chrześciańska/ tedyć test pra-
wdziwa. 4. Tren znać test prawda ze ástec na wyzšie ro-
zumié chwyćia mocno/ nie iey nie przecze/ ani popráw-
iac/ a takowa test náuka Chrześciańska przy Etoréy ták wyjo-
nie rozumie Dobre 33. i innych Kázy y Kóla.

10. *Jako sie godziło Múciá S przez losy obieráć?*

Przez losy niegodzi sie prawdy szukać bo iey losy nime
nieznáta/ Etoréy y áni głowieć dáleco nad losy zanieyby
nie zna. pádanie też losów test tráfinkowe/ y losy gdyb-
bárziej podtracił ináczey by pády. áżym álibi z tego nime
żem doycé prawdy ze skutká tak álibo rú zpadby sławy le-
zy ná ziemi/ tak też áni z losów/ ále jednák gdy o wu rownych
sobie naydziem/ a nie wiemy kogo z nich wybrać możemy
P. Bogá prosić aby nam to przez losy oznáymil y ták dowie-
ma

má rovněe gódnym śmierci/ gdy tylko jednego z nich chca
strąci/ kaza losy rzucić. Toz sie y tu przypało. Był we wpiet
kim rowny Mácietowi Jozef; że rozniice w Cnocie między
nimi Apostołowie nie widzieli dla ktorerby rázcy jednemu
niż drugiemu mieli przypadzić Apostołstwo, dla tego wdali sie
do losow/ a gdy oni zá losem przypadli te godnośc Máciet
owi/ Bog ja też dał Mácietowi. Ale y w tym rázie kiedy
ramnych prz z losy osadzają/ zwykli ludzic dla tego tylko los
y dawać/ aby nie zdáli sie rázcy temu niż drugiemu być z
glinymy/ y żeby obnowe/ ktoraby mogła wrość na trefne
odwrócić/ ale o losach S. Mácietia mozem rozumieć/ że Bog
nadschnął Apostoly/ aby sie do losow wdali/ y losami osadzili.

Dzień Świętego Káżimierza.

EWángeliá téż ktora jest ná dzień Wznowce/ gózie też ná
nie pytania položemy.

Dzień Świętego Iozefa.

EWángeliá y Matuśá Świętego w Rozdziale 1. od wiersz
18. aż do 22.

1, Czemu S. Iozef chciał potajemnie opuścić swo- ie S. Malżonkę?

Widząc brzemienna/ nie chciał iey do domu swego prze-
prowadzić/ co też znaczy słowo Látinśkie traducere, y w tym
zdanie jest Abulenśis. co mu potym rádził Aniol aby y żenił.
Jawnie iey też opuścić nie mógł/ nie chcąc iey dać napisu ie
rozvodu; bo Pánna była; o czym jest Deut. 24. Albo też mi

działe brzemienna/ niechciał iey oślawiać/ á to trwożyło Jo-
zefa/ że tym czasem przez trzy Miesiące S. Panny nie wi-
dział/ przez które się v Elzbiety bawiła/ á gdy się wrocila/
brzemienna obaczył/ wiedząc też o iey światobliwości nie zległ
o niey nie myślał/ tajemnice też nie wiedział. Zaczynam chęć
to Bogu polecić/ za najlepszą rzecz rozumiał/ odejść od niey.

2. *Czemu się Nasw. Pánná zowie Oblubienica,*
ponieważ była małżonka?

Bo v Trydow przez čas mładości żony. zwály się Oblubie-
nicami/ v tym sposobem zowie się Pánná Nasw. oblubienica
lubo była małżonka.

3. *Czemu Anioł przypomina Iozefowi że jest*
Synem Dawidowym?

Czyni to Anioł aby przypomni Iozefowi ná pámieć o-
biectnice Dawidowi o Messyasu dána/ która v wszystkich 39
dowód była wiadoma/ v żeby się przez to sposobnieyszym/ stał do
zrozumienia tajemnice Wcieleńia Syná Bożego.

4. *Czemu Nasw. Pánná Iozefowi nie powie-*
dziła o tajemnicy?

Bo podobno nie postrzegła tej trwogi Iozefowej/ która
też nie długo trwała; bo go wnet Anioł od niey wwołał/ á
podobnoby też Iozef ná słowo iey nie wterzył. Monoch.

5. *Czemu reliquy Iozefa S. nie mamy?*

S. Iozef pierwszy vniósł niżeli Chrystus począł przepo-
wiedać/ bo do podobieństwa gderby żył/ byłby z oblubienica
swoja w Króie Galilejskiej ná poseln. Beda de locis Sanctis
cap. 6. pise/ że Iozef S. ná Iozafatowym pádole pogrzebion.

19
ny blisko starca S. Simeoná / gdzie też potym y ciało Panny
Naswiatley zložone było. Gerson parte 3. operum alphabeto
57. powiada że S. Jozef zmartwychwstał z Chrystusem / y O-
blubienicy sie swoiey Swietey pokazał / a drudzy rozumieia że
w ten czas y zciąłem do nieba wespół z Chrystusem przyszedł /
co ieżeliż tak jest / nie dziw że żadnych tego nie mamy reliquiey:

6, Jakiey godności jest S. Jozef?

Był wprawdzie Matronkiem Nasw. Panny / ztym y
głowa / miał ná Chrystusa prawo, takie máła Oycowie ná
swoych synow / o czym naydzieś w dzień Niepokalánego Poze-
cia Nasw. Panny / ztym go Chrystus śanował z Mátką swo-
ią. 2. Nie było ná on czas swietlego / á ztym godnieyszego /
ktoryby Pannie wziął zá zone / ztym iako rozumie Soar. 3 par-
te quest. 29 disp 8. sect. 1. światobliwośćia przechodził z po-
stoty, y Janá Chrzciciela; bo większa rzecz jest być Ocem
mniemánym / y rzadca Chrystusowym / niżeli tego Mátką
ktem. 3. Ji między Oblubieńcem á oblubienicą ma sie naye-
dować równość / tedy S. Jozef nieiáko równość musiał mieć
z Nasw. Panną / ztym wedle S. Aug Hieron. był Panna / á
ieżeli Nasw. Panna przez iedno pozdromienie Płzbiety / Janá
wczymá S. daleko bázyley Jozefa z ktorym przez ták długi
czas mieszkał. / á coż sam Chrystus? pewnie iako Jozef miał
staranie o tego światobliwośći / y w niey go gruntował y
mnożył.

7, Jákó Naswietśa Pánná záslubiona Jozefowi?

Cedrenus anno 48. Aug. Imp. Gdy już lat miała czterna-
ście Nasw. Panna / Kápláni prosili Paná Boga aby im ozná-
mił za kogoby ja mieli wzdąć. Tedy Zachárras Káplán Nas-
wyśszy / Ociec Janá / dwánasćie laszeń wziął od iey powini-
nych /

nrech/ y modlił sie. Pokai Pánie komu sie tá Pánná ma do-
 stać y zátwornelá rozgá Jozefowá/ á zetym znátiem dána mu jest
 w małżeństvo. Godesfridus Viterbiensis, parte 4. Chronici przy-
 daté že w ten čas na S. Jozefa siedlá biatá gołebicá/ toż po-
 wiáda Michael Glycas parte 3. Annal. pag. 288.

Dzień Zwiástawania Nayswietszey Pánny.

Ewángelia y Lufasá Swietego w Rozdziale 1. od wierszá
 26. aż do 39.

1, Czemu Bog Gábrielá posyła w sprawie Wcie- lenia Syná swego?

Trzech tylko piśmo S. Anyołow miánuje po imieniu.
 Michała ktory Kościołem Bozym zawiáduje. Rafała ktory
 vleczy Tobiaszá/ y Gábrielá ktorego imie moc Boża znaczy/ á
 tego Bog ná zwiástawanie posyła/ że Chrystus miał swoia mo-
 ca zkruszyć sátcana. Znaczy też imie tego Bog mąż/ posyła go
 tedy gdy Bog sie miał sięc mężem przez tegoż Anyołá Dan 9.
 Bog przysięcie Chrystusowe Dánielowi oznáymil. Gábryel
 ten jest Archányot láto piśe S. Bernard.

2, Czemu Anyoł do Názáretu posłány?

Bo tam Pánná przebywála. Dom iey S. Jákub z innemi
 Apostołami w Kościeł obrocil Dexter. á zaś we trzyślá lat po-
 tym S. Helena w tym miyescu Kościeł poświęciła/ około niego
 Niceph. ten dom potem po lat trziciu Anyołowie przeniesli
 do Delmácyey/ á nákoniec do Włoch do Miástečka Loretu/
 y tam zostáli/ jest barzo prosty y nie wedle sztáti mularskiey/
 ale takoby od wiesniatá wymurowány.

3. Kto-

3: Ktoredy Anyoſ wſełł do Pánny?

Andreas Episc. Ierofol. iż lubo Anyoſ iako Duch mógł wnieſć przez ſciáne/ że ſie iedną w ludzkim cieie poſtawił/ wſełł przejedrzwł iako ſłowiek.

4, Jako ſie Pánnie Gábriel pokazał?

Tenże Gábriel zwył częſto przedtym nawiedzać Nášwieſtſę Pánnę Ambr. lib. 2. de Virg. ále nie wotemý w iakiey oſobie/ teraz zaś poſtawił ſie w poſtawie ludzkiej. S. Thom. á w oſobie mezkiej/ gdyż nigdy ſie nie zwył Anyoſ poſtawiać w oſobie biało-głowiſkiej/ poſtawił ſie iako młodzian w ſiácie iáſney/ Auguſt. ſerm. 14. de Nativ á to okolo pułnoey. Salmeron.

5, Czemu Anyoſ á nie Prorok do Pánny poſtány?

Bo Pánná dla Pánieńſtwá żywot Anielſki prowadziła/ á ſwiáſtowanie też było o Panie Anyolow. Ku temu iako przez Anyolá złego poczatek był zguby ludzkiej/ ták przyſtało áby przez Anyolá dobrego ſtała ſie droga do naprawy. Náostaték/ iż ten Anyoſ był ſroſem Nášw. Pánny. Bern Richard. de S. Viſt Petr. Dam. ſerm. 2. de Nativ B. V. przyſtało mu tedy to poſełſtwo. Iſliedyby zaś Prorok był poſtány/ tedyby ſie zdáło że wprzód Bog do tájemnic ſwoich przypuſcił Proroká niſz Pánnę/ á lubo też iakoby wprzód Gabryelá przypuſcił/ ná tym nie máſz nic; bo ten ſwiát rządzi y ſpráwuje przez Anyoly.

6, Jako Anyoſ ſtanał u Pánny?

Nie wleciał/ ále iako mówi Ewángelia/ wſełł ná kſtate ſłowieká przejedrzwł/ y to z dwiema towarzyszámi/ y ſwiátłoſć ono mieſkanie nápełnił/ á ſtego nigdy w piſmie żadney Pánnie nie wczynił/ pozdrowił. Salmeron tr. 5. tomo 3. Oſoba

Nášw.

Nasw. Panny w ten sposób opisał Niceph hist. lib. 2. cap. 23. Statu była niestety/ lubo niektorzy rozumieła że trochę przwyższę/ farby pŕeniżnego ziarna/ włosy żółtego/ ośa bęstresgo w którym zżenica masec oliwna wyrażała/ brwi nąkrzywione z przystoyna czarnoscia/ nos przydluzszy/ także y twarzy/ y ruce y palce/ wargi rumiane/ siaty z wetny niefarbowanęy.

7. Jako Nasw: Panna łaski pełna—?

Bo y Bogu sie podobata/ y darami łaski tał od niego ozdobia/ iż ozy tego ozdoba swa nad inne stworzenia wroscelita. Łaska w niej zawŕse rosta; bo żadney sprawy nie czynita/ przez ktoraby łaski nie przyczyniala/ y affektu żadnego nie miała/ ktoraby iej przeŕkladzał. A lubo też inni Swięci byli łaski pełni/ jednak pełność jest rożna. Pełna jest wody krynica/ a tym sposobem/ Chrystus jest pełen łaski/ pełny strumień z krynicy wpełnawiaczy/ a tym sposobem pełna Nasw. Panna: pełne postym nabrane z krynicy nażywia/ a tym sposobem pełni Swięci. Maldonat. Bern. Pełniejsza była Panna łaski záraz przy poszeću swoim/ a niżeli ktory naywyższy Anyel/ S. ar. 3. par. disp. 18. lect. 4. a tey łaski zawŕse a zawŕse przyczyniala.

8. Czemu sie Panna zátwożyła?

Widowała często przedtym Anyoly/ ale żadnego do tych czas w takim świetle y Miesiacie nie widziála. Nie zlekta sie też iáby boiać sie iákiego oszukania; bo miała dar rozeznania Boskiego od fałszywego widzenia/ ale zádawila sie/ z czymby tał wielkim do niej Bóg poslat. Miala też spráwiedliwosc pierworodna/ dla tego affektom panowala/ ale w ten czas do browolnie boiazn przypuscila/ dla tał wielkiej przyżyny.

9. Czemu Zácharyas zganiony, a nie Panna, gdyż iednako iako się zaa słow Anyelskich nie przyjmowali? Bo

Bo iáko nápisat S. Augustyn hom. 43. inter so. Záchary, aß nie pytal sie ále o Beshley obietnicy watpil/ pátrzac ná swa starość/ áby mu sie miał sen narodzić. Panna zaś namnicy o mocy Bozey nie watpila/ ale sie tylko o sposobie pytala.

10, *Czemu Pánná myslila iákieby to bylo pozdro-
wienie?*

Bo pokorna byla/ y nisko o sobie trzymala/ zá tym sie zá-
dziwila/ ze ia Anýol pełna lásticy názwal/ myslila tež przy-
tym/ do kády Anýol z tak wysokim pozdrowieniem zmlerzał.

11, *Czemu Pánnie S. obiawiono Wcielenie Syná
Bożego niż sie stalo?*

Aby przez to Bog pokazal/ ze ničyley woli inie przylo-
mowala do niego/ y dla tego y w tej samey spráwie/ chciał
mjet wprzód Panny wolne zezwolenie. Dal tež okázya áby sis
przy tym wielkie cnoty/ osobliwie pokorá Pánný pokazala/ kto-
raby niewiadoma byla. Zátrwozyla sie bowiem ná pozdrowie-
nie/ ktore iey zawieralo chwałę/ iáko pýßny gdy swa slyßy o
belge/ y z tad sie tež trwozyc počela. Greg.

12, *Czemu Anýol mowi. Pocznies w zymocie?*

To učinil bledowi Heretykowi zábiegáiac/ ktorzy po tym
erzymáli o Chrystusie/ iáko by nie prawdziwie byl poczetý/ nie
práwdziwie sis národzil/ nie práwd we miał ciało/ nie prá-
wodziwym byl Synem Mátki sroley.

13, *Iáko Chrystus miał krolowác w domu Dawi-
dowym?*

Nie miał Krolew byc wedle swiatá: bo sam po tym Pí-
satowi powiedzíat. Moje krolestwo nie jest z tego swiatá/ ále
miał

miął w Kościele swym/ który jest Królestwem Jego y Dawidos-
wym/ w którym on będzie królował na wieki/ iako mówi Izas-
aś cap. 6.

14. Czemu sie Pánná pyta iáko sie to stánie?

S. August. cap. 4. de S. Virg. odpowiada. Nie mówiłaby te-
go Pánná/ kiedyby ślubu z. stości nie używała była/ y kiedyby
z. mąż idąc/ miała wola małżeństwa używać/ zaczęła pyta sie
o to/ iáko Pánná zstąpiąc ma sená powieć. Nie pyta sie z.ás
iáko by miała wątpliwosc o Anielskie obietnicy/ ale tylko py-
ta sie o sposób/ áby Panienstwo przy Macierzyństwie zachowała.

15. Iáko Pánná ślá z.á mąż ponieważ czystosc
ślubowała?

Mążem Pánný był prawdziwym S. Józef/ y ták go zo-
wle Ewángelja/ y Matienstwo było między nimi prawdziwe
bez ślázy iednak pánienstwa; bo to oboje oraz być może/ zwolá-
z. á gdy bez tey ślázy może być potomstwo/ ktorey ślázy tylko si-
godu/ dla samego potomstwa dopuszczać/ August. Nizeli t. dy
posła z.á Józefa/ oznámila Józefowi o swym ślubie/ ktory i. y
go wcale zachować przyobiecał Aug. de S. Virgin. cap. 1.

16. Iáko Duch S. zstąpił ná Pánnę Najsłwiejsz?

Bo lubo sprawy ktore Bogu nie są wewnętrzne/ sprawują
wszystkie trzy Boskie osoby; bo iednak we wszystkich wola/ ma-
drość/ dzielność/ iednak te sprawy/ w których sie osobliwie po-
kazuje Wszechmocność/ Wcu przepisana/ w których mądrość
Synowi/ w których dobroć/ iáka sie tu pokazuje około Wciele-
nia/ Duchowi Świątemu: August.

17. Czemu Duch S. lubo wcielenie sprawował, nie
jest Bycem Chrystusowym?

Bo

Bo nie dość na to aby się Dycem zwał/ iż się rąwował to
Wcielanie/ ale do tego trzeba by/ aby co ze swęw dał istoty/ że
go iż Duch S. nie węgna/ nie może być zwany Dycem Chry-
stusowym.

18, *Jako moc Najwyższego w Pannie zacięła?*

Sprawy trudne Boskie w nasz rozum przechodzące/ są nam
ciemne/ a sprawa Wcielenia była bardzo trudna; bo dwie natu-
rze w te od siebie nieśpożone dalekie w żywocie Pannieńskim w
jedną łącząc osobę/ i siłę rzecz nasz rozum przechodzącą/ dla tego
iż sprawa i siła cieniem Najwyższego. Potajemnie się też
iż że Chrystus miał być Bogiem w człowiekiem. Bogiem /
gdzie się za sprawa Ducha Świętego pojęta człowiekiem;
bo ze swęw stworzenia. Orig. Moc Najwyższego zacięła
Pannę; bo taka sprawa w niej węgna/ o której żaden An-
yol pomyśleć nie mógł/ to i siła nikomu to w rozum wnieść nie
mogło/ aby się Bog miał stać człowiekiem/ dla tego też An-
yol przydaje/ co się z ciebie wrodzi/ będzie Synem Bożym/
Maldon.

19, *Czemu się Chrystus zowie Świętym?*

Bo Chrystus nie tylko i siła Świętym/ ale i sam i wola-
bliwość/ co się wyczuwa przez to słowo/ Święte. Rupert.
lib. 1. de Spiritu Sancto cap 10. Nie tylko bóstwem i al i wia-
robliwość stworzona człowieka poświęcającą/ a te i dwie
nie nieśpożone/ ale też światobliwość Boska ludzkiej natu-
rze wdziałona Soar. 3. par. quest 7.

20, *Na co Anioł przytacza o poczęciu Ianowym?*

Bo Panna sprawa i siła to siła może abem swęw mieć/
ponieważ meż nie znam/ y dla słabego pannieństwa znać nie

choce. Wła to Anioł: Oto Elżbieta powłlna twoja od młó,
dości nie płodna/ a teraz y w lata zjia/ pożeta przez cud.
Ja tym y ty bez meza przez cud porodziš; bo co Bóg obie-
cał/ to y Bóg rzeź jest można

21, Kiedy sie Slovo Boże w Pannie wcieliło?

Tegoż momentu kiedy Panna zzwoliła na wciele nie mo-
wiał: Stan mi sie wedle słowa tego. W tymże momencie
zaraż doskonałe ciało Chrystusowe yformowane z ducha mu-
dara/ Ciało ze kwitex Pániesticy przez Ducha S. wżymione
miał ale doskonałe. W ten czas ciało y dupa/ zosoba Syna
Bożego zjednoczona/ y zaraż Chrystus doskonałe rożumu y
wał/ y za dane dary sobie Boan podziślował/ y ośiarował sie
na śmierć za narod ludzki. Hebr. 10. 7. Ambr. Greg.

22, Czemu Bóg nie przez kogo innego, ale przez
Syna chciał nas okupić?

Wedle sprawiedliwosci chciał mieć Bóg za ludzkie os-
kup/ aby mu tak wiele czei dano/ iako przez grzech uieto/ a za-
den z ludzi tś wiele dać nie mogli/ a Bóg dał takiego czo-
wika/ ktoreby był oraz Bogiem; bo ten sam zároveň mogli
obelga nagrodzić.

23, Czemu Pismo S. na początku samym swoim
wspomina upadek ludzki, a milczy o Anielskim?

Bo iako wży Alcuinus quæst. in Genes. Bóg nie miał
woli Anioła z grzechu wybawić/ zacyim też Mojżeszowi tego
upadku wypisować nie polecił.

24, Czemu Bóg dla grzechu Adámowego prze-
klatł ziemię a nie wodę?

Bo Adam przykazanie Bóstie przestąpił na łabku które
jest owoc ziemi/ a nie wody/ na tym zaś go Bog chciał po-
karać/ na czym zgrzeszył; bo to przekleństwo ziemię do Ery Al-
dąmowey należało/ że mu nie dobrego rodzić nie miała/ aż
żá ciężka práca tego.

25, *Jako sobie Nasw. Pánná mogła zasłużyć*
aby się Chrystus z niej narodził?

Żeby Syn Boży na się wzięł ludzka naturę/ tego żadne
stworzenie zasłużyć nie mogło/ iáko wzy S. August. lib: prae-
dest SS cap. 15. ale to zasłużyć mogło/ iż gdy z ścierey łaski
swoiey narodzić się w ludzkiej naturze postanowił/ aby się
różny w tym domu narodził/ y to zasłużyła Nasw. Pánná.
Co z Kościołem S. przyznawa S. Th. 3. par. quart. 2. art. 9.
y to sobie ta Pánná wystużyła:

26, *Jako Nasw. Pánná jest błogosławiona między*
Niewiastami?

Błogosławiona jest między Pánnámi; bo zechowawszy
Panieństwo/ káta się Matka. Błogosławiona między Me-
żatkami; bo w małżeństwie nie si acitá Panieństwa.

27, *Jezeli Nasw. Pánná modliła się uá pięciorkách?*

Nie mozem wątpić iż Pánná; iáko modlitwa od Chry-
stusa wstawiona mawiała/ ani wątpić się może/ iż go powta-
rzała w pewney liębce na pamiątkę tatej mił; bo to jest iż z
przystojna/ y pismo dla pewnych tatej mił liębey pewney w-
żywa Aug. lib: II. de Civit. Owe też słowa - Odpuszc nam
winy nasze/ lubo sam. bez grzechu był/ niemie nęcał o o-
bie cał. go Kościoła. Tolet. in Luc. II. powtarza w tey mo-
li

takie nie tylko za siebie samech / ale y za drugie modlimy sie.
 Ze też zdaná padio. Nowo rzymano pokázanie sie z Pálladiussá
 z Inopolu S. Kap. / Ktory zt orolo roku Pálladiego 390 po-
 kázanie sie y z Cassiodora hist. tripart. lib. 8. cap. 1. lubo to w
 ten czas nie ná pamiatku byle páciorki / ale tylko kámyki. Ma-
 wiano też iestze zá časow z postolich ná listat Psalterza /
 po stu placid. iestat pacierzy / y potylez Zdrowas Márya.
 Alan. Ruperfis Apolog. cap. 8. Iudocus Beyfellen. lib: de Co-
 rona. á to czynili presci ludzle / Ktory Psalterzá czytác nie
 mogli. Ze také nabozenstwo láma Nasw. Pánna zporadzi
 zá Pisse B. Paschalius Minorita Discealeatus lib de Rosar B.
 Virg. przydaje zas Alanus loc: cit. iz samá pozdrowienia An-
 yelskiego wzywala / na pamiatke dobrodzieystwa Weclenia
 Syna swego. Mariano y w stárym Koscielu Koronke ál-
 bo Rozaniec; bo S. Ambrozy Doktor Koscielny / Ktory w
 márt roku 397. odmawial / takó pise Alan Rosar par. 2. c. 2
 odmawial y Hieronym / y Augustyn / takó tenze pise. Na ko-
 niec ze Nasw. Pánna Koronke álbo Rozaniec lubo táki / lubo
 ináki / takó my mowiemy odprawowatá / iest domodem / iz
 tey Koronki álbo Paciorokow iest čassta miedzy innymi Re-
 liquiami w Rzymie / w Koscielu nazwanym S. Maryey in
 Campicello, dal iz do tego Kosciola Honorius III. Daplez
 roku 1217. dná 5. Kwietnia. Te reliquie y do tych czas lu-
 dowi w dzien Narodzenia Nasw. Pánny pokázala. Kazal
 przyrzec te reliquie B. Pius V. y takó prawdziwe approbowal.
 takó o tym pise Hippolit. Maraccius Ktory samze przytem Ko-
 sciele mieszkal. de Pont. fic. Marianis cap. 52. iest zas bázlewy
 do podobienstwa ze Nasw. Pánna odprawowala 150. takich
 modlitew / álbo pacierzy ná przyklad Psalterzá; bo také ná
 ten czas bylo v ludzi zwyčajne / Ktory aby sie w liźbie nie
 mylili / mieli kámyki / álbo inne znaki podobne nášym pacior-
 kom. cancellottus in Annali Marian. anno 114.

28, Kiedy sie Chrystus stał człowiekiem?

Cuda około Wcielenia Chrystusowego te były: 1. Że Panna bez meżá počęła. 2. Że Chrystus z samey iedney Pannie Mierzynskiej wziął ciało. 3. Że tegoż momentu ciało doposażone jest otworzeniem. 4. Że tegoż momentu Bóstwo sie z naturą ludzką zjednoczyło/ to sie zaś stało 25. Marcá. Molanus in Addit. ad Martyrol. Uluardo. Protego też dnia świat stworzony/ stał oświecony/ przeszli żydzi przez morze czerwone. Widać S. Gertruda lib. 4. in Január. że ile razy mówiono Anielskie pozdrowienie/ tyle razy Archanioł Gábryel w niebie nowym sie okrywał światłem. Adam stworzony w piątek gdy słońce wschodziło Abulen. in Genes.

Dzień Świętego Woyciechá.

Ewangelia táż co w Niedzieli Wtóra po Wielkiej nocy/ góście też są położone pytania.

Dzień Świętego Ierzego.

Ewangelia v Janá Świętego w Rozdziale 15. od wierszá 1. aż do wierszá 8.

1, Czemu sie zowie Chrystus winną macicą?

Mówił to do Apostołow/ bo z nimi iáż z łatoroślami sobie postąpił/ naprzód bowiem iako łatorośl wszystko ma od macicy/ iáż oni wszystko mieli od Chrystusa/ iako niektóre iáż łatorośle od winney macicy odrzynána/ iáż Judasá oderzynał/ á z łatorośli liście obrywána. Pan też od Apostołow wszystko dożyłne dostátki y nadzieie oddał. Wzrzesywaia łatorośle
z pias

z piastu/ Pan też na Apostoły dopuścił pokutę/ która musi
wstrząsnąć.

2, *Czemu sie Chrystus rączył do winney mącice
niż do ianego drzewi przyrównał?*

Bo winna mącica mnięysza jest y słabsza niżeli drzewo/ a wiecey owocu przynosi. Taki y Chrystus w swoy pokorze bardzo wiele dobrego na świecie sprawił. Jako mącica um bierzey ku ziemi wazona daje wino mocniejszy/ Plin. lib. 17. taki Chrystus nam pozostawiać wczynił/ kiedy przez Krzyż był wieszany. Na koniec/ samego siebie Chrystus podobna winu/ wierzym dale. Jest zaś prawdziwa mącica; bo prawdziwych pociech wino przynosi/ prawdziwe rodzi enocy.

3, *Jako Ojciec niebieski jest oraczem?*

Chrystus jest winna mącica/ a jest od Boga i Wyca postawny/ tedyć Ojciec jest Oraczem. Inne zaś latorośle/ to jest/ wierne/ sadzi/ obcina/ ożopuje/ chrozi/ aby owoc czynił/ August.

4, *Jako nie bez Chrystusa czynić nie możemy?*

Kto nie jest w Chrystusie przez łaskę Boga/ nie czynić nie może/ co by żywot wieczny zapłagowało. Concil. Ancyranum

5, *W czym nas tak Chrystus wmitował jako
Ojciec Chrystusa?*

Jako Ojciec wmitował Chrystusa/ gdy z łona żadney natury iego ludzkiej zastąpił/ do niego Bosstwo przelał/ włożył go świata Odkupicielem; tak nas też Chrystus wmitował bez żadney naszej przestugi/ wynosząc do stanu nadprzyrodzonego. Aug. Chryso.

6. Iaka radość Chrystusową y Uczniom?

Taka ma radość Chrystus z nas/ kiedy wedle nauki ie-
go żyen y/ taka ma zechin y Nauzyciel/ gdy Uczniowie tego
w nauce pojęli/ albo taka maia Rodzicy/ kiedy dźiatki z
ich vponimienim dobrze sie spracowa. Aug. Radość zaś U-
czniow/ że tak wielkiego Mistrza Chrystusa mieli. Rádnie sie
Chrystus z Uczniow/ jako sie swym sposobem rádnie winna
macica z látorem/ á látore z tego/ że ja przy swej macicy/
tak jest y w Chrystusie z nas radość/ y w nas z Chrystusa.

Dzień SS. Filipá y Iákuba.

Ewángelia y Janá Swietego w Kozdiale 5. od wierśá 7.
aż do wierśá 15.

1. Czemu Chrystus vponina aby sie Apostołowie nie frásowali?

Odchodząc od nich Chrystus á przesładowania nádhos-
dziły/ dla tego trwożyć sie y frásować mogli/ temu Pan zaś
biegając w ten sens mowi. Wszakie we mnie; bom ja jest Bo-
giem/ moge was obronić/ y nie zapomnieć/ jest wiele mieś-
cia w domu Ojca mego/ będzie y dla was mieszce/ co gdy-
by miało być ináczey powiedzialby wam/ á nie zawodził
by wam/ ále o tym nie wątpieć/ po to idę do Ojca ilem też zło-
wiekiem/ aby wam to sprawił. Zátwożyli sie też Ucznio-
wie/ gdy im powiedział że miał vinyć/ y że Piotr miał się
go záprzecć/ bali sie bowiem aby y ná nie takie nieśczęście nie
przyšlo/ začym ie cieśiac mowi. Wierzyće w Boga/ wierzyće
y we mnie/ á ta wiara bolaści zmyć i zaxć/ bo takom Bog
jest/ tedy z wami y po śmierci zostane. Cornel.

2, *Czemu sie niebo zowie Domem?*

zowie sie Miaszem Heb. 12 Apoc 21 á tu sie domem zowie; bo ná tym swiecie ani miastá ani domu / nie mam w ktorymbyśmy wielowali / ále jesteście na wygnaniu Miaszem sie niebo zowie iż w nim iáko w Miescie sa rozne stany / y mieszan nierownosć / lubo wpyscy sa obrócićelá mi domem / iż tam prawdziwy po ty n pielgrzymstwie nášym odpoczynek.

3, *Iáko w niebie wiele mieszkánia?*

Wstężeli Wznawie że Pan od nich odchodził / wstężeli y przypadek przepowiedz ány Piotrowi / zatym sie bac pozeli / żeby też v oni w domu Oycá niebieskiego miesca nie mieli. Upewnia ich tedy Chrystus / że on dom tak iest przestronny / że v dla nich miesca stánie / a przytem obiecuje że ich nie zapomni. Chrysost. v przydanie / siódmy tam nie bylo tak wiele mieszkánia / powiedzial b m wam / iáko powiadam / że tam idę ábym wam miejsce nágotował Cornel.

4, *Iáko w niebie Chrystus Apostołom miejsce nágotował?*

Było miejsce Apostołom z przeznáczenia Bożego nágotowane od wielu / ále przecie Chrystus idzie áby ie nágotował / to iest / áby ich do niego wprowadził ; bo niżeli on w niebo wstąpił / nikomu do nieba prawiem nie bylo / prowadził ie do nieba / zylatac ná nie Du há S. Prore ich niebá godni mi wywał / cnoty wielkie w nich spárując Aug Toż samo tlu macz Theophylact is w ten posób / in Ioan 14. Chrystus tak zda sie mówić. Nie bójcie sie moi Wznawie iż od was odchodzi ; bo ná to idę / iż gdyby v niebie dla was nie bylo miejsca nágotowane / iábym ie zgotował / ále nie dla tego idę po-
niemaz

niemaj już są gotowe/ a lubebym rzekł że po to idę/ y teby
prawda była; bo was nie opuścę aż ich dostąpię.

5, *Jako mowi Tomasz, Nie wiemy gdzie idziesz,
gdyż Pan powiedział gdzie się idzie?*

W tym Tomasz swojs wielka prośłota pokazał/ że y te-
go nie zrozumiał co Pan tak iasnie mowił a zátem Pan mo-
wi. Wieś Tomaszu do kąd ja idę/ y iaka droga/ bom to już
wam powiedział/ lubo wy teraz zátrwożycie się/ t. k. się sprá-
wicie iakobyście nie wiedzieli. Salmeronto 9. tr: 49. Z tad
tłumaczy tu Pan toż samo mowiac: tam jest prawda/ droga
y żywot/ záczym droga wiedzieli/ droga zaś jest Chrystus;
bo przezeń do nas Ociec przyszedł/ nam też droga do niebá
w przykładach swych zostawił/ ktorey nasładować mamy/ i. st.
prawda; bo się wam wstąpiły figure stárego testamentu
sprawdziły. Jest żywotem/ bo tak on żyłto z Ocem swo-
im/ tak zábowuje. Jest początkiem/ środkiem/ koncem
zbawienia naszego. Droga też jest do ni. ba/ bo nám wpru-
szet niebo. Jest prawda nawróżka/ w ktorey poznaniu i. st.
żywot wieczny/ Ber. ferm 2. Jest droga y prawda na u w-
sá; bo inne drogi są fałszywe/ zdadzą się iż prowadzą do ży-
wota/ a wiedzą ná potępienie. Cornel.

6, *O ktorym przysięciu Pan mowi. Znowu przysięde?*

Mowi o przysięciu ná tad esłateczny/ po ktorym swe
wierne zciátom wezmie do niebá.

7, *Jako żaden nie przechodzi do Oycá, tylko przez
Syna—?*

Bo Chrystus jest droga wiodąca do poznania Oycá/
dla

dla tego mowi: Kto mnie zna/ zna Oycá; bo nas wíary ná-
użył o Oycu/ do ktorego niét nie dorydzie/ kto nie idzie przez
drogę náulí y przykładu Chrystusowego/ y kto méti tego
skutkow nie stáie się uczestnikiem. Syn iest słowem Oycow
stym/ ktore opowiada iście Oycowstwą/ iest obrazem Oycá/
iako światło iest obrazem słońca/ y iako przez światło po-
znamy słońce/ tak przez Syná Oycá niebieskiego. Ale iá-
ko powiedziat Ioan. 6. Nikt do Syná nie przychodzi/ chy-
bá że go Ociec pociągnie? Jednąz moc/ władza/ y dzielność
Oycá iako y Syna/ y ktorych ciągnie Ociec/ tychże y Syn
ciągnie. Chryl. st.

8, Iáko kto zna Syná zna y Oycá?

Gdy mowi: Kto widzi Syná/ widzi y Oycá/ nie mowi
o widzeniu ktore się przez oczy odprawia/ ale ktore przez ro-
zum/ y to w sposób nadprzyrodzony. Widzi tedy Oycá kto
widzi Syná; bo są jedynym Bogiem/ á Syn iest Oycá O-
brázem/ tego iście wyrażającym; bo tenże iest z nim natury.
Gdy zaś mowi. Gdybyście mnie poznali/ y Oycá byście po-
znali. sens iest. Jeżeli mnie poznali/ y Oycá byście mogli po-
znac. Aug tr 7. in Ioan. Hilar. Albo też tak się to rozumieć
może. Gdybyście mnie doskonałe poznali/ y Oycá byście pozná-
li za rozumem idąc; bo Syn bez Oycá być nie może/ zatym
kto zna Syná/ musi poznac Oycá. Ale czemu o tymże po-
znaniu mowiac Ioan: 8 przydaje. Podobno byście y Oycá po-
znali? z Greckiego mianem podobno, ma się czytać záiste, zápra-
wdz, á też to słowo podobno, często w piśmie śnáczy co záiste.

9, Iáko Apostołowie Oycá widzieli y ználi?

Znali Oycá w Serce; bo kto zna Syná/ zna y Oycá; bo
jednąz są wíście/ ználi zaśie Syná/ bo widzieli chwa-
la iest

to tego przy przemienieniu. W Synowstkich też cudach widzie-
li wſzechmocnoſć w przyimowaniu grzeſzników miłobie-dzie/
w przemienieniu chwale/ w nauce mądroſci.

10, *Ná co Pan mowi. Gdybyście mnie ználi, ználi-
byście y Oycę?*

Bo im powiedział/ że idzie do Oycy/ y powiedział że
wiedza doſad idzie. mogli tedy ſobie pomieſlić. Nie znamy
Oycy twego/ zá tym nie wſemy doſad idzieſ/ temu Pan zá-
biega/ iáko by mowiac. poznacie Oycę iedney ze mna iſtoty/
kiedy ná was Ducha S. żeſle.

11, *Iáko ieſt Syn w Oycu, á Ociec w Synu?*

Odpowiada S. Th. 1. p. quaſt. 42. art. 5. w Oycu ſa trzy
rzeczy. Iſtorá/ odnoſiente iedno do drugiego/ albo relatio,
y poſátek/ á wedle tych rzeczy ieſt Syn w Oycu y Ociec w
Synie/ ieſt wedle iſtoty/ bo iedná; w obudru iſtorá/ bez przy-
datku y uymy. Ieſt wedle relacy fróra ieſt między rzeczá-
mi wzgląd do ſiebie młaiacymi/ z frórch gdy iedna kánie ná
myſli/ záraz y druga przychodzi; bo gdy fró wſiſy Ociec,
záraz mu Syn ná myſl przychodzi/ á wzalemmie gdy wſiſy
Syn/ záraz mu Ociec ná myſl przychodzi/ á zá tym y tym ſpo-
ſobem obá ſa w ſobie; bo ieden ma wzgląd do drugiego/ bo
Syn ieſt Synem względem Oycy/ á Ociec Oycem względem
Syná. Wedle Poſátku też ieſt Syn/ w Oycu/ bo Syn gdy
ſie red-i w rozumie Oycowſkim/ nie wychodzi z niego/ a to
też/ co ieſt Syn ile ieſt Słowem/ wyraża/ że w Oycu zoſtaie.
Lázy záſ te rzeczy Chryſtus/ Ociec we mnie/ia w Oycu. Bo
nie byłby w Oycu/ gdyby nie był też iſtoty/ a gdyby też
nie był iána Oſoba od Oycy/ nie mogłby w nim być; bo by-
wác komu w kim/ różnoſć między dwiema przynoſi.

12. *Jako Chrystus nie z siebie mówi?*

Mowi tu Chrystus nie o tym co od ludzkiej, ale co od Bóstwa brał natury/ a te natury brał od Ojca/ z którym nie od siebie ale od Ojca mówi/ a z którym goy Apostołowie Syna mówiącego śśeli, śśeli Ojca. I gdyby na same słowa wierzyć niechcieli/ postaniby wierzyć patrząc na cudo y spráwy które Chrystus czynił, y nimi się w wierze wzmagac. Ale na co to przewodzi/ że nie z siebie mówi/ gdy też y Prorocy nie z siebie mówili? Należy to pokazanie Bóstwa Chrystusowego/ że nie od siebie mówił. Bo Ojciec przez Chrystusa mówił/ iako przez własnego Syna/ wże on jest Synem/ tego cudu potwierdzał/ a przez Proroży mówił iako przez śśeli/ zaś jednego zaś Syna swego prawdziwego przyrodzonego nie mając/ a z którym to miejsce na dowód Bóstwa Chrystusowego ma swą wagę. Jest nieiako tego mówienia Synowskiego z Ojca wzwiérciedle podobieństwo/ gdy ie przeciw słońcu obróciłem. Wyraża się w nim słońce które my widzimy/ tak Syn wyrażający Ojca do nas mówi. Słońce zaś y on obraz słońca y w zwiérciedle będący blask sprawuje/ a to nieiako wyraża Ducha S. ode dwu iako od jednego początku wypływającego.

13. *Czemu Filip mówi. Dostyc' nam będzie, gdy nam Ojca pokáže?*

Przez to Filip dąże znąc/ iż Apostołom za śśeli posłuchać śśeli/ gdy im Chrystus pokaze Ojca/ a toż samo przyimać śśeli dowody/ aby wż wierzeli/ Hilarius. Na to zaś tak Pan odpowiada Tak długo i stem z wami/ a nie poznaliście mnie/ który też y z Ojcem istoty i stem/ co gdybyście poznali/ tym śśamiabyście poznali istote Ojcowską/ w

Chry,

Chrystusie. Tym sposobem Dźniowie mogli widzieć Boswo/
ktorem my dęse w głowieku widziemy/ to jest/ dochodzić
go po znákách.

14. *Jáko wierni cudá mieli wiek sze czynić niżli
Chrystus?*

Chciał Chrystus aby powoli rosta wiara/ y żeby sie tes
go mo pokazowała/ ktory iáż dziwne rzeczy nie tylko sam
przez siebie/ ale y przez Dźnie swoje sprawował. Zastę też y
moc czynienia cudow przez śmierć swoją otrzymał Dźniom
swym/ y dla tego przydaje. O cokolwiek Dźca proście będzie
cie/ da wam/ to jest/ cud każdy ná w. fśa prosba rćyńi. Ale
fśe zaś cuda mieli czynić niżli Chrystus/ bo przez dłuższy cás
nie w jednej ślami żydowskiej/ ale po całym świecie.

Dzień Należenia Krzyża S.

Evangelia v Janá Swietego w Rozdziale 3. od wierszá 1.
aż do wierszá 16.

1. *Czemu Nikodem w nocy do Chrystusa przy-
chodził?*

Nicodemus toż znáćy co ludźi zwycięzcá/ y ták jest/ bo
w tym wśyśkie Járzenie zwyciężył/ gdyż tylko sam ze wśy
ślich wstąpił w Chrystusa/ w nocy zaś do Chrystusa chodził/
bo karano gdy tego z nim posłizżono/ iáż y tego Nikode
má dla tego z godności ktora miał zrucono/ o czym Lucia
nus, y wyśleli/ y ná wygnanie wysłali/ aż go v siebie Sama
hel do śmierci dochował/ y potym wćciwie pogrzebí.

2. Cze-

2. Czemu to słowo Amen, częściej Ian S, niż
drudzy kładzie?

Owożem gdzie drudzy raz kładą Amen/ Ian dwa razy:
Nien toż jest/ iako prawdziwie, a on o Chrystusie napisał/ że
jest prawda. Piše zaś przeciw Ebionitom Ewangelia/ dla
tego owierzyli/ wmacnia tym słowem Amen.

3. Iako się człowiek na Chrście odradza?

Odpowiada S. August. lib. de peccato cap: 10 bo się kładzie
zdy w pierwotnym grzechu rodzi/ by się też y z ochrzczonych
wrodził/ y dla tego przydaje. co się rodzi z ciała ciałem jest/ a
ciało y krew nie osiągną żywota wiecznego/ tedy potrzeba że
by się odrodził z Duchu/ jeżeli królestwo niebieskie chce otrzymać.

4. Na co przydano. Gdzie Duch chce tam wieść?

Wyklada przez to Kłopotemowi Chrystus odrodzenie dusz
chowane/ iż iako słyszymy wiater y śmiałego słyszymy/ ale nie
widzimy gdzie wychodzi/ y gdzie się podziemá. tak widzicie
możemy (Barkę odrodzenia duchownego/ ale samego odrodzenia
nie obaczamy/ Chrystost. Duch też S. komu chce dawać iako
świeciła/ głos jego słyszymy/ przez kazanie/ ale nie widzimy
iako on Duch S. w człowieka wchodzi/ Aug: nie widzimy
iako do wiary y cnoty przywodzi/ iako serce ludzkie od
mienia. Jeżeli też przez to słowo Duch rozumie się duszą rze-
czywistych/ to słyszymy kiedy/ na przykład/ głos w bydla-
ciu sprawuje/ ale obaczyć tego nie możemy/ y nie widzimy iako
to przychodzi y odchodzi. Głos zaś Ducha S. w ten sposób
słyszymy iako użył S. Aug. tr: 17. in Ioan. Hieron: epist: ap He-
dibiam ad quæst: 9. Ambr: lib; 2. de fide cap: 3. Gdy słucha-
my

39
my Ewangeliey/ słuchamy słow pobożnych ludzi/ przykłady
widziemy/ a trafia się często/ że człowiek nie wiez ład mu się
rozum oświecić/ y woła/ y do dobrego zapalił/ a te są gło-
sy Duchá S. y nie wiemy do czego w tym Duch S. zmierza

5, Iáko podobny Duchowi S, kto przez eń odrodzony? :

W tym podobny/ że taki człowiek tchnie gdzie chce/ to jest
ma prawdziwą wolność/ od niewoli Sártonskley uwolnio-
ny/ jest mocny w sprawách Duchownych/ głos jego słyszem/
lubo światobliwości Etora jest zakryta nie widziem/ spraw
tego nie rozumie człowiek cielesny/ y ma leżać głupstwo Sap. 5
a te są własności Duchá Bożego.

Dzień S. Stánisláwa.

Ewangelia táż Etora Niedziele wtorey po Wielkiey nocy
gdzie też leży wykład naydniejszy.

Dzień S. Ianá Chrzćiciela.

Ewangelia v Lukášá Swietego w Rozdziale 1. od wierszá
57. aż do wierszá 69.

1, Czemu znaczyć kładzie S. Lukáš Imioná
Zacháryášá y Elżbiety?

Bo idlo piśe Tolet. y Cornel. zacháryáš znaczy pámieć
Boża/ a Elifabeth, przysięga Boża/ zátym w tych imionách
pekážuje się iż Bog pamiętał ná swa przysięge o Měssyaszu.

2, Czemu Ian S. dáný Zydóm á nie inšym
Narodom?

Bo Żydzi byli potomkami tych Ktorzy sobie zaśluzili w Bogu / aby w ich Dómu narodził się Młodyś / Ktoremu Jan S. miał gotować orozu / dla tego także w Jan S. miał się narodzić / dla tego też Jan pisał sobie Anyolem / co jest / postem

3. *Czemu Jan S. zowie się Prorokiem, ponieważ on tego tytułu nie przyjął?*

Z potory Jan S. że tego tytułu nie przyjął / nie znając się do tak wyśokiej godności / tak iż też nie był takim takto i inni Prorokiem / oni przyjsie opowiadali tajemnice / a on obecne palcem pokazywał.

4. *Jakożaden większy niż Janá nie powstał?*

Żaden większy niż Janá w starym testamencie nie powstał / bo on jest w żywocie Młodzi poświęcony od Boga / on palcem o Chrystusie prosił / i pokazywał go. Wiódł od Proroka Młodzi nazywano Anyolem / Ktorogo tytułu żadnemu z starego testamentu nie dano.

5. *Jakoż Zacharyasz był z porządku Abia?*

Ktorzy byli potomkami Hironow w nich wstępy byli. Kto pisał: w tych i bardzo wiele było / David ie n. 24. część podzielił / każdy z nich część miał / i w tym przed niego / lubo wstępy byli pod jednym nazwiskiem Ktoła iem / o czym 1. Paralip 24. ci ni odmiana co rodzeń w Ktole iem / i w tym między nim porządek Abiaśow był / osny, a w tym był Zacharyasz. Ioseph. lib. 7, antiqu. cap. II.

6. *Ni co przydać Łukasz S. że Elżbietą była z Corek Aáronowych?*

Wiedzieli to dobrze Żydzi / iż Chrystus z pokolenia Jui
dy

41
Giedy miał się narodzić. Jan zaś wiele sobie wazył/ ale żeby
go nie mieli za Messyasa pokazuje Łukasz S. że Jan S. ani
przez Oyca ani przez Matkę nie był z pokolenia Judy/ ale
Leui/ a zatem nie mógł być Messiasem.

7 Czemu Zachariasz przy tym stał ołtarzu na któ-
rym było kadzenie?

Cztery mieli zabawy oni starzy Kapłani/ ofiary Bogu odda-
wać zapalać/ świece na lichtarzu/ Kłose w kościele co raz
chleby świeże które się zwąły propositionis, y kadzenie czynić
na ołtarzu/ to ostatnie miał wedle swej koletej czynić Za-
chariasz/ y dla tego stał u ołtarza.

8 Czemu się zatrwożył Zachariasz widzeniem An-
ielskim?

Bo to widzenie było niespodziane/ a nád to/ było to u Żydów
rozumienie/ że kto wyrzuci Anioła/ miał w krócie umrzeć/ ta-
ko się to pokazuje. Exod. 20 Iudit 6. & 13 Tob 12 30. Tym y
stad się mógł ztrwożyć. Miał to widzenie u ołtarza Abia-
as z którego swej rodziny wiodł/ był wperzadku osmy/ Eli-
zbieta z tegoż iako y Matka domu była/ matka jednak
do podobieństwa miała z pokolenia Judy/ bo inaczej nie było
by między nią a Niasw: Panna powinowactwo. Salmeron.

9, Czemu gdy poczęcie Chrystusowe zwiastowano
Anioł posłany do Matki, a gdy Janowi, do Oyca?

Bo do poczęcia Chrystusowego nie należał Józef S.
a Janowe należało do Oyca; bo Jan się z Oyca y Matki izro-
dził/ a Chrystus z samej Matki. Opowiedział zaś Anioł
o Janie/ że winą y napojem upatłacego pić nie miał/ przez co
S opisał

opisał surowość żywota tego/ y że miał naśladować Klazę
 reyzkow/ o których Num. 6. 7. którzy takich napoiow wy-
 sirzegali się. Opowiedział też iż Jan miał być iępsze w ży-
 wocie Mátci/ Duchem S. nápełniony/ co znázwiło że miał
 być iępsze w żywocie od grzechu pierworodnego ogyřszoney/
 tak to wyklada Cypr. Athanas. Ambr. Greg. Bern.

10, *Czemu Anyoł mowi że Jan wielu náwroci, á
 czemu nie wšyskich?*

Nie wšyskie łásti Boga wylewał przez Janá S. ále tyl-
 ko te które do tego przepowiadania służyły/ więc táz łásta
 v tednych skutečna jest/ á v drugich tylko dostátečna/ v ow-
 ſem niektorzy wšlawiły ja/ stawáta się goršymi/ takó też cie-
 plo wość topi/ á cegls zátwardza/ lod nišczy/ bitor sušy. Bóg
 zaś nie powinien dáwać wiecey tylko to co potrzeba do ná-
 wrocenia/ a kiedy co nád to čyini/ iuž to jest miłóšterdzie ná-
 łomu niepowinne.

11, *Iáko Jan S. miał przyšć w Duchu Eliášowym?*

Anyoł Boga, nazywa Bogiem zydomšim/ á nie naro-
 dow/ aby tym rychley przypomniali sobie Žydší obietnice ko-
 re im się stály od Boga/ á nie narodowi. Wiedzieli zaś Žy-
 dší o Proroctwie Malachiašá cap. 4. že Eliáš ma przyšć
 przed sadem ošlátecznym/ wiedzieli iż Eliáš pušelnický ży-
 wot prowadził/ iż w uboštwie żył/ y zárlwym o częšć Božá/
 tož im Anyoł o Janie obiecował/ gdy mowił że miał przyšć
 w Duchu Janowym/ który miał pierweše Mešsyášowe vprze-
 dšć przyšćie. Eliáš 4 Reg. 1 mieszkał ná puštyni/ w šácie
 chodzil robionej z sierci Wielbládomey/ w pášcie rzemiennym/
 Królom prawda w ogy mowił to.

12, *Iá-*

15, *Iáko reká Boža z Ianem była?*

Była z nim opártność Boska esobliwa/ ktora ná wsta-
wienie tego czyniła cudá/ niemora ná Wyć y głuchota wprzod
zpuściła/ potym oddaliła. Anyota do Wyć posłała/ nieplo-
dnym y stárym Rodzicom płodność dała.

16, *Czy był Ian S. Chrześcíaninem?*

Jeżli był ochrzczony/ był Chrześcíaninem/ że zaś był o-
chrzczony/ piśa Author imperf. Oper. in Matth. S. Th. 3. par.
quæst 38. art. 3.

17, *Czemu Ian S: cudow nie czynił?*

Ná to odpowiada S. Aug. lib 38. quæst. 7. Aby się poła-
żało/ iż są niektórzy Świeci ktorzy cudow nie czynią/ y że cu-
dá zynie nie jest pewny znák swiatobliwości/ gdyż czasem y
przez złe ludzkie Bog cudá czyni. Do tego bez cudow Jano-
wi wierzone; bo takie rzeczy ná kazaniách powiadał, ktore do w-
wierzenia łacne były. Nákoniec aby Żydzi Janá nie wzięli
za Messyášá gdyby cudá/ tak o Messyasu przepowiedzia-
no/ Żyli: zwiastá iż Chrzcic nie tylko w Jordanie ktory był
bliśko tego pustyni/ ale y w wodach innych Ioan. 3.

18, *Iáko namniejszy w krolestwie niebieskim, większy
jest nád Ianá?*

Większy jest Matth. 11. bo jest nád Janá będącego ná źle-
mblogostawieniu y wstanie jest szczęśliwszym; bo wiódł
iásnie Bogá/ czego Jan nie miał/ rák to wyklada Hieronym.
Ambr August. ale też to wiedzieć iż torzczono o Anyołách;
bo ná ten czas lepsze żaden głowiek nie był w niebie/ a żáctym
nie był tylko Anyoł w niebie nád Janá większy.

45

19, Czemu sie Herod zowie Krolew Iudaei y á
nie Iudy?

Trzech Herodow bylo / jeden o ktorym tu wzmianka /
ktory iz byl rodem z Askalonu / zwał sie Ascalonita / á ten
Młodzianki pozabiał. Syn tego byl Herod Agrippá / ktory
Janá Ściá / y z Chrystusa sie naśmiał / ten zwał sie Te-
trarcha Gálileey / tego Brat Herod Aristobulus zábil Ś. Já-
kubá. Zowie sie z tych pterwśy Krolew Iudaei y á nie Iudy /
bo to różne były rzeczy. Iudy Krol nád samym pokoleniem
Iudy pánował / á Iudaei nad całym żydowśtim Pánśtwem

20, Czemu sie Herod záśmucil, gdy go Herodiá-
ná prośila o głowę Janowá?

Ś. Hilari y Hieronym mówia że sie nie záśmucil / ále tylko
dla Iudzi zmyślił śmutek á w sercu rad byl temu / ále Ś. Chry-
sostom rozumie / iz sie prawdziwie záśmucil / toż trzyma Aug.
ser. 2. de decollat. bo sie bał niestawy / że ná prośbe Mewia-
śy / Proroka táł wielkiego / á to icpśe pod Śśśś bántietu zá-
błia.

21, Czemu Ian w więzieniu zśiety?

Bo Herodianá nálegála aby iáko napredzej głowá Jan-
nowá przyntesiono; bo sie bała aby Herod słowá nie odmies-
nił / zátym táł z Janem pospieszono / że y z więzienia nie wy-
prowadzali z ścieto. Ś. Aug. contra Rufinum, przydale / że
gdy Herodianá dośláła głowę, igłe, w niej iáżł, ktory ná nie wo-
łat kłotá / álec potym y samá swá głowá strácił; bo na lodzie
západlá iádac / táł / że icy lod świs vřzał. Niceph. hist. lib. 1.
cap. 20. Věntowie Janowi pogrzebli vćctwie ciáło Janowé
w Mieście Sebáście / ktore jest w pánświe Samáryey. Głó-
we re;

we teraz chowdła w Rzymie v Misset in campo Martio w Kościele S. Sylwestra/ iest cała/ y ozy znać dobrze Prosiła zaś Herodiana o głowę Janow; bo sie bała aby Herod za kazaniem Janowym nie odmienił żywota/ y nie poprzestał cudzołóstwa/ a ona sie magiałaaby wrócić do męża własnego. To znać zna/ iż w całym piśmie nie wspominała nikogo/ aby dzień narodzenia swego świecił/ tylko tego niebożnego Heroda. Ten potym tak píše Iosephus lib. 18 antiq cap. 10. 3 Krolest wá do Francyi zaprowadzon/ lud zaś tego od Ucety Krola pobity.

22, Czemu Żydzi nie wszczeli buntu iakiego, że
Herod zabił Jana?

Mieli Żydzi Janá za wielkiego Proroka/ y z lád i przyzwony do buntu słonnymi byli/ ale pamiętali iakich Herod Wskłonił Wrec tego Heroda/ nie raz dobrze pospromi/ gdy sie buntowali. Herod też ten był od Rzymian władzony ná Pánstwo/ zázywá go b sie nim tárgneli/ iakoby sie na same Rzymiany rzucili/ którzy i wójsko lud był w Jerezaleem pogorowi. Zściery był Jan S w Galilei w Zanku Michirnnie Ioseph. antiq lib 13.

23, Czemu Kościół nie świeci innych Swietych
narodzenia iako święci Janow?

Bo innych Swietych narodzenie swiácenia iest nieg. dne/ gdyž sie w grzechu pierworodnym porodził/ á tylko Nasz Pánna/ S. Jan y Prorok Jeremiaš bez niego ná swiáć wysli/ dla tego też y Narodzenie Panny Nasz swiećimy.

24, Czemu Swieci przedniejši stárego Zákonu
z mátek się nieplodnych rodzili?

z Mária sie nieplodney zrodził/ Jzaak/ Jákob/ Jozef/
Samjon lubo ten podobno nie Swiety ale maż dziwny/ Sám-
muel/ Náswo: Pánná/ y ten Jan/ a to sie státo abyśmy wie-
dzeli iż dárém Bozym á nie náture byli/ á iáko S Chryzo-
stom przódáie, iż nieplodność ná S Elzbieta dla tego zpuśćzona
aby luo obaczywszy że w leciech podešla porodziła cudownie/
mogł sie táciwcy náklonić do wwierzenia że y Panna za cudem
Bozym porodzić może.

25. *Zkąd máia swoy początek Sobotki?*

Sa ktorzy rozumieła że z tad/ iż nápisano/ że przy ná-
rodzeniu Jana S. wtelu sie będzie rádownálo/ y że to ja ognie
iákoby tryumf/ áleć gdy tryumfála nie hákáia ognia plešac/
ani przezeń stáczáto. Podobniemy tédy co nápiśat Medyk
Wrszadow w stárym Zielniku/ gdy piše o Wylicy/ żele to ná-
zwano Artemisia/ od Diany Bogini/ ktora téż tak zwano
Artemisia/ iż oná wynálazła ná co sie to žele w lekarstwach
zgodzi/ przeto to téż žele śróteili ná część Pogorie/ y gdy ież
świato było/ wiešali po domách/ y nim sie opálówáli/ a to
żynili dnia 24 Czerwca/ tamże w noc y ognie palili/ stákali/
spiewáli/ część dyablu oddáiac. Ná ten dzień przypada S.
Jana/ y ták Chrešćciánie nie eweca Dyábla/ przecis dyabel-
sta część y služba odpráwnia/ trzeszac ogień z dešet/ spiewáia
dyabelskie plugáwe plešni.

26. *Co zámiod ná pušczyiadł Ian Swiety?*

Tenże Wrszadow piše ná kárcie 334. iż iest drzewo w onych
kráich/ to rodzi stráže/ ktore Lacinnicy siliquas, á my zo-
wiemy chlebem S. Janá/ ten sie téż zowie Mellá/ y dla tego
miodem wyložono/ do tego sie rzucił Syn Márnocrawny/ nie
do słodzin/ gdyż w tamtych kráich piwa nie robia/ Szarón

ęze też tām tedzo/ ale nie tātē iātē sa v nas/ leč iātē w Wes-
necy/ zowia capi longi.

Dzień SS. Piotra y Páwła.

*Evángelija v Máteusá Swietego w Rozdziale 16. od wiers-
sá 13. aż do 20.*

Część Pierwsza o Świętym Pietrze.

1, *Czemu ráczey Piotrá Pan czyni Pásterzem Kościo-
ła niż Iana.*

Czyni Piotrá/ bo nád drugie gorętszy/ á przytym w
grzech nád inne wpadł/ żeby ośoło swego vrzedu goráco cho-
dził/ a iáko grzeszył/ miał nád grzeszými miłosierdzie. Tłá-
kar młł go też wprzód rybáři/ niż Pásterzem wczynił/ aby nie
rozumiał/ iż Pásterzem miał być dla swych pozýtkow do-
szę-
snych/ ále aby o nich wśyśtke nádzieta swa na Bogu polłádal/
ktory sa n go náłármił. Menochius S, Chrystost. hom. 86, po-
wiáda/ iż Piotr był gorętszy á Jan domćipnieyszy/ do Páster-
stwa zaś nie tál domćipu iáko gorácości ducha potrzebá/ y dla
tego nie Jan ale Piotr v żyniony Pásterzem. Kazano mu
pasc owce y Bóránki/ Eutym. y Theophylact. przez owce ró-
зуміela Chrzesćiany doskonałe/ á przez Bóránki/ niedosko-
náłse.

2, *Czemu ze wśyśtkich Apostołow sam tylko Piotr
po wodzie chodził?*

Bo sam Piotr miał wiáre osobliwa/ y miłosc ku Chry-
stusowi/ wiára zaś do cudu potrzebna jest/ á miłosc go śmiał-
tym wczynila Chrystost. znác śmiałosc Piotrowa y potym znác
iż Pies

13 Kiedy drudzy mówić nie śmiali/ on mówił. Woskła Piotr
wodną; bo albo ia Chrystus zátwardził/ albo ciała tego
ciężkość odiał/ albo go Aniołom kazał nościć. Abulen. in
Matth. 14, quæst. 322. Dopuscił mu zaś się zátapiać ná wkará
nie jego wátpliwosci; bo póki ciche morze było/ Piotr śmiał
to chodzil/ á kiedy wiatr powstał počał się bać y wátpić/ co
nań Bog dopuscił aby się dla onego endu nie pyśnil/ Menoch

3, *Ná co się Chrystus wprzód pytał. Zá kogoby
go ludzie mieli? niżeli zá kogoby go mieli
Apostołowie?*

Gdyby lud miał być, iakie należało o Chrystusie rozumie
nie, tedyby nie trzeba o to było pytać Aniołowi/ gdyby y oni
toż co y lud trzymali. A lubo wiedział Chrystus/ że o nim
dobrze Apostołowie trzymali/ przecis Apostołow pytał/ aby
przez wyznánie swej wiary/ o Boga sobie zasługi przyczynili/
Rabanus.

4, *Czemu ludzie rozumieli że Chrystus był Ia-
nem, gdyż Ian Chrystusa pokazał?*

Et rozumieli o Chrystusie że on iest Janem/ ktorzy nie
ználi Janá/ ále też y Herod Luc. 9. lubo znał dobrze Janá/ ro-
zumiał że Chrystus był Janem zmartwychwstałym; bo sty-
śał że Chrystus chrzcził/ kazał/ wżnie miał/ iako y Jan. A lu-
bo Jan nie czynił cudow/ á Chrystus czynił/ to nie wprawa-
dzało z błedu ludzi ónych/ aby Chrystusa nie mieli zá Jana;
bo rozumieli o Swietych/ że wtacem mogą po śmierci niż za
żywota/ zá cym lubo Jan zá swetá cudow nie czynił/ rozu-
mieli że czynił zmartwychwstałym/ Rabanus.

5, *Czemu drudzy Chrystusa mieli za Jeremiaśa?*

Bo ludzie w nim po Bogu wielką nadzieję pokładali; bo wiedzieli że się za nich y po śmierci modlił go raco/ y posilał te/ y przeciw nieprzyjaciolom w ręce im podawał oręż/ iako też 2. Machab. 15. dla tego też rozumieć mogli/ że Chrystus był zmartwychwstałym Jeremiaśem z niebá ná ich pomoc będącym w niewoli Rzymstey zesłanym. Drudzy mieli/ że lubo nie Jeremiaś/ ale który inny Prorok zmartwychpowstał. Luc. 9.

6, *Czemu nie odpowiadają Uczniowie, że też niektórzy Chrystusa mieli za Messiasa?*

Bo ten Uczniowie tylko te ludzkie rozumienia przywo-
dzą/ które lud miał pospolicie/ a nie wielu takich było/ y to
bardzo słabo trzymali/ żeby Chrystus był Messiasem.

7, *Czemu bardziej skłonny był lud przyjąć Ianá za Messiasá, niż Chrystusa?*

Bo przeciw Janowi nie tak Kościelni Żydowscy lud bu-
rzyli/ y nie tak go obrzedzali iako Chrystusa. co Bog ná to do-
puszcz. Bo gdyby Chrystusa przyjęli za Messiasá/ nie wkrzy-
żowali by go/ a światby nie miał okupu.

8, *Czemu gdy Chrystus wszystkich uczniów pyta, sam Piotr odpowiada?*

Piotr odpowiedział że wszystkim/ bo był wszystkim głos-
wa Hieron. Gorętszy też był Piotr nad drugich/ dla tego się
przed drugimi z odpowiedzia porwał/ Abulen.

9, *Czy też o Chrystusie inni Uczniowie trzyma-
li co Piotr?* Gdy:

Gdyby inne zdanie Dźmiow było/ poprawiliby Piotrą za sie odpowiadającego/ y nie zakazyby im też Chrystus Luc. 9. aby nikomu nie powiadał że on jest Chrystusem albo Messyasem. Jednąże lubo S. Piotr zdał sie mówić imieniem wszy-
stkich/ sam tylko od siebie mówił; bo tego tylko samego Chry-
stus z miarą pochwalil/ y za wyznanie dał nagrodę. Jednąż
wszystcy Dźmiowie to: wierzyli/ miara w nich słaba była/
bo w nich pod czas mści Chrystusowej widać.

10, Czemu Chrystus Piotrą nazywał Bar Ioná?

Sześć ma wpisać imion Piotr S. Simon/ Piotr/ Ce-
phas/ Simon Janow/ Simon Bar Ioná/ Simon Piotr/ że
go Chrystus nazywał Bar Ioná/ z tad jest/ że Ociec Piotrow
zwał sie Joannam Ioan. 1. 21, Bar zaś po Żydowsku znaczy Sy-
na/ á co sie miało mówić Bar Joannam/ przez skrocone slo-
wo wyraża sie Bar Ioná/ Hieron.

11, Jákó Bog Ociec Piotrowi oznáymil o Chry-
stusie?

Mogl Piotr po cudach dowiedzieć tego/ że Chrystus był Bo-
giem/ ále nie tego áco był Synem Bożym. Jákó zaś u ży-
słkie dzieła powietrzych/ tak y to oznáwienie o Synu
jest spolne Trojcy Świtecy/ a przecie Oycu sie przypisuje/
á znoma Matth. 11. napisano. ákt nie zna Oycá/ tylko Pomu
Syn obiawił/ tedyć też Synowi nalezy obiawiać. Dla tego
gdy tu Chrystus tylko mianuje Oycá/ czni to: iż rzecz była
o Synu/ á o Synu mówić nie możemy bez wspomnienia O-
ca/ możemy zaś mówić nie ták dálece wspominać Duch: A.
lubo y ten zároveň obiawia; bo we wszystkich trzech os-
bach jest jednoz obiawienie.

12, Co znaczy to imię które dał Chrystus Piotrowi?

W ziemi Sydonstey na ten czas pospolistwo językiem Syryackim mówilo/ y tego użyła Chrystus wzywał/ lubo też y na czas morił żydowstwu. Dał zaś Piotrowi imię Petros, które tak w Grecyńskim iako y Greckim toż znaczy iako y po Syryacku Cephas; to jest opoka.

13, Iako bramy piekielne przeciw Kościołowi nie przemogą?

Piekle jest we świątku się nie/ a bram nie potrzebuie/ bo duchowieństwo tam są drzwiami materialnymi zamknąćby się nie mogli/ gdyż przez wszystko wolnie przenikała/ zatem bramy się ludzkiem sposobem mianowicie/ iako też Psalm o wspomina bramy śmierci. Piekle w ten sposób zowie się zawężać/ iż kto się do niego dostaje/ wieczny nie wynidzie. S. Hieronim zaś grzechy zowie bramy piekielne; bo te grzechy ukłó w piekle trzymają. Bramy tedy piekielne Kościoła nie przemogą; bo w nim zawsze będą niektórzy Święci/ y wiara praca wzmacnia nie wstanie.

14, Czemu Chrystus zakazał aby nie powiadali że był Messyasem, ponieważ to narodom y Żydom przepowiadać mieli?

To nakazanie uczynił dla tego aby meka tego przeszłoby nie miała/ a po śmierci swojej nie tylko nie broni/ ale kazał to przepowiadać/ y sam Chrystus wyznawał się być Messyasem/ kiedy widział iż przez to nie miał mieć do śmierci przeszkody.

15, Czemu Chrystus Matth. 16. Piotrą nazwał Szatanem?

Szatan.

Szatan nie jest przezwiſto Czartowſkie/ ale tylko zna-
 ły w ięzyku Żydowſkim przeciwnik/ y w tym ſenſie tu Chry-
 ſtus tego ſłowá użył/ ponieważ ſie ná ten czas Piotr woli-
 go zprzeciwiał/ á ieſzby też Piotr nie był głowá Kościoła w
 czynionym. Hilar.

16, *Ná co Chryſtus rzekł Piotrowi. Podź zámna?*

Przez to chciał mu dáć znáć, bierz ze mnie przykład; bo
 iáko ja tak w ty wmrzeſz/ á ſátánowi nie rzekł/ podź zámna/
 ále podź pr. ż. odemnie. S. Chryſtoſt. záczym kiedy rzekł Pio-
 troni Szatanie/ w iſſym to mowił ſenſie/ niż kiedy rzekł
 czartowi Szatanie.

17, *Jáko Piotr ieſt opoka?*

Chryſtus nie mowił do Piotra ięzykiem Greckim ábo
 Látiniſkim według którego Piotr ieſt Petrus: ále mowił Sy-
 riactim Cephá, ábo Cephas, co znaczy opoka/ kámen/ ábo
 grunt mocny do budowania ſpoſóbny. Tłumáć záś Greci prze-
 łożył to ſłowem Petron ábo petram, co to znaczy/ á zá tym
 gdy mowi Chryſtus. Ja tev opoka zbuduje mój Kościół/
 tłumáć Greci ná to ſie ogláda/ że Piotra názwał ábo Si-
 moná Piotrem/ ſłowem Greckim/ co znaczy opoka/ mowi ná
 tev opoka Kościół mój poſtanie/ ábo S. Aug. trađ. 10, in
 epist. Can. Ioan. Chryſtoſt. hom. 53. in Matth. y inni mowia/
 że Chryſtus ná wierze Piotrowey miał Kościół wybudowác/
 to ſia má rozumieć o wierze Piotrowey/ ábo wierze w Pie-
 trze badacey/ to ieſt o Pietrze wiernym y tak roſyſcy Wyco-
 wie S. rozumieia.

18, *Dla czego Auguſtyn S. przez opoka ná ktorey
 Kościół, rozumie tr. 27. in Ioan. Chryſtuſa?*

Bo tylko Augustyn S. na Łaciński tekst pátzał/ w Łac-
 cinie bowiem co innego Perrus, á co innego Petra, ále w Gre-
 ckim toż jest Petron, co Petros, w Syryackim táżle którym
 Chrystus mówił/ jest/ tyś jest Cephas, á na tey Cephas, Ko-
 ściół moy postawie/ co też y Bzáz Kálwinista przyznawa/ y
 samże Augustyn serm. de Cathedra S. Petri mówi: że sie tu
 przez Petra, znáží Piotr/ toż mówi serm. 16. de Sanctis, we-
 dług których miejsc trzebá pierwśe rozumieć; bo pewnie so-
 bie nie był przeciwny.

19, *Jáko rozumieć co niektórzy Oycowie Świeci
 mówia, że na mierze Piotrowey Kościół zbudowany?*

Wiáre rozumieć: ále bylá w Dietrze/ to jest/ iż dla wiá-
 ry swey Piotr zaśluszył/ aby ná nim był Kościół zbudowa-
 ny/ Hilar. Chrysof. bo Kościół nie z wiáry/ ále z ludzi sie
 wiernych składa. Chrysof. Cyrill. dla tego też za głowę wiá-
 ry mieć nie może/ ále głowieá wiárc máiácego.

20, *Czemu Chrystus Piotrá opokáz, á nie wálem
 álbo wieżá zowie?*

Bo iáko Chrystus ná swym miejscu Piotrá zostawiał/ ráż mu
 też tytułu sobie przypisanego wdielił/ opoka sie bowiem
 Chrystus ná wielu miejscách zowie/ iáko Matth. 28. Pál. 117
 Match. 21. &c.

21, *Czemu nie wśyscy Apostołowie są fundámen-
 tem Kościoła?*

Bo sie sami ná Pietrze budua/ on bowiem głowa y
 ródzica jest Kościoła cáłego/ iedná sie y drudzy swoim spo-
 sobem zowia fundámentami Kościoła/ iáko jest Ephes. 2.

22, *Cze-*

22, Cżemu Chrystus rzekł Piotrowi: Dam ci
klucze, a nie, dając klucze?

Bo pości sam Chrystus na śmieci przebywał/ te klucze trzymał w sobie; bo te klucze znają władzę y rząd Kościoła. Dał zaś po śmierci swej Ioan, 21 klucze Piotrowi/ y w ten czas nad całym Kościołem wżad Pasterski Piotr obiał/ y w dżetach Apostolskich go nie raz wysł.

23, Co kłatwa Kościelna sprawuje?

Wyfluć jest cż. se mocy Pasterskiej/ dla tego tylko starszy wyfluć może. Odpowiada zaś na pytanie S. Aug. lib 1 cap. 17. in Advers. y powiada że bierzemy płodni / niżys go mieżem zabici/ niżeli gdybyś na rozszarpanie bestyom wyrzucił. Sprawuje bowiem/ iż modlitwy Kościelne za wyflę tego nie idą/ że wierni strzedz się go mają/ że taki jest czarcu odoany/ 1. Cor. 5. a co Kościół na ziemi wiąże/ to niebo w-twierdza. A jeżeli nie za ledąco godzi się człowieka zabijać/ tedyć ani za ledąco wyfluć.

24, Cżemu potrzebá aby iedną głową, y to wido-
ma w Kościele była?

Bo tak w biegu przyrodzonym iako y politycznym wśyśkie rzeczy do iedney się zciagają/ wśyśkie bowiem przyczyny rzeczy w iedney się naczysy/ to i. st/ w Bogu konczą; bo gdy zpytamy kto Piotrą urodził/ odpowiedzą na przykład Paweł: kto Pawła? powiedzą że Tedyz/ a tak daley posiepując/ musiem przyśc do Boga. też o innych rzeczy przyśyśkach. W politycznych też rzeczach chwala/ gdy rząd przy iednym zostaje/ o cżym naczysy się dostarciev v tych. Kto rzy o Kseżach polpolicznych piszą/ zápie ná niebie sam ieden
Bog

Bog pánue/ zaczął przysłać aby na fstałt blegu przyrodzo-
nego/ politycznego/ y Boskiego/ przy iednym najwyższym rzą-
dowi/ ták też y wszystkie rzeczy żyjące iedno serce kro-
re iest początkiem ciepła/ mądra. w starym Zakonie ieden był
Káptan najwyższy/ aż tad idzie zgodá náuki w Kosćiele Bo-
żym/ że lubo ták iest wiele Doktorow/ iednegoż wż y wszyscy/
y tego co najwyższy Doktor. Widomy zaś miał być rządza-
ca; bo iakozbyśmy o niewidomym wiedzeli/ y náuka od nie-
go brali/ y w warpliwosciách do niego się wdawali.

25. Czemu Bog niechciał aby o wierze nášey Po-
ganie pisali?

Niechciał Bog Poganów Historykow przypuścić
do pisania słow swoich; bo tego niegodni byli/ a po polu-
bili z tego żywora/ ku temu/ pismoby ich pewności nie mia-
ło/ a zwłászczá Doktorow/ ktorzy swe pisma rzeczami zmysło-
nymi nápełnili/ ktorzy też zboycow y cudzołóznikow między
Bogi liczyli/ nie przysłało tedy aby prawdziwego Boga mie-
dzy tákich kładli. A Historykowie choć co wiedzieli o pra-
wde Chrześcianów/ bali się pisać/ widzacy takó iey Pa-
nowie ich przeciwni byli.

Wtora Część o Świętym Páwle.

1. Czemu Páweł listy wziął ná prześladowanie
Chrześcian od Arcykáptána?

Kładził ná ten czas Jerozolima Pílat/ álbo inny Ry-
mianin/ zaczął ráczeyby od niego listy miał brąć Páweł. Ale
Pílat nie wdawał się w rzady Duchowne/ a to należy do sa-
du Duchownego wyřorzenia niewiernych/ a świeckí wrząd
w tym tylko ma dáwać pomoc. A iż listy wziął Páweł prze-
ciw

ciw Chrześcíanom / wiacey też potym listow o wierze nápi-
sał niż ktory Apóstol / to jest Gternasćie. Nawrócił sie dnia
25 Stryčnia / roku dšiestarego po śmierci Chrystusowey.

2, *Jáko Páwel z listámi Zydowskieni ráchał do
Dámásku, gdyž to Míasto nie było Zydowskie?*

Bo labo to Míasto do ktorego z Jeruzalem iákoś dni píseć
drogi / to jest / mil nápiých 37. y pul / miáło swego Krolá A-
reta: mieli iednáť tam Żydzi czesć miásta / w ktorey mieszkali /
y swoje sady odprawowali / do tych Páwel otrzymał listy / y
miedzy nimi Chrześcían szukał; bo wiedział iż po śmierci Sžę
paná tam sie byli obroćili. To miejsce ná którym sie nawró-
cił Páwel / jest od Dámásku w pultory ćwierci mile / y ná
nim Kściół potym od Chrześcían postawiony Adrichom.

3, *Ná co Chrystus rzekł Páwłowi. Twárdoć sie
tárgać ná bodziec?*

Dáť inž Páwłowi w ten čas Bog ná sumieniu bodziec /
žeby sie obaczył / ále on nań nie dbał / dla tego przydał do
mego Boga ślepota / áby rychley vžnat iáko źle przeciw sumie-
niu sie miotác. Pieśo ná ten čas Páwel droge odprawo-
wał / zaczył nie zpádl z kónia / iáko go máluią. Salmeron. We
trzy léta potym miał ono starene záchwyecenie / y do niebá
trzeciego w duchu záprowadzony / y slyšał słowa ktorych sie
wymowie nie godzi człowiekowi.

4, *Kiedy sie Száwel poczał zwác Páwłem?*

Šárže sie zwał Páwłem Száwłem / á nie tylko przed
Chrztem ktory przyiał od Anániasá Act 9 ále y po chrzcie
przez lat dwánasćie kiedy z Pogánstwa nawrócił Sergium-

Paulum. Hieron. Aug. lib. 8 Confess. cap. 4. *ale gdy był ná
Apostolskwo poświęcony/ to iest ná Biskupstwo/ počal sie
zwac nieodmiennie Pawłem/ Chrysof. hom. 28. in Ioan.*

5. *O który czas sie Paweł nawrócił?*

Miał lat trzydzieści cztery/ Kiedy go światło pod Dá-
máskiem ogárneło/ co było pod czas południa. Dla tego to
światło dŕwne musiało być takie/ że ie przy słońcu widzieć
było/ á nie tylko Páwłowe oczy/ ale y towarzyskow jego
przeraziło/ d'a tego też z Páwłem na ziemię pádli. Cornel.
Paweł ná twarz páł. G eg. Siedl pieśń/ bo Sarrzenbowie
takoby z światobliwością/ z trzech łazby był Paweł/ ni. w
żywałt koni. Aug. Sa me. Gł. su do Pawła z niebá spuścił
nego towarzysze nie stáli/ ále potym Paweł im co stykał po
wiedział. Słterngłos teżtłie n żydowskiem Cornel. Powiá-
da Alanus Copis, że trózy sie rodza w dzień nawrocenia S.
Pawła/ ślina iwa leża rany od wężow zadane. Ananiaś
trózy Pawła ochrzcił/ był ieden z Wężow śl. dmdzieśiat Chry-
sostomach. Chrysof. Aug. Paweł ná początku nie obaczył
Ananiaśa; bo był zśláśnól/ ale tylko z powieści drugich po-
znał. Cornel.

6. *Dla czego Paweł nazwany wybránia naczyn-
niem?*

Bo z tysiacow ludzi od Boga wybrány/ áby tych tro-
rych też Bóg sobie wybrał, prowadził do niego. Nawrócił
sie roku Pánjkiego 36. we Szrzode. Oecumen Baron.

7. *Kto pokornieyszy czy Piotr S. czy Paweł?*

Dziwney pokory Pawła S. pełne są listy tego/ ale też
y Piotr

y Piotr taki był / że gdy Chrystus wszedł do niego w łódź / pro-
sił / wyniósł ode mnie Pánie; á to boiac się áby z nim łódka nie
zatoneła dla grzechow jego. Tolet. annot. II. in Luc. 5.

Dzień Náviedzenia Naswietszey Pánny.

Ewángelija v Lukášá Swiatego w Rozdžiale 1. od wierszá
39. až do 48.

1, Czemu Lukáš S. mowi Powstawszy Márya ?

Bo znáć iż po swoim Zwláštowáníu dní kílka Bogu dšle-
Eulac / trwała na modlitwie / depterž z modlitwy wstawszy
pošla do Elzbiety / ktora tuž ná ten čas šostí Miesiac brže-
mís nosila.

2, Czemu náviedžila Elzbieta S?

Nie šby nie domierzala słowem Annyšim o brzemies-
nín Elzbiety / ále to v žyvitá já nádchnutiem Duchá S áby
Chrystus w niej bedacy / Janá pošwicili / iáko v. 1. Orig ho-
mil. 7. w šym tež milošć v pokore swois čenila poča-
zac; bo Chrystus mohl mážev Janá pošwiciti / á Pánna tež
žostawszy Márta Boja / gdy Elzbieta šla na / ruka s ma
pokore swa wšwiadcžyla / ná to droze / podobná žie-
la od Josefa S. doždenie. w drodze šic nie mohlá dní kíl-
P / od Nazaretu do Jeruzalem dnážušcia mil Wtemce-
řeb / á z Jeruzalem do Emmausa šec / od toho w cmi re-
te šo mil dom byl Zacharyasow / iáko p. šic Brocard & A-
drichom.

3. *Czemu Zácháryas w domu swym Pánný Na-
świętsey nie pozdrowił?*

Bo dla swey niewierności leższe zostawał w niemocie /
y trwał w nley aż do národzenia syná swego Jana.

4. *Czemu Ian w żywocie Mátki swey wyskoczył?*

Bo lubo tylko ná ten čas miał być Miesięcy / zá spráwa
sednát Boska nábył doskonałego rozumu używania / y Chry-
stusa poznal y pozdrowił / w nim sie zákochal / y przezeń od
grzechu pierworodnego ożywšyżonym został. Orig. Ambros.
Theophil. á to zupełne rozumy w nim używanie / y przez
dźlećinstie láta trwáło. Ambros.

5. *Czemu Elzbieta á nie Zácháryasá Pánna
przywitała?*

Bo zwozay pozdrowienia y Żydow / záwierał w sobie
obłápienie / y pocałowanie. Salmeron.

6. *Czy wiedziála S. Elzbieta o Zwiástowaniu
Najświętsey Pánný?*

Miała o tym objáwienie / dla tego mówiá / że będzie w
tobie dokonáno / co o tobie przepowiedziano.

Dzień Świętey Máłgorzáty.

Ewángelia táž ktora żyvála ná dñích Świętych nie Pánien /
goźte też ná nte pytánia náydzieš.

Dzień S. Máryey Mágdáleny.

Ewángelia y Lukášá Świętego w Rozdziale 7. od wieršá
36. až do Końca. 1. Cze.

1, *Czemu sie tá Márya zwała Mágdaleną?*

Była rodem z Betanieny Miasteczka bliskiego Jerozolimy/ ale mieszkała w Galilei/ w tym mieście/ w którym Pánem Zamek Mágdału/ ták sie domysla Tyrinus. ale drudzy rozumieja/ że ona samá była Pánia Zamek tego/ w tymże Zamku iáko mniema Adrichom. pag. 121. Zami omyla nogi Chrystusowi: ale drudzy mniemaja/ że to uczynila w Mieście Nazaret/ gdzie Chrystus u nártego syna Wdowy wstąpił/ ciz też rozumieja iż sie nierzadem bawila.

2, *Jáko Chrystus siedm czártow z Mágdaleny wyrzucił?*

Prawdziwie była od siedmi czártow opetána/ bo Łukasz S. cap. 8. napisałowy/ iż z niektorých osob czártow Chrystus wypędził/ liczy też tam Mágdalena; bo inaczey/ iezeliby sie przez czarty grzechy miały rozumieć/ gdy Chrystus opetána leczył/ miałoby sie rozumieć o grzechow odpuszczeniu. Ale też y przy czartach miała grzechy Mágdalená.

3, *Czemu sie Mágdalená zowie grzesznica?*

Bo nie tylko samá grzeszyła/ ale też y drugich do grzechu wiodła/ iednak nie była publiczna/ ale w swym stanie zle żyła/ dla tego Aug Hieron. Chrysoft. Greg. zowią ja nierządnica. Przysła na pokute pierwsza do Chrystusa/ Chrysoft gdyż inni zdrowia doczesnego szukać przychodzili. Była wzrosła wysokiego y wielkiego/ iáko to znáć po głowie/ która chowała w Nászyliu we Francyer/ y po nodze która jest w Rzymie w Kościele S. Celsa przy moście.

4, *Jáko Mágdalená mogla nogi umywać Chrystusa u stolu będacego?*

V 371

V Żydow był obyczaj, iż na bankietach wprzód nogi wymywali niżeli sili do stołu/ y owsem y w łazni się myli/ á potom sáty swe zostawwszy ná stronie/ tylko w prześcieradłach v stołu na łóżach się kładli/ obuwi z nog złożywszy/ y owsem oleykami się wonnemi nacierali. Tey tedy namięszczenia cerez monley Mágdalená okolo nog Páńskich vzyła/ według zwyczajú tamtego narodu/ chcąc odwdzięczy/ iż la od gątoru wybawił/ y bratá Lazarzá wskrześli.

5, Czemu Mágdalená stlała Alabaſter?

S, Epiph. lib. de Mensuris powiada/ iż álábáſtrem zwano názywie kamień/ ktore w sobie funt masci zawierało/ téż piſe Sand. s. y przydaje/ że to názywie vſu nie miało álbo reziſtencji/ ktora się po ſzczelach nie labi, á bez vſu się zowie alabi, y z tad słowo alabaſtrum proſto. Przez másc się rozumné elazek takis wonny drogá iſkiego won záz vzywano dla zapachu byt téż y zwyčaj/ goſciom po v nyciu nogi całować. Mágdalená tedy goraca zápalona miłostí/ nie dała sobie ták wiele czasu/ azby ono názywie ſnadz mocno zomknie ne otworzyła/ áte ie zbila/ aby tak nayprzedzey nogi Páńskie namasella.

6, Iáko Mágdalená miała przystep do nog Páńskich?

Chryſtus Pan wedle zwyczajú narodu onego leżał v stołu ná łózu obuwi złożywszy/ á nogi od stołu w tyl odwróciwszy/ te łóža wyſokie były v rowne ze ſłotami/ Tyrinus, y tak łatwo mogła do nog Mágdalená przyſkac.

7, Czemu ſtołowa izba v ſtárych zwála się Wieczernikiem?

Bo bankiety nie w południe ale w wieczór odprawowali/ názy,

nazywała się też y triclinium, że tam były tróle reclinatoria, albo łóża, na których leżąc radali/ zowiącą mezzozna/ iako o tym piśe Val. Max. lib. II, cap. I. a dzieci przy nich na śieszni siadały/ na jednym leżało trzech albo czterech/ iakoż jeden drugiemu głowa się pierśi tyła: nie chodzili na te łóża, z się rmywst w łóżni/ y obu ucie z nog złożywst/ y w śasie leżącowe przybrańst/ potym ręce rmywali/ przystem maciami i tami wonnymi głowę namaszcivali/ albo wienkami kwiatowemi koronowali. We siodku trzech łóż stawiał ofragie tróli/ a z tad poznac/ iako y Jan mógł na pierśiach Pánstch głowepiszcze/ y Mágdalená omywać nogi.

8, Czemu Mágdalená w domu swoim siedziatá
w nog Pánstch?

Śwycząc ten był y żydom/ że Dánielie siadali na śieszni przy nogach króla/ ciem na siótkach siedzącch/ iako się pokazuje Act. 22. 3. 3. i. a. l. / które y nog siadał Gamaliel/ wterze sposob iako Dżennica się znaiac siedziatá Mágdalená y nog Pánstch.

9, Iako rozumieć co rzeczo Marcie, iedney
rzeczy potrzebá członickowi?

Marcá bogáte obiad gotowatá dla Chrystusa/ y potraw wiele/ ná to ley Chrystus mówi/ że głowiec ná male przestac może/ by też y ná jednym chlebie nie báwiac się ośolo gotowania wielu potraw/ a ostatek cżá, ná śuchanie słowá Bógógo obroćc. Monoch.

10, Czemu Chrystus po Zmartwychwstaniu nie
dopuscił aby się go dotkała Mágdalená?

Mágdalená chciała obłápiwst nogi Chrystusowe/ w nich
si

sie bawić/ á Chrystus chciał aby sła do Apostołow/ y Zmar-
twychwstanie opowiedziała/ namieniając iż bądźcie teżże czas
że go na ziemi ogląda/ gdyż teżże do nieba nie wstąpił/ dla
tego potym Matth. 28. 9. dopuścił iey Chrystus dłużey sie
bawić v nog swoich. Gzy Mágdalena pierwszy raz po Zmar-
twychwstaniu do nog Pánich przypadła/ dotknął iey sie
Chrystus głóla/ co y do tych czas znać na iey głowie/ że lu-
bo z głowy inne ciało opadło/ Stora dotknięta że znałami
palcow zostale. Surius apud Cornel.

*11, Czemu Chrystus ná samey Bogomyślności
żywota nie prowadził?*

Pochwalił Chrystus w Mágdalenie żywot Bogomy-
ślny/ a przecie sam zmieszał y z Bogomyślnością/ pracowity
prowadził. Żywot Bogomyślny jest daleko lepszy niżeli oś-
ło zabaw powierzechownych bawiace sie/ ale ten jest teżże le-
pszy/ ktory y Bogomyślność y zabawy zciągające sie do zbá-
wienia bliznich odprawuje/ á taki Chrystus prowadził.

12, Czemu samá wiara nie vsprawiedliwia?

Zbawia wiará/ ale rála/ Stora sie iáko w Mágdalenie
z goraca złączyła miłością/ y o tákiey ta mowi Ewángyella/
y rzecz to sama pokáznie/ Chrysoft. hom. 6. in Matth: Greg.
hom. 33. in Evang. Pan Bog tego ktory sie od niego przez
grzech dobrowolnie odwrócił nie vsprawiedliwia/ aż sie do
niego obroci/ á to powrocie do Boga nie tylko jest ná ro-
zumie/ ale też y ná woli/ wiara zaś ile z niey tylko jest ná ro-
zumie; dla tego potrzebá/ nie tylko wiary/ ale y cnót innych
kto sie chce do Boga náwrócić/ y vsprawiedliwionym być/ á
tiedy pismo vsprawiedliwienie przypisuje wierze/ záwsze przy
wierze cnoty inne przymieszywa/ iáko to w Mágdalenie mi-
łość wielka.

Dzień

Dzień Świętego Iakuba.

Evangelia v Matcusia Świętego w Rozdziale 20. od wiersza
Bá 20 aż do 24

1, Czemu tego á nie innego czasu Mátká prosiła zá Synámi?

Chrystus ná ten czas powiadał/ iż miał umrzeć/ á trzecie
go dnia zmartwychwstać/ oná rozumiała iż zaraz po tym
miał widomie prolować/ v zártym ley sie zdáło/ że trzeba za
wczasu o swe syny mówić. Hieron. Chrysost.

2, Czemu tá Mátká prosiła zá Synámi o pier- wsze miejsce, gdyz wiedziała że inż Piotr pierwszy?

Piotrowi Pan fluże obiecał/ ále Apostołowie nie ro-
zumieli; áby diá tego Piotr miał być pierwszy. Marc. 9. táž
ná to odpowíada Abulen. in 20. Math: quest. 46.

3, Czemu Jan, Iákub, nie wiedzieli o co prosili?

Synowie tej Mátki Zebedeuszowie byli Jan v Já-
kob. Prošili záš przez Mátku o miejsce pierwsze w Krole-
stwie Chrystusowym/ ále iednáš nie wiedzieli o co prosili; bo
o to prosili/ co sie siác nie miało/ bo ná tem świecie Chry-
stus Krolestwá nie zakładał. Theophylact: Nie wiedzieli też
o co prosili/ bo ieden z nich prošíł o lewa ruka/ co w piśmie
znáží potępienie.

4, Czemu ich Chrystus pytał. Ieželiby mogli pić Kielich?

Bo do Krolestwá Chrystusowego nie zaydźie / Eto z nim
J Kielich

Kielichá pić nie będącie / to jest / utrapienia nie poniesiecie / Chry-
 sof bo kiedy oni o godność prosili / Chrystus rozmawiał o
 mecie / dla tego ich też pyta o Kielich. á zwyciężay też bytoby
 dom / kiedy tego na śmierć prowadzono / dawano mu kielich
 z napojem. Zaczynam też jest / áleby Chrystus rzekł: ja mam
 umrzeć / á potym królować, możecieś się odważyć na śmierć /
 ábyście potym zemną królowali? ze zaś Chrystus pyta / możecie
 cieli? toż znaczy / áleby rzekł / chcecie? bo każdy może / gdyż
 musi umierać. Odpowiedzieli oni na to / możemy; bo rozu-
 mieli iż mówił o takim napoju. Theophylact. á jeżeli rozum-
 mieli że o mecie mówił / tedy iako młodsi / że śmiałości to od-
 powiedzieli.

5, Czemu Chrystus rzekł Kielich moypić będziecie?

Przez to im śmierć przepowiedział / iako też Piotrowi
 Ioan. 21. y wścisłim ogółem Ioan. 15. bo Jakub zabity / á
 Jan lubo przez męczeństwo nie umarł / jednak męczeństwo wy-
 cierpił. Hieron.

6, Czemu Chrystus rzekł. Nie moiá rzecz wam
 dawać prawnie?

Toż to było áleby rzekł: Nie moiá rzecz dawać wam
 pýsznym / godności świeckiey chćwým / ále tylko takim iá-
 kim Bóg nágotował / pokorným / y soba samými gárdzácým.
 Beda. Ták też tu odpowiedział / iako gdyby Król taki sławił
 co wegrze / aby to wygra / wziął: gdyby go kto prosił o te
 rzecz sławiona / moaby mówić / nie moiá rzecz tobie to dąć /
 al / to wygra / ten to weźmie: Tak Bóg nágotował
 mi / vsze dla tych / którzy ná nie pracować beda / y w ten spo-
 sób Chrystus mówi. Nie moiá rzecz wam dawać.

7, Czemu niektórym od Oycá krolestwo nágotowane?

Co Oélec gotował to y Syn/ á Oycá tu ná to miánuiel/ áby dał im znáć/ że nie względem powinowáctwá álbo krowie ma wola dáwáć swoje krolestwo; bo Jan y Jędrzey brli Pánu powinnym/ á zátym iz nie ma rozdáwáć iáko człowiek/ y moca lúdzka/ ále iáko Bóg/ Który z Oycem iest iednoż. Aug. lib 1. de Trinit.

8, Czemu sie ná prozbe tey Mátki drudrzy V-

czniowie rozgniewali?

Bo im sie to bárzo nie podobáto/ iz młody Jan á podobno nie barzietv náden stary y Jędrzey między nimi przodkować chcieli/ górz wś. sey sie zároveň mieli/ a boday káždy z nich sobie ízwól przodkównia/ iáko to znáć Luc. 22. bo iesiże nie wiedzieli iákie miáto być krolestwo Chrystusowe/ y iesiże nie byli dośkonálymi. Nie ná Mátke sie zás tu rozgniewáli/ ále ná syny/ bo sie domýslali/ że synowie to z to prośba wysłali.

Dzień Świętey Anny.

Ewángelia táz co nie o Pánnach w pospolitości/ y tám iey wykład.

Dzień Świętego Wáwrzyncá.

Ewángelia y Janá Świętego w Rozdziale 12. od wierszá 24. aż do wierszá 27.

1, Czemu sie Chrystus do zbożowego, á nie do innego ziárna przyrównywał?

Uprzód iż sąktorzy się innymi pokarmem brzydzą / a
niekt chlebem się nie brzydzą / które ze zboża czynią / tak też Chry-
stus jest chlebem naszym wszystkich karmiacem. Powtore / za-
dnego tak ziarno nie przetwarzają / y iakoby nie mają iako
zbożowe / nie chleb z niego wzięty / tak Chrystus aby się nam
stał chlebem / bardzo wiele wycierpiał.

2, Jako ziarno w ziemi umiera — ?

Ziarno nie jest nasieniem ale owocem / iako też owoce na
drzewie / zawiąza jednak w sobie nasienie / wnrzec też prawdzi-
wie nie może; bo nie żyje / umiera zaś nie iako / bo gnie albo się
psuje / y poży się nie poznie psować / pety z ni. go nasienie i.ż.
wyrasta.

3, Iako gubi duszę swoje kto ją miłuje ?

Ten sens jest słow pisać. Kto tak miłuje swój ży-
wot / iż dla niego wiarę odpuści / y wyznać się kiedy po-
trzeba nie śmie / ten się sam gubi. Kto też miłuje duszę swo-
ją / pożądliwościom swojej wygadziac przeciw przykazaniu. Boże-
mu / ten duszę swoją traci.

Dzień Wniebowzięcia Naswie- tszey Panny.

Evangelia u Łukasza Świętego w Rozdziale 10. od wiersza
33. aż do końca.

Historia Wniebowzięcia Panny Naswietszey naydzieść w Księdze moiej
Łacińskiej nazwanej Profetisza, niektóre też pytania temu
danowi służą, któreśmy na dzień S. Maryiey Magdaleny
położyli.

I. Cze-

1, Czemu te Ewangeliję na ten dzień czytają?

Ta Ewangelia nie jest o Nasz. Pannie/ ale słusnie się do niej stosuje; bo ona y w Bogomyślności Mągdaleny/ y w pracach Marty doskonała była.

2, Czemu Marta á nie Mągdalena przysłała w dom Pana?

Jako obie dobrodziejstwa Pánstkiego doznały/ tak też ośbie Pána przysłały/ ále Martie się to przysłać iáko śnac się strzeżaj się/ á która też więcej á przysłać Pán się pracować przypisuje; bo Mągdalena tylko słuchala kazania.

3, Jako czasłká od Mągdaleny nie miała być odjęta ná wieki?

Obróła sobie Mągdalena z Pánem zostawć/ á tego lewná wieki nie oddała/ Martę zaś praca w krócie wsiadła. Jednej rzeczy głowiłem potrzebá do zbawienia/ to jest miłosci/ do tej się wkrótce nádziera/ y w bysłkie inne cnoty zlagania.

4, Czemu Marta pracować nie przesłała usły-
sawszy że Mągdaleny Bogomyślność pochwalono?

Bo trzeba áby widni Bogomyślności á drudzy się bawili práci/ y nie dla tego miała prace opuścić á lepiá Bogomyślność/ ále miała prace swe z radością ná usługę Chrystusowá/ y tych którzy mu służą w Bogomyślności obracać/ co Marta przyniła. Sameron. bo żywot pracowity lubo nie jest tak wysoki iáko bogomyślny/ ma jednak wielkie w sobie pożytki duchowne/ y w cnocie wsiawigłne cwičenje.

5, Czemu w tej Ewangelii Łazarza nie wspomina?

S. Bera

S. Bernard. serm. 2. de Assumpt. powiada. Ewangelia te Duch S do Nasw. Panny stosował/ dla tego niechciał czynić wzmianki Łazarza/ ktory trzy dni zmarły w grobie leżąc wyrażał grzesznika w grzechach leżacego/ a zaś gódzie o Nasw. Pannie mowiem/ wży Augustyn S. nie godzi się ani wspominać grzechu,

6, Czemu *W* niebowzięcia Nasw. Panny Ewangelistowie nie opisali?

Michaél Glycas ná to odpowiada: iż nie pisali Ewangelistowie wiecey/ tylko do Pańskiego W niebowstąpienia/ po którym długo leżał Nasw. Panna żyła ná świecie. Z Dżentow zaś Apostolskich opisał to W niebowzięcie S. Dyonisius Arcopagita.

7, Czemu nie zaraz Panná Nasw. z Synem *W* niebowzięcia?

Bo Apostołom y Bóg iotowi dziwnie była potrzebna/ y wielu ie rzeży nauczała/ iako jest v S. Brigidy lib. 6. cap. 61. y Bógóstem rada swa sprawowała. Co naydziej w mey Bśiedze wzwyż pomieniony.

8, Jeżeli prawdziwie umarła Nasw. Panná?

Umarła prawdziwie/ też słowa mowias/ ktore przy Zmianstowaniu. Stań mi się wedle słowa twego Metaphr in Oracione. Umarła tak lekko/ iakoby z: snem/ lib. 4. S. Brigit. c. 23 Stało się to iako piše Niceph. lib. 2 cap 21. piatego roku panowania Claudiusa Cesarza/ a życia Panny siedmiesiąt tego/ wprzód o tey śmierci obawiełżona przez Annyótá Gíbrýelá. Dla tego wspomina Eckius hom. 4. de Assumpt. żeby w mierzącey nie málowano z twarzą zchorzala y martwieńca/ ale wesola.

Dzień

Dzień Świętego Bąrtłmiejá.

Eványeliá v Lukášá Świętego w Rozdziale 6. od wiersza
12. aż do 20.

1, *W czym sie moc innych Apostołow różniá od
mocy Piotrowey?*

Wszyscy Apostołowie mieli władza ná cały świat / y
wszystkich ludzi byli Państerzami / mogli wśedzie kaptány y Bi-
skupy świecić y ślawnić / ceremonie około sprawowania Sąc-
Prámentow opisywać / práwizákládć. Piotr zaś to miał nad-
nie / iż nimi rządził / y tedyby byli w czym pobládził / álbo
różnica mieli / onby ie sádził / on ie po świecie miał rozsylać /
á tego było potrzeba do rządu dobrego / áby między nimi był
ieden / Ktoregoby słucháli / y w tym ich Duch S do Piotrá od-
sylał.

2, *Czy tenże Natánael co Bąrtłomi?*

Rácyte te sa / że Natánael jest Bąrtłomi. 1. Natána-
el godzien tego áby był Apostolem ; bo wyznał Chrystusa /
Rabbi, ty jesteś Syn Boży, ty jesteś Krolew Izraelu. Ale ná to od-
powiedź / że Chrystus nie według zasług dawał godność Apo-
stolską / iáko to iásno w Páwle y Judaszu. 2. Jan Ewánye-
listá gdy liczy Apostołow / nie mianuje Bąrtłomiejá / tedy Natá-
ánael ná tego miejsca. Odpowiedź: Nie mianował też Jás-
hubá Alfei / ani Symoná Kanáneygá / álbo Zelora / niezatym
idzie / áby kto inny był na ich miejscu. 3. Gdy listá Ewán-
yelistów Apostołow / przy Filipie kłáda Bąrtłomiejá / Natánael
zás do Filipá miałby brć sióstrze przyłączoney. Odpowiedź:
W ósieiách Apostolskich kłáda Bąrtłomiejá przy Filipie. 4.
Imię Bąrtłomiejá nie jest własne ; bo znaczy Syn Tolomea /
iáczym

zaczyni się własnym imieniem zowie Nátanáelem. Odpow-
 wiedź: Tobż ani Barsabas/ ani Barnabás/ ani Barrabas
 tym sposobem nie były imiona własn/ / y kto inny byłby przez
 nie znáżony. 5 Gdy po zmartwychwstaniu Pánstkim liczy
 Jan S cap ult. ktorým się Chrystus pokazał/ nie liży Bar-
 tlomieá/ ále Natanáelá. Odpowiedź. Chrystus po swym
 zmartwychwstaniu/ nie tylko się pokazał Apostołom/ ále y
 Dżniom/ y innym osobom/ więcej niż pięć set/ iáko jest Act.
 1. y do Emausis idacym/ toć też y Nátanáelowi/ lubo nie był
 Apostołem/ i: záste nie liży tu Jan S Bártłomieá/ może
 tego być iáka inna przyczyna/ nam niewiadoma. A z tego
 wśyśkiego to się pokazuje/ że lubo jest podobieństwo/ i: ten-
 że był Bártłomi co Nátchánáz/ iednáł może kto y przeciwnie
 trzymać rozumienie. Druży do tych rácy y té przydaia:
 Gdyby Nátanáel był różny od Bártłomieá/ nápisano by nam
 cokolwiek o nim iáko o innych Dżniách Pánstkich/ gdrż od
 Chrystusa pochwalony/ y do zmartwychwstania wiernym zo-
 stawiał. Przystało też áby Chrystus nie zdał się wżonymi
 gárdzić/ á rák áby iednego Nátanáelá wżonego/ sám zázywos-
 tá miedzy Apostoły poliżył/ iáko po śmierci Páwła poliżył.
 Salmeron.

3. *Czemu Nátanáel powiedział. Iáko może co
 dobrego wyniść z Názaretu?*

Bo iáko wżony wiedział że Chrystus miał wyniść z Be-
 tleem nie z Názaretu/ á tu nie we wśyśkim gani Názaret/ ále
 tylko mowi: że nie z Názaretu Chrystus/ ktory jest dobro ná-
 še/ ma być rodem.

Dzień

Dzień Narodzenia Najświętszey Panny.

Evangelia v Matieusza Świętego w Rozdziale 1. od wiersza 1. aż do 16.

Służa tu niektóre pytania ze Dnia Poczęcia Nasz. Panny.

*1, Czemu Ewangelista S. poczyyna od Dawida y
Abrahama—?*

*Bo tym dwiema Bog przyobiecał/ że się z ich domu miał
narodzić Mesiass/ co iż się tak stało/ dowodzi licząc Genea-
logia*

2, Czemu wprzód kładzie Dawidá niż Abrahámá?

*Bo Dawid był większym Prorokiem niżeli Abrahám/ Bo
osobi wie mianem był Krolew od Boga obranym/ meżem wes-
dle Króla Bzego 1 Reg. 13. V Żydów też bądzley to wiadom-
o było/ że Mesiass miał byd Synem Dawidowym/ á
niżeli że Synem Abrahánowym/ á dla Żydów pisał S. Ma-
teusz.*

*3, Czemu Narod Chrystusow wywodzi przez
Iozefa, á nie przez Pannę?*

*Bo/ náprzód/ zreyże Sámilicy były Panná co v Jozef/
inaczejby z sobą nie mogli w Matzeństwo wstepować/ będąc
w swym domu dziedziczyli/ wedl prawa Num. 36. 7. Powie-
re/ iż Żydzi nigdy narodu przez białogłowy nie liceli.*

*4, Czemu inaczey opisuie Rodzay Chrystusow
Lukas S. niż Matieusz?*

A

Matie-

Mátews w swym opisanu idzie porządkiem tu końco-
wi/ a Łukas na wstecz. Bo Mátews opisował Syná Bożego
do nas od Wycá zstąpienie; bo opisował Indzka naturę tego.
Łukas zaś tegoż Syná powrocenie do Wycá/ bo opisował Ká-
pláństwo Chrystusowe.

4. *Czemu Rodzay Chrystus Mátews trzykroć
przez czterdziecie liczy?*

Trojási w tym stan ludu onego kładzie przed Wzy Wła-
przed pod samymi szejami/ co trwało aż do Saulá. Potym
pod Krolámi/ co było od Szalá pochwasy aż do niewoli Bási-
bilonijkiej. Nakoniec rząd przyszedł do Bápłanow lubo się
też między nie Krolowie mieřali/ y to trwało aż do Narodze-
nia Chrystusowego. Albo też chciał przez to wyrażić trojan-
ski czas/ przed dányim právem/ aż práwá pisanego/ y aż Gása-
rúst. Abulen. loc. cit.

5. *Czemu w liczbie Rodzáiń nie kładzie Sedziow?*

Bo Sedzia byli z różnych pokolenia/ záczym nie mogli
należeć do Rodzáiń Chrystusowego; bo náwet y ci co byli z
tegoż pokolenia, do niego dla pewnych przyśyń wstępu nie
mielek.

6. *Czemu námienia Bráciá Indy, ponieważ do
tego Rodzáiń nie należa?*

Bo Bráciá Indy wřesey byli Pátrárchami. Námienia
zás Záramá/ że przy tego Narodzenia Gen. 38. rzeczy się trás-
fity pełne táismie. Zechoniaszowa Bráciá námienia/ iż wřy-
scy byli po nim Krolmi.

7. *Czemu Panna Nasw. zámaz posła?*

Odpowiada S. Ambros. lib. 2. in Luc. y S. Bernard Super Missus hom. 2. żeby nie była miara za zła białogłowa/ gdyby niemając miar/ porwała Syna. S. Basil. hom. 25. Aby się pokazała/ że albo żyłosc Bog miluje/ tedyś nie gani małżeństwa. S. Hieron. in 1. Matth. Aby miała pomoc od matki/ zwiastując wchodząc do Egiptu. S. Ignacy Męczennik/ aby czart niewiedział iż Chrystus jest Synem Bożym/ którego by się domyślił/ gdyby wiedział że jest zrodzonym z Panny/ a Bog mu też nie dopuścił aby z kąd inąd wiedział iż został wola Panna po porodzeniu.

8. *Kiedy się wrodziła Nasw. Panna?*

Wedle Baroniusa/ wrodziła się kiedy Gurnius Nepos/ y Julius Silanus/ byli Rzymskimi Wurmistrzami roku 737 po Rzymie zbudowanym/ po godności Triumviratus Augustus Cesarza roku 16. Olimpiady 160. roku trzeciego/ dnia 8. Sierpnia na świtanie/ iako to z jednego obławienia wywodzi Durandus lib. 7. cap. 28. & Azor. lib. 2. instit. Moral. cap. 19. quæst. 8.

Dzień podwyższenia S. Krzyża.

Evangelia y Janá Swietego w Rozdziale 12. od wiersza 32 aż do wiersza 36.

Niktore tu pytania fluza na dzień należenie Krzyża S.

24 - 10 - 10 Dzień

Dzień Świętego Mátusza.

Evangelia v Mátusá Świętego w Rozdziale 9. od wiersza 9, aż do 14.

1. Czemu Mátusz S. czasem sie zowie Lewi?

Domyśla sie Abulen. in 9. Matth. quest. 34. iż Chrystus kiedy był v niego ná obiedzie / nazwał go Mátusem / tak Szwłowi imię odmiennone w Pawła / Simonowi w Piotrá / tak też v ten zwał sie przedtym Lewi / á Chrystus nazwał go Mátusem / to jest darowanym sobie od Oycá.

2. Czemu Mátusz bankiet sprawił zostając Apostolem?

Był ten zwyczaj v Świętych / kiedy sie ná osobliwą służbę Bogu oddawali / że swoich przy chlebie żegnáli / tak v syni Elizeusz / kiedy przystawał do Eliaśa 3. Reg. 19. w czym pokazywali radość z nowego żywota.

3. Czemu zaprosił ná bankiet Mátusz publikanow?

Bo to byli przeciwnicy tego z ktorými sie żegnał / ná tymże że radzie z nim zasiadáli / á Chrystus mu też to nádrchnał / aby w nich co dobrego sprawił.

4. Czy godziło sie Mátusowi iść z á Chrystusem Reiestrow nie zporządziwszy?

Lubo zaraz Mátusz porwał sie z á Chrystusem / iednak go wnet do domu Chrystus odesłał aby Reiestrą zporządził / v dom rozporządził / żeby kto przezeń škody nie cierpiał / co

znac

znąć z tego/ że po swym powołaniu/ miał w domu swym
Chrystusa z tego Dżniami. Marc. 2.

5, Czemu *Mátenuß* swoje *Ewányelię* zowie *Księ-
ga Rodzaju Chrystusowego?*

Ewányelia *Mátenußowa* opisuje żywot *Chrystusa* do czo-
wieka. Żywot zaś albo sprawy według sposobu mowy Żydów
stary zowią się *rodzajem*/ tym sposobem mowi pismo o No-
em Gen 6 9. iż był doskonałym we wszystkich *rodzajach* swo-
ich/ co jest we wszystkich sprawach.

6, Czemu *Mátenuß* S, zwykł w swej *Ewányelii*
przytaczać pismo?

Pisał S. *Mátenuß* *Ewányelię* dla Żydów/ y dla tego
przytacza pismo starego zakonu: aby pokazał Żydom/ iako się
Ewányelia z starym zakonem y *Proroctwami* zgadza/ tego
nie czynia drudzy *Ewangelistów*; bo nie dla Żydów pisał to-
rzy się sami na piśmie znali.

7, Czemu po śmierci *Pán*skiej lubo się inni wrocili
do sieci, *Mátenuß* nie powrócił do Cła?

Piotr albo żeby nie proznował/ albo że po *Śmartwych*
wstaniu *Pán*skim nie żywiły go pobożne bratogłowy/ które
żywiły za żywota *Chrystusowego*/ wrocil się do rybactwa;
bo to rzemiasło nie jest niebezpieczne/ ale wrocic się do cła/
byłoby się wrocic do rzeczy pełney dusznego niebezpieczeń-
stwa, Greg. hom. 23.

8, Czemu *Fáryzeusowie* za złe mieli *Pánu* że
przesławał z *Grzeszniki*?

Bo tak się mieli za *Świate*/ że y teść niechcieli z grze-
sznikami

Światli / á osobliwie z PUBLIKACYI / Których mieli za zóšterce pu-
blyne.

9. Czemu Haryzensovie o ten obiad z grzeßniki
nie nie mówili Chrystusowi ále Vczniom jego?

Bo wiedzieli że w tym nie było przeciw prawu Mojżes
Bogiemu/ y tak przed Chrystusem ktorego za bległego w pr
wie/ nie śmieli się z tym odezwąć/ ale tylko Wzniow takto pro
statow chcieli do zgorbenia przywieść/ y od Chrystusa ode
wać.

10. Ciemu Bog woli miłosierdzie niż ofiary?

Stawa te Chrystus miłal z Proroká Wscaśá cap 6. Wsfa-
rá sie dziele ná zes' SłPa/ á miłosierdzie połazuje sie bli-
żnióm i w pot'zbił bżdarom/ z Paó też znać że nas tał Bog
w n'cie w'ł' / że n'ł' dobro n'ao swole m'asne przełada/ tedn'ł
gdoby ofiary Bog niech'ł / nie st'łn' m'łby ley. Levit. 1. 2. 3
4. 5. 6. 7. 8. A nie karalby b'łdy sie Kapłani sie ofoto niey ob-
chod' / 1 Reg. 2. B'ns tedy jest tych słow. R'żey wole mi-
łosierdzia n'ł ofiary; bo b'rsley sie Bogu podobá / gdy miło-
sierdzie czyniemy / m'łł b'edy bez miłosierdzia ofiary odda-
jemy.

II, Czemu Chrystus mówi. Nie potrzebá z drowym
Medyká, gdyż nikt nie jest zdrowy, bez Chrystusa Medyka?

Mowl to Chrystus o tych ktorzy to osobie trzymali/ że
byli zrowemni/ iáko Járzyenshowie ktorzy się mieli za swieter
á takim Chrystus nie zwykł dawać pomocy y lekarstwa swego.

12, Czemu Chrystus zowie niektórych Synami
Oblubienca—?

Stad

Stárzy oni przydawáli Oblubieńcom towarzysow/ iá-
ko Samsonowi lud. 4. przydano trzech siu/ ci sie też zwáli
Synami tego/ ci nie mieli pościć/ pości byli przy Oblubieńcu/
bobytem płowáli wesele tego/ tym sposobem Dóznowie byli
Synami Oblubieńca Chrystusa z Kościołem swym gody od-
prawniaćcegoś

13. *Ná co przymodzi Chrystus. Zle nowym suknem
łatać suknia stára?*

Dáie tám sam záraz przetyne tego/ że gdy do stárey
sukni kto nowa łata przypie/ bazyty ia będzie darta/ przez
to zaś ma sie rozumieć/ że słabych wálch di chowich y eno-
tách/ nie trzebá ciáskiem y trudnym rzeczám obciázac/ áby
sie od dobrego nástrona nie rzucili.

Dzień Świętego Michała.

1. *Czy mája w nichie unioná Aniołowie?*

S. Grzegorz hom. 30. był zdánia tego/ że unioń nie má-
ją/ ale że tenże Anioł rozmaite sie zowie iáko różne sprawy czyni/
lecz pospolitie rozumienie nęy że Aniołowie ná. a názwia-
stá/ iákoż nie pochybnie infy jest Michał/ infy Gabriel/ Rá-
fael/ ale o wiecey unioń krom tych trzech z písma nie wiemy.

2. *Czemu Anioła Strozá potrzebuujemy?*

Lubo sam Bog opáruie wś. siło/ iednáże swa opátr-
ność wykonywa przez inne rzeczy y stworzone/ iáko przez ogień
pali/ przez wodę obmywa/ tak też dusze ne sie iáko Duchá
przez duche Anioły rzadzi y do iást. wrecz dośapienia prowa-
dzi/ bo náją wola dla námiętności zá dobrem ktore ciáku po-

chles

Chlebia/ a nie jest dobrem prawdziwym rądą sie wdąie/ rozum
 sie też często myli/ dla tego iako Dzieci Pedagogą/ tak my
 Anyolą Stroją potrzebnymi/ który iednak niwżym gwałtem
 nie czyni wolności nąszej/ ani też zawięz siedzi/ ale tylko ties
 dy jest potrzebą/ przybywa/. Salmeron. Przez grzech gło
 wiel Anyola iako/ iako przez dym od siebie odgania. Basil.
 in Psal. 33. a kroń wyższy jest godność lubo w Królestwach/
 zacniejszego ma do straż Anyolą. Miał stroja tego y Po
 ganie/ y każdy głowiek zraz od swego wrodzenia. Nawet y
 Antychryst będzie miał tego stroja; bo ma na pospolitych po
 mocach do tego aby był dobrem z chodzie nie będzie/ a mies
 dy tymi pomocami jest straż Anyelska/ ztym y te mieć ba
 dzie.

3. Czy miał Chrystus Anyolą Stroją

Miała Panna Nisw. bo lubo przechodził Anyolę w
 godności/ ale nie w mądrości bodec na ślami Salmeron Chry
 stus Anyolą nie potrzebował; bo nie tylko grzeszyć nie mogli/
 ale za złączeniem sie z osoba Bysła/ są n go Bóg pilnował/
 służili mu iednak Anyeli/ y w Ojczyu Anyol go ciepył.

4. Czemu śirzy Filozofowie Anyolow zwali In telligencyami, iakoby rozumami?

Bo Anyolowie umietyność y mądrość bårzo wielka
 miała/ dla tego zśiem całego Anyolą przez głowy zstży
 dłani máluz. Prezenka wyższy Anyol y ogarnia niższego/
 zna wszystkie rzeczy misteryalne/ iako czter żywioły wiańno
 ściach/ wszystko co na ziemi/ y w ziemi/ wszystkie nieba (kus
 reżności/ wszystkie rzeczy iednak maśli drugiego/ ani nąszej
 nie wie ktorey ma oznaczyć niechce.

8, *Jako potrzebá aby wzgorſzenia były?*

Wiſta wiadomoſć o ſprawách naſzych nie ieſt ich przy-
czyńca; bo idzie za nimi/ lubo od niego a nie przed nim; bo
tu wiadomoſć ieſt w Bogu od wieku/ Eterá Eteráby ſie mo-
gła zażyć/ po ſprawách by ſie naſzych zażywać/ á: co tak
wieć czyni/ to ieſt koniecznie gdy to czyni/ dla tego gdy ſie
gorſzy/ że ſie gorſzy/ potrzebá aby wzgorſzenie było/ á ponie-
waż dobrowolnie ſie wzgorſza/ biada światu od wzgorſzenia.

9, *Jako ſie mamy ſłać ná kształt małych dziełek?*

Apoſtoli poſłali ſie umiawiać Eto z nich miał być
wieſzy/ Chryſtus tedy przed nimi dziećci poſławił/ Eterá nie
dba o te pychy/ y kaſał im być takimi.

10, *Jako mamy oczy ſobie wylupować, nogi obcinać?*

Takiego nogá/ áni oko nie wzgorſzy; bo za wola idzie
Indzia/ zacyz głowie/ wprzód grzeſzyła wola ni; wzięcie.
Mowi to tedy Chryſtus o towarzyszu/ o przyiaciela/ o
czeladzi/ y ten ſens ieſt, być towarzyszem ábo przytacielem/ tak po-
trzebny był iáko oko/ iáko nogá/ ręká/ bys ſie z takim bolem z
nim miał rozſtawiać iáko oko łupiac/ nogę odcinając/ tedy
gdy wredzie do zlego/ koniecznie z nim ſie trzeba rozdzielić.

11, *Jako lepiej wzgorſzenie dajacemu aby był w-
topiony?*

Bo wtopionym być/ ieſt mała nie długo trwać/ á ple-
Eto ieſt wiekniſz/ dla tego lepiej być wtopionym/ niſzeli iść
do piekła.

12, *Jako Anyoſowie ſie nie żenią?*

Włap

Ułapiano Gen. 5. i Synowie Boży/ to jest Aniołowie/
weszli do Coreł ludzkich/ tedyc sie żenia? Odpowiedz rá to/
przez syny Boże nie máta sie rozumieć Aniołowie/ iáko nie/
ktorzy opaźnie trzymáli/ ále synowie Sethá/ ktorzy dla tego
zowią sie synámi Bożymi/ że z ich narodu miał wysiść Mes-
syáš/ á Corełami ludzkimi zowią sie Corełi Kaimá/ uż y duch
zły obemiac złym sposobem/ z nasienia ktorego adźle Indźey
dośćanie/ może mieć potomstwo. Aug. 15. Civit. 24.

13. Czemu zá stárego testámentu Aniołowie przy-
mowali częśc od ludzi, za nowego nie przyjmowali?

W nowym testámentie są przykłády Apoc. 19. 22. w stá-
rym Iotue 5. y ná innych miejscách/ przyćhná tego; bo zá čas
su stárego Naturá ludzka nie była nad Anioły podwysšona/
ale brá nížša/ iáko jest Psalm 8. W nowym záś testámentie
podwysšona jest w Chrystusie.

14. Czemu sie nie godzi oká sobie wymowáć dla
wzgorszenia—?

Bo niét nie jest Panem iáko zdrowia/ ták y członkow
śmórch/ á z tym krzywdę Bogu czyni ktorzy ich Panem uś/
y ni depuśšá ich oddinać/ dźrbá dla zchorá/ia całego cło-
więka/ gdy ináczey być nie może/ a to sie tylko trafia/ w zle-
dem zdrowia cielesnego; bo do dusznego nie członkow odda-
cie nie náleży/ gdyż grzechy y požádlicęści od dusze perva/
Inbo sie przez ciáło wykenywaia. Oddacie tedy nogi/ ábo
wreciecie oká/ má sie rozumieć sposobem duchownym/ iáko sie
czepio.

Dzień

Dzień Świętego Frąciszka.

*Ewangelia v Matuśśa Świętego w Rozdziale II. od wiersza
21. aż do końca.*

W dzień S. Macieja na tę Ewangelia naydzieś pytania.

Dzień SS. Simoná y Iudy.

*Ewangelia v Jana Świętego w Rozdziale IX. od wiersza 13.
aż do wiersza 26.*

1. *Czemu pospołu świeca tych dwu Apostołow?*

*Bo lubo nie lednego dnia y roku y nie na lednymże mieys-
cie tak S. Piotr y Páwel pomarli/ dnia jednák lednego.
Abulen.*

2. *Jáko bárzo mamy sie spólnie miłowác?*

*Ták dálece/ sebyśny y v mżec leden zá drugiego byli got-
towi/ kiedybyśmy náśa dočasá smiercia mogli drugiego
od wiečney wybawic. Cornel.*

3. *Jáko świat miłue swoich, gdyż y światowě
nie náwidza światowych?*

*Ma świat złych światowych w nienawisći/ ále nie dla tego
że żyta wedle światá/ ále że sie mu w czym innym przeciwia-
ta y przeszkoda czynia. Ktoryż bowiem piánica drugiego pi-
iánica/ o to samo że z nim sie vpiia/ ma w nienawisći: slugi
zás Boże zá to samo ma świat w nienawisći/ że nie sa z tymi/
od złego odwodza.*

Dzień

Dzień Wszystkich Świętych.

Evangelia v Matuſſa Świętego w Rozdziale 5. od wiersza 1. aż do 13.

1. Czemu Chrystus na górze przepowiadał Błogosławieſtwa?

Góra ta nie była Oliwna/ iako niektórzy mniemali; bo Oliwna iſt w ziemi Izrael. Jakiż na ten czas Chrystus był w Galilei/ z którym podobno była Tabory iako rzę S. Hieronim/ aleſt ta góra od Kafarnaum na trzy czwarte mile/ ku Zachodowi poſtęca. Adriechem piſe/ iż na ten ſie wstę Chrystus modlił/ i przepowiadał/ y dla tego ſemie ſie do tych czas góra Chrystusowa, na ten tedy porze dał błogosławieſtwa/ a to naſtąpił z dia tego/ że lud iſtoci mógł ſię być z góry przepowiadającego.

2. Czemu Chrystus to kaſanie miał przed gromadą ludu?

Bo w ſobie prawo nowego teſtamentu zawiera/ prawda zaś nie dała ludem/ ale przy zgromedzeniu ludzi ogłaſzając. Mowi zaś Ewangelia/ że Pan na to kaſanie otworzył wſiaż bo to ſię iako by płaſi ſię tego kaſanie kładzie.

3. Czemu Pan ſwą naukę przekłada pod błogosławieſtwa?

Bo ſtarczy Wiedcomie bärzo okolo tego chędzili/ che mogli być ſeſcia oſtaniego na świecie/ albo błogosławieſtwa eorſkie/ ale ſię okolo niego bärzo mylili; bo ie niektórzy w tor

gactwách

gąctwách/ niektorzy w godnościách/ niektorzy w sławie/ niektorzy w dobrym zdrowiu założyli. Nauka tedy Chrystas/ w czym jest prawdziwe błogosławieństwo które na świecie być może/ y dla tego to swoje nauki pod nazwiskiem błogosławieństwa wydał.

4. *Czemu Pogańscy Filozofowie nie mogli się zgodzić na czym jest błogosławieństwo?*

Bo prawdziwe ostateczne ludzkie błogosławieństwo jest nadprzyrodzone/ dla tego różni go wiara nieoświecony dosięgnąć nie może. Dochodzili niektorzy/ widząc iż najbliższe do niego jest w głowie/ która się przez rozum sprężyna/ a jest ośrodek rzeczy na świecie/ że ostateczne błogosławieństwo należy w takim wynajdzeniu Boga/ to jest w contemplacji/ ale iż to nie każdego w tym żywocie potracić może/ y owszem niemu się nie trąfi dośkonale/ a o przyszłym żywocie nic pewnego nie mieli/ tedy y w tym samym do prawdziwego błogosławieństwa nie dosięgali/ y owszem o samej duszy nieśmiertelności powątpiewali. Bo/ naprzód dochodziłi tego/ ponieważ duszą może mieć niektóre duchowne sprawy/ do których ciało nie pomaga/ tedyć też może bez ciała żyć/ y jest nieśmiertelna/ a z ciałem nie ginie. z drugą stronę tego nie przyjmowali. Jeżeli duszą bez ciała być może/ y duch nie jest/ idźż z ciałem to żyć się może/ y jednego z nich zowie głowiecą? Żyż w Platon rozumieli/ że dusza nie jest prawdziwie z ciałem skłączona/ ale tylko nie jednoznacznie sprężyna ciała/ idźż zgięta łódka. Aristoteles pisał/ że dusza tak żyć się wiecno z ciałem/ y prawdziwie jest częścią ciała wiekłą/ ale tak o duszy od ciała rozdzieleniu niewyrozumianie mówi/ podobno swoje w tym nieumiejetność potracił/ że tłumaczył tego Averroes w to głupie wpadł mniemanie. iż we

wszy

wścislich ludźkach tebyna jest dusza; bo zdało mu się/ że gdy-
 by przyznał że dusza jest śmiertelna/ głowicki/ żeby ta śmiertelna
 uczynił: jeżeliby tedy przyznał nieśmiertelność a nieofie z ciał
 tem złączenie/ i tak ma rożnicę z rożem/ bał się aby nie wpadł
 w zdanie Platonowe. Jeżeliż zaś/ to jest prawda/ jeżeli
 że jest nieśmiertelna a przedziś prawdziwie głowicki/ śmiertelna
 wpadł w trudności/ którym ludźki rożem wiara nie znosi
 eniony/ nie wydoła/ a on wiary nie miał; bo zaraz trzeba mu
 było odpowiedzieć na to/ zład się rą duszą bierze/ jeżeli jest
 od wielu/ toć dusz do tych śas liębá ni. sfenżora/ a w liż
 bie zawięte jest pierwszą y wtora zc. a dusza naciężonego gło-
 wicki w tej liębie dusza sfateczna, redyć ni. sfenżora/ co jest przeciw
 rozumowi/ żeby tym samym była sfenżora nieśfenżoność.
 Nie śmiał też mówić al y dusze co raz trze od Zego gyno-
 nie/ boby go zptano/ dla czego sa sfenżora? bo z niego nie
 się uczynić nie może/ dla czego też rozumem samym dośiac nie
 mogli/ aby co z niścęgo mogło być sfenżono. Trzistełis
 dośiedł tego/ że albo w byd'ciu ciała z ciała ma peccat /
 dla tego też za zepsowaniem ciała psuje się; bo co niego za-
 wiśła/ dusza iedną ludźka nie ma ze ciała peccat / y zład
 inad do ciała przechodzi/ y z ciałem nie gnie/ ale iedną nań
 było cieśko; bo gdyby go sfenżano/ zład się rą duszą przycho-
 dzi: jeżeli była w przod nieli była w ciele nieli/ i tak się tedy
 prawdziwa śmiertelna śmiertelna/ jeżeli była od wielu/ to
 nań wzwyż położona trudność nieśfenżoności przechodziła/
 a on żadna miara na nieśfenżoność nie pozwalał/ a radney
 też rzeczy ktoraby oraz była/ nie może być from Zega nie-
 sfenżoner. W stworzeniu też nie nie wiedział. Pytagoras
 aby tedy wśedł trudności/ w inśy cieśki bład wpadł; bo w
 był z iednego duszą/ gdy głowicki umiera/ w drugęgo idzie

gdać wia/ ale do nich serca nie przykładali/ y gotowi ie byli o-
puszcic/ gdyby ich bez grzechu zatrzymac nie możył, y tacy też
sa błogosławieni. Nyssenus. Moga sie też y pokorni roz-
nues przez te wrogie w duchu Aug. Leo. ci bowiem tak w o-
czach Bóżyh posępna sobie iako żebracy w oczach bogactw

6. Ktorzy płaczący są błogosławionemi?

Płaczacy nie są błogosławionymi/ ale gdy płaczą za to
za co należą wielką małą błogosławieństwo nadziei/ zowia-
nie przecie błogosławionemi w ten sposób/ iako Rom 8. zowia-
nie niektorzy zbawionemi przez nadzieję. Płaczacy zaś nie
wszyscy błogosławieni/ ale ktorzy grzechy swoje y umiemy
nie chwali Bóży opłakiwają. Hieron. Basil. S. Chrysost. n.
Matth. hom. 18. powiedział. Kto płacze z małych dzieci/ ale
bo ktorogo z pokornych/ przez cały czas smutku swojego, ani
się w nim miłość zamyka pientedze/ ani cięstość/ nie prą-
gnie sławy/ nie pieczę się nienawistcią/ ną krzywdy nie dła/ od
innych występów jest wolny/ iako ten co się w smutku zato-
pił/ daleko wiecej pro grzechy opłakuje/ iako jest rzecz godna
aby ie opłakiwał/ tedy oddala się od wszelkich występów. Do
tego też błogosławieństwa należa/ ktorzy namiętności Bo-
że cierpić i trzy młota Aug. ktorzy płaczą tęskniąc do i-
bieńców Wyższych Iansenius, a w tym swoim płaczu u-
staje na tym świecie pocieche duszna odnośca.

7. Ktorzy są łaknący y pragnący sprawiedliwości?

Ktorzy dla tego aby cnoty dosięgli wiele cierpia/ postrę-
inne ciała utrapienia ponoszą/ tacy będą nascent; bo kto
dobrze pragnie duchownych, Bóg mu ich hojnie wozila.

Ktorzy ciści Błogosławieni?

III

Cichość

Cichość jest na tym/ przykrości niemu nie wżynie/ a so-
bie od tego wżymona cierpliwie znosić/ y owsem radować
się/ nie przyjaciółom dobrze czynić Cornel. tacy osiągną zie-
mie niebieska. Basil Cynil. S Chryzostom rozumie o tej na-
świeciej ziemi; bo niezgodny y to co ma verćci/ a choćby y że-
go nie ma dosięgnie. S Hieronim rozumie/ iż się nie przez
ziemię mebo ma rozumieć; bo żydom było przez ziemię obiec-
ciana wyrażone/ y w nim z ciałami iako na ziemi mieszkać be-
ślamy.

9, Ktorzy są pokoy w duchu czyniący?

Jako inne cnoty w błogosławieństwach zawarte należą
do duchu/ y miłoby się do każdych przydawać w duchu/ tak y
to życie pokoyu/ a jest wspotieranie się z Bogiem y swym
sumieniem y z bliźnimi: a ięże drugich wieść do tego pokoy-
u/ ci synami Bożymi nazwani będą; bo przez to Syna Bożego
go wrząd czyni, który ludzie z Bogiem pogodził. Cornel.

10, Czemu nie do wszystkich Błogosławieństw przy-
dano. Ich jest królestwo ni. bieskie?

Odpowiada S Augustyn: W wszelkim obiecania króles-
two niebieskie/ ale pod różnemi nazwiskami/ które oney cno-
cie służy/ przy której jest to błogosławieństwo/ a same błogo-
sławieństwa zawierają w sobie cnoty/ co raz porządkiem wyż-
sze a wyższe/ które też tak są złączone/ iż jedna bez drugiej do-
stać się nie może.

11, Iako w utrapieniu może kto być wesołym?

To się trafia Świętym/ bo rzecz która konca swego do-
daje/ w nim odporczywa/ y łocha się/ y radość ma swoją. Kon-
cem życia naszym jest Bóg/ a Święci go na tym świecie nie
moga

możo posiadała y otrzymywała/ zaczęła radość y rozkosz w
trzy maia/ Ktora przechodzi w przykrzenie z utrapienia idace.

12, Czemu sam człowiek od końca na który jest
stworzony, błądzi?

W rzeczach stworzonych te same prosto do końca/ y ścię-
cia swego biegają/ Ktore zjedney są istoty/ a nie z różnych
złożone. Zład kamień który jest sama ziemia towards/ do cen-
trum swego prosto bieży/ ale w których nie jednę istotę jest/
tak te nie tak prosto/ albo nie tak prosto do końca swego
bieżą/ tak pioło/ pachy naderu ic. maia też takim prze-
bieżdy Ktore ie od tego biegu zatrzymują. Człowiek zaś nie
zjedney ale dwóch bardzo różnych rzeczy złożony/ to jest z ciała
y ducha/ zaczęł nie bieży tak prosto do swego końca/ to jest/
do Boga/ takoby był szczerym duchem/ ma też tu temu swoje
od ciała przeszkodę. Poznać zaś idac wedle samego rozumu
możem/ iż Bog jest końcem naszym y szczęściem; bo ten jest
koniec Ktorey rzeczy / do Ktorego ona by nie miała innych
przymiessania bieży/ a człowiek/ im Ktorey ma więcej w sobie
przymiessania błota y zarazy grzechowey/ tym sie bardziej do
Boga oddale/ tedyż znać iż Bog jest końcem człowieka.
Koniec też i sz/ Ktorego gdy co dostąpi staje sie doskonałym/ y
im sie bardziej do niego zbliża/ tym sie doskonalszym stawa.
Do żadney zaś inney rzeczy zbliżając sie rozumem y affektem/
nie staje sie człowiek doskonałym/ gdyż że sie tymi sposobami
mu przybliża do Boga/ zaczęł Bog sam jest końcem człowie-
ka. Znałem też jest koniec/ że w nim pokoy sweo serce nay-
buzie/ a niwężym sie uspokoić nie może. Krom Boga.

13, Iako wiedz, Świeci w niebie, co sie na świecie
dzieje?

Downa test że wiedzą; bo Matth. 22. Już nie z ziemi ale z piekła wywołał Boga Abraham / y wiedział o tym Abraham. Aniołowie są też w niebie racula / kiedy grzeszą potrafią / teby o tego potrafić widzą. Wstąpił w odciełani dusz się zmiłował / górze niey Saul wołał. 1 Reż 8. (usłysz o potrafił / ci nie widzą) y Sowie. też Górze z wielką / 1 Reż 11. 63. nie wiedzą o nas, niechca nas znać / nam się omylił. Wiedzą Sowie co się dzieje na ziemi / naprzód / że umyślnie / trózy śmierć przysiężąc do nich przycho-
dzą A 13. 16. de cura pro mortuis cap. 15. Powtorę / powie-
dzą 13. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

14. Czemu Świeci w niebie Boga nie równie widzą?

Bog ponieważ jest duch / nie może być widzieli przez oko cielesne / ale tylko przez duszne / to jest / przez rozum lubo w ciebie. Iako mówi: to widzenie i z odpięta jest zasług / dla tego iako równe są zasługi / tak y widzenie 1 Cor. 15.

15. Czemu Świeci na ziemi będący, tak gorąco widzieć pragną Boga?

Wedle samey świeckiej mądrości śżeszcie prawdziwe ludzkie nie należy na poznaniu prawdy / dla tego oni Starzy Filozofowie z Mian wchodząc / na miejscach się pustych kryli / od wszelkich się wznosiąc zabaw / aby mogli bez przeszkody karszyć się prawdą. Sam zaś Bog jest prawda najwyższa / która sama rozum nasz może nasycić / y w tej prawdzie poznaniu / ostateczne nasze jest śżeszcie. W tym zaś zwrócić iako po stopniach iakich idąc y / po doskonałościach które w rzeczach

stworzonych widziemy/ do prawdy się też podrośnemy/ po-
 ki w drugim żywocie nie obaży się iaka uś w sobie. Stwo-
 rzenia bowiem są miłotki/ lubo ślepe y niedoskonałe obróty/
 Boga piskności/ dobroci/ naderci/ wfa d mienności etc. y dla
 tego nie spoforze jest serce nasze/ po ki swej doskonałości nie
 dostąpi/ Kto a uś w doskonałym ony prawdy poznamy/
 a także rzecz niedoskonała ciągnie y tępi do swej doskona-
 łości y dla tego też y serce nasze do swej doskonałości ciągnie/
 Kto jest w poznaniu własnym Boga/ a iż uśfienie się przyro-
 dzone/ tym bliżej poś uśf. / im bliżej jest tre u swego/ za-
 tym idzie/ że kto d sferale w stworzeniu ynie Boga/ tym
 bardziej pagnie samego w sobie obażyć/ a iż Świeci przez w-
 znawanie Boga w stworzeniu/ bliżyli się ku Bogu/ a dla tego też
 goraco y tępiwie kłócia się do poznania samego w sobie/
 aby nasz rozum w oney prawdzie iako w swym centrum sta-
 nał/ do którego zaś dby/ inż sobie stworzenia nie maży; bo
 stworzona rzecz względem niestworzoney nie nie uśf/ y nie
 maż nie w stworzeniu co by się sposobem zaciercyfym nie na-
 domać/ y czego by widząc Boga nie widział iśmier niż liedy-
 by na to samo patrzył/ ponieważ w Bogu rzecz iśda lef sym
 jest sposobem/ niżeli iama w sobie. Rozum też doskonałym
 stać się Boga widząc; bo im do wielkiej prawdy przynika/ tym
 bardziej mu doskonałości przybywa.

Dzień Zaduszny.

Evangelia v Jana Świtego w Rozdziale piątym.

1, Czemu trup Lázárow s mierdział?

Lubo mi po Lázárowey śmierci d i ctery było, prze-
 coby tego ciała tak prędko zaśmierdnąć się nie miało; bo ży-

dzi zwaſzają bogactwach / iſci ten był Łazarz / bałſamowali.
 Ale z drugiey ſtrony to ieſt / że kiedy ciało chca dochować / wna-
 trzoſci z ni b wzięcia, a w Łazarzu zoſtawiono / zaczę-
 mian że go Siſtre proć nie dopuſciły maiać nadzieie / że go
 miał Chryſtus wſcieſić / Próżna zaś ona ieſt barzo goraca.
 zaczęła ono ciało złoſzone caſtem muſiało ſie przedo zaśmier-
 dzać.

2. *Leżego Chryſtus Wozniom Łazarz a rozwi-
 ząć kazał?*

Woble zwożeniu tamtego w ſiſtonty był Łazarz w prze-
 ſcieradła / Ktore z wierzbu dobrze pomiazane były / aby ſie
 nie rozwiły / te tedy kaze Chryſtus rozwiżować, aby roz-
 ſiezniaćy dotykał ſie ciała ożmionego / y tym ſie bierzey ieſ-
 ſe o zmartwychwſtaniu wpcwnili.

3. *Czemu Martá pogrzebli Łazarz a?*

Teili ſie ſpodziewała że go miał Chryſtus wſcieſić / toć
 nie było po pogrzebie / aleć w 3900 w 3930 był / że wma-
 rych nie dłuży w domu chowano / ale zaraz nadziutry do gro-
 ba ſkłodzono / a nie wieziała też ſapewne Martá teili go
 wſcieſi Chryſtus / a bo teili ſie też mocno ſpodziewała / że
 dy też y to trzymala / że grob wſcieſzeniu nie przeſtadza.
 Cornel. Wóym obaż iſto Bóg na dobre zwoły dypaſzć
 utrapienia / a przytym dacie mu nadzieie poćiechy od ſiebie / a
 gdy od ſwiata nie ſie nie ſpodziewała / dopiero ich ratuje.

4. *Czemu Martá o przyſciu Pańſkim Mágda-
 lenie powiedziała?*

Zeſzło ſie było wiele żydom na pogrzeb Łazarzom / Mar-
 ta tedy wſtyſawſzy że Pan przychodzi / na ſłonie o przyſciu
 Pań,

pánštim Sietrze pomláda; bo sie obawia/ góby przy Żydádo
radość z tego przysnia potażála/ żeby sie na nie Żydzi nie oba-
rzyli. Cornel.

5, Czemu Pan zturbował się nąd Lázárzem?

Bo dla zedow dopuścił Bóg Leżarzowi umrzeć / z cze-
go tak wiele prosiło płaczu w Siostr / ná to bowiem rmarł /
aby zedowiska niewierność cud cł to w szpesczenia tego oba-
czmy / była poheńbiona. Tolet litował się też náó złościá
ludysá Pan; bo mu przysmarowali. Czemuż go nie jáchował
aby nie umarł.

6, Czemu się Pan o grobie Liżarówym pytał?

Wiedział Pan dobrze, że dy Lekarz leżał // ale ná to się pytał
o grebie / aby się tym Gdalem więcej zcześnie / ktorzyby ná end
párzáli v pilniwego vrazáli. Aug.

7, Czemu Pan głosem wielkim ná Lázárzá zá-
mólat?

Bo podobno b'ędem Pog. n'ęsim ná ten čas byli żydzi
z'ázeni, rozumielac że dusze p'rzy ci'łach w grobie zc'stáa/ i ym
tedy Pan w'stanem dale znáć/ iż dusza Lázár'owa g'dzieś d'á-
leko była/ Theophilact dia tego też imieniem w'stanym ná Láz-
zar'á w'sta/ żeby nie rozumieli/ że cudza i'aká duszá w ono ci'ł-
o w'sta/ i'akó to mogli rozumieć z náuki Pytagorewew/ Pro-
re w'sta/ że po z'martych duszá do innych ci'ł w'chodzi/ á mie-
dzy żydy na ten čas Pogánistie sie b'iedy z'á'uwały/ g'dyż byli
pod mecz Pogánistwa Cornel.

8. Czemu Żydów wiele ten cud obaczyszby poszli
do Faryzeuszów i

20

Bo nie uwierzyli aby to cud był prawdziwy/ w złym posłali do Św. Józefa/ aby z tej okazji i tak potwarz na Chrystusa wymyślił/ y Panu ludzi w nienawiść wprawił. Rupert. Albo też aby Pana oskarżyli jako swierozradcę/ oskarżyli iż grob umarłego otworzył Theophylact. jakoż też w Brocie potym z tej okazji sebrali ród Św. Józefowic, aby Chrystusa zabili/ ale y Łazarza chcieli zabić.

9, *Czemu nie same siostry szły do Chrystusa oznajmując o śmierci Braterskiej?*

Marta y Magdalená gdy widziały Łazarza Bratá swego go śmierci bliskiego posłaly do Chrystusa to mu oznajmując/ sama nie szły/ bo nie przestalo odchodzić Św. Józef umierającego/ Chrystus też był na ten czas daleko/ a białym głowom nie przysło sie drogami bawić/ Chrysoft.

10, *Czemu Pan o chorobie Łazarzowej mówił że nie była ku śmierci?*

Bo choroba ona Bog zpuścił/ nie ná to żeby Łazarz przez nie y naraz do łona s wiatá/ ale żeby Chrystus w przeświadczeniu tym iż ego moc w ławia; bo wielu z tym cudem w Chrystusa uwierzyli/ jakoż sie niżej z teże Ewangelii y po Ezechielu y Olsarzu Chrystus nie zaraz poszedł do Łazarza/ ale pojechał aż y nów/ y to y niczgo nie zaraz wprześli/ ale pojechał aż ciało pśw. Józefu przysło y śmierdzielo/ bo y z dół mogli mówić że Łazarz tylko był omdlał/ a nie umarł prawdziwie. Działow r. 3 y nocni w wierze; bo im powiedział daleko od Łazarza bić/ tedy Łazarz umarł, żadney o tym ludzkiej wiadomości nie miałac.

11, *Gdzie tym czasem była dusza Łazarzowa?*

Tych

Tych ktorzych ma Bog woła w Przecież/ albo w Czysta za ich grzechy stanowi/ jako był Piotrowin/ Ktorogo w Przecież S. Stanisław/ albo na innym miejscu/ jeżeli dusza godna by była potępienia/ ale do piekła nie poszła; bo z tamtąd niemógł powrócić/ z by też już tych ktorzy w niebie byli wracał do ciała na mizerię/ nie jest do podobieństwa.

12. *Żad znać iż dusze są nieśmiertelne?*

Bog jest prawdziwy/ y żadnego bez Parę/ żadney enoty bez zapłaty nie opuszcza. Ciału zaś na tem świecie zł. m. się dobrze powodzi/ a dobrem być może/ a gdyż trzeba aby to Bog na drugim świecie nagradzał/ a nagradza by nie mógł kiedyby dusze z ciałem ymierały/ tedyć musia być nieśmiertelne.

13. *Czemu w Czystu samą duszą cierpi, gdyż z ciałem grzeszyła?*

Tęda się z jednej strony, ponieważ ten ma być Parą y Pro przestęp/ a człowiek grzeszył nie duszą/ tedyć miałby złożyć to jest duszą z ciałem/ a nie samą duszą karana. Na to tedy jest odpowiedź. Jaki nie czyni chyba z duszą złączone/ tak też y cierpieć nie ma/ jeśli z duszą nie będzie złączone/ a gdyby by do niego nigdy nie była przyłączona do B. / nigdyby cierpieć nie miało. Przyłączone zaś do duszy teraz być nie może; bo gdyby było śmiertelne/ zginełoby/ gdyby nie śmiertelne/ byłoby oraz nieśmiertelne/ a zaś dusza jest początkiem złego albo dobrego; bo to czyniemy dobrze albo źle/ co w przodzą c. nie znamy przez rozum/ ten zaś albo jest duszą/ albo może duszą/ a zarym też potrzeba aby dusza w przod chwali albo mał doznawała.

14, *Czemu teraz nie czuienty przykróści z tego
że Boga nie widziam, a dusze po śmierci wielką cieś-
k się ponoszą?*

Bo za żywota nie testowaliśmy do tego sposobu/ abyśmy Bo-
gą widzieli/ po śmierci zaś dusza wynawa/ iako to wielkie nie-
szczęście nie być w swoim centrum.

15, *Czemu większa męka Czysta niż na tym
świecie?*

Bo na tym świecie duka/ i tóra i si lednat pożytkiem
wszystkiego czucia/ nie od rzeczy materialnych nie cierpi/ na
drugim ogień materialny cierpi/ na tym świecie jest człowiek
śmiertelny/ dla tego nie bardzo wielkiego cierpieć nie może/
bo by umiał/ dusza zaś jest nieśmiertelna dla tego może
ponosić/ którychby ciało nie znosiło/ y ponosi.

16, *Czemu odchlań w ktorej byli Oycowie zwala
się łonem Abrahimowym?*

Łonem Abrahimowym zwala się/ iako znać Luc. 16. Ale
lubo w Łacińskim mowi się Sinus Abraham, to słowo sinus, nie
zaawże znaczy łono/ ale znaczy też miejsce podziemne. To
miejsce zaś zwato się Abrahimowym/ iż on od wiary osobliwie
sławny w piśmie/ a miejsce tamto było dla samych wiernych/
Abrahim bowiem pierwszy oddzielił się od niewiernych.

17, *Na co nieś? Aniołowie dusze wiernych do nie-
bá, ponieważ same tam zaś mogą?*

Do tego aby dusza z miejsca na miejsce iść mogła/ trze-
bá rozumu ktorymby się rzadziła/ trzeba woli aby to chęcia/
trzeba siły do ruszenia się z miejsca/ a to wszystko ma dusza/
tedy

c. d. samá t. c. może/ a záčím nie z potrzeby lástiev Anjeloſow/ ale
duſie /rowádza/ ale tylko aby ten czeſć uczynili.

18, Czemu Chryſtus imieniem miánuje Zmarſe-
go Łazarzá á nie Bogacza?

Odpowída S. Gregorz hom. 40. in Evang Bo Bog zra-
p. ſoimich w bogich/ á p. ſſnych bogaczow ináć nie chce Do-
t go nie ma tego Bog zwoyſzám aby imioná poręptorych brał
w oſtá ſwoie.

19, Czemu Bog umártych nie poſyła do żywych
aby ich wpoſiadał?

Boby to nie nie pomogło/ bo mamy przykłady/ że iuſz
bo umarli żywych wpoſiadałi nie/ ſie przez to nie wpoſiadałi/ y
Łazarz Ioan. 12. zmarłych wſtawił bez pochyby o wiele zez-
cz. z dom wpoſiadał/ á to nie tylko nie pomogło/ ale go i eſſ-
ze ſwodzi zábić chcieli.

20 Czemu ſie Bog nie zowie Bogiem umártych ále
żywych?

Mowl Chryſtus Luc. 20. że Bog nie ieſt umártych/ ale
żywych/ ale ná tym mieſcu odpowída Sádnceuſſem ſw. dow-
ſm. Zet. tylko/ Prozy trzymali że duſia ginie z ciałem/ y
f. iſz ich z piſina zbíłá mowiac: w Piſmie ieſt nápiſano / że
Bog ieſt Bogiem Abrahánowym/ Izákowym/ Prozy dani o
pomárli/ á iezeli teraz niemaſz ani duſie Abrahánowey/ ani I-
zákowey/ tedyc ieſt Bogiem ni-ego / co ieſt ſz. r. y ámich.
A iezeli iáſ prawdziwie ieſt Bogiem Abrahánowym/ tedyc du-
ſie Abrahánowá żyje/ tedyc duſie nie gina z ciałem/ y tym (po-
sobem Bog nie ieſt Bogiem umártych/ ale żywych.

21, Czemu Chrystus Matth. 8. umarłego każe
grześć umarłym?

Umarłych bowiem zowie będących w grzechu niewierności / którzy się na przepowiadanie Chrystusowe nawrócić niechcieli / a byli śmiertelnie potrzebni umarłemu / tym poleca pogrzeb umarłego / a temu który się nawrócił każe zaraz iść za sobą nie wdając się w sprawy niewiernych.

22, Iako się Kościół na Mszy załobney modli za
umarłe prosić, aby ich piekło nie piżarło?

Prośba ta zda się niepotrzebna / bo zaraz przy śmierci Ráiiego stanął dekret y idzie albo do nieba / albo do Czyśćca / a za takiego nie trzeba się modlić; bo from tego niepochybnie piekło go nie potrze / jeżeli się też do piekła dostał / to mu nie pomoże modlitwa. Aleć się ta prośba odprawuje / ma rac na przyrzeczenie Bożie wzgląd; bo widzi Bóg / iż za tego człowieka po śmierci modlić się beda / aby go nie posłał do piekła / y miłostwie dźie tego / zżłania się że go po śmierci nie posle / dla oney modlitwy / Kora będzie po śmierci tego.

23, Iako się godzi przed powietrzem wchodzić,
ponieważ mamy się zdawać na wolę Boga, a z woli
Bożej pochodzi powietrze?

Kądzi Apoc. 18 Anyot wychodzić z pośród ludzi / gdy ich Bóg chce karać / aby dobrzy ze złymi nie zginali. Wypro-
wadził też Anyot Lotą z Sodomy / gdy ją Bóg chciał zaga-
bić / zaczęł godzić się przed głodem / morem / y innymi plagami
mi Bożymi wchodzić / y owsem sam się zabił y kusi Boga /
Pro bez słusney przyczyny zostaje w takich niebezpieczeństwach.
Bo lubo wiemy że chce Bóg karać / nie wiemy tédnái kogo z

nas/ y nie wiemy ná tego zsyła ono powierze/ Inaby rzecz
była/ gdyby nam Bóg oznáymil/ że nas á nie tego innego chce
kárác.

24, Czemu umártych w Kościele grzebią?

Czynia to częśc ciałom zmártych/ iż przez Chrześ y inne
Sákramenta są nieiáto poświęcone/ y stały się nieiáto mie-
skánem Ducha S. á Głontami Chrystyscemi/ y nażyńsá-
mi ná częśc tego wybrányi. Umárty też (byle nie był wy-
plety/ albo w idánym grzechu umárty/ á takich się ná młeyści
świecym chować nie godzi/) iest wczęstnikiem ofiar y mo-
dlitew które się w Kościele dzieia. Dla tego też z świecá-
mi grzebiá/ áby się przez to wyswiałczyło/ iż w wierze y miłó-
ści Bożej pomarli.

25, Gdy człowiek zie człowieká zjedzony w któ-
rym ciele powstanie?

Głód zbyteczny przywodzi do tego że człowiek y ludzkie
mu ciału nie przepuści/ zjedzona zaś rzecz w jedzącego obraca
się istote/ zczym zjedzonemu nie będzie dostamáto ciała/ w któ-
rymby zmartwychwstał. Odpowiada ná to S Aug. lib. 22. de
Civit. c. 20. że do zjedzonego wroci się ciáto; bo y tego kto-
ry le zjadł/ tylko było pozyczánym sposobem.

26, Czemu Chrystus idąc wskrzeszác Lázárzá
mowi. Czy nie dwánaście godzin iest dnia?

Dá to przytoczył o dniu Chrystus/ iż iáko dnia godzin
dwánaście dano człowiekowi aby w nie pracował/ iák Bóg
dát Chrystusowi lat trzydzieści pułczwartá/ áby przez nie pra-
cował okolo zbawienia nášego/ których mu lat nié wiać nie
mogł/ á nos po nich śmierci nášąpowiáá. Ang. Chrysof. tym

tedy cieſzy Vſnie gdy ſie bał Żydow/ że im nic złego nie w-
ſynia poſi Panzym.

27. Czemu S. Tomaſz mowi. Podźmy y my á
z nim pomocyimy?

Podązule przez to S. Tomaſz wolka miłość przeciw
Chryſtowi/ bo wiedzac oſłoſci Żdowſkiey przeciw Pánu/
widia/ że ſe Paſedł oo Żydow/ myſlił ſobie iż go tam co
złego poſtęć mógł/ y t. k. Apoſtoloro upomina/ áby odwa-
żnie ſli z Chryſtá n. by też v. v. nie áć przyſtlo; bo nie grozi
m ał t. g. co Chryſtas powoziá. 3. go nie poſtęć nie miá-
to, Cyrill.

28. Czemu ſe Chryſtus zowie zmartwych wſtaniem?

Bo on nam przez meſe y ſm. erc ſwoje wyſtąpił zmar-
twych wſtanie.

Dzień Świętego Marcina.

Ewangelia v. Łukášá Świętego w Rozdziale II. od wleſſá
31. až do 37.

1. Czemu Chryſtus rozum náſ do ſwiecy przy-
rownywa...?

Bo gdy ma człowiek oſo zaráżone/ ſpraw ſwoich dobrze
odpráwować nie moze/ bo takó ámleć w nocy dom oſwieca/
á iſz. ze bórſtaw rozu n/ ád. 318 ſwiece zgaſa/ albo ſe oſo
gáćm/ głowiek nie wie z. g. ſe iſz/ toż iſt/ gdy rozum ſta-
nie ſe ciem n/ á to ſwa náu. e. O. iſt. ermie przećw takó n-
ſtaw/ takó v. 3. S. Chryſtoſom/ ádore Jadaſá zalep. to. ze
Páná

pan przedał/ bo troche przed tym Pan mowił. Nie Starb
ci s. bie na ziemi/ gdzie wąż starb/ tam y serce wąż. S. Gre-
gor. Na Zianz epist 18 przez oko rozumie Przetozone Bożel
ne/ ktorzy kiedy dobre/ wstępił lud iśny/ y z rad ta Ewán-
yelia słozy S. marcinowi/ aż też y z rad słuzi/ że go ślepstwo
nie zaślepilo.

2. *Jako światło w nas może sie stać ciemnościami?*

Światło nie staje sie ciemnościami/ kiedy dobre y świe-
tace rzezi. czynimy z tym umysłem; bo taki rzezi nie, już sie
w zły obraca.

3. *Czemu gdy oko proste, wszystko ciało światłe?*

Intecyia doł ta słych spraw w dobre nie odmien'a/ kto
ta sie tu przez oko rozumie/ ale sprawy dobre czyni liy sermi/
a te! torchy nie były ani złymi/ ani dobrymi/ obraca w dobre

4. *Jako jeżeli złe oko będzie, wszystko ciało cie-
mne będzie?*

Tym sposobem. Jeżeli rozum zły koniec sprawom zaś-
mierze/ wszystkie sprawy złe będą pochwały niegodne. Zle
zawsze oko/ kiedy zły koniec albo luba koniec dobry/ przez złe
fizodki do niego zmierzamy.

5. *Jako sie ciemnym oko staje?*

Rozumu naszego wrzeczch zbawiennych światłem jest
wiara/ która gdy kto ślaci/ światło gubi/ y nie wie jako sie
sprawować/ y chodzi jako ślony/ bo Psalm 17. Bog oświeca
świeca nas/ to jest rozum nasz.

Dzień

Dzień Ofiarowania Najświętszey Panny.

Evangelia y Lukasa Świętego w Rozdziale II. od wiersza
27. aż do końca.

1. Który Káplan przyjął ofiarowaną Pannę Najświętszą?

Kiedy roż trzeci żyła swego Panna Mała, odwróciła się/ zaprowadzona była od swych Rodziców do Róścieka Salomonowego/ y tam pod zawiadowaniem Kapłanów/ przez lat żyla iedenaste/ aż do oddania Józefowi. Kapłan na zaś tego krory Panna w Róściele przyjął/ imię było wedle Epifaniusza Konstantynopolitego Jodan/ albo Baruchiasz/ a ten był Dziec z Zachariasza/ y przyjął/ że potym ofiarowaną pomarli Rodzicy Panienscy/ Joachim młodsze lat 80. Anna zaś 99.

2. Która Niewiasta zaważiła. Błogosławiony żymot co go nosił?

Dom iłiła się ni krory/ ale o tym nie w piśmie S. nie ma/ i to była z Michell/ Rzebnica Młody Mgdalec/ y dła tego i Panna swa od 3000 wiece pierzinała. Ta potym Pann swidey żymot spisał.

3. Czemu Chrystus mowi. Tawsem błogosławieni którzy słuchają słowa Bożego?

Nie prze tego Chrystus/ aby był żymot błogosławiony krory go nosił/ ale tylko to mowi/ że błogosławieni krory tego słowa słuchają. Bo Młoda być Boża/ jest dar szery/ krory

ktory jsm przez sie nie czyni swietym. Sluchac zis siena
 Bolego/ y pilnowac go pelniac / czyni Swietym/ y jwa et
 religioznie dacie. A do tego jedney sie osobie doszalo bracia
 Bozcy/ a siena Bolego wysley sluchac maga / w czym ciebie
 Chrystus te wierzys/ pokazujac iey/ iako tez y ona blos
 goszczona byc moze. Cornel.

Dzień Świętey Katarzyny.

Evangelia iako o Panne Męceńnicy, tamże pytania
 na nie położa.

Dzień poświęcania Kościoła.

Evangelia w Łukaszu Świętego w Rozdziale 19. od wiersza
 1. aż do wiersza 11.

1, Czemu napisano iż Zachęś był bogatym?

Powiedział Chrystus iż bogatemu wnieść trudniej do nieś
 bdy/ anżeli wielbiadem przez wcho iżelne Matth 18. ocoż tu
 wielbiada tego przeprowadza. Zachęś był Żydem/ a zda
 wna przegnal miłoseć P. nā/ że o nim dziwne rzeczy słyszał/ ale
 go wprzód Pan obaczył niż on Pāna; bo niśt nie cbać Pā
 nā/ nā tego wprzód Pan przez lasz sowa nie wexrzy/ y do sie
 bie nie pociągnie.

2, Czemu Pan Zachęś imieniem własnym zawołał?

Bo zna Pan swoje owce/ y po imieniu ich woła. Za
 chęś po smartowchwałaniu Pan. Pān przysłał do S. Piotra,
 iako piśe Clemens Rom. lib. 1. Recognit. y od niego poświę
 cony

cony ná Blisupstwa w Cesareley Pálessynstiey/ y dla tego Pan
teżże w ten czas owca swoje poznał/ y z imienia zwołat.

3. Iakie było drzewo figowe ná które Zachęus
wstąpił?

Nie było właśnie figowe/ bo te zowie Ewángeliści Sy-
comoros, iakoby rzekł: Figá morwowa/ á takiego drzewa do-
syc w támrach trádach. Dioscorides ie w ten sposób opisuje.
Jest drzewo wysokie/ liście ma morwowe/ owoc rod i iako
figi/ ale nie smaczny/ y ten sie nie zgátazeł/ ale z samego drze-
wa wypuszcza ná tštalt guzew do niego przewlepióny/ á lus-
bo owocowi figowemu podobny/ iednak w sobie nie ma ślar-
nek. Rodzi to drzewo cztery ráze do roku/ y czasu gledu lu-
dzie sie nim żywią. Drzewo tego zwierzechna skorke ostrym ká-
mieniem przerywá/ y soń wypływa, ktory zbierają y suszą/
y przećw truciźnom używá go.

4. Iako zbáwienie stáło sie domowi Zachęus-
wemu?

Gdy wstąpił Zachęus y drudzy też tego domowi prze-
stáli. Cztałożá te Ewángeliści ná poświęcanie Kościoł/;
bo gdy Kościół świeca/ domowi owemu stáło sie zbáwienie/
bo go świeca dla zbáwienia ludzkiego.

5. Czemu Kościół zowie sie domem Bożym?

Naprzód iż Bogu ná cześć oddány. Potmore/ iż w nim
Chrystus w Nasz. Sakramencie przemieszliwa.

6. Iako iest Chrystus w posrodku tych którzy są
w imię iego zgromádzeni?

Jest Chryśtus między rąkami Matth. 18. w Jmie Jás Chry-
 ſusowe zebráni ſa/ ktorzy ſie pod rządy tego poddali/ tego u-
 mienia wywierać/ godne Chryſtusa czynić ſprawy. We ſzodo-
 ku 306 tych iſt Chryſtus oſobliwie; bo względem Boſtwá/
 teſt wſzedł/ wyſłuchyma ich/ iſt im ná pomocy/ wzbudza
 do dobrego. Ale ponieważ iſt Boſtwo wſzedł/ tedy teſt y
 ludzka naturá. Procz teſt z Boſtwem złączona? Natura ludz-
 ka z całym Boſtwem iſt złączona; bo iſt nierozdzielne/ á ģe-
 ſci nie maiać/ za ģym nie mogła ſie z ģeſcia tego łączyć/ a z
 ģeſcia nie łączyć/ ále ſie nie złączyła z Boſtwem wſzedł/
 gdzie iſt Boſtwo/ leć tylko wzmocnić Danner; bo gdyby ſie
 była wſzedł złączyła/ złączyby ſie ná ten ģás Mátki nie tyl-
 ko ludzkiej ále y bródzcey był Chryſtus narodził/ za ģym iá-
 ko ſie nie złączyła wſzedł gdzie było Boſtwo/ tak też nie iſt
 wſzedł/ gdzie iſt Boſtwo.

7, *Czemu ná wschod ſłońcá Koſciół buduię?*

Bo Ray był ná wschod ſłońcá ktorý Wzrósł niebieſta
 znázy. Chryſtus też ná wschod ſłońcá wſtąpił do niebá/ Pf.
 67. Tłá jad też przyjdzie od wschodu ſłońcá/ iáko z rozdz. 24
 Matth. Wycowie Świeci rozumieia.

8, *Czemu kupczacy w Koſciele Chryſtus zádá-
 ie, że Koſciół obroćli w iáſkinia Lotromſka?*

Bo Lotr iſt ktorý komu co tego iſt wydziera/ á to ſie
 traſia w kupiectwie dla zdrać rożnych/ przdawano też tam
 w Koſciele drożey ná ſłuſność/ y tym ſpoſobem rozbiano
 kupuaczych. Zbiegali ſie też złodzieie iáko zwykli ná mieyſce
 rągow/ y tym ſpoſobem Koſciół obracał ſie w iáſkinia Lo-
 tromſka.

TRZECIA CZĘŚĆ PYTANIA.

Ná Ewányelic Świętym pospolite

*Ktore też już po wielkiej części w Niedziele y Święta
wyłożone?*

Dzień Apostołów.

Ewányeliá w Máteusá Świętego w Rozdziale 19. od wiersza 27. aż do końca.

1. Czy mieli żony Apostołowie?

Ponieważ Piotr S. miał Swiętce Matth. 8 Marci 1. tedy miał y żonę/ o ktorej piśe Clem. Alex. lib. 7. strom. iż potym została M. Genesca/ y Piotr S. ná Smierć iá prowadził/ y wmacniał. O tymże tey męczeństwie piśe Euseb Cęsar lib. 3. hist cap. 30 przódáie Metaphrast iż tá żoná bylá Corrá Aristobula/ bratrá S. Barnáby. S. Jan żony nigdy nie miał: toż powiáda Epiph. hares. 58. o Jáku bie wielkym/ hares. 78. toż o Jáku bie mnieyszym/ toż o Jędrzeiu Metaph. in vita S. Petri. a náó to/ Hieron. lib. 1. contra Iovinian c. 14 náucza/ iż tylko sam Piotr ze wszyśkich Apostołów był żonáty

2. Czemu Ewányelia nie wszyśkich Apostołów opisuje powołanie?

Tylko powołanie opisuje Piotrą/ Jędrzeiá/ Jáku bá/ Jęná/ Máteusá/ przy tych bowiem powołaniu/ stało się co osobliwego/ nam do náuczi służące; bo gdy Piotr y Jędrzey śięci

ci opuścić wsi/ wstali się za Pánem. Pan ich oblecał wżynie
rybołówkami ludzi/ która się obietnicą do wszystkich Aposto-
łów zciągała Jakub z Janem Oycą y łódkę opuścili/ co wy-
rażało doskonałe światła opuszczenie. Mátews cła odśedi/ w
czym się pokazało że y bogatymi Chrystus nie wzgardził.

3. Czemu się Apostołowie zowią Apostołami?

Słowo to Apostolus, z Greckiego znaczy/ Poślanca. Wży-
wali też Żydzi tego nazwiska/ y dawali je tym którzy zświa-
dali/ na radzie znaywższym Baplanem/ iako napisał S. Epi-
phan. haes. 30. tćżże pisał ten Baplan na Komissyie/
na zbieranie podatków Kościołowi należących/ iako o tym
jest Baron. tomo 1. ann 32 a tak z obu tych miar ci Vénio-
wie Pánscy zowią się Apostołami; bo je posłał aby po całym
świecie nętkę roznośili/ z nim rą sódzie ostatnim zśiadali.
Miedzy Apostołami iz pierwsi Piotr/ y z tad znąc/ że wży-
scy Ewangelizowali gdy liła Apostoły/ napierw kładą Pio-
tra/ y to też znąc/ że wżycie piatego liła Filipa/ wżycy
dziesiątego Jakub sęna Alferbariego/ wżycy Judasá ná
koncu kładą: około innych porządku jednego nie chowia.
Sam Jan S. nie o tym porządku nie pise. Dziśte Aposto-
łie około trzech pomienionych Apostołow zgodzili się z E-
wangelistami/ ale Judasá nie wspomnieli.

4. Czemu Chrystus zaraz ná początku swego prze- powiadanta przybrał Apostołow?

Cześcia aby się nauki jego wużyli/ cześcia aby świad-
kami ożywistymi spraw y cudow jego byli/ które potym opo-
wiadali.

5. Czemu Chrystus prostych ludzi ná Apostolstwo powołał?

Żeby

zeby świat wiedział iż nie przez naukę iaką albo wymowę
ludzka do Chrystusa pociągniony. 1. Cor. 1. y żeby Apostoła
wie/ kiedy wielkie czynili rzeczy/ nie sobie przypisować nie
mogli. S. August.

6, *Czemu dwanaście obrał Apostołów?*

Chrystus chciał w nowym testamencie zostawić podob-
ieństwo starego/ w starym zaś wstąpił lud poświ. od dwu-
nastu Władców/ tedy też y w nowym chciał aby od dwu-
nastu Apostołów wszyscy wierni początek mieli.

7, *Jako jest dwanaście Apostołów, ponieważ trzy-
nasty Matyas, czternasty Paweł, piętnasty Barnabas?*

Bo Chrystus sam tylko dwunastu ze wszystkich Władców
wybrał. Ktore Apostołami nazywał Luc. 6. a inni po śmierci
Chrystusowej przybrani. Matciey wstąpił na miejsce Judas-
k. Paweł y Barnabas iakoby dla samych tylko Pogan o-
bronę/ bo iakaz do nich obróceni/ gdy i szę drudzy w ziemi ży-
domiści zostawali. Tamci dwanaście świat między sie po-
dzielili, a Paweł y Barnabas żadney części w tym podziale
nie miał/ y przy powołaniu gdzie ich sam Duch S. prowadził/
zażym ci dwaj mają swoje rozność od innych.

8, *Czemu Pan Iudasá wziął na Apostolstwo?*

Zwał się ten Iudas Iskariotem/ iakoby mężem/ z Miał-
ská Kariot/ ten samże był złym słowicielem/ iako napisał A-
bulen. quest. 43. in 10 Matth. y Rupert. lib. 12. in Ioan. y tak
złym zostając cudi żył. Caryl. hom. 25. iż też niekto-
rzy rozumieją że był dobrym kiedy go Chrystus obrał/ obie-
rał zaś Chrystus na zwierzechne y iakwne tylko sprawypatrac/
w ktorých się on chwalebnym pokazywał; bo mu przypisuje
hypo.

hypokryta/ to jest zmyślanie świątobliwości. Jeżeli tedy
 Judaś był dobry/ to go Chrystus słusnie iako dobrego os-
 brał/ lubo wiedział że miał być napotym złym/ iako stworzył
 Anioła/ Adama/ wiedząc o nich/ że się potym mieli stać zły-
 mi/ albowiem Bóg wiecie tego sadzi co na ten czas w głowie
 tu narodził/ nie co potym będzie. Jeżeli zaś był zły Judaś/
 tedy iako S. August. lib. 10. de Civit. cap. 49. napisał. Na
 to go naprzód obrał/ aby się ludzie nauczyli ponosić y złych
 Przeklętych w Kościele. Powtórę/ aby Chrystus obaczy-
 wsty tego dobrowolna złość/ tej tego złości dobrze używa-
 jąc meks swo przez nie wykonał.

9, Czy może się też która białogłowa zwąć
 Apostołem?

Może/ bo S. Paweł Utwierdził Junia Rom 16. zowie A-
 postola. na co S. Chrystom napisał. Bawem iako była ma-
 drość tej Białogłowy/ że godna była/ aby ią nazwano Apo-
 stółka/ aleć to coś było osobliwego; bo tenże S. Paweł kaze
 niewiastom milć w Kościele/ Apostołem zaś należy być
 w Kościele.

10, Czemu Chrystus Woznie wysyłać na prze-
 powiedanie, zakazać aby z joba workom nie nosili?

Aby się lud nie domyślał/ że mieli za swa praca iakiey
 zapłaty potrzebować/ to przecie brać mogli czego im było
 trzeba dożywienia/ Cornel.

11, Jako się Apostołowie nie obezrzeli na zad,
 gdyż się po śmierci Pánskiej do sieci powrócili?

Powiedział Chrystus Luc 9. iż nie sposobny do kroles-
 twa Bożego/ kto się nazad ogląda: iakoż tedy Apostołowie

nie ná zad sie obrócali? iáko sposobni do krolestwa zosiali? Jeszcze byli nie zázeni prac duchownych/ zabawá tez tá do ktorey sie wrocili mogla byc bez grzechu/ próżnowác niechcieli/ inaczey sie żywić nie mogli. Aug. tract. 122. in Ioan. ale w tym przecie ná zad sie nie obevřzeli; bo ná zad sie ogladać wedle S. Grzegorza hom. 24. jest wracać sie do grzechu/ albo do takich zabaw ktore ledwie zwykly byc bez grzechu.

12, *Czemu Chrystus Apostołom nie kazał pieniędzy
nosić? Matth. 10.*

Bo sam miał wola opatrować ie/ á iż mieli ludźie przywozić do wsgá: dy rzeczy dozesnych/ tedy potrzeba było aby sami w tem przykład ludźiom dali. W pasach zaś ná on czas zydzi zwykli iáko w długich workach pieniądze nosić/ á nie tylko zydzi/ ale y inni/ dla tego Chrystus zakázanie/ aby w pasach pieniądze nie nosili. Także y dwa sukien zakázanie/ nie iżyby nie mogli mieć sukien y płaszczá; bo y sam Pan miał/ y wiecey godzi sie mieć gdy tego śimno potrzebuie/ ale aby dwosiekich śat nie mieli dla odmiany/ á toż jest o obuwiu. Salmer. tract. 14.

13, *Czemu Pan Apostołom żywnościá po swym
Zmartwychwstaniu nie opátrował?*

Cudow bez potrzeby Bog nie czyni/ á dał głowicłowi przemysł/ aby sobie chleba mogli nabycá/ dla tego iż w ten czas Apostołowie nie byli duchownymi zábawieni pracami/ á mogli sobie ná żywność zarobić/ nie trzeba ich było opátrować.

14, *Kto nágotował rybe ktora Pan po Zmartwych-
wstaniu jadł z Apostołami?*

S. Chry.

S. Chryzostom rozumie/ że ta cudownie nágotowali An-
yolowie/ toż trzyma Cyrill. lib. 12. in Ioan. A Pan kł te ry-
bie gotowey kaze przydać ryb/ ktorých Apostołowie dostali/
aby ná te patrzac/ o támych nie nie rozumieli/ żeby zmyślo-
ne były/ czego mogli doróć jedne z drugimi równać. Piotr
ná ten czas stał ná brzegu; bo skoro poznał Paná/ wplaw się
do niego puścił. Reb pisedźiesiąt y trzy Piotr poimał/ bo nie
wiecey się rodziłow ryb ludziom ná ten czas znaiomych nayo-
wáło. Hieron. lib. 4. in Ezech. y w ten czas iuz się trzeci raz
Chrystus Apostołom pokazał/ á biorac Pan chleb nie podno-
sił ożu ku niebu iáko przed śmiercią; bo iuz moc Boska á nie
ludzka pokazuje/ dla tego do swego błogosławieństwa nie po-
trzebnie niebieskiego. Eutym.

15, *Czemu Chrystus mowi Apostołom. Nie bede
was zwał slugami?*

Támże Apostołowie zostawali slugami/ y Chrystus mogł
je zwać slugami/ ale tedy Chrystusowi slawę poželí z miło-
ści s nowstley/ iuz zárobili aby ich zwał synami y przyiacielmi
August.

16, *Jáko Chrystus wssylko oznáymit Apostołom
co slysat od Oycá?*

Wiele rzeczy Chrystus slysal od Oycá/ ktorých nie ob-
sáwił/ bo to tylko obiawił co ich niepoistność zmočila/ á o
tym mowi/ że im to wssylko wypowiedziat/ á ostatet/ gdy ie
bárziej przez zesłanie Duchá S. poistnymi wżynii/ oznáymit
im. August.

Dzień Męczenniká Biskupa.

Łwánypellia v Mátenšá Swietego w Rozdziale 16. od wiers-
 šá 24. do 28. v Lukášá S w Rozdziale 14. od wiers-
 šá 26. až do 34.

1. *Jáko mamy Rodziców mieć w nienawiści, ponieważ Bog ich kazał śnawać?*

Tłumaczyć to Mateusz 5. cap. 10. iż przez to rozkazuje
 Chrystus/ abyśmy bǳiey Rodzicow nie miłowali niż Bogą/
 y w ten czas nie mamy dbać na nie/ Liedy nam co'przeciwne-
 go Boskiemu przykazaniu rozkazuje/ albo jego woli.

2. Jákó mamy sie siebie samych zaprzec?

Tego z tad dowdziemy/ gdy pomyslymy co jest sie za-
przec/ albo wyrzec tego innego/ gdyz o takiego nie dbamy/
cokolwiek sie z nim dzieje/ mamy jednak nie wysyskilego sie w-
nas zepierac/ ale tylko tego co jest zle/ iako pycha/ gniew:

3. *Jáko mamy Krzyż nosiť?*

W starych zwożay był/ że gdy tego miano Przyzem ka-
rąc/ miał go sam sobie ná plac zanieść/ zártym taki musiał iuż
być ná śmierć gotowy. Tym sposobem także Chrystus wż-
niom swym- ná śmierć y przesładowanie być gotowym/ gdyż
by tego było potrzeba żeby dla bojaźni śmierci nie odstapo-
wali wiary y cnoty/ dla tego/ nie tylko także Krzyż nosić/ ále
y za soba iść/ bo wielu jest co cierpia słusnie dla swey winy//
á tácy nie ida za Chrystusem. Chrysoft. Theophylact.

4. Ciemu Chrystus o wieży przymodzi podobieństwo?

Bo iako kto chcey wieża bndować/ wprzod sie mą 3
 kostem poráchowác/ rák też tro sie vdáie do dostónalostí Eto-
 rey Ewanyelia včr/ á nie rozklázána iest/ ále tylko pod ráda/
 trzeba nie bez uwagi sobie poczynác y z silámi swymi sie po-
 ráchowác. Maldon. Iansen. do wiezy sie przyrownywa sian dus-
 chowny/ bo iest wysoki/ y ozdoba w Kościele/ iako iest ozdoba
 Miásta wieża.

Dzień Męczennika.

Ewanyelia v Matensá Swietego w Rozdziale 10. od wiersz-
 34. aż do końca/ y od 26. aż do 33.

1, Jáko Chrystus wyzna tych przed Oycem, kto-
 rzy go wyznali przed ludźmi?

Wyzna tedy rzeże. Podście błogosławieni Oycá mego:
 Łáknatém á náfarmiliście mie ie. Záprze sie zásis/ tedy rze-
 że. Nie znans was,

2, Jáko Chrystus mowi. Nie przyszedłem pokoiu
 dáwác ná ziemi?

Z owsem ná ziemię przyszedł z pokoiem/ co Aniołowie
 przy tego národzeniu wysłiadzili śpiewáiac. Pokoy ná zie-
 mi ludziom dobrej woli; bo pokoy iest/ gdy tro w dobrych rze-
 czach nie ma przeszkody/ á lubo w złych ma przeszkody/ to po-
 koiu nie psuje. Pokoy tedy ten Chrystus przyszedł psowác/
 Etery ma żył Głowieł z sumieniem złym/ Etery ma z powo-
 dzeniem szczęśliwym w grzechách.

3, Jáko Chrystus rádži swą duszę zátracác?

Przez duszę rozumie sie żywot/ w Etery sens też mowi
 w psal-

w Psalmie 118. Duszą moją zawiąże w ręku moich. gubić zaś/
znaczy cięskłość sobie wżynie przez prace y trudy Orig. z cze-
go tak się pomieniona nauka Pana Pa wyklada Kto się z so-
bą pleści y swoim żądjom wygadza/ traci żywot wieczny/ a
kto sobie czyni przyszłość dla zachowania prawdy Bożego / ten
żywot wieczny osiąga.

4. Jąko kto przyjmie Proroká w imie Proroká
zapłatę Proroká odnosi?

Bo iáko gdy kto zbojce przechowywa / popada w łapy
zbojce/ tak też kto pomocnik do zbawienia ludzkiego w spos-
maga/ godzien jest aby z nimi odnosił zapłatę.

5. Jąko Chrystus miecz ná ziemię przyniosł?

Przyniósł wiara swola/ dla ktorego się dziela/ y iáko by mie-
czem odciął/ oddzielał się Rodzicy od dźiateł/ y owosem brat
przeciw bratu miecz podnosi.

6. Iáko nie mąsnić tak tájemnego co by się nie
wyjawilo?

W tym Pan cieśy Apostoly/ iáko by też rzekł. Wiele
wy dla mey wiary weterpiecie/ iednátże światu całemu/ pó-
aż się wáśńa cnota/ y co wam teraz sława odeymia/ nágro-
dzi się to stołrotnie. Cornel.

7. Czemu gdy Meczennikow innym sposobem za-
bić nie možono, mieczem zabito?

Bo cud gdyby miecz tego nie ściał/ iácnier Poganie mo-
gli ná co innego złozyć/ ná przykład/ iż z łatem była zmowa/
iáko złozyć ná nic nie mogli/ gdy ogień tego nie spalił/ albo
lew nie pożarł/ dla tego Bog chce swe cuda iáśnie wyświad-
czyć/

żyć/ tam od śmierci swych bronit/ gódźcie cud namniey potwó-
rzy nie podlegał.

8, *Kąd pochodziło że niektórzy Meczennicy
z radością swe męki ponosili?*

Błogosławieństwo doczesne należy ná wtopieniu siebie w
poznaniu Boga/ w którym samym takó w swoim centrum ser-
ce ludzkie prawdziwy odpoczynek naydnie/ á to zátopienie
siebie w Bogu zowie się contemplacya: czego gdy kto dostas
pi wstyskich rzeczy stworzonych zá nie sobie nie waży/ y ow-
sem o własny żywot nie dba/ byle tylko w swym Bogu zostas
wał/ á iż wiedz że Boga moc jest nád wszystkie mocy/ o kto-
rey rozumieia/ iż im jest przypisana/ tedy z innych wstyskich
moc stworzonych się smieia/ y wielka rfnoscia z Tyranom
się wagaia, mając ná to od Boga łaskę posilająca/ dla kto-
rey zaśem y mał samych nie čuia/ bo duszá ich o Boga nie
o boleści męsi/ y tak w nim zátopiona/ że ołá ná boleści os-
broćić nie może.

Dzień Meczenników pod czas Wielkieynocy.

Evángelija o jednym Meczenniku y Janá Swietego w Ro-
zdźiale 15. od wiersza 1. aż do 8.

O wielu w Rozdźiale 15. od wiersza 5. do 12. y w Rozdźiale
16. od wiersza 20. aż do 25.

1, *Czemu się Chrystus do winney mąćice przyro-
wnywa?*

Bo takó winna mąćica powierzchynie pátrzac zda się rze-
ża wzgardzona/ ale owoc chwalebny przynosi/ tak Chrystus
lubo

Inbo od żydow y Pogan wżądzoar/ omoc nieprzeplacony
nā zbawienie śmiatā wśyskiego z siebie w rōal. ze wie sie win
na mática prawdziwa; bo też bwarda y nieprawdziwa. Bog
Ociec te mática iāro roborant na smnogródzie rozmācie
sprawowat/ y teraz iāro osł: Pstliwō z mōy wyniściace/ to
jest zle Chrzęściāny/ iācy są żywocy y wśpżepichcy/ o
brzynā.

2, *Jāko osobliwie bez Chrystusa nic nie mozem?*

Bez pomocy Bożey pospolitoy nic nie mozem/ ale nie o
tey tu mowā/ lecz o tey ktorey nam do spraw nā niebo zōsta.
guiszych potrzeba/ ktora nam Chrystus daie/ Ne nāszym jest
odkupicielem. Salmeron.

3, *Iāko rozumieć słowā Chrystusowe. Ni o co mie
prośić nie będziecie?*

Sens ten jest. Nie będziecie mie ptāć o wātpliwōść/
bo was tak dostatecznie Duch S, wśyskiego nāuczy/ że wiā-
tey ni o czym nie będziecie wāplić.

4, *Czemu sie nie godzi modlić zā Meczennikā?*

Zā tego sie modlić nie trzeba/ o którym jest pewnōść/ że
sie dostał do niebā/ jest zās tāfa pewnōść o Meczenniku/ iā-
ta jest o dñatłach po chrzcie vmierāiacych/ dla tego sie ani
zā tāmtego/ ani zā re nie modla/ iāko też z drugiey strony nie
godzi sie modlić zā tego/ o którym wiemy że sie dostał do
piekła/ iāko zā Judasā/ tāżże też nie godzi sie modlić zā tych
ktorzy bez chrztu zchoǳā; bo ci nigdy chwaty Bożey nie oba-
ga. Meczennstwo jest drugim chrztem/ y z zasług Chrystusō-
wych iāko chrzest grzechy znośi.

Dzień

Dzień Męczenników nie pod czas Wielkiej nocy.

*Ewangelia v Łukasza S. w Rozd. 21. od wiersza 9. do 20. y
w Rozd. 17. od wiers. 17. do 24. y w Rozd. 11. od wiers. 41. do
52. y w Rozd. 10. od wiers. 16. do 21. y w Rozd. 12. od
wiersza 1. aż do 10.*

*v Mateusza S. w Rozd. 5. od wiers. 1. do 13. w Rozd. 24. od wiers.
3. do 14. w Rozd. 11. tak w dzień S. Franciszka.*

1. Iako sie godzi siebie nienawidzić?

Nie mamy ciała naszego tak nienawidzić / abyśmy je
zabili / albo członki odcinali / ale chciwości y pożadliwości
które nas wiedzą do złego / a z grzechu pierworodnego posły /
te mamy nienawidzić / y ta nienawiść jest prawdziwą mi-
łością; bo sie do dobra naszego y naprawy zciaga; iako gdy
eto komu złego zabrania / w domu go zamyka / aby na swe
nieśczęście nie wyszedł / jest prawdziwym jego przyjacielem.
Kto zaś miłości zły dopuszcza złego dzagiemu / ten go zabi-
ja y traci / a toż o duszy rozumieć.

Dzień Biskupa:

*Ewangelia v Mateusza S. w Rozd. 24. od wiersza 42. do 48
y w Rozd. 25. od wiers. 14. do 24. y v Łukasza S.
tak co na S. Marcina.*

1. Czemu aż po długim czasie Pan do slug powrócił?

Kiedyś dal tak wiele / iakoiego śliły znosiły / dal też
y czas aby zarabici mogli / sluga zaś też jest dobrym / który
Pannu dobre przynosi.

2. Cze-

2, Czemu Pan *stodze* dobremu *kazał* wnieść do
weseła swego?

Bo znąc iż z drogi powróciwszy białkiet sprawił z przyja-
cioty się weselać/ kaze tedy dobremu *stodze* zśięść między
przyjacioty.

3, Na co *talent* od z tego *slugi* odebrawszy dać te-
mu co miał *dzieście*?

Chrystus na to przytożył to zdanie/ aby wstęp do tego
wczynił/ że każdemu mającemu dádza/ a nie mającemu weźma.
Przez talenty się tu rozumie monetá/ Etorá ná waga dawano/
Hieron. Etorý też to dánte mającemu wykláda o wierze
y dárach; bo gdy kto wiára gubi/ y dary zbawienne gubi.
S. Grzegorz zaś to o miłości rozumie. Inni o tych/ ktorzy
dobrze używáją talentow sobie dánych; bo temu ich przydás-
je/ a kto ich nie używa/ y to co mudano odbierá.

4, Iáko mogą temu bráć co nie ma?

Tego zowie niemájącym/ Etorý ma *talent*/ ále pożytek
z niego nie czyni á mającym się zowie/ Etorý pożytek czyni/ y
tác táčno od niemájącego odebrać. Ten człowiek znázy Chry-
stusa/ Etorý do nieba od nas odláchał/ a ná sad się wróciwszy
bódsie się z námi ráchował. Orig. Hieron. Já z tego zaś *sluga* ma,
Etorý proznował/ lubo nie innego z tego nie wczynił. Przydás-
je májącym; bo dar Cudow dáć Swiętym po śmierci osobli-
wie ná tym mteyscu/ ná Etorým pracowali/ przez Etoré czynia
wiele dobrego. Salmeron.

5, Czemu co *Máteusz* S. zowie *talentami*, to

Lukaś *Mnami*?

Mná álbo *Mná*/ táł *Atreya* iáto y *Rzymská* zámierá-
lá w

Iá w sobie drachm sto/ to iest Juliusow Rzymstich sto/ co czy-
ni Germanych złotych šest bez pul sedenastu groszy/ ale Dye-
dowsta Mina miała drachm 240. w srebro/ ale ieli złota
była/ brata wsi koron Francustich 240. Talent Attycki 6000.
drachm zawieral/ talent Zydowski drachm 2000. A zaś tál-
ná Míny iáko ná talenty złoto wáżono; bo to były wagi/ iá-
ko y nas funty/ cetnary etc. Koroná Francuska nie wistpa
nád Germanych złotych; bo funt złota zawiera w sobie koron 96.
á tálże ná drachms iáko y Germanych złotych. Písć tedy talen-
tow w srebro/ miało w sobie 60000. Juliusow Rzymstich/
to iest Germanych złotych 3529 y siedm Juliusow/ iákich
siedmnásć idzie w Germanych złotych. Písć talentow zawie-
ráty w złoće/ Koron Francustich 600000. Czerwony złoty
wáży drachms albo ziarn pieprzu 75. Wzywáia tedy Ewán-
gelistowie iáť Míny tál y talentu zárownó/ bo lubo to/ lubo
owo/ idzie zárownie do Póncá/ ná ktory iest powiedziána przy-
powiesć/ á na niektórych téż miejscách Mina talentem/ á tá-
lent Mína zwano. Przypowiesći ten iest Pontec, wyráźć bá-
ry Boże między ludźie rozdane/ to iest/ łásť Boża/ cnoty/
godności łóscielne y świeckie/ zdrowie/ rozsádek/ síly/ rostró-
pność/ wmiestność/ wymowe/ dostátek/ wbośwo/ choroby etc.
tymi talentami zárabiamy/ gdy ie ná chwátę Boża obraca-
my/ zákopuiemy ie gdy ich nie wzywamy ni ná co.

6, Czemu stározaķonnym, á nie nowym Káplánom
rzeczono. Będzieś grzechy ludzkie iáť, gdyż oni spo-
wiedzi nie słucháli?

Słowá te Bóstie. Będzieś grzechy iáť/ nie mála sie ro-
zumieć o grzechách/ ale o osiárách/ ktore lud dáwał zá grze-
chy/ á te iest melli Kápláni oni/ myśloc ióťoby same grzechy
iedli/ to iest/ áby za nie tál iáko zá swe popłucowali y Boga
błagać.

blagáli. Ponieważ gdy kto dawał ofiarę Kapłanowi/ iako
by nań obowiązek dość wzywania za swoje grzechy wkładał/
y z siebie nań przekładał/ a ztym Kapłan miał nie tylko za
swę/ ale y za tych grzechy ktorých iadł ofiary posługując/ co
też samo należy czynić y nowego Zakonu Kapłanom/ lubo im
Chrystus nie rzekł aby grzechy iedli/ bo iuż Stározakonne ofi-
ary wstały/ gdzie noszono barany/ woły ic. ale przecie gdy kto
funduje żywność Kapłanowi/ za swoje to grzechy czyni.

Dzień Doktora.

Evangelia v Mat usz Światego w Rozdziale 5. od wiersza
13, aż do 20.

1, Czemu Chrystus Nauczycielom nazywał Solą?
a to ziemi?

Bo starzy Prorocy byli sola samey ziemi Izraela/ a
Apostołowie do ktorých to Pan osobliwie mówił/ byli sola
całego świata. Miec miała własność soli/ bo iako sol lubo
jest z wody/ iednak nie jest woda/ chyba gdy się do wody przy-
bliży/ tak Nauczyciele lubo są ludźmi/ mają być niejako nie-
ludźmi/ miała się strzedz reypłci/ z chorey zrodzeni/ aby się w
błoto nie obrocili. Jako sol zachowuje rzeczy od zgnicości/
tak y oni mają drugich od zepszczenia bronić. Jako sol po-
trawom smak dać/ tak oni potrawy duchowne mają ludo-
wi do smaku przyprawować. zowie ich sola a nie złotem/ bo
sol znaczy mądrość/ dla tego gdy przy chrzcie sol w usta kła-
da/ mówią/ bierz sol mądrości/ tak oni drugich mają wzy-
wać mądrości/ a nie chciwości do złota. Jako iereli sol ztracił nie-
mąść tym też osolić/ tak Nauczyciele Rozciłni teżeli nie ba-
dą dobrymi/ nie łatwo nayoza/ Kto by ich dobrymi wzywał/ a
iako

Isko soli tylko do potrzeby y nado to używamy/ tak oni do Ko-
ścielnych godności nie dla złości/ ale dla dusz pożytku mają
przychodzić.

2. Czemu też Nauczyciele światłem zowie?

Bo w świetle tego to w promieniu słonecznym namniewo-
się przesłania/ tak w nich nie ma być żaden przesł/ aby
się nikt nie gorzył. Jaki światło lubo się nieć rzech nętyse
tęka/ samo się nie może/ tak oni lubo okolo grzechow ludzich
chodzą/ mają z siarac nie potrafią wmi. Jaki światło drago
pokazuje/ y niebezpiecz. światło odrywa/ toż mają ciemności
Grzele Kościelni. Jaki światło z ciem zają się nikt zlagro-
ne/ tak ich nauka ma się łączyć z miłością.

3. Czemu przy chrzcie sol w usta kładą?

Sol gorzkość i wody robi/ a przy chrzcie daje się gorz-
kość Ducha/ woda też dziecie polewa/ z tego tedy oborga/
ma się w nim rodzić mądrość duchowna/ aby dobrze obierali
i strzegł się ztego.

4. Których wczonych Kościel ma za Doktory?

Tych tylko wczonych/ którzy pismem albo słowem dobrej
życia ludzie rządzili/ a osobliwie miary narodzi/ y przeciwko
Heretykom bronili/ y na ten koniec pismo S. wykładali/ ka-
żania powiatali/ albo drugich to czynić nędzali/ o tych mo-
wi Ecl. 24. Procy mi oświecacia/ zycet więzny budo mieli.
Abulen. in 19 lud. quest. 31.

5. Jaki może kto światło kłaść pod korzec?

Mowi tu Pan o świetle nawi smolew/ którego światło
ciemle Kościelne nie ma. Kładę pod korzec/ to jest/ kryć/ razić/
albo tylko pewnym/ a nie każdemu pokazuje/ dla tego mowi

S. Grze

S. Grzegorz lib. 1. epist. 13. Głew przeciw sobie zatąłonego.
Sedzkiego Pasterz wzbudza/ gdy bez dźwięku przepowiadania
chodźt.

6, *Czemu w tej Ewangelicy położono Iotá nie Iod?*

Iotá jest Grecka litera/ Chrystus zaś nie po Grecku
ale po Żydowsku mówi/ zaczęł/ albo zdało się kształcić Iod/
albo jeśli przekładać na Łacińskie/ położyć i bo też to wsty-
śko znaczy Iod najmnieysza jest między literami Żydowskie-
mi/ y tylko jakoby punkcik. Tłumacz zaś chciał zostawić Iod/
jako Epiphora, y niektóre inne Żydowskie słowa/ ale te tak
położył/ albo Chaldeyjskie wyraża/ ktorzy na końcu swo-
go słowa przydawać a. y z Iod czyni Iodá/ a dla lepszego dźwię-
ku tłumacz położył Iotá/ w czym się też do Greków oraz sto-
sował/ niechciał kłagać i bo mnieysze jest Iod/ a Pan przez to
dał znać/ że y punkcik zpiłmá się nie odmieni.

7, *Czemu o soli Chrystus mówiąc przydał. Kto
ma uszy niech słucha?*

Kto ma uszy/ to jest/ słuch/ pewnie bez upewnienia sły-
sz co mówią. Ale jako S. Hieronim piśe in cap. 1. Ioel słus-
chając w piśmie nie jest to które się przez słuch sława/ ale któ-
re w sercu przez przyimowanie tego co mówią. Sens tedy
słow Chrystusowych jest ten, kto słyszy co mówię o soli/ że tes-
zli słoność swoją straci/ nie po niej/ y nie mając czymby ją os-
solić: niech to sobie dobrze wważa.

8, *Jako Chrystus nie rozwiązał prawá Moysze-
bowego?*

Teofilákt tym podobieństwem to wypląda. Malarz
malarz węglem taki obraz/ potym go farbami wyrabia/ y
tak

taż czyni doskonałym/ to zaś czyniac/ nie gubi woglowego o-
brząz/ ale go do końca máluje/ tym sposobem Chrystus posta-
pił z prawem Moyzefowym/ w którym niewyrażnie tálemini-
ce swe y łáloby woglem dla onego ludu okreslił/ Chrystus
Pan wszystko objaśnił/ y przywiódł do doskonałości/ y tym
sposobem zniósł oraz prawo Moyzefowe/ y nie rozwiązał go:

9, Iáko namnieysze przykazanie kto rozwierni-
cy namnieyszym jest w niebie?

S Grzegorz y Chrysostróm tak to tłumáczą. Pro prze-
ciwko náuce Chrystusowej/ by namnieysze rzeczy náuczą/ ten
jest namnieyszym w Kościele, to jest/ wzgardzonym Herety-
kiem.

10, Ktore były do tych czas walne Concilia?

Roku 330 było Nicenskie pierwsze za Papięza S. Syl-
westra/ Cesarzá Konstantiná Wielkiego przeciw Ariuszowi/
ktory wżył że mnieyszy Syn Boży od Owcá, y nie teysze z nim
istoty/ ráw nápisano Credo ktore ná Nisyj spiewáta.

Roku 372. w Konstantynopolu pierwsze/ za Papięza S.
Damiána/ za Cesarzá Teodozjuszá Wielkiego przeciw Mácedo-
niuszowi/ ktory wżył/ że Duch S. nie jest Bogiem/ dla tego
w pomientonym Breście przydano. Jw Duchá S. Pána/ y
ożywiácego.

Roku 430. było w Efezie za Papięza S. Celestyná/ za
Cesarzá Teodozjuszá młodszego przeciw Nestoriusowi/ ktory
wżył że sia Syn Boży z Masw. Pánu nie národził/ ale rósł
to słowiec, y w ni był/ mieszkał iáko w Kościele/ y insza
była w Chrystusie Osoba Boża/ insza ludzka.

Roku 443. było w Kálcedonie za Papięza S. Leoná 1.
Cesarzá Marciná przeciw Eutychesowi y Dioskorowi/ Pro-
czy wżyli/ że w Chrystusie nie dwie sa ale jedná natura.

Flawiovi/ Hieronymowi z Prágu/ ci bázro wlele błedom ślali/
osobliwie porządki kościelny/ y Najwyższego Pasterza znos
bili.

Roku 1431. w Bázylei Hus poręplony.

Roku 1432. było w Florencyey za Papieża Eugentusa IV
za Cesarza Friderika III. y Maximiliana/ dla vspokoienia niez
zgody Grekow/ Ormianow/ z Kościołem Rzymiskim/ y mie
dzy nimi ślanelá zgoda/ y náuka o wszystkich Sakramentách
jest dána.

Roku 1513. w Rzymie na Lateránie/ za Papieża Leoná
X. za Cesarza Maximiliana/ o náprawie Kościoła/ ná nim
ślanelá/ że nie ledná jest duśá rozumna we wszystkich ludziách/
ale w každym inśá.

Roku 1545. było w Trydenście za Papieża Páwła III. za
Cesarza Karolá V. przeciw Lutrowi/ y innym Heretykom.

Dzień Świętego Wyznawce.

Evángelium v Lúkaśá Świętego w Rozdziale 12. od wierśá
35. až do 41.

1, Czemu Pan káže biodry przepásywać?

W Izydewskéy ziemi ná on čas śat długich až do ślami
wzywano/ dla tego gdy kto miał co robić/ podkáywał się ná
biodrách. Chřestus tedy nas vpomináiac/ że nie wiemy go
dśiny śmierci/ ábyśmy gotowymi do drogi byli/ w pomienio
ny sposób káže biodrá podpásowác/ bo gdy čas śmierci przyś
dźie trudno się gotowác.

2, Czemu Chřystus kázawszy się przepásac, káže
miec y pochodnie?

Bo drogi na tym świecie duchowna odprawuemy/ iá.
 Łoby w nocy/ y w nocy niewiadomości na Pana powracają-
 cego czekamy; bo nie wiemy kiedy przyjdzie. Przez świeca ro-
 zumie wiara S. August. y; tak wroś wyżyj/ i; zmieraiacym
 daia świeca wreka. Zapalone máto być świece/ aby ná Pa-
 na czekający/ mogli rozegnać kto ich Pan á kto złodziej/ y iés-
 by w ciemności nie zmyślił się być złodziey ich Pánem. Máta
 te świece paląc miłosćia Boża/ ktora i; przez. wzyńki trzeba
 poażować/ tedyć ma być w rekú.

3. *Czemu Pan iednemu słudze dał wiecey tálen-
 tow' niż drugiemu?*

Łasłi pierwszey do powstania z grzechow' albo z niewier-
 ności Bog nie daie wedle żyiey sposobności/ albo zasług/ ále
 iáko ma się podoba/ ale powołanie do pewnego stanu daie
 wedle sposobności każdego. Przez tálent' mogą się rozumieć
 pięć darow. Pierwszy dobr przyrodzonych/ iáki jest rozum do
 bry/ rozsadeł zdrowy/ pámić. Wtóry/ dobr łasłi Bożey.
 Trzeci/ dar sposobności nawracánta drugich do drogi Bożey.
 Czwarty/ dar rostopności do rzadzenia innych. Piąty/ dar
 dobr dożesnych. Te tálent' rozdawšy Pan odchodzi; bo táł-
 ich nam wolne używanie zostáwule/ iáko by go nie było.

4. *Czemu Pan nie wspomina pierwszey y oślátniey
 straży?*

Noc v slárych dzielono ná cztery części/ ktore pozyná-
 łac od zachodu słońca do wschodu leżyli. Wle wspomina te
 dy pierwszey; bo się ná ten czas wesele odprawowało / áni
 czwartej/ boby się od niey nie rychto wracał/ á trzecia y wto-
 ra podobniejša do powrotu.

Dzien

Dzień Opata.

Evangelia v Matieusza Świętego w Rozdziale 19. od wiersza
27. aż do 30.

1. Jako sie godzi opuszczać Żonę?

Kto sie żeni/ oddaie sie żenie/ iż napotym nie jest swoim;
dla tego go aby żony odseidl bez iey woli/ złodziejstwaby sie
nieiakiego y wydzierstwa dopuscił/ siebie żonie trądnac/ ale
żá zezwoleniem żony aby służył Bogu/ może od niey sie ods
dzielić. W starym zaś testamencie/ y niżeli Ewangelia była
przepowiedziana/ mógł kto opuścić żonę; bo mogło sie mał
żeństwo rozwiązać/ gdyż nie było Sakramentem/ tak iż on z
inśa sie ożenić/ ona zaś inśego iść mogła/ ale taki rozdział w
nowym testamencie zabroniony. W nowym zaś/ lubo sie za
spólnym zezwoleniem rozdziela/ do śmierci trwają małżonka
mi/ y cudzołóstwo by było iść za kogo/ albo inną poiać/ po
drugi/ albo drugą żyć.

2. Jaki sie dziatki opuszczać dla Chrystusa godzi?

Pożi są małe dziatki/ jest Rodzić na to obowiązany/ aby
se wychował/ opuścić ich nie może/ doroste zaś może; bo już
o sobie radzić mogą bez Wych.

3. Czemu kto chce być doskonałym ma wszystko przedać y rozdać?

Przedawac y rozdawac y bogim zostawac/ nie jest to sa
ma światobliwość/ ale tylko do światobliwości droga/ także
droga tylko zowie Mojżesz Opát v Cassianá/ boś chodzić
włosiennice nośić/ pościć/ twarzo legać/ y tym podobne/ dla
tego Chrystus nie tylko powiedział. Przeday wszystko iżeśli

chce być doskonałym/ ale też przydał. Podź zą mna. Ambr.
in Luc. Mowi też Chrystus: przeday co masz/ to jest/ co jest
twego. Bo gdyby Wcieciłeś do zakonu/ przedał y rozdał co
należy działkom/ albo komu innemu/ ślaby uczynił/ także gdy
by Rodzic bärzo potrzebnych nie opatrzył; boz tego Särzse
użsow strofował Chrystus Matth. 7.

4, Czy może kto rozdać innym a nie ubogim?

Gdy innym rozda/ ani zgrzeszy/ ani sie też przez to Bogu
przysłuży/ a Chrystus nizego nie radzi/ tylko co być z naszą
przysługą może/ pod umieniem też ubogich/ rozumiela sie Ko
ściół. Extrav. de praescript cap. Ecclesiarum, dla tego też tu
nie trzeba było Chrystusowi mianować Kościółow.

6, Czemu lepiej rozdać dobrą, a niżeli trzymać
a iakmużny z nich czynić?

Bo kto swe dobro oraz dāle/ nie tylko pożyłki ich/ ale y
same dobrā dāle/ a kto czyni iakmużne/ tylko pożyłki swych
dobr rozdał. Hieron. epist. ad vigilant. Do tego/ by też lepiej
było powoli dawać iakmużn/ przecie bärżsiew pomaga do do
skonāłości wszystko oraz opuścić/ dla tego też to Chrystus rā
dzi Monoch.

5, Czemu radzi dobrā przedać, a nie raczej same
dobrā dāć ubogim?

Bo różne są potrzeby różnych/ a żadnarzecż tak nie dośc
czyni wszystkim/ iako pieniądze. Powtore gd byś dobrā dał
ubogiemu/ mógłbyś go Pānem użyć/ a iakmużne dawanie
być māia nā wspomōżenie w nędzy/ nie zbogācenie. Monoch.

6, Czemu prāgnący doskonāłości, raczej ma dobrā
rozdać, niż co innego czynić?

Alie

Nie przeto zaraz/ że kto swe dobrá przez łatwizny rozda/
 iuż żadney nie ma przeszkody do doskonałości/ ale iż taki ie-
 dney główney á trudney przeszkody zbývá. Monoch. Moga
 iedną być Dżmianit Chrystusowymi/ iáko był Jozef z Ary-
 mátey/ Marci 15. lubo dobr swych sama rzecz nie przedali/
 y nie rozdali byle áffektem szczerze opuścili. S. Aug. 99 novi
 testamenti quæst. 27. á sa też y tácy co świat opuścili/
 dopiero go bázyley szukaio y nabyli.

7. Czemu Chrystus mówi, kto chce iść za mną,
 gdyż nie może nikt iść kogo Ociec niebieski nie pocią-
 gnie? Ioan. 6.

Chrystus mówi Ioan. 14. spráw które chce/ Ociec wy-
 ni, zatym nas Ociec przez spráw Chrystus. we wycie nia-
 gnie/ á nam go wolno náśladować albo nie/ y tym y chcieć
 lubo kto pociągiony może iść albo nie iść za Chrystus.
 Aug: loc. proximo cit. quæst. 32.

8. Czemu Chrystus iednemu co go chciał náślado-
 wać powiódział iſki máia swoje rany? Matth. 8.

Bo nie szczerze/ ale iáko Simon Magus chciał náślado-
 wać Chrystusa/ pożywiata iáko dożetnego szukaio. Chry-
 sost. hom. 28. Hieron. incap. 8. Matth. zacem mu Chrystus
 w ten rzekł sens/ ty sie przy mnie chceš zбогаć, a iam iſt
 ták ubogi/ że ani bestyia/ ani ptak nie iest uboższym. Extema-
 do niego przykawał iáko do głownełá/ á nie iáko do Boga/ do
 rego chciał sie náuczyć iáko leczyć choroby/ y przez to sie
 zбогаć Hieron. y te iego chciwość odkrywá/ mowiac: iż ták
 był ubogim/ że y głowy nie miał gdzie zklonić Chrystus.

10, *Jako stokrotnie odbiera, kto co dla Chrystusa opuścił?*

Nie w tych właśnie rzeczach odbiera, które opuścił; bo ty za jedną żonę miał mieć sto/ ale w czym lepszym odbiera, to jest w rzeczach duchownych/ które sto razy przechodzą do głębiej Greg. a gdyby też w doczesnych odbierał/ toby już nie zostawał ubogim/ ale sto razy większym niż przed tym Panem, y tak za jedną przeszkodę którą miał z dóbr swoich do doskonałości stopy nabymał. Na czym zaś święcie stokroć odbierze/ bo to Chrystus wyraża Marci 10 Luc. 28. Stokroć się tu składacie miasto wiele/ y w ten sposób idźcie się. Kto dom swój opuścił/ narodzi wielu/ którzy go do domu swego przyjmą dla Chrystusa/ Kto rolę/ z wielu ról pożyczać będzie chleba. Kto Matkę/ wielu będzie którzy mają Wyconski y Macierzynski affekt pokaza. Kto żonę/ Kto małżeństwo/ wiele mu na bożnych biatykalow przysługować się z pobożności będą chcieli, y wiekta ochota służyć będą/ niżeli by własna żona. Hieron. Orig. Theophylact. Cassian.

11, *Czemu nie inni, ale swe dobrą rozdający, skarbują sobie w niebie?*

Zapłaci wielka zowie się skarbem/ a iż zapłaci ma mieć do zasług proporcycia/ tedy Kto na nie zasługuje przez rozdanie dóbr swoich/ odbierze w proporcyciey do tego co y jako opuścił.

12, *Jako ci co opuścili świat dla Chrystusa w Odrodzeniu odbiora?*

Chrzest jest odrodzeniem Ioan. 2. Kto tedy naśladować Chrystusa ochrzci się/ stokrotnie odbierze; bo chrzest stokroć więcej daje w dobrach duchownych/ niżeli Kto mógł opuścić w doczej

w dośędnych. Hilar. Obradzać się też ma moc w Syná Bo-
żego/ Kto już w Chrystusa wterzył/ y w ten też czas stołroć
weźmie. Aug. Odrodzeniem też jest zmartwychwstanie ná-
Poncu światá/ y tam stołroć potka. Hieron.

13. Czemu ubogim Pan sąd poleca—?

Bo nád tego lepszy sądzić być nie może który wespół z nim
gárdzi. Ku temu/ ná tym świecie ubogimi gárdzi/ tedy Bog
ná onym/ częśc im odda/ tedy ich sądziámi swoich wogárdzi
ciełow wżynk.

14. Czemu Pan dla siedmdzieśiąt Wczniow nie
názacza krzesel sądowych?

Bo czasu máli/ to jest/ czasu pokuty Wczniowie Pana
odskapili. Ioan. 6. lubo się niektórzy poręmi powrocili/ iako
Mátvaś. Apostołowie zaś przy Panu zámie iako bolwet sta-
li. Luc. 22.

15. Czy samiz tylko Apostołowie z sedzią zásiadac'
bada?

Nie tylko Apostołowie/ ale y wkręcy którzy Apostołow
w żywocie náśladowáli/ iacy są Żakonnicy/ ani jest przeciw tes-
mu/ że tylko dwunastu krzesel jest wżmianká/ boby tym spo-
sobem y Paweł nie sądził który jest trzynasty/ bo się tá liczba
Eładzie za mnogość krzesel. August. Nazianz. Hieron. Gregor.
Bernard. S. Thom. J. dnáń Soar. 3. par. quast. 59. przydale/ że
to przeszeście tylko samych doskonałych Żakonnikow potka.

16. Czemu nie mowi o Pogánách, że y tych
sądzić beda?

Przez dwánaście pokolenia rozumieis się ná tym miejscu
wby.

współscy Wierni. O niewiernych zaś napisano Ioan. 3. Ego nie wterzy inquit osadzon; bo o ich zatraceniu nie trzeba wątpić/ dla tego ani ich rozsądzać. Cornel.

17. *Iakie te beda krzesła sądowe?*

Krzesła te beda z obłotow wężynione/ y na nich zasiadą sy, beda oraz z Chrystusem świat cały rozsądzać.

18. *Iako wielu co byli pierwszymi, beda ostatnimi?*

Wielu jest na służbę Bożą powołanych/ ktorzy sie na niey osioble sprawują/ albo w Klastorach albo w wierze dawno żyjąc/ a ci co po nich sa powołani/ przez gorące Duchę przodkują.

19. *Co jest Mná?*

Toż jest Mná po Grecku/ co miná po Lacinie/ y Attełow miná y funt pieniadzy/ albo sto drachm. Ale Mná Hebrajska/ iáko piše Ioseph. lib. 14. antiq. 13. dwa funty w sobie zawierają y pół funta. albo iáko mówi Prorok Ezech. 45. dwadzieścia syłłow Mné czynią. Zaczyn mná / zawierają w sobie syłłow sześćdziesiąt. Siclus ma dwadzieścia obolow/ co czyni drachm czterdzieści/ iáko jest Exod 30. Lev. ult. Drachmá waży czterdzieści dipondior y minutum. Zaczyn mná zawierają w sobie pilsrebrnikow sześćdziesiąt/ albo srebrnikow trzydzieści/ za iáka sumę Chrystus Pan przedany. Srebrnik Żydowski w żył dwie drachmie Atretykie/ iáko piše Budrus lib. 5. de Affe.

Dzień Panny.

Evangelia y Mateuska S. w Rozdz. 25. od wiersza 1. do 14.
Druga zaś o Parbie/ ktora w Dzień nie Pánien przełożem y.

1. Gze;

1, *Czemu w dzień śadu Kościoł będzie podobny
dziesięciom Panny?*

W Żydow gdy się wesele odprawowało / dawano tak
Oblubiencom towarzyszom / iako Oblubienicy Towarzyski /
Wesele zaś w nocy bywało / po którym Oblubieniec siedł w
dom Oblubienice / gdzie go z wszelką czcią przyjmowano / a os-
sobliwie przyjmowali one Oblubienice towarzyski / y on
ie znowu i támtad do swego domu prowadził. A o tych tu
dziesięciur towarzyskach Chrystus mówi: do których gdy
nierychło Oblubieniec przechodził / niektórym z nich oleju w
lampach nie stało / á ztém Oblubieniec wziawszy z sobą O-
blubienice y maćre Panny / zaprowadził je do domu swego /
do którego potym nierychło y drugie pięć przysły / ále już
dom naizły zważyć. Panny te znáca wszytkie wierne / á
lampiony ich / wiara / olej / miłość y dobre yżni / bez których
wiera nie służy / proś o olej / á to znaćy ze y Świętych po-
mocy żadać / ále nie wżás. Monoch.

2, *Żakiey okazyey te przepowieść Chrystus po-
wiedział?*

Prześciegájąc Chrystus abymy ná śad byli gotowi
mi / gdyż nie wiemy godziny / y á to przywodzi podobień-
stwo o Gospodarzu / którego dom zleceń podkopuje / gdy
się on namniemy nie spodziewa / á w ten sposób dzień śadu
przebie. W ten czas tedy stanie się to co z Pannami / o
których tu powiada / że niektórzy ludzie będą gotowi / diudzy
nie gotowi. Jż zaś tyle głupich ile maćrech Panny / á tak
nie mamy się domyślać / że tak wiele będzie dobrych iako
złych / ále się tylko liżba pewna śladzie zá niepewna Geg.

3. Czemu Panny sły z lampami a nie z świecami?

Chryśtus nigdy nie wspomina świec/ ale tylko lampy; bo w onych króbach świece nie używano/ bo tam łatwiej o olej, niżli o wosk albo łoy.

4. Czemu iedne a nie drugie Panny zasnęły?

Mądre tylko drzemwały a głupie śpały/ co znaczy będących w powiednich y śmiertelnych grzechach/ bo y Świeci z niemożności ludzkich czasem drzymają/ ale się zaraz ocucają/ a grzesznicy śpią mocno.

5. Co to jest, Lampy swe ozdobiły?

Gdy na Oblubienica czekały/ tym czasem lampy się paliły/ aż gdy dano znać iż przychodzi Oblubieniec/ obaczyły iż oleju wiele wygorzało/ także knoty narosły. Przylały tedy oleju korey miały w inszym naczyniu/ także knoty wstrzygwały/ same lampy otarły. Dopieroż głupie postrzegły iż się uczyniły/ że z sobą oleju nie wzięły/ spodziewając się iż miał przeto przy iść Oblubieniec/ w czym się ośmukały; bo przyszłszy kiedy nie myślały.

6. Kto zawołał że Oblubieniec przychodzi?

Ci którzy byli z Oblubieńcem/ y przed nim sili/ pozerli spiacie Panny budzić/ dźwiesić ich było/ bo tego liżby na weselach używano. Stało się wołanie o pułnocy/ bo tak S. Hieronim y Chryśostom rozumieją/ o pułnocy zawołano na weselach. W sławarcie a podźcie na sad/ a S. Hieronim powiada że to miał z podania Apostolskiego/ iedną inni rozumieją/ że trąba Archányelska na zmartwychwstanie zabrzmiała y Pan

y Pan ná sad ná świtaniu zsiadzie. Soar. 3 par. tom 2 disp.
50 list 10. a zdaniu tamtemu z strony pułnocy tak się dostę-
siate. iż Chrystus tak niespodzianie/ iakoby o pułnocy przy-
szedł/ a coż trzyma S Hieronym y Chrysoſtom / rozumienie
swe pierwie na swym miejscu wykładając.

7, Czemu Panny głupie mówią. Lämpy nasze gąsna?

Bo lubo przez cały ich żywot lămpy niebożnych gąsły/ ie-
dnak dopiero to widzą/ kiedy już Chrystus ná sad przechodzi/
w ten czasby rądzi pokutowali/ y oleju szukała/ kiedy już mi-
nakąs poſtaty. Auguſt.

8, Czemu Panny madre głupim oleju nie dają?

Bo iż przez całą noc miały brę z lămpami/ obawiały się aby
im samym nie ſtalo. A to znaczy. Przez olej się rozumie wy-
stęgi żywota wewnętrznego/ a żywota tego jeden drugiemu nie
może wypuścić. Powtórę/ każdemu Bog naznaczył stopień
chwały / wedle którego słowiec ma mieć wielkość zasług/
ná których gdyby ſchodziło/ albo mógł ich mieć taká przez w-
dzielenie komu/ od siebie oddzielić/ chwałaby nie doſtąpił.
W dzieln reż sadu/ jeden drugiego ratować nie może/ y owſe-
mu niciało ná ożw rewnać będzie/ iż się nie ſtarał o miłość
Boża. Aug. Hieron. á co przydadie iż głupie poſły po olej/
przez to się znadają/ iż pokuta złych ná ten czas nie będzie po-
żyteczna; bo ich ſłuchać nie będą/ y drżać przed nimi zam-
kną. Aug. Hieron. Odſyłała madre głupich po olej do przes-
dającich/ co ieſt iedno nagrawanie się; bo po śmierci nie ieſt
čas ſtárania się o zaſługi. Aug. de verb. Domini.

9, Czemu Oblubieniec Pannom głupim nie każe

otworzyć?

S 2

Wro:

Wrocili sie smac z okiem cy bez celu/ co nie nalezy do przy-pomiesci Benich/ na ktory powie Jana. P. oja aby im otworzone/ przez co sie znęcy i z wiersz miedy/ ale na miłosci im zchodzio Hieron. in Matth. Odpowiedzial im. Wie mam was. Zo mogli ich wiecey prawda se nie znać/ a o gl. sa też obawiać. by przy nich taka gromada nie potrzebna na wesele nie wstąpi.

12, Iako brzydki y nie bezpieczny grzech nieczysty?

Tak brzydki/ i lubo do innych grzechow niegala sie starci przedniemi/ do cielesnych zaś trifo podlegly/ a do cielesnych przeciw p. xrobowi żaden dla ich brzydkości w ujęs. śnierwo sie nie wdaje. Zas tal niebezpieczny/ że kto w nim przetrwa wieł Chrystusow/ chyba za dzwonię osobliwa łaska Boża z niego powstanie/ w z trudności bardzo wielka. Author mallei maleficarū. p. 1 quast 4. to oboie twierdzi iako rzecz pewna.

Dzień Nie Panien..

Evangelia v Marcusā Swietego w Rozdziale 13. od wiersz 34. aż do 53.

1, Czemu raz krolestwo niebieskie do skárbu, drugi raz się do kwasu rowna?

Zo niekterzy iakoby trąfaniem wiara nadynia/ iako wlec skarby nadynia/ drudy zas szukaia i w iako gdy kto perla chce kupic. Ale czy moze kto kupic rola wiedzacy że w niej iest skarby/ o ktorym Pan oney roli nie wie? o tym tu nie maß w Evangeliey 2 S Th. Nivar. Lessius odpowiadai/ że taki kto rola kupuje/ prawdziwie Pánem onego skárbu zostate; bo inż iest rola iego ktora kupit/ o skárbie też nie powi-
nten

nien był powiadać/ że on im wleodził/ nie naryduli go też na roli cudzey ale na swojej/ bo wprzód ja kupił. Podobne też proś. swoje niebieskie do twásu/ bo lubo przez twás znaczy się całym Heretvz/ Gal. 5. bo iáto Poráju troche wszystko ci: sto 3. twásia/ iáto Heretv oraz wszystko ind zdraja: y twásu Sárva zaystiego káze się przedz Chrystus. Matth. 18. Jednáteż przez twás rozumie się iá a nyellia/ poniewáz iáto twás chleb dobre y zdrowy i p: d: wnie/ iáto Ewangelia w serce ludzkie wnie Bana/ skutki zbawienne czent.

2. Czemu skarb należony człowiek kryje?

Kto nie wie skarb ierome/ mówi Grzegorz S. hom. 11. przez miejsce niebieskie/ ten się na to nácaja/ aby z niego był zupiony/ dla tego ma go trzeć y ráć: tymże sposobem ma się kábor obchodzić z d: ámi niebieskimi y iásta Boga ná tym świecie/ monať dobne d: áwate dla zbudowania innych ma czynić iáwne/ ále ymá p: cyfio samemu Bogu ma być iáwne.

3. Czemu trzeba róla kupić aby kó skárba duchownego a: stal?

Bo ten skarb nikomu się nie da wykopać/ chybá kto albo sama rzecza/ albo eff. ktem w sercu dobrámi dożejnymi wzgár dzi. Aug. lib. 1. Evang. quæst. 14.

4. Jako królestwo niebieskie podobne jest kupcowi?

Chrystus się przez tego kupcá znáżyć może/ ó przez perle zbawienie náše/ dla ktorego iádnay prace nie chroni się/ á zná się też ná perlách/ to jest/ ná zacności duš nášych.

5. Który Góspodarz, ze skárba swego nowe y stáre rzeczy wymuie?

Ten

Ten wybiera ze stárbu tálewe zbiory/ Etory dobrze stá-
rego y nowego testamentu písmá wraza. Aug. lib. 2. Civit.
cap. 4.

6, Iáko krolestwo niebieskie podobne iest do Niewodu?

Ná tem mleyssu przez krolestwo niebieskie rozumie sie Ko-
ściół/ żeby tedy kto nie dłurował sie iż w Kościele są dobrzy
y źli/ powiáda Pan: że Kościół iest iako niewód/ Etory przwi-
mule złe y dobre ryby/ ále złe od dobrych času swego będą od-
dzielone. August.

7, Iáko Przetozeni Kościelni podobni Gošpoda-
rzowi bogátemu?

Bo iáko on ze stárbu swego brác wiele może w Etorym
sá dawne y gniące zbiory/ tále ma tády Przetozony obfitowác
w náuts, a náutec stáry y nowy testament/ dla tego też przy-
wodzi Názczoného w písmie. Aug.

8. Czemu Chrystus o czystości mowi. Kto może
piác niech poymuie?

Co mowi Matth. 19 áby náczyt iż nítogo do czystości
nie przyniewala/ ále ná dobrej woli bezzeństwo zostáwicie ze-
by kto może poznác iákie z niego dobrá pochodza/ trzymat się
go/ ále gdy ráz czystość przez ślub Bogu oddał wiscy
ślubu támac nie może.

Przy-

145
PRZYDATEK

A B O

PYTANIA NIEKTORÉ
O RZECZACH
z Ewányelią nieiako złączonych.

REJESTR PRZYDATKÓW

O Bogu	O SS innych Apostołach,
O Świećcie,	O Niektórych Świątyniach,
O Chrystusie,	O Sakramentach,
O Krzyżu y gwoździach,	O Mszy,
O Naszmięśey Pannie,	O Ceremoniach,
O Aniołach,	O Papieżu,
O Znacznym ludźiach,	O Czterech rzeczach ostatnich,
O Starym testamentie,	O Karach różnych,
O Miejscach trudnych,	O Kłatwie,
O Piśmie Świątym,	O Czarcie, y czarach,
O Nowym testamentie,	O Żydach y Antychryście,
O Ewangelii,	O Heretykach y Mahomedie,
O Osobach w Ewangelii,	O Poganstwie,
O SS. Piotrze y Pawle,	O Prawach,
O Piśmie S. Piotra y Pawła,	O Kalendarzu,

O BO-

O BOGU.

1, Iako Bog dawał odpowiedzi ludowi Izraelskiemu?

Nie szukano tych odpowiedzi jedno w rzeźbach około do-
brą pospolitego/ gdzie nie było na pytanie odpowiadał/ ale
też y ródz/ y sposob dawał iako mieli sobie postąpić/ z ład/ kie
dy iako na nieprzyjaciela/ náprzytład/ wderzyć/ iako tego przy-
kład 2. Reg. 5. 24. a to nie mogło być przez losow rzucanie;
bo te tych rzezy nie pokaza: ani mogło być przez iakie swiá-
tło/ bo y to tego nie wykási/ ale było przez głos tzy pomies-
zchny albo wewnetrzny. Biał na sie Kapłan Tłaywójzy
Rationale, co było iakoby założba gzerografiska bieżo bogá-
ta/ w ktora wpráwiono było dwádnáście kámeny drogich/ á
ná káždym zolobná nápisane było imie jednego pokolenia lu-
du onego/ á kiedy sie miało co postanócić/ tedy wozwójzys
na swiátość one kámenie wstawiać/ iako piše Iosiph an-
tiqu. lib. 3. Tu te on albo ten Bog sié porórádat/ albo on Ká-
płan imieniem Bózym/ iako piše Chrysof orat 2. contra lu-
dzos. Te odpowiedzi mogli ná kámenie mie Tu dawać Arcy-
kapłan/ byle sie w swóe óppierit wółał y w Rationale, iako ro-
znáć 1 Reg. 23. & 30. Tá lastka pólá iakós ná sto lat przed
przysciem Chrystusa pána.

2, Czemu P. Bog czas podzielił ná dzień y noc?

Aby przez to pokazał opátrzność, ktora ma około ludzi/
bo gdyby záwssé słońce swieciło/ tedy záwssé ci pło y sucho
było/ iako gdyby záwssé noc była/ tedy záwssé zimno y wil-
gotnobyło; á záwssé sie nic ná ziemi nie rodziło. Testnoby
bárzo było/ gdyby záwssé dzień albo noc była. Woc też sprá-
cowánym nápráwnie áity/ záczym ktorsz y dzień w noc á noc
w dzień

w dzień obracają / godni Antipodow albo światá podziemne-
go / iako napisał Seneca epist. 122. albo rączy żyją iako umar-
li między świecami. W nocy zwierzędzi pracę / a ludzie
spia we dnie pracowawszy, iako jest Psalm. 103.

O Świećcie,

1, Ktorego czasu świat stworzony?

Rozumieją niektórzy iż w Jesieni w Seprembrze / a to
dla tej przyczyny / naprzód / iż sprawy Boże są doskonałe / a
w Jesieni ta jest doskonałość kiedy owoce są dojrzałe: Po-
wtóre / iż na ten czas pożywienie ładne było człowiekowi y
zwierzowi z owocow ziemi / Ktoreby nie było na wiosnę tak
ładne. Ale jednak y na wiosnę doskonałe są sprawy Boże /
bo żadney w tym nie ma niedoskonałości / że Adamá z syna-
mi zaraz nie stworzył / tedy y w tym nie ma że drzewa nie z
owocami; drzewa też niektóre y inne ogrodowe rzeczy zaraz
na wiosnę w ciepłych krajach owoc przynoszą / za czym y na
wiosnę mogli mieć człowiek y zwierz swoje pożywienie. Po-
spolicie jest zdanie / iż świat na wiosnę stworzony; bo gdy-
by w Jesieni / nie wieleby się człowiek y zwierz z niego nacies-
zył / gdyż w ten czas na drzewie y ziemi wszystko pożywa iść
do zguby / y śmá pożywa się przekrzyć. W Trzedziele / swo-
żenia początek był / bo siódmego dnia Bóg poprzestał two-
rzyć / a siódmy dzień Sobotą / co też y Kościół wyznawa w
Hymnie na Prima Trzedzielną.

2, Jeżeli przedtym tak było źle na świecie iako teraz?

Pospolicie narzekają / iż teraz źle na świecie / ale niech o-
bażo

barga/ iż za darowanych czasow nie było lepszy/ Woyny także o
 Prutne bywały/ lud Boży nie raz w niewola się dostawał: w
 Egypcie tak wiele weterpiał/ aże iże takó więcej gdy Rzymia
 nie zbawiał Jerozolima/ gdzie zginął milion ludu y dwakroć
 sto tysięcy/ y czterdzieści tysięcy. W niewola wzięto dzies
 wiećdziesiąt y siedm tysięcy. Tak Greckie Państwo za
 czasu Plutarcha de defectu oraculorum, zniszczone było przez
 woyny/ że do boju nie mogło się zebrać na trzy tysiące ludu.
 Na woynach Kartaginickich z Rzymian, zginął milion ludu y
 pięć Proć sto tysięcy. Na wojnie Cesarz z Pompeiusem trzy
 Proć sto tysięcy; Leonem tego sam Cesarz zabił milion ludzi y
 sto dziewięćdziesiąt dwa tysiące. Pompeius zaś zabił/ poi
 mał/ rozprószył/ dwa miliony/ sto osiemdziesiąt y trzy tysiące.
 Za czasu Dawida/ we trzech dniach padło powietrzem siedm
 dziesiąt tysięcy. Za Justintana Cesarza co dzień umarło po
 pięć albo dziesięć tysięcy. Roku 1350. było także we Włos
 zech powietrze / iż z tysiąć ledwie dziesięć żywych zostało.
 Za czasu Honoriusa Cesarza/ sami się ludzie od głodu jedli.
 Więcej takich jest przykładów nawet y w Piśmie świętym.
 Co zaś do podatkow/ pisze Dio lib. 46 iż poddani dawali
 Rzymianom piąta część swych intrat. Cesarz y Antonius/ w
 jednym roku, lat dziewięciu albo dziesięciu podatki wybierali.
 Po śmierci Cesarza każdy Rzymianin dwudziestą część swych
 dochodów musiał dać/ a Senator od każdej dachówki na domie
 sex asses, ale Proć wbyłko wylizy?

3. Czy byli na świecie kiedy Olbrzymowie?

Byli/ bo to twierdzi pismo S. Gen. 6. 4. a ci byli w sta
 ni Noabitow y Ammonitow/ takó jest Deut. 2. gdzie też o
 sobliwie cap. 3. Od Krola Basanu/ którego łoże było wzdłuż
 na łokci dziewięć/ a w szerz na cztery. Za Theodozjusza Cesa-
 136/

rzá/ iáko piše Niceph lib. 12 cap. 37. nálezi sié čtowieť ná
piše točci y ná dlon wroťti. Naydowano tež wmarlych ciálá/
dingie ná točci dziesťeť/ iáko piše Pausanias & Boccacius. Ale
táť wíeltie ciálá rzaděo siá trafiláť.

4. Czy był kiedy naród Kárlikow?

Piše Ezechiel cap. 27. iż po murách Tyru Miastko rozto-
żono Kártow miasto żołnierzow/ poślazuiac iako onym swym
murom vsali; ale żeby osobliwy był naród Kártow/ to jest szę-
ra fabulą zmięszone od Homera/ iako przyznawa tłumacz ie-
Eustasius; a lubo za Homerem wielu pošlo/ iednak nigdy zgo-
dnie tym Pigmeuszom nie mogą naznaczyć Wygzyzny; bo
iedni piśa że ich kraina jest w Egypcie/ drudzy że w Azey/
drudzy że w Indyen/ dndzy w Turczyńskiej ziemi. Drudzy
piśa/ iż walczą z żoramiami/ a inni że z Europatwami/ a inni
że walczą/ ale ich miasto koni używają. Nád to gdyby tych
Kartow był gdzieś naród/ iużby go należiono/ kiedy iuż we
wszystkie strony świata weyrzono. Zaczynam y w Cyrze dzieci
ná murách postawiono/ jest podobniejszy/ a niżejby Kartow o-
bierac miano. Pradus rozumie/ iż tam była straż z meżow do-
rostłych/ ale dla wysokości wież ná brzozech stali/ zdáli się Kár-
liłami. Iostetnymi zaś ich zwano/ iż ich ná Półk tości mierzyć
było potrzebá/ iako pismo mierzy Olbrzymow Deut 3. i Reg.
7. & 4.

5, Czemu morze czerwone ło wie się czerwonym?

Nie żeby woda w nim była czerwona; bo także jest/ iata
w innych morzach. Brodæus Ráðev podobno od brzegow/ to
re ma czerwone/ Genebrard. in Ps 105. albo też od fio/ to
remi dno tamtego morza porośto/ Pineda. Ale co mówią
Conimbricenses, iakoby czerwone dla tego było/ że w nim

10. aloby pino / to nie ma podobieństwa / bo naprzód koral
nie jest czerwoną pośi jest w morzu: potym / z tamtego mo-
rza koralu są żarne.

6. Czy piono wino przed potopem?

S Jeronim contra Iovinian. piše / iż ani winą nie pi-
iano / ani miewa nie iadano. y potężnie się to po Noem / kto-
ry po potopie upił się winem: a pewnieby iako maż Światey /
nie upił się / gdyby przedtym piał wino / boby wiedział iako
jest moc wina / y miarkowałby.

7. Iako wielkie Miasto było Niniwá?

Trzeba było przez nie prosto iść, trzy dni strawić / iako
napiśano Ionaz 6 Piše Diogen. lib. 6 iż kiedy ie budowano /
miasto muru na okrag miał 480. co wżymi mil Polskich piętnaś-
ście / wysokie mury na stop sto / a tak szerokie / że po nich oraz
mogły iść trzy wozy. To na początku tak wielkie było Mi-
asto / a coż po tym: Alec y Rzym za Cesarzá Aureliána / iako piše
Vopiscus, mało co Niniwie ustępował / bo iść do przezeń / trze-
ba było mil Polskich odprawic ledwie nie puspierć / nie ra-
chować bårzo wielkich przedmiesć / bo się na wszystkie strony na
mil siedm Polskich dosć gesto rościagnęły / iako piše Lipsius
de magnitudine Urbis Romæ, a nie dżim / bo za Klandiusza
Cesarzá siedm milionow ludu w Rzymie naráchowano. Po-
wiada też Marcus Paulus, iż w Cartárycy wielkiej widział
Miasto Puinzay / to jest Miasto niebieskie / że ma na kole
mil Polskich 25. Mostow kamiennych tak wysokich / że pod
nie okręty z żaglami podchodzą / dwanaście tysięcy; straży
tam zawżę jest trzydzieste tysięcy. Chyenneńskie też Miasto
są bårzo wielkie / także Kair w Egypcie / który przed tym zwá-
no Memphis; Theba Miasto / tamże mało sto bram / a pod
czás

czas wojny przez każdą wychodziło bliskość tysięcy do boju/
iako piśe Strabo

8, Iako statua Nábuchodonozora, wyrażała czte-
ry Monarchie, albo panowania nad całym światem?

Położył Bog temu Krolowi przez sen cztery Monarchie
w obrazie rycym/ Dan. 8. Ktorego głowa była złota/ pierśi y
rámioná złote/ brzuch y łedzwe miedziáne/ & golenie żelázne.
Monarchia naypierwsza była Assyryjska; ta/ głowa złota
znaczyła dla wielkich bázro dostátkow. poczat ta Ninus; y
trwała przez lat tysiąc y trzy sta/ iako piśe Iustinus lib. 1.
aż do Sardánápála. Jeżeli iednak do niej Cháldáyska przy-
tażem/ Ktora z niej wypłynęła/ tedy ja przeciągniemy ná lat
pięćset y trzyście. iednak nie zawierála w sobie Indyey y wie-
kszey części Europy. Perer lib. 2. in Daniel. Perska Monar-
chia znaczyła się przez srebro/ bo już nie tak bogata była iak
pierwsza. zalozył ja Cyrus. bogata iednak bázro była/ iako
to znać z bankietu Assuera Ester 1. iako y znać z woyssá Kers-
esowego/ Ktore ledwieby ogárneło Pánstwo Greckie/ iako
piśe Justin. lib. 2. Grecka Monarchia przez miedź znaczyła;
iż iako miedź jest brzmiała/ tak w niej wymowa y mądrość
brzmiała. tak S. Jeronym. Tá Monarchia za Alexandra był
to sześć lat trwała/ y zaraz się zacząć pojecha. Władysław Rzym-
ski żelázna nad inne mocniejszy/ y te Ciarody pod się podbi-
ła, Których się ani tknęły pierwsze Monarchie. Trwała zaś tá
Monarchia przez lat 116 1. aż do wzięcia Rymu od Alariká/
Krolá Gotow. Gránice były tej Monarchie/ od zachodu
morze Atlantyczne/ od wschodu rzeka Eufrates/ od północy
rzeka Rhen y Dunay/ od południa ziemia Murzynska.

O Chry.

O Chrystusie Pánu,

1, Iáko to rozumieć Matth, I II. że S. Iose-
fá Dziádem był Máthan, á Oycem Iákob, ponieważ
Lucas 3. 23. byłego Dziádem Máthan, á Oycem Heli?

Tak Máteusz ráchował po mieśu/ á Lukáš po řadzie
II. Máthan był z pokolenia Judy/ miał żonę Marya/ z niey
zplodził Jákebá/ y trzej córki/ Mariá; Sobe/ Anne; Jakob
miał dwu synów/ Kleofášá/ ktorego też zwano Alfesus/ y Jo-
zefá ktory był Oblubieńcem Nasw Pánni. Marya poslá
zá Alfesusá/ y zrodulá Salome; y poslá zá zebedeusá/ z kto-
regó powila dwu Apostolow/ Jákebá większego y Jana E-
wángeliste. Z Sáby zrodilá sié Elźbietá żoná Zacháryasá/
á Mátká S. Janá Krzcicielá. Anná poslá zá Joáchima/ y
zrodilá Nasw. Pánni/ y tá jest Geneálogia Chrystusa Pána.

2, Czemu Chrystus iákley Księgi dla nas nie
nápisal?

Lubo sam swoia reka nie nápisal/ iednák reka Ewánge-
listow swoich nápisal. tak też nie sam Jeremiáš swote Pro-
roctwá pisal/ ale przez Baruchá/ Ier. 36. 4. tak też list do Rzy-
mian Páwel S. reka Tertiusá pisal/ Rom. 16. 22. Chrystus
sowi też nie należało pisac Ewángeilia/ bo by za żywotá trze-
bá było opisac śmierć swote/ y miánowac sedziow swoich/ os-
pisac Zmartwychwstanie zc. y tak wielu przed Gásem grzechy
głosic. Kiedybysmy też mieli písmá samego Chrystusa/ to-
bysmy o drugie mniéy dbáli. Kościolowi też swemu wiele
przez to powagi przydat/ kiedy nie nie pisal/ bo Kościol tak

dobrze

dobrze naučal/ poſci nie miał piſmá żadnego nowego teſtá-
mentu/ iáko też kiedy ie ma; y mogli by heretycy mówić / że
Koſciół nie nie waży bez piſmá. Boże przykazanie też nie
ſam Bóg ſwoia/ ále Anieľſka reka piſał Ač. 7.

3. Ieżeli Chryſtus boſo ábo w trzewikách chodzil ?

V dawnych onych ludží nie chodzono boſo/ iáko ſie to
poſeżnie z Piſmá S. Eccl. 46. Iſai. 5. Amos 6. Iſai. 20. y o
Chryſtusie powieǳiał Jan Chrzęćciel/ nie ieſtem godzien ro-
zwiázáć rzemýká obuwia tego/ Marci 1. Vzywáł też Chry-
ſtus zwyčáin poſpolitego narodu ſwego/ dla tego też áni
Apoſtolowie boſo chodzili/ iáko teſt Marci 6. y Anieľ
Piotrowi S. w wiſzlená bi dacem/ ráze oblec obuwie. Ač.
12. y S. Bonáwenturá piſze w iednym liſcie/ iż iedno obuwie
S. Piotrá w Rzymie chováno. Ale rákož Chryſtus Matth.
10. zákazáł Včnitom áby w drogách nie mieli obuwia/ Odpo-
wiáda S. Chryſtoſtom ſerm. 9. in Philipp. iż to rozkazanie ná-
raz tylko bylo/ á nie ná záwſe. Jákož záš Magdálená vmy-
wála Pánſkie nogi ieżeli chodzil w trzewikách? Zwyčay byl
v onych dawnych/ že iadáli ná ložkách ležac zdiawſy obuwie/
áby ložká nie pomázáľ.

4. Iáko ná wierzchu dáchu Koſcielneho Chryſtu- ſa poſtáwíť ſátan.?

To ſie ſtáto Matth. 4. góžie ſie Hádžie ſlowo pinnaculá,
ktore pochodzi od ſlowá pinna, albo penna, á wlaſnie zna-
čy ná domách wietrzniľ : ále bierzmy to ſlowo zá wierzch ta-
ťi Koſcióla/ ná ktorym mogli ſtanac ģłowic. Alec Maldo-
natus vzy/ že on Koſciół nie miał dáchu/ iákie ſa y inne bu-
dynki ná wſchodních Pánſtwách/ ále y we wloſech nájdúta
ſie táľie/ iż po wierzchu može ſie przechadzác. y w piſmie S.
ſa przye

sa przykłady tego/ Iosue 6. 4 Reg. 23. 12. Matth. 10. 27. oto
żony zaś ten wierzch był takim murem/ Ktory sie też zwal
pinnaeculum; y żeby ten mur dawano/ było o tym prawo De
ut. 22. 8. á lubo Lewitom ná wierzch Kościoła zakazano by
to chodzieć/ tednak inni mogli chodzieć y taś muru tego było
potrzebá. Co zaś piśe Ioseph. lib. 6. de bello 6. były złote
rozny ostre/ áby praśtmo ná Kościele śladac nie mogło/ te
były ná wieżách Kościelnych.

5, Jakim winem Chrystusa napawano?

Idacym ná śmierć áby ie posilano/ dawano sie dobre
go wina nápić/ iáko piśe Baron. an. 34 myrrhatum wino by
ło bárzo słodkie y dobre. Plin. lib. 14. 13. to wino przed wřzy
zowaniem dáli pobożni ludzie Chrystusowi/ ále go pić nie
chcieli/ wstepuiac tey pociechy: ná trzyszu zaś podáno z zotcie
y ocetm, y tego zkořtował trocha.

6, Co zaczęli trzey Krolowie, co do Chrystusa
przysięchali?

Ták ich opisuie Bedá in collectan. Pierwszy był Melcher/
stary/ śmwy/ z broda długa/ y włosami długimi/ a ten Pánu
osiárował złoto. Wtorey był Kasper/ młody/ bez brody/ ęsz
wondmwy/ ten dáł kadzidło. Trzeci Balcer/ ęarny/ zupelney
brody/ á ten dáł Mirrhę: Nie byli ęarownicy/ lubo ich zo
wia Mágami; bo to názwisko y Cháldeyzykow dáta Silezo
fom/ iákimi ci byli/ ták Hieron. Dan 2. byli Krolami/ iáko
jest Psal. 71. Nie przysiał ich Herod zochota/ że mu nowins
nie do smáku przynieśli o nowym Krolu. Ze wschodnich
stron względem Betleemu byli/ á zdáleká. Nie byli z Persiey/
bo tá względem Betleem nie jest krajno wschodnia/ byli z

Ura

Arábley/ iako sie pokazule/ 3 Psal. 71. Tych ciata S. Heleny
zaprrowadzila do Konstantynopolu/ y zlozila w Kosci le S.
Sofiey/ to jest matros: i Bozey/ a potom ie Konstantyn
Wielki z innymi religiami darowal Eustorgiuszowi Biskup
pomi: Mediolan: i temu/ tak zaszly do Mediolanu/ zlozone w
Kosci: i tory porym nazwano S. Eustorgiusza/ y byly
tam dluszy nizeli przez lat sześć set/ az gdy Fridrych Barbá-
rossa Cesarz wziat gwałtem Mediolan/ darowal te ciata
Arnoldowi Trektá: iánowi Kolch: i temu/ co bylo w roku 1164
te swiate ciata byly cale/ nie zgnilo/ zwiazane pospolu 3 jo-
ba zlota obrezgo/ iako pisze Neoburgicus.

7. Jezeli Chrystus po swym wniebowstapieniu w
swym cieie widomie pokazal sig na ziemi?

Jest nie widomie w Naró: i i fym Sakramencie / ale
ná sed przydiele wiadomie/ Akt: 3. 21. tez Psal. 109. pokazal sis
iednak Chrystus Pawlowi 1. Cor. 13. 8. co mu obiecal byl An-
niasz Akt 22 pokazal sis tez Chrystus y Piotrowi/ kiedy z
Rzymu wchodzil/ i z tym lubo pospolicie innym Swietym
Chrystus sie nie w swym cieie pokazal/ ale Anzot imieniem
tego w cieie od siebie zrobionym/ iednak ciałem y w swoim
prawdziwym cieie/ tak náucza S Th. 3. par. quart. 53. art. 6.
a przez to niebá nie opuścił/ bo moze byc cudownie oraz ná
wielu miejscach.

8. Jako rozumiec prorocтво o Chrystusie, że be-
gzie iadł masło y miod aby umiał złe zganic a dobre
obrać?

Rozumiec/ że badzile miał prawdziwe ciato/ y w dzieci-
nstwie badzile takich potraw używał i o inne dzieci/ mający
prawdziwe ciato/ pości nie badzile umiał ná lata patrzac/ zle

rozpozná od dobrego; bo ták ma text Chaldájski/ miásto ut
 sciat, káda donec sciat. v ten text wyklad pospolity mieysca
 tego. Nie dla tego zas bedzie iadl miásto v miod/ dla tego
 te dwie rzecze dáta dzieciom/ gdy im sie zeby pušzajú/ to jest,
 aby ich dala nie bolaly. Galen. 10. de simpl. 10. bo Chrys
 stos nigdy żadney choroby nie cierpiat S Thom. 3. p. q. 14.
 art. 4. Miał też zámie rozum doskonały / iáko o nim mowi
 Iai 7:6. Múdrá jest nam dany/ nazowia go dziwnym,
 poradzca/ náwet iáko S. Paweł wácy Hebr. 10. 5. iż záraz ná
 świat przychodząc opátował sie Wycu/ w ktorey woli tego
 poświęcent testesmy.

9. Ná co Żydzi dali Chrystusowi dwá rázy ocet?

Raz dali potí nie byl ná Krzyżu, á drugi kiedy już byl
 Londul p. 2. cap 63 v toż samo znáć/ z S. Máteuka. Nie
 dla tego dawáli ocet Żydzi aby przedlo v náci/ ale żeby sie we
 mólóci smew oczul/ meke swoje cial/ y dlużej cierpiat; bo y
 gębá y ocet/ y hisop frem zastánawia/ a to sli Żydowie zá
 hásu nagotowali/ bo nie trefantem ná hála sie na Kalwá
 ryv trzciat/ gębá/ ocet/ ze te rzecze/ Ewá v. f. odzić nie do
 pušzajú/ pisze Plin. 21. toí Dioscorid 5. 14. Te gębá cho
 wáno w Jeruzalem w Kielichu/ w ktorym Pan odpráwił ofiá
 trná wieżerá. Beda de locis sanctis, cap 2. Kielich ten byl
 srebrny/ miał z obu stron vchá/ moglo sie weń wlać wiecey
 niż trzy kwátérty/ Ibid. Gębá do tych czas chowána w Rzy
 mie/ na Láteránie/ á kúsciey máia w Paryżu. Nápoita sli
 tá gębá Ewíe Pánskiej; bo nie tylko ia do usi przyklada
 no/ ále y do ran/ aby tym bárztey Pan gúł swoje rány. Ale
 iáko ná hisopie gębá podano poniewáz to iáko mále z pos
 wiáda Tyrinus. Burgenis, že w Greckm nie máš Istopos, ale
 Iffos, co znázy iáko by dšide/ ná ktorey láno podác bylo gębá

te/ bronie też kłosem ciżano/ zwali przedtym arundo, y nie
tylko te/ ale każde ośiępistá/ álbo drzewá przy grorách/ dla
tego Mátheus powiada: że ná trzcinie podano gabte/ a czy
ni temu podobienstwo/ iż przyiownicy byli Rzymianie/ kło-
rych bron była pilum, podobná meo dźidzie.

10. *Jákicy był wrody Chrystus?*

Był bárzo piękney wrody, y piękniyszey niżeli ktory syn
ludzki/ iáko mowi Psálm 44. Toż mowi S. Anselm lib. 1. Cur
Deus homo, Chrysostróm hom. 28. in Matth. y inni ktorzy vs-
zga/ że Chrystus miał te wrode doskonałe/ ktora należała do
stanu tego Ráznodziejstiego; bo rózne są wrody/ różnym sta-
nom należące/ inna dźieczinna/ inna mężka/ inna żołnierska/
inna biatogłowska/ inna Prorocka. Miał Chrystus wrode/
ktora przystała zbawicielowi świata/ y w ten sposób ma być
rozumiany/ ktokolwiek z Wycow SS. napisał przeciw wro-
dzie Chrystusa:

11. *Jáko Chrystus mógł wyposćić dni czterdzieści
bez pokárnu?*

Tákże dni czterdzieści posćić Eliáš/ 3. Reg. 14. Mowzeš/
Exod 34. y Augustyn toż powiada o tednym epist 86. ale te
posćty były cudowne. We Franczey w powiecie Tul/ tedná
Pánná nie iádła nic ani piła przez miesiąc 30 Krol Fráncuski
Ludovicus Pius, przez dni czterdzieści przed śmiercią nie me-
iádł/ y też takich przykładów wiecey; ále w takich posćach ás-
sto potem pokazała się albo správa sataniska/ albo też były
zmyślone. mogły też pochodzić z wielkley słabości żołądka/
á kłopotów humorow dostatku/ tak żyła cála żime niektórzy
robacy y bęsyier/ ále w Chrystusie rzecz była cudowna.

12. Jezeli iakie rzemieſto robił Chryſtus?

Umiał naſti ſzkolne. Czytał iako ieſt Luc. 4. 17. piſat na ſiami pǎlceſm/ kiedy znalezione na cudzoſtoſtwie Eſtewas ſie wyzwołai/ ale nie wiem co. Do Abágará teſz Krolá E. doſſy/ iſz piſat taſt liſt/ ieſt pomieſć. Wadſz Abagarze błogoſławionym/ á nie wiedzacy mnie/ wwierz we mnie; ábowiem nápiſano/ że Ktorzy widzieć beda/ nie wwierza we mnie/ á Ktorzy nie widzieć beda/ wwierza we mnie. Jle do tego/ iſz piſeſz/ że pragnieſi ábym do ciebie przybył/ wiedz iſz ta to wſſy/ ſko mam ſzynie/ pó com peſtany; a ſkoro to wyſkonam/ mam ſie do tego wroćć Ktory mie poſtali/ á ná ten gǎs poſle do ciebie ſednego mego Woznia/ Ktory cie wzdrowi. y wdzicic ſzwosrá/ tobie y twoiemu Domowi: piſe o tym Euſeb. lib. 1. 13. Ale ten liſt ma zá Apocryphum, to ieſt/ nie mǎlacy pewnoſci. Gelafius Papieſz in Concil. Romano. Namálowal teſz ſwoie twarz Chryſtes/ y poſtali Abágarowi; bo ten Krol zeſtali byl Málárzá/ ábo mu Chryſtuſa odmálowal; ſzego gdy nie mogli dołazć dla ſwiátłoſci wietkicy/ z twarz Chryſtuſa wy padałacy/ Chryſtus pſotno do twarz ſwoiey przyložyl/ y y ná ním twarz ſwoie wyraził/ y Abágarowi poſtali/ piſe o tym Evagrius a. 26. y inni/ y Grecy odprawili ſmieto tego obráz/ taſe ieſt w Monologium 16. Auguſt. Wznał ten Obráz Stefan Papieſz/ na Concil. Rom. Ale y liſtu pomienionego/ lubo zá piſmo S nie godzi ſie przyimowac/ nie godzi ſie teſz lekce wazyć; bo go powazał ſobie S. Efrem, in teſtamento, Theodorus ſtudita ad Paſchalem Papám, Cedrenus y inni/ to o málárſtwie Chryſtuſowym. Robił teſz Chryſtus z Jozeſem rzemieſto; bo przy robocie mogli zoſtawac nie wzruſzony w ſwoiey gſebotley contemplacyey. robił plugi y iárzmá/ taſt piſe Iuſtinus M. contra Tryphonem, y nowi Doktorowie piſa/

li robił cieńsielstwo. A Hilarius, Ambros. y Chrysof. ser. 48. rozumieją, że robił koralsstwo. Ale w Loretie pokazuje roboty tego gwiżdża drzewiana.

13. Czy mówił też kiedy Pan Chrystus po Łacinie?

Wielkie podobieństwo że mówił; bo przebywał często w Jeruzalemy gdzie y dworcy żołniersko było Rzymskie / y ludu innego nie mało / a ledwie jest do podobieństwa / aby kiedy z nim Chrystus nie mówił. Tak oni zaś pilnowali ięzika łacińskiego / że kiedy Tyberiusz Cesarz miał w Senacie Greckie słowo mówić / prosił o odpuszczenie Klandiusz z sędziostwa złożyć jednego / że nie umiał po łacinie / żadnemu też przad Rzymi nie odpowiadał tylko po łacinie. Val. Max. 22.

14. Dla czego w objawieniu św. Jan S, zowie Chrystusa Alpha y Omega?

Ca te dwie litery / jedną pierwszą, a druga ostatnią obić cęda Greckiego; bo Chrystus jest uścisłego początkiem y końcem. Alpha sie też mówi u Greków o bardzo przednich personach / pokazuje się to w Maktalście lib. 1. 27. & lib. 5. 27. Pierwszym jest Chrystus; bo jest początkiem / to jest prawdziwym Bogiem / y żeby go uznali za takiego Chrześcijanie / za głęsu Uściłanow / prali na swych grobach Alpha / iako pisze Morales II. 41. Był też Chrystus przy końcu swolej Omega / no vissimus virorum.

15. Jaka była mase, która Mągdaleną wylała na głowę Chrystusową?

Marth. 26. 7. Nazynie w którym mase była / nazywałaś się alabastrem. Nie był to kamień alabastrowy / żeby go tak łatwo Mągdaleną nie ztuliła / ale iako S. Epiph. lib. de mensuris, było

było ślana/ málacé w sobie fúnt olejku/ á že vsu nie miáło
dla tego sie zwalo álabastrém/ bo po Grecu a, tož jest co bez
tož jest labi, co vsy/ y tak alabastrum značy/ bez vsu Pisti-
cum/ tamtá másc nie moglá sie zwác od mlynská iákiego/ bo tá
kie sie mlynsce nie nayduie/ ále rázov znázy/ lz oná másc by
lá wierna/ šžerá/ nieposafšována. táž Baron. Tolet. álec po
Grecu wierny nie πιστις ále πιστ Mářes S. 14. 3. nie pi-
šć pistici, ále spicati. á daleko lepšy jest oletek/ ktory z pečtá
nardowego/ á niželi ktory z iných čuści tegož žlota/ y tak
znač že w Greci text blád wpadl/ y tak má sie čytác spicati
nie pistici, Franc Lucas táž rozumie/ ále do tego nie przycho-
dzac/ niech zůstáe řowo pisticos, taž ie má nášá Biblia; bo
znázy rzeč ktora sie može rozláč/ á te másc rozlálá Mágdá-
lená.

16. Iżeli pot krowawy którym Chrystus potniał w
Ogroycu mógł być przyrodzony?

Pravděšlivo z Chrystusa plenaty křivo křople/ křora se
zřepatá z něho vychodíac/ ola chladu nočního/ po ten
křowow mogli bý přecobrony; bo něktorzy w bázno ctiš-
tím utrapieniu křwo potmili/ iáko piše Arist. hist. 19. w Pá-
roju teš ieden křwo potmial/ wstřawšy deřat ná své gárdo.
Maldon. in 26. Matth. sa y lez křowowch přykřady. Ale iá,
to Chrystus křwo potmial potmewš ná ten čas býl w boia-
šni/ Marci 14. 13. á v boiacých křow od špory we wnatř břešy.
Aleč strážna boiašn moje křem zápalic/ y zátym wotienšyč,
še se přez škora badžie přebíla. Soar. p. 3. d. 34. sect. 22.

17, Iáko to rozumieć co Jan S, nápisal ná koncu
Ewángeliey, iż gdyby wśystkie sprawy Chrystusowe zpi-
sane były, świáty Książ nie ogárnał?

To tylko znaczy/ iżby było wiele ksiąg trzeba zapisać.
W ten też sposób Ioan. 12. 19. mówiono/ iż w świąt po
siedl za Chrystusem. Do tego/ w Chrystusie są dwie natury
rzes/ Boska y ludzka. Boskiej natury spraw/ by też były nie-
śmiertelne i święte/ nigdy doświadczone nie opisał. Tuteż też nie
wypisze spraw natury ludzkiej/ iako ie doświadczone/ z takimi os-
łobiznościami odprawował. Trzecie też są sprawy/ które zo-
wają Theandricas, że miała coś w sobie Bóstwa y ludzkiego,
iako cutá śynie/ Sakramenta śnawie/ a tych ludzi teży
nie wypowie.

18, Iáko rozumieć, iż zakaz ał Chrystus, áby nie
nošono ani srebrá, ani złota, ani pieniądzy, w pasach?

W ten ten zwyczaj, iż w pasach pieniądze nošono/ iáko jest
tego wiele przykładów/ y rzecz jest prawie wiadoma/ tedy te-
go nošenia pieniędzy zakazał Chrystus/ áby w śmiale w sa-
my tego opatrności nęści nie posiadali.

19, Czemu Chrystus niechciał tego, áby iego spra-
wy Pisarze Pogańscy opísali?

Nie schodziło ná ten czas ná takich/ którzyby wymownie
dzieła Chrystusowe opísali/ a zda się iżby to dochwaty y os-
wierzenia wiele służyło/ gdyby choć/ á nie w śmiale to wów-
nili. Ale nie przystało aby oświe w świecie zanurzone/ rós-
ły się sprawy świętych/ albo cudownych/ duchownych. Dla tego
Chrystus nie dopuścił czartem aby o nim gawiedzieli/ że jest
Synem Bożym Łucz 4. Tu ten u Pogańscy Pisarze miała
nie mało fałszów/ áżartem y dzieł Chrystusa/ gdyby od nich
pisane były/ nie możono by im ze wsiach mieć wierzyć. Nie
mogli też Pogańscy Pisarze poynąć nauki Chrystusowej/
która cała bytá duchowna. Potym y sami czarci przedstawia-
li, do

li do tego/ ktorzy znowe na tym byli/ aby dzieła Chrystusowe/ posły w wszeleka niepamięć. Nado to/ p sarsze Poganissey na to pisma obrać/ aby się Pánom tego światła przysłużyli/ czego by nie doskypili/ pisze o Chrystusie; bo Pánowie na ten czas byli bálwochwalcy/ y mieli to za głupstwo/ co o Chrystusie powiadano/ dla tego też Edey Tacitus, Suetonius, Plinius, Lucianus wspomina wiare Chrześcijańska/ iáko o iákich gupstach/ ze wígaráda pisa. Nákomiec Ewangelia aby stała się miała być pisana nie duchem światowym/ ale Bożym. Pisali też Paganie nie ták co było/ ale co być mogło iáko náležáło.

20, Co to był zá żołnierz, który Chrystusowi ná Krzyżu bok przebił?

Był náymieniem Longinus Martyrolog. Rom. 15. Mart. zosłał potym Męczennikiem/ nie był onym setnikiem/ który Chrystusa ná Krzyżu rinał za sprawiedliwego/ y Syná Bożego; bo pewnie by mu boku nie przebił/ ále przecie Greg. Nanzianz in tragæd. Baron. in anaor. Martyr. y inni powiada: że tenże Longinus był/ y nie ták z otrucienstwa/ iáko że by był pewien o śmierci Pánstwie/ boł przebił/ á do setnika też náležáło przestrzegac tego/ aby ludź Krzyża nie zdeymowa no/ ále pewien był tego/ że tu y nácl/ y o to Páta pytał setnik/ Edey go prosił o Ciáło Pánstwie. Ale czy Loginus był prawdziwie ślepym? Baron. an. 34. powiada że nie był ślepym/ bo by setnik strá trzymac nie mogł/ y nie o ten ślepość nie máł w Tragedyey Grackey Náyménená/ lubo w Lacińska to ále przełożono/ z czego się też y iá powieść przódziá/ iáko by onś frwiał ośy przetárl/ y ták przeyrzał.

21, Ktory bok Chrystusowi przebił Longinus?

Bog prawy/ tét Ber serm. 7. in Psal. Qui habitant. y
Piedy na S. franc. sku wyrósone są rany Pánstie/ tedy tá
raná w prawym boku wżyniona.

22, Co pomogło dobremu Lotrowi do tego áby
Chrystusa wzwał?

Této to Lotrá náwrocenie; widział Chrystusa ebel
żmra émierecia vnuerádacego/ sam téz był tak w ciestich bo
lech/ góże trudno o čym innym pomyšlé / takto o sebie/
same ciemności mogli ten Lotr na ten čas widzieć / ále zá
emienie slonca/ iuz po náwrocentu Lot á bylo/ inne čas cu
da po émiereci Chrystusowe/ iako to znac z Lukášá S. miał
tedy tet Lotr dziwne oświecenie wnetrzne/ mogli téz ten Lotr
za wolności patrzeć ná cudu Chrystusowe/ v kazánia si chá.
y wch wnetrzyc/ lubo się nie poprawil/ ale to podobna rpe/
že przed tem nie wterzył w Chrystusa; bo po rlužil iako y
dergi Lotr Matth. 27. 43. lubo dobry przesił petrm / á zly
nie przesił. Sam Bog tedy sčety m swym milosierdziem
správil tego Lotrá náwrocenie.

23, Jákiey ceny były srebreniki, za ktore Chrystus
przedány?

S Ambrože lib. 2. de Spir. 18. rozumie iż každý wážíł
tréchné/ to jest Trilaf Ryn st/ ále R. al R. spici st/ to
by summe vavnilá trilo trze stlody. to jest slonch dziesné
iákos/ ále za te pientadze nie kupionoby roli. Jozeli z ákto
rozumie Beron. w každém srebreniku byl funt tetra tedyby
summa wstla ná 360 stlody; bo wstlody jest wnetra/ á
w funcie Ryn st. m jest wnetri duánasacie/ álebyto bylo wie
w le 34

le za rafa wstuge; bo tylko Jadaś dat znać/ góście był na ten
 czas Chrystus. y nan naprowadził/ y do tego/ Chrystus po-
 dło przedany. Bierzemy do podobieństw/ że te srebrniki by-
 ty były albo ślatory Żydowskie/ tak Perer, Salmeron y inni/
 a w ładowni/ są cztery Julusze. Ale to napewnienysza/
 zważymy groś Jadaśow/ który iestże na niektórych miey-
 scach Chwata/ że tylko są w nim dwa Julusze/ y za te sum-
 me kupiono rola gárnarska/ która była y podła/ y niewiel-
 ka/ y potopana. Trzydziestom srebrników obłożył Dawid
 Psal. 108. trzydzięści przellectwa.

24. Iako przed przyieciem Chrystusa wstało berło
 Judykie?

Przepowiedział Patriarcha Jakob Gen. 49. iż nie wsta-
 nie berło Judy aż przyjdzie Messyas/ y to sami Żydzi przy-
 mują, ale takoz to/ kiedy w niewola Babilonu zabrano Żydow/
 a w ten czas Krol Żydzi nie mieli/ a potom nastąpili Machá-
 bergyłowic/ którzy nie byli z pokolenia Judy/ ale Lewi/ po-
 tym nastąpił Herod/ który nie był z Żydowskiego narodu/
 Na to się tak odpowiada Dawid y następcy tego byli z poko-
 lenia Judy/ a pánowali aż do niewoli Babilonskiej/ w której
 też był y sam Krol Jechonias. Z niewoli wyszedł lud miał
 za Krola Siorobábelá Wnuka Jechoniasowego/ także z poko-
 lenia Judy/ y pánował z swymi potomkami aż do Machábe-
 gylow albo Ussamonei/ którzy byli z pokolenia Lewi/ y nie
 byli Krolami/ ale przecie pánowali/ a to pokolenie łączyło się
 przez Matkęswá/ Judzkim/ y tak iestże takokołowiek w Judy-
 kim berło zostawało. Było zaś to Krolestwo prawdziwie
 Judykie; bo dziesięć pokolenia zostało w wieczney niewoli/ a
 tylko Judykie wyszło/ y to Krole sie z nim łączyło. Potym
 gwałtem Herodá wtrocili Rzymianie/ a potym Chrystus w
 las

lat 36. przyszedł/ ale iesteż za Herodą iakolowolę było krole-
stwo w Iudzich rękach; bo żyli ówczesie Archelubus y Hircas-
rus/ aż tedy te zdradziecko Herod zán. ordował/ bez żadney
nadzieie wpadło z rąk Iudzich było/ bo y Herodá choć
musieli cierpieć za Tyrána nie za Krolá ználi/ aż mu też ná-
tomiec y przysiędł musieli/ á w ten čas Chrystus przyszedł.

25. Jakie ciemności były pod czas śmierci Chry-
stusa?

Nie były przyrodzone/ bo według niebo też nie było za-
stanie obłokami/ bo gwiazdy widac było/ iako píše Selgon
apud Euseb. Ale księżyc cudownie przybiegł zaskrył słońce/
á według przyrodzenia mógł być iáł nadaley od niego; bo pe-
nia była. Dionys. Arcop. epist. 7. postawłszy zaś pod słońcem
trzy godziny znowu z przedłością ná swe miejsce się wrócił.

O Krzyżu y gwoździach.

26. Jakie było drzewo Krzyża świętego?

Rozumieli niektórzy czytając Isai. 60. 13. że był Krzyż z
Jedliny/ burpanu y sosny: albo juxta LXX czytając/ z cy-
prysu/ sosny y cedru. Drudzy rozumieją że sam pień był z
cyprysu/ podstawa z cedru/ przegńcie z paliny/ tyrol z oli-
wy. Ale ży podobieństwo áby drzewo różne á drogic dla Krzy-
ża zbierał: Cicaonius wiele rący dowodzi/ że drzewo Krzy-
ża Świętego było dębowe/ ale są słabe, ta tylko mocniej-
sza/ że Gassit Krzyżá są podobne dębowi/ ale y te słaba Gre-
serus de Cruce 1. 6. Procy im się pilniey tym Gassitom przy-
pátrował/ tym se mniej podobne do Krzyża nardował. Za-
tem permywia/ iako tenże Gretser píše/ iż nie wie co
to za drzewo było.

27. *Jako moze być tak wiele reliquiey Krzyża S.*
albo y gwoździ?

S. Chryſoſtom Orat. quod Deus ſit Chriſtus, winawá w tym cud/ że ná to ſtawá tego drzewá/ toż S. Paul: nuſ epi. ſtola 11. Cyrill. Cathec. 10. ták też ſtopę ktore Pan zoſtawił wſtepując do nieba całe zoſtawia choć ich y ſáwiciſnie w bieráto: rzech ſtop/ lubo nád niemi teſt Boſciot/ nigdy żadna poſadza/ ta zákręć nie moſono/ bo każda ziemiá odrzucáta/ á czasem y w twarz tych, co to ſtádli/ Sulpir. lib. 2.

28. *Jako ſie tak wiele gwoździ nayduie, ponieważ*
trzy tylko albo cztery były?

Teſt gwoździ w Rzymie/ w Medyolánie/ w Trewirze/ y indziej/ ale albo niektóre z rzech gwoździ ſa ná ktorych nie wiſiał Chryſtus/ ale niemi Krzyż było zpieto/ tytuł przybi-
 tor albo też z prawdziwych gwoździ: nieco przywieſiano tylko/ żeláżá do drugich ná ſkał prawdziwych zrobionych.

29. *Czemu ná Krzyżu tytuł záwieſono?*

Bo zwyczaj był/ albo piſmem/ albo przez woźnego ogła-
 ſać za co tego karano; porym ten zwyczaj włożono w práwo L ſi duo ff. de iurejurádo, & L fuſtibus ff. de quibus cauſis. Też y z Chryſtuſem uż ymiono. Niechciał tego tytułu Pilat choć proſzony odmienić; bo raz wydánego dekretu namniey ſie mienić nie godzi. L Acta L Iudai in ff. De re iudicata.

30. *Jako dawny zwyczaj był krzyżować?*

Wárzo dawny; bo o nim piſá Num. 25 Iofue 10. Ale tá-
 ko żydzi Páná wkrzyżowáli/ 39. albo roku Pánſkiego 72 Rzy-
 mianie

między Żydów co dzień po pięć set / albo sześć set przyzowali /
że tak wiele przyzwo było około Jeruzalem / iż się zdał las /
y nowym przyzom mieyscá nie narydowano.

O Nayswiętszey Pannie.

31. Kiedy do porzuczenia Anielskiego poczęto
przydawać. Święta Marya Matko Boża Cc?

W ten czas kiedy na Concilium Efeſkim potępiono ny Ne
storiusz heretyk / który nauczał / iżoby Naśw. Panna nie by
ła Matką Bożą / ale samego Głowietá.

32. Czy miała Naśw. Panna Anioła Stróżá?

Zda się iż go nie potrzebowała; bo miała naprzód rozum
bardzo dobrze oświecony / wola też do samego tylko dobrego
Skłonna / za czym áni oświecenia Anielskiego / ani zachecenia
do dobrego potrzebowała, na czym osobliwie zależy przed An
iołá Stróża, y owsem teżał o Apostołom wzięli się Gósem
Aniołowie / że byli od Boga nad Anioły oświeceni / iáko jest
Ephes. 3. tedyby się też od Naśw. Panny Anioł wzięł. Jes
dnáktje to pewna / że miała Anioła Stróżá; bo lubo nie po
rzebowála go na wzwyż pomenione potrzeby / ale from też
go trzeba było / aby się strzegł od przypadków powiercho
wnych / żeby się wola Boża oznáymiał / iáko oznáymił przez
Jozefa o wstępie do Egiptu y powrocie. Krom tego / kie
dy myślała w Kościele przed swym zaślubieniem / Anioł to
żywił / Ambros. 2. de Virgin. Gabryel zaś Serafin był icy
stróżem; bo z kazdey Hierarchley Bog dał stróża. Scot. in 2.
dist. 10. quest. 11.

33. Jeżeli Naśw. Panna rozumu używała w swej
Mąki żywocie?

Która także Bog ktoremu Świetemu wzyński/ pewnie tey
nie winnaś Młóce swojej. S. Janowi dat moc wzywać
rozumu w żywocie Żybiecy/ tedyć y Młóce swojej. Zastu-
żył ná to ná ten čas/ aby Rodzicy tego prorołowáli/ tedyć
wzywał rozumu; bo bez tego zaśluga być nie może.

34. Jakiey wrody była Naśw. Panna—?

Nie wielkie dobro piękność cielesna/ bo rzecz też zá ló-
dą okazy/ bo y zá samymi lókami zgubiona/ oszukała Beres-
beley y odá Dawidá/ oszukała/ Gen. 6. synow Bożych Jes-
dnáś pomiewaí wrodá też dárem Bożym. Aug. II. de civit. 22
lubo go dáre táł dobrym tafo y złym, nie może sie rzec aby go
Bog nie dat tey Pannie/ wlatiśá gdy pismo chwali Esteré/
y Juette/ y Rachels z wrody/ y Corli Jobowe/ Kosciol też
świste przysnawa Naśw. Pannie wrode. Była tafo piśe
Niceph. 2. 23. fárby/ tańcy też pšentné ziarno/ włosow
zółtych/ (w ktorey fárbie ná ten čas białegłowy/ piękność
włosow základały) bystrego wzroku/ przysławne máiaca o-
czy/ brwi náłzwywione/ y przystoynie czarne/ nos przydlużsy/
wargi rumiáne/ twarz podługowata/ także rece y pálce. A
te wszystkie rzeczy w rametch kráńcy biata pleć ná on čas
zdobily. Nigdy nie chorzata/ mála iákaś swiátłosc ná twá-
rzy; bo też miał ia Mierześ/ 133 Bogiem przebywał/ z ciáńá
wonność miła wychodziła; bo też to miał Alexander wielki/
á to pochodzi z dobrego pomiárkowania ciáńá. Wrodá zaś tey
Panny niłogo nie zápalála do złego. S. Th. in 3. dist. 2. qu. 1.
art. 2. Bonavent. y inni.

35. *Iezeli który Kościół wybudowano pod Imieniem
Nasw. Panny poki ona żyła?*

Napzod/ S. Sabinian nawróciwszy we Francyey Miś-
sto Senone/ wybudował tam cztery Kościoły/ ieden na część
Nasw. Panny/ drugi na część S. Szepeana pierwszego M-
żennika/ trzeci na część S. Janá Chrzesticiela/ czwarty na
część S. Piotra/ który iżże na ten czas żył. Lyran. in Matt
24. Potym Martha y Magdalena zbudowały blisko Młara
siłey Kościół pod imieniem Nasw. Panny. Vinc. Bellon. lib
8. 29. Po trzecie S. Piotr na wyspie Ancandrze Kościół ży-
łacey iżże Nasw. Panny wybudował/ Volaterr lib. II. Po
czwarte/ w Seragusie w Hispanley/ pod teżże Panny żyła-
cey imieniem/ wystawił Kościół S. Jakub wiążący/ zowie
się Madonna de Pilar, tzn. sie. na kolumnie na támtym mieyscu,
tamto Swietemu położyła.

36. *W których leciech Nasw. Panna za mąż posła?*

Miała na ten czas lat czterdzieści/ to jest pospolite ro-
zumienie Ovcow SS. Ktoemu powinne wstępować inne zda-
nia/ iako Káleráná/ iż miała 25. Także Jozef S. nie miał lat
osmdziesiąt/ iako niektórzy rozumeli; bo iżkożby ná Chry-
stusa zarabiał/ droge do Egiptu odprawował/ y że był mło-
dym/ stosuje się to do proroctwa Isai. 26. y tak łacniej Chry-
stus mógł być rozumiany za sونا Joz. serwego/ y stará Młá-
teki S. ochronić się y tych/ którzy nie wiedzieli o tajemnicy
Do podobienstwa tedy/ miał Jozef na ten czas około lat 40.
Salmeron.

37. *Gdzie się zostały Bąty po śmierci Nasw. Panny?*

Mleko Nasw. Panny na różnych mieyscach cho-
wają

wato/ w Afryku/ w Słandryey/ w Dnaku/ w Toście/ w Hispā
mey/ w Paryżu/ y gdzie indziej. Włosy są w Rzymie y S.
Krytya/ w podziemney Kaplicy. Łożka gdzie jest y S. Māry
sey wiśksey w Rzymie. Reśfulā jedna jest w Barnocie we
Francyey/ druga w Aquisgranie. Dwie suknie srobie kazala
Naszwierśa Panna oddać dwómá Wdomom. Niceph, 2 i
jedne z nich we ćtery stā lat zanieśiono do Konstantinopolu/
gdzie też suknie chowała w Rzymie y S. Wawrzynca zā mu-
rami. sućnie te nie były farbowane/ Baron. an 48 ale samos-
rodne ćarne; bo takich potym zāzywaly/ ktore pānieńśtwo
Bogu ślubowały. Hier n. epist 12. Das chowano w Kon-
stantinopolu/ o inſy ch reliquiach znaydziesz y Locutusā.

38, lezeł napierwsza Nasw: Pānnā ślub uczyniła
Pānieńśwa—?

Te ślub uczyniła/ zda się rzecz być łasza z omey obowieses-
dā/ ktora dała Aniołowi zmiastniacemu. Jākoż się to stānie/
ponieważ mōw nie anam: Tak S. August. lib. de Virginit że
też byli nieśrocy w stārem testāmencie/ Porzy w ćwistości y
I. y ropemna/ tāk byli Abel/ Melchisedech/ Josue/ Jere-
miasz Ignat M. epist. ad Philadelph Tāk Eliaz/ Eliseus/
tāra Mārya siostrā Moysesowa/ Nyssen. de Virg 9. ale prze-
cie napierwsza Nasw. Pānnā ślubowała/ y to jest pospolite
zdanie Wycom SS. że w stārym zakonie nie ślubował nikt/
może być przyczyńa tego/ że te y cnory sobie nie wāżono/ y o/
wszem zā przeklecie miano/ nie płodne/ Isai 31 ā ślub nie może
bć jedno o rzeży lepszy/ zātym nie wiedzieli że rzecz lepszā
nienśtwo/ nie ślubowali go.

O Anyolách.

39 Jeżeli też kogo Anyołowie pobili?

Dawajmy na ten czas potoy przykładom/ ktore o tym sa w piśmie S. dwa tylko przytocze. Kiedy S. Franciszka Rzym- ska była przy iakichśi proźnych rozmowach/ choć nie radła/ tylko że wsiydziała się odebrać/ dał jej taki polizek Anyoł/ że wsiyscy si- ścili/ lubo niktogo nie widzieli. Drugi raz/ gdy się wsiydziała darow sobie od Bogá danych/ swemu spowiednikowi wiać/ tak ja w kark wderzył Anyoł/ aż o ziemię padła. to rápisano w tej żywocie. Drugi przykład tamże jest/ o ies- dnyim Młodzieńcu we wsi Żurwoli/ w Diecezyci Martisku/ gdzie pod czas Młaciei spráwili sobie studenci wieżerz; po- tym gre wzięli z tym dośladem/ aby kto wygra/ mógł drug- gim rozkázować/ a drudzy powinni go słuchać. wygrał kto- ry między nimi był nagerst; zaprowadził ich do niepożycie- wego domu. ieden student cnotliwy/ barzo się z tego zasmu- cił; iednął aby kompaniey nie pomiechał/ a w grzech nie wpadł/ tego sposobu wzięł; zapłacił ci wiecele/ aby o nim przed drug- gimi świadczył; a sam tym czasem wciekł. Ale zaszapili mu An- yoł na drodze/ i dał mu taki polizek, że o ziemię padł/ gro- miąc go, że do tamtego domu ząbedł.

40. Jákó się mogą od siebie Anyołowie różnić?

Moga mieć różne zdania/ pośi im Bog swoier nie obli- wi woli; i tak się stało Dan 10. Bolało to barzo Daniela/ że Kóściół w Jerozalem nie mógł lud dokudować/ będący w niewoli Babilonstkey/ zá Krolá Perskiego Cambysesá. Pro- śił o to mocie Anyoł sroź ludu Bożego/ Dana Bogá/ aby lud był wyzwolony/ a ten był Gabryel/ obawiając się ośo-
 X bliwie

blizwie/ aby lub nie zaráził się białowodachławy/ y innemi zabi-
leńcykow grzechami. Anioł zaś siroś Perstli/ że lud dobrym
był przykładem/ iako nadza niemoli náprawiony/przeżył tes-
mu/ aby tego Perstle przykład brali; y prosił Boga/ aby o
nego ludu od niemoli nie wwalniał; ale Bog niechciał swej
oznaczyć woli/ aźby Dániel swoy posiłkował/ Ktory ná trze-
ci tydzień przeciagnął/ lubo między Anioły w leonym mo-
mencie rozprawa stała; y dla tego mowi Gabryel/ że przez
trzy Niedziele tá sprawa trwała. Aniołowie dobrzy nie mo-
ga iedno tym sposobem walczyć między sobą. Sły zaś prze-
ciw dobremu/ gódzie o ludzkie dobro idzie/ walczyć może/ cło
wiele w wielkie prowadząc grzechy/ żeby nie gódzien był te-
go dostąpić/ co mu chce otrzymać Anioł dobry: albo też o-
chędza to cłowielowi/ o co się Anioł dla niego stara: albo
ludzie złe pobudzając, aby do onego dobra prześladali: al-
bo przekładając przed Bogiem niegodność cłowieká/ aby mu
dobrze učinił. Krom tego sli Aniołowie mogą też tak mie-
dzy sobą walczyć/ psując ciáto/ Ktore sobie drugi wrobił/ y w
nie się wbrał/ albo niedopuszczając mu w cieło daley postąpić/
y náзад go odtracać: iako gdy się w obtoł wbiere/ á chce w
nim iść ná wschod/ á drugi go ná zachod odtraci/ co jest biał-
zo ciéłka rzeż v duchow pyśnych.

41. Jáko Michał S. walczył ze złym duchem
o ciáto Moyzesowe? o czym jest epist. Iudæ n. 9.

Cyrillus/ Aretas/ Eumenius rozumieia/ że z tad do
ciáta Moyzesowego sobie cárt przystap gotował/ że Moy-
ses/ kiedy był zabił Egypćtá/ Exod. 2. 12. aby ciáta tego nie
grzebli Aniołowie/ iako mežobowcy/ ale w tym zaboystwie
Moyseš nie nie zgrzeszył. Ale rážey prześladzał cárt/ aby
Anieli nie grzebli ciáta Moyzesowego/ iz wiedział iako zy-

ozi do białowochwalstwa słonni/ y ono ciało mogło mieć za Bo-
gą/ ktore ná miejscu niewiadomym kazał Bog pochować/
y chciał zart tego/ aby to ciało było tak pogrzebione/ aby śa-
zdy o nim wiedział/ á to iest zdanie nowych Doktorow/ Sa-
arez in 3 par. dist. 32. sect. 2. Vasqu. Bellarm. Ale przeciw-
ko temu może się rzec/ że lubo żydzi część Boska oddawali
cielcom/ wozowi/ nigdy jednakże ciadu żadnego Pátryarchy tej
kości nie dali/ y omšem trupami się brzydzili/ dla tego żydom
od białowochwalstwa odstraszył Joziaś/ gdy miejsce tamto po-
trzasnął kośćmi umarłych/ 3. Reg. 23. 14. Nie godziło się
też kości umarłych/ albo ich prochu tykać. Genebr. l. 1. á choć
też y groby Pátryarchow kánowali/ nie dla tego w białwo-
chwalstwo wpadali/ iako to znać po kościach Jozefowych/
Gen. 50. 25. Jednakże insha sprawa o ciele Mojżesza; bo się
żydzi w Egypcie/ z ktorego dopiero wysli/ nauczyli część
Boska oddawać umarłym wielkim ludziom/ y ta część dali E-
gypcyanie ciału Jozefa. Firmicus, Suidas, y iako iest in qq.
novi & veteris testamenti q. 15. inter opera S. August. białwan
mu pod imieniem Serapis wystawili/ ktory miał ná głowie
korzec/ iz w głodzie ratował Jozef Egipt zbożem. Albo też
zart tego tylko chciał/ aby ciała Mojżesowego nie grzebio-
no w ziemi Pogańskiej/ aby mu te święte reliquie nie sko-
dżily.

O znacznych ludziach,
ktorzy byli przed przysćciem ná świat Chry-
stusa..

42. Adam jeżeli był statury Olbrzymiej?

że byli Olbrzymowie/ o tym wacpie nie potrzeba; bo

Ich pismo S wspomina / o kości ich nazywa / lubo jesto roz-
 umeia ze / a kości / a ono kámienie; bo iakożby do nas zeszły
 też si przez pot / p / tedy by iuz dawno w ziemi zburziły: pi-
 se Fulgentius, że w Drepanie w Sicilley ciele nalezione / Pro-
 tego tedy zab wziął iż: / inty. S August 15 Civit. 9 wś-
 dzał zab / z kořegoby nářich mogło byc sio. Ale żeby A-
 dam był Olbrzymem / do tego niemáš podobieństwá; bo pi-
 smo S. iako rzec nowa wspomina przed potopem Olbrzymy.
 Mogł tedy być dorodniejszy nad nas; bo iako na ten czas
 dłużej byli dla lepszych siol / owocow / ták też y rozrastać się
 bázyley mogli.

43. Adam gdzie pogrzebiony?

Rozumieta niektorzy że w Hebronie / ale tam mowa jest
 o lebnym Olbrzymie / Ktory się też zwał Adamem / á był naj-
 większy między Olbrzymami. Zás August. Athan. Ambros.
 Chrysost. rozumieta / że teli pogrzebiony ná gorze Kalwaryey:
 Zgadza te zdania del Rio panegy Villalp. Noe pod czas potopu
 wziął do Korabí kości Adamowe / po potopie rozdał je
 między syny; á S. nowi dał głowe / rozkazytac mu / aby w
 tej ziemi mieřł; / Ktora potym miano zwáć zydowřka: y
 tam potym głowe sam pogrzebł ná gorze Kalwaryey / y dla
 tego trupia głowe przy krzyżu máluta.

44. Adam w iákich leciech stworzony?

Jż trzeba było aby ludzie swiat zaráz nápełniáli / tedy w tych
 leciech był Adam stworzony / aby w króćce mógł mieć potom-
 stwo. á ták też y zwierz w doskonałym swym wieku stworzo-
 ny. Prawdá że sa przykłady / iż w dziecinřwie trafiló się
 potomřwo / ale tákich przykładow bázio málo S Hieronim
 o Salomonie y Achaře piře epist. ad Vitalem, że w lat 10.

ábo

ábo ii. melli potomstwo; y o trzecim táž píše/ iż miał w lat
dziesięć. Panorm. cap. i. de delictis puerorum, że jeden w lat
dziewięć.

45. *Adam wiele miał potomstwa?*

Leczby pewney wędzlec nie możemy/ lubo musiało być
wiele/ áby się ziemia nápełniła; á Jewa też zamęże po dwoy-
gu ábo trojgu rodziła/ iáko p. Salianus.

46. *Waz co z Iewą rozmawiał iáki był?*

Calet. y S. Ezechus rozumieć/ że był sátan w osobie wś-
zđ/ ále pismo S. mówi o prawdziwym wśzu. Ioseph. antiq. i
rozumie/ iż waz z rázu miał wymowę iáko y ludzie; ále to by
donie e byli: może się nákrete prajwo iákich słow náus-
zyć od człowieka/ ále rozmowy rýymie nie może. Waz tes-
dy lubo był prawdziwy/ tedy háł przezeń rozmawiał. Zá-
což tedy wazá káranó? Nie z by on był/ ále z by byá oná
spráwa y wśytlích w chýrdzeniu. táž káranó zwierza zá-
grzechy ludzkie. Exod. 21. 29. Levit. 20. 15. Deut. 7. 25. & 13.
15. Iosue 7. 25. & c.

47. *Ablowá krew iáko wołála ná Kaimá?*

Táž t-lló/ że ten grzech pobudzał spráwiedliwość Bó-
stá áby go káráł. Ze przy bytności zabórcóm/ krew z trupá
zábitego wycieka/ jest dosyć przykładow: ále tezeł: się to przy-
rodzoným sposobé dziete/ nie táž jest rzecz iáśná; bo píše Seb.
Francus, że z mezá przez dni 20. zákopánego przy bytności za-
bórcy krew wyplyneá. Dışá drúdy/ że w Niemzech w ro-
ku 1503 zkosy ktora zábił/ krew poslá/ gdy ja w rásie wiał zá-
bórcá. drúdy/ że z rásy odciety od ognia ususzoney. Y co
nie pewná/ tezeł na to krew plynie/ áby zabórcá wystaá.

Dla tego nęka Zangar y Tarinacius, że siedzia nie może dać
nikogo na miejscu/ dla tego tylko samego/ że przy iego bytno-
ści/ krewn z trupą zabitego poćiektą.

48, Noe, czy miał w korabiu syrene?

Nie miał/ bo ta sie wody nie boi/ gdyż jest prawdziwie
ryba/ ale co pisze/ aby we Sreziety/ syreną poimana być sie
nauczyła/ to jest płotka; bo iako pisze Sichinus lib. 4. n. 275.
ma rece płaszcze/ długie na dwa łokcia/ ale ich zginać nie może;
bo nie maś ani łokcia/ ani stawu/ ani reku/ ani palców. Sa-
miedzy syrenami obie płci/ ale byle niemają: nos iakoby wzdłuż
przedzielony. W piersiach samice mleko mają białosinie/
miasto nog dwa ogony: inne członki zgoła podobne ludzkim.
Znawduia sie też syreny z Josophami iak Biskupi/ z kapturami
iak Mniży. Olaus 21. cap 1.

49, Iobowi synowie ieżeli przez rok co dzień
bankietowali?

Origenes y niektórzy rozumieła/ że te bankiety nie bywa-
ły co dzień; bo nie zda sie podobno/ aby tak święty Ociec
miał dopuszczać tego/ y same bankiety codzienne na przykład
sie/ czasu wiele ginie innym zabawom potrzebnego. Ale Pi-
neda odpowiada na to/ że mogą być codzień bankiety; byle
nie zbyteczne/ iako czyni Bogacz/ którego gani Luc. 16. Ban-
kiety one były na umocnienie miłości Braterskiej. Mierne
też bankiety nie przykładają sie; bo też sie w drugiego coby iadł
w siebie. Jest też do podobieństwa, że tylko codzień był ban-
kiet/ pości sie na kolo nie obeszli; bo mowi pismo: iż gdy sie o-
beszli/ posłał Job do nich y poświęcał ich.

50, *Abraámá iáko wielka byli ludzkość prze-
cim podroźnym?*

Stawał we drzewach sweich/ by w najwyższe goraco
południowe/ áby obaczył podroźnego/ y zprácowánemu dał
odpoczynek v sieble; zapraszał vsilnie do siebie/ wpadał przed
nimi prosić/ áby do niego wstąpili/ nakarmił ich/ Gen. 18.

51, *Abraám jeżeli zgrzeszył, kázáć Sarze żonie
swojej, áby się zwała siostra jego?*

Abraám droge odpráwując z żoną swoją barzo wrodzi-
wa/ przez mieysca Pogańskie/ á bojąc się áby dla niej nie był
zabity iáko mąż/ á ona sobie wzięła Poganie/ kazał iey zwać
się siostrą/ Gen. 12. Origenes/ Chrysoſt. Jeronim/ ganią ten
postępek Abraáamow. Ale Augustyn y inni pospolicie bronią
Pátryarchę; bo naprzód z potrzeby się puścił w tę drogę/ z
ziemi Chanaán/ gdzie głód był wielki/ do Egiptu/ gdzie wſy-
stkiego był dostatek. Potym mądrze sobie postąpił Abraám;
bo powiedziawszy iż Sára była iego żoną/ oni niepowściągli-
wi/ zabili by go/ bezpiecznieby sobie z Sarą postępowali. A
lubo też powiedziawszy że była siostrą/ było o to/ áby iey kto-
ry poganin nie wziął za żonę/ ze dnu złych rzeczy/ mnieysza
Abraám obrat. Bo był pewien o cnocie Sary/ vsiał też Bo-
skiey obronie. Nie kłamał tu kázając iey się zwać siostrą; bo
ná ten czas wſzystkich choć dalekich krajowych/ zwano w onych
krájach siostrą y bratem; á on z Sarą był w powinowáctwie.
Choćby też był kazał iey przyznąć się że jest Maltzoná/ reż-
by było/ á ku temu drugiby grzech przystąpił mezoboyſtwá.

52, *Melchisedech iáko był bez Ojca y Mátki?*

Táż o nim mówi S. Páwel/ ad Hebr. 7. 3. Dla tych słow
Páwła

Pawła/ Hieretcy Melchisedeciani/ mieli Melchisedechá, zá
 Ducha S. Epiph. harel. 52. Mieli go záś zá Anyolá/ Origenes/
 v. D. d. nus. Hieron. ad Evagr. á on był prawdziwym
 głowieniem Gen. 14. Rábim rozumieli/ że był Semem Noe
 go synem/ ále ten ná ten gás nie był: Melchisedech też był
 Brolem Salem/ álbo Jerozalem/ a to Miálio ná ten
 gás było w mocy Poganstey Chanánerstey/ bárzo od Bo-
 gá zleco w/ Prawda tedy sa na jest: Był Melchisedech Chá-
 níerstey/ z narodu Poganstego; ále od Boga oświecony/ w
 Boga prawdziwego u wierzył/ w iemu samemu stał. A dla
 tego záś o nim mówia/ iż był b. z. Wyca y Mił / że tego Ro-
 d. i. c. w piśmie S. nie wspomina: v. re. tego przyczyns námi-
 nie re. z. Paweł 2. cap 7 n. 6. v. d. e. e. Nie dla tego záś tego
 faniłcy nie w. pi. áno/ ábo/ i. a. o. ná. t. r. o. z. y. mówia/ był ále
 w. d. i. o. n. y; bo. o. s. á. s. e. r. e. p. i. e. t. / ále. z. e. był. z. d. o. m. u. P. o. g. a. n. s. t. e. g. o. /
 bo. y. z. y. d. o. m. s. t. e. r. e. s. u. m. e. r. e. d. e. t. p. i. s. m. o. e. p. i. s. u. i. e. / f. e. o. r. e. n. a. l. e.
 z. a. d. o. o. k. a. z. á. n. i. / i. z. C. h. r. e. s. t. u. s. b. y. l. z. p. o. z. o. l. e. n. i. a. J. u. d. y. / a. z. d. o. m. u.
 D. a. w. i. d. o. w. e. g. o. / p. o. c. h. o. d. z. a. c. y. o. d. A. b. r. a. h. á. m. á. / f. e. o. r. e. m. u. o. b. i. e. c. a. n. o.
 M. e. s. s. y. a. s. á.

53. Báláámowá osliá ieżeli rozumiałá co mówił?

Historja tá jest w piśmie S. Num. 22. Wyot mówił
 przez r. i. á. t. e. r. o. s. l. i. c. á. / ále. tego. W. y. o. t. n. i. e. m. o. g. / w. z. y. n. i. e. / á. b. y.
 to. r. o. z. u. m. i. a. l. a. c. o. w. i. c. y. g. o. b. i. e. m. o. w. i. l. / b. o. t. o. n. á. d. p. r. z. y. r. o. d. z. e. n. i. e.
 o. s. l. e.

54. Moyzeß, czego sie w Egypcie będąc młodym
 nauczył?

Bo sie tam w. z. y. l. D. n. o. i. á. k. i. e. n. á. u. k. i. b. y. l. y. v. E. g. y. p. c. y. á. n. /
 s. e. d. n. e. f. r. o. r. o. c. h. s. i. e. f. á. z. d. e. m. u. v. z. y. c. g. o. d. z. i. l. o. / á. t. e. b. y. l. y. / M. u. z. y. k. á. /
 G. e. o. m. e. t. r. i. á. / T. h. e. o. l. o. g. i. a. p. r. z. y. r. o. d. z. o. n. a. / A. r. i. t. m. e. t. i. k. á. / A. s. t. r. o. l. o. s.

glaf

gia/ Filozofia/ y nauka o ceremoniach/ ktorymi Ście mieli
 Bogow. Druga nauka była Śwista/ Śwista/ ktorey się nie pła-
 żdemu wżyc godziło/ y te wyrażali Hieroglifikami/ albo ry-
 temi obrazami/ z ktorych się trudno domyślać co znaczyły.
 Także też y Pithagoras nauka swois zaczął był pod inne-
 mi słowy/ na przykład/ nie prześkaku przez śala/ to jest/
 choway sprawiedliwość. Ognia mieżem nie kol/ to jest/ zła-
 gniewanego nie drażnić. Nie rwi korony/ to jest/ praw-
 choway. Serca nie tedz/ to jest/ nie wdaway się w melanch-
 lia. Nie chodź droga pospolita/ to jest/ nie naśladow bledow
 pospolstwa. Nie choway łażółki w domu/ to jest/ wielomo-
 wnych ludzi. Kto obciążony/ przykładay mu ciężaru/ a kto
 niechce nościć/ zdeym z niego/ albo nie przykładay/ to jest/ kto
 chce przysieć do cnoty doskonałej/ pomóż mu/ a kto niechce/
 day mu pokoy. W Świstich nauk Egiptich nauczył się Moy-
 żeś Act 7. 22. a to dla tego/ aby miał wieść na potym po-
 waga y Śaradon/ kiedy w nich o sprawach Bożych/ będzie mo-
 wił; bo tam nieustannym gardzono/ Exod 11. Ta też umieis-
 tność pomagala mu do zeprowadzenia bledow Pogańskich. Po-
 magala mu też ona nauka do zporządzenia Księgypospolitey
 Żydowskiej.

55. *Morześ ośłodził gorzkie wody, włożywszy w
 nie drewno, ieżeli to była rzecz przyrodzona?*

Prowadząc lud Morześ/ przyszedł do wod tak gorzkich/
 że ich pić nie można; pokazał mu tedy P. Bog drewno/ ktore
 gdy do wody włożył/ ośłodził/ rozumiećia niektórzy że cud był/
 ale z Elezyaszką cap. 28 pokazuje się/ iż ta moc w drzewie
 tym była przyrodzona; bo że słodkie między kłakawymi. Nie
 iakże mała śrutka drewna/ ośłodzić mogła jezioro albo rzekę/
 ale podobniey/ że w naczynia nabrawszy wody/ dopiero ja-
 2. 11. 30.

śledzono; bo drewno oddzielało ścięci gorzkie/ że wpadały na
dol/ iako wpada twarog/ gdy w mleko wiele kto octu.

56. Lotomá zóná z á co obrocona w sol?

Jaka była tá zóna/ w táka się státus soli odmieniła/ kto-
ra trwała z á Gásu Brocarda/ p. 1. c. 7. y owsem choć tey ktu-
te utracą/ z áraz ná-asta/ Tertull: vers. Z á nieposlušensktwo
z á w sol obrocona; bo tey rozkazano aby się nie obcyżala/ y
z atym nie wierzela Aniołowi/ to rozkazuiacemu. W á to
z á rozkazal/ aby się spieścił i á na b árzciey/ izby tey ogień nie
ogórzał. R ábbini z á p łota/ iz dla tego w sol obrocona/ iz
gdy Aniołowie przyszli do tey domu/ soli przed nimi nie po-
łożyła.

57. Jonášá potknełá rybá, i áka była?

Była Cetus, Wieloryb/ i ednáť to názwisko wies-
lom rybom wielkim służy: i áko boleńie/ ale ta ma nárdło was-
šie/ żeby przez nie głowiek nie przemknął się bez obrazu.
R áżey tá ryba była Carthacias, to jest pies morstei, ktory jest
táť wielki/ że w tego kstencu mozá zbroynego cálego náles-
zono przy M ássilley/ Aldravand. Plin. lib. 32 3. pipe/ iz ry-
by się nardula długie ná stop 360. á szerokie ná 60. Dyonis.
p íse/ iz się nardula ryby/ ktore pokryła b árti z ludźmi/ co
w sýssto pokázuie/ że mogła ryba potknąć Jonášá.

58. Ionáš dokąd wchodził?

Do T ársia/ ktore M ássio z áłożył Tarsus/ wnuł J ápe-
row/ á nie tylko M ássio/ ale y morze támeżne/ tymże názwí-
stiem zwano/ ktore się teraz iowie Mediterraneum: przez se-
mie Tharsus, LXX. rozumieła B ártáguie/ Ezech. 27. ale po-
dobnieysza/ że do T ársu w Cilicye i áchał Jonáš/ á choć go
pytá

práli Żeglarze do Łodzy iachal/ to się ma rozumieć/ że do
Cieru żalachawszy/ miał iśćże gdzieś daley iachac.

59 Samson, iako mógł nązbierać trzy stá żywych
lisow?

Co kráiná/ to w niej inšego zwierza/ álbo ryb jest wlece-
cey nieli w drugiey: ták w pulnocnych kráicach wlececy jest
Wiedźmiedzi, w Fryce Lwow/ w Angliey krolkow/ á w
Majorcyce y Minorce ták się bely krolkowle rozmnożyli/ że
obymárcle Augusta Cesarzá prošli/ áby ták wońto postál/
ktoreby ie wogubilo Plin. lib. 8. 55. w Palestynie zabił lisow
bárzo bylo wiele/ iáko to znác z psima S. Cant. 2. 15. Thren.
5. 18. Matth. 8. záčym nie dšur/ że ták wiele lišek samson ná-
zbierá/ á wmiat ie też łupac; bo gdzie jest zwierzá iáko go wie-
le/ ták też v łowie go wia się. Do podobienstwa też/ że ná-
te łowe miał pomocnikow. Bog mu też pomagał. ktory
chciál/ áby tem sposobem Filistenczkow Samson zagańał.
A łowu te lišy iešce dziwne/ niechże wie/ że na jedno igrzy-
sko w Rzymie Szila/ sto lwow wyprómádił/ á Pompeius
600. Cesar 410. Plin. lib. 8. 16. Probus Cesarz nátrumił siro-
fiow/ teleni/ dšikich wiprow/ iáń to. kázdego po tysiacu/ Vo-
piscus, Heliogabálus dšiesięć tysiecy funtow pańcżynny zes-
brat, dšiesięć tysiecy myšw/ tyleż pšurkow/ tyleż łogic. Lam-
prid. Krol jeden jedyná polowaníem ná jedynm mieyscu/ sto
miew došłat gtery tysiacce. Garzius lib. 1. cap. 14.

60, Samson znalazł miod w góbie lwá zdechłego
iako go tam pšczety zrebiły?

Wrobily pšczety m od w wéciech Platoná/ Pindórá/ S.
Ambrozego gdy w łolebce spał. Ale i. fo we lwim góbie wie/
pontewáz się ściermem brwózg; a osobliwie/ iš lw zdechły

barzo śmierdzi. Columel. 1: 95. Znać iż już całe mięso było opadło ze łwich kości. Tak też w grobie Hippocratesa miód zrobili. Urobili y w Weronie roku 1558. y 1562. w grobie w którym dwie Siostry Panny pogrzebano / ale znąc te ciążki były wyschłe y bez smrodu. W niektórych królestwach też tak wiele pszczoł / że je aż gubią / iako to widzieć w Moleskach. Rozdawa sie też pszczoły zwołu / a z mózgu sam Król albo krátki. Bernardin. Gomez raz poimał trzmieśl / który jest podobny pszczołom / zcisnął go palcami / ażci wyszła z niego iakás maszerva żółta / podobna głowie wołowej z rogami / y tegoż samego na inszych płacidoznał.

61, *Sámson iákim sposobem miał moc we włosách?*

W ciełe miał moc cudowna / nie we włosach / ale że był krájarzem / który włosow z nabożeństwá nigdy nie strzygli / Pan Bog z nim znowe uzynił / że pości tych włosow nie stracił iakimkolwiek sposobem / będziesz miał dziwna siła. Pineda in Iob. 16 v. 16.

62, *Iosue kazał słońcu stánąć / iezeli ten dzień był między wszystkimi najdluższy?*

Stánelo słońce przez dzień ieden / Iosue 10. 13. tedyć dzień iá ten čas był godzin 24. Ale zda sie że teźże dluzszy dzień był za Króla Ezechiasza Isai. 38 8. bo sie ná zegarze słonecznym słońce już dziesięć linij / to jest / godzin dziesięć przebiegło / znowu przez dziesięć sie wrocilo / to już będzie godzin dwa / a siedmá / a teźże po trzech godzinách dziesięć pobiegło / toć już będzie godzin 30. Wád to S. Mutius pustelnik / vit. PP. 1. 16. chcąc chorego nawiedzić / zatrzymał słońce tak długo / aż by one drogę odprawił. Widziała ten cud wyszła támrá ołóhica. Já Barolá też wielkiego / za nieprzyiaciołmi zwoyskiem

się uganiałacego stanoło słońce. Vitz ejus cap. 28. Ale lednat
 ani był/ ani będzie dzień tak długi iako był za Jozuego; bo
 naprzód/ nie wiemy/ jeżeli na zegarze Ezechiasza wracało się
 słońce albo sam dzień/ nie wiemy jeżeli nie przędzy przebiegło
 niż w godzin dwunastu/ jeżeli znałyby linie godziny/ żyli kwá
 dranse. Martinus Pustelnik nie dłużej nad godzinę słońce prze-
 trzymał/ albo nawisecy na dwie Karola żywor Turpinus bay
 z nami nápełnił/ iako to Bároniusz postrzeżł.

63. Samuel się po śmierci pokazał z áwzywaniem
 czartow, czy to był prawdziwy Samuel?

Saul wojniacy z Filistynami/ nie wiedząc iako sobie miał
 postąpić/ zawołał czarownice aby mu Samuela/ który go Kro-
 lem węgnył/ iuz umarłego siawiłá/ żeby od niego wiał ráda.
 Węgnyłá to czarownicá/ stánał Samuel, y ostro Saula stro-
 forał/ y opowiedział temu śmierć/ á wojsku zgubę. Tu się
 iuz pyta/ a jeżeli na czary niewiasty/ stánałá duszá Samuelo-
 wa/ czyli też iáki zły duch. Ułowiá lednat że ani dobra/ ani
 zła dusza pokazać się nie mogła; bo niegodnaby rzec byłá/
 aby na czary czarownice/ dusza świała stawála/ y tym sposobé
 czary iey umacniatá. Nie dopuszcza by też Samuelowá duszá
 aby iey Saul częśc oddawał Boska. Wiádo to omá duszá po-
 kazana powtórziáá Saulowi. Bóżelem intro z Joba/ á Sá-
 muelowa duszá miała być w odchłani/ Saulowá zósta w pie-
 kle. Jednakże pospolite jest zdanie y dobre/ że duszá Samuelo-
 wá pokazała się prawdziwie Saulowi/ a to się pokazuje z E-
 klezjastryká 46. 23. Ufu tema/ lubo czarownicá swoje czary
 robiłá/ nie dla nich/ ále dla rozkazania Bożego pokazał się
 Samuel. Pokłonu też Boskiego Saul nie oddawał Samue-
 lowi/ ale tylko zwyczajny między ludźmi. Kiedy też mówi
 Samuel/ że mna bódziecie/ tylko to wyraża/ iż w grobie będą.

Poka

połajal sie zaś Sámuel pierwow/ niżeli Głównieca swe Głównie
odprawiła. Żadna zaś rzecz stworzona / nie może umarłych
zmięłocić / aby się połajali.

64. David, czy sam Psalmy pisał?

Na niektorzy / co rozumieją iż nie mógłże David pisał /
tak rozumie Dymyl. Arcop. Athan. Hieron Hilar & S. r.
Senen powiadają iż niektorze pisał Dawid / Salomon / Asaph
Jehoiada / Jothan & inni. To zdanie na tym się funduje że
w Dwidzie widać Psalmy pisał / toby w Biblii pisało
Psalmy Dawidow / iako pisał Ewangelia Jaa. Ale ta rzecz
nie jest mowa / bo nad Genes. Exod. &c. nie pisał / aby być
Księgi Mowy / choć te Mowy pisał nad Libros Regum
niektórzy nie pisał / a pewnie same się nie napisały / pisał liber E-
sther. Judith &c. choć go nie pisał. Wtóra rzecz / iż po
pisał / nie napisał. Widać chwałę Dawida. syna Jelego /
widać iżbo nie napisał / widać iż nie pisał David. Na to
tak odpowiadają / że Psalmy nie w tym porządku są teraz /
bo przed tym były / a mogli być przedtem Psalmy osłani. Po-
trzecie / napisano 2. Paralip. 29 30. że rozkazał Ezechiasz / aby
chwalono Bogu mowami Dawida & Asaf / tedy & Asaf nies-
które Psalmy napisał. Na to odpowiadają / że Asaf był spie-
wakiem / a nad muzyką przelożony / drugi był Jothan. A
David też Psalmy Jothanowi dawał / iako Muzykant / nie
Jothana Ps. 38 albo dla Jothana Ps. 61. Przed Origenem
sem niekiedy nie wątpił / że wszystkie Psalmy są Dawidowe / a to
zdanie jest pospolite / a Trid. scilicet 14. 30 wie Psalmami Dawi-
dowemi ale sam Chrysostomus Luc 20 Matth 22 S. Petr Act 1.
16 & 2. 25 S. Paul. Rom II. 9. Hebr 4. 8. a to mowa o Psal-
mie 109. & 104 które są po 71. Psalmy teraz nie są rozłożone
cym porządkiem iako byty pisane. Chrysost. Prol. 2. & sam

to rzecz pokazuje/ kiedy wważamy Psalmow tytuły/ y okazy
ie w których pisane.

65, Dawid, jeżeli Psalmu wierzęm pisał?

Wierzęm: bo tak napisano 2. Paral. 7. & Eccl. 7. tak y
Kosciół śpiewa z Venantiusa Poety/ w Hymnie Vexilla Re-
gis. Hieron. in prolog. liży Dawida między Poetami/ toż
Ioseph captiv. lib. 7. 10. przydaje że pisał wojny w pokoju/
Wierzę trimeru, pentametrą; toż pokazuje w tytule Psalmu
21. gdzie przydaje o łani porannej/ że taka nota miał być śpie-
wany/ na taką naręć śpiewali żydzi o łani porannej/ która
im zwyciężną była. Vatabl. gdy mówi: pro torcularibus, to
znaczy aby grano na instrumentach/ które podobne były pra-
som. Władzie się też słowo Sela, razy 73. w Psalmach/ a gdzie
indziej niemają go jedno Alacuc. 3. y naley do muzyki/ a zna-
czy albo pause/ albo co ratnego. S. Jeronim rozumie/ że
toż znaczy co Adam. Tęktore Psalmu pierwsi hebr. wiers-
szom mają porządkiem obiecują Hbrajskiego. Także sa
Psalm. 110. 111. 218. y niektóre inne. tak też y Seculius napisał
ow Hymn. A solis ortus cardine Beatus arctor saeculi &c. siro-
fo tak zaczęciac/ śpiewała go na Landes, w dś ch Nowego
latu/ ostatki tego Hymnu jest nączy Król.

67, Dawidowych posłów dla czego znieważyli

Ammonitowie? 2. Reg. 10.

Umierał Król Ammonitow Tielas przelacieł dobre Da-
widow/ nastąpił syn tego Hanno/ posłał do niego Dawid swe
posły, oznaczając tak żalował śmierci oycę tego/ on rozumiał
że posłał siostrę/ y pisał nowi/ jeśli miała żalować/ niech po-
memu żałują; bo na pogrzebach swoich Ammonitowie bro-
dy golili na znak smutku/ co y Job uczynił: a tego się dy-
dom.

dom czynić nie godziło Deut. 14. żążyć na posmięch put bro
 dr im ogolił/ także 1. Paralip. 19. sułnie im też kazał po przy
 rządzając z tyłu ledwie nie do pása/ á w ten čas nie zwano spo
 dniego odziania/ iako znać po Noem/ Gen. 9. 21 także znać
 po tym/ że Bog osobliwie rozkazał Káplanom/ kiedy służy
 li Oltarzowi tey odzieży używac/ Exod. 28. 42.

68, W Dawidowym grobie iákie były skárby?

Był ten zwyczaj v onych dawnych/ iż z trupem do gro
 bu zánosili iego skárby/ á grob miał komor lilla/ á to ná ście
 m nie pod ziemią/ dla tego Ierem. 8. mowi Prorok o Cháls
 dáyřkach. Ze ciáślá zehráyřie z grobow wyrzucá beda/ to
 też/ pukaáac skárbow. Iob. 3. 22. że będzie sie rádował/ kto
 grob náydzie. Dárius grob otworzył w Babilonie Semira
 mudi, ktora ná branie tam pogrzebiono z tym napisem/ Kto
 z Krolow moich nástepcow będzie pieniedzy potrzebował/
 nuchay moy grob otworzy/ á tam nábierze co mu potrzeba.
 Otworzył Darius y nálażł táli napis. Kiedybys nie był ná
 zbít dárwym/ grobow zmártych nie otwieralbyś. Kładzio
 no skárby z umárłym; ba tá tego była wola/ á był też ten bláđ/
 że rozumieli iż po śmierci onych skárbow zájmáć mogli. O
 tey woli v mieráncich jest/ Lult. ff. de auro & argento. lubo
 to práwo potym zniešiono. L servo ff de Legatis. Było też y
 to práwie zwyczaj był trupy palic/ iż z nim iego dóřlářli palo
 no Caesar de bello Gall. lib. 6. Ku temu rozumáno/ iż ná
 bezpiečniey w grobách mogły ležec skárby/ że ich tam niře
 nie będzie śmiał rásáć. z Dawidem tedy do grobu wnieřio
 no wielkie skárby/ bo Zyrřanus náymyřřy Káplán w t. śiac
 trzy stá lat aby okupił Jerozolime/ ktora obległ Antiochus/
 nie máiac inných pieniedzy/ wředł do grobu Dawidowego/ y
 wyniořł trzy tysíce tálentow, ktorych częřć dáł Antyochos

wi/ á potym Herod do drugiey wśedł grobowey Komory/
dál. to miscey wyniosł. Vilalp. tom. 2. lib. 5. d. 4. c. 6. po-
wiada/ że trzy tysace talentow/ czyniło czterdzięci cztery
millionow/ piec set pięćdziesiąt tysięcy skudow Rymskich/ á
Komor w grobie Dawidowym było osm/ á każda z nich perzad
ktem była bářsley bogata.

69. David iák wiele zostawił ná budowanie

Kościola—?

David wważywszy iákże miał dobrodziejstwo od Boga/
iákto sam mieszkał w pałacu kořtownym/ á zezwalał Ania
pod namiotem/ postanowił Kościol bogaty zbudować Bogu.
2. Reg. 7. 1. 1. Paralip. 28. 2. ále iákto iust ramię/ nie dopuścił
mu Bog aby Kościol budował iž bedac wojownikem/ ktem
rozkławał/ ále żeby syn tego Salomon budował śliwisk spo-
korny/ nágotowałże tedy David ná Kościol matera a to
ieffže sobie miał já máto. 1. Paral. 22. 11. nágotował tedy
zlota talentow sto tysięcy/ srebrá milion talentow/ miedzi/
żelazá bez liczby/ rážze y rzemieśników wśelálich/ á from te-
go ieffže lud sie złożył ná zlota piec tysięcy talentow y solis
dom dziesięć tysięcy/ miedzi talentow dziesięć y osm tys. cy/
żelazá sto tysięcy talentow/ dawali co kto miał kamieni dro-
gich/ á to z radością. Zloto tedy ktere zostawił David/ wycho-
dzi ná sto osmdziesiąt talentow/ srebro ná milion talentow/ y
siedmnásie tysięcy/ co ná składy Rymskie ráchniac/ wśy-
nił sześćroc y trzy miliony skudow/ osm set y dwánásie ty-
śięcy trzy stá/ y siedmnásie y pieć/ srebro zés wśyni tyśia,
dwieście y osm milionow y dwánásie milionow y sześć ty-
śięcy skudow. Szlud czeni sto grořy y więcej dobrej mo-
nety. Summá oborgá/ dwa tyśięcá/ osm set y dwánásie
milionow/ y coř náđ osm tyśięcy trzy stá siedmdziesiąt y

pieć szladow/ Villalp. Tálent szlota wazy szlo min/ Ioseph.
antiqu. 3. 10. to jest szladow dwanaście tysięcy y ośm set/ tás
lent sebra szladow tysiąc cztery szlady czterdzieści.

70, Dawid jeżeli był godzien nagány, że przed
Arka Páńska skakał?

Wtór w tym pesleptu nie przygánił tylko samá Míchol/
gant go przecie Abulensis Hispan/ broni Sallianus Francus/
obá wedle swego humoru.

71, Dawidowi żołnierze iáko byli waleczni?

Naprzód Aldinus/ Alsonens/ ktory sie też zwał Jesbáám/
był Hermánem nad 24 tysięcy/ o tym 1. Paral. 11. 31. iż on
jest iáko napieśzeńszy robáček. Kładzie te słowa tłumácz pi-
smá S. miasto Jesbáám/ ktore też znázy/ ten swoia ruka w
iedney potyčce zabił 800. nieprzyjaciół/ Vatabl. Abulen. A
Iosephus powiáda/ że to Jesbáám w káżdey práwie porzebie
czynił/ toż samo y Dawid uczynił/ y tákim był robaczkem á to
podobno Dawid uczynił 2. Reg. 21. gdzieby go był zabił Si-
listynczyk/ by go byli drudzy nie rátomáli. Był też bárzo ma-
żny Plekár Abobites/ ten gdy moyszo żydowskié dla mno-
gości nieprzyjaciół z plácu wstąpił/ sam zostal/ y wielu nie-
przyjaciół pozabíal/ ktorym przykładem lud pędzony/ po-
mrocił y zniósł nieprzyjaciół/ Iosephus Banátás dwu lwow
Moábickich zabił/ to jest/ dwu walecznych na pojedynku. Hie-
ron. Zabił reszty do lwa w dol/ á to śmie kiedy lew
nastroży bywa/ á to leży ktem/ Iosephus, Tenże zabił Egi-
pcyaná Olbrzyma na pięć łokci/ to jest/ na pól osny stopy/ á
to tylko máłcy lasse w reku/ á wloćni wedarby temui Ol-
brzymowi/ toż go zabił. Wiecey tákich bohaterow Dawid
dowych kto zechce/ naydzie 2. Reg. 20. y 1. Paralip. 11.

72. Absa-

72. *Absaloná włosy iákie były?*

Co rok strzygi Absalon włosy/ które ważyły dwie ście
syfellow, co jest uncyi sto / albo funtów osm; bo syclus wa-
żył cztery drachmy/ a syclus srebrny ważył cztery Julijusze /
złoty zaś cztery szludy. Sięć sto groszy plac Pollich / były
te włosy? iáko by ze złotych / y sprzedawano je.

73. *Oz á w czym zgrzeszył z átrzymywájąc po-
chylona Arkę, że z á to umárt?*

Kiedy prowadził Dawid z wielką zéń U-ke z domu A-
bínadaba ná wozie/ 2. Reg. 6. należało Dze pilnować woza:
że Bóg Dze z ábić/ iedni rozumieia/ iż dla tego że miał U-ke
nieś / á nie wieść/ drudzy/ że tej nocy nie z átrzymał się cò
małz ástwą/ inni że bez potrzeby tkwał się Arkę/ której się ról
to kápiánom tyłać godziło; bo tylko trofężka się była pochy-
liła. 1. Paralip.

74. *Salomon iák wielką miał intrate doroczną?*

Miał Pálestynę/ Idumeę/ Cháldáyskę ziemię/ rościs-
kie trzy Arabie 3. Reg. 4. Te Páństwą dawały trybat Sálom-
onowi w Jeruzalé. Dawáli choldownicy co rok 666. talen-
tów złotych 2. Paralip. 9. co czyni ósiemiec milionów/ ósm set
y 90. tróścycy szludów Vilalp. Król Hirám płacił co rok sto y
dwadziestá talentów złotych/ Euseb. lib 9. co czyni dwa milia-
ony ósiemietnáście tróścycy y sześć set szludów. Pośolenie też
kázde płaciło po sto dwadziestá talentów złota/ Lorin. z á-
czym od dwunastu póśolenia przychodziło talentów złotych
1440. co czyni dwadziestá cztery miliony/ 234. tróścycy szlu-
dów/ a krom tych lepsze inne miał Salomon intraty.

75. *Salomon ieżeli zbawiony albo potępiony?*

Wielu jest którzy rozumieją że jest potępiony/ iako Gre-
gor. Prosper. Beda y inni. Bo naprzód/ kiedy grzesznika Pro-
rego opisuje pismo grzechy/ teżli się wpamiętał/ tedy sara;
przyrząca y pokutę/ a tego nie czyni około Salomona. Ale
też pismo wspomina grzechy Adama/ Łotha/ a nie wspomni
na ich pokutę/ a przedś się zbawieni. Powtórza radko się wpa-
miewała/ którzy wielu wygorsili/ iako to widzieć w Heresy-
archách. Salomon zaś wielom był pobudka do białochwał-
stwa/ stawiał białwany. białwanom ołtarze y kościoły. Na-
to odpowiedź. Włócił się z Heresyarchem Berengarius/ y
Eurychus. Potrzebie/ kiedy Salomon pokutował/ też
dyby przed śmiercią Kościoły Bogów które postawiał/ oba-
lił/ a tego nie uczynił; bo trwał aż do Jozafata 4 Reg. 23.
Na to zaś tak. Podobno Salomon poobalał/ ale najsł. po te-
go Krolowie Białochwalcy znou postawili/ lubo te świąt-
ni zwano Salomonowemi. Albo też nie mógł ich Salomon o-
balać/ że mu w tym przeszkadzały żony y inni Pano wie. Po-
czwarte. że Bog Salomonowi tak zagroził. 1. Paralip. 28 9
LXX. Gt. 19. Teżli mnie opuścisz/ porzuce cie aż do końca/ a
Salomon Boga opuścił/ iednak dla Dawida pozwoili/ aby na-
stępcy tego na tego Krolstwo następowali 2 Reg. 7. Ale te-
słowa B. śl. tylko były g. ożba/ a nie dekretem. Zaczynamo
żemy mówić/ że Salomon pokutował. y zbawiony też/ y też
rozumie mięśca Gt. 19. Decem SS. to y sam Salomon wie-
dle LXX. Prov. 24. 22. opłakawszy się w osobie niedbatego wini-
nice go podarzał/ przydać iż za to pokutował/ y słowa tego
pokutującego są Prov 30 2 gdzie się naglurfił m. zowie W-
biłcał też Bog 2 Reg 7. 14. że miał mieć Salomona z. Sy-
n. Po trzecie niezbożnych nie kładziono w grobach Krolow

Jzr. 1

Israelskich / á Salomoná položono / začem znáć že potato-
wał. Pisa též o nim, iž začal z Ovcami svými / co znáčí /
iž pobožnie umíral. Nad to / žádný křesťan pisma S nie test po-
tepiony. Dawid též Salomoná zowie Jidá / to jest / Rechá-
neš Boží 2 Reg. 12. 25. Naškoniec Chrystus žádného pote-
pioného nie mianuje s křesťanmi / á Salomoná mianuje.

76, *Salomonowi různé věci woženo z Ofir,*
co to byla za kráina?

Rozumíeti že to Angolá w Africe / drudzy že Malátá /
drudzy že Peru / drudzy že to byly Indyie východnie / ale pe-
wného nie nie můž.

77, *Sába Krolowa která přiznávala do Salomoná*
z kda byla?

To imie Sába / nie bylo vlastní též Krolowy / ale Wy-
chytavíey. Imie vlastní též bylo Tisfaule / tak píše Iosephus,
a také Genebrardus, iž měla dvě imená / jedno Tisfaule / á
druhé Mafedá. W Hieronymově křesťaně Krolowě píše Can-
dace. Jákob také wíci byla / rozumíeti že bátorne žila /
Chryst. Hilar. Nyssen. Ale více podobnost / iž w prá-
wego Boga wteržila / iž Ruth / Raab / Krol Gyron Peru /
lubo nie byli z naredu Zedowíego / to jímé má / iž slawíey /
gdy chvali Boga Israelského 3 Reg. 10. 9. á bo Ježíš
přiznával nie tylko dla Salomona / ale iž iž / á iž w
Božské jeho mši oddal. Ioseph. Druhá imená jímé Sába
Sába / jedna křesťan w Arábie píše Salomay / á druga w též w
Hieronymově / y z též ta byla Krolowa; bo píše o ní 3 Reg. 12
42. iž přiznávala z Božské jímé: Zdáti se / iž nie / á iž
ležla od Jeruzalem / tu temu Hieronym. Píše / á iž

w złoto/ niż Arabia/ á tá Krolowa dála Salomonowi 120 tá-
lento v zlocá/ tánie též wyšla panować Krolowa/ y Abyssi-
ni/ to jest 11 1379 10 wie/ mála to zápraw 12/ 32 z ich narodu bylá
tá Krolowa Genebrard. przydás 30 tá Krolowa sta zá Sa-
lomoná/ y z nego zrodila syná/ z ktorego pochodzi Krolowie
Muryzency. Presbyter Ioannes zowia ich.

78. Jeste rzekli dobrze wzynili, Corke Bogu
ofiarować?

Woiniac z Ammonitami Jeste/ ludic. 11. slubował Bo-
gu/ rzekli by mu sie powiodlo/ ze miał ofiarować/ Krolowiek
pier wje z domu tego wyszedl przeciw niemu/ gdy sie badzie
powracal. W ista tedy pierwsi tego Torka/ y ts ofiarował
ná calopalenie. Niektory wje/ z Jeste zgrzesil; bo to slub
byl przeciw právu Deut. 12. 3. y pełn ofienienstwa/ dla tego
y Abda naci nie dopascił Bog syná ofiarować. Ale zá dru-
dy rozumieia/ ze nie zgrzesil Jeste; bo takó tánie znac z pi-
smá/ miał do tego slubu nadchacenie od Boga takó y Horá-
ám. Dla sta též ze sa u Boga ten slub pochwalil; bo dla nie-
go dal zwyciestwo nad Ammonitami. Kipláni go též o to
strofowali; álbo ludby przeszkadzal do wypełnienia tego/ iá-
ko przeszkodził Saulowi ábe Jonáty nie zabít. Y lubo zá-
zowálo práwo ludzi ofiarować/ iednak mogli w tym Bogu dyspo-
sować/ Ktery jest Panem żywota ludzkiego/ áni w tym jest o-
frucienstwo; bo tego nie często dopusza. Ze jest prawdziwie
ofiarowana/ prócz Dycow 33. piše Chald. paraphr. & lo-
seph. antiqu. 5 9.

79. Nabuchodonozor Krol Babilonu, iáko jest w
bestyiá odmiennoy?

W odmiánách ludzi w bydletá/ y Poetow pełno jest ba-
it

ieł y v nsektorych innych Pysarzow/ kiedy żył duch przemienia-
 Pego/ to tylko na pozor żył/ a natury nie odmienia/ tak w
 sol odmienił żonę Lotowę/ laske Moysesowę w węża. To pe-
 rona/ lubo iadł ślano tak wot/ Dan 4. jednak nie w wot
 był obrocony; bo miał włosy bärzo długie/ pazury iadł v pra-
 kę. Był tedy ten Krol odmieniony w bestyja tym sposobem/
 że rozumiał o sobie iż był bestyja. Ciało sie też odmieniło w
 bestyjałskie/ lubo w nim dusza ludzka zostawała. dla tego ja-
 dney odzieży nie miał przeciwko wiatrom/ dżdżom. chodził
 na czterech nogach/ karmia sie ludzka brzydził/ nikt go nie
 chciał przytęć pod dach/ ale po l'fch sie włożył/ mowa ludz-
 ka stracił/ y głos miał tylko bestyjałski/ Perers. in Dan.

80. Nabuchodonozor wysłał ieden bätwan zło-
 ty, iak wielki był?

Pisze o tym bätwanie Dan. 3 że był wielki na łokci 60.
 a szeroki na pięć. Ale być y inne bätwany albo Colossy nie
 mniejsze takto Słońcow w Rodzie; bo był na łokci wzmęż 70
 a w przedniejszych lat y pięć/ trzęsieniem ziemi upadł/ pälce
 wielki v rękę ledwo kto mógł obłapić/ przez lat 12. robiono
 ten bätwan/ wydano nań trzy ślę tälentow/ między miał w
 sobie pięć set tälentow. Plin: lib 34. 7. Aleć mało co mniej-
 szy był Colos Neroney; bo na stop był sto wysoki/ siatwa
 ludzka ma w sobie łokci czterech/ ale stop pięć/ trzeci od brody
 do mierzchu ciała/ jest dę cięta głęć całego głowiek/ dłu-
 gość noża jest trzędziesiąt pięć iadł y zło/ długość oka jest
 czterdziesiąt piątą pięć/ dęć w noże jest dęć: siatwa osm-
 dziesiąta/ cięć ciała jest osm. a pięć/ siatwa cięć ciała
 y szerokość pierś jest pięć stopów/ dęć to mace. m eł chętych
 miar/ niech w moie wzmęż. Kry-hmerye. Z tad znać że nos
 v siatwy Nabuchodonozora/ był na dwa łokci/ a dęć w
 nim

nim długie na rzecia czias łokcia/ stopy długie były na łokci
dłusiecie.

81, Dániel iako tłumačzył pismo które iakaś re-
ka napisał na ścianie u Krola Báltazara?

Cala hystoria tto zechce/ naydzie Dan. 5. to teraz przy-
damam/ że nie raz bywaly to cudowne pisma; bo pisze Zonar-
ras, iż niżeli był zabity Iulianus Apostata, na niebie z gwiazd
wobito się takie pismo: Dzis Iulianá w Persyey zabita. Pisze
też Geg. lib. 7 że w Adriánpolu na podwołu petacowym
napisano, że ieden miał umrzeć z domu Pálologow/ y umarł
Michał syn Androniká Cesarzá. Wiadoma hystoria o S. Hen-
ryku Bśiażeciu Bawarskim/ że mu napisano Post sex, á to ná-
pisał S. Wolszang/ pokazawszy mu się, á znaczyło to / że po
śesću lat miał zostac Cesarzem/ lubo on się tego ná ten czas
domyślic nie mógł. Tłumačzył Dániel pismo przez Duchá S.

82, Tobiaś młody ieżeli przyrodzonym sposobem
odpedził czartá od żony swej Sary?

Hystoria tá jest Tob. 8. gdzie kazał Anioł Tobiaśowi pa-
lić watroba ryby/ y tym sposobem czartá odpędzić. Musiał
ten dym mieć iakaś moc przeciw czartu; bo Anioł o nim po-
wiedzial/ iż wsłelákie czartostwo odgania/ iakoż wcielił się an-
co go powachał. Poddac bowiem Bog może pśnego ducha
rzezy materjalney/ áby mocy iey podlegał/ iako podlega mo-
cy ognia w piekle/ ále iestże tu trzeba Boskiej pomocy/ áby
duch przeciw rzezy materjalney/ nie záżył takiz drugiey/ Eto-
raby moc pierwszey złamał/ albo raz odpędzony/ áby się nie
powrócił.

83, Eliaś ieżeli z tego świata wyszedłszy, pisał do
kogo ná ten świat? Pisał

Ze nie pomarli/ pewna to jest z piśmá S. Heb. 11. 15. Ecles. 48. 9. y dopiero na końcu świata beda zabici od Antychrysta/ Apoc. 11. Sa teraz ci dwa meżowie w Raju/ iestże w ciele śmiertelnym/ y zaśluga sobie przyczyniaja/ ale z widzenia Boga sie nie cięsa/ nie mają ciał uwielbionych/ iednak prowadza żywot bardzo szesliwy/ bez żadnego wtrapienia y kłopotow/ w oświeczeniach kontemplacyey/ y o tym wbespiechem, iż w grzech śmiertelny nie wpadną. A co z strony strasów/ albo ich Bog chowa bez żadnego potęrmu. albo iáko Adam zżerwała owocow z drzewa żywota Aug. lib. 1. de pecc. merit. 3. zaśluga ich tam przecis mnieysza niż innych; bo nie miała trudności około dobrego.

84, Za Eliaszem wołały dzieci śmiejąc sie z iego łsiny, czemuż to tak srogo pokarane przez Niedzwie dzioł kosmatych, o których w tamtey krainie trudno?

Pisza o tym 4. Reg. 2. y to przódia/ że tamre dzieci były małe. S. Elizeusz też był iáko dziecię małe, bo pójścił aż do śmierci dochował. Ignat. ad Philadelph. S. Tomasz z Aquina miał nieco łsiny/ luto był nie pokalany. Zwiadamia powiada/ że y z rad łsina przypada/ że kto miał Redzice łsy/ á podobno też Elizeusz nie tak łsy był/ iáko że sie ostrygił za świętą; bo był Názareczykiem/ ktorzy pewnych sie ciałem strzygli. A że tak Bog pokarał te dzieci/ pokazał iáko dzieci miała stanowac starych. Bog iest dżony w sprawach swoich/ dopuszcza aby starze niezbyt byli wárdzi/ a przez to młodych zachowawa w terności. Dopuszcza aby zdrowi byli y innym młodym chorym nie wyrozumieli/ á przez to tamtech wprawie w cierpliwosci/ dopuszcza aby sami czaję byli obstarzani/ á oni przez to lubo nie z waga młodych wiode do pestow;

[illegible]

85, Szibille co bty?

[illegible]

w Tymolu nadszedł Ceweronem zą Bysunia. Tych proro-
ctwami że Pogan przekonywali Chrz. sciancie/ zwiasto ie na
śias sybilistami Orig. contra Celsi. 5. Radził ich tenegi zytac
iako y Hydaspesa/ ktory był między Pogan Prorokiem/ y z
iczo pism dowodził Clem. Alex hom. 6. Mercurius Trismegi-
stus także był Prorokiem. dla tego pagani pod gardłem sa-
kazowali tych ksiąg żyć iust. M. A choć Cuiusana popa-
lita była księgi iednakże Rzymianie dosłali innych exempla-
rzon/ y znowy się z joba/ za prawdziwe uznali.

O niektórych rzeczach starego Testamentu

86. Jeżeli P. Bog w starym testamencie obiecywał
kieraj albo w nagrodzie?

Pospolicie Bog iako dobra dościsze/ za dobre sprawy
obiecywał/ az dopiero pierwsz Jan S pojął opowiadać
krośstwo niebistie Mach 3 4. 5. ale przeto dobrze to iada/
iz y tamtych c. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

87. Jeżeli w starym testamencie obławiono tajem-
nice Trojce Świętej?

Nigdy wyrósł nie obławiono/ ale przecie na kłosa mley
 scach namieniono Gen. 1. Na początku Bog stworzył niebo
 y ziemię. Duch Boży unosił się nad wodami. Bog zaczął
 Bogą Oycą: Początek Syna/ w żydowskim napisano w Sy
 nie stworzył. Hieron. 99. in Genes. Potym wyraża Persony/
 gdy mówi. wżymy słowie. Owo Adam iśko jeden z nas/
 znoma Genes. 11. 17. Podsimy zstapmy. Znoma Gen. 19. 24.
 Pan od Pana zpuścił deszcz. Znoma Psal. 66. 8. Niech nas
 błogosławi Bog/ Bog nasz/ niech błogosławi nas Bog.

88, Jeżeli w starym testamencie zakazany by
 stan Pánienski?

Byli w takim stanie Eliasz/ Elizeusz/ Jeremiaś/ Jan
 Chrzciel/ tedyż ten stan nie był zakazany/ y toż się samopo
 kazuje Isai. 56. gdzie pod imieniem trzebieńców Bog mówi do
 chowających panieństwo/ iako to wszyscy Oycowie SS. prz.
 znawali/ gdzie im też y zapłacie obietnicę. Ale rzecze kto/ widać
 Bog obiecał, że w Izraelu nie miał się narodować nieplodny.
 Deut. 7. Exod. 23. Po wtore miano za przekleśtego/ kto bez
 potomstwa zchodził. dla tego Iudic. 11. Corla Jafiego prosił
 go o dwa Miesiace/ aby opłacała swe panieństwo/ w przód ni
 żeliby zabita była na ofiarę. Rachel też Gen. 30. goraco prą
 gnęła potomstwa. Toż Sará młodszego Tobiasza Tob. 13.
 wpraszając się aby były zionami. Isai. 4. Nie na pierwsze od
 powiadam/ że tam Bog nikomu się nie rozkazuje żenić/ ale tyl
 ko tym którzy obiora sobie małżeństwo/ obietnicę płodność.
 Nie mówi tam Bog/ trzeba będzie w Izraelu/ Kto by chował
 panieństwo/ ale mówi? Nie będzie nieplodny. Na wtore od
 powiedz. miał lud za nieśczęście nieplodność/ ale w stanie
 małżeńskim/ gdzie i tak miał za karę Bożą. Tak też on lud

pro:

prosty rozumiał/ iż kiedy Pro obaczył Anioła/ miał umrzeć/
Iud. 6. 22. aż Anioł sam odużył tego błędną / podobna rzecz
jest Iud. 13. 22. Oczekiwali też niektórzy Mesiassá w swoim
domu/ y dla tego żałowali byli/ kiedy bez potomka umierali/
iako Ezechiasz Ilat. 38. 12.

89. Jeżeli w starym testamencie Duchowni bogactsy
byli nad Świeckie?

Lewitowie Audzy Kościelni mieli własnych Młast 28. w
różnych pokoleniach/ iako jest Iosue 21. winnych Młastach
mieszkiwali też Lewitowie/ ale w nich dni rel/ iat/ folwars
kow że nie mieli/ iako w swoich mieli. Pokolenie Lewi na-
mniejszy było ze wszystkich/ a przecie rozpisyte inne pokolenia
dawali im dziesiętina/ Num. 3. & 18. z każdego rzeczy/ z całym
Lewitowie bogactsy byli niż które pokolenie; bo naprzód mie-
li swoje części/ a potem z każdego pokolenia dziesiętina/ a każde
pokolenie tylko po dziesięć części. A nad to Błpłani brali
ofiary/ które nie mato czyniły. Nad to mieli pierwotne od
krow y bydła innego/ Num. 18. niż inne ofi ry/ chleb nat-piszy/
olej/ wino/ Num. 18. 12. Z kad ro wnieśmy/ kiedyby Papież
brał od wszystkich ludu Chrześcijańskiego z każdego rzeczy dzies-
iętina/ iaby był bogacty?

90. Synagogi ná co były postanowione?

To słowo Synagoga/ czasem znaczy lud zgromadzony/ a
czasem miejsce ná którym się zgromadza / y o tym tu mowa.
Bywały w Synagogach Katedry y kłowy; bo w nich czytano
prawo Moysesowe y lud archał/ wykładali to prawo Doktor-
owie. Czytano y inne księgi pisma/ y czasem także kazanie
powiádano. Act 13. 14. Czasem się też modlili w Synagodze/
które też y Kościołem zwano Iudith 6. 21. Kazano też tam
Matth:

March. 23. 34. Było tych Synagog wiele; bo w samym Jeruzale-
mie było ich 480. Genebr.

91. Jeżeli w starym testamentie byli iacy Zakon-
nicy y Zakonnice?

Byli też ci/ którzy sie zwali Włazet/ y oddzielił się od
 ludu/ żywot wiedli w polpoliczaci/ y z tych niktorzy ná pe-
 wny čas/ niktorzy do sam y śmierci słobem się obow. 30.
 wáli. Byli y biagiłowie talie/ ci naprzód winá nigdy nie
 pili/ ani octu nie używali/ ani groná winnego/ ani rátięgo na-
 polu ktorzyby upoić mogli. 2. Włosów ni strzegli. 3. Nád po-
 grybie by. 4. Włosiego Wyca nie brniali/ ani do domu wcho-
 diti adze byt trz. 5. Ani sie go tykali/ także kóści zmártých ty-
 ka. 6. Nie mogli/ iáko r. 3. y rz. 3. y ktorých zmártých używali/ ani
 grabe. 4. A orze tyka do ci si w tym Zakonie byli/ wy-
 chodzący z niego/ ofiarowali baranę roczną ná catopalenie/
 oia z. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 77

92, Iáko w starym testámencie doznawano wiew-
ności małżeńskicy? Num. 5.

Kiedy ktora w padła w podobierzenie/ zaprowadził ją mał
do Kapłana/ który ofiarsę wzięł z mąki i ciecierzyny bez ole-
ju y kędziola/ nábrał potem Kapłan wody w naczynie glia-
niane/ pozerpnął w Kęściele z naczynia które zwano mor-
rzem/ wstąpił w nie trochę psenicy/ wlał w nie i posadził ko-
ścielnicę/ y te już wody zwano nagorżczęszą. Tád ta woda
mówił Kapłan pewne przellectwa/ potem odrył głowę oney
Niewiasty/ y dał jej w usta pomienioną małą i ciecierzynę/ y
y mówił do niey. Jeżeli nie spał mał cudzy z teba y jeżeli nie
leżałaś pomazana/ opuszcłszy toż małżonka nie zśhodzić te
wody nagorżczęszę/ w kterem włożył przellectwa. Jeżeliś
zśhodziła od małżonka twego y zmazana leżałaś/ y z innym ma-
żem miałas sprawę/ kędzieś pod te przellectwa podpódła.
Niech cię Bog poda ná przellectwo y przykład wielkiego lu-
du swego/ niech sprawi aby zgniół ledźwie twóje/ y żeby sie
nad maiać rozpułł żywot twój/ niech wniósł wody przellect-
wa do brzucha twego/ aby za odejściem się z mórtą zgniół ledźwie.
Niewiasta zaś sama ná to odpowiadala. Amen/ Amen. Ka-
płan te przellectwa nápiśał ná kęście/ y w pomienioney wo-
dzie emyl to piśmo/ żeby w niej zosł. 10/ dopieroż z rośu Nio-
wiasły wziął one małce/ y kędzieś się upalił/ częśc dia siebie za-
chował/ nakoniec dał wodę oney. Niewiaste w tedy/ jeżeli
winna była/ albo z trzą/ albo w fracie miała sprawę/ Parak prze-
lectwo. Cośam Bog postanowił. Num. 5. O Cześcian
też przed tym dawano trzymać Niewiastę pod yżonek żół-
ty z rozalony/ czego potym prawo Duchowne z kładło. D. cr.
dist. 2 q 4. cap. Omnibus, & cap. Consuluisti, boby to było od
Boga/ jeżeli cudu bez potrzeby.

93. *Jezeli w starym testamentie godziło się porzucić żony?*

Pozwalało tego Żydom prawo Deut. 24. y mogła iść za innego/ ale po śmierci drugiego/ nie mogła się wrócić do pierw-
szego. Maż też mógł mieć inną/ ale trzeba było aby iey dał pierwszy maż listę/ a ta się zwała libellus repudij. Ale żona nie mogła w ten sposób od siebie męża odrzucić. Iosephus antiqu. 15.

94. *Jezeli w starym zakonie godziło się mieć wiele żon?*

Żaden od początku świata aż do potopu/ nie miał wiele żon/ from Łamech/ Gen 4. 19 co y temu się nie godziło. Dec. cap. an. 24. q. 3. Po potopie zaś y świeci ludzie mieli: li żon więcej nad jedną. Mał Abrahám Sara y Agára/ Cesarz. Józef i Ezechias. Elżbieta Anne y Tenenne. Dawid miał Abigail/ Abigail/ Maake Bersabee/ Michol y inne. Ale o tym tego nie postanowił; bo przed nabórkiem było potrzeba ludzi rozmnażać/ tylko jedno stworzył żonę Adamowi/ ale po potopie pozwolił mieć żon kilka/ a ta żona była tego przyczyną; bo po potopie daleko procey ludzie żyli/ niżeli przed nim/ dla tego nie mogliby byli światu napelnic mający jedne żony. To pozwolenie Bóg tylko trwał do Chrystusa. Walentynian Cesarz/ aby swoje niepowszechność pokazać/ że sam miał dwie/ Semera y Justina/ prawo nieubożne wydał/ że się godzi mieć dwie żony/ Socrat. 4. 27.

95. *Jezeli dawni Żydzi używali czapek?*

Ani zámie/ ani wszyscy czapek używali/ ale w smutku gło-
wo nakrywali/ takto jest 2. Reg. 15. Nie bładł też Szapci, nie
y gło

dy głowe oleyłami drogami nakrywali/ albo w domu/ w onym
 krainie goracym byli/ y tak Magdalená miała przystęp do gło-
 wy Pánstwy w domu Symona. Dla ciepła wielkiego czapki
 zdejmowali/ iako podobno użyni Abjalon wczekał/ siedy
 na debie zawiśzał. Sarrzenbowie także nie kladli czapek/ dla
 kárty które zwano phylacteria, a nimi czafem głowe otaczali.
 Jednák trędowáci powinni byli mieć nakrycie głowe/ Levit. 13
 Głowy pospolicie nakrywali łóncem płaśgą. Podobstwo
 gdy się modlito/ zwęsko nakrywać głowe. Ciągły Rá-
 plan nie mógł głowę odkryć/ to jest/ ogolić się/ co zrodzi w
 świątku czynili. Ucho zaś odkryć komu/ to znaczy co płaśgą
 wchylić którym głowę nakrył/ á ty mu chceś do ucha mówić.

96. Jeżeli dawni Żydzi używali pierścionków?

Zabierali/ y dawali swoim Oblabienicom/ na wbespiecze-
 nie o przypłom n aljenstwie/ iako dał Judas Tamarze/ Gn
 38. Chrzesciánie dawni na pierścieniach nosili imie Chrystus
 some/ Góreckimi wyrażone literami X P to jest Chr. P kládac
 w X: Góreckus de Cruce 8. rozumie/ że na pierścieniu który
 Sárko dał Józ. fowi/ ná znák mładoy był Krzys wyrażony;
 bo Krzys w Egypcie był znakiem świętym. Dawid na pier-
 ścieniu miał łód/ Tobiśan 6 de Rep. bo był z pokolenia
 Judy/ którego Zyrb był lew/ y sam też w młodości lwá zabił.

97. Iaki rząd mieli Rzeczpospolita Żydowska?

Przez lat trzydziś rządili ná Sędziowie/ Orboniel/ Rod/
 Sangan/ Debora z Bacołiem/ Gedeon/ Abimelech/ Thela/
 Jair/ Jese/ Abesar/ Abjalon/ Abdon/ Samson/ tych 9
 obierał/ y byli Zetmenami ludu tego: a przetym byli y sę-
 dsi mi. Potym nastąpił Rókolet. Sędziowie nie mogli
 prawo nowych stanowieć/ nie nosili korony/ berła/ nie namięt

się ani ich/ nie wstępowali po nich ścieżkami prawnymi
szepnicy na Państwo.

98. Iaka mánna była, która Żydzi na puszczy żyli
przez lat 40?

Nie była to mánna której w Apokalipsie żył; ale by-
ła na ścieżce Perianthu/ pędziła co dzień z obłoków przez lat 40
zom Szabatu; jeżeli ten kto nabrał na dwa dni to zgnitał/
ale przez Szabas trwał; tak więc ten zapadł/ że ten dla ca-
łego ludu doświadczył/ którego mogło się należeć na trzy milio-
ny/ na koniec/ iż wreszcie śnił w sobie zawierła.

99. Co był wstarych Żydów rok Sabasowy?

Był to każdy rok siódmy/ iako każdy dzień siódmy jest
Szabasem Tego roku tole odpoczywały Levit. 25. 2. iako i y
winnice; bo ziemia po odpoczynku bierze żywotność / a co się
też tego roku wrodziło/ to do ubogich należało. Exod. 23. 11.
Pan Bóg zaś roku siósteo dawał iako wrodzaj/ że go y na
siódmy, siewano/ w owym na esny y dziewiaty. Tego sió-
dniego roku wreszcie dawał iako wrodzaj/ że go y na
tych/ którzy nie byli z narodu Żydowskiego/ choć na wieki Ży-
dowski przyjął/ a ci się zwała proselitami. Ale rzeczy poży-
wne/ y które się siewa/ a nie inne miasto ich oddawać musieli/
trzeba było y inne rzeczy oddawać. Żydzi też niewolnicy tego
roku wolani wreszcie byli/ Exod. 21. 2. ale kto się nie wrodził
Żydem/ żółtami w niewoli. Roku też siódniego/ powinni
byli publicznie Zapiąć ięć Rógi Deuteronomium, a to
w miesiącu Septembry/ kiedy święto tabernaculorum Ru-
gli odprowadza.

100, Jubileusz u dawnych Żydów co znaczył?

Słowo to Jubileusz/ jest żydowski. Iobel znaczy bór-
 nia/ y odprawowała się na ten czas pamięć wzbudzenia J-
 zása/ Pierdy Abrahám miasto niego bórnaną ofiarował/ y te w-
 roczystości trwały w róg bórnanie odprawowano. Tę nie-
 ktorzy zrodzi w 39/ ale Iosephus 3. antiq. 10. nazywa/ i słowo
 Jubileusz/ znaczy wolności; bo tego roku wszyscy niewolnicy
 wolnymi zostawali/ wsiście długi wstawiali/ także y tunc o-
 homiazki: małżoności się wracały do ród/ ktorzy je przedali
 byli: dla tego im bliżej było do Jubileusza/ tym taniej prze-
 dawano. Dom iednak w Mieście iżli kto przedał tylko pier-
 wszego roku/ mógł odkupić/ a napotem nigdy; bo y trążyć
 kto dom kupił/ nie naprawował go: małżoności zaś się
 wracały/ bo u Pana z innego pokolenia/ zostawieć nie mogli/
 aby się pokolenia nie pomni sili. Dom iednak Lewitom prze-
 dany/ choć by w Miastach/ wracały się pod czas Jubileu-
 su do swych Lewitów.

O miejscach trudnych pisma S. w starym Testamencie.

101, Iako rozumieć słowo Iohowe cap. 37. 7. Na
 roku wszystkich ludzi naznaczyć Bóg, aby uznali sprá-
 wy swoje?

Zda się iakby tu w mierdził Chyrománecia/ albo wro-
 te z roku. Exod. 13. 9. A będzie iakoby znak na rące twoje. Co
 prawie na to zda się wchodzić. Ale iako z g. 1. 3d tak y z roku
 niest nic nie może przepowiedzieć/ co od naszej woli wolney
 pochodzi/ sens tedy pierwszego miejsca jest. Znaćy na roku

ludzkich / to jest / rece iakoby zpleštywa náš / Nieby dźbze
y inne niepogoda / spuszcza / i w polu robic nie mozem; bo i z
to znaczy w / szysku / Hebrayskim / znaczyć / a / rce, iako y ino / w
reze. Ose 4 12. Spierac w drewnu / i to / p / tae / drwna.
Przydaje Job / aby ludz / obczyli / spraw / to i / f / do / n / a / ro-
la nie wychodzili / y tam nie obacz / li robot / swoich. Co zś
mowi Exodi. to jest / n / a / z / n / a / z / y / i / o / b / i / e / n / a / r / c / e / i / a / k / i / m / z / n / a / t / i / e / m / a / b / y
nie zapomniat.

102, Jako rozumieć one słowa. Wino wwesela
B g a y ludzie?

Napisano te słowa ludie 9. że wino wwesela ludz / i / a / s
wna rzecz / ale iako wwesela Boga? Te słowa mowi Joachán
syn Gedeonow / Nieby iuz / i / u / o / i / t / l / a / n / i / s / i / e / d / o / b / a / t / w / o / c / h / w / a / l / s / t / w / a /
y rozumieć pogrzebal / że Bogowie i. d / a / a / p / h / a / y / p / u / n / a / t / a / s / i / e /
Gvilel. Estius. Ale moze to sie też rozumieć o Boga / p / r / a / w / y / m /
Proemu też wino ofiarowano Num 15. a / o / f / i / a / y / B / o / g / a / n / i / e / d / a /
fo w weselac / i / s / w / i / e / t / a / t / e / z / B / o / s / t / i / e / z / b / a / n / i / e / t / a / m / o / d / p / r / a / w / o / w / a / n / o /
a te nie byly bez win / a / to też Boga nieiako w / w / e / s / l / o /.

103, Iako rozumieć co Dawid napisal Psal. 50.
Tobie samemu zgrzesylem?

Napisal też zgrzeszył / p / r / e / d / i / m / B / o / z / a / s / t / o / m / i / k / t / o / r / e / g / o / z / a / b / i / l / y /
p / r / e / d / i / m / l / u / d / o / m / i / / P / r / o / y / r / z / g / o / r / s / y / l / y / B / e / l / K / r / o / l / e / m / / n / i / s / t /
go o to sadzić / a / n / i / k / a / r / a / e / n / i / e / m / o / g / i / / t / l / k / o / s / a / m / B / o / g / / z / a / c / y / m /
t / l / k / o / s / i / e / s / a / m / e / m / u / B / o / g / u / z / t / e / g / o / s / p / r / a / w / o / w / a / c / b / e / l / p / o / m / i / n / i / c / i / / c / a /k /
Hieron. A o to sie też b / a / r / z / i / e / y / f / r / a / s / o / w / a / l / / z / e / B / o / g / a / o / b / r / a / z / a / l / / n / i /
zeli o co innego.

104, Iako rozumieć, że Dawid tylko raz zgrzeszył,
gdyż zgrz był nie raz?

Napis

Napisano 3. Reg 15 5. Nie sponił Dawid na prawicę/
 ani na lewicę/ w rękę by sprawy Dryasá. Ale wpał zabiciem
 wziął sobie w małżeństwo tego żonę/ co się Bogu nie podob
 było/ iako tóż jest cap 11 lubo to małżeństwo ważne było/
 y pisno ta ma żona Dawidowa/ 1. Paral 3. y Adoniasz prás
 gnac być Krolew/ żądałby 2. Esalon. wzięło też/ prawo na ten
 czas iadne nie z fazonálo takiego małżeństvá iako je teraz
 psuje/ y kiedyby nie żądało małżeństvá/ to by było włádmienos
 wano Bersabes. Bogu się tedy nie podobala tá chuc/ która
 miał Dawid. Drugi 3. ch był tego/ kiedy Joabowi kazał
 swoj lud bić. 2. Reg 24. y przyznawa Dawid 1. Par. 21. że
 ciężko w tym grzechu/ y t. an za to powierzem zabić 70. tysia
 cy/ á zabił y 3 t. y cał wielkiey znac, 3. 10 9. 3. ch nie był más
 ty. Trzeci podobno był ciężki grzech Dawidow/ 1. Reg 21.
 2. kiedy skłamał przed Achimelechem/ o zabiciu Achimelech
 za ofiarzeniem Dooga/ i takoby s. one trzymał Dawidowa
 przeciw Saulowi/ a widział dobrze Dawid/ że to miał p. re
 nie Doog/ 1. Reg 22. 22. Żałym znać się do t. g. 3. ch był przy
 gyna śmierci/ Achimelecha y innych Kapłanów/ których z
 nim pozabijał Saul/ ale tu może być rozumiany Dawid/
 że nigdy nie spędziwał się po Sula/ á by miał być tak okrus
 tny. Czwarty podobno był grzech 3. 1. Reg 28. Poganiño
 wi Achisowi ofiarował się woliwac przeciw ludom i. B. Ken. u/
 1. Reg 28. y żent to sama rzecz. Piąty był grzech Dawid
 ow/ że sw. go s. na Adoniasza nie mogli w. z. m. áć/ gdy pragnął
 Krolestvá za sw. ta. tego. 3. Reg 1. Za okrucnego t. 3. ma Da
 wida Theoderet/ że kazał zabić tego/ którego w. k. m. eré Saulo
 wa czyniał/ 2. Reg 1. Żda się też że Dawid grzeszył w. g. s.
 nimby się głowa dłużnikow czterech set/ y innych 3. Wyg. r. zny
 w. g. n. á. ch/ 1. Reg. 22. 2. Żda się też/ że y tym grz. był okru
 cieństwem Dawid/ kiedy o pewne posłki prosił Nábálá/ á on

mu ich nie bał/ za to zabił Nabalá ze wszystkich tego domem/ i.
Reg. 25. 22. a samym była śmiertelna pomsta/ y grzech też Nabalow/ nie zda się godny śmierci/ a w domu tego mogło się
wielu naleść niewinnych. Ostrzeżenie też Dawida poświadcza
się 2. Reg. 12. kiedy Ammonicki lud pila rzezał/ y przezeń wo-
zy okowane prowadził/ y rzezał je nożami/ y w piecach cegl-
nych żywo palił/ a to czynił we wszystkich N. i. i. Ammoni-
tow. N. i. co oskarżył Sybá Nisibosetba/ aż Dawid nie w-
stuchawszy oskarżonego/ który się pocym niewinnym położył/
wsłuchawszy wszystkie dobroci tego/ tylko połowę oddał/ a Sybá
nie szarał. N. i. te wszystkie grzechy/ opuściwszy mniejsze/ na
których nie zchodziło/ przywodził tłumy że pisał S. w mow-
li/ a za wszystkie N. i. położył Dawidowi Eccl 47. 13. P. Bog
czyszczył grzechy Dawida. Ale przecież zostało co. Czemu jedno
tamten jeden grzech ma pisać? Bo w całym jednym na-
dziejcie trwał Dawid/ y iakoby go potępił/ biorąc za so-
na Versobea.

205, Jako rozumieć co napisał Ezechiel, iż widział
kóło we środku kół?

Rozumieć niektorzy / że jedno kóło było w drugim na-
kreślone/ tak Vatabl. Luran. ale tym sposobem was nie mogłoby
chodzić/ bo by przez te kóło oś nie mogła przechodzić. Pradus
rozumie/ że tam nad wyżej nie było/ ale było kóło/ a p-
sta we środku. Ale Ezechiel mówi/ że te kóło mogły wprzód
chodzić/ y na oba boki/ czemu nie widział zwrócone kóło.
Do podobieństwa iż te kóło były/ iakie bywały w Ezeiel/ na
których się na każdą stronę mógł iść. To też trzeba roze-
umieć że w piśmie S. przez kóło nie zawsze trzeba rozumieć kóło/
ale czasem sferę albo kulę/. tak Psal. 76. 19. gdy mówi Gł-
głazemu twego w kóło, trzeba rozumieć / w sferze powietrza, tak

Psalm:

Psal. 82. 14. Położ iść iako kolo/ rozwinie się przez kolo owa
 kulá albo patka/ ktora w niektórych ziolách roście/ á taka jest,
 że gdy na nie dmuchnie/ wśyska się rozleć.

106, Iako rozumieć w Psal: 10 będzie odnowiona
 iako Orła młodość moja?

Orzeł do młodości się wraca/ kiedy stare pierze zruć się/
 obrasta w młode/ Ambr. Ale czy może człowiek tak odmłó-
 dnieć? Jedni powiadać że może/ y ná przykład przywodzi o-
 nego starca w Tarenzie/ ktorému gdy lat się minęło/ opadłá
 ná nim skóra/ pógneć się włość/ á wśysko się odnowiło/ y żył
 po tym lat 50. Delrio 2. disp. 23 á to się działo roku 1531. W
 Indysee żył jedn lat 340 coraz się iako y pierze odnawia-
 łac. Maffeus lib. 11, Vgwy też Valques, że Ch rylus Pan spo-
 sobem przyrodzonym/ mógłby się był rchować smierci. Ale
 to pewniemá/ iż żywot ludzki má swe gránice/ nie żeby mu ná-
 znágonó/ Genes. 6 lat 120. bo to tylko do wpaństania się
 z tym dano ná ten čas. Y tak dla tego są gránice/ że człowiek
 ze swej natury jest śmiertelny. Dla tego sam Bóg człowie-
 ka odmłodzić może/ y około ludzi wzw. z pomienionych sprá-
 wá Boża była

107, Iako to rozumieć, iako gdyby kto rzucił ká-
 mien ná gromadę Merkurysá, tak kto godnieś dacie
 głupiemu?

Napisał te słowa Salomon/ Prov: 26, 8. Ale w zadowstém
 położono słowo Margema, ktore roznosze tłumáca/ á ied-
 ni rozumieja że znaczy gromada kamieni/ z którym iako głup-
 stwo jest rzucić progi kamien ná gromadę prostych/ tak głup-
 stwo jest/ godność kláść ná głupiego. Drobje rozumieja: że
 znaczy purpura/ iako tedy nie przysioł wdzierać w purpure gro-
 made

máda kámiens/ tak w honor głupiego. Inni museli á: że
słowa Margema znaczy procs/ a gdeby do procy kto kámiens
przywiał/ y procs zárecil/ nie byłoby do celu nie dorzu-
cił/ ále przedzwy sam sie wderzył/ tak kto głupiemu dáte go-
dność/ y tak miejsce pomienione cytata LXX. Iako kto wiąże
kámiens w procy &c. Inni toż samo z Greckiego cytata ináczey;
bo toż słowo sphecondoni, które znaczy procs/ znaczy też y
w pierścieniu miejsce/ w które wsadzaia kámiens. Jáko tedy
gdyby kto w złoty pierścień wsadził prosy kámiens/ tak kto
głupiemu &c. Ale w nášey B. blicy to Margema, przełożono
Mercuryus/ trzeba w edzieć/ że w starých stawiano bálwan
Mercuryusá/ ná tym miejscu gdzie sie drogi z soba rozstáia/
á rece tego trzymáte napisy/ dopad która droga idzie/ podro-
żni rzucáli pod ten bálwan po kámiensu/ y tak sie zebráli gros-
máda. Jáko by tedy kto rzucił drogi kámiens ná bálwan Mer-
curyusá/ tak kto godność dáte głupiemu.

108, Iako rozumieć one słowa. Pátrz ná wysyst-
kie spráwy nymyrszgo. Dwaie á dwie, á seduo
przeciw jednemu?

Nápisane te słowa Eccle. 33. 15 á támie 42. 25 podobne
są te. Wsystko podwojnie/ i ono przeciw jednemu/ y nie vi-
czynit náczynby zchodilo. Jáko to? wsół wiele rzeczy poie-
denkowych/ Stónce/ Ksiezyc/ swiat/ innych też rzeczy/ jest
mnoga lichba/ a nie tylko są podwojne wiel: gwiad/ piasku
&c. w głowicku dwie oczy/ vsy/ ale też jedna głowa/ á dźle-
ściec palcow/ &c. Drudzy pomienione miejsce pisná tak cytá-
13. Przeciwnie złemu dobre/ á przeciwny śmierci żywot jest/
tę przeciwny zbrodniowi pobożny/ á pobożnemu zbrodźien.
tę też we wsystkich spráwach Nymyrszgo podwojne wsy-
stkie wyrzys z których jedno sprzeciwia się drugiemu. Ten wy-
kład

Kład wyklada słowá wzwyż założone/ y ták ie wyklada Aug-
gust. II. Civit. II. że świat z przeciwnych sobie rzeczy pięknie
włożony. Ták kładey cnotcie/ iest własny przeciwny występek:
máia y zwierze/ y ziola z soba przeciwność/ álbo Antipathia.

109, *Iáko to rozumieć. Niechciey byc bárzo sprá-
wiedliwym?*

Nápisal te słowá Salomon Eccles. Niektorzy przez ná-
zbyt sprawiedliwego rozumieia/ tego ktory sie z cnotami swe
mi popisule ná křtałt Sárzeusa/ ták Aug. Lyrán. Drudzy ro-
zumieia o zbytney surowości/ karzac; bo te sa spráwy sprá-
wiedliwości. Drudzy rozumieia/ że ták ten iest/ ktory názbýt
pości/ názbýt sie trapi/ zwieltá škoda zdrowia swego. Dla
tego wšyřko co názbýt nie godno pochwały/ góřie kto wys-
chodži z pomiárkowania/ wychodži z cnoty; bo cnotá we řzed-
ku/ wysiępi ná końcích.

110, *Iáko to rozumieć. nic nowego pod słońcem?*

Nápisal to Salomon Eccl. I. 10. Ale iákož nie mář nic
nowego/ poniewaž co dzień co nowego ludie nájdutá; czy by-
łyž przedtym dšialá/ druki zc. Chřstus tež nowe Sáframē-
ta vřánoril. Niektorzy rozumieia/ iž to Salomon powieř-
dšial o ľudřkich obyřciach/ ktore zdwře bvtáły zle y dobre.
Przypatřzmy sie pšendopolitice terážniyřev/ návdšiemy ta v
Táciťá: oppressie/ wojny/ vinných Hřstoriřkow. Ale v o przy-
rozeniu mowiác/ ták ie miářy wieltá/ merza sie burzazc. Zá-
czym podobntev te słowá Salomonowe rozumieć/ álbo o przy-
padřach ná ľudřie/ álbo o náturze.

Eccl. I. 10. Nic nowego pod słońcem.

III, *Jako rozumieć słowa Micheasza Proroka.*
Strzeż zamknięcia wst twoich przed tą, która spi na
łonie twoim?

Te słowa położył Prorok 7. s. nie żeby nikt nie mógł się
 niczego zwierzyć swej małżonce/ ale na ten czas Królestwo
 Izdomskie było pełne złych ludzi/ że ani bratu nikt się nie
 mógł niczego zwierzyć. Co z strony żon/ była wola Boża/ że
 by Abraham poszedł za zdaniem żony swojej/ iżby Agar z synem
 swoim Izmaelem z domu wystąpił. Dawały też dobre rady/ Al-
 bigail/ Esther/ Judith/ Deborah/ Theactis/ dawała y Livia
 Augustowi/ iako też y Senek/ de Clementia 9. kiedy radziła
 aby Cenne sobie uczynił przyjacielem/ y miał go napotym
 wiernym. Y Lacedemonczyków miały swe rzady w Rzeczy-
 spolitey białogłowy. Arist. 2. Polit. ale też wza madrzy. Mo-
 żeś się białogłowej poródzić/ ale ty nie powierzay co masz
 żyć.

O Piśmie Świętym.

II2, *Czemu nie wszystkim pozwalać czytać Bibli-*
icy w języku przyrodzonym?

Zakazał tego Pius IV. in Indice prohibito zostawił to se-
 dnaf Biskupowi/ aby kiedy będzie rozumiał mógł/ pozwolić.
 Bo naprzód do zjednoczenia Kościoła/ potrzeba aby się tes-
 dnożyli językiem. Powtore/ nieby to nie pomogło do wyro-
 zumienia/ choćby y Biblia y Kościelne nabożeństwa językiem
 przyrodzonym odprawowano/ y owsem gdzie ie odprawia-
 rami wiacerz niemiętności albo błędow około wiary; bo in-
 śa zrozumieć słowa/ inśa rzecz pod słowy zataiona. Tak Da-
 wido Jazy Holländer/ choć swym językiem/ a inśego też nie w-
 miał/

niał/ Biblia czyta/ tak sa dobrze zrozumiał/ iż z niew domo
 dół/ iż on był prawdziwym Synem Bożym v Mesjaszem.
 Niektore też sa miejscá w piśmie/ że ná literę patrząc, bázyley
 się wzgorza/ niżeli zbudowa/ iáko in Cant: Ołca. grzechy też
 różne świętych ludzi sa opisane: niektore też miejscá zdádzo
 się sobie być przeciwne. Nad to wszystko izykt się zá časem
 odmienniaja sam jeden Látinist zostawa iednaki. Tak y zá
 starego testamentu/ nie umiał lud tylko po Syriacku/ á pismo
 w Syn. gogach czytawano po Hebráysku/ iáko to dobrze znáć
 2 Eklr 8. gdy e ludowi pismo czytano/ áz Hebráyskiego wy-
 kladano/ toż y te. a; czyta zydzi w swoich bożniach.

113, Jákó pismo o czym inšym nápisane moze do
 czego innego stosować się?

To stosowanie zowie się sensus accommodatus, á często
 go náwet s m Kościół zázwa. Nápisano o Noem Ecl. 44.
 17. Náleżony jest spráwiedliwy/ y pod čas gniemy stał się
 przeleśdnaniem/ á to Kościół stosuje do a vyznawców Biskup
 pow/ iáko też Ewangelia nápisana o Marce v Mágdalenie/
 stosuje do W niebowstania Nášw. Dámy. Podobnych rzeczy
 jest dosć v Dycow SS. á osobliwie v S. Bernardá. Eudocia
 Cesarzowa/ że wiele w Jeruzalem nabudowała/ stosowano
 do niej wiersz Ps. lmu 50. Benigne fac Domine in bona volun-
 tate tua, ut edificentur muri Ierusalem, z Greckiego/ dobra
 wola jest Eudocia. Tego iedno patrząc/ aby to stosowanie
 madre było.

114, Czemu pismo S: tak po prostu nápisane?

Nie jest temu przesse Pro ierozumie/ á nie rozumie go t. l.
 To pokorny: ma wielką w mome/ á tak wroślim rzeczom ná-
 leżyta/ y Bogu mowiacejm przyzwoita/ tak S. Auasien

Confess. 3. 5 & 4. 6. nie przystoi sędziwemu używając sposobu
mowienia/ którego młodzie używa.

115, *Iżeli Pismo starego testamentu zginęło pod
czas niewoli Babilońskiej?*

Atowilismy o tym ná innym miejscu/ á teraz to ledno
przedawamy. Kiedy lud bráli w niewola Cháldeyckowie/
spalili Kościół/ v zrad vrosło zdanie/ że y pismo S. zgorzá-
ło. Ale to też pewna/ że tylko był jeden exemplarz pisma y w
Kościół go w Arce chowano/ lecz Arka z pożaru wyniosł Pro-
rok Jeremiaś/ 2. Mach. 2. 4. że w Arce chowano pismo S.
jest Deut. 31. 26. Był też drugi exemplarz v Krolá Deut. 17.
18. Ale napisał Eforás 4/ 14 że Bsiegi one zginęły/ a on je
tylko z pamięci dyktował przez dni 40. piácia pisarzom. ale
Księga ta gwará Eforý jest niepewna/ pewna zaś jest wto-
ra/ gdzie cap 8. Księga Eforás cáslo przyniosł/ Która iáko Bá-
plan v siebie chował Ktorzy Wyćowie SS. zdádza się trzy-
máć/ że pismo było zginęło/ to tylko mówia/ że Eforás pi-
smo rozspáne zebrał/ zepsowane miejscámi náprawił/ ále je
przedtym v siebie chował/ tak S. Athanas. in Synopsi.

116, *Iáko siedmdziesiąt y dwu tłu raczow pismo
przełożyli?*

Ptolomaeus Philadelphus Krol Egiptu/ zámował z Dy-
domst. et ztem/ 72. v zonych/ aby mu pismo S. z Hebrájskie
go przełożyli/ óniáło się to ná lat 300. przed przysięciem Chry-
stusa Pana Ioseph 12. antiqu. 2. Philo 2: de vita Moyfis y in
ni. vymáli tego wykładu Apostołowie/ osobliwie gdy Písálmy
przemodáli. że Philo Iosephus tylko wspomina/ iż pismo
Xt. przełożone przełożono/ z rad pochodzi/ że cały stary testá-
ment zwano prawem. tak Chrystus mówi Ioan. 10. 34. Czy
nie

nie napisano w prawie wáßym / żem ja rzekł Bogowie ie-
 ścieście / á to napisano Psal. 81. 6. także Pan mówi Ioan 15. 25.
 Aby się spełniła mowa / ktora w ich prawie napisana / że nie-
 nawidzieli mnie darmo / á to jest w Psalmie 24. 19. Mówi S.
 Paweł 1. Cor. 14. 21. W prawie napisano jest / iż innymi iezy-
 kámi y oßkami bede mówit do ludu tego / á to jest Isai. 28. 11.
 tych tłumáczow było po śeściu z káżdego pokolenia biegłych w
 iezyku Hebráyskim y Greckim. Odpráwili te robota we dniách
 72. Ale czy káždy pojedynkém osobno przekłádał / czy wßy-
 scy spólem / tu różnica. Iustinus M. powiáda / iż káżdy z osobná
 przekłádał y że widział w Alexandryi tych celeb rúnny / to
 trzyna Cyrill. Aug. y inni / a Epifaniusz iż po dwóch w celli
 zámknieto. Ale Arístens ktory ná to patrzył / powiáda iż
 wßyscy spólem ná jedney sali te robota robili / y codzién ná-
 niey zásiádali / aż do dziewiaty ná dzień godzinny z soba się ná-
 wawiaiac / toż Iosephus, á po nich S. Jeronim / iákożkolwiek
 jest: to przełożenie było bázro dobre / y iáko piše Philo / wła-
 śnie z Hebráyskim się zgadzało; bo też iáko piše Arístes / ni-
 żeli ie Krol przyiał do swey Biblioteki / kazał ie dobrze prze-
 rzeć.

117, *Iezeli potrzebá iezyká Hebráyskiego y Grec-
 kiego, aby kto zrozumiał pismo?*

Wáßey Łacinskiej Biblii, ktora zowia Vulgatam, po-
 prawiac nigdy nie trzeba; bo ieý wßelaka prawda przyznało
 Concil. Trid. sess 4. Ale przecie te iezyki są potrzebne / z któ-
 rych wiele zostawiono w tym przełożeniu słow Greckich ie
 bázro wiele / iáko Biblia. Exodus, Deuteronomium &c. Jesi
 też niemáło Żydowskich / iáko Emmanuel / Nanna / Gábba-
 rá &c. Ale krom tego iéwe zgaruie się trudność / w iákim
 sensie máła się brác Równa Łacinskie / a w ten czas z innymi

trzeba się podpomagać językow. Ułuprzykład Matth. 8. rzekł
Chrystus/ volo mundare, co to jest/ czyli chce ci. wie ożywić. i
żyli co innego/ a weyrzawszy w Grecki język/ alie jest sens/
chce/ bądź ożywić. Psal. 91. Bene patientes erunt ut annun-
tiant. i z Greckiego. Dobrze radniacy się. w Greckim πᾶσι
toż znaczy wyrażować się/ a jest takich tekstów więcej. Znowu
Coloss. 4. Πάwel S. mówi: pozdrowicie Tymfe/ rozumiałoby
tro/ że mówi o niewieście/ a Grecki tekst pokazuje/ że to
był mąż/ 1 Cor. 1. 16. Baptisavi & Stephanum domum, a z Gre-
ckiego poima/ że Stephana mąż był/ tak Catilina Dolabella,
Aquila, Murena, Seneca, &c.

118, *Iezeli bezpieczna rzecz iść z Rabinami w
wykładzie pisma Świętego?*

Rabinowie pospolicie a i i mają naukę dostateczną/ ani je-
zyk Hebrajski/ sa też złośliwymi nieprzyjaciółmi wiary na-
szej/ y przez gwałt chcą zabić nie wiara Chrystusowa/ dla tego
go tłumacza pismo przeciw niemu.

119, *Na czym pisano Pismo Święte?*

Dwa razy tylko w piśmie jest wzmianka papieru/ raz To-
biaz 7, 16. drugi raz 2. Ioan. 12. a zatem starzy/ albo na kamie-
niach gładkich/ albo na ceglach pisali/ a tak pisali Fenowie
Setha/ Ioseph. 1. antiq. 4. A potom Babilonczycy prae-
wili spisać na ceglach/ Fenikowie na marmurze/ Plin. 7 56.
Pisawali też Grecy na liściach/ co y teraz w niektórych krajach
Indyjskich czynią. Olor. lib. 2. Pisawali y na skorze z drze-
wa/ co jest lipowego/ phylire/ y papieru zrad teraz naszego
drzewa papieru zowie phylura y papierum/ gdyż ma się zwac
karta. Vlpian. 1. librorum. ff de legib. lepiaby do tego był
skóra brzojowa/ ale tey w tamtych krajach nie ma. Pisano
y na

y ná deszczách/ y ná táfích náležiono przy S. Bárnabie Ewán-
 yelia S. Wátcenpá. Baron: in annot. Písano ná deszczach olo-
 wianych/ Iob 19. ná kęściáných. Aż též Krol Pergamu Lu-
 mánes wynalazł párgámine/ Plin. 13. 11. Písano y ná kístách
 niektorých zwierzot/ iako smoczých napisane były wiersze Ho-
 mera. Zonaras 3. Wátóniec za trásu Al. xándra wielkiego w
 Alexándryiey wymysłono náš papier. Potym nástáły Volu-
 mina, albo wáiy/ to ięszče ktiąg nie było/ ále tylko párgás-
 mine ná wátel zwinano/ ábo pápier/ á táf' volumen mogto być
 písane y wewnatrz y zwierzchu/ iakie widziat Ezechiel 2. 9. to
 volumen zwáło się y liber. Wá táfích materiách písane/ y
 w táfích ktiągach chowane było písno.

O Nowym testámenście.

120, *Ieżeli w písno nowego testámentu włożone
 co Pogáńskiego?*

Włożył S. Páwel z Epimenidesa wiersz Greci/ Creten-
 ses semper mendaces, á znornu z Menandra/ Corruptum bo-
 nos mores colloquia prava. A znornu z Aráta powiedziat w
 Areopágu Ipšius enim & genus sumus; bo y Dawid mierzá
 Goliatowego vžet ná Goliatá/ táf' y my mozem vžet písna
 Pogáńskiego przeciw Poganom. Wziat též z Platona 9.
 de Repub. interiozem hominem. co též nápisal 1 Cor. 9. O-
 mnis qui in agone contendit &c. iest miazto w Plátonie 8.
 de legib. Ale y Sálomon przysnawa/ iž w sęce przypowieści
 włożył niektóre zdánia mędrcom Pogáńskich.

121, *Czy wšystkie słowa są nápisane, ktore Chry-
 stus mowił?*

Nie

Nie napisano tego Eskote boni Trapezita, to jest. Badźcie mądrymi bankierzami/ a przecie to Chrystus mówił/ iábo świadczy Damasc. de fide 4. Tąże. Nigdy się nie radnyście/ chyba brata waszego widząc w miłości/ a przecie to Chrystus mówił Hieron. in 5. Ephes. Znowu. Oto człowiek y sprawa tego przed obliczem tego. to mówił Chrystus Ignat M. ad Smyrnen. Znowu/ Jeżeli Krzywo na mnie idziecie/ y ja też na was Krzywo poydę. Diataxis Apost. c. 43. tąże świadczy Iustinus M. contra Tryphon. że to są słowa Pańskie. W czym cis naydę/ w tym cie sadzić będę. Słowa też były Pańskie/ iábo píše Clem. in recogn. Potrzebá żeby dobre rzeczy przychodziły/ błogosławiony zaś przez tego przychodzi: tymże sposobem potrzeba aby złe przychodziły/ biada zaś temu/ przez tego przychodzi. A tych słów nigdzie nie napisano.

O S. Ewányeliey, y náukách iey trudnieyszych.

122, *W iákim posánowaniu bywała Księgá Ewányeliey?*

Concilia głowne dawały też Kásádze miysce/ ná Prosimby Chrystusa posadzity były/ iáko vczynilo oboie Nicejskie/ Chalcedonskie/ Efejskie. Konstantyn wielki Księgá Ewányeliey opráwna w złoto y drogic kámenie/ zá wielki vpominek posłał S. Mikolájowi Biskupowi. Theodosius Cesarz przepisał własná reka Ewányelia/ y co noc ja czytywał Nic. ceph. 14. 13.

123, *Jeżeli w Indicy zachodney wiadoma była dawno Ewányelia?*

Píše

Piſe Salazar cap. 3. in ſymb. Apoſt. że ieſt pamiątka w
Meyſtu/ iż tam przedys zaſiedl białe głowy/ to ieſt/ nie In-
dyanin/ 3 krainy niewiadomey/ 3 nauka nowa y ceremonias
mi/ ktory obalił białwiny, a potym zabity był od Indyánom/
też podobno S. Tomasz. W Peru też znaleźli Hiſpánowie
ſiátus złota 3 dawna wyſławiona głowieſowi/ ktory w tam-
te kraie 3. ſiedl przez morze na ſwoim płoſku/ ten wzył ge-
goſ/ ſwego mąż z pomyſlano/ á była nauka o wierze/ był głowieſ 3
dol. Ruch krain/ białe y brodaty iáko y pierwoſty; bo tamtego
krainu obywatela ledwie máia włos iáki na brodzie. Powia-
dano też/ że na wyſpie Cozumela/ lud między b. ſtranami/
Krzyż ſławia y ſławia mu ſie. W Meyſtu in monte luna, ieſt
3 dawna Krzyż wryty w ſkále/ y przebrány białymi y mo-
drymi kamizłami/ to Salazar Nobrega nápiſal/ że w dzie-
ſcie ktore teraz zowia Sa vatoris. w Brazylii/ ieſt pamiątka
że tam gdy ná S. Tomaszá 3 inkow ſtrzelano/ ſtrzály ſie ná
wſtecz wracely/ y że Brazylowie poſtawiali ná jednym ka-
mieniu wráſone ſtopy tego S. Apoſtola/ ieſt y inny ch tá-
li b. rieczy wiele/ ktore moze káżdy przeſzwać w Bazylii de
ſignis Eccleſiæ, 5 12 3 tad znáć/ że w tamte kraie ieſt że zá á-
ſi Apoſtoloro zaſiá Ewangelia. Podjmy teraz do náuk E-
wangeliey.

124. Iáko to rozumieć co nápiſano Matth. 10.

Kto da kubek wody zimney, nie ſtráci ſwey zapłaty?

To znácy/ że choćbyś namniemył dać iákmuzná/ zaplá-
ty nie ſtráciſ; bo wyzyay był na ten czas pié ciepło/ Lipſius
1. el. 1 3 tad Varro 4. rozumie/ że calix nazwany á calido,
y to miano zá roſpoſi/ y tego w Rzymie zábraniáno Ammian.
28. Jáponyſyowie y lecie y zimie wodę zágrzana pija. Maſ 12

125, Co to był Szabás w toropiermsy?

Epifaniusz kares. 51 rozumie iż to był osmy dzień przys-
 łańców/ y se o tym mowa Luc. 6. bo dnia osmego Paschy/
 albo przysłańców/ i takz była wroczyślność/ iako dnia pierwszego/
 dla tego ten dzień zwel sie wtropiermsym/ bo był tak wro-
 cześ i to pierwsze. Isid. Pelus rozumie/ że to był dzień wro-
 cześ po Wielkiej nocy/ ale między następującymi i iermsy Mal-
 donit. przez to rozumie Szwiatek; bo pierwszy Szabás dzień
 nazywają Wielką noc/ a Szwiatek drugi. Ale kto sie przy-
 patrzy/ nie o wroczyślności tam mowa/ ale o dniu prostym;
 bo Szwiatek przegani Dniem Półstym/ że dnia tego obrywa
 i kłoty/ a w ten czas nie było żadnej wroczyślności/ a nie go-
 tować zego do jedzenia/ ryko sie w Szabás nie godzito. E-
 xod. 35. 3. a iacymby Saryensowie nie mieli okazyley ganieć
 Dniem w Półstym/ gdyby tego nie zgodzili w prawdziwym Szab-
 asie/ dla tego w Mateusz w Marko to opisuja/ iomaz ten dzień
 Szabatem. Do podobieństwa tedy/ że ten Szabás wtropiera-
 msy był/ ktory przypadał na Szwiatek/ albo między oktawą
 Szwiatek/ ten w ożręcie odprawowano/ iako to znać z Ká-
 lendarzám Hebrájskiego/ ktory wydał G. nebrard.

126, Co to jest Angariare?

Słowo sie to nazywa w Ewangelii/ a ma początek od
 Persow/ w których byli Angari, ci przed Krolem biegali/ opas-
 trzaci/ aby iakiey przeszkody nie miał w drodze/ a jeżeliby nie
 dostawało koni albo łodzi/ wolno ie było brać w łogofolwie.

127, Iako rozumieć słowa Pánskie Luc, 23. 28

Nie płaczcie nádemna?

Trzeba Chrystusa płakać; bo niemunny zá winne/ y róz
 których wiele nie miało być wdzięcznych/ umiera/ dla tego

MIOWI

mówi Psal. 68. Wzklawałem siężeliby kto sie z mna zżimnu-
 cił/ á nie byto takiego/ y sam umierając płakał Heb. 5 y Ko-
 ściół przy pamiętce mieli Pańskie y śpiewa narzekania Jeres-
 miaś/ w Ktorch też to jest. O wy męży/ y którzy przechos-
 dźcie przez/ pilnie uważajcie y patrzcie jeżeli jest boleść/ iáto
 boleść moia. A ten żal miał być darem Dawida S/ proroko-
 wał o tym Zacharyasz cap. 12. a izmiano Chrystusa płakać/
 iáto płaka śmierci pierwotnego. Job t. 3 cap. 30. nad kás-
 zdy m utrapienym płakał/ y cieřy sie z tego przed Bogiem.
 Płakać zaś nad sobą Chrystus żałuje; bo one niewiasty po-
 doвно raz miały/ że to dobrowolnie sied na śmierci/ y żałują
 z pokorą/ nad nim płakaly. Ale czemuż nie płacemy przy
 śmierci S. B. M. Jemifow? bo duřa Chrystusowa nie dořy
 pła przez śmierć chwały niebieskiej/ ále ta żałuje miá á: á
 niegermy dořepnia/ żałym sięćciá im tego w. Bniemy.
 Ale też y w Wigiliach Świetych/ Ktore znáją ich utrapienie/
 opuřćcia Gloria in excelsis, y Alleluia, a w sam dzień Ktory
 jest na pamiętkę ořagnienia chwały/ spiewá. Ale rzeczeř/
 iuř dawno mniéla mótá Pańśa/ tedy też nie płakać. Odpow-
 wiedź ná to. Któryś to pochodzi z řerego řfektu ludzies-
 go/ tedy zá gářim yřtáć/ á tář nikt řwego Wáćpródnáda ále
 bo Adamá nie płáče/ ále Chrystusa płáćemy z przęřynę du-
 chownę/ uważając ięřnie przęřynę śmierci tego. Słus-
 řnie Concil. Toletan. 4 g. 11. Który w dzień mieli Pán-
 śkiey bankiety sáte spřia on áu/ tedy y jáme syćoty řmus-
 cily sie.

O Niektorych osobách o ktorych w Ewányeliey wzmianká.

z tych tedy co Polwieł wam rozkaza słuchawcie. Ale takój S:
Dawet Aēt. 26. 5. że sekta nazywa napewnie była; bo 3 razy by-
ła różna/ ale w krócie wpadła w różne błędy/ y wyle obyczaje/
hypochozja/ ambicyja/ lubo iśćże niektorzy się dobrzy znay-
dowali. Zięła się ta sekta prz: d Chrystusem iakos na lat 300

131, Co byli Szkrzbowie?

Byli Doktorowie w prawie Szym/ Grecy ich zwali
Nomicos, albo Nomodascalos, to iść/ prawników/ albo prá-
wá mistrzom.

132, Co to był Architrachinus?

Obserali z wdzi ledniego z Kaptanow/ którzyby rząd pro-
wadził na wesela/ albo też tego inszego/ takich Lacinicy
zwa. Magistrorum, Reges mensae, Modimperatores, Ar-
bitros, Dictatores, corum y Dominos. Grecy zaś Symposiar-
chas, Trachnarchas, Architrachinos. Z wozu też ich Cicerus Pa-
ties, Horat. 2 sat. r. 28. y o tych mowi Eccl. 12. 1. Należo
rząd zażem obczarować/ albo innym sposobem. Temu nas
leżało nazwać takto wiele miał kto pić/ ażeby rozmowy by-
ły wesołe y wesłe/ bez obrzyd. Nie siedział także y stole/ aż
wół, siło sporządźmy.

133, Iaka śmierć była Iudasową?

Pewna iść/ że się obiecał y rozpukł Aēt. 1. 18. ale w Gre-
ckim y Syriackim pisma/ iż na twarz padł/ zażym z piśmą trus-
dno zrozumieć/ ięzi na powrocie umarł y rozpukł się/ Theo-
phylactus powiada/ iż gdy się obiecał/ drzewo się z nim zch-
yliło y padł na twarz/ żył potem coś/ ale opuchnawszy rozpukł
się. Eutymius zaś powiada/ że go iśćże żyłacego oderzmono/
ale w krócie spełat się. Papias, że wrwał się z nim powroć/ y

żył coś/ ale tak cpechł/ że y pćtrzcć nie mogli/ z cćłdł tgo z
repa robacy plyneli/ potym go woz przełaczal y rospuścił sie/
á miewsce ono tak smrodem zaráził / iz przez nie przycść mkt
nie mogli/ nosa nie zátkawšy.

134. Kiedy Anzot miewał wodę w sadzawce?

Pisze o tym Jan 5. 2. zwała się ta sadzawka po Grecku
probartica, to jest owczáństa/ że w niej owce myto/ ktore o-
fiarować miano/ po sydomsku Bethaida, to jest dom łowienia
sie ryb. Natatoria, że w niej pływac można. Ioseph. 6. de
bello 61. Zowie ta jezioroem Salomonowym/ że ta Salomon
wystawił/ przy tej mnożstwo chorych leżało; bo Anzot zstępo-
wał do niej gąsnu nieperownego y to niewiele rázy ná rof/y mie-
wał wodę/ w ktora ktoregożkolwiek wpuszczono chorego zaráz
zdrowym zostal/ ale to tylko iedynemu á pierzśemu pomaga-
łalo/ záczym to było cudowne leżenie.

135. Jaka była śátá, w ktorey Herod mawiał do
ludu?

Odpowiada Ioseph 19. antiqu. 7. Cánta była ze srebrá/
táz zrobiona/ że gdy śátá na nie ródziły/ cćwony, błaśt ód-
dawála.

O SS. Pietrze y Páwle.

136. W czym przeganiał S. Páwel S. Piotrowi?

S. Piotr niechcac obrazić Żydów/ nie przesiłwał z Pos-
gány/ y nie ładł porać/ ktorech prawo Moysesowe záláz-
wało/ y z tad była okázýia do rozumienia że prawo ono trze-
bá chować/ lubo nie tym to kńcem Piotr S. ciwał/ iednak
go o to S. Páwel sirofował. Ale czy grzechł w tym S. Páwel?

Baroni-

Baronius z inſymu rozumie/ że Páwel Piotrowi przymawiał
zmowić ſie/ aby Pogańie widząc że ſie Piotr nie broni/ z o-
nego wzgorſzenia wyſſi. Ale przypáczymy ſie temu co mo-
wi Páwel Gal. 2, 11. nie żarty to tam był/ á wieſta w tym po-
forá/ że ſie Piotr nie bronił/ y owſem mile potym wſpominał
Pawła. Páwel też z miłości przygañił Piotrowi/ lubo był ni-
ſzym S. Th. 2, 2. q. 33 art. 4.

137, *leżeli to ſp prawdziwe liſty, o których powiá-
dá, że ie piſali do ſiebie S. Páwel y Seneká?*

Sixtus Senenſis ma oſm liſtow od Seneki do S. Pávła/
á od Pávła do Seneki ſeſć. S. Jeronim ma te liſty za pra-
wdziwe/ też Auguſtyñ y inni. Ale Koſciół tych liſtow nie
przyimie za Páwelowe. Druga/ że w nich ſi z wiera to/ co
teſt niepodobna aby Páwel nápiſał. Jako gdy ſie ma Páwel
zá ſeſ. tego/ iſ ſie Seneca podobal/ iako gdy Seneki Poga-
nińa chwali nante/ i teſt prawdziwa/ a ona ma nie málo bla-
dow. Spóſob teſt piſania nie ma podobieñſtwá do Smerowe-
go w liſtach Seneki. Jeſt też fałſz y tech liſtach/ bo wſpomni-
na że Nero Rym zápalil/ á date przydáie ná lat pięć przed
tym iako t go dowodzi Baron. miánnie też tech Conſulow/
ktorzy zá Nerona nie byli. Záſym miéſiały byc inne iákieſ
liſty/ o których y Auguſten y Hieronim; bo w tych terázniey
ſych nie máſ tech ſlow/ ktore przywodzi z liſtu Seneki S. Je-
ronim. Wlaſciwa za tomoſ i z Seneki/ że Gallio ſcarpy biár
Seneki ſadził S. Pávła Act. 18, 12.

138, *Czemu przy S. Pietrze ná prawey rece má-
lwa Pávła, lubo Piotr był głowa Koſciół?*

Wiſcieć oſobliwie ten porzadek ná Bullách Papieſkich/
Bellarmín: lib. 1, de Sum: Pont: 8. Odpowiada/ że Koſciół
nie

nie tak pátřza ná honory Swátých/ iáko ná prace/ tak bar-
 siey fanuie S. Benedykta/ Franciska/ Antoniego / á nižel
 niektorých SS. Papieżow álbo Biskupow. Paweł zaś nie-
 kro e rzeży nad Piotra wzywał. Pogan bázgo wiele náwrocił/
 listow bázgopozytecznych 14. nam zostáwił. Powtorę/ S. Paweł
 był Doktorem Pogan/ á S. Piotr Żydow. Pokaznie tedy Ko-
 ściół/ że Pogánstwo náwrocone przedknie/ gdy Doktora ich
 ná prawicy stawia. Ná koniec S. Paweł był z pokolenia Be-
 niámin/ Beniámin nazwany jest synem prawicy/ Gen: 35. 42.
 Mleć się też y to nie záwżę w malowánu zachowuje aby S.
 Paweł był po prawey rece. Jednákże też S. Piotr w wielkim
 záwżę był wstawianu; bo iestże zá żywotá tego/ pod imie-
 niem tego wybudował S. Márek Ewángelista/ Kościół w
 Hierándryev. Geias. in Concil: Rom. takiz drugi Kościół w
 stáwiony zá żywotá S. Piotra w Antyochey y w nim postá-
 wiono kátedrę S. Piotrá. Łożył ná to kójt Theophilus od
 S. Piotrá náwrocony, Clem. Recogn. 10. Wysláwił tákże
 Kościół S. Máternus/ pod imieniem S. Piotra iestże zwiá-
 cego w Niemczech/ ná miéscu nazwanym Malebeim/ y ten
 Kościół się zowie Thompetter/ Can. si. 5. de B. V. 23. To też
 trzebá wiedzieć/ iż zá dawnych časow przedmýssa była lewa/
 niż prawa stróná.

139. Ieżeli S. Paweł nie miał nigdy żony?

Chodzilý biategłowy zá Apostołami. Ktore im wslugowáły/
 Ale te nie były żony/ 1. Cor: 9: 4. y tego swyćci Chrystus w-
 żywał/ Matth: 27. 55. y swyćci ten był y Żydow/ że Názary-
 etom swóim biategłowy chodzac zá nimi obmękáły żywność.
 Ale Paweł nigdy żony nie miał/ dla tego mówi 1. Cor: 7. 8. Mo-
 wisz tym ktorzy nie weszli w małżeństwo/ y Wdowom/ że do-
 brze aby tak zostawáli iáko ja. Mówi zaś Ambroży in 1. Cor.
 7. 36y

7. żeby tego S. Páwel nie mówił o tych co małżeństwa nie
doznali/ kiedyby go sambył kiedy doznał. S. Páwel był też
w święcie Zarzącytiew/ á ci swoje ģystości/ iako piše Epiph.
i. panar. 15. Boga ślubem obowlezwáli ná lat títka/ á S. Pá
wła teſſze w młodości iáſſá poprzędził/ iako wſy Ambroſ.
Dopó téż pisał/ że Zarzącytowie nie brali żon/ aż w laſá zá
ſtoſpy/ co Iosephus, iásmier wyraża/ że aż mieli 1230. Ale co
ná to? S. Ignácy Młegenniſz powiáda/ iż S. Páwel miał żo
ne. Aleć tego w dawnych niemáſz łſlegách/ tylko w poſatſo
wánych od Zarzącytów.

140. Ježeli tež bez obrázy pokory mogli jste chvalit Svätý Pávek?

Paweł mówi o sobie Rom: 8. Pewien tego jestem/ że miś-
 ani śmierć/ ani żywot/ ani Aniołowie/ ani żadne inne stworze-
 nienie nie odłączy od miłości Boga/ tymże cap. 9. mówi. Ży-
 łem sobie być przelatyw od Chrystusa za bracia moje.
 Chwali się też 1. Cor. 9. także 2. Cor. 11. także 1. Cor: 9. & 2.
 2. Cor. 6. Opowiada 2. Cor: 10. obławienia ktore miał. O-
 głaska 2. Tim: swoje doskonałość Ale to wszystko z Ducha S.
 Paweł; bo na listach swoich też chwali opijał/ a listy jego są
 piśmieniem ewm. Czynił też to/ nie żeby się z tego chwalił /
 ale żeby bliźniego zbudował. Tak też y Moyses o sobie na-
 pisał Num. 12. iż był meżem naciśszym ze rosyjskich ludzi/ tak
 y Job tak yzechiasz/ Isai. 38. dobre sprawy swoje liży.

141, Iezeli Páweł S. był wymownym?

Naprzód wrodził się w Cylicyey górze mowa była bärze
gruba/ Chrysoſt. hom. 4. in 2. Tim. Powtore/ ani Grámmá
tyli/ ani Rhetoryki nie pilnuie. Hieron. in 3. Ephes. Potrze
cie/ na niektórych mſeyſcách teſt trudny do wyrozumienia /
iáto

iako to przyznawa S. Piotr/ 2. ultimæ in fine, toż mu przy-
 pisał Orig. Epiph. Nad to używał za tłumacza Titusa/ Hie-
 ron. epist. 150. bo iako sam piše 2. Cor. był w mowie nie bie-
 gły. A potrzebá też tego było/ aby był niewymowny/ żeby
 wymowie nie przypisano nawrocenia świata. Dla tego y
 s. m. mowi 1. Cor. 2. że Duchem nie słowy narabiał. Wymow-
 nyim zaś go te racyte pokazyła. że dobrze był wyćwiczony
 w Greckim swoim przyrodzonym języku; bo ná ten czas w
 Tarsie/ tego Wyższite náuki switnęły. Wzony też był w ie-
 żyku Żydowski/ y miał za Mistrza Samátielá/ á lubo mowa
 w Cylicyey była gruba/ iednak Tarsus w náukach równał/
 albo przechodził Atheny/ tak piše Strabo 14. Przywodzi też
 w listách słowa różnych Poetow Greckich. Wielki też dowód
 wymowy/ że tak wielu nawrocił. Kiedy pozat mowić o
 sprawiedliwości/ Gysłości/ sadzić ościatnim/ Act. 24. przelał
 się Felip/ Rządzą ziemi Żydowski/ á drugi raz Agrippá słus-
 chający S. Páwła rzekł Act. 26. Máló mi nie rzyniś Chrze-
 ściáninem i. Fessus Act. 26. żądał Páwłowi / ślácieś dla wiel-
 kiej náuki. Dionizego Areopagite bázro rżonego nawrocił.
 w listách Poganie dla wymowy/ Páwła nazwali Merkoryu-
 sem/ Act. 14. Wielka też wymowa przyznawa Páwłowi/ Chry-
 sostom. 32. in Rom. Hieron. epist. 50. & 61. za Rhetoryka nie
 siedł/ ále Rhetoryka chodziłá za iego madrością/ miał wymow-
 ws ále na duchu Bożym rfundowána/ nie ná słowach.

142, iakie rzemieślo robił S. Páwel?

Był domu dobrego/ y miał indigenat Rzymští/ iednak
 pracował/ żeby sam siebie/ y swych towarzyszew wyżywił/
 Act. 20. 33. & 1. Cor. 4. 12. y ná innych mieyscach/ robił na-
 mioty (porzáne/ iákich ná ten czas używano / Orig. Chryso-
 st. Arator.

do Rzymu. Ale B'varius ná te rácyse odpowíada. Má pier-
wsha: vrodšílá sie przed návrocentem S. Piotrą/ y ináſzey by-
lá zwana/ ale gdy ia zoſtawſzy A poſtolem/ ochrzcił S. Piotr/
dał iey imię Detronellá. Na wtora/ Niechże miała Detronel-
lá lat 10. kiedy Chryſtus vmarł. Piotr zaś Kościół w Rzy-
mie fundował/ roku 45- zatym Detronellá miała ná ten czas
lat 25. álbo 26. tedyc nie była baba. O podłość zaś vrodzenia
miłość nie dba; bo ieſt álpa. á luboc powiadá że miała pá-
ráliż/ ten mógł być iáſi nie znáſny/ y wiedział Glaccus/ że
náń Piotr mógł vleſzyć.

O Niektorych mieyſcách tru- dnych SS. Piotrą y Páwła.

145. Jáko rozumieć I. Cor: 4 13. Stáliſmy ſie
iáko ſmieci ſwiátá, iáko oſkrobiny?

Słowá tego peripſemá, ktorego tu vſywa S. Páwel/ á
wedle Anapia przeſłá tem oſkrobinámi/ co ná coſ wychó-
dzi/ iáſbym rzekł ſmieciámi/ álbo z domu wyrzutem/ fundá-
ment moſe być/ że kiedy ná Mafſilia w Gál. leſey nápadło
powietrze/ tedy naydowano iednego vboſiego/ ktary ſie od-
dawał ná ofiare zá ſiáſto ono/ tego iáſ narroſtoſimiey przez
rok Parmono/ potym go vbrano, y po Mſieſcie promádſono/
á tym časem náń wſſelſie ſtádſiono przeſſerwa/ áby ſie go
ieſzy/ á potym go utopiono. Budens pomyſla: że go: go wrzu-
cano w morze. Neptanowi ofiarowano/ a tym czasem molas-
no/ baſz zá nas peripſema, y ná to zda ſie mieć oko S. Páwel/
iſz go zá tákiego ſłowieſlá miano zgubionego/ ofiarowánego.
W Sydow też coſ podobnego bylo/ leſz o ná ludziá. álbo o

Koziać

Pozłach. Levit: 16, 5. Záprowádżono do najwyższego Kápłá: na dwu Pozłow zá grzech/ tych powinien był stáwíc przed przybytkiem Pánstím/ y ná nie rzucono losy/ ná ktorego padł los/ ná głowie tego Kápłan miał ruce położyć/ y náń złożyć wšyśkie grzechy ludu y potym go puscic ná pušćo/ y ná to miał być głowiec/ ktoryby go ná pušćo zápedził. Do tákiego się Pozlá przyrownywa Páwel S.

146. Jáko rozumieć co Páwel S. nápisal Rom:

12, 19, Ieżli nieprzyjaciel twoy będzie táknat, nákarm go, ieżli będzie prágnat, day mu pić, to bowiem czyniac, węgle ogniste zgromádzisz ná głowę iego?

Kápomina tu Páwel S. áby się wierni nie mścili/ á z tego zá złe nie oddawali/ á iż Bog się lepiej pomści/ á kiedy iáé nalepiej nieprzyjaciółom żywić będzie/ oni się obacz wšy/ tak się piec beda/ iakoby im też węgli ná głowe násytał. Węgle w piśmie znáją Káre/ Plal: 17, 9. Psal: 139, 11. á zátym, gdy ná nieprzyjaciela kładziem węgle/ Bog náń kładzie Káre/ Ztego lednáé żyć się nie godzi z pomsty/ ale żeby spráwiedliwość miała swe miejsce/ leż miłość więcej potrzebuie, Aug. 168, de temp: dla tego czynmy dobrze nieprzyjaciółowi/ ábyśmy go tym do miłości wzajemney zápalili/ á tá jest chwalebna pomstá/ á w piśmie S. przez ogień rozumie się miłość.

147. Jáko rozumieć słowa S: Piotrá. Nie pielgrzymujcie w goracości?

Te słowa nápisal S. Piotr 1, cap. 4. Tych słow nie może nikt wyłożyć/ Pro niewiádom Greckiego języká. Pielgrzymować Blosa mowi: jest odchodzić od miłości Bożey. Hugo/ odchodzić od wiáry/ słaby óświéne czynić/ ktorych potym nie

nie bądźciecie mogli wypełnić. Ale sens Apostoła jest/ kiedy
 na was co ciężkiego napadnie, nie chodźcieś z myślami wasze-
 mi/ pielgrzymować też znaczy w Grecji/ iako dziwnować się:
 dla tego też ten jest sens. Nie dziwnyćcie się. A co zaś mowi/
 w goracości też znaczy/ iako gdyby was kto przypalił/ pra-
 wdę doznawając/ iako nas przez udręczenie Bóg doznawa:

148. Iako rozumieć słowa Pávła S. Rom. 16

Pozdrawiajcie się wzajemnie, w pocałowaniu
 świętym?

Był ten zwyczaj u starzych/ że poręczali się/ nóżkami przyl-
 śni całowali się/ y wedle tego zwyczaju Judaś/ pocałował
 Chrystusa. Chciał ten zwyczaj znieść Tyberiusz Cesarz/
 ale nie mógł. Dążywał tego zwyczaju Trajanus/ y ganił Sue-
 toniusz Nerona/ że go nie używał. Zdaleka zaś nętkanieli się
 przeciw sobie. Tę część oddawali Pogańscy swym Bogom/
 y z tad się zrozumie co Iob 31. 27. Jezeli obażył słońce gdy
 świeciło/ y księżyc iśnie idący/ a pocałowałem rękę moję
 ustami memi. Bo Pogańscy kiedy samych bóstwów całować
 nie mogli/ nóżkami całowali obrotowcy się do bóstwów
 rękę swoje/ y była to część samemu Bogu należąca.

O Niektórych innych SS. Apo-
 stołach y Ewangelistach.

149. Iaki mieli dar ięzyków Apostołowie?

Niektórym Świętym dał to Pan Bóg/ że choć jednym
 swym ięzykiem mówili/ różne ich narody rozumiały/ iaki miał
 dar S. Wincenty Ferrerius/ choć tylko Hiszpańskim ięzyk-
 ię używał/ toż się trafiło S. Antoniemu z Padwy/ gdy przed Pa-
 pieżem

prezem fazal/ toż Bernardynowi Generałiemu/ ná Conciliū
 Florenckim/ tenże dar miał S. Fránciszek Káwier. Ale Apo-
 stołowie wszytkich narodom ięzykami mówili; bo tak Apoc.
 2. 9. tenże dar miał S. Páwel 1. Cor 14. 18. Te rzeż osobli-
 wo powiada Th. Massaci o S. Páwle/ vita ejus 14. 9. że gdy
 na wyspie Melicie kazanie powiadał/ tedy go stypec było ná
 wyspie Gozo/ zá trzy mile Polskie/ ktory sie też wysp tym
 kazaniem do wiary nawrócił/ przykladał sie też Páwel S. do
 tej káści; bo Rom. 9. 1. prágnał od Chrystusa być anathema,
 zá bliżnich. Hieron. ad Algosiam q. 9. przez anathemę rozumie
 śmierć/ S. Chrystosom rozumie/ iż niebá samego chciał Pá-
 wel odstąpić.

150. S. Jan Ewangelista czy żyje do tych czas?

Zda sie iż żyje; bo Chrystus Ioan. 24. 22. o nim mówił:
 Chce aby tak zostawał aż przyjde znou. Apoc. 10. Janowi
 rzeczono. Trzeba żebyś znou prorokował narodom ic. te-
 dyć na końcu świata przyjdzie z Eliaszem y Enochem/ tak
 trzymá Hippolitus M. Metáfrast y inni/ y przyszli áżeby
 kto z káżdego práwa stanął przeciw Antychrystowi/ to jest/
 z práwá nie pisanego Enoch/ z pisanego Eliasz/ z káskawego
 Jan. Ale iednak pospolitá jest náuka Oycow SS. że Jan S.
 prawdziwie vmarł/ y Concillium Efeckie záleca tego reliquie/
 y o grobie tego pisa/ Euseb. 3. 33. Hieron y inni/ y to też nie
 ma podobienstwa co píše Niceph. 1. 35. y Damian, że vmarł
 ci w prawdzie/ ale wstrzeżony zaraz/ y do nieba zánesiony/
 ponieważ jego reliquie ná ziemi zostały. Co zaś do słow Pá-
 ná Chrystusa wzowż położonych. Ambroży ie tak gýta. Si-
 cum volo manere, ále nūc bódzie sic, redy ten sens jest. Zo-
 stanie Jan aż ia przyjde/ z Kzymiany to Jeruzalem karác/ y
 tak było. Starane Miasto Roku Páńskiego 42. á Jan v-
 marł

mátr roka 75. Co zaś z strony proroctwa/ to znázy že z wyspy
Pátmos/ gózie ná ten čas był Jan S. miał się wrócić do
Azyiey.

151, Ieżeli przysłało S. Janowi ná ostatniey wiecz-
rzy kłaść głowę ná pierśiach Chrystusowych?

W tenże sposób ná ten čas ładali żydzi iako y Rzymá-
nie. U Grecy zwało Canaculum, albo canatio, bo pospolite
tylko wiečerzali. Zwało się też y triclinium; bo trzy łóża w
nim stawiano/ ná których leżąc iedli/ ále przecis niewiásty po-
spolite y dšeci siedziáły/ á dšeci nışto przy łóżách. Kładli
tak wiele poduszek ná łóżách/ aby wczesnie iść mogli/ ná ied-
nym łózu leżato trzech albo czterech/ co przedtęyszy wprzód
leżał. drugi podle niego/ ták iz głowa miał y pierwszego ná
pierśiach/ trzeci y wtorego/ czwarty y trzeciego/ w śaty się
pewne wprzód vbrałszy/ ktore zwano canatoria, ále nış w te
śaty się vbrałi/ wprzód się w láśni vmyli/ gdy się kładli/ zdey
mowáli obuwie/ potym się vmyáli. Časem też y wieniec z
kwiecica kładli ná głowy/ Časem te drogiemi olektámi námas-
czáli/ y w ten sposób się ostatnia wieczera Pańśta odprawo-
wala/ y w ten sposób Jan S. ná pierśiach Chrystusowych
głowa położył.

152, S. Łukaś ieżli był málárzem?

Že był Medykem/ piše S. Páwel/ Coloss 4. 14. že był
Málárzem/ piše Niceph. 2. 43. vrodził się w Antiochiey/ á
w Thebách od S. Pawła náuczoony. Glieas piše 3. že z ko-
ści tego plynie olekt ná wś-śkie choroby. Rozumieia też
niektorzy/ že S. Łukaś vmiál y śnycerstwo/ y že śátra kio-
ra iest w Lorecie/ tego iest roboty.

O Niektorych Świętych.

153. Ieżeli S. Hieronim był Kardynałem?

Baroniusz nie chce mu przyznać Kardynałstwa/ ale dru-
dzy przeznawia/ nie dla tego/ że w Rzymskiej ktera jest mies-
cie Augustinowem/ ad Fratres in eremo, tak pisał; bo to
Rzymskie tak fałszywa odrywa/ nie tylko Baroniusz/ ale i S. La-
renty/ ale i Aphonsus Cincconius rapsod/ że ten Święty
był Kardynałem/ tenże in vita Pontificum pisał/ że S. Da-
masus Papież/ węgnył Hieronima Kardynałem pod tym samym
nazwiskiem/ a potem w rękopisach Benedikt S.
Wawrzyńca/ dał mu tytuł/ S. Laurenty in Damaso, Jo. Mar-
quez tegoż samego dowodzi z Cyrilla Biskupa Je ozelmńskiego
go/ y z Eusebiusza Kremonskiego/ który był uczniem S. Hie-
ronyma/ y z S. Petroniusza Biskupa Soronskiego/ który żył
tegoż czasu co y Hieronim. Wład to/ Mikołaj Śwarty Pa-
pież/ kazał z kamienia sadzonych zrobić obraz S. Hierony-
ma/ w habicie Kardynałskim/ i takiego na ten czas wywa-
no. Co trzyma Genebrard. annot. 388.

154. Iako odpowiadać Heretykom, którzy powia-
dają, iż nigdy na świecie S. Jerzy, Krystof, Katarzyna
nie byli?

O S. Katarzynie pisał Menologium Greekie 25. Nov.
y zna ją za wielką Męczennice/ y grob ten na gorze Sincel/ do
dziśszego dnia niewiedząca/ y Campson Soltan Egipski
posłał do Alexandra VI. przegraszać się/ iż miał grob y kości
S. Katarzyny rozrzuć/ gdyby tego nie węgnył o co prosił.
S. Jerzego toż Monologium wspomina/ 23. April. mówiąc
Pamięćka Świętego/ chwalebne y wielkiego Męczennika

Pa/

ka/ Jerzego nazwiskiem Tropaeopora. Piſe o nim y Venan-
 tius Fortunatus. Wspomina tego reliquie/ ktore chorąca w
 Paryżu Annoimus 3. 20. y S. Grzegorz Regeſtri 9, ep 68. roſtła
 zute ſławy Kościół S. Jerzego nápráwie/ liſa Kościoły ná tes
 goż Świętego częſć wybudowane/ Procopius, Cedrenus; Pau-
 lus Diaconus. To ás nie ieſt hiſtoria aby zabił ſmotá dla wy-
 bawienia Dany/ ále to znázy/ iſ pewna prowincya z mocy
 Batáńſkiey wyzwolit ráwroćiwſzy do Chryſtuſa. Na konin
 teſ tego Świętego málua/ że go Grecy pod czas potwóſti
 zwykli wzywac/ iáko Szanauowie S. Dionizego/ Hiſpán-
 S. Jákobá/ y inni Świętych innych. O S. Kriſtoſie cze-
 ni teſ wzmiánka Monologium Greckie 9 Mlád. Greg. 8. epist
 33. Bida, Ado, Vſuard że go málua iáko Olbrzymá/ przenoſas
 cego przez rzekę Chryſtuſa/ to ſie ma rozumiec/ iſ wielkim
 ſłowaſtem byl/ ná dny y énoćie noſił Chryſtuſa/ wiáre teſ
 go wyznawáac/ y náſláduac/ przeſzedł przez rzekę meſeſia
 ſiwa. Táſ S. Antoniego Opárá málua z plomieniem w re-
 ku/ aby przez to/ iego járlwoſć wyrażone/ z wieprzem v nog/
 że zwyciężył wſeſtſkie áſſekty beſtyjalſie. Taa ná płaſzczu/ iſ
 wmartwienie Krzyſá noſił/ dzwonek w reku iſ byl ęły.

O Sákrámentách nicktorych.

155. Ná co przedytym dawano dziećiom po chrzćie
 y bierzmowaniu dzieſięć ſiliqu?

Ma te ceremonia opiſana Albinus. Rozumie Viſconay,
 że te ſiliquy były iákoſ piciadze/ ktorych 18. w Jul uſſ recho-
 dſito/ á to ná to/ iſ Poganie potwarzáli Biſkupom/ iákeby
 przedawali Sákrámenty. Ale teſ to ſłowo ſiliqua, znáſy ſira-
 cze ſłodkie/ ktore ieſt iáko páłce/ fáby táſtánomey/ ciagá-
 cey do Garney/ á ieſt ſłodkie. Plin. 15. 24. w niektorych Plá-
 S f 2 iách

ich jest tego tak wiele/ że se y wieprzom dała. Luc 15. jest te-
dy podobieństwo/ że iako dzieciom dała obrazki/ Augusti/ a-
by ie do tego dobrego zachęceno/ tak y ná ten czas to strażę
da wano/ aby dzieci do nabożeństwa ochote bráto.

156. Co to jest chrzcić sie z á umártego?

Nápisat o tym S. Páwel 1. Cor. 15 á tak sie tá rzecz mla-
já/ iako piše S Chryzostom hom. 40 in 1. Cor. Wiele było
takich/ co chrzest oddali aż do śmierci/ albo żeby tym čas-
sem swawolney byli/ albo żeby po chrzcie więcej nie grzeszy-
li/ trafiało sie tedy/ że niektórzy beze Chrstu umierali/ chcąc
ich kłócić ratować/ kładli komu winę pod tożę umártego/ y
pytali teżeliby chciał chrztu/ odpowiadał imieniem umárte-
go/ iż chciał/ y tak miasto umártego chrzest bráli/ co śmiesz-
niech był.

157. Jeżeli przy chrzcie kiedy całe ludzkie obnażono?

Nápisat Visconty/ iakoby tak było/ ale to rzecz nie po-
dobna; bo mówiac o Niewiastach/ nawet y głowę kazał im
S. Páwel nakrywać/ 1. Cor. 11. Paganin Sulpicius Gallus,
dla tego samego żonę porzucił/ iż odkryto głowę z domu
wyšla. Val. Max. 6. 3. w Kościołach bywał przedział/ aby ma-
łżyzna niewiast nie widziała/ dla tego y innymi drzwiami do
Kościoła wchodzili. Clem. Rom. const. 2. 61 & Nazianz.
takie skłanianie około pogrzebności na ten czas miano. Żadna
Niewiasta w domu Augustyna nie pokazała sie/ ale ani wia-
sta siostra w nim nie mieszkała. Possid. in ejus vita 26. Ale-
xandrowi nie godzi sie służyć białogłowie/ by też y w chorobie/
Hieron. epist. 9. S. Ursinus miał żonę/ ale gdy został ka-
płanem/ tak sie strzegł iako nieprzyjaciela. Greg. 4. Dial. 11.
S. Paulá Rzymiankę/ po śmierci męża swego/ nigdy z ża-
dnym

dnym

anym ma-
stupem

158

2

jest to i-
wiedzia-
ja być
Kościół
temu ch-
ta spow-

159

J-
jest to s-
Kościół
wo do-
słowo
Pami-
anum,
cilium
dy ro-
było u-
iako
gial/
stana-
trzym-
Chry-
posy-

dnym męszczyzna nie ślądła/ choćby z Surlaym/ choćby z Br
Kupem/ Hieron. epist. 27.

158, Spowiedź czy była w starym zakonie?

Była spowiedź/ lubo odpuszczenia grzechów nie dawała/
jest to napisano Num. 5. 6. y tego potrzeba było/ aby Káplan
wiedział/ iáko miał nakazać ofiarę/ á ta spowiedź powinna by
ła być w Kościele/ y żadna miara nie mogła być wrzucenaz
Kościoła/ Philo lib. de vit. animis, a to się mówi o grzechach tá-
jemnych; bo inſe prawo było o publicznych. Należy się też
ta spowiedź Levit. 6, 2.

O Mszy.

159, Z kąd się wzięło to słowo Missa álbo Msa?

Jedni mówią że to jest słowo Hebrajskie; bo Deut. 16.
jest to słowo Missah/ gdzie mówi o ofierze/ która ledziona w
Kościele/ wspominać na przeszłą niewola/ á znaczy to slo-
wo dobrowolna ofiara/ á taka była Chrystusowa/ Isai. 55. to
słowo znać do Kościoła Rzymskiego w. sł. od S. Piotra y
Pawła/ ponieważ te wspomina Pius I. y Cornelius ad Lupi-
anum, używano tego słowa za Selmestiré/ ná Rzymskim Con-
cilium Używał S. Ambroży/ Augustyn/ Victor/ y inni. Dru-
dzy rozumieją/ że to jest własne łacińskie słowo; bo gdzieby
było własne Hebrajskie/ tedyby go też y Grecy używali/
iáko Amen/ Alleluia/ Satan etc. ále używają słowa Litur-
gia/ iáko by służba publiczna. zowie się tedy Missa, iáko by po-
stana/ że Anioł iá do Boga zanosi/ iáko jest w Kanonie. táf-
trzyma S. Thomas 3. p. q. 83. art. 4. Zowie się też postana/ że
Chrystusa którego nam Bóg Ojciec posłał/ znowu do Ojca
posyłamy. Może też być żrad Missa, iż lud do domu odsłania;
bo

240

bo Laciński niektóre słowa tak są uformowane/ miasto collecto, collecta, miasto remissio, remissa, &c. toć też miasto Missio, Missa.

160, Jeżeli się godzi z sobą żyjącego, Mistrz za-
sobna chcieć odprawować?

Wzynał to Petrus Veglius, o którym Tursellina cytując w żywocie S. Ksawiera/ toż wzynał Carolus V. o którym pisał Strada/ tak o sobie teżże żyłcy/ wyświadczył Karól: Al/ w jakobu w brat Geladzi/ sam był na swoim Requiem, oddał też Kapłano-
wi świecę w ręce oddając swoy żywot Bogu. Czynił też za siebie te exequie Albertus Magnus, Ferdinand Castilio. Gła-
ni to nabożeństwo Layman: lib. 5, tr. 5. cap. 2. num. 15. Alec Navarrus, nie gani Consil. 3, 6.

161, Jeżeli godzi się odprawować Mistrza na morzu?

Kiedy to pytanie zaniesli Luzytani do Akademii His-
spanijskiej/ odpowiedzieli że to może pozwolić Papież; bo na
morzu odprawował S. Wulfstanus/ tak o tym pisał Baron.
annot. 700. gdzie też cytuje przywodzi/ którym taka MSB Bog
wolerdał. Można i sobie S. Sakrament idąc po morzu/
tak z Dial, 36 Greg. Ambr de S. Satyro, a nie jest podobna/
aby go odmiennie miano/ co być nie może bez MSBey. Mo-
że też w okreście miewać być na to przywilej/ mogą też Gła-
ni to wpierzyć spokojny/ można też przydać drugiego Bła-
dza/ ktorzyby trzymali kielich/ jeżeli by się oświecił pochylili. Ale
MSB na galerach odprawować nie pozwalano.

O Ceremoniach.

162, Co u starych znaczyło, gdy Saty na sobie
targali?

Przez

Przez to znášeli/ že w nich sílce y wnatrznosci/ táko/
by se trád. 17. Czynili to napřed/ gdy im mltv przylácel v
mrti/ to Jakub vyznal gdy vstáel o smierci syna swego/
Gen. 37 34 Tož Dawid vstáel o smierci Saulá y Jonás
ty 2, Reg. 1. Czynili tož te/ kiedy se w wielkém vtrapieniu
modliu do Bogá/ Iosue 7 6 táž vyznali kiedy vstáeli blz
žnávcego/ táž 4 Reg. 19 1 y gdyb tož nie činili/ zá grzech
by to sobie mieli. Ier. 36. 24. Tož vyznal Páwel y Bárna
bas/ gdy ie zá Bogu chciec mieno. Act 14. 13. Sárpano tož
dregie šaty ná trupách/ aby ich kto nie vstrávil. Aineid 12.

163; Na co chrzczę dzwony?

Zowia dzwony Campanas, że se wywiesiżono w Campa-
niet/ Prowincy Włoskiej/ w Kościele Nicopolickim/
zowia y Nolas, że w Mieście Nola/ w proste duchownym/
zowia sie signa, to jest znaki/ iako cap. solent de consecr. 1. y
na innych miejscach. Na wschodnych Pał. Starach/ dopiero na-
staly dzwony roku 865. Kiedy ich filiz K. 833 weneckie dāro-
wał Michałowi Cesarzowi Wschodniemu. Baron. annot. 58.
á na zachodzie pewnie pradžę były. Nie chęłá ich ále
błogosławia/ (lubo to zowie prošíly lud chrzeem.) Wp. W. siwo-
zenie przez słowá Boże y modlitwa poświęca sie/ 1. Tim: 4.
sam Chrystus chleb błogosławił Marth 14. á reby Marci 6.
Ze dzwony oleiem smárca/ násmárcowa? Jakób Genes. 28 Pá-
mienię/ że imie dzwonowi dał/ tenże Jakób/ wstąpił ktore
sie przedtym zwało Luzá/ dał náwisko Bethel/ to jest dom
Boży/ á to wstępiłó wczynil z náchmienia Bożego. Ze dzwony
dzwonow odpędza burze/ zwlaścza od ģártá wzbudzone/ cóś
podobnego ģynily traby/ ktore wybarwiały z reku nieprz. las-
ciot. Należy też in Paulo Grillando de sortilegijs przykła-
dy/ iako sie ģártá dzwonow boia.

164, Co to jest Antifona, y z kąd początek śpiewania na dwa chory?

Antifona jest słowo Greckie/ a toż znaczy co śpiewać na dwa chory. Pożatek takiego śpiewania/ niektórzy prowadzą/ Isai. 6. że tam jeden Serafin przeciw drugiemu wołał Święty/ Święty/ Święty Pan zastępów/ a ten sposób śpiewania/ pierwszy wprowadził S. Józef M. vzeń S. Jan. Socrat. 6. 8. który przydaje/ że ten S. wyśłał Aniołów/ w ten sposób śpiewających. Śpiewano tak Diakteryz S. Bazylego/ i tak to sam piśe w liście do Duchownictwa Neocesaryjskiego. W Kościele zaś Rzymskim zda się iż pierwszy S. Ambroży tak ten sposób śpiewania postanowił; bo tak piśe Paulinus in ejus vita, y August. 9, Confess. 7. Ale y przed tym piśe Silo/ de vita contempl. że tak czynili Rzymi/ a że na jednej stronie była mezzozna/ na drugiej niewiały.

165, Co to były nocne Vigilie albo czucia?

Zwzgli się byli na swe nabożeństwą zchodnie Chrześciane/ co Tertull. 2. ad uxor. 4. zowie/ Nocturnas convocationes. Krom śpiewania na tych Wigiliach bywały łazania/ Aug. hom. 26. spowiedzi też na ten czas odprawowano Hilar. in Pl. 118. Basil. epist. 63. schodzili się wszyscy/ którzy mogli na te wiały. Aug. de temp. 65 Hieron. epist. 7. Trwały te nocne nabożeństwa/ aż dla niestarych przypadków/ dla których Concil. Elibertinum załazało/ aby na nie białogłowy nie chodzili/ toż uślawiło Almsiodoriense can. 5. Zażywali przy tych wigiliach cytry, a to zniosł S. Augustyn in Pl. 32.

166, Co to były za bankiety w Chrześcian, które się zwały Agape?

Tak znał miłości Braterskiej/ y wbożych witać/ wyślawiać.

stawali Chrześciane dawani bankiety/ które się zwąły Agapy/
 to jest miłość/ a te bywały w samym Kościele/ po kazaniu/
 modlitwie/ SS. Sakramentach/ te bankiety bogactw z domow
 swoich kazali przynosić. Chrysost. ferm. Oportet haberes esse.
 Wspomina te bankiety Tertull. Apolog. 39. A te czasem ban-
 kiety dawano przed Komunią/ na przykład wieczerzy ofiar-
 nej pąstki/ a to osobliwie bywało w Korynckym/ gdzie
 się tak bogactwa gromadzi/ że się popili/ z czego ich strofił S.
 Paweł 1. Cor. 11. a wboży głód cierpieli. Na tych bankietach
 naprzód stoł przeżegnano/ pod miarkę jedzono y pito/ iako
 píše Tertull. in Apolog. żeby na Jutrznie byli sposobni. Ży-
 tli przy tym bywać S. Kapł. Nazianz. de vitæ differen. tam
 dawano dworaka porcja Diakonowi/ także y Kapłanowi
 Clem. Rom. constit. 2. 32. po bankiecie modlitwa następowa-
 ła. Tego sposobu używali/ kiedy mieli Komunikować/ albo
 święcić/ a nie wrożyli odprawować/ albo weścić/ albo po-
 grzeż. Nazianz. l. c. Theodoret. lib. 8. A Origenes in Job. 3.
 osobliwie mówi o śpach. Czyniono też te Agapy przy po-
 święcaniu Kościoła/ Greg. I. epist. 54. gdzie rozkazuje/ ponie-
 waż budowali nie ja po temu/ aby wbożim dano w złocie soli-
 dom dziesięć/ konowi winą trzydzieści/ zboża forcom dwadzie-
 ciliom orki dwu/ batanom dwadzieście/ kofosy sto. A że te
 bankiety niektórzy gani/ Concil. Gangrense, które było za
 Konstantyną/ cap. 11. na takich słowach wedało. a między ty-
 mi co je gani/ był Faustus Manichæus, iako o tym S. Augu-
 styn lib. 20. contra Faustum 4. & 20. Ale poweli w te Agapy
 weścić różne nieprzystojności/ aż ię też za czasem z Kościo-
 łem rugować musiano/ co się stało przez Concilium Laodis-
 censkie/ cap. 28. a porzym Synod fesy can. 74. pod sławą
 Agap zabronił. S. Grzegorz 9. epist. 71. Antioch. Kom pozwo-
 lił/ aby blisko Kościoła/ w wrożyli dni jadali/ aby ich tym
 łacniej od ofiar diabelskich odwiedl.

167, *Ieżeli przedtym kánonizowano?*

Kánonizacya jest publiczne Kościółowi świadectwo o tym/ że jest w niebie. Zátym 1. powinni wstępy Chrześciane/ wierzyć/ iż taki głowiec jest w niebie. 2. Jż godzi się także/ go publiczne wyznąć. 3. Moga się pod imieniem tego Bogu Kościoły budować/ Ołtarz. stawiać/ náń korzystać się ofiará/ dzieł czynić na Bogu oddawać/ iż tego głowicá/ świętychować/ czynić uczestnictwem. 4. Może być święto o tym głowicu. 5. Moga tego obraz wystawić dla publicznego wżycia. 6. Moga być weń iż jego reliquie. Te Kánonizacya przedtym mogli być Biskup w swej Diecezji odprás/ować/ ále záchodźły pomoli w tym oszukańia/ ták/ iż miało/ być za Świętego/ który nie był/ iáko się trąfiło cap Audivimus de Reliquijs. Zátym Alexander trzeci/ przénosił Kánonizacya do Papieżow/ pierwszego Papież Leo trzeci kánonizował Gilberta Biskupa/ ná instancya Károla Wielkiego/ roku 800. Potym Innocentius wtóry/ kánonizował S. Hugoná także Biskupa.

168, *Liko rozumieć słowa S. Augustyná. Wielu ciałá śánua ná ziemi, których dusze w piekle goreia?*

Nigdzie tych słow w Augustynie nie nardzieß/ ále też może się tak rozumieć. Wielom część oddana/ iáko Piramidy w Egypcie wyśawnić/ iáko Mausoleum Krolowi Korycy/ iáko Leskyfowi w Rzymie/ á ich dusze w piekle goreia. Może się też rozumieć o Niechennikách Heretykow Donatystow/ á ktorých żadnego dusze niemáß w niebie. Może o onych/ ktorých między Bogi polężyło Pogánstwo.

169, *Iáko post stárzy chowáli?*

Concilium in Trullo. can. 56. śánowi/ aby żadney rzecz

z y kora brła żywa/ á potym nie mla być zabitá/ w wielki post
nie iedziono/ ani jerá/ iádec/ pod starwaná Łatow/ á ná Kles
rykow pod depozycya. Balsamon p. fac ná 69. Kanon Apo
stolski/ piše iż poście nie godzi się iść: misła w chorobie niko
mu/ choćby miał konać/ ani tego co krew śledy miało/ ani co
z tego postło/ nie piliáli też poście winá/ ani oleju używali. ale
są byli/ to jest owocow z drzewá y ślami używali.

170. Co są ślacye Pościełne?

Isidorus mówi/ że przez ślacya/ nie są nie rozumie tyl
to dzień perony/ iábyá rzekł: statuta dies. w ktorey są/ ślacy
w peronich Kościółach modlono/ co osobiście bywáło pod
czas prześladowánia. Damasus Papa in Registro. S. Gre
gorz w Rzymie rozperzadził ślacye po peronich Kościółach/
in ejus vita 2, 6.

171. Co znaczy to słowo Kárdynał?

Leo IX. Piotr á S. y następce tego Cardines, to jest za
wiáse Kościółá/ á tego biskupów/ Klerikow/ Cardinales,
Theodosius Cesarz/ przedniejszych swych Wziednikow zwał
Praefectos Cardinales. Miewali dawnó Kárdynałow/ nie
tylko Papieża/ áley Biskupa/ Concilium Meldense can. 54 ślá
nowi/ że Biskup w Niesieje y Miałełku ślánowit Kárdyna
ly. S. Gregorz 5, epist. 11. pozwał: Fortunatowi Biskupowi
wi Neopolitáńskiemu/ ábs wyvíł Brátniá Kárdynałem/
toż pozwała Biskupowi S. ródziskiemu/ 11, epist. 34. Nie záz
wse iednáła brła liqbá/ aż do Honoriusa wtorego/ to i st do
roku 1125. Kárdynałow. Przedtorem było 28/ Diałonom
28/ Biskupów ślédn. Potym minyła bowała liqbá/ aż do
roku 1276/ gózi ná 2. e. c. c. Miská á trzédiego/ tylko ślédn
było Kárdynałow. Potym minyła liqbá tá resz pójeli; bo
ná

na Elektora Bonifacego osmego/ było drugie/ ale aż do
Sixtusa IV. nie bywało nad trzydziści. Za Aleksandra VI.
było przedziesięć/ za Leoná X. 65. za Páwła IV. 70. za Pis-
usa V. 76. Concilium Constancyńskie postanowiło/ aby ich
nie bywało nad 24. Sixtus V. postanowił/ aby ich nie było
nad 70. iż tyle pomocników do rzędu Bogu Moyszeszowi przy-
dał/ Num. 11.

172, Jeżeli w starym Zakonie odprawowano
Litanie?

Bywała modlitwa publiczna pewnych czasów/ iako trzy
razy na rok/ gdyż się lud zchodził do Kościoła i rozkazania
Boszego/ Deut. 6, 16. to jest/ na Wielkanoc/ Świątki/ Ruzki/
Psalm 118, jest nardziwiony; bo ma wierszów 166, a rozumie, nań
pisać Bellámin/ że go lud spiewał/ idąc z processjami do
Kościoła/ ze swych miast/ a do podobieństw/ że Káptan śpie-
wał/ a lud mu odpowiadał. Psalm 135, napisany jest z temi od-
powiedziami/ a trzy pierwsze wiersze/ iak w nas w Litaniach
wyraża trzy osoby Boskie. A teraz w śpiewaniu swoim co
raz odpowiadał Józanná. Tak też kiedy przelił náń Lewito-
wie/ lud co raz odpowiadał Amen/ iako jest Deut. 27.

173, Co za ceremonie Żydzi w modlitwach publi-
cznych używali?

Poscili/ obłożyli się w włosienice/ dzieciom swoim pas-
zali/ brzykiem leżąc przed Kościołem/ ludith. 4. 8. 2. Paral. 20.
Nacierwali też włosienicą Oltarz. Posypowali głowy swoje
popiołem/ ściskali się na sobie/ i ściegi prawa rozwitali/ 1.
Mach. 3. 47. iakoby Bogu przypominając dobrodziejstwo i
go y obiernice.

nie było. Piše Cassianus 2, 10. o Młotach Egiptach/ że lu-
bo ich bierzo było wiele/ nigdy między nimi nie słyszany był
trząst/ albo kołatanie/ ani kapienie/ ani mowienie/ y nigdy
nie nie słychać było/ chyba kiedy Psalmu śpiewali.

176, Co też ma osobliwego Niedziela—?

To ma/ iż pierwszy dzień święta była Niedziela/ tegoż
dnia świątko Bog stworzył/ tegoż dnia wyjdź przez morze Ger-
wone przešli sucha noga/ tegoż dnia pojechał Anna spadac
na postygi/ Chrystus dnia tego narodził się/ iako piše Synod
słoty cap: 8. tegoż dnia Chrystus ochrzczony w Jordanie. Te-
goż pierwszy cud uczynił odmieniając wodę w wino/ a tegoż
też dnia trzech Królów cześć Panu oddali/ bo te trzy rzeczy
Kościoł pospołu świąt/ tegoż dnia piaci chleboch. napa-
mił pięć tysięcy/ tegoż dnia zmarł wychwiał/ a we dni ósm
przez drzwi zamknięte przeszedł do Apostołow/ tegoż dnia Wa-
chł S. na nie spuścił. W Niedzieli Chrystus chł S. spusta-
nowił/ y kazał chrzcić Apostołom/ w tenże dzień S. Jan E-
wangelistą/ miał swe pierwsze objawienie 1. Apoc: 9. A podo-
bno też w Niedzieli będzie podobne zmartwychwstanie:
Pascie Apostołowie/ aby każdy w sobie słuchał w Niedzieli
1. Nican: can: 20, Aug: 25. de temp: Theodorus też dał pra-
wo/ Cod: Theod: lib: 7. de custodijs reorum, aby w każdą Nie-
dzielę wiśniow wyprowadzano z więzienia pod dobrą strażą/
aby im wierem dawali iakimuzny/ y mogli się wzmoczyć w łodzi/
y jeżeliby tego sędzia nie dopuścił aby pod niego podpadał.

177, Co były u Żydow phylacteria?

Jest wzmięta o nich Matth: 23 s. Żydzi iż kładli w we-
dle litery pismo brałi napisano o przykazaniach Bozym Deut: 6
8. Przypomnij sobie iako znał na ręce twoje/ y brzoście/ y ruszając
się

ścis bądźcie przed oczyma twemi. Włożali do reki/ do gola ław
 rki niełaskie/ y ná nich pisali słowa Deut. 6. 4. Sluchay Izraela
 Iu P. Bog ná. / Bog jeden jest/ bądźcieś miłował P. Bogá twee
 go z całego serca twego/ y z całej dusze twojej/ y z całej siły
 twojej. Te kartki znano po Grecu Phylacteria/ to jest
 strażnice. Te karty Sarzenfowie nosili większe niż drudzy/ iá
 koby oni bardszy chorowali prámó Boze/ á cos podobnego też
 czynili ckoło brzegów śat/ y żarli te fimbrias a te były iákieś
 fimbry albo katusze wiszące v dołu/ karty leurowey/ á te
 grubsze y okładzile nosili nád drugich Sarzenfowic. Niektó
 rzy z nich nabożniemy/ iáko píše S. Jeronim przydawali do
 fimbryi kółki/ aby ich błoty/ á tak prámó Boże przypominá
 li. Wyconie SS. zawia też karty áerowniżę albo tabli
 ki/ cháraktery/ y tym podobne phylacteria albo perapia. toż
 mówić o żegnaniach/ odárzeniach/ łaniach słowin/ wo
 śtu/ wánnach/ przez ktore śart lubo ná pozor pomaga/ iedná
 iáko główny ni. przysiaciel tájownie środzi.

O Papieżu.

178 Czemu Papieżowi nogi całują?

Nie żeby go já Bogá znáno/ ale żeby mu część iáko ná
 mienien Chrystusa będącemu/ oddano. iáko przepowiedział
 Izaiasz 45. 14. y 49. 23 y 60. 14. dawna to ceremonia/ bo v
 S. Epifaniemu lud nogi całował Hieron: epist. 61. A S.
 Chryzostom hom: 14. in 1. Tim. iádzi/ aby to lud żakonn
 kom żył. Rák Papieża nogi całował Martinus Baroni an:
 294. ta część spływa ná Boga. Tertull: de penitentia 10. S.
 Piotr Act. 10. 25. niechciał żci przysiac od Korneliusza sermáz
 bo ten lepiej będąc w wierze nie wyuzonym/ chciał Boga
 część dawać Piotrowi

179. Czy była kiedy Papieżem białogłowa?

Te bayke nāwpierwſzy wymyſlił Marianus Scotus /
 Ktory żył okolo 1026, y włożył ją w ſwoje piſmo. z niego wſiał
 Martinus Polonus / roku 1320. potym Sabellicus / Fulgoſus.
 Ale iż ta rzecz zmyſlona z tad naprzód znąc / iż nie zgadzała ſię
 okolo imienia co o niej piſa / tedy mówią że była Jāgniełła /
 drudzy że Gilberta / drudzy że Iſabella / drudzy że Małgorża
 ta / albo Jutta / albo Dorota. Znowu że na Papieſtwie nā
 zwała ſię Janem ſiodmym / a drudzy że oſmym. Znowu in
 ni powiadała / że była Anglička / a drudzy że Ciemklnia.
 Znowu tedy powiadała iż nāpi odprawiła w Brytanii / a
 drudzy że w Rymie / a inni że w Paryżu / a inni że w Ache
 nāch. Znowu inni powiadała / iż przed Papieſtwem była po
 ścią / a drudzy że nie po ścią / y żarówica. Znowu tedy
 mówi / iż żytoſć przed Papieſtwem ſtraciła z Mnichem z
 Saldy / a drudzy / iż z Studentem / znowu tedy powiadała / iż
 nā Papieſtwo wſtąpiła po Leonie IV. drudzy że po piatym /
 drudzy że po Mārcinie pierwſzym / drudzy że po Benedykcie
 trzecim / drudzy że przed Mikolāiem pierwſzym. Znowu dru
 dzy mówią / że doſtła brzemienia z jednym Kārdynalem / dru
 dzy iż ze ſwoym ſlugą. Znowu tedy mówi / iż oſiadła nā Pa
 pieſtwie roku 854 drudzy że roku 857. drudzy że 904. Poros
 ązente też ſey tedy mówi iż ſię wiało przez żartā wolała
 cego nā Kārdynat / drudzy że Anvol dał ſey wybierać żeby
 albo porodziła potātemnie ze żuba duſz ſwoiey / albo iawnie
 ze zbawieniem / y że obrāta ſarony polog. Znowu drudzy / iż
 nā proceſſia Bożego ciała porodziła mſiac monſtrāncyja /
 drudzy iż Mſa odprawiac / drudzy iż przez Rym nā Konu iā
 dac / drudzy że gdy nā tronie ſledziła. Znowu że przy poro
 ązeniu ymārla / a drudzy że potym żyła y do więzienia wrzuc
 ona

ma. Ale w Athenach sie też wżyc nie mogła; bo piše Senecius/
ktory żył roku 240. że inż ná ten czas Akademia w Athenach
winnęż postá byla. Antreż w Rzymie wżyc sie mogła; bo
iáko piše Onufrius Panuinus, śpół ná ten czas w Rzymie nie
było. Powiáda też: że inż stára byla / tedy do plodu
nie podobna. Piše że ná Wátykańie mié śláá / á tam Papieś
że dopiero roku 1150 mieścić počeli. Nád to żaden Author
z tych / którzy ná ten czas żyli / o tak znáżney rzecy wzmians
ki nie czyni. Scorus aż we dwiesćcie porým lat piál / y nie
połázuie z kád to miał / w dawniejszych też Księgách Siskoto
wych nie máś tej barłi. Pláto też co o tym pis i nierech lo/
powiáda iż to iest wiesć nie pewna. A to nie iest prawdá / aby
w Sencie między Papieśkami obázami rzymi / był obraz tego
Papieża z dziećciem / iáko plota niektorzy. Jáko też y pló
ta / że gdy iedzie Papieś z Wátykańu ná Látetan / iż omia
to miéscie / góśie ta Papieślá porodziła / choćámtedy ktorez
śa drogá. Ale to tylko ná ten czas czyni / kiedy wielki nacisł
ludu / obierájac dłuśśa / ale przesirzénśśa drogę. W ámnia
nád to miéscie w Rzymie / ná którym iest obraz tego Papieża /
ále tam żadnego nie máś podobieńśwa do Papieża; bo iest o
braz Poganśkiego Káplana / nie naydźeśś tam pewnie Rzy
żá albo śluty.

180, Dla czego sie Papieś zowie Papieżem?

Pierwsze to iest słowo Papa, ktorego niemowletá wírówa
ia / y tym zowia y Wórá y iedzeni / á iż Wyćami duchowny
mi śa Káplani / do tych czas ich Grecy zowia Papa, náwet y
Klerýkow prostych tak zivano / iáko iest in Bulla aurea Isaa
ci Cómieni. Imp. y Lorens Káleża zowia Papaletta. V Léciani
kow zaś ten tytuł Papa, samým právie Biskupom dawano;
bo tym łacińc iáć Wyćem lud przynáleży / y ten tytuł S.

Bornes

Rornellus Papież dał Cyprjanowi S. cap Abit dist 50. Wie-
zawse też Papá Rymski za Papieża/ Decret. 24 q 2.
c. 1a. e. Napisano że Dioklora Pap e á Rzymiego/ Rościol
Rymski po śmierci potępił/ á on był Wát-
nopolim/ Ktore Miasto nowym Rzymem zwano.

181, Czemu Papież zowie sie Pontifex? to zná-
czy mosły budować?

Táľ rozumiał Var. o lib: 4. Plutarch. in Numa, przez to
sie znać i most na palach/ Pro e sie zwały publica, publicia.
Táľ takim moście Horacius Cocles zatęymał nieprzyaciół.
Były v inſe moſci / á do tych budynków wchodzili Kápiáni/
á naywyższemu dawano tytuł Summi Pontificis. Gellius 5, 19.

O czterech rzeczach człowieko- wi oſtátnich.

182, Jeżeli człowiek umierający ma dar proroctwa?

Prorokował umierający Jákob Gen 29. Rozumiał też
iż Kády umierający prorokuje/ Xenophon. lib. 8. Coż Pláto
in Apologia, toż Cicero de divin. Alé to prawda/ Kiedy ſie
ciało przy śmierci psie/ duſá też według niego ſpráwnie ſie/
á jeżeli co prorokuje/ iáko Jákubowa/ to ma znáchenia
Bożego/ albo też z wielkiego v ſtarzech doznáńia domýſla ſie/
y tego był zdania S. Gregorz 4 Dial. 26, gdzie przecie to
przédawá/ iż ná ten czas duſá ſamá przez ſie nieco przyſtlych
rzeczy wiéſi.

183, Iáko dawny zwyczaj umywać ciała zmártłych?

P. ſe S. Chryſoſtom hom: 24. in Ioan: iż Ciało Chryſta

ſe

sa Panna zdlawſzy z Krzyſiá wprzód wmyto/ niſzell drogimi
masciámi nápuſzczono/ y te wola Bálduinus Krol Jerozolim
ſe poſłał do Flandryi/ Lorin. in Act. 9. 17. V Grekow zaś
i. to mowi Euchologium. ciał Mníchów zmártych nie obmy-
wano/ ale tylko ciepłey wody nábrawſzy w gabłę/ trzecz nie
czyniano ná ſiele/ reſu/ nogach. Z Káptanami toż ſamo czy-
nili trzej Káptanowie ná to naznáſzeni/ ále miáſto wody/ w
gabłę nábrawſzy oliwy. Wła tożás myto ciała/ aby ſe potym
olejkami nápuſzczano: albo też aby ſe wſzczono/ máiac nádzie-
ś/ że ſie do chwały wieczney doſtana.

184, *Ieżeli chwalebna rzecz umártych w drogie
ſiáty wbiérac?*

Káptáná u Greków umártego naprzód w tego ſiátu w-
bierano/ potym w takie wáſki y Oltarzé ſuſyli/ a trwarz
nákrzywano nátręciem/ ktorým y oltarzé chleb y wino poſtry-
wano. Euchologium. Chwali zaś Auguſtyń I, Civit 13. że lu-
dzi dobrych ciała wbiérano.

185, *Wiele cmyntarżow ieſt w Rzymie?*

Nie godziło ſie w Mieſcie umártych chowác/ dla tego
Chrzeſćianie zá Miáſtem wynaydowali ſobie cmyntarze/ álbo
pieſzary/ ktore ſie też zwáły Area, tumba, catacumba, tata-
cumba, naliſzył Zároniſſ An. 226, táł ch mieſc 243. w tych
ſie zgromadzali/ y nabożeńſtwa odprawowali.

186, *Ná co ná grobách umártych kładziono potráwy?*

Nie tylko kładziono ále y banſietowano/ á czynili to
tak wierni iáko y niewierni. Wierny Tobiasz 4. 18. rós ſy-
ná aby chleb ſwoy kładł ná grobie ſprawiedliwego. Tenże
za yſay wſpemina Ekleſiaſt 30. 18. Czynili toż Chrzeſćia-
nie

187, *ani dziecinstwa w żadnym / ani gárbu / ani żadney niedo-
Boratości / S. Th. y inni.*

188, *Iezeli grzechy wielkie Swietych beda na są-
dzie obławione?*

Odp. táf náuča S. Aug. Medit. 4. y test tego fundá-
ment Matth. 12. że z každého słowa p-ożnego rachunek oddá-
dza luźnie. Tedré dáleko baršiej z každého grzechu ciężkiego.
Ecclef. ult. wšš siko co sis dšiete / przyprowadzi Bóg ná sąd /
a to nie tylko sis dšiete przy śmierci / ale będzie y w ostatni
dšien / tak náuča S. Pawła 1. Cor. 4. Należy też to do poká-
zania spráwiedliwosti y miłosierdšia Bóžego / y do zalecenia
Swietych / tedy wšš sicy obázá co Bóg y zá iáto pokuta los
mu darował / iá ie přešlody do zbáwienia Swietych poznášili.
Ale P. Bóg mowi Iáak 63 Ezech. 2. o pokutacích / iž zápo-
mníe ich grzechom. Peronie Bóg zápomniet ne može / ale táž
bóžie p. šlapoval iáto by zápomnial / nie będzie fatal / nie be-
džie w marnosti. Tlie záštydia teraz S. Piotr a ani M. gda-
leny / choć tey wiemy grzechy / tedy w ten čas nie zowštydzi.

189, *Jákim iezykem w niebie rozmawiać beda?*

Odp. z ciáslami w niebie budžiem / słow żywac budžie-
my / ale jednychie; bo wż roznošé iezýkow vráne 1 Cor. 13.
8. Iezýkém Hebrájskim mowic budžiem; bo tym mowił
Adam w Ráju. Swięci w niebie špiemali / iáto Jan S. Ára-
bat Amen / Alleluia / ttože ja H. brájšie słowá / ten też iezýk
náyprwšý ná šwiecie.

190, *Iezeli wieczy Chrzęšćian idžie do niebá niž
do piekła?*

Odp. Iáki przeznášenia do niebá ja te. Prawdšíwa serdežna
poš-

połora/ cierpliwość w rzeczach przeciwnych/ nabożeństwo/
żyłkość serdeczna y cielesna/ ochotne słuchanie słowa Bożego
statkiem je pełnić. Jeżeli wiecie y jest Chrześcian co się w nich
te znaki znajdują/ tedyć ich też wtęczy wzię do niebá.

191, Jeżeli S. Grzegorz modlił się swoja wybawił
Traianá Cesarzá z Piękła?

Przywodzi ná to/ że wybawił/ słowa S. Damascená O.
rat. pro Defunctis, ále ta Gracyja musi być podziucóna; bo
S. Damascen 2, de fide 4. vzy/ że iáko Aniołowie po swym
wpadru/ nie máto miejsca do pokuty/ ták ludzic po śmierci.
S. Grzegorz też vzy 34. Moral. 13. że iáko za diabla/ ták za
niewierneho umártego modlit się nie godzi. Z iden też Hysto-
ryk nie ma tego/ y Baronius An 604. té powieść odrzuca/
gdzie też y Traianowe zbrodnie wyliża.

O kárách ktore Bog ná ludzic zpufzcza.

192, Jeżeli Bog kárze zá grzechy?

Odpowiada ná to Ekleziástyk 38 15. Kto grzeszy prze-
oczyńá tego/ ktory go stworzył wpádnie w ręce Medyká A-
poc. 2, 20. Jezabeli grozi że iákožem Parze/ i3 innym do grzes-
chu brlá pobudka. Ale osobliwie o tych co niegodnie przystę-
puja do stołu Bożego/ 1, Cor. 11. 29. Kto ie y plie niegodnie/
sad sobie ie y plie/ nie rozsádzáiac ciáá Pánstiego. Dla te-
go między wámi wiele chorych y slabych/ y spi wiele/ to
jest/ umieráia.

193, Czemu Dawid obrát sobie powietrze?

Dawid

David zgrzeffel Łażacz Herménowi swemu lub przez
g'adac/ iakoby go też wiele mogło stanac do boiu/ ażci zaraz
inientem Bożym Gad Prorok przychodzi do niego/ obietar so-
bie iedną z trzech fars. Chiał sobie . by go sam Bog karal/
przeto no nieślac/ przeciuto Bog Ociec? Ale iakoż to spras
wied iwa/ zgrzeffel David/ a lub powietrzem v mierá który
nie zgrzeffel? W tym nie zgrzeffel/ ale zgrzeffel przyśłac do
21 bjaloné/ Wyen rebellizntacego/ stawal też opárete przy Sau-
lu przeciwo noli Bożev/ tak Theodoret q. ult. in Reg. 2. á w
tym kiedy łanano lud/ cierpiał y David; bo tak wiele trécił
poddánych/ y literal sieród nimi. Alec y powietrze nie zas
wšie nápráwne ludzi; bo gdy iedni vnteráti/ oragim sie dostás
tři bez práce dostája/ którzy oni uko lesto nábytych/ zle v-
zywáti/ ná to pátzaf Matth. Villani Chronic. 1. 4. po powie-
triu roku 1348. Toż bylo w Mevelánie roku 1576. lubo sta-
rał sie pilno S. Karol Borromaeus, aby sie ludzie po powie-
trzu popraco. li/ takze B. p. Bascapé/ w tego żywocu 4. 9.
á te grzechy i. s. s. pod czas samého powietrza zwykli zachos-
dšic/ co y w ten čas sie działo.

O klatwie kościelney.

194. Ieżeli klatwy w stárym testámentcie używano?

Klatwa była/ kiedy łogo z Sądžogi wyrzuceno/ á tey
używano Ioan. 9. & 16. Na pógatich Rebecolá łogo wytles-
to/ w tego też y Gárt a łopu 1. C. 1. 5. 5. Dla łego podobno
práwo Duchowne mou i. c. Audi. & c. Omnis 11. 9. 3. Jž wy-
klaty test opatány. Niamy też to/ że gdy S. Ambroży iedne-
go wytł. al/ zaraz go Gárt opatál. Paulinus in ejus vita

195. *Iako sobie przedtym klatwa ważno?*

Theodozjusz Cesarz/ iako piśe Baron. An. 425 ob iedne-
go nieważnego/ y mocy ná co nie mającego Mnich? był wy-
plery/ że y niego nie mogli Mnich otrzymać o co prosił/ y Bi-
skup Cesarz obcsplechał/ że o te klawstwo nie miał/ iednąż
że Cesarz iść nie chciał/ ażby go on Mnich/ Ktorego trudno
naleźć było/ rozgniewał. Przememolony zrodzonym Janá
Biskup Rawnny/ Mikolay IV. wypliał go/ tedy lud własny
Janá/ ani do gospody przyimować nie chciał/ ani tego dwor-
cowi żywności przedawać/ y wstał za nim. Tys jest wyplery.
Wdat się Jan do Ludwika II. Cesarz/ ále mu odpowiedział.
Podaj pokłon się Papieżowi. Baron. An. 861. Tenż piśe An.
998. że gdy był wyplere Krol Francuski. Robertus, ták się nim
wssyscy zbrzedzili/ że tylko przy nim dwu chłopcow zostało/ á
ci/ co zostalo ze stolu Krolewskiego niechcąc się tego tkać/
rucali w ogień. Piśe Nicephor II. 21. że gdy dzieci grali w
pił/ á wyplere Lucys iachał ná mulę/ noga onego młá
tkał się pil/ dzieci rukać się ię w przód nie chcieli/ áz to
przez ogień przepuścili/ jest takich przykładom więcej.

196. *Ktore skutki spráwuie klatwa?*

Wieleby ich liżyć/ y wieleby ná to przykładom przywo-
dzieć/ ále dość będzie ná iednym Késcieciu Niemteckim/ o
Którym piśe Baron. An. 1194. Ten był wyplere od Celesty-
ná trzeciego Papieża/ á zacyu pożył náń 14 v. Młáśá tego
nie wiedza zlástew przeżeny pogorzał. Danay sátopit tego
poddanych/ więcej niż dziesięć tysy cy. Ziemiá tego lecie/
żadne nie pokazáta żeloności. Kiedy zboże wolane miało
wyrastać/ obrociło się w robaki. Silachá tego wymárla.
Zláfontec/ sam gdy iachał ná koniu/ Który pod nim świásko-

wał/

wał/ wderzył się w nogę/ Ktora ogień piekielny opánował/ te,
go on bolu wytrzymać nie mogąc/ dał sobie nogę wciąć/ ale
to nie pomogło; bo dalej zafiedł on ogień. Tłá kontec vznał
swois wine/ y był przed śmiercią rozgrzebowy.

O czárćie, czárnoksiestwie, y gu- flách.

197, *Czemu pisino S. ná wielu miejscách czártá
nazywa wężem álbo smokiem?*

Dla złości iego/ dółkości y okrucieństwa/ á sam się też rad
w tákrey postaci pokazywać/ y nie raz go w tej postaci iáto
Bogá śgóno/ iáko Dan 14. 22. W tákrey postaci z Epidauru
Rzymianie do siebie przrowadzili czártá/ aby ich od powietrza
wyzwolił. Val. Max. 1. 8.

198, *Z czego niektórzy sobie wrożki bráli?*

Práwie z káżdey rzeczy/ Ktore słowo pierwie wstąpił/
ktorego ptáka obażelić. Za czásu S Chrysostoma/ hom. 12
in 1. Cor. Zażwáli też tákich góř. Góv ósiedle miánować
po narodzeniu mieli/ Pálá świec zápaáli/ dáć káżdey imię/
á ktora nardłużej gorzálá/ ten imieniem dńcica mianula. aby
dlużej żyło. A to wbyřko y głupřwo y grzech.

199, *Jeżeli może cudá czárt czynić?*

Opisuje niektóre cudá Suetonius, Ktore Vespásianus Ce-
sarz učinil/ á te Baron an. 71. przypisuje Apollonowi Thya-
nao, wielkiemu óárownikowi/ á przicielowi Cesarřiemu/
ale tam nie był cud; bo co może Nedyt wlezyć/ może y czárt/

á Tàcitus przyznawa/ iż tánte choroby mogli wlezyć Medy^{ce}.
Także kiedy zá sprawa Sátánska/ wPrzesił umárlego Ascle-
piádes/ o czym Plin. 7. 37. álbo to nie było wPrzestienie/ bo
czart nie może duszy powrócić do ciála/ ále sam tylko w nie
wstąpić może/ y w nim co robić/ álbo też támten nie prawd^z
wie był umarł.

200. Iezeli s^z gustá pod pewną ličbą modlitwy,
álbo inne dobre uczynki odpráwować?

Bog sam w sześciu dni świat stworzył/ choć mogli prze-
dzey. Kazał áby do Arkł Noe po siedmiorgu brólat żyjących
wprowadził/ także winnych/ iż y Prorocy/ y Chrystus/ y A-
postołowie ličba zachowywali/ tedyé co pod ličba czynić/
nie są gustá/ á im sam wPrzestieko wczym pod waga/ pod miá-
ra/ pod ličba. Sap. 11. 21. Królowie Fráncuscy nie leża/ aż
Nowenne S. Markolfa odpráwili/ y też Nowenne powin-
ni chorzy odpráwić. Renatus, Benedict. Doktor Parvizi/ to
w Páryżu wydrukował/ rok 1603. Ktorch pies wściekły zdo-
łasił/ odpráwił także Nowenne do S. Vbertá Biskupá/
tym sposobem/ wypowiedam^{si} sie/ co dzień komunikacji
przez dni dšiemiec/ iáko piše Ioann. Roberti, kády spi oso-
bno/ także osobno pila/ głowy nie spuszcáć ná dol, puá ál-
bo wino z woda/ álbo same woda/ iedza wieprzowine/ álbo
kury/ ále nie swinine/ y to wieprz ma być stárszy niż roczniak.
Ryba nie iedza/ Ktore łuski nie máia/ iedza y tárcá twarde/
ále co wPrzestieko ná śimno. Potym przylepiwszy stru^gte st^uły
S. Vbertá do góla/ gł^owa przez dni 40. Izeli by zno-
wu pies wPrzestieł á krew pocietk^łá/ ma sie wPrzestiech pomienio-
nych rzecy strzedz przez trzy dni. Dniá dšiestatepo zdeymu-
ta zwiázet z głowy chorego/ y palago/ y rzuciá do sacran-
um. Powinien też chory świecić co rok S. Vbertá 3. Novem-
bris

bris. Wszyſkich tych ceremonley dāle rācyte Robertti/ ā
prāwie przyrodzone.

201, *Ieżeli rzecz beſpieczna przeſtawāć z czā-
rennikāmi, ſwe ſiuki wyprāwuiacemi?*

Polaje ſie to ze dwu h ſtory. Piſze Lucianus w diālogu
Silopkuda/ y przyimue to zā rzecz prawdytwa Delrio, iż w
Egypcie nieiātego Enkrāteſa przyiaciela ſwego zaproſił do
ſiebie Czārownik/ przydaac āby ſelādnikā z ſobā nie brał/
bo badzie komu ſłużyć. Gdy wody było potrzebā/ wziął czā-
rownik miotłā/ y w ſwoie iā wbrał ſiūmā/ y ſłowā rzekł pe-
wne/ a miotłā ſie w ſłowieſā obrocił/ y ſłużyć pilnie do ſo-
lū poſelā/ y wody przynieſā. Po obiedzie rzekł Czārownik
pewne ſłowā/ āż z onego ſłowietā znowni miotłā. Wproſił
Enkrāteſ/ że mu Czārownik powieǳiał/ ktore ſłowa mowił
na poſelā do miotłā/ āle tych nie powieǳiał ktore nā koſi-
cu. probuie Enkrāteſ/ nadeie ſie wſzyſko/ każe mu wody
przynieſć/ nieſcie on zmyſłony ſłowiet/ iuż deſć wody/ on
przećie noſi/ dom ſie topi/ on noſi. Poruie Enkrāteſ ſiekie-
rā/ rozejnie onā miotłā/ āle ſci dwu chłopom z iednego/ a obā
woda i iā/ iuż ſie topi Enkrāteſ/ āż reż nābſedł Czārownik/
y zaſazał āby wiecey wody nie noſił/ y znomu miotłā ſie
ſiālū/ dēiał tu Czāre dom zātapić/ otōi pożytek zleu cieſawo-
ſci. Druga hiſtorya nāpiſał Philip Camer ſucciflu 70. Śla-
wny był w Czārnolēſieſtwie Jan Gauſ. tego proſili przyacie-
le/ āby im iāki fungt wyſtawił/ ā oſobliwie winna macie z
ſwiciym gronāmi/ bo bełō ſimle. Zāraz ſie polazāła z tād
wielā gron iāko było przyaciōł/ zaſazał im/ āby żaden nie
nie mowił/ żaden gronā nie rzypał/ āle tyłko iednā reſā ſie
go tykaac/ druga noż nād nim dſierzeli, wāwnili tād/ āż tym
Gaſem wino zniſnelo/ ā kāzōy nā ſwym noſie noż trzymał

miasto gronąć/ że gdyby był Saula nie usłuchał/ i nosby sobie
był wznął.

O Żydach y Antychryście.

202, Iako ludne było Państwo Żydowskie?

Pisze Brocardus, który sam tamże ziemię oglądał/ że ten
wzdłuż nie było náđ 64 albo 66 mil/ rąfich/ w których po trzy
ćwierci mile: wśerz zaś rąfichże mil 16 albo 18. A Ioseph. 2.
de captiv. 4. powiada/ iż w samej Gálilei było miast y miá
sieżeń 240. á w każdym namniej ludu 15000. Na Wielką
noc barankow zabiano 20560. á to już za času Nerona/ kie-
dy państwo Żydowskie osłabiało było/ jednego zaś baranká
pożywało dśiesięć/ á czasem dwudziestu/ odrzucawszy tych/
którym się go pożywać nie godziło/ iacy byli tředowáci/ y
inni.

203, Cżemu w porządných Miastách nie pozwa-
lają Żydom, aby się wtoczyli w Wielki Czwartek y Piątek?

Bo tych dni największą radość przed tym pokázowali/ iż
Chrystusa zabili/ y z Chrzęścian się wrogáli. Żeby się nie mie-
sali między Chrzęścian y od wielkiego zwartku przez dni 4.
postánowiono ná Concil trzecim Aureliáńskim/ can. 29. roku
540. Tak samo postánowiono ná Lateráńskim cap. 70. gdśie
też rozkazuje Pánom, ewiećkim/ aby Żydom/ którzyby w tym
ná ten cz. s. przeciw Chrystusowi wytkrozyli/ kara to. Theo-
dosyus Cezarz cap 16 tit. 8. o tychże mówi/ że gdy u nas pá-
miatko wśryżowania Chrystusa odprawowacia się/ oni wrzko-
mo Anárá swego nieprymaciela krzyżowali/ y potem palili/
á sama rzęca Chrystusa przez to rozumieli. O złościach Ży-
dów. *h. 1.* Kto chce wiedzieć/ nich przeżyta książka názwa-

na Zwiérciadło Korony Polskiej, wydana w Krakowie/ przez
Sebastyaná Mięzynskiego/ Doktorá Filozofiey/ roku 1618.
a potem przedrukowana tamże/ roku 1648. także Doktorá
Szleskowskiego. Dies caniculares Majoli.

204. Jakie imie będzie miał Antychrystus?

Antychryst/ nie jest to własne imie/ y toż tylko znaczy/
co przeciwny Chrystusowi. S. Jan Apoc. 13. 15. wyraził to
imie w ten sposób/ liżba iego będzie set sześć dziesiąt y sześć/
mówi o literach Greckich / które są y literami/ y liżba przez
nie wyrażała. Litery tedy imienia Antychrystusowego/ ma-
ją tę liżbę wyrazić/ ale może być wiele słow/ w których ta się
liżba najdzie/ dla tego wiedzieć nie możemy zapewne/ które
to imie będzie. Jako gdy sybillá przepowiedziała/ że imie
m. strasza będzie zawieralo w sobie osm set ośmdziesiąt y
osm/ nikt się domyslić nie mógł/ że to miało być imie Iesus/
po Grecku pisząc.

205. Co zać będzie Antychryst?

Bedzie z narodu żydowskiego; bo go żydzi przyjmą za
M. Messiasa / a nie przelubią go; gdyż by nie był żydem. Kozu-
miecia też Wycombe SS. iż będzie z pokolenia Dan/ y dla te-
go gdy Jan S. Apoc. 7. liży pokolenia oznaczone/ omia-
Dan. Wiktoryzy rozumieją/ że będzie z Tyru/ drudzy że z Bo-
roczum/ drudzy że z Betsaida/ albo Káfarnáum/ pewnego nie
nie mają/ to tylko o nim S. Páwel mówi 2. Thessal 2. 3. że będzie
Głowiec grzechu/ syn zguby/ niesprawiedliwy/ którego przy-
ście wedle spráwy sáttánstwy/ w wszelkim okazywaniu niepráwo-
ści. Dániel mówi o nim/ 8. 23. że będzie niewstodliwy/ cap.
11. 37. Bedzie w pozadliwośćciach Niemiasz/ cap. 7. 25 Bedzie
mówił przeciw Niaszyżsemu. Paweł ut supra, wynosić się
będzie

264

bedzie nadsz wszystko co zowia Bogiem / albo Boga za Boga.
 Rozumiecia Wycowie SS. ze bedzie Garownikiem / od wrodze-
 nia od Garta opánowany / a przyczem bedzie zmyslał wielka
 swiatobliwosc / aby tym barziej lud pościągnal. Náprawi
 Kosciol Jerozolimski / y sam w nim tak Bog zástadzie / y tam
 za sprawa Biatansta bedzie czynil cuda / nie tylko sam przez sie /
 ale y przez swoich / ale tak dalece / iz takto Chrystus powie-
 dzial / gdyby nie (Procone dni byly one / nie byloby zbawione
 wszelkie ciato / ale dla wybranych beda (Procone; bo tylko
 przez lat palstwa bedzie na swej godnoscí. Dan. 12. 7. Al-
 bo 42. miesiace Apoc. 11. 2.

O Heretykách y Máchomecie.

206, Heretyci wynalezcy, taká smierc' miewaja?

Pospolicie zla smiercia gina / z Ebionem táznia sie zawas-
 ila. Epiph. haes. 30. toz potkalo z nim pospolu Cherynta.
 Montanus sam sie zabít. Euseb. 5. 16. Z Aryusa wnatrzności
 wpadly / gdy potrzebe przyrodzona odprawowal. Socrat. 1.
 38. Nestoriusowi izey zgnil / y robacy go roztoczyli. Evagr.
 1. 7. Luter poszedly spác zdrowy y wesoly / zmarl obciawiony
 sie. Bozias tom. 2. 23. 3. Kalwina wśawa chorobá zgubilá /
 Ibid. Zwinglius wprzód zabity / a potem spalony.

207, Czemu Kalwinistom we Francyey zowia
 Hugonotami?

We Francyey w Miescie Cesarodunum / zoweli dzieci
 zmyslonym straszé Hugonem / takoby on w nocy okolo ma-
 row na koniu biegal / y kogo potkal bil. a ti Kalwinistowie
 nie smietac w Miescie / odprawowali swoje schadzki za murá-
 mi / w nocy nazwano je Hugonotami / Strada lib. 3. 208

208, Jeżeli trzeba palić y gubić Księgi Heretyckie,
toż o nieuczciwych?

Samy Poganie palił Księgi, które były przeciwko ich świętym/ Val. Max. 1. 1. toż się stało w Atenach z Księgami Pitagorasa Filozofa. Cicer de nat. Deor. Za czasów zaś Apostołów Aet. 19 Księgi szkodliwych spalono na 50 tysięcy denariuszów. Do jeżeli zakazał S. Paweł Rom: 16. & 2 Tim. 3. & Tit. 3. dla niebezpieczeństwa zarazy/ przesławać z Heretykami/ tedyć Księgi ich czytać nie pozwól; bo tam lepiej swoje błędy wdawać/ może te mieć zarębie z nami. Willes nie wolęli szkodliwym w Anglię zarazić/ a bierzemy wiele głośne indystryksjami. Ale rzecze/ jeżeli Księgi palić/ że mała co złego/ gdy mała też y wiele dobrego/ tedy y Tertullian/ Origenesa/ Epifaniusa palić/ y innych; bo się w nich złe przy dobrym najeść. Popowiadam S. Moral. 11. z Grzegorzem S. że to święta jest Heretycka/ przymieszować dobre do złego/ aby tym swoim złem łatwiej wdali/ y ośmieli/ a w samej rzeczy chcą szkodzić/ dla tego też Chrystus y Apostołowie nie dopuszczali zartom y prawdy mówić/ ażeby przez to nie czynili sobie kredyt/ gdyby fałsz mówili. Luc 4 41 Aet 16, 17. Błędy które są w Księgach Dyców/ nikomu nie szkodzą/ toż o Poganach; bo raczej się z nich śmiejemy/ a niżeli ich naśladowamy; bo ktoś przed został Poganinem/ że czytał Homera/ Virgiliusza zc. a czytać Heretyckie/ nie jeden został Heretykiem. Ale napisal S. Paweł/ Thessal. 5. W przyszłego doznawacie/ aco jest dobre/ trzymajcie. Ale do całego to Kościoła pisze S. Paweł/ nie do jakiej prywatnej osoby/ dla tego/ Kościół ma doznawać/ y którym to Kościół poleci. Czytał Teofilus Origenesa/ który na ten czas był szkodliwy/ wybierał z niego co dobrego. Socrat. 6. 15. ale był Patriarcha/ iako też y Dy

onisyus

oniusus/ ktory tegoż czytał. Jeronim też czytał/ ale był taki/ ktory wszystkie błędy mógł wywrocić/ a takim zwykł być/ cośkolwiek pozwalać czytać Księgi Heretyckie. Co zaś do Książek niesczystych/ ci sami albo je palili/ albo opłakiwali/ którzy je pisali. Tak czynił to Picus Mirandulanus. Ravisus Textor: Franciscus Patriarcha: Rembers: Marcus Antonius, Muretus, Marinus: ale y u starcy Plato. Potym Eliodorus Biskup/ iż także jeszcze pisał/ z Biskupstwa zrucony/ o którym piše Niceph. 12. 34.

209. Co zaczął być Máchomet?

Urodził się z Wyca Heli Imaelity/ w Arabiiy Babilońskiej/ albo w Homeritow/ a będąc ubogi/ stał się jedynym Wdowcem/ na imię Cogide/ w ktorej pałi wielbłądy/ ale przytym będąc bardzo dobrego rozumu/ przyszedł do tego/ że go Páni tego wzięli za małż. Potym w Palestynie przesiadł z Chrześcijan y Żydami/ nauczył się wiary obudwu. Ale iż kaduk cierpiał/ y od żartu nęgabanie/ żatowała Niemioślta iż zan poślta/ on na to odpowiedział/ iż nie był to kaduk/ ale iż wpadł na ziemię przed Aniołem Gabryelem/ ktory mu się pokazał. Zoná o tym rozmawiał się z jedynym Muechem Greckim/ ktory na takie miewsz był wygnany/ że był Aráunem; ktory nie tylko meża ten pochwałil/ ale y to przydał/ że był Prorokiem/ a tá rozsiatá to wszystko między białogłowy/ y rezás między inne ludzkie. Obażwósy to Máchomet/ że go miała za Proroká/ nápiśal Księgę Alkoran pełną wymysłów świętych/ y przydał/ że te Księgi w niebie pochwalono. y podał ją za jedno prawo Boże nowe. Chwycili się ten naprzód Żydzi/ rozumiejąc że on pozadany Messias/ a zwłascz że przywomiał o brzojanie/ ale znów go opuścili widząc że potraw od Moyza zabazanych używał/ albo misa wielbłądowego/ jednák

nie przešli go podniecać przeciw Chrześcianom: On zaś swo-
im dozwał wielę żon/ y ray po śmierci/ y żeby w szych do
siebie zaćcił/ do swojej nauki/ coelwież z innych wiar wi-
3: t. iako z Żydowskiej/ wiara w jednego Boga/ nie iedzenie
wieprzowiny. z Chrześciańskiej Chrystusa/ ale tak go opus-
tao iako Ariani/ Nestoriani/ Manichei/ mowiac że nie on/
ale cieni jego był używany/ a z tym żeby się Krzyżem S.
brzydzono/ przyznawał przećci/ iż Chrystus z Panny się na-
rodził/ ale też o sobie iż samu się oddane kługe Rasy: nam-
żał y tego/ że ludzie nie są dobrowolnie z temi albo dobremi.
Żeby też y Pogańscy do siebie przyłączyli/ żeby Boga postano-
wił gwałdzic Eubar/ to jest/ Jutrzence/ do Ktorey Sarace-
ni mieli nabożeństwo. A żeby zaś te jego wymysły nie odkry-
ły się kiedy/ Ktorych iako liczy Euthymius in panoplia, było
190. Zakazał swoim surowie rozmawiać o wierze. Tym spo-
sobem zwiódł Krolestwo Arabskie/ y w nim Krolował dziewięć
lat/ a z tym umarł na miejscu nazwanym Mecha/ ale wprzód
opowiedział/ że po śmierci miał być z martwych wskrzeszony
od Anioła Gabryela/ we trzy dni: a gdyby Ktory strzegli ci-
cia/ nie dochodził się tego wskrzeszenia/ rozumiejąc iż dla nich
Anioł nie chciał przechodzić/ odeszli/ a tym czasem psi mu
boś wietarli/ co oni srożowie obaczywszy/ pogrzebli ostatek/
a psy a nie wybili. Menochius.

O Pogaństwie.

210, Ktory był początek bóstwów?

Był zwyczaj zdawać/ że balsamami ciała zmarłych/ aby
nie gnile/ napuszczano/ chowano je też czasem w miedzi/ y
Babilońszylow. Herodot. y Spartánow/ chowano je w wo-
stach.

które nie tak mogą się przeciwieć Ewangelii rozumami swymi. A tu temu cudá które się stały ná požarfu/ mogą raz w piercé wiara; bo tak jest. Ale iedną v teraz wieście Ewangelii cuda przez ludzie święte; bo lubo cud iest iestá dana/ nie dla świątobliwości/ i. To się to potężnie/ że słow Chrystu samych/ które te są. Wiele mi w on dzień rzeko/ czy nie w imię twoje prorokowaliśmy/ y cudow wiele czyniliśmy? A Chrystus im odpowie. Zaprawdę mówię wam/ nie znam was. Podciele odemnie robotnicy nieprawości iedną je pospolicie cuda się dzieła przez ludzie święte.

212, Czemu bálwochwálcow zowiemy Pogánámi?

Słowo to Paganus, pochodzi od słowa pagus, to iest/ o de wsi/ pagus zaś idzie ad słowá Greckiego w Dorvetim iest/ fu Paga, co znaczy krynice; bo gdzie náleżono wodę/ tam wies osiádzono/ a którzy mieszkałi we wsi/ zwali się pagani. Báromuś tedy dále prawdyśwa przyćwos/ czemu bálwochwálcy nazwáni Pogánámi/ in Annot. in Martyrol Ioan ult. że kiedy iśrą przemożło Chrystus iśniewo/ a bálwochwálstwa odebráno w Młádsich bożnice/ wdali się ad Pagos, oo wsi aby tam iśro je bálwochwálstwo odpráwozili/ nazwáni są Pagani, ábo Pogánie/ á to się refirito páfanie z listu Dlinijsá/ które nápiśał do Tráianá Cezarzá y v S. Augustyná serm. 6. de verb Dom.

O práwách niektorych.

213, Iáko rozumieć pewne práro duchowne?

To práro takie iest/ decreti dist. 34 cap. 4. Is qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, á communi-one non repellatur, tamen, ut unius mulieris, aut uxoris, aut

concubinæ, sit conjunctione contentas, to prâmo wysłeto z Concilium Toletan. Rego, & zâs Isidorus de distantia novi & veteris testamenti, ktorego teŝ tãmŝe słowâ sî cap. 51. Christi ano non dicam plurimas, sed nec duas simul habere licitum est, nisi unam tantum, aut uxorem, aut certè loco uxoris (sî conjux deest) concubinam. Przywodzi te prâma M. nochius Centur 1. cap. 16. W piśmie S. toŝ majoŝe słowo Uxor: co y Concubina, to iŝt ŝonâ co y naloŝnicâ. Gen 16. Uŝâr ŝowie sîe ŝonâ / Cethura 21. tãŝe ŝonâ / â potyn w krotce osbie piśno ŝowie naloŝnicâmi. Toŝ nayoŝiŝt lud. to o ŝenie ŝednego Lewity. Wo dwolâkie bywâŝy ŝony / tãe v ŝ-dow iâŝto y v Dŝgan. Jedne byly / nie tylko dla potomŝtwa / âle teŝ dla rzadzenia domu / y tãŝe ŝnowie oŝiedŝiŝyli / y te właŝnie ŝwâtŝy sîe ŝonâmi. Drugie byly teŝ prawdŝiwie ŝonâmi / âle do rzadu nie naleŝâty / âni ŝynowie oŝiedŝiŝyli / pierwoŝe zâs wŝie ŝwano ŝonâmi / te zâs drugie / czâŝem ŝonâmi / czâŝem naloŝnicâmi.

214, Jâko Ťydŝi rozumieli prâwo o ŝwieceniu
Ťŝâbâtu ?

Nie godŝilo im sîe robić / ŝadŝić / przedawâć / âle âni ŝedć gorowâć. â iako Philo piŝe 2, de vita Moysis. Nie godŝilo sîe gâlâŝci / liŝŝci / owocn z drzewâ wrywâć / y z tad ŝie gorŝyli ŝâ rŝezenŝowie / ŝe Dŝniowie Pânŝcy w Ťŝâbas ŝloŝy ŝubâli / Matth. 12. Nie godŝilo sîe ognia nanieć. Exod. 34. 3. chobâ dla ogrzania ŝie. Nie godŝilo sîe kupowâć y przedawâć. Nie godŝilo ŝie czego z ŝednego mŝyŝcâ nâ drugie przenoŝić Ier. 27. dla tego mowili xleŝonemu od pârâlli / Ioan 5. Nie godŝilo sîe ŝoŝâ nosic. Nie godŝilo ŝie drogi odprawowâć / Exod. 16 29. wolno byto przecis przechodŝic ŝie / iâko S. Jeronim rozumie / epist. ad Algâŝiam q. 10, wolno byto wyŝć pul mile nâŝe

násze/ k'bo star si strasile. Nie wolowali też Bródi w Szábát
1. Mach. 2 Nie pi,ali w Szábát/ nie czynili rachunkow.

215, Co znaczy w prawie duchownym to słowo
Palea ?

Nad wiele Kápitałow jest to słowo napisane Jednego
zumiela/ że to napisane nad tymi Kápitałami/ w których o
mála rzecz idzie/ ale to być nie może/ bo też napisane nad ty
mi/ w których idzie o rzecz wielka/ drudzy rozumieja/ że to
słowo z Greckiego znaczy dawność/ ale w tych K. pitałach/
nie mają nic dawniejszego/ nad to co jest w drugim. Ale Jáo
son/ Imolas/ y inni rozumieja/ iż był Protopá. ea Kárdynał/
który te Kápitały do prawá włożył. Ale pamieta/ że nie
leden przydawał te Kápitały/ bo nie wstępieł sa w te
gách dawniejszych. Prawo duchowne spisał Graciano w Bo
noniey w Klastorze S. S. zeszłego/ roku 1151 był redem
z Nudstá Klasy w Chalcey á Zakonnictwem S. Benedykta.

216, Jákó rozumiec Cánon który zakazuje święt
w poście 55. Męczenników ?

Jest ten Cánon decr. p. 2 cap. 9. q. 5. causa 33. Był zwy
czaj/ takom wyżej wspomniał/ że v grebowi Męczenników me
sile postrozenia odprawowano/ a tych Cánon zakazuje/ nie
święt święcić.

O Kalendarzu.

217, Jákó może słary Kalendarz popładzić, po
nienraz się funduje ná Pas halcey, która Oycomie Święci
złożyli?

Rozumieja którzy słarego się dżierza/ że zaraz ná Synod
dnie

ós. pierwowzór W. cesarstwa/ przepisano sposob nálezienia czasu/
 którego W. kanon ma być odprawowany: y że ten sposób
 napisany był na lat 523. Eora Konstantyn/ znowu wrócił się
 było do pogrzebu potrzeba/ ten sposób nazwano Paschalia.
 Ale to rozumieć się nie może; bo wtótce po onym Synodzie
 to jest/ roku 417. Wielka noc nie swego czasu, odprawo-
 wano/ a kiedyby od Synodu była spisana Paschalia/ opórz-
 liby Wicowie o n/ aby nie tak przyznawaliy przedko błąd się
 pokazał/ y ten błąd swym cudem Bog odkrył; bo takó pije
 Paschalius Biskup Libencki do S. Leona który też list ós.
 między listami tego Świętego/ iż w jednym Kosciele w noc
 Wielkanocną po czas godziny ch. sta cudownie mowa sama
 się napełnia chrześcijańska/ a po odprawionym chrście ona wo-
 da gine a/ a iż roku pomianowanego była Wielka noc 25. Mār-
 cja aż 22. Kwietnia. Pomtore kiedyby on Synod napisał
 Paschalia/ tedyby Patriarche Alexandrijskiemu nie zlecał/
 aby on/ iśćo mniacy wiele Matematów/ pilnował roku Pa-
 3dego/ kiedy W. kanon ma przypadać/ y w tym dawał znać
 Papieżowi/ a Papież to zaś w dwóch trzech Królów ogłaszał/
 y trwało to aż do czasu/ kiedy Patriarcha on wpadł w here-
 zję i w Schizmę/ porwiał się o pominięcie. Ku temu/ wielki
 on człowiek Dionysius Exiguus, napisał Paschalia na lat ósies-
 wiecześnie/ co się stało około początku Cesarstwa Justy-
 niana/ dobrze po Concilium Nicejskim/ tedy nie było Pa-
 schalier; bo albo by zła była/ że ją trzeba poprawować/ y in-
 na pisać: albo dobra/ a takby Dionysius nadośćmiennie pracował/
 y iako nie mądry/ co się o nim rzymać niegodzi. Należy też
 więcej o tym. In mea Exegesi temporis.

O R O.

O ROZNYCH RZECZACH

1. Ráymundus Lullus kto był?

Wiele o tym pomieścił ale ta prarodzima/ która płas-
 dzie Causin aula S. tom. 4 de Amore lect. 13. Uredził się plas-
 chetnie w Państwie Majorcy/ wychował się na dworze Kro-
 la Hispańskiego. Potem wdał się w grzechy młodości/ c. 8
 dalece/ i zaledna miara/ do Kościoła wbiegł na koniu/
 gdzie okrzykniony i wypędzony. Ona mu też potem rękawa/
 jako była pancerem zaraż. na. Zwrócił się tedy Lullus jo-
 ba/ i wyrzucił swój błąd/ i postać nową postronąć, dobra sre-
 między ubogie rodu/ pośredni na pułku/ i był na bogomyś-
 sławości/ tam od Boga dany jest światłem napełniony. Miał
 obciążenie/ i ledwie ledwie w trójkąt ugię/ przezby Bogu dla
 Boga nielował/ y od tych czas ni o czym nie mówił/ jedno o
 miłości Bożej/ y żebrze do niej inayd zapal. / młodość 40.
 počat nauki od Grammatyki/ naukę się też po Arystotele/ 30
 by Urobom nawrócić. Puścił się potem do roznych Państw
 Chrześcijańskich/ pisał y naucał/ y chciał zająć Semia-
 narium tákich/ Proszby rodu y po świecie roznośli. Wdał się
 do Pójazdu pieszego/ ubogol/ zaskapili mu raz ówca Lwi/ ale mu
 oni obizarzili/ twarz y nogi/ nie nie zaskapili. W Sarace-
 nowi lo pramni/ y pojechał do Prokstrwa Tanetu/ gdzie dys-
 putując przeciw Młoch/ nie słom/ do mienienia był wrzucony/
 y na górolo złączony/ ale zaledni orzech przysła/ na wzniesienie
 dawa. Wzrost zaledni wdał się na nawrocie Prokstrwa/ drugie
 go/ to też Bupcy/ c. 8 y w tym/ y do mienienia wrzucony.
 Wskupili go Bupcy/ Bupcy/ gdzie go też Bogactwo na
 fca wiały wama mied/ mied mu obciążać/ widząc to nim
 wielka nauka. Potem szedł do C. prau/ y. c. y. f. nawracac/
 gdzie

gdzie mużądano truciźnie/ ale bez sfody. Wtórych przepomina-
daniach wiary/ stracił lat 40. Wocil się znouu do Afryki/
gdzie za wiarskami zawałony/ długo o nim nie wiedzia-
no/ aż tego ziemkowie tam przybywszy po ogniu/ z onych ká-
mienii wychodzącym/ dosłi tego co było/ y ciato z joba wzię-
li/ które y teraz tam we ści gosiale.

2. Których miano zá Bárbaros ?

Strábo lib. 14. powiáda/ iż sępluniacych. S páwet zaś
1. Cor. 14. mówi/ że każdy jest barbarus y tego/ którego ięzy-
ka nie umie/ H-fichius, tych ma zá barbaros, którzy się wcyli.
Barbaria zaś zowie narod Afrykański Io. Leol. 1. c 8. że słowo
Barbara, toż znaczy co mruze/ a tántych mowa podobna do
mruczenia bestyali/ go. Żydzi wespół: narody krom siebie
zwali Barbaros, y tak zowie Egiptyanom, Psalm. 113. Ták
też y Grecy wespół: innych krom siebie mieli zá Barbaros,
iáko piše Origen. lib 1. in epist. S. Pauli, toż też y Grecy
miliłi zá Barbaros Theodorus serm 5. Rzymiánie tych mie-
li zá c łie/ którzy ich páństw nie podl. gáli. Claudian. Ale
pospolicie tak zowiá tych/ którzy nie máia dobrych obyčá-
tow/ którzy z trzaskiem y furją wespół: hyma/ Vanocius.

3. Iáko ciemności w Egypcie możono tykáć rekami ?

Piše o nich Exod. 16. Bo dymy kłope czynily te ciemności/
ták grube były/ że mogli się ich raka ry áć. Abulen. Tych cie-
mności/ żadná swiátłość nie przemagała/ iáko jest Sap. 17.
gdzie to przydáte/ iż się w nich stráśvdlá pokázová/ Ale też
y roku 746. w Palestynie ciemności trwały od 5. Augusta/ aż
do pierwszego Octobrá/ Báron/ brá teź ciemność przez dni
17. Zonaras tom. 3. Kiedy Mátka własna Konstantiná oslepiá.

4. Ic-

4. Ieżeli co kiedy Anyotowie pisali?

Naprzód Dan. 5. Anyot w stołowej izbie Krola Báltā zará/ nāpisał na ściānie te słowa. Mane Thecel Phares. Potym Ezech. 9. pisał Tau nā żolāch pewnych mājow. Coż cy-nił Apoc. 7. ā nā ten čas/ iako piše S. Jeronim/ Orig. Ter-tull. Ambr. litera Tau pisało sie iako Krzyż. Boże przyka-zanie też Anyot nāpisał/ iako świadōgy S. Szępan. Act. 7.

5. Ieżeli sam sie P. Bog pokazywał ludziom?

Wży S. Jeronim in 3. Galat. Aug. 3. de Trinit ult. Grze-gorz in Iob. praef c. 1. ā nāde wśyſtych S. Paweł Gal 3. iż sie Anyot pokazywał/ nā sobie nioſac oſobę Boſką/ y tāt bles-dził ſie z Jālubem Gen. 32. przykazanie dawał nā gorze.

6. Iako sie niektorzy kochali w piśmie świętym?

S. Melania co roż całe Piśmo S. trzy razy czytała. S. Cecylia Ewangelia zāwſze przy ſobie miała. S. Antoni z Pādmi/ wśyſtko piśmo nā pāmiec dobrze vmiat. Cesarz The-odosius kāzdey nocy wiele godzin trawił nā czytaniu Piś-ma S. Alfons Krol Hrāgēſki/ wśyſteł nowe y ſtary tes-tāment z tego tłumāżeniem przeczytał trzy ſternāſcie/ o-gym Anton. Panorm. lib. 1. &c.

7. Która Księga naprzód wydrukowano?

Co pewna/ iż nie nāzbyt dawno druk wynāleżiono/ ā nie pewna kto go wynālazł. Holandrowie powiādā/ iż napier-wey druk v nich ſie pokazał w Mieſcie Harlemum. Niem-cy zāś/ że v nich w Moguncver/ ale mogli ſie y tam y tu zāś-wić/ gdyż co jeden ciotwieł wymyſli/ może y drugi. V Chi-nenzykow był dawno druk/ ale nie tāt; bo nie po literze zbie

rano/ bez cęta rąblice/ idło dla obrządy wryto. Pierwsz
Księgą w Harlemium wydrukowana. w Mogunczey druk
nalażł Jan Gudámberger/ powiada zaś Volater lib. 33 iż nas
pierwex wydrukowano S. August. de civit & Laſtantium. a
to w Rz. mie/ doślad zápełł druk z Mogunczey/ a w niej Tru-
temiaśá Kroniká/ roku 1515. ale tuż druk roku 1462. ná in-
nych mieřcách się ziawił/ wyśledził z Mogunczey/ góście go
doſkonáłſzym wzywni. Jan Sauſt y Piotr Špoſſer Soar. pag.
150. in Moguntia.

8. Ieżeli się uaydują ludzie bez głowy, w pierſiach
álbo w ramionách oczy máiący, álbo oiedney nodze, kę-
ra się od ſłońca zakrywają?

Kozumieſia niektorzy/ że się uaydują/ poniewaź S. Augu-
ſtin ſerm. 37. ad Fratres powiada/ że ich widział/ ale Bellarm.
de ſcript. poſtázuje/ iż te ſermones nie ſą Auguſtyńá/ ále tá-
kiegos Saia. a ſam Auguſtin 16. Civit. 8. to tylko powiada/
iż takie ſtráſzydła widział/ tańco wymyſłł Poetow w Kártágt
nie werażone ná murze/ róž ſamo mowić o Cynocephalách/
Tákie Ariſteas Poeta Gryſow wymyſlił/ Ğému nieopátrzenie
wterzył Plinusz/ y iáľoby była prawda/ nápiſał o nich.

9. Ktore ſą dźiwne rzeczy w morzu?

Uaprzód że morze co dzień mocho od brzegow bieży do
ſzodłá/ że ná niektorých mieřcách/ ná kſtałt ſławu bá-30 wiel
kiego/ gdyby grobla przerwał/ a poim z taľimże zapadent
wraca ſie. Zładáia to poſpolicie ná Káiejec/ iáľoby on miał
ciągnąć wodę. Ale Ğemu; to nie ná wſſſkich morzach Ğy-
ni/ w ktorých táż ieſt woda; bo morza ſie z ſobá taćá/ ná mie-
dzyſtemnym y náſwym Šáltrckim tego nie máją/ ani ná Indyjs
kim/ ani ná Jéponſkim. Zaś ná Eubeyſkim y Elidá to ſie co
dzień

Dzień śledm rąy dżiele/ czego gdy Arystoteles nie mogli zro-
 zumieć/ sam się w tym Parpie wtopił. iako piše S. Gregor.
 Nazianz. in una Orat. contra Iulianum, y Mezenius Iustinus
 2. Lubo rż wielkie rzeki w morze płyną/ żeby wżsiste zle-
 mie zalać mogły/ morza nie nie przybywa/ iako test Eccles. 1.
 tego kto da przyrzecze/ a co jestże wielka/ że lubo to rż wiel-
 kie wody ślaku nie młace/ w morze w padają/ iednż morze
 jest stone iako byto. Niektorzy mówią/ że ta stonosc sprąwu-
 ie stonice/ ale żemuż tey nie w lżdzym morzu sprąwuię/ żemu
 nie w wieliorach/ ktore żárovnie pālī? 3. Żywe ryby morze
 w sobie żaczymywa/ a wniżle wyrzucą. 4. Podnosi się żżsem
 iako iżkie gory/ a przeżie żiemie nie żálewa. Psal. 103. 5. Wż-
 wne w sobie rżęży/ ryby/ strążydła/ żawiera/ o żym bāro
 się wiele nāżycā. Wyrzucāto raz pod Frāncyā iakoby bārā-
 ny y stonie/ o żym Plinius

10, Czy były kiedy Amāzonki?

Żeby osobne krolstwo miały białegłowy/ ktore Amā-
 zonkami żmano/ dla tego iż żacz w dżiecinstwie/ wpały so-
 bie piers prawa/ a po Grecu to jest Amāzos, co bez piersi/
 rżę wapi wa bā; bo lubo o nich godni ludźi pisali/ iednż
 gōżebv ich krolstwo było/ rożnili. Plinius żaduie przy rż-
 ce Donte 6. 13. doślad powiādał/ żāży 3 Kappādocyę/ od
 Thermodoonu rżę/ tż Klandian 2. de raptu. statius in-
 sylva. y Dioodorus 2. hist. rożnmiat. że nie tylko były w Scy-
 thvey/ ale y w Afryce. żāżym Gālen de vuln. cap miał ie żā
 bayle/ także y Goropous lib 8. Origin 23 ctreku 1629. żro-
 żkżania Krolā Hispanijskiego żrālā ich państwo X. Kry-
 stof de Acugna, w Ameryce w gorāch/ ktore mēāżę 3 in-
 nego pāństwa/ raz tylko nāroł dla potomstwa/ do siebie przew-
 muiā. w roł corli siebie żostawuiā/ jynow albo Wyem o-
 dāiā

dać/ albo zabić. Ale iak też długo po porzeczku nośi w ży-
woćie Marci. O brystiach to też/ i z niedźwiedzią nośi dni
30. paki cztery albo pięć miesięcy/ kozy y owce pięć miesięcy/
iako osm/ krowy y wielbłąd dziesięć/ płaczą y osłica dziesięć/
sion dwoie lecie. O ludziach nie mągi pewności. Bo Petrus Per-
amatus, znał taka/ ktora po porzeczku we cztery miesiące po-
wita. Livia Augusta Cesarzowa/ zrodziła Drususa na po-
cztku trzeciego miesiąca/ o czym Scipionius, ale też była po-
deyrzana Tenże Peramatus znał tedne/ ktora vrodziła sie pia-
tego miesiąca/ y żyła lat 18. Ktorzy sie rodza siósteego mie-
siaca/ nie żyją/ ale ktorzy siódmego/ żyją. Vrodzeni osmego/
nie żyją. Hippocr. Galenus, ale powiada Aristot. Avicen Plu-
tarch. i z całym żyją. Pospolicie rodza sie ludzie miesiąca dżie-
wiatego/ ale trafia sie/ że y dziesiątego. Virg. Ovid. Ciáro-
dzonego iedenastego po śmierci Oyca widział Gellius lib. 3. y
wysłuchawszy wczonędy Adriánus Cesarz/ przyznał mu dobre
żozę. iako też Papirio Pratori przyznawa/ lubo sie urodził
trzynastego/ Innu sie też narodził czternastego/ Plin: lib. 7. 5.
Jeden sie też w 16. miesiący vrodził/ o którym S. Bernardus
vita S. Malachia.

11. Iżeli struś trawi żelazo?

Jest ten zwierz tak prekli/ iż go na koniu nie dogoni. Plin:
10. 1. wysoki iako głowiek na koniu/ ma kopyta/ y rzuca nies-
mi kłamienie/ broniac sie. Plin: ale żelazą nie trawi/ iako po-
spolicie rozumieia/ leż pożarłszy ie/ całkiem wyrzuca. Aldro-
ciandus lib: 9. Ornithologia.

12. Czemu Chrzęściány zrazu zwano Gáliley- czykami?

Z owsem Julian Apostata/ aby tak zwani byli/ wydał
prawo/

práwo/ iáko piše Nazianz. Orat: 1. in Iulian. á to uczynił ná
despekt/ iž zřel: gárdžili Gálilejčykami/ a Chrysius v niekto
rzu Apostolowie byli redzert z Gálilejev. Galilea byla dwos
iáka. Wyřsa sie zwála/ ktora sie zwála przy Fenicrey/ Pos
gánsťim nardžie/ ktorey čest oddal Salomon Krolowi Ty
ru žyjmewi/ že mu dal v dřzewá v pomoc ná Kořciol. 3.
Reg: 9 ta byla w pokolemič Aser v Nephthali/ y w tej bylo
Káfacnaum/ w kterym tčt česťo Chrysius przebywał/ že
rozumiełi niektorzy/ čby tego bylo Oržyřna. Galilea niřsa
byla w pokolemiu Issachar y Zabulon. tam byl Tážáret/ w
kterym Chrysius miefkal/ y dla tego zwano go Tážáreym
řim. Gálilejčycy nad inne žydy/ nie tylko biřnierřy byli/
ále teř v řátečřieřřy; bo iáto piše Ioseph: 7 29. Řivniánie
wymyřłnemi meřkami/ nie mogli tego dokážac/ žeby aby ředno
z nich džiele Cesaržá Řřymřłieho/ vřnalo za řwego Pána.

13. leželi wody ř náđ niebem?

Jž řa/ pomiáda o řem Psalm 148. y 103. Přez te wod
dy rozumie Origenes Anyelowy/ ale p. řpolicie to řdanie odrzu
ćáia. Drudzy rozumieć/ iž přez niebo rozumie řie powietřze/
á wiemy iž ná obłokách řa džđžowe wody/ ále teřř Hebray
řři nie ma řlowá/ ktoreby wřražáo powietřze/ a Psalmy řa
nápisane po Hebrájsřu/ ředve nie mowia o powietřzu/ á lubo
čžářem w piřanie přez řiebo rozumie řie powietřze/ iáto gdy
mowi. Pracy álbo obłoki nieb řřie/ řednářze přez řirmář
ment/ niřdy řie nie rozumieřa Gen. 1 pomiáda/ iž wody řanáđ
řirmamentem přez řtore řlowá znáořa řie přáwdřřowe niebá
Wody ředve řa náđ řem niebem/ ná řtorem řa gwieřđdy/ á
pod řym w řtorem řa řwieć. á to dla tego/ že wřřřřito řeřř
w niebie/ co nie tylko duře/ ále y čiałá wřeřłie moře wweř
řla zás poyřzenie ná wodę/ iáto mowi Psalm. Řzeři zapedř
wweře-

wesła miasto Boże/ y iako Apoc. 7. Zprowadzi ich do ży-
wota trynity. tamże 22. Pokazał mi rzeka wody żywey.
Są zaś na miejscu rólajm tamte wody; bo iako mówi Au-
gust. 26. Civit. 3. tam właśnie każdy rzeczy miejsce/ gdzie ja
Bog postawił.

14. Kto wynalazł Zegary Słoneczne?

Rozumiał Plin 2. 76. że napierwszy Anaximenes Miletus,
ale już przed tym na lat 200. Achás Krol miał Zegar na
málowány na ścianie/ zářym albo zedřu/ albo Egypcyanie
Zegar wynalezli Virg. Polid. 2. 5. rozumie że Horus, y że od
niego Hora, godziny się zowia/ á Trismegistus rozdzielił dzień
ná 12 godzin/ á to w Egypcie było. V Rzymian nalezł Ze-
gar słonečný Scipio Nasica, y tam Rzym lat 595. był bez Ze-
garu. Plin 8. 60. ále y te Zegary/ w to we ónie służyły. Zá-
řym zářwáli też wodnych zegarow/ kóre clepsidra nazywa-
li/ á ciepła w nich woda/ iako w nářech piasel. Achásow Ze-
gar był podzielen ná 12 godzin; bo in; słonce ná nim przesło
liniy dzieńteć/ á ná cylej się wrocilo/ á tále wiele cálych godzin
we dniu nie mář.

15. Czemu Chrystus nazywał S. Piotra Świątynią?

To słowo Satanas, nie z wře znářy złego ducha/ ale też
čásem Bogo nam przeciwnego/ y w ten řens Chrystus Piotrá
názwał řiátynią/ Matth. 16. 12. čáťal áby Chrystus nie vo-
mierál. Wrenie řens Dawid 2 Reg 19. W řuogo 3. Reg 5.
Diabolus, znářy potwárcs; bo potwárcza ludřie przed Bos-
giem. Bog řamego w Rzym potwárczył/ iářoby dla tego zářa-
zał tabřu/ áby ludřie nie řtali się Bogámi. Zabulus znářy/
bárczo četrego/ zlořliwego. Grecy zář Polowie miářto dia,
řládi w řowtech za, y tář też Zabulus, co y Diabolus.

16, Co za drzewo było, na które wstąpił Zacheusz?

Było Sycomorus, to jest figowe morey rodzące/ podobne jest liściem y wielkością Morowi/ albo Mornowemu drzewu. Owoc tego nie może derzeć/ aż le paznokciami albo żelazem przedra/ też depuro nleto z siecie y spusćmy/ y w o czterech dniach/ ślacie się doyr: ale/ Dioscorides 1. 144 y z tad o sobie more i Amos cap. 7. ia ślacie sycomoros; bo był pascierz/ a tego otrocui nie używają tylko ludzie podli.

17, Który był bankiet największy?

Krola Perskiego Assvera/ Ester 1. bo na nim całego Krola lestrá były wszystkie Asiazetá y Panowie. Łożtá na ktorých leżeli záprošení/ były ze złota y srebra/ także y wszystkie naszyzenia stolowe/ pawiment z drogich kamieni/ potrawy y winá wyborne. Sam Krol z gośćciami zásiadł/ czego nie czynili li Krolowie Perscy: nád to/ ten bankiet trwał dni 180.

18, Iáko Bog pozwolil Zydóm, aby lichwe bráli od cudzojch?

Kiež nie slušna lichvá/ y práwem wšelákým zákazána; bo z cudzey rzečy nie mogą nie brác/ a gdem tomu zego požyčel/ tuž to tego jest/ dlat go tá požyčlá zowie się po Lacinie mutuum, iakoby meum factum tuum. Bog jednáč iáko může wšiac wšyřko leonem/ a drugiemu dáci/ tak tež může dáci ts časť/ Ktora brác vdem požwolil Deut. 23. Non faneraberis fratri tuo sed alieno, ale ti žedži dawno přešliáki býč lúdem Božym/ ten im przywilej nie služi.

19, leželi ná koniu S. Páwel iáchał do Dámářsku?

Znáč že pieřšo sedl; bo Act 9. gđže tego náwrocenie opisual/ nie wspomínáa koniá/ iáko wspomínáa woz/ Eiedy náwro-

nawrócenie rzeźnicą Krolow; Kándaces opisał. Ač. 8. Eutemu/ kiedy tá nie olał Páwel/ wsadzili go ná konia/ & nie pieřo prowadzili. Ač. 22. y toř jest zdanie S. Aug. serm. 17, hom. & ser. 9. de verb. Apost. piře teř S. Jeronim in Psal. 75. Ji žydom žáazano ieřdzie ná konu. Saryzenřowie teř ktorey Sekty byl ná ten čas Páwel Ač. 23. pieřo chodřili/ strzegac sie we wřřřřim wyřody/ dla tego pomylili sie Malárze/ ktorey go ná konu namálowáli; bo y nápotym jáwře pieřo chodřili/ Masuci dub. 2.

20, Dla czego w stárych gdy przysięgáli, reke pod
lęźmie tego, ktoremu przysięgáli, kładli?

Ták kázal Abraám studze swemu przysięgálicemu vřynę Gen 24. Jezeli to byla ceremonia Poganřka/ pewnieby tey Abraám nie vřyl/ á Běchus/ ktory sie z tego mřysca vřrodřil/ wřmyřlił te ceremonu. Abraám jář byl dawnieyřřř nád Běchusa. Kábinowie rozumieřli/ iż to řzyniono dla posřánovánř obrzeřánř; aleby ták wřřřřcy dawni oni Wycořwie przysięgáli/ řzego tednář nie řzynili. Jest tedy prawděřwa przřzyná/ ře przez to podloženie reki/ značřřlo sie iż řleđřwi Abraámowřch miał wynisć Messyřř/ ták S. August. Jeronim/ Gregorz.

21, Iakie były bńńkiety w stárych?

Bylá v Řřmřan lex Fannię, tákř piře Plin. 10. 50. Ktorá žáázowálá/ áby ná stole wřscep prářřřwá nie kláđřiono nád ředne łokřř/ y to nie łarmna. Potřm bylá lex Didia, Ktorá ná przestępniki pierwřřego práwá řřánowilá łárs. Potřm Licinia, Ktorá nie pozwalálá/ áby w řwřetá wřočřřř obiad łosřřowál nád trřřdzieřci asses, álbo grořř/ á drugich dni áby ná stol nie przřřnořřono nád trřř funty mřřřa suchego/ á nád
four

fant rzeży solonych. Macrobi. 3. 17. Na początku Chrześcijaś
nie mięsa nie jadali/ Euseb. lib 5. Drudzy ani mięsa/ ani wi-
na nie używali. Tertull. de cultu fam.

22, Czym sie Pánie one dawne bawiły?

Martha lubo była Pánia/ samá teść gotowała. Luc. 10.
Maxima Cesarzá żoná teść gotowała dla S. Marcína. Sulp.
Dialog. lib 2. c. 2. Także Sará bárzo bogáta teść gotowała/
Także Rebeká. X Salomon Pániom naznacza Radziel. Prov.
31. V Grefow Al. temneštrá żoná Agememnoná Krolá/ pi-
nowáta domowego gospodarstwa. Euripid toż czyniá Andro-
máchá/ żoná Zektora Krolewiczá/ Homer. toż Pániom wšyſto
jim przypisuje Arist. 2. Oecon: 1. toż Filo de special. legibus.
Kłapiſał też Clem: Alex 3, Paedag. 10. w te słowá. Niech sie
nie wſtydza same przez sie noſić rzeży ze ſpizárni/ niech sie nie
wſtydza ieść do miłyná/ do piekárni/ do kuchni. Rachel páſła
owce/ 2c.

23, O iákiego Duchá dwoiſtego proſił Eliášá Elizeuſ?

Proſił 4. Reg. 2. v obiecał mu go Eliáš/ Theodoret ro-
zumie to o mocy cudá czynienia; bo Eliáš tylko 12. cudow
wczynił/ á Elizeuſ 24. Ale Anaſt Nicen. vzy/ quaſt. 55. że
Eliáš tylko siedmi/ á Elizeuſ 14. wczynił. Wle nie zda ſie aby
dla ſwey pokory miał o to proſić Elizeuſ/ rażey tedy/ aby
mu vproſił takiego duchá/ y żart woeć iáko miał Eliáš/ á by-
łá wielka. W piſmie też żelto przez ſłowo duplex znáczy ſie
wielkość/ iáko Nahum 1. Zach 9. Iſai 61.

24, Co to zá grá była, o ktorey Matth. 11, ſpie-
walſmy wam, á nie ſkakaliſcie, narzekaliſmy á nie płakaliſcie?

Grá między Żydowſtewi dſiećmi/ ná ten čas bywała tá-

Pa/ iako piše Cyrill y Theofilakt/ że dšiel si zebrańsy/ po-
 Jowá z nich pláž zmyslála/ á potowá spiewála/ á potym smia-
 ly sie z siebie. spiewálishy wam zc. To Chrystus ná to przy-
 wodzi/ i z żydzi áni żywotem płacálishy Janá ná pššázy/
 áni żywotem pospolitem Chrystusa nie pobudzali sie do dobre-
 go/ á przeto podobni byli onym dšiectem.

25, Ieżeli sie wrocą Żydzi do dawney swej wol-
 ności?

Nie wroca; bo kiedy innych časów Bog miał kárác ży-
 dy/ čas oznáymiał/ iako dšego mieli one bieda cierpieć. á te
 bieda tylko trzy rázy cierpieli/ miał ich podać w niewola E-
 gypsta/ á zci Gen. 15. powiáda/ że mieli w niej być lat 400.
 Podat w Babilonsta ná lat 70 ále im też dáł tym časem Pro-
 rokow/ Ezechiá/ Jeremiaša/ Baruchá/ Dánielá/ ktorzy ich
 ciešyli/ i z támtcy niewoli wynieść mieli. Podat żydy An-
 tiochowi/ ále Dan. cap. 8. przepowiedziano/ że to przesłado-
 wanie trwać tylko miało lat pát ćwierć. A tey kárze po zabi-
 cia Messyasa/ Bog żadnego kresu nie zámierza/ iako to wi-
 dzieć Dan. 9, Isai 5, & 25.

26, Czemu Chrystus przeklął figowe drzewo i z-
 nie miało owocu kiedy nie był czas tego?

Ma wielka moc Swiatych przekleństwo. S. Jakub z
 Misibyz/ i z gdy nadchodził/ praćki bóršley sie wšasaly ni z po-
 trzebá/ przeklął krynice/ y zaráz wyschła/ przeklął y one sa-
 me/ że bedacy mlode/ zaráz sie w brzydkie báby obrocily. Zno-
 wu krynice/ ná prośba ludzi przywrócili/ ále praćkom/ i z sie
 chćiały stáwić/ zostáwit bábšwo. Theodoretus. Florentinus
 rospázał niedźwiedźstom/ áby Klastorne páł owce/ zyniá-
 tał bešyia/ wracalgc sie z nimi do Klastoru ná obiad y ná
 noc.

noc. zayrzeli tego niekorzy/ y zabiili niedźwiedźlā. Florenti
 nus zawolał do Boga o pomstę/ á oni pošli zaraz gnić/ y za-
 raz pomarli. Greg. 3 Dial. 15. Chrystusowe nie mniejsza moc
 miały słowā; bo nimi drzewo ono zaraz usuśly/ á to ná to vs-
 czynil/ áby pokazał/ že Synagogā miała się stać drzewem su-
 chym nie pożytecznym. Rozumie tedyń S. Jeronim in 21.
 Matth. že tylko galezie vschly/ a nie plisn/ áby drzewo kiedyś
 Polwieł mogło przyśić do ściebie; bo y Synagogā ná koniec
 swiatā przystanie do Chrystusa. A Iſid. Pelusi: epist: 51. mowi/
 iż dla tego to drzewo usuśly Chrystus/ iż iego owocem zgrze-
 była Pwā/ y iego liścitem po grzechu odkryła się z Adamem/
 y przydaie/ že takie v starých było rozumienie.

27, Iáko był wybudowany Kościół Salomonow?

Tak/ iż przez drzwi iego wielkie/ słońce wschodzące wcho-
 dziło. Ioseph. 8. antiqu. 2. Poganie zaś tak swe Bożnice sta-
 wiáli/ áby w nie zachodzące słońce wpadało. Vitruu 4. 5.
 Chrześcianie ná wschod się zwykli modlić/ á to dla tego/ iáko
 pise S. Damascen 4. de fide 13. iż ná wschodzie iest ray/ kto-
 ryśiny ztrácił. S. Clem: 2. Const: 61. rozkazuje/ aby Kościoły
 przydługie były/ y ná wschod. Bywały w Kościołách przes-
 grody dla roznych stanow/ bywały z obu siron Pastophoria,
 to iest zachowania.

*28, Iákie było święto w Zydow, Scenopegia, álbo
 Tabernaculorum, to iest namiotow?*

Trwa to święto dni ósm/ á przypomina že Bog ná pu-
 szy lud przez lat 40. cale y zdrowo ná puściu zachował/ ále
 tedyń y ná puściu zle karał osobliwie przez węże/ Num: 21.
 te węże zowia się ogniste/ iż truciźná ich iáko ogień paliła z
 nieznosnym pragnieniem/ takie węże są w Afryce ná południe/

a zowią się dyptades, pragniente się nie wgaśli/ by kto pil nawlecey.

29, Co były dyptycha__?

Były Książki o dwu kartaach/ w które wpisywano dla pamięci rzeczy potrzebne. Pugillares, także były Książki z tabliczek woskiem oblanych/ na których pisało precielem żelaznym. W dyptychach w kościołach Greckich wpisywano imiona Biskupów żywych y umarłych/ y czytano przy Liturgie/ aby się z nich modlono/ a Heretyków/ odsepiencow/ wyśkietych wymazowano. Duran: de rit: cap: 43.

30. Czy byli Apostołowie przed Chrystusem?

Byli: zwano tych w Żydów Apostołami/ którzy od wrogu duchownego listy roznośli/ y Komissie odprawowali/ y byli tak godność zaraz po najwyższym Biskupstwie/ y takim Apostołem był S. Paweł/ gdy siedł do Damaska/ przed swoim nawroceniem. Epiph. hzref: 30. aż zakazał się zwąc Apostołem. Cod. de Iudxis.

31. Czemu zakazał Moyses Żydom wieprzowiny?

Naprzód iż w ich ziemi trad/ to jest/ lepra panowała/ a to mięso choroba te mnoży. Duchowna zaś przyczyna tego zakazania daie Lact: 4. inst: 17. aby Żydzi nie naśladowali wieprza/ który w niebo nigdy nie paterzy/ w błocie się wala/ a błoto znaczy grzechy: za żywota nikomu pożytku nie czyni.

32. Co żywot przedłuża__?

Nabewysisko straci żywot smutek y strasunek, iako Prov. 17. a wesola myśl przymnaża. Otec Salenowi Senowi/ który potym żył dobrze nad sto lat/ sam będąc bardo stary/ powie-

dziat

śisał iż tym sposobem iata swoje przedkazył. Żadna rzecz się
nie przestraszyła/ która kiedy przypada: nigdym się o godno-
ści nie frasował: nie cierpiałem zimną/ pragnienia/ głodu.
Gal. de dignosc. c. 8 Pomaga do tego w dobrem powietrzu
mistrz/ porządek etoło życia zachować. Senec. epist. 58.

33. Czemu Rzymianie Chrystusa między Boga nie położyli?

Ledwie nie to im na myśl przyszło że Boga mieli/ a o
Chrystusowi ch sprawach dość też słyszeli. Cesarz też Tybe-
riusz iata si o to/ aby Chrysta między Boga wpisano, iata
to jest v Tertull. apolog. 5. & 21 Cesarz Alexander Severus,
miał między Boga w swej kapticy Chrystusa y Abrahama y o-
fiarował im/ iako pisał Lamerid a przyjęcie nie przyszło do te-
go/ aby Rzymianie na Boga Chrystusowe pozwolili. Przy-
czyną tego była pierwsza iż na si się trzymali Sołtates/ iż
kiedy Bóg tak na być chciał/ iako on chce być czczonym/
a Chrystus sam siebie chciał być czczony. Zaczem trzeba było
wzrostlich muzech Bogów/ w kto ich się zdawała kochali/ trze-
ba i ewangelistów porządek/ które czasem sami Cesarze trzy-
mali/ kaptanom też się o nich powieści. Ku temu prawo było/
aby nikogo nie miało za Boga/ koby nie zpospolita nie vi-
znała Bogiem/ o czym Cic de legib. Druga przyczyna/ że
się Chrystus nie chciał umścić z zartu/ to jest/ fałszywymi
Bogami.

34. Na które choroby Iob S. chorował?

Rozumiał S. Chrystusam/ Philo/ iż na trąd/ który go-
wiła Elephantiasim, i; kore syn. kostała iako na stoni/ y ci-
to dźwigał/ ropa napędzała; bo cap. 16. użarza się na to/
i; wnętrzej obrocone są wypylkie ślasy tego. Powtore za a-
zony

żony był wśawa chorob / o czym mówi cap. 30. Ktorzy mł
grzeza/ nie śpia/ y tąd daley. Potrzebie/ miał blegunke: co
znac iz mówi cap. 16. że ledwie z niego wnatrzności nie pādā
ty. Pożwate/ miał Ephialtem, to jest/ zdało mu się we śnie
że go kto dusił/ zabijał/ a ta choroba gotwie appoplexia/ y tād
duł. Miał też w nocy testnice y niespania/ cap. 13. Miał y
suchoty/ cap. 19. Miał też y choroby/ ktora niektorzy zowią
Francuska/ cap. 20. ktora lubo się pokazała w Europie/ do
piero roku 1493/ była tédnā w Indyach zachodnych z dawna/
y każddego zarazala. Fracast. in poem. Zowią te choroby nie
ktorzy serpiginem Indicam, drudzy Indyskim słowem Patur
sa, Hispāni Buvas, te choroby mogt śart z Indyei przynieść
do Jobā/ wiacey chorob Jobowych wylicza Drexel. in Job.

35. Iako rozumieć Gen: 6. że dni człowiecze
lat 120?

Tād/ że przez lat tād wiele miał Bog śeląc poprawę
ludzkiey/ a potym te zagubić potopem. Bonfer. Żyli zaś po
potopie niektorzy dłużej; bo w królestwie Bengoli znalazł się/
ktorzy żył lat 335. wśstlo co się stało za niego/ na pamięć tād
to zśięgił prawił/ lubo śyć nie ymiał/ kłkā razy mu zeby
wypādły/ a znowu odrósły/ włosy opādły siwe/ odrastały
śarne. Maff. lib. 11. W Brābāncyey leden Ioannera stampis,
żył lat 361. Guaguin. lib. 6.

56. Czemu Filozofowie człowieka od śmiechu, a
nie od płaczu opisują?

Mowią że człowiek animal risibile, a nie mówia że flabi
le, a przecie człowiek rodzić się płacze/ a dopiero dniā 40.
śmieć się przyczyńa/ powiedział też P. Chrystus Luc 6. 25.
Władā wam/ ktorzy się śmiejecie/ o samym czytaw y że płakał/
a nie

á nie żyłamy / áby się nie dąsiał. Przyczyna tedy Słozosofow
 jest tá / iż sam ledyny człowiek śmiać się może / á zaś płakały
 y Ponie. Virg. 11. Aeneid. 90. Iliad. 1. 12. płakali y Lwi / Claud.
 2. in Eutrop. y pśi / Aurelian. 14. 9. y inny zwierz.

37. Czemu człowiek może czynić źle y dobrze?

Zda się iż lepięby było / gdyby tylko mógł dobrze ży-
 ńić; bo też zda się / że przystoi dobroci Boskiej / co czynia nie-
 ktorzy Oweowie / wyprawiać ná wojne syny / ktorzy tak te
 zbroja / áby zabić być nie mogli. Wszak też świecki nie dopu-
 iza / áby złymi byli / aniby Kódźie zładził syna złego / gdyby
 w tego mocy było. Czemu tego Bog z człowiekiem nie wży-
 nił? Wład to: człowiek jest ná wyobrażenie Boże uczyniony /
 czemuż też tego nie ma / áby grzeszyć nie mógł? Do mądrego
 też należy tak wszystko czynić / áby czego potym nie żalo-
 wał: á Bog Gen. 6 s. obaczywszy złobę ludzka zafował iż cło-
 wieka stworzył. Nie zda się też áby przysłało tworzyć takie lu-
 dzie / ktoreby miał napotym do piekła wracać. Ale te rzeczy
 nie są ważne. Bo człowiek nie może grzeszyć p. si nie chce /
 y 1. Cor. 10. 13. nigdy Bog ná człowieka takich pokus nie do-
 puściá / ktoryby człowiek / byle chciał / nie mógł zwyciężyć /
 y sobie to ma przyżyć / gdy się dale zwyciężać. Wszak do-
 brze czyni / gdy wyrzeka takich od zgromadzenia / ktoryby ie
 zmięścić mogli. Ale Bóg może zgromadzenia / ktore stworzył /
 innymi sposobami / w potęgu zatrzymać / nie wszystko widzi. W-
 szak á Bog wstąpił / y wstąpieniu zabezpieć może / y wszyst-
 ko ná dobre obrócić / rák dla grzechu Adámowego zesłał Chry-
 stusa / z ktorego więcej pożytku / á niżeli szkody z grzechu. Ko-
 dźie niechciałyby zplodnić syna złego / boby rák był zmaza do-
 mu / ále tylko dom tego potrzebuie / á nie cały świat; bo y w
 wielkich zgromadzeniach / dla większego dobra tego dopuściá

ia/ y lichwile żydom. á dáleko przysła/ aby ná całym świecie
 Bog wlecey dopuścić/ obracać iedną wstępkę ná dobre/
 y śledyby nie była dobra rzecz/ aby źle było ná świecie/ nigdy
 by nie dopuścił Aug enchirid 96. Pomagała też źli dobrym;
 bo przy pyśle iednego/ lepiej się wydale pokorá drugiego/ przy
 niezbożnych pobożność/ górbę też ztech nie było/ nie mieli
 b. s. n. męzenników. Człowiek ná wobrażenie Boże stworzo
 ny/ ále nie we wstępkim; bo nie jest nieśmiertelny/ wszechmo
 cny/ niezmierny/ iáko Bog. Jz áłute Bog/ że człowieka stwo
 rzył/ čyń to ludzkim sposobem/ á przez to rady swey nie od
 mienia. Kto zaś potępiony/ sam to sobie obrał grzesząc/
 Świeci też widząc potępionych/ nie smutka się z tego/ bo też
 chce co Bog chciał Jz przysłało aby stworzony był człowiek/
 któryby mógł dobrze y źle čyńić/ te są dowody. Bo lubo
 człowieka wolnego stworzył/ iedną mu nieśkonczone szczęście
 na koniec naznačil/ y dał mu sposoby/ aby go dostąpił/
 górbę chciał/ á miley też každemu/ śledy čego przez swej pra
 ca dostąpi. Z grzechom też w które dopuścić wpadać/ poká
 zuje się. Boska łaskawość za grzesznika čierpi/ miłosierdzie/ iz
 pokutniacego przyjmie; w człowieku też po grzechách bývá
 wielka pokorá/ pokutá/ vyznánie swej słabości/ miłość prze
 ciw Odkupicielowi/ čierpliwost.

38. Po czym poznáć że kto má być zbáwiony?

W tym pewností niekć mieć nie może/ że będzie zbawio
 ny/ chyba komu to Bog obáwi. Podobienstwá iedną do te
 go mogą być te óśiesięc. 1. Żywa wiára á prawdziwa; bo
 dla tey Abrahám uspráwiedliwiony/ tak się brzydzi herezji a/
 kocha się we czci Bożej/ chce wedle náuki Chrystusowej żyć/
 y prágne aby także drudzy żyli. 2. Chować przykazánie Bo
 że/ grzechu się čieżliwego strzegac/ o tym Matth. 19. Jezeli
 chceš

chreś wnieść do żywota/ i samą przytęszanie. 3. Cierpliwos
 ści znosić Krzyż/ i tak jest Tob. 12. a 346 Luc 24. Czy nie
 potrzyba było/ aby Chrystus cierpiał/ a tak wszedł do chwa-
 ty/ a Bogu też Hebr 12. w tym się rocha/ tego karze. 4. Brć
 miłosierdzia/ gdyż Matih 5. Miłosierdziu des opłó miłosier
 dzu/ a to się staie przez dante iśmużny/ o tym Psal. 40. 5.
 Błogosławieni wchodzi w Duchu/ którzy co dobr cieleśnych
 sercá nie przykładała; bo iśmózy iśmózy artebladowi przęć
 przez rebo iśmóze. 6. Kto miłóć ma Boga: Ioann. 13. á
 przetym miłóć bliźniego. 7. Szływóć Sakramentow. Ioan.
 Kto pożywa ciáło mego y pić krew moję/ ma żywót wieczny.
 8. Słucháć słowá Bożego. 9. Oddawáć się w ręce Boże/
 Matth. 12. 9. V tym co odwa nego dla Boga/ iáko vzynt
 Abrahám ofiarowáć sone/ Gen. 22. to vzynti Apostołowie/
 wśwótko opęśńiac/ Matth 19. 10. Takóży byt ku Młóts
 ce Bożey. Takima obowiązi obicucie S. Anslm. de ex-
 cell. Virg. 4.

39. Jeseli Pan Bog 2 ámierzal káždemu pewną
 miarę grzechow?

Názwał Pan Bog káždemu/ iáť wiele grzechow tego
 chce znosić/ iáť Abrahámowi obiecal/ iź miał zgubić Haná
 neyżyłow/ ale ať po lat 400. kiedv dożył miarę grzechow
 swoich/ toť Chrystus og 2 ofiál żydom Matth 23. Dopó-
 niać miarę Grzechowáć/ ro iáť spali w te miarę Grzech
 owáć/ dopótnie rey ról. 1. W teyże miarce S. Augustyn
 mowi. de vita Christian. 4. że iáť v Boga pewna/ á nie dla
 wśwótkich rowas. Ibid. y níz Bo rey miarę dopótni/ gela go
 Bog do potaty/ á nie dłużej. Jáká 346 Káždemu miarę ná-
 znażena/ tego nikt nie wie/ ále co pewna/ iź Anyołom tylko
 grzech ieden/ Dmáśtowi Amos 1. 3. trzy grzechy naznáżył.

N n

3ydom

3. d. m. Nam 14 22. grzechow ośleść. A toż samo widziem y
nó oko/ że jeden złożył w ręce łato wstie po jednym
grzechu/ a drugi aż po wielu. Grzech zaś krory te miarę
konczy/ nie trzeba aby był bierz wielki/ dość na tym że jest o-
stani. Tak w zegarku/ gdy ostatek zabek spadnie z kółka/ bnie
godzina.

40, W jakim poszanowaniu był stary Kościół?

W takim/ że y białe głowy nie wchodziły do niego iedno-
bojo/ Iosephus 2 de bel o 26. Y owym kiedy mieli iść do Je-
ruzalem/ obierali się w rzemieniu/ zrobione ze skóry ławców/ a
siatkowo poszarbowane. Ezech 16. Wzywali też nogi/ mas-
iac wchodzić do Kościoła/ Exod 30. Ale y sam grabi Goc-
tomie/ roku 410. zrosła Anna. Alaryk swego nażył srebrne/
y złoto które nalezkało S. Piotrowi/ odnieśli do tego Kościo-
ła z processją/ lubo na ten czas Rzym wstąpił rabinowali/ tak
że Wandalowie roku 415. Rzym pustosząc/ tego nie chcieli
Kościół/ iako też ani S. Pawła/ ani S. Jana na Lateranie/
a tak wielkie w nich były śluby/ iż nimi S. Leo wypłkie na-
ten czas spustoszone/ tamże Kościół naprawił. Theodorik
Cesarzowi/ gdy kazał imać Wigilię Dnie/ rozkazał ie-
dnąć/ aby się go nie tykano w Kościele S. Piotra. Baron.

41, Czemu P. Bog czasem dla iednego karze całe

Królestwo?

Bo P. Bog nie tylko każdego z osobną czeka aż dosypie
pewny miarę grzechow/ ale też czyni z całymi Królestwami/
a tey miarę osobą iedną w Królestwie badaca dosypać może/
a w ten czas y te osoby y Królestwo Bog karze. dla tego S.
Katarzyna Senekka/ choć święta/ bała się aby nie dla tych
grzechow Bog na ten czas strąciemi wornami domowemi ka-
rał Włostie Państwo; bo tey miarę może kto y powszednim
grze-

grzechem dosypać. A powstędní też grzech/ nie tál jest mala
rzeża/ iako ludzie rozumieia; bo ten obrząz Boga nieposłego
nego/ y nie godzi się go czynić/ by też cały świat miał dla te-
go ginać. Miał zda się grzech Dawidow/ 2. Reg 24 gdy z
niecniawcy pęch Pazał siroy lud liżyć/ aż ci zan/ we trzech
dniach/ Ściędzieniat trzistcy powietrzem pądio. Znowu 4.
Reg. 20. Krol Ezechiasz nieiako się chlubił/ pokazał swe
skarby przed posłami Berodachá Krolá Babilonstiego/ aż za-
raz do Ezechiaszá posyła Bóg Proroká Jzaiasa/ pytając co
też ci posłowie wiǳieli y ciebie. Odpowie Krol/ wyszło
cokolwiek jest w domu y w skarbie moim/ á Prorok ná to. Przy-
da dni/ y wezmać to wyszło/ co jest w domu twoim/ y co za-
chowali twoi Wycome aż do dnia tego/ poróbie to nstęko
do Babilonu/ ále y z synow twoich Babilon sobie rzyżące po-
czyni.

*42. leżeli który Papież dłużcy był ná Papieżtwie
mżeli S. Piotra?*

Był S. Piotr lat 24. miesiący pięć/ dni sednaście/ tych
lat żaden Papież nie dożył. Adrian pieru był był dłużej ná
drugich/ á przecis tylko lat 23. miesiący 10 dni 16. Alexánder
trzeci lat 21. dni 4. Sylwester pierwszy lat 20 dni 2. Leo pier-
wszy/ lat 20. miesiący 5. dni 24. á drugi iefice mianý był/
iako Urban szódmý/ dni 12. Marcellus wtore/ dni 22. Leote-
denasý dni 17. Pytał Alexandr wtorey Pieterá Bismará/
co by za przyczyná tego byá. Odpowiedz ol o n epist. 17. iż
to dla tego Bóg czyni/ aby się byli Papieżowie śmiertci. y
fraszca swego nie nazywali się maj-łi. Dla tego też/ goy
Papieżá przepytym koronowano/ iako p. Ciacceni, morio-
no mu. Dni Pieterá nie obaczył.

43. Gdybyśmy się w raju zostali, iczelibyśmy byli nieśmiertelnymi?

Możliwymyśmy być; bo z siebie byłibysmy śmiertelnym i do. E nie umieralibysmy/ bo byśmy mieli miasto i kłosek w owoc z drzewa żywota/ któreby co nas wstąpiło naprzeciwem/ zmięł; też żaden nie skłóciłby nam; bo by był pod nami u posłuszeństwem/ od innych też przypadków strzegłby nas Pan Bog. Swoje w niebie są nieśmiertelni/ y do tej nieśmiertelności P. Bog by nas z raju żywo do nieba przenosił.

44. Diakonisse co były w starym Kościele?

3 lata po Apostołach, wbagie/ a od wsestkich opaszłone Wdowy zbierano/ y Biskupi o nich mieli staranie. Chryzostomus 3. de Sacerd. tych Korneliusz Papież 3. wst w Rzymie 1500. naładował Kościołymi. Euseb. 6. 33. z tych niektóre były Diakonisse/ a te miały być/ iako jest Tim 5. w lat 60. jednego męża/ i.e. święcenia żadnego nie miały/ a wyzad ich był. 1. Drzwi pilnować teorymi białogłowe wchodziły do Kościoła. 2. Kiedy chrzono białogłowe/ owe do chrztu szły/ S. Clem: const. 3. 15. miano te 36 świeckie osoby/ Concil. Nicen. 3. Cłazyły Mężczyńsom osadzony w/ do krosrych nie przypuszczano Diakonow. 4. Mły/ wbiły ciała do grobu. 5. Modły użyły. 6. Rozdawiały żywność osobom między inne wdowy. Trwały te Diakonisse długo w Kościele wschodnim. Concil. Aurelian 3. 1500/ że w Kościele zachodnim XI. can 17. w Wiedzi i.e. było i.e. 31 24/ S. Ambrozego/ y do tych 31 i.e. ich co/ przyrośło z ludźmi starymi rzeczy do podługania na Młw w ożysty. Nie słowały te Wdowy spólnie S. Ignat. ad Philip. znać że y czystość ślubowały/ Skore z Kościoła żyły. 1. Cor. 5. Czasiu S.

August

Augustus 199. nosili hábit osoblivy čarny. Byvaly tež y Presbyteræ, kterych mežowie křesťo/ Presbyterami zoslád/ y w tenže sposob byly niektor. Episcopa. Kterych mežowie Biskupami byli/ byly y Subdiaconis, Concil. Turonen. zwało tež Presbyteras křesťo fidei W domy/ d o e mežom křesťo nie mädly/ Concil. Laod. c. 11. přislibili slubowaly ctylost.

45, Ieżeli przy mece Syna swego ze młodości pą-
dła na ziemię Najświętsza Panna?

Gdyby to było/ toby icy zschodziło ná láce Bazy/
ymacni. lácey/ y ná meste/ y párouání nad soba/ tytoy
przećm zdmu sí na wela Sa. B. Byłoby przećm Zwanyci-
ey/ ktora była loan. Rząd w. d. T. rz. d. ná co Ambr. de o-
bitu Valentyniani. G. ram je tak/ nie G. ram á y pi. s. d.
Cz. la. jał ale od zmyślu nie odchodził; y wedle tego/ má-
byc rozumáni/ ktrzy o wielkies zálozi tej Panny mówia.

46, Ježeli Naborejša Pánná byla ochrzena?

Demna iść / i być; bo Ioan 2. pomiędzy Chryſtus.
Jedeł się pro me edroci z kawy w Duchu S. nierwodzi do
Prolektu niebiſkiego; a tá páma pſuſta byſtá práwom/
y ſłowem S. iſtoſt; / gorbo ſi to nie od. 3. iſt; / nie byſtá y
Ściſcia Rodziła Chryſtusowego. N. d. to; nie mogłaby ciſt
iſt Chryſtusowego przyimować. Obróciła ſam Chryſtus ná
przod; a potem Piotra S. Piotr zſtá iſt yco Apeſtolor. Eu-
thym. in Ioan 3.

47. Czy pisałi li? Liedy Naśw: Pinná?

Pisatá/ bo S. Ignácemu Mázennikovi odpísaná. Marc.
Mich. Carnot: n Flaccus Dexter. Pisatá y do L. I. náč. mēssa-
ny w Brestě, Cartagena y inné. Pisatá y do Storoņcevy/
P. Canik. I. s. c. l.

48. Kio-

48. Których wiecey w niebie, mężczyzn 229
białychgłow?

Rozumie Alensis in 2. q. 95. że wiecey mężczyzny; bo
tą plec w dobrym ścieżniewa/ y Chrystus ta sobie obrał.
Kunz de pradeft d. 54. rozumie iż wiecey białychgłow: a to
dla tego/ iż ta plec zowie S. Augustyn serm. 18 de SS. nabo-
żna/ ale na to odpowiała Menochius, iż tego nie mówi S.
Augustyn o wszystkich/ ale o tych tylko/ które się oddały na
służbę Boga. 2. że białogłowy mniej mają ołazyi do grzes-
chu; bo nie pilni są handlu/ wżędow/ wojny. Ale przeciw
temu jest/ co mówi Eccles 7. Męż z tysiącą lednego znalaz-
zęm/ Niewiaścę między wszystkichmi nie znalazłem; bo y one
mają swoje ród/ i wiaścę są stare/ w których naydnia się gusty/
y S. Jeronim ad Ctesiphon. dowodzi/ iż żadna herezja nie
stała bez niewiaści. Simonowi Nągomi dopomagała Hye-
lena. Mikolajowi cała trzoda niewiaści. Marcin swoje błędy
przez niewiaście rozsiemal. Apelles miał Silomene/ Montá-
nus Prytę y Marimille: Arius słosił Cesarzka. Donatus
Lucile/ y c. i. d. aley. Za też Niewiaści wielomowne/ wper-
te/ chciwe/ śródliwe/ obmacujące. Są tym podobniejsze też
do prawdy zdanie Marsiliusa in 2. q. 13. że tak wiele będzie w
niebie z tej rasy y z drugiej pleci; bo też tak wiele na świat
przychodzi/ żeg każdy doznać może/ weyrazwszy w Nierzy-
ci. Ale to napewniejszy/ iż o tym nie pewnego nie mamy.

49. Czy dobrze umiał Ochinus?

O tymże wiele rzeczy niepewnych rozumieli/ należy se-
go tu żywot przelożyć. Był rodem z Miastá Włoskiego Se-
ny/ imię miał Bernardyn/ y w Zakonie świątobliwym/ t. ch-
zowie Bernardynami/ żył niekiedy czas/ a do światła powróci
wszy/

Włochy/ szukał Medycyny w Paryżu/ potem powrócił do Ala
 storu/ był Raznodziela/ ale gdy się starał o Generalsimo/ os
 brzął tym swoim żci Buraniem Clemensa siódmego/ z którym
 poszedł do Kapucynów/ którzy już byli przed nim fundowani/
 y był w nich dwa razy Generalem. Potym gdy był Razno
 dziela/ w Neapolu zdraził się z rezvą od iabegoś Walder
 Hispaná/ przytym napad na księgi Lutray Balaína/ y zru
 ciłby habit/ na wszystko zte rozpasał się/ y w Genewie zo
 stał Predykantem. Zchorzał y upamiętał się/ spowiadał się/
 y rozarżesony. Chciał odwoływać błędy/ ale gdy to postrze
 gli Heretycy/ zabili go. tak pisze Boyerius in Annal. Capucin
 ad annum 1543.

50. *Żeś się to wzięło, iż kiedy kto kichnie, dobrze
 mu będzie?*

Kozumił Sigonius ad annum 590. iż to się pojęło iż S.
 Gregorza/ kiedy takie było powietrze/ że kto kichnął/ zaraz
 umarł. ale to być nie może; bo dawno przedtym było to za
 zwanie; bo Plinius ie wspomina lib. 28. 2. a przed nim Ari
 stot. sect. 33. probl. 7. a było też w używaniu u Pogan/ iako
 pisze Godignus. Dla tego zś to zwżenie z tad pochodzi/ że
 kichaniem śląg na z głowy wyrzucamy/ y jest to znák zdro
 wa.

51. *Jeżeli Esau jest zbawiony?*

Te są racye/ że nie jest zbawiony. 1. że sprzedał pierwo
 rodność swoją/ do Etozey przywiązane było Kapłanstwo/
 z którym wpadł w symona 2. Chciał brata swego Jakubá
 zabić. 3. Mówił Bog Malach. 1. iż nie odwiedził E. 4.
 Esau znalazł sposob wtáenia obrzezania/ co było wyimować
 się z Reieftu synów Abrahamy. Na drugą stronę te są

cytacja. 1. *Esau* był synem *S. Patriarchow* / a zątym swoim
roblwie mychowane / a mogł sie ppamiętać. 2. Ziego po-
Polania był *S. Job* y inſy / co poſtawił / że ſie ppamiętał. 3.
Zgodził ſie z bratem swoim *Jacobem* / Gen 33. 4. *Je Bog* nie
nawidział *Esaua* / moze to ſie rozumieć o *S. J. a. u. do* zſynm;
bo to ſłowo / mialem go w nienawiſci / Ktore *Bog* mowi / ty-
to już ſy wpiſanie / iż miew ſie w nim *Bohalem*. 5. Co zaś
mowi *S. Epifaniusz* o odreżeniu / ni / taſ iſt perna / a chę-
by to wzmil / mogł za to poſtawiać. *Je zbawiony Esau* /
trzyma *Cornel à Lapide ad Rom. 9.*

52. Ieżeli zaśże *Judaſz* był złym?

Powiada *Abulensis*, q. 43. *supra* 10. *Matth.* iż był złym
złym / roj trzema on i *Ripert* 12. in *Ioan.* *S. Auguſtyn* tr-
55. in *Ioan.* rozu nie że *J. d. S.* nigdy nie wierzyl w *Chryſtu*
ſ / choć cudą zyni. *Caryſt* hom. 25. in *Matth.* bo ten daw-
ba od *Boga* dany bez zaſług. Ale iżda iż poſpolite iſt zdā-
nie / że *Judaſz* ni ten *Chs* był dob-ym / Kiedy go *Chryſtus* nā
Ap. ſt. iżmo mka / bo nie przyſtał ſyniē z tego *Ap. ſt.* /
taſ w. 1. *Cyrill* *A. x. 4.* in *Ioan* 30. *Tertull.* y in i / ale ſie
zpoſtaw / go w pienie / ni *Chryſtus* weni ſiſtował. Ale *Je-*
niż *Chryſtus* obrał *Judaſza* / wiedzac iż miał być złym / i
ſie pytać moze / Znam ſiwozyl ſłowa iż y *Anioły* / o Których
wiedział / że ſie mieli z p. d. i. *Bożwiada* *Bartholom.* in
Mar 8. *Patryſz* *Chryſtus* nā to / *J. d. m* nā ten *Chs* był *Ju-*
daſz / nie iżto napotym. Wad to ſiſto ſie to / ażebyſny *S. v. e.*
tych *ludzi* zgromādzeniem nie gādzili / choćbyſny jednego
miedzy nimi z tego nāleżli.

53. Ieżeli *Judaſz* nā oſtātniey wieczerzy przyjął Ciāto Pańskie?

Willac

Julianus Rupert y inni trzymają że nie przyał/ ale po-
 spolita jest nauka/ że przyał/ y tamże Kapłanem/ y Biskupem
 został; bo Chrystus ze dwunasta odprawił ośiadczenia wie-
 szersza/ iako też Math. 26. toć był między nimi Judaś/ pili
 też z Pielicha tamże wśwscy. Marci 14. Chrystus też powie-
 dzał Luc: 22. iż na ten czas był z nimi Judaś/ też Ioan. 13.
 y że mu nogi umył Chrystus/ przydając że tam nie wśwscy by-
 li tam grzesi/ wiedząc kto go miał wydać. Wyraźnie też jest
 Ioan: 3. Judaś wśwscy bułogę odspodł. że był Judaś Bi-
 skupem/ Psalm 108. to wyraża mowac. Biskupstwo tego
 weźmie inny.

54. Iak wiele jest Swietych Meczenników?

Tego niest nie zgadnie; bo wielu jest o których nie wia-
 my/ a tak przedis ztego co wiemy domnielać sie możemy. W
 samych pierwších trzechset latach po Chrystusie/ w Rzymie
 więcej niżeli trzy proc sto tysięcy umazono. Bozius 12. 22.
 Na samych prześladowaniu a Dioclecyan a y Maximina/ Pro-
 re trwał lat dziesięć/ bo na miesiąc zabiano po 17. tysięcy.
 Libr Pontif.

55. Iakie naczynia były, których użył Pan Chry- stus przy ośiadcney wieczerzy?

Pisze Bedá de locis SS. 1. 13. felich w którym Pan o-
 prawował/ chowano w Jerozolimie/ był srebrny/ miałcy dwie
 uchą/ toż trzyma Baton. An. 34. Właśnie w którym
 Wężiom umywał/ było miedziane/ z którego potym Krucy-
 fix olano/ y na wyście Rodzi chowano/ w Kościele S. Ja-
 ná. Obrus chowano w Olympie w G. Rochá. Woz w Ko-
 ściele S. Maximina przy T. m. r. c. Różne w Kościołach
 bywały z razu/ czasem drzewiane/ aż ich zabrał Zefirinus Pa-
 piez.

pież. Potym nastaly Kielichy Helane/ Hieron: ad Rustic ale y
tych zaszalo Concil. Rom. miedz też v mostadz gryspan ro-
dzi. Wywano też zaraz ná pochofu Kościoła y Kielichow zlo-
tech/ z drogimi kamieniami/ y ná nich wyrażone Chrystusa Pá-
sterza/ owieczę mofacego. Tertull. de pudic. 19.

56. Czemu Chrystus w mowie przypowieści ży-
ł? żywał?

Znać tu osobliwie Matth 13. Przecyna tego/ iż w támych
Prárách/ táli byt zwyčaj/ ale y Pitágoras tym sposobem ná-
fs swa podawał: y Krolowie zwykli sobie byli przypowieści
y gáski jedawać/ Ioseph. 1. in Apion. Tád to/ przypowie-
ści lubo trázú sa trudne/ tednáť gdyte kto zrozumie/ trwáto
mocno w pamieci. Nákoniec/ nie wšyscy godni tego byli/
zeby im Chrystus swoje tájennice tájnie objaśnil. Luc. 8.

57. Iáko rozumieć, S. Márek 15, powiáda, iż Chry-
stus ukrzyżowány o trzediey, á lún 19. że ofosley godzinie?

Márek mowi o godzinie/ ktorey Żydzi woláli vkrzyżowy.
Jan o samym vkrzyżowánú tá rozumie Eutym. Ale trzeba
wiedzieć/ iż krom innych godzin/ byt Kościelne žtery v Że-
dow/ tak y v nas/ Pierwsza/ Trzecia/ Szosta/ Dziewiata/
vkrzyżowány tedybyl Chrystus/ gdy sie konczyła trzecia/ á
zaczynała šesta/ dla tego Jan S. mowi/ iż takoby šostey go-
džiny.

58. Iczeli ktorych ná čele Chrystus, oraz też ná
arby zliczył?

Wlęł/ bo Deut. 32. sprawy Boże sa doskonałe/ á dla
duš bázleý ná świat przystól/ a myli dla čiał. Tak S. Th. p.
3. q. 44. a. 3. Ale rzečeť przeciw temu: przywrócił vcho Chry-
stus

świeć Matheusowi/ a przećia Matheus w grzechach zosiał; bo
wkrótce wyciał poliżet Chrystusowi. Salmer. tom. 17. Od-
powiadam/ iż to naprzód nie perona aby wyciał Ludov. de
Ponte p. 4 Medit. 24. pun. 5. rozumie iż Matheus po onym
wchą przymoceniu/ zaraz od Jydow sie onych oddzielił/ y w
domu swoim płakał ciężko na to/ iż tak Chrystusa zniecraja-
no/ a choćby też Matheus po onym wzbromieniu w grzech
wpadł/ a czy nowinaż to/ ledney godziny być świętym/ a dra-
gley grzeźnikiem.

59. Iako sie to iścić może, co Kościół wielom świe-
tym przypisuje. Nie jest należony podobny temu?

Co słowo mowi Płezyasłyt o Abrahámie/ cap 44. iż mu
wiele rzeczy osobliwych Bog użył/ ale też y każdemu z Swię-
tych/ co osobliwego użył. Salomon powiedział: Jako ro-
żne są trawy od traw/ tak różne są serca ludzkie. A iako
choćby też napisał Piotr co y Paweł/ przećia pilno będzie ro-
żne: tak lub też cnota będzie miał Piotr co y Paweł/ beda ie-
dnak sie cnoty różniły: tak w teyże cnocie może kto mianować
sobie podobnego; bo Swięci są tak gwiazdy/ a gwiazdy/ mo-
wi S. Paweł różna jest od drugley w światłości. Zaczynamy
ron serm. de S. Ioan. Bapt. użył/ iż sie dwu Swiętych nie znay-
dzie w niebie/ ktorzyby równi sobie byli w zasłudze y chwale/
tegoż użył Abulen. in II. Matth. q 35.

60. Ktorych ziemiość byli niektórzy Swięci?

S. Jozef był cieśla/ S. Eligiusz kowalem/ S. Homobo-
nus z Armony trawcem/ święcił byli S. Krysplan y
Kryspinian/ y Anianus. Szwecze byli S. Claudius/ Ma-
costratus/ Symphorianus/ Cesarius/ Symplicius. Mała-
rzem był S. Łukasz. Medykami byli S. Kolaś y Damian.
Jurysta był S. Iwo. Inkwizytor S. Piotr Megennil/
Ogro-

Ogrodnikiem S. Paulin. S. Alexander Filozof byl Węgla-
rzem/ a z tych Swietych wielu rzemieślników robili z samey mi-
ści Bożej. Studentow Patronem jest S. Mikolay y Káro-
lyna. Theologow S. Augustyn y S. Tomasz z Alwinu: Se-
glarzow S. Mikolay/ wieźniow S. Lenard/ zápowierzonych
SS. Roch y S. Sebastian. Krolstwá teź Hispańského/ Pá-
tronem jest S. Jákub/ Fráncuskiego S. Dionizy/ Siockiego
y Burgundyey S. Jędrzey/ Indyey S. Tomasz/ Angliey/
Genui/ Litwy S. Jerzy/ W. nocow S. Mátel/ Polski Pátrós
nowie tey sa/ S. Szepern ma dar od Boga do nawrocenia
upátrvch. Niektore rzeczy tu služace názyškosť/ w moich zá-
báwách Duchownych.

61. Jáko sie Kościol we Mšy zádušney modli zá-
umárle. Wzbaw ich Pánie z mág piekielných, niechay
ich piekło nie požera, Óc gdyž potępiiony modlitwa náš nie
pomaga?

Słowo Infernus, nie rolko znácy piekło/ ale teź y mley-
scá podziemne/ taká byla odchlan Oycow stárego testámen-
tu/ y teraz jest żyšceć/ y w ten sens mowiemy w Kredšie/
zslapil do piekła/ Lacus znácy w pišnie wiešanie: tartarus,
všcie piekielne/ ne cadant in eo/ aby w čtemnosťách Čyšcos-
wych duše nie zostawáły. Azor. t. kl. 10, v. 22. q. 8.

62. Ktore słowá w Bibliey znaydujé sie z kroconé?

Miášto Jonéa/ položono Duma/ Isai 21. miášto Jerzaz,
lem Salem: miášto Jerobolémá/ Jerolém: také miášto Benjá-
min Ammon. Gen. 19. miášto Bethlemuroa/ Levites/ 1. Par.
20, miášto Benjámin/ Jemini/ Eith. 2. miášto Jerobáal/ Iri-
bel/ Olex 10. miášto Barioánná/ Bariona/ znownu miášto Je-
řonia/ Eonia Ier 22. miášto Eozáz/ Ežár.

63, *Jáko to rozumieć* Exod: 15. *Pan będzie kro-*
lował ná wiski y dáley?

Słowo *seculum*, w Hebrá: *šim* jest *Holam*, a znáczy 1.
wieczność, Psal. 89 znáczy 2. Czas długi, Jer. 2. Od wiekus ty
poślamat iárgmo moie 3. znáczy czas żywota ludzkiego. 4.
czas pewny. W pierwšym rozumieniu słowa Exod. mála sie
bráć/ a że przydác y dáley, to znáczy/ iż gdyby náó wieczność
czas iáki był/ y w nimby Bóg krolował.

64, *Czemu zły duch kiedy czesnie czárownice,*
potráwy dáie bez soli?

Iż tak jest/ piše Bernardin Gomez de Sale, ále áni chle-
bá dáie. Delrio diup. 2 q. 12. Ktory też przygryne tego/ te das
ie/ że Bóg w stárym testámentie kazał przed sobą kláść chle-
b/ *panes propositis*, y nie bez soli nie ofiarowano: Gáre tedy
p. zecim y w sposóben postępie. Ku temu/ ná sol y chleb sie
gniéwa/ iż przy árzcie sol dáia/ á kláść. Sákráment pod o-
sobá chleba ofiarowany.

65, *Iezeli P. Bóg káże synow z á grzechy Orcom?*

Gám B. g. pómieć Exod 20. iż káże áz do czwártého
pokolenia: toś mówi táż: cap. 34. Deut: 5. Zł. 170 Kto mo-
że być kárá y zá cudz. g. grzech/ pómieć Bóg Jer: 31. Ezech.
18. pómieć: iż syn nie będzie nosił niepráwoci Orcomšiev/
áni ná wšizš/ toś mówi Deut: 24. To pómieć/ iż ná innym
šiev. áe rógó zá cudz. g. grzech nie ká. 37. áni też ná tym ká-
rzo/ ošiváć: áni ná B. g. 37. áni też ná tym ká- 37. áni też ná tym ká-
dáć: pómieć: áni ná B. g. 37. áni też ná tym ká- 37. áni też ná tym ká-
Koreby ináley dáć był; bo w tym ká- 37. áni też ná tym ká- 37. áni też ná tym ká-
wá synon/ gdyž táż: áni ná B. g. 37. áni też ná tym ká- 37. áni też ná tym ká-
bo

bo każdy mściąc iść do doświadczenia/ może iść w ognie Puteńska/
do niey się przykładając. To też prawda/ że każdemu dozna się
pokutanie dłaćki za grzechy Rodziców. Tak za grzech Dawida
dom/ i intercia Barana dźwieć/ które zplodził z Hersabeley/ tak
niektorzy potomkowie Saula/ na krzyż wbić/ 2 Reg. 21. tak
niewinny Ezechiel/ Dániel/ w niewola zaprowadzeni do Babilonu/
za grzechy Przodków swoich/ ale pospolicie Bog karze
synów niewinnych/ aby przez to żyjących Wyco wstrząsł/ a sy-
nom się oná kara obraca w zastuga. Karze też Bog synów/ i z
násłádnia Rodziców w złości/ á to może być y w czwartym
pokoleniu. Niewinny zaś sen/ y który nie násłádnie złego Wy-
cá/ nie będzie karany tym sposobem.

66. Jak wielkie Miasto było on Stary Babilon?
Zowie się miastem D.

Żowie sie wielkim Dan. 4. To miasto/ albo co wiezo Ba-
 biloniſka; bo też też oboro/ wybudował Nembrot Gen: 11. Kto-
 ry ſie też zwat Belus/ ięgo ſyn był Ninus/ potym Semiramis
 to miasto roſszerzyła/ á góy było zepſowane náprawil Nabu-
 chodonozor. Piſſe Herod/ iż to miasto było ná równinie/ w
 kwádrat wybudowane którego bok kády był ná čtery mile
 náſſe bez čwierci/ záčym ok. 60. był miastá ná mił náſſych 15.
 mury okolo niego były muſiſe ná łokci 50. wyſokie ná łokci
 200. w tych murách więz było 250. bram było ſto/ á wſyſtkie
 3 mieſi lane. Diodor: Sicul piſſe/ iż po murá y mogło oraz
 ſięć wozow wielkich chodzie/ tenze piſſe/ iż okolo murow o-
 raz robilo góy ie ſtawiano/ trzy tróſtá tyſiacy ludu/ y codzień
 ſtále muru wyſtawili. Dwie rzeczy w tym mieſcie oſobliwe
 były/ teodná wieze/ á druga ogrody. Wieza była w ſrodku
 miasta/ Hier. in 14. Iſai. była wyſtárá miá Paſtá/ lubo nie
 dołón čona/ była w kwádrat/ á ná dole bok kády był ná ſtaw
 dwoie/ gruboſć muru była ná ſtále: a góy iſz ná ſtále poſtá
 w dwo-

w drodze/ wychodziła z niej wieśa wieśa, ale także na state
 wysoka/ a potym trzecia/ y tam daley. Ogrody zaś były na
 wysokich słupach kamiennych/ ze sie z murami równały/ na stu-
 pach był polap z kamienia ziemia tak dobrze nasypány/ iż na
 nim rosły drzewa grube na łokci osm/ Curt. lib. 5. Tego
 Miasta wż teraz nie máš/ ale inne na mteyscu bliskim/ pod Bál-
 dach imieniem wybudowano. Ortel.

Podzielenie Pisma Świętego.

Pismo S. dzieli się na pismo starego y nowego testamen-
 tu. Starego się dzieli na stworzenie ksiąg/ to jest/ te które w so-
 bie prawo albo statuty dawny od Boga podány zawierają. Tę
 te co w nich są historie. Tę w których ujęta dobrych oby-
 czajów. Tę Proroctkie.

Prawa zawiera w sobie Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri
 Deuteronomium. Historycznych Ksiąg jest dziesięć. Jozues
 go/ Sędziakow/ Ruthy/ Cztery Krolowiskie/ Dwie Pa-ali-
 menon/ Ksedy dwie/ bo drugich dwu nie przetrwała za swie-
 re/ Tobiasz/ Jodithy/ Esther/ Job/ dwie Machabejskie.
 Należące do obyczajów albo mądrości/ są pięć. Proverbia,
 Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus. Proroctkich
 Ksiąg jest osmnaście/ Psalterz/ Izaiasz/ Jeremiaś/ Ezech-
 el/ Daniel/ Oseę/ Joel/ Amos/ Abdias. Jonas/ Miche-
 asz/ Nahum/ Abakuk/ Sofoniasz/ Aggeusz/ Zachariasz/ Mal-
 chiasz.

Nowy testament także dzieli się na Księgi prawo w so-
 bie zawierające/ od Złoty wstępu/ są to Księgi prawa do osm
 Ksiąg/ na Proroctkie. Prawo w sobie zawierające a mianowicie
 yelie/ Mateusz/ Marka/ Łukasz/ Jan/ Złoty wstępu a dzie-
 le Apostolskie. Do obyczajów należą listy 21. to jest/ S. Pa-
 wla

wła czternaście/ do Rzymian/ do Koryncian dwa. Do Galatów/ do Efezjan/ do Filipensow/ do Kolosinsow/ dwa do Tessałonicensow/ dwa do Timoteusza/ do Filemona/ do Tytów/ jeden list Jákobá/ dwa Piotrowe/ Janowe trzy/ Judy. Prorocka Księga jest/ objawienie Jana S.

Prawo w sobie zawierające/ albo Legales Księgi Starego Testamentu/ Genesis, Opisuje stworzenie świata/ wpadeł pierwszego człowieka. Potym walczy potop dla grzechow/ y jako przez Korab zbawiony Noe/ budowanie Międy Babilonskiej y pomieszczenie izyżow/ potym opisuje Abrahama/ Izaaká/ Jákobá/ Jozefa/ poyście do Egiptu/ ma ta Księga Rozdziałow 50.

Exodus, opisuje zatwardziałość Sarcóna na plag dziesięć/ wyrzucie Żydow z Egiptu/ y przyście przez morze Czerwone/ wtomienie Egypcyan. Potym ceremonie podać Páschy/ Śmierć Żydow na puszy/ Mnóstwo/ wody/ ciela złotego/ Gąbaty ustanowienie/ dziesięć Boże przykazania/ sądowe nakazy/ y około szczytnie przymierza/ także niektóre prawa/ jest Rozdziałow 40.

Leviticus, Naprzód używa i takimi ceremoniami miały się odprawować ofiary y śluby. Potym jako miało święcić Aaroná/ y sławy tego Kapiánstie/ jako służba Boża odprawować mieli Lewitowie/ jako przyimować Cieniły po potopu/ jako ożywić trędowitych y innych. Potym dawne ponawia y nowe stánowi przykazania sądowe/ z zapiskami y káro. Rozdziałow tam jest 27.

Numeri, Licza lud przez pokolenia z pozwoleniem służby Lewitow/ z poświęceniem Kłószewców/ ofiary Kóz/ y inne ceremonie. Potym píše o ślacie z obłoku zrobionym/ o także buntownictwo y wścieczność. Potym Balám błogosławi ludowi/ y przyście Chrystusa opowiada. Opisuje świąte

ziemię obiecanej / y podzielił ten wielkićś 42 na pnieży ży-
dom pomieszkania / ma ta Księga Rozdziałow 36.

Deuteronomium, Moyses wstąpił prawo przedtym po-
dane Berzey przekłada / osobliwie o bóstwachalstwie y 3 Po-
gany towarzystwie. Potym trzy Miasta wieści na ten czas
naznacza / a które gdy one ziemię opamięta. Potym Jozuego
na swym miejscu stanowią / y rozkazuje aby co s. odmyr rok tego
ta Księga czytało, y zawiera ta swoja śmierć / pieśnią y
błogosławieństwem. ma Rozdziałow 34.

Księgi Historyczne starego Testamentu.

Iosue, Naprzód opisać cudowne Jordanu przewrócić / kto-
re poprzedziła Arką / a potym dwanaście kamieni. Potym
Jesue dostawia Jericha / i innych Miast / Krolow 31. 3 kto-
rych pięć Gabaonskich wieści. Potym Iosem rozdać ziemię
dwunastu pokoleiom / 448. Miast Lewitow / Hebron Kále-
bona zaśluzonem / na koniec śmierć Jozuego y Eleazara Ká-
plana. Rozdz. 24.

Sędziom ludicim, Lud zarządzon Judy wziął przelatać
z Naredy / ale od ich Krolow często utrapiony / potym gdy
się upamiętał / wyrównany od Krola Jabin przez Barak / De-
borę / ktorzy lud sadyli / y przez Jóbela Prora Sylars zabił.
Wyrównany też lud od N. adianow przez Gedeon / ktores
mu dał Bog rano zażół / przez Jistego od Amontow / kto-
ry Corke Bogu ślubował / od filistynczykow przez Samsona.
Potym Benaminow pokol nie / dla grzechu ołoto żony
Lewity żarte / naprawione. Rozdz. 21

Ruth, Elimelech dla głodu / u się i porósł do ziemi Mo-
ab / 3 dwiema synami / y tam umarł. Potym wraca się Noe-
mi

mi z swa Swietra Ruth/ktora zbierająca kłose na roli/ prze-
mnie Boos iśtawie/ y zrad sie staie Niatka Obeda/ Dsiada,
Dawidowego. Rozdż. 4.

Księga Krolowska pierwsza, ktora sie zowie y Samuelowa/
dla tego is sie poczyna od tego vrodzenia y poświęcenia/ tam-
że o śmierci Zelega/ y chciwości synow tego/ y takto lud prę-
gnal mieć Brole. Klamaścziła Saula dobrego na krolstwo/
ktory wkrótce wpadł w nieposirysenstwo. Gotule sie chro-
Dawidowi/ ktory zwycięża Goliata/ y wiele dekapitu/ a tym
czasem Saul ginie. Rozdż. 22.

Wtóra Księga Krolowska, Wtwierdza sie kr: lestwo Dawido-
we śmierci i Jebozeta/ y odebraniem Arki od Filistynow.
Nwoli Dawid Kościół budować/ ale mu tego Bog broni/ że
wiele krwi przelał. Wpada Dawid w cudzołóstwo y miezo-
boystwo/ a zatym następne porubstwo Amón/ roszą i b: aro-
na. Sobu bunt/ ktore y Filistyny potęnowy/ Dawid Was-
gu Hymn wyspiewywá. Rozdż. 24.

Trzecia Księga Krolowska, Dawid stary umierając dale do-
bre nauki Siłomonowi Krolowi ogłaszaniem/ ktory uprasza
mądrość o Boga y pokazuje w sabach. Potym opłynie doświ-
dek w si: siłego/ Kościółu wybudowanie. Dzwuie sie Kr: o-
lowa Saba mądrości Siłomona/ ale ten potym naje sie cu-
dzościem siłem/ Niemiasły/ o co mu Bog grozi/ iż mało odpacć
od Krolstwa tego dnieć po kolenia/ do tego syna tego Ro-
boamą twardeść pomaga. Jeroboam następca wpada w
bálwocwałstwo. Zabił wość swa Eliasz wywiera przeciw
Achabowi y Jezabeli. Rozdż. 22.

Czwarta Księga Krolowska, Następnie Eliasz na mley-
see Eliasz/ ktorego na śmierć Anta Krol Sirey/ ale darmo.
Krolstwo Izraelskie wychodzi z domu Achabá do Jehu/ kto-
ry też dom ścił bálwany/ potym też wycisły. Eliasz prze-
ponie

powlebsławszy Królowi Joás zwycięstwa przeciw Syrom i
miera/ y swoich dotknięciem łosć/ wskrześa umarłego. Ro-
żni potom nastąpił na królestwo rozdzielone/ aż do Ozeas/
z którego Izraelcy łowie do Syryi zaprowadzeni aż do
Głasu Sedeciasza/ z którego stało się zaprowadzenie do Babilo-
nu. ma Rozdziałom 25.

Paralipomenon pierwszy. Od Adama/ a potem od Judy
wiodzi rodzą Dawidow/ a przetym pokolenie osobliwe
Beniamina/ z którego brat Saul. Liża potem mężnych Da-
widowych. Arta Dawid odprowadza do Syonu/ y około niego
porządki czyni/ tym samym wpada w grzech ludu liżąc/ który
tę powletrzem umiera/ tenże przyprowad do Kościoła dacie
Salomonowi/ porządek też czyni między Lewitami/ Kaptłan-
mi/ Rodzami y umiera. ma Rozdz. 29.

Paralipomenon drugi. Salomon Kościół buduje/ pała-
ce/ miasta. Potym się składa dzieło Królów Judy/ Proko.
Rozdz. 36.

Esdras Księga pierwsza. Cyrus Król Perski z wdom dopuścić za-
mro. ię się do Ożyni/ oddawszy mu na żywota Kościelne/
daje Kościół nie naprawić/ przesładając im Samarytan/ ale
Dawid pomaga do budynku. Artaxerxes też wysłał Edras/
aby lud nauczał w traditi. Narzekła Edras/ iż żydzi wzięli
z żony Pogani/ y łazie je porzucać/ ma Rozdz. 20.

Esdras Księga druga. Iżora się też zowie Nechontasza/ ten
otrzymawsza powrót do Jersalem/ maru naprawienie/ y bogich
ciekły. Zdradę nieprzyjaciół piuje/ straż mianu dacie/ obrząd-
ki Kościelne naprawie. Potym liża innych mianu Obrządk
Kaptłan/ Lewit/ Kierzych mianu trzeci raz się wracać z
Babilonu/ obrządk Nechontasza naprawie. Rozdz. 13.

Esdras trzecia y czwarta Księga. Mianu te Księgi: smutne po-
rogi/ ale przecis nie mianu ich 30. Pismo S. W trzeciej Księ-
Dp 2

dy: prawie toż wsiółto jest co w pierwszym / toż y w trzema
t. y. y widzenia iak es. Trzecia Księga ma Rozdziałow 9. i
Czwarta 16.

Tobiasz, Wyżniadł/ stan/ enow w tej Księdze: sie opisu
ja/ także w doświadczenie. Dnie przytem nawiązuje zdrowe syno
wi. Użył jęnc prowadził/ y żeni z Torka Riguelá/ od Gá
belá dnie oobiera/ wygania od Sary ciartá/ y leczy ślepote
starego Tobiasza/ trory umierać prorokuje o chwale Jeró
zolimy, á zgubie Ninowy/. Młody Tobiasz wraca sie do swo
ich. Kojdśiatow 14.

Judith Rębię piśe o Nábuchodonozorze/ Krory zmyćie
 żywy Król: Medow/ pragnie Monarchiey Świata. Ze-
 tmanstwo dawęy Holofernowi/ poddawęia sie inne narody/
 a sami Żydzi sie broma/ zacym Holofernes oblegi Bethulia/
 z ktorey wyszedęy Juditha Wdowa/ zabiła płańego Holoferna/
 głowę tego z mrozw wymieściwęy wysoko/ nieprzyiacioli
 gromia Żydzi/ y chwale Bogu oddaia. ma R. 13. 16.
 Esther 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

Esther, Mądrość Królowey Wąsbi/ Ale sie żona Aswe-
ra/ Mardochenská stryja/ y wyszedł swoy naród od zguby wy-
zwala/ Etora gotował Aman/ ale sam w nie wpadł/ obli-
ny. Rozd. 10.

Iob. Wielka tego meza cierpliwosc w nieszczesciu opisana/ lubo przytem y zlosc swoje pokazuje/ wiele tez prawi o sadach Bozych y opatrznosci/ y o ludzkich biedach/ nadzieia sie zmartwychwstania ciebie/ a iż wiecy co namowil niz potrzeba/ Bog mu to odpuszcza/ y wszystko co mu odebral/ dwolato nagradza. Rozdz. 42.

Machabeyska pierwsza. Gdy Antyoch pustoszy Jerozolimę/
y stanowi bałwochwalstwo/ pierwszy przeciw niemu powstał
Matatias/ i syn jego Judas/ który trzech wodzów zbił An-
tyochowych. Antyoch z żalu umiera/ następuje po nim Eupá-
tor/

101/ po nim Demetrius/ którego moźe y Węryzny zdrayce
 zabił Judáš/ przymierie včynil z Rzymiany/ a potym sam
 chwalebnie zginął. Następnie ná rzad brát tego Jonatás/ á
 wádzącym se o páństwo Azyer/ Al pandrowi y Demetriusowi
 ná przemiany pomaga/ áz potym od Tryfóna poimány/
 z synámi zabity/ po nim nástąpił Syn on brát tego. Rozdz 16

Machabejska miora Księga, E. sły Żydow Jerosolimskich o
 swych bieżących do Żydow w Egypcie. Potym o ogniu stryrym/
 o Arce/ o cności Oniasa/ tro: a niekorzy speculi/ aby go z
 Wryłapiństwa zjucili. Opynie potym Jerosolim y Ro-
 sciolá zburzenie/ przesiedowanie/ y śmierć Chwalebna Klea-
 zara/ y siedmi braci z Mátka. Wypisuje się też zwycięstwa
 Judy nad Antiochem y jego nasłapcy. A idzenie Oniasa y Je-
 remiasa/ ná ostatniy wojny/ tro: a się Ponczy chwalemi Bo-
 żymi. Rozdz. 15.

Księgi do obyczajów albo Morales albo Sapientiales starego Testamentu.

• Proverbia, álbo przypowieści. Wpomina do mądrości/ opisując tey owoce/ sposobu/ przepłydy/ zwołając od reszty/ żyć pomierzające mądrości z głupstwem/ bogactw z ubóstwem/ sprawiedliwego z niesprawiedliwym/ potym niektóre rzeczy/ około stanu żywota. Potym wzywa żyć iść od tego wstąpić. Rozd. 71.

Ecclesiastes, Opisać proźność wścislich rzeczy/ nąświe
cie/ tych hńitac/ którzy w nich ślaczcie swe zakładali. Po
tym o crotach dobru/ doś/ ciół/ fortun/ y o nieśczęściach
tym przeciwnych/ naużać iako dobr wzywać. Zakłada ście
ście

ście ludzkie dożeszne w enocle/ y naktym zamyka/ y tak po
 stoncem wshystko test prozności/ tak nad stoncem prawda. Roz
 działow 12.

Canticum, albo pieśń Salomonowa/ Eora napisat/ o
 fizyey wesela z Corla Saróna/ á w tem opisuie zasłubienie
 Boga z Głowiekiem/ á z tym y z Kościołem/ y wzajemna
 ich miłość. Albo też ceyje Oblubienice lata/ płodność. w wiel
 bienie. Albo też opisuie dusze pożywająca/ postępująca/ y
 doskonala. ma Rozdz 8.

Madrości Księga. Pożatek śmierci/ Eora też test rożna
 w dobrych/ á złych chwali madrość/ wpo nina do niej/ chra
 li iz pożatek ma od Boga/ takie sa iey owoce/ pokazuje przys
 ładem Adami/ Noego/ Abrahama/ y innych/ y owsem całej
 go Izraela/ á bałwoch. oalstwa głąpiwo pokazuje. ma Roz
 działow 19.

Ekleziastyk test podobny Ecclesiastice/ naprzod chwali
 madrość/ pożywając od miłości Bóży/ y nakti dacie o cno
 tach. Wprowadza madrość o sobie mówiąc; pokazuje przys
 łady cnot rożnych. ma Rozdz. 31.

Księgi Prorockie Starego Testamentu.

Psalterz/ Naprzod opisuie Chrystusa Bóstwo/ Głowie
 ściństwo/ męstwo/ zmartwychwstanie/ Wniebowstąpienie/ ná
 sad przysięcy/ zapłaty y łasy. Potem chwali Boga/ á przywo
 mina co wterpiał od Saula/ Absaloná/ y innych/ y działaie
 z w daniem. Opisuje grzechy własne/ test Psalmow 150
 Iśaiaß, grozi wielkiemu karami Żydom y sąsiadom ich/ dla
 wielkich grzechow. Opisuje narodzenie y żywot Chrystusa/
 Roz

Kościół nowy / upadek Górtow. Klódzie historya Sena-
cherybá y Ezechiasa. Przypowiada narodow powołanie y zy-
wor wiginy. ma Rozdz. 66.

Jeremi-ś proroctwie o niewoli Żydowstey/ zburzeniu Jer
rosolimy/ dla grzechow/ oschłwie dla bawechwałstwá. Cies
ły siebie x su cich ze wrońda z niewoli. Powiáda też co się zá
tego času działo/ á iż się bázyley sie ciepy powołánien naró
dow/ yż zjedziem Kościółá nowego. ma Rozdś. 3 Threnás
III 57.

III 57.
Bárucl kładzie list Żydow będących w niewoli / do tych
co byli w Jeruzalem / náczá medlitw i ággrzechy. Wypro-
sádzá iáko osobe Jeruzalem pláczá nád niewolá synow swo-
ich / y ciešáca się przedm ich powracaniem / á iż Bárucl był
písiarzem Jeremiašowem i listy tego kładzie odwozjace ob-
háwánów. ma Rozdziałow 6.

[illegible]

ma Rozdz. 48.
 Daniel opowiada co ná dwierze Nabuchodonozora á wyl/
 y towarzysze jego. - Cauce ma przez to przybylo prody/ ze
 wylumaczyt sny/ pisano ná scianie/ ná godność wyniesiony/
 ale potem zá złościá nastrovch do lwow wrzucone/ gdzie zo-
 stal cástym. Opisuje áterv swięta Moná chie/ a potem Chry-
 stusowa/ Feora po 81. dmdzieciat h bdomoé miałá nassapic/ á
 trzeci na wieži. Opisuje též Natchy/ sta pod imieniem An-
 trochá. Wroni Zuzanny/ Below balwan wywracá/ y smoté
 zábniá. ma Rozdz. 25.

ofe: (Kazanie odrzucające Izrael) z piew modle ciatá / á przy
taci

zecie tych/ którzy sa wedle ducha, to jest/ Narodowi/ a to po-
raznie biorac z one nie dobra/ y plod z niy przyniosac po-
tásmnie pełnemi imionami. Ná bałwoch wáśtwo y grzechy
inne ludu swego duzo nálepuie/ grozi nieuamiatásm. a po-
kutniacym lástka y chwale obicuje. ma Rozd. 14.

Isai opowiada, iż iáko od robáctwa mato byé zgrzyšione
Krolestwo Judy/ y do potary opomina. Obicuje pítacni-
cy n powrot z niewoli S. babilonškiey/ y przisćie Messyáša/
y wylanie Ducha S. Chrystusa. i. ná padole Jozafacowym
świat sadzić będzie. ma Rozd. 3.

Amos opowiada gniew S. y Żedom/ Terrori/ y niewo-
la Stryšsz. Jerúzemi wó miera przed oczy wielkość przećw-
y bogin, y stráśw Am. yáša/ ktoru ma bronil prorokowac/
że oltarz obalony/ będzie przez Chrystusa naprawiony. ma
Rozd. 9.

Abdias grozi Judom y Żedom ostatnia zguba/ ktorzy wś-
li i. ná stách m. biał/ obicuiac ze y támi ich Cháldaycy
Powie daceć mu. i. a ty/ że wiekšiaczych przed nieprziacis-
tam Żyot w śle przynamóli/ y pomagáli do Jerúzolim do-
bicia. Obicuje zaś Żedom po niewoli Babilonškiey y bę-
cie doćśne y wiekšie za Chrystusa. ma Rozd. 1.

Jonas wiekšiac do Táriu/ nie táł słow iáko sordowy swy-
mi Chrystusowe znartwóch wśłanie opowiada. Od Wielcey
bá wergucony/ opowiada Krolowi y ludowi Ninive pokuta
z wielkim pożytkiem/ góś iant w bęś/ i. ma robat podgrzyś-
zile/ náuka mu dace P. Bog. Rozd. 4.

Micheas przepowiada przećw báłwoch wáśtown/ y wś-
śnienta wbagich/ y opowiada iż Sámá-va przez Aš-tygry-
Pom/ a Judzi traw przez Cháld. y Żyotw będzie zgrubiony.
Pokolenia wśyśłie ty ni gáśy/ i. przez I. Pe Cwá wroca sie/
a ośobłwie przez Chrystusa/ ktoru sie w Bethleem národzi.
ma Rozd. 7.

Nahum

Nabum. Gdy Niniwitowie w grzechy wpadli/ przepowiadają im że przez Medow/ a potem przez Chaldeyzytów do Łonek wpaść mieli. Opowiada też iż Asyryjska Monarchia wpaść miała dla zżerstwa/ Gierow/ tyranstwa/ a Ninowa pierwsze ich Miasto było. ma Rozdż. 3.

Habakuk, Stąrzy się na niesłusność Żydów/ y których żli po dobrych depcą. a iż Bogu nieprawość obiecuje zgubę Żydów wstarc/ prosi go Prorok o łaskę/ y w ten czas mu objawia: że y Chaldeyzyty zginać mieli/ y Nabuchodonosorowi złe obiecuje/ a przysięci Chrystusa się cieszy. ma Rozdżiałow. 3.

Sofoniasz Krótko to pominie co przepowiedział Żydom Jeremiasz/ to jest/ zgubę Jerosolimy/ wspomina do pokuty/ y baktanow porzucenia/ teżeli chce ostatniey wść zguby. Przydaje powrót z Babilonu/ powołanie narodów/ Chrystusa przysięcie/ nowe Kościół/ ma Rozdż. 3.

Aggeus radzi Żydom po powrocie z Babilonu/ aby Kościół budowali/ powiadamia iż sławniejszy ten będzie niż pierwszy/ do czego aby ich pobudził/ obiecuje wielką na polach żyzność/ bo dla ich niedbalstwa około Kościoła/ był głód/ a Zorobabelowi który Kościół budował obiecuje/ iż z domu jego wyjdzie Chrystus/ który wiecznie będzie królował. ma Rozdżiałow 2.

Zachariasz wspomina Żydom/ aby Jerosalem y Kościół naprawiali/ odwodzi od baktowchalsima/ przypominając im Płesć y świeża niewola. Pod różnymi znakiemi/ wyraża różne przypadki światowe/ osobliwie czterech Monarchiów/ których koniec ozdobi Chrystus/ którego wjazd do Jerosalem także opisuje. ma Rozdż. 14.

Malachiasz, Strofuje Żydy z niemężliwością/ Kaptłany z niedbalstwą y nieżyłości. Opowiada iż zginie ofiara ślaca/

a róstapi nowa. Opowiada przyście Chrystusa / y narodzenia
nte S. Janá Chrzciela. Przeklina zydow/ dla nie wydana
dwadziecin y pierwiażek. Opowiada dzień sadny y przycho-
dzącego przed nim Eliasza. ma Rozdż. 4.

Księgi nowego Testamentu prá- wo zawierające w sobie.

Matęusza Ewangelia pożywa od S. Mat. Chrystusowej/
Narodzenie tegoż kładzie / trzech Królew / Chrzest w Jordas-
mie / potus ná pażży przepowiadanie / ná gorze cudá / powoła-
nie y straż 2. posłańców / chwale Pána y śmierć / pożytki Ewange-
lii pod różnymi przypowieściami. Gani farizeusow. Pi-
se o daniu kluczw Piotrowi / przemienienie Pánskie. ma
Rozdż. 28.

marka krótko opisuje co od S. Piotra / Ischa. Pożywa
od przepowiadania Janowego y Chrystusowego / który sobie
obiera Uznaw / choroby leży. Broni sie Chrystas przeciw
farizeusom / opowiada śmierć swoje / pytanie o bota pzo-
bowania wskramia. Chleb ná pażży rozmnaża / ná morzu cu-
dą / przemienia sie / wieżdza do Jeruzalem / Zmartwychwsta-
te. ma Rozdż. 16.

Lukas przeciwko fałszywym powieściom opisuje Janá S.
pożecie / Chrystusa narodzenie / Chrzest / w iaka nienawisc
wpadł / iz cudá w sabat czynił. Potym kładzie wypozdanie
czartow / lezenie chorob y inne cudá / ktorymi pokazuje Chry-
stus ze jest Mesiassiem / y vży modlic sie / różnymi przycym
przypowieściami náucza ná miłosie due ku grzesznym / za
ktore potym cierpi / y sam z siebie czyni ofiarę. ma Rozdż. 24

Ian, przeciwko heretykom dowodzi / że Chrystus jest Bo-
giem pokazując cudá / y dziwna tego nauka / tegoż kładzie ro-

žne rozmowy z Saryzeuſkami/ oſobliwie z oſázeu ſlepego w
leżonego. Przekłada roſpazánte o miłóſci Boga y bliźniego/
ná oſtátniey wieſzerzy dáne/ meſe/ z martwych wſtánie/ poſtázá
nie ſie Piotrowi/ Mágdalenie/ Tomaſſowi. ma Rozdž. 21.

Ksiegá Historyczna nowego Testámentu.

Dzieie Apoſtołſkie piſte Luſaſ/ poſylnáac przed Wniebo-
wſtápieniem Pánſkim/ Duchá S. zeſtánie/ S. M. thiaſá o-
bránie/ ſiedmiu Diákonow/ z ktorých S. Ąepana zabicia/ ná-
wrocenie Páwła/ widzenie Piotra z ſirony narodow/ pierwsze
Concilium w Jeruſalem/ okolo ceremoniey ſtarozákonnych/
ſpráwy Páwła y Sárnáby/ cała tá Historia záwiera lat 28. y
tytuł Rozdžiałow.

Piſma do obyczáiw należacc no- wego Testámentu.

Liſt S. Páwła do Rzymian. Poſtáznie że potrzebá iáſſi Bo-
żew do ſpráwiedliwienia Poganie/ iſ práwá przyrodzonego/
á Práſi iſ Mors ſlowego nie záchowáti/ wſtánie aby poſſe
powáli w ſpráwiedliwoſci Chryſtſowey/ ktorey wſtáſa ſtue-
rki/ iáſa iſt moc iáſſi y Duchá S. pomoc przeciw ſláboſci
práwá/ grzechu/ y pſáſliwoſci. Wpoſerzwyſy narodow duc-
me/ opſáſa iſt nieciernoſt z. dom/ wſzy cnot Chrzeſtáin-
ſkich/ ma Rozdž. 16.

Do Koryntian liſt pierwszy S. Páwła. Ktore od mądroſci ſwie-
ckiey/ y rózne promáſa do Rzyſá potory y ſiednoſci. Wy-
klina porubniká/ gáſi iſt ſe ſeſa w nieczuſtich. Wapliwo-
ſci okolo małżeńſtwá/ bráſniſtwa/ ſeſa rzeży oſtárowá.
Qq 2 179

nych bálwánom/ zastony bielychglow/ wiegerzy Páňšpiew/ ro-
zmysluje. Opísaie tášti/ ktoré Bog bez zaslug odu/ v miece
nád nie prekladá/ mowie o mŕtвых chesťanú y zkladanie
záleca. ma Rozdž. 16.

Do Korynthian wtory list. S. Páwel ich čiešy/ si. biewma-
wla/ že šia nie predko wiaca/ mowi o pokucie/ o Apostolskúie
swoim/ vbeh' ch záleca przeciwko fátšywym Apostolom wyl-
cza swe prace/ prześladowánia/ tášti/ náuča nie przesławá
z niewiernymi/ áni šia ženić. Dokutuiacymi osoblúie wylis-
tenu odpusćić obliecúie/ á zatwárdžúlym groží. Rozdž. 13.

Do Galátow tegoz, Serešue ich Páwel/ iž do bálwánom
sie wroćili/ pokázuie swe postanie do Narodow/ y že niht bez
wiáry nie moie býť vspráwiedliwiony. Wolnosť nowoy vsle-
puie stáre iážno/ wolnosť iest ná miłostí y duchu/ korema
przeciwne částo y tego sprawy. Aby miłostíernymi/ dobro-
czynnymi, y pokornými byli/ vpomina. Rozdž. 6.

Do Efezyan tenže. Záleca S. Páwel przeznáčenje do nie-
bá/ osoblúie narodow w Chrystusie wybráných Szeroko
opísaie zjednáčenje narodow y žydow w Rosciot ieden. Zále-
ca požor/ čyšťosť/ stárego člowieka zlozenie/ y spôsob žyčia
wšyštím prepisúie. ma Rozdž. 6.

Do Filipensow tegž: Zafásowálť šia oni/ iž Páwel S. byl
zwatáňy/ ale tež pokázuie/ že to Ewánjeliey pomaga/ y so-
bie máiacemu včesťnictwo z mŕtva Pánšta/ korey prz-
kládem do pokory y miłostí vpomina. Včy/ iž prawdziwa spráwies-
dlivosť nie pochodí zpráwá Mojžesowego/ ále z Krýža
Chrystusowego/ korego nepřyznácioly sirošue. Žvčy im rá-
dosť/ šťromnosť/ šwiatobliwosť/ dšieláie im zá počieche
poslána priez Epaštrodyč. Rozdž. 4.

Do Kolosensow tegž: Tyč y Laodycensow pochwalimšy
z štrony wiáry y miłostí S. Páwel včy/ aby nie wierzili žy,
dowštim

Do Filemona tegoż. Winšule mu S. Paweł wtóry w Chry-
stusa/ prosi za Onzymem sluga tego który był więził/ a Paweł
go ochrzciwszy/ do Pana odsyła/ y prosi o gospodę dla siebie
wiedząc że pretko miał z więzienia wyjść. ma Rozd. 1.

Do Zydow tegoż: Piše Paweł do wšest-ich/ ale osobliwie
do tych co mieszkaia w Zydowskiej Ziemi. Chrystusa y Ewán-
geliá nád Mojżesá przenosi/ osobliwie dla Kápiánstvá/ Te-
stámentu/ przyšionku. Gleša tych którzy zá wiarę wiele vder-
pieli/ upomíná ich aby stárežny mi byli. Náúča ich iáko žy-
tí máia w milosći/ milosťerdšiu/ žyťstosći/ postúpnštwie. má
Rozdšialow 13.

Líst S. IAKUBA. Wzbudzá wáterných do čierpliwosći/ y v-
šnosći w Boga/ zaleca cnoty/ osobliwie pobožnosť y milosť
Náúča proti Symonowi y Nicolaitom/ iz márá bez v-
šynkow marnéw/ ležká škody opšánie. Dwaža dobre ze žlym/
madrosť Chřešćánšťa ze šwiátowa/ přiznáš Boga y šwiá-
tá/ perwá o opšatním S. Oleiu. ma Rozd. 5.

Líst S. PIOTRA piernšy. Wychwalimšy sad Boží okolo
Wšelená Siná y náradow pomolánia/ do čierpliwosći po-
budzá. Wárně Chrystusa příkladem/ ypomíná do cnor
roznych. ma Rozd. 5.

Wtóry list tegož. Dowodí z lášči Božey/ iz žywot Chře-
šćánšti má býti nie čielešný ale niebiešný/ ypomíná aby se
přiznáno žertow/ ktoréž y zlosť y koniec žly opšánie/ y
štrášy ich nespodšány sadem/ Károlškom ráčši/ aby žywot
šwiety wšedl/ bo dšitš sadu perwý.

S. IANA list piernšy. Vžác wíarę prawdšimow/ náđšiel/
milosťaromi kteréž nie přiznáwšli Božstvá/ ani prawdší-
maga Wšelená Synowi Božemu. Pošázuie iáko začná ržeš
ieš nášie se z Boga/ y žego do tego potřeba/ milosťi/ žesť
emce/ wšitš nášá/ každým l-atom šwe dobre spráwy náznázá.
ma Rozd. 5.

Wtóry

Wzory tegoż: Chwali Plekce/ y wspomina aby w dobrym
trwała. Fażę strzedz się Heretykow. Rozdz. 1.

Trzeci tegoż. Chwali Kaid z prądy y ludzkości przeciw
gościom. Starczy się na Dionysa miedzykość y wielomos
wność obierając Demetriusza nawiedzić. Rozdz. 1.

L. 5. IVDT, Vmactia wiernych przeciw zley nauce/ iā
Toby dotrę na wierze do skłania/ g. ożi takim mekami czaro
tom y Sodomę/ y równa je z zaginionym Zedami. przy
pomi aiac Enochā y Tpołow/ Proroctwa wspomina do
miłosierdzia/ gorliwości/ g. stości/ modlitwy. ma Rozdz. 1.

Księgā Prorocka Nowego Testā- mentu.

Apocalypsis, albo Jana S. Obiāwienie. Wedac Jan nā
wyspie Pāth. os/ miał te obiāwienia. nauti dacie Srdziom/
Zsupam, Rozne Kościelotowi aż do końca przypadki opo
wiedzi/ za stworzeniem śledami p. zaci Bābilonu/ y Antis
chrysta koniec/ sad ośiātmi/ piekło ośiātne także y chwals mie;
bi. s. k. w obrezie Jerosolimy. ma Rozdz. 22.

Który budząek był nā świecie nāznakomitsy?

Mausoläum, Grob Krola Marsolā/ miał nā koto stop
411. nā wysz stop 62 y za cud był mianym/ ale go w dołat
Fach przentost grob Krol: Drotos; bo z jedney tego celi/
Hircānus wyniosł skłatow Kymidich 50480000. ā do d u
gich cel/ Których było ośmiāćci nie mogli przytęć diā ognia
wybuchającego. Murz Bābilonskie/ drugi był cud ośiāt
także y ogrodz zawiesiły z kāmienta/ na Ktore nāspino nā
p. sciości ziemię/ że na ni y roste d. zewā nā stop p. sciości
wysokie. Był też cudem Bāłwan abo Rolos w Rodzie/ ztco
tego

rego obalonego roku 650. Sáraceni śpiżę na 900 wielbłądów
wymieśli/ a wielbłąd niesie fantow 1200. Była cudem wie-
ża nazwana Phars, która kosztowała skutow Rzymskich
600000. Był cudem Kościół Dłanny Efezjów/ który przez
lat 220. budowano/ był długo na stop 425. szeroki na 220. o-
krąg stop 1290. wysokości był na stop sto. Pyramidy Egiptu
były cudem/ bo gdy je budowano/ na same rzodkiew/ cebulę
żosnę/ dla robotników wydano 1800. talentów. Jeden z
nich był wysoki y na bok szeroki/ bo był cztero-
kątasty/ stop 623. na jednym był obraz rytu Sphingis, którego
głowa przez żóło mierzący/ miała stop 120. a od łonca bro-
dy do wierzchu głowy/ stop 172. a ten był z kamienia. W Rzy-
mian pałace meble ich prawda/ nie mogły być wyższe niż stop
70. Capietli jeden bok wychodził na stop 200. wstępowano
do niego po stopniach stu/ miał połany złociste/ dach miedzia-
ny pozłocisty. Stały w świątynie cztery konie złote/ drzwi zło-
tem okryte były. Columna Trajanowa/ na stop 128. wyso-
ką Pantheon, ma w szerokości stop 158. a jest okrągły/ ściany
grube na stop 22. ma na wierzchu słupów kamiennych 28. wy-
sokości na stop 40. W Theatrum Scauri w Rzymie/ mogło się
zsiść ludzi 80000 jedno piętro było na 360. słupach mace-
murowych/ drogą było ze świąt/ a trzęsienie zrabie pozłocisty.

Podajmy teraz do Kościoła w dostatek w Salsomonowych /
 a obażymy / że nie nad nie nie było. Przekłonych nów robo-
 tnikami na Libanie było 3600. a drugich Koory drzy Kroli-
 stali 3300. Roboczników Jerozolimskich było 165000. co nośis-
 li ciężary / było ich 70000. co kamienie wyrabiali / 80000.
 Summą wszystkich 401900. Niedzi na Oltarz niedzianny wy-
 flo talentow 20000. na stopy Ja him y Booi nazwane / ta-
 lentow 9022. na maza niedziannę 8640. na dziełowiś wianien
 3500 my podziawcami 200000. dach miał w sobie talentow

808. Podamyż do nażynia złotego. Rostruchánow zło-
 ch było 20000. Litárzow 10000. Konw 8000. Pubkow
 20000. Mis 80000. Czas 60000. Miar 20000. Rádzielnic
 20000. Trab 50000. Instrumentow Muzycznych 430000,
 Jás srebrnych bylo rostruchanow 40000. lichtrazow 2000,
 Konw 160000. Pubkow 200000. mis 160000. Czas 120000.
 Miar 40000. trab 200000. instrumetow muzycznych 400000
 Jás Kościelnych 211000. Wyłożono ná budynek Kościola tá-
 entow zlotá 108000 srebrá 1017000. Ná dworze Sálomoná
 bylo ludží 48600. font 57600. Mlástálerzow 1400, a ná ten
 čas w Żydowstím Pánstwie bylo mázow 66240000. ściány
 Kościola z podmurowaniem gory ná storey stá/ byly wyso-
 kie ná tysiac-łokci/ mura grubosc ná weglách łokci sto. gdzie
 nawězby/ byl łokci 50. Kamienie w murze byly długie ná sto-
 p 40. Kolumn bylo 1457. a namnięysza byta ná łokci 15. wy-
 soká. Wsien bylo 2246. bálki długie ná dłoni Rzymstich/ to-
 jest/ wzdłuż 191. a gruba ná osm. Ściány/ páwiment/ dách/
 zlotá blácha okryty. Zlotá wysło ná okrycie Kolumn mie-
 szlánych/ sítow Rzymstich 96910076. okolo gory Moria/
 ná storey stá Kościol/ byl mur ex marmore Pario, wysoki ná
 stop 1048. a kamienie w niem byly długie ná stop
 64. a ná weglách szerokie ná stop 262. a gdzie náy-
 wězby ten byl mur stop 131. wieze ná stop
 327. Kolumn, miał Kościol w przys-
 tionku 128 wysokich ná stop 168.
 Ex Iosepho & Vilalpo.

Am
no
m
m

J. Fairbanks
per J. W. Green
1877

